সাগৰৰ তলিয়েদি কুৰি হাজাৰ লীগ

সাগৰৰ তলিয়েদি কুৰি হাজাৰ লীগ

(Jules Verne ৰ *Twenty Thousand Leagues under the Sea* ৰ অসমীয়া অনুবাদ)

[illegible] চন্দ্ৰ [illegible]মী

DIRECTORATE OF LIBRARIES • GUWAHATI • ASSAM

অসম প্ৰকাশন পৰিষদ
গুৱাহাটী ৭৮১ ০২১

SAGARAR TALIYEDI KURIHAZAR LEAGUE : Assamese translation of Jules Verne's *Twenty Thousand Leagues under the Sea* by Dr Dinesh Chandra Goswami and published by Satish Bhattacharyya Secretary, Publication Board Assam, Guwahati, Assam, India.
First edition December 1988. Pp 8+266. Price Rs. 40.00

No part or whole of this publication may be reproduced or utilized in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or by any information storage and retrieval system, without the prior permission in writing from Publication Board Assam.

অসম প্ৰকাশন পৰিষদৰ আগতীয়া লিখিত অনুমতি অবিহনে এই গ্ৰন্থ বা ইয়াৰ কোনো অংশ, ফটোকপি, ৰেকৰ্ডিং আদিৰ দ্বাৰে কোনো ইলেকট্ৰনিক বা যান্ত্ৰিক উপায়েৰে, অথবা কোনো তথ্যৰ সংগ্ৰহ-পুনৰ ব্যৱহাৰ প্ৰণালীৰে পুনৰ প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰিব বা আন কোনো ৰূপতে ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰিব।

প্ৰকাশক
সতীশ ভট্টাচাৰ্য্য
সচিব
অসম প্ৰকাশন পৰিষদ
গুৱাহাটী ৭৮১ ০২১

প্ৰথম প্ৰকাশ ডিচেম্বৰ ১৯৮৮

মূল্য : ৪০.০০ টকা

মুদ্ৰক
বৰ্ত্তিকা প্ৰিণ্টাৰ্ছ
গুৱাহাটী ৭৮১ ০০৭

পাতনি

পৃথিৱীৰ উন্নত ভাষাসমূহৰ মৌলিক সাহিত্যৰাজি অনুবাদৰ জৰিয়তে সমগ্ৰ মানৱসমাজৰ সমূহীয়া সম্পদ স্বৰূপ হৈ উঠে। বিশ্বৰ অমৰ মহাকাব্যসমূহেই ইয়াৰ উপযুক্ত উদাহৰণ। কেৱল যে মহাকাব্যসমূহৰহে সৰ্বভাষা সংস্কৰণ ওলায় সেইটো নহয়; অন্যান্য সৃজনীমূলক ৰচনাসমূহৰো বিভিন্ন ভাষাত অনুবাদ প্ৰকাশ হৈছে।

পৃথিৱীৰ ভালেমান অমৰ গ্ৰন্থ অসমীয়া ভাষালৈ অনূদিত হৈছে আৰু তেনে প্ৰযত্নৰ ফলশ্ৰুতি হিচাপেই ভালেমান বিশ্বগ্ৰন্থ এতিয়া অসমীয়া ভাষাত পঢ়িবলৈ পোৱা হৈছে। অসম প্ৰকাশন পৰিষদেও এই ক্ষেত্ৰত নিজা প্ৰচেষ্টা অব্যাহত ৰাখিছে। এনে এক প্ৰচেষ্টাৰে ফল 'সাগৰৰৰ তলিয়েদি কুৰি হাজাৰ লীগ'। 'বিজ্ঞান ভিত্তিক কল্পকাহিনীৰ বাটকটীয়া স্বৰূপ জুল ভাৰ্নৰ জনপ্ৰিয় গ্ৰন্থ 'টুৱেন্টি থাউজেণ্ড লীগছ আণ্ডাৰ দ ছী'ৰ অসমীয়া অনুবাদটি প্ৰস্তুত কৰি ড° দীনেশ চন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে আমাৰ এটি বহুদিনীয়া অভাৱ পূৰণ কৰিলে। পঢ়ুৱৈসমাজে এই গ্ৰন্থখনি সমাদৰ কৰিব বুলি আমি আশা কৰিলোঁ।

ডিচেম্বৰ ১৯৮৮
গুৱাহাটী

সতীশ ভট্টাচাৰ্য্য
সচিব
অসম প্ৰকাশন পৰিষদ

লেখকৰ একাষাৰ

জুল ভাৰ্ন (Jules Verne) [জন্ম ৮ ফেব্ৰুৱাৰি ১৮২৮, নাতি (ফ্ৰান্স); মৃত্যু ২৪ মাৰ্চ ১৯০৫ এমিএঁ]—বৰ্তমান কালৰ বিজ্ঞানভিত্তিক কল্পকাহিনীৰ (science fiction) ভেটি স্থাপনত জুল ভাৰ্নে উল্লেখযোগ্য অৱদান আগবঢ়ায়। তেওঁ পেৰিছত আইন অধ্যয়ন কৰিছিল যদিও পাছলৈ সাহিত্যৰ প্ৰতিহে তেওঁৰ ৰাপ বাঢ়ে। ১৮৫০ চনত তেওঁৰ নাটক Les Pailles rompues (ছিগা খৰিকা) আলেকজেণ্ডাৰ ডুমাৰ থিয়েটাৰ হিষ্টোৰিকত সফলতাৰে মঞ্চস্থ হয়। ১৮৫১ চনৰপৰা ১৮৫৪ চনলৈ তেওঁ থিয়েটাৰ লিৰিকত সচিব হয়। তাৰ পাছত ষ্টক ব্ৰোকাৰ হয়। কিন্তু তেওঁ গল্প, কমেডি আদি লিখিবলৈ বাদ নিদিলে।

জীৱনত মাত্ৰ এবাৰেই (গডাৰ্ডৰ লগত ১৮৭৩ চনত এমিএঁত) বেলুনত উঠি পোৱা জুল ভাৰ্নে তেওঁৰ অদ্ভুত কল্পনাশক্তিৰ বলত বেলুন আৰু হেলিকপ্টাৰেৰে পৃথিৱীৰ চৌপাশে ভ্ৰমণ কৰাৰ এখন অভিযানমূলক উপন্যাস ১৮৬৩ চনত এখন আলোচনীত প্ৰকাশ কৰে। উপন্যাসখনৰ ইংৰাজী অনুবাদ Five Weeks in a Balloon (বেলুনত পাচ সপ্তাহ) ১৮৬৯ চনত প্ৰকাশ হয়। তেওঁ ভৱিষ্যতৰ ৰকেট উৰণৰ বিষয়েও বহুতো আচৰিত আচৰিত ভৱিষ্যতবাণী কৰি থৈ যায়। তেওঁ ফ্লোৰিডাৰ এটা উৎক্ষেপণ কেন্দ্ৰৰপৰা চন্দ্ৰলৈ ৰকেট পঠোৱাৰ ভৱিষ্যতবাণীও কৰি যায় (এই কাম তাৰ প্ৰায় এশ বছৰ পাছতহে সম্ভৱ হয়)। মহাকাশ উৰণত মহাকাশচাৰীয়ে অনুভৱ কৰা ওজনহীনতাৰো বৰ্ণনা তেওঁ তেতিয়াই দিবলৈ সক্ষম হয়।

'বেলুনত পাঁচ সপ্তাহ'ৰ সাফল্যই তেওঁক আৰু এই ধৰণৰ ৰোমাণ্টিক অভিযান কাহিনী লিখিবলৈ প্ৰেৰণা দিয়ে। এইবোৰ কাহিনীত অভিযানৰ চমৎকাৰিত্ব আৰু অতি সুন্দৰকৈ গঁথা কাল্পনিক বৈজ্ঞানিক আশ্চৰ্য—এই দুয়োটাৰে অপূৰ্ব সমাৱেশ ঘটিছে। জুল ভাৰ্নৰ মূল ফৰাচী ভাষাত ৰচনা কৰা গ্ৰন্থসমূহৰ ইংৰাজী অনুবাদ সমূহৰ ভিতৰত Five Weeks in a Balloon (1869), A Journey to the Centre of the Earth (1874), From the Earth to the Moon (1873), Twenty Thousand Leagues under the Sea (1873) আৰু The Mysterious Island (1875) প্ৰধান। এইবোৰ

পুথিত তেওঁ পাছৰ কালত সম্ভৱ হোৱা ছাবমেৰিন একুৱা লাং, টেলিভিছন, মহাকাশ ভ্ৰমণ আদি যন্ত্ৰপাতি বা ধাৰণাৰ আগতীয়া বৰ্ণনা দি গৈছে।

পৃথিৱীৰ সকলো দেশতে ভাৰ্নৰ উপন্যাসসমূহ অতি জনপ্ৰিয় হৈ পৰে। বিশেষকৈ তেওঁৰ Around the World in Eighty Days (1873) (পৃথিৱীৰ চৌপাশে আশী দিনত) নামৰ উপন্যাসখনি এখন আলোচনীৰ পাতত ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশ হওঁতে সি তাৰ নাটকীয়তা আৰু চমৎকাৰিত্বৰে মানুহৰ মনত অভূতপূৰ্ব আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিছিল।

জুল ভাৰ্নে তেওঁৰ জীৱনৰ শেষ কালছোৱাত দেশ-বিদেশ ভ্ৰমণ কৰি কটায়।

—দীনেশ চন্দ্ৰ গোস্বামী

অধ্যায় ১

ওপঙা শিল

১৮৬৬ চনৰ বছৰটোক স্মৰণীয় কৰি তোলা, কোনো ধৰণৰ ব্যাখ্যা দিব নোৱৰা, ৰহস্যাবৃত সেই ঘটনাটোৰ কথা কোনোৱে নিশ্চয় এতিয়াও পাহৰি যোৱা নাই। সাগৰৰ পাৰত বসবাস কৰা লোকসকলৰ মনত তোলপাৰ লগোৱা বা আনকি মহাদেশৰ ভিতৰিভাগত থকা মানুহবো মন উত্তেজিত কৰি তোলা উৰা বাতৰিবোৰৰ কথাই নালাগে, সাগৰত আহ-যাহ কৰা লোকসকলকো ঘটনাটোৱে বৰকৈ উত্তেজিত কৰি তুলিছিল। য়ুৰোপ আৰু আমেৰিকা এই দুয়োখন মহাদেশৰ সদাগৰ, সাধাৰণ নাবিক, জাহাজৰ কেপ্টেইন, স্কিপাৰ আদি সকলো দেশৰে নৌ বিষয়াসকল আৰু দুয়োখন মহাদেশৰে কেবাখনো দেশৰ চৰকাৰ এই ঘটনাটোৰ প্ৰতি গভীৰভাৱে আগ্ৰহান্বিত হৈ পৰা দেখা গ'ল।

যোৱা কিছুদিন ধৰি সাগৰত চলাচল কৰা নাও-জাহাজবোৰে 'এটা বৃহদাকাৰ বস্তু' লগ পাই আহিছে ; বস্তুটো দীঘলীয়া, মাকো আকৃতিৰ, মাজে মাজে ইয়াৰপৰা পোহৰো ওলায়। তদুপৰি, ই তিমি মাছতকৈও বহুগুণে ডাঙৰ আৰু গতিতো ক্ষিপ্ৰতৰ।

এই অদ্ভুত বস্তুটো সম্পৰ্কে পোৱা তথ্যবোৰ (যিবোৰ ইতিমধ্যে বহুতো 'লগ বুক'ত লিখা হৈ গৈছে), উক্ত বস্তু বা জীৱটোৰ আকৃতি, তাৰ গতিৰ অক্লান্ত ক্ষিপ্ৰতা, তাৰ অংগ-সঞ্চালনৰ অদ্ভুত ক্ষমতা, আৰু তাৰ গাত থকা যেন লগা বিশেষ জীৱনীশক্তিৰ বৰ্ণনাৰ ক্ষেত্ৰত মিলি যোৱা যেন দেখা যায়। ই যদি তিমিগণীয় কিবা জীৱও হয়, তথাপি কিন্তু বিজ্ঞানত এতিয়ালৈকে শ্ৰেণীবিভক্ত কৰা সকলো তিমিগণীয় জীৱতকৈ ইয়াৰ আকাৰ

বহুগুণে ডাঙৰ। বিভিন্ন সময়ত কৰা পৰ্যবেক্ষণৰ গড় লৈ—অৱশ্যে জীৱটোৰ দৈৰ্ঘ্য মাত্ৰ তুশ ফুট মান বুলি কোৱা লোকসকলৰ ভীৰু হিচাপ আৰু তেনেদৰেই জীৱটো দীঘলে তিনি মাইল আৰু পুতলে এমাইল বুলি দিয়া অতিৰঞ্জিত হিচাপবোৰ বাদ দি—আমি বিনা দ্বিধাই এই কথা ক'ব পাৰোঁ যে এই জীৱটোৰ আকাৰে সেই দিনৰ মৎস্যবিজ্ঞানীসকলে দিয়া সকলো হিচাপকে চেৰ পেলাই গৈছিল; অৱশ্যে সেইটো জীৱয়েই আছিল বুলি ধৰি ল'লেহে এই কথাখিনি ক'ব পাৰি। কিন্তু, জীৱটোৰ অস্তিত্বও অনস্বীকাৰ্য। সততেই. আশ্চৰ্যৰ ফলীয়া হৈ পৰাটো মানুহৰ মনৰ এটা সহজাত প্ৰবৃত্তি; গতিকে সেই অতিপ্ৰাকৃতিক জীৱটোৱে মানুহৰ মনত সৃষ্টি কৰা উত্তেজনাৰ কথা অনুমান কৰিবলৈ টান নহয়। জীৱটোৰ কথা সাধুকথাৰ ভিতৰুৱা বুলি ধৰি লোৱাটো একেবাৰে অসম্ভৱ কথা।

১৮৬৭ চনৰ প্ৰথম কেইমাহমানৰ ভিতৰতে কথাটো তল পৰি যোৱা যেন লাগিছিল, যেন সেই প্ৰসংগ আৰু কেতিয়াও উত্থাপিত নহ'বই। কিন্তু এনেতে নতুন নতুন তথ্য কেতবোৰ মানুহৰ আগত দাঙি ধৰা হ'ল। তেতিয়া কথাটো আৰু সমাধান কৰিবলগীয়া বৈজ্ঞানিক সমস্যায়েই হৈ নাথাকিল, বৰং ই এক প্ৰকৃত বিপদ ৰূপেহে পৰিগণিত হ'ল আৰু ইয়াৰপৰা ৰক্ষা পৰাৰ উপায়হে চিন্তা কৰিবলগীয়া হ'ল। সমস্যাটোৱে দুদিন মানৰ ভিতৰতে ৰূপ সলালে। সেই প্ৰকাণ্ড জন্তুটোৱে এটা সৰু দ্বীপৰ আকাৰ ধাৰণ কৰিলে, সি এটা শিল, এক সাগৰীয় শৈলৰাশি হৈ পৰিল আৰু আচৰিত কথা যে এই সাগৰীয় শৈলৰাশিৰ আকাৰ-প্ৰকাৰ অনিৰ্দিষ্ট হৈ থাকিল আৰু সালসলনি হৈও গৈ থাকিল।

১৮৬৭ চনৰ মাৰ্চ মাহৰ ৫ তাৰিখে, মণ্ট্ৰিল অ'ছন কোম্পেনিৰ 'মোৰাভিয়ান' নামৰ জাহাজখনে ৰাতি ২৭°৩০′ অক্ষাংশ আৰু ৭২°১৫′ দ্ৰাঘিমাংশত গৈ থাকোঁতে তাৰ ষ্টাৰবোৰ্ড কোৱাৰ্টাৰত এটা শিলে খুন্দা মাৰিলে; কিন্তু তেনে কোনো শিলৰ কথা সেই অঞ্চলৰ সাগৰৰ কোনো মেপত দেখুওৱা হোৱা নাছিল। বতাহ আৰু জাহাজখনৰ নিজৰ চাৰিশ অশ্বক্ষমতাৰ যুটীয়া বলত জাহাজখন তেতিয়া তেৰ নট বেগত গৈ আছিল। জাহাজখনৰ তলিৰ খোলাটো অত্যধিক শক্তিশালী হোৱা বাবেই বাচি গ'ল। নহ'লে সেই খুন্দাত 'মোৰাভিয়ান' ভাগি-ছিগি, কানাডাৰপৰা ঘৰলৈ বহন কৰি অনা ২৩৭ জন যাত্ৰীৰে সৈতে সাগৰৰ তলি পালেহেঁতেন।

১৮৬৭ চনৰ ১৩ এপ্ৰিল তাৰিখে ক্যুনাৰ্ড্ কোম্পেনিৰ 'স্কোটিয়া' নামৰ জাহাজখন বঢ়িয়া বতৰ আৰু সুন্দৰ ৰতাহৰ মাজত ১৫ ১২′ দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ৪৫°২৭′ অক্ষাংশ পাইছিলগৈ। জাহাজখন তেতিয়া চাৰে তেৰ নট বেগত গৈ আছিল।

আবেলি চাৰি বাজি সোতৰ মিনিটত. যাত্ৰীসকলে জাহাজৰ ডাঙৰ কোঠাটোত লাঞ্চ খাবলৈ লগ হোৱা অৱস্থাতে, হঠাতে জাহাজৰ তলিত, কোৱাৰ্টাৰত আৰু পোৰ্টপেডেলৰ ওচৰত এটা সামান্য জোকাৰণি অনুভৱ কৰা হ'ল।

বুজা গ'ল যে 'স্কোটিয়া'ই ক'তো খুন্দা মৰা নাই, বৰং 'স্কোটিয়া'ৰ গাতহে কিহবাই খুন্দা মাৰিছে আৰু বস্তুটো ভোটা ধৰণৰ হোৱাতকৈ জোঙা আৰু বৰ ভেদী বুলি ভবাৰহে থল আছে। জোকাৰণিটো ইমান সামান্য আছিল যে কোনোৱে কথাটোত সিমান ভয় খোৱা নাছিল। কিন্তু, হঠাতে পহৰাদাৰ কাঠমিস্ত্ৰীজন একেবাৰে দলঙৰ ওপৰলৈ উঠি আহি চিঞৰিবলৈ ধৰিলে, "আমি ডুবিলোঁ, আমি ডুবিলোঁ !" প্ৰথমতে যাত্ৰীসকলে বৰ ভয় খালে। কিন্তু, কেপ্টেইন এণ্ডাৰছনে তেওঁলোকক আশ্বস্ত কৰিলে। তৎক্ষণাৎ তেনে কোনো বিপদ হোৱাৰ সম্ভাৱনা নাই। 'স্কোটিয়া'ক দৃঢ় বেৰ দি সাতোটা খোঁটালিত ভাগ কৰি থোৱা আছে; গতিকে যিমানেই ডাঙৰ লিক নহওক কিয় 'স্কোটিয়া'ৰ বিশেষ বিপদ হ'ব নোৱাৰে। কেপ্টেইন এণ্ডাৰছন তৎক্ষনাৎ হোল্ডলৈ নামি গ'ল। তেওঁ দেখিলে যে পঞ্চম খোঁটালিত যেন সাগৰখনহে সোমাই আহিবলৈ ধৰিছে; পানী সোমাই অহাৰ হাবলৈ চাই ফুটাটোযে খুব ডাঙৰ হ'ব বুজিব পাৰি। সৌভাগ্যৰ কথা যে সেই খোঁটালিত বইলাৰবোৰ নাছিল, থকা হ'লে তাৰ জুই তৎক্ষণাৎ নুমাই গ'লহেঁতেন। কেপ্টেইন এণ্ডাৰছনে তৎক্ষণাৎ ইঞ্জিনবোৰ বন্ধ কৰি দিবলৈ আদেশ দিলে, এজন মানুহক হানিৰ বুজ ল'বলৈ তললৈ নমাই দিয়া হ'ল। কেইমিনিটমানৰ পাছতে তেওঁ দেখিলে যে জাহাজৰ তলিত এটা ডাঙৰ ফুটা হৈছে—প্ৰায় দুগজ ব্যাসৰ ফুটা। তেনে এটা লিক বন্ধ কৰাৰ কোনো উপায় নাই, গতিকে 'স্কোটিয়া'ই তাৰ পেডেল আধা ডুব যোৱা অৱস্থাতে নিজ বাটত অগ্ৰসৰ হ'বলৈ বাধ্য হ'ল। তেতিয়া জাহাজখন কেপ ক্লিয়াৰৰপৰা তিনিশ মাইল নিলগত আছিল। তিনি দিন পলমকৈ জাহাজখনে কোম্পেনিৰ বেছিনত প্ৰৱেশ কৰিলে। লিভাৰপুলত তিনি দিন ধৰি চলা নানা চিন্তা-ভাবনাৰ কোনোমতে অন্ত পৰিল।

‘স্কোটিয়া’ক শুকান ডকত ৰখাৰ পাছত ইঞ্জিনিয়াৰসকলে তাক তন্ন তন্নকৈ পৰীক্ষা কৰিলে। তেওঁলোকে নিজৰ চকুকেই বিশ্বাস কৰিবলৈ টান পালে। পানীৰ চিনৰ আঢ়ৈ গজ তলত সমদ্বিবাহু ত্ৰিভুজৰ আকৃতিৰ এটা সমান ফুটা তেওঁলোকে দেখা পালে। লোৰ পাতত ফুটাটো এনে সুন্দৰ আৰু চোকাদাঁতীয়াকৈ কটা হৈছে, যেন লো কটা যন্ত্ৰেৰেহে কাটি দিয়া হৈছে! এই কথা স্পষ্ট হ’ল যে এই ফুটাটোৰ সৃষ্টি কৰা বস্তুটো এটা সাধাৰণ মোহৰৰ দৰে বস্তু নহয়। বস্তুটো অদ্ভুত বলেৰে মাৰি ১⅜ ইঞ্চি ডাঠ লোৰ পাত কাটি ভিতৰ সুমুওৱাৰ পাছত তাক অভাৱনীয় এক পিছমুৱা বলেৰে টানি বাহিৰ উলিওৱাও হৈছে।

শেহতীয়া তথ্য এয়ে আছিল আৰু ই মানুহৰ মাজত আকৌ এসোপামান নতুন নতুন মতামতৰ সৃষ্টি কৰিলে। তেতিয়াৰেপৰা কোনো হতাহতৰ ঘটনাৰ ব্যাখ্যা দিব নোৱাৰিলেই তাক সেই প্ৰকাণ্ড জন্তুটোৰে ঘটোৱা বুলি মানুহে কোৱাকুই কৰিবলৈ ধৰিলে।

অধ্যায় ২

সপক্ষে-বিপক্ষে

এই ঘটনাবোৰ ঘটি থকা সময়ত মই মাৰ্কিন যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ নেত্ৰাস্কা নামৰ অসহনীয় অঞ্চল এটাত বৈজ্ঞানিক গৱেষণাৰ কাম কৰি উভতি আহিছোহে মাত্ৰ। মই পেৰিছত প্ৰাকৃতিক ইতিহাসৰ সংগ্ৰহালয়ৰ সহকাৰী অধ্যাপক আছিলো। সেইবাবে ফৰাছী চৰকাৰে মোক এই অভিযানৰ বাবে নিযুক্ত কৰিছিল। নেত্ৰাস্কাত ছমাহ কটাই, সংগৃহীত বহুতো অমূল্য বস্তুৰ বোজা লৈ, মাৰ্চ মাহৰ শেষৰ ফালে মই নিউইয়ৰ্কত উপস্থিত হৈছিলো। মে মাহৰ প্ৰথম ভাগতে মোৰ ফ্ৰান্স যাত্ৰাৰ দিন ঠিক কৰা আছিল। গতিকে সেই দিনকেইটা মই সংগ্ৰহ কৰি অনা খনিজ, উদ্ভিদবৈজ্ঞানিক, আৰু প্ৰাণীবৈজ্ঞানিক নিদৰ্শনবোৰৰ শ্ৰেণীবিভাগ কৰাতেই বৰ ব্যস্ত হৈ আছিলো। এনে সময়তে ‘স্কোটিয়া’ৰ দুৰ্ঘটনাটো ঘটিল।

মই নিউইয়ৰ্ক আহি পোৱা সময়ত কথাটো একেবাৰে গৰম হৈ চলি আছিল। ভাহি থকা দ্বীপ বা ওচৰ চাপিব নোৱৰা বালিৰ স্তূপৰ বিষয়ে কেতবোৰ অবিবেচক আৰু ভালদৰে যুক্তিতৰ্ক চালি-জাৰি চাব নোৱৰা মানুহে আগ বঢ়োৱা মতবোৰ ইতিমধ্যে অগ্ৰাহ্য হৈছিল। প্ৰকৃততে, যদি এই বৃহদাকাৰ জীৱটোৰ পেটত এটা যন্ত্ৰ নায়েই, তেনেহ'লে বাৰু ই ইমান ক্ষিপ্ৰতাৰে নিজ স্থান কেনেকৈ পৰিৱৰ্তন কৰিব পাৰিব ?

গতিকে এই প্ৰশ্নৰ মাত্ৰ দুটাই সম্ভাব্য উত্তৰ থাকিল আৰু এই উত্তৰে দুটা ভিন্ন মতবাদী দলৰ সৃষ্টি কৰিলে। এদলে ক'লে যে বস্তুটো এটা অদ্ভুত শক্তিশালী দৈত্যকায় জীৱ হ'ব লাগিব। আনদলে মত দিলে যে বস্তুটো অত্যধিক গতি শক্তিসম্পন্ন, সাগৰতলিৰে আহ-যাহ কৰিব পৰা যানহে হ'ব লাগিব।

দ্বিতীয় মতটো সম্ভৱ আছিল যদিও দুয়োখন জগততে উঠা যুক্তি তৰ্কৰ আগত সি তিষ্ঠিব নোৱাৰিলে। কোনোবা এজন লোকৰ ব্যক্তিগতভাৱে এনে এটা যন্ত্ৰ থাকিব বুলি বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰি। কাৰণ, তেনে যন্ত্ৰ ক'ত, কেতিয়া আৰু কেনেকৈ সাজিব? তদুপৰি সজাৰ কথাইবা গোপনে ৰাখিব কেনেকৈ? অৱশ্যে কোনো চৰকাৰৰ এনে ধ্বংসকাৰী যন্ত্ৰ থাকিবও পাৰে। আৰু, মানুহৰ উদ্ভাৱনী শক্তিয়ে যুদ্ধৰ মাৰণাস্ত্ৰৰ শক্তি কেবাগুণে বঢ়াই তোলা এই বিপদজনক সময়ত, কোনোবা দেশে আনৰ অজ্ঞাতে এনে ভয়ংকৰ ইঞ্জিন সজাৰ চেষ্টা কৰিবও পাৰে।

টৰ্পেডো আহিল, টৰ্পেডোৰ পাছত আহিল ছাবমেৰিন জোং, তাৰ পাছত হয়তো তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়া। অন্ততঃ মই সেইটোকে আশা কৰোঁ।

ইংলণ্ড, ফ্ৰান্স, ৰুছিয়া, প্ৰুছিয়া, স্পেইন, ইতালি আৰু আমেৰিকা, আনকি তুৰস্কতো অনুসন্ধান চলোৱাৰ মূৰকত পানীৰ তলেৰে যোৱা যানৰ উপকল্পটো নিশ্চিতভাৱে বাদ দিয়া হ'ল।

মই নিউইয়ৰ্কত উপস্থিত হোৱাৰ পাছত কেবাজনো মানুহে এই প্ৰশ্নটো সম্বন্ধে মোৰ মতামত লৈ মোক সম্মানিত কৰিলে। যিমান দিনলৈ মই কথাটোৰ বাস্তৱিকতা অস্বীকাৰ কৰি থাকিবলৈ সমৰ্থ হ'লোঁ, সিমান দিনলৈ

মই নিশ্চিত নেতিবাচক উত্তৰ এটাকে দি থাকিলোঁ। কিন্তু, শীঘ্ৰেই মই শলঠেকত পৰিলোঁ, আৰু মানুহৰ আগত এটা পোনপটীয়া ব্যাখ্যা দিবলগীয়াতো পৰিলোঁ। 'নিউইয়ৰ্ক হেৰাল্ড' নামৰ বাতৰিকাকতখনে এটা সুস্পষ্ট মতামত ব্যক্ত কৰিবলৈ "পেৰিছৰ সংগ্ৰহালয়ৰ অধ্যাপক, মান্যবৰ পিয়েৰ এৰোনা"ক আমন্ত্ৰণ জনালে। প্ৰশ্নটো মই বৈজ্ঞানিক, ৰাজনৈতিক আদি সকলো ফালৰে পৰাই আলোচনা কৰিলোঁ। আচলতে জিভাক নিয়ন্ত্ৰণ কৰাই মোৰ পক্ষে টান হৈ পৰিছিল। ৩০ এপ্ৰিলৰ সংখ্যাত মই প্ৰকাশ কৰা এটা সুচিন্তিত প্ৰবন্ধৰ অংশবিশেষ তলত দিয়া হ'ল:

"সকলো উপকল্প এটা এটাকৈ চালি-জাৰি চোৱাৰ পাছত, আন সকলো দিহা-পৰামৰ্শ বাদ দিয়াৰ পাছত, এটা প্ৰচণ্ড শক্তিসম্পন্ন সাগৰীয় জন্তুৰ কথা মানি লোৱাৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰে।

"সাগৰৰ গভীৰ তলিৰ কথা আমি একোৱেই নাজানো। আমাৰ গভীৰতামাপন বাৱস্থাই এই গভীৰতা ঢুকি নাপায়। সেই গভীৰ তলিত কিহে আহ-যাহ কৰে, তাত কি জীৱই বসবাস কৰে, বা কৰিব পাৰে, সাগৰৰ পৃষ্ঠৰপৰা বাৰ বা পোন্ধৰ মাইল গভীৰতাৰ সেই জীৱবোৰৰ গঠন কেনেকুৱা—এইবোৰ কথা আমি অনুমানেই কৰিব নোৱাৰো। অৱশ্যে, মোক দিয়া সমস্যাটোৰ সমাধানে বৰ্ত্তমানৰ সংশয়ৰ ৰূপেই সলাই দিব পাৰে। আমাৰ গ্ৰহটোত বসবাস কৰা আটাইবোৰ জীৱৰ কথা হয় আমি জানো, নহয় আমি নাজানো। যদি আমি নাজানো আৰু যদি প্ৰকৃতিয়ে তাৰ মৎস্যৰাজিৰ মাজত এতিয়াও কিবা গোপন ৰহস্য আমাৰ বাবে ৰাখি থৈছে, তেনেহ'লে এই কথা মানি লোৱাটোৱেই আটাইতকৈ সুবিধাজনক হ'ব যে গভীৰতামাপনে ঢুকি নোপোৱা সেই গভীৰ স্তৰত কোনো মৎস্য প্ৰজাতি কোনো বেলেগ তিমিগণীয় জীৱ, বা হয়তো একেবাৰে বেলেগ প্ৰজাতিয়েই বসবাস কৰে, আৰু হয়তো কাচিৎ কোনো আশ্চৰ্যজনক বা খেয়ালী ঘটনা-বশতঃ তেনে জীৱ দীৰ্ঘকালৰ মূৰে মূৰে ওপৰ স্তৰলৈ উঠি আহে।

"আনহাতে যদি আমি সকলো জীৱিত প্ৰাণীৰ বিষয়ে জানোৱেই, তেনেহ'লে আমি এতিয়ালৈকে শ্ৰেণীবিভক্ত কৰি ৰখা সাগৰীয় প্ৰাণীবোৰৰ মাজতে এই আচৰিত প্ৰাণীটোকো বিচাৰিব লাগিব। আৰু সেইটোৱেই যদি হয়,

তেনেহ'লে এটা মেৰুসাগৰীয় বৃহদাকাৰ নাৰৱালৰ* অৱস্থিতি আমি মানি ল'ব লাগিব।

"সাধুকথাৰ অশ্বাকৃতি, শৃংগী জীৱটোৰ দৰে লগা একোটা নাৰৱাল সাধাৰণতে যাঠি ফুটমান দীঘল হয়। ইয়াৰ আকাৰ যদি আমি পাঁচ বা দহ গুণে বঢ়াই দিওঁ, আকাৰৰ অনুপাতে যদি ইয়াৰ শক্তি দিওঁ, আৰু ইয়াৰ ধ্বংসকাৰী হাথিয়াৰ যদি দীঘল কৰি দিওঁ, তেতিয়াহ'লেই আমি আমাক লগা প্ৰাণীটো পাওঁ। তেতিয়াহে আমি 'শ্বেনন' নামৰ জাহাজখনৰ অফিছাৰসকলে নিৰ্ণয় কৰা আকাৰ পাওঁ, 'স্কোটিয়া'ৰ ফুটাটো কৰিব পৰা ধৰণৰ হাথিয়াৰ পাওঁ, আৰু এই জাহাজখনৰ তলি ফুটাব পৰা শক্তি পাওঁ।

"প্ৰকৃততে এই নাৰৱালৰ এখন দাঁতৰ তৰোৱাল আছে, বা কিছুমান প্ৰকৃতিবিদে কোৱা মতে এবিধ যাঠি আৰু কুঠাৰৰ সমাহাৰ অস্ত্ৰ আছে। ইয়াৰ মূল দাঁতটো তীখাৰ দৰে টান। এনে কিছুমান দাঁত ঘৰিয়ালৰ গাৰপৰা উদ্ধাৰ কৰা হৈছে; এই জীৱটোৱে ঘৰিয়ালক অতি সহজেই আক্ৰমণ কৰে। তদুপৰি, পাকভোঁহৰে কাঠৰ পিপা ফুটোৱাৰ দৰে ইয়ো জাহাজৰ তলি ফুটায়; তেনেকুৱা ফুটাৰ ওচৰ-পাজৰৰপৰাও বিশেষ একো কষ্ট নোহোৱাকৈ তেনে দাঁত উদ্ধাৰ কৰা হৈছে। পেৰিছৰ চিকিৎসা বিভাগৰ সংগ্ৰহালয়ত এনেকুৱা এপাত প্ৰতিৰক্ষাৰ অস্ত্ৰ আছে; ই দীঘলে চোৱা দুগজ আৰু গুৰিত ইয়াৰ ব্যাস পোন্ধৰ ইঞ্চি।

"এতিয়া নাৰৱালৰ এই হাথিয়াৰপাতক যদি দহগুণে বেছি শক্তিশালী বুলি কল্পনা কৰি লোৱা যায়, এই প্ৰাণীটোক যদি দহ গুণে বেছি ক্ষমতাশালী বুলি ধৰি লোৱা যায়, আৰু ইয়াক যদি ঘণ্টাত কুৰি মাইল বেগত নিক্ষেপ কৰা যায়, তেনেহ'লে ই আমাক লগা ধ্বংসলীলা সৃষ্টি কৰিব পৰা জোকাৰণি এটাৰ জন্ম দিব পাৰিব। অধিক তথ্য আহৰণ নোহোৱা পৰ্যন্ত মই এই বস্তুটোক এটা বৃহদাকাৰ সাগৰীয় অশ্বাকৃতি, শৃংগী প্ৰাণী বুলিয়েই ধৰি ল'ম। মই ইয়াক মাত্ৰ যাঠি-কুঠাৰেৰে সজ্জিত এক প্ৰাণী বুলিয়েই নধৰি, অস্ত্ৰে-শস্ত্ৰে সজ্জিত এক যুদ্ধ-জাহাজ বুলিয়েই ধৰি ল'ম। তেনে জাহাজৰ

---

*তিমিদলীয়, ডলফিনৰ দৰে এবিধ সাগৰীয় প্ৰাণী। ইহঁতৰ এটা বা দুয়োটা দাঁতে শিঙৰ ৰূপ লয়।

বৃহৎ আকৃতি আৰু চলন ক্ষমতা ইয়াৰ আছে। সম্ভাব্য সীমাৰ ভিতৰত, মানুহে এতিয়ালৈ দেখা, অনুভৱ কৰা বা অনুমান কৰা সকলো বস্তুৰে ওপৰত যদি কিবা এটা নাই, তেনেহ'লে এইদৰেই মাথোন এই দুৰ্বোধ্য ঘটনাৰ এটা ব্যাখ্যা আগ বঢ়াব পাৰি।"

এই শেষৰ শব্দকেইটা কাপুৰুষৰ দৰে মই নিজাকৈ যোগ দিছিলো। কিন্তু, মই অধ্যাপক হিচাপে মোৰ সন্মান কিছুদূৰলৈ বজাই ৰাখিবলৈ বিচাৰিছিলো আৰু আমেৰিকানসকলক মোক হাঁহিবলৈ বেছি সুবিধা দিব খোজা নাছিলো। কাৰণ আমেৰিকানসকলে হাঁহিলে বৰ ভালকৈয়ে হাঁহে। মই উদ্ধাৰৰ বাবে এটা পথ ৰাখি থৈছিলো। কিন্তু, কাৰ্যতঃ মই 'দানৱ প্ৰাণী' এটাৰ অংস্থিতি স্বীকাৰ কৰি লৈছিলো। মোৰ প্ৰবন্ধটোৰ ওপৰত গৰম আলোচনা চলিল, মানুহে প্ৰবন্ধটোৰ প্ৰতি সন্মানো দেখুৱালে। কেবাটাও বিভিন্ন মতবাদৰ লোকক ই একগোট কৰিলে। প্ৰবন্ধটোত আগ বঢ়োৱা সমাধানটোৱে অন্ততঃ মানুহৰ কল্পনাক পূৰ্ণ স্বাধীনতা দান কৰিলে। অতিপ্ৰাকৃতিক জীৱৰ অদ্ভুত কল্পনা কৰি মানুহৰ মনে বেছ আনন্দ পায়। এনে বৃহদাকাৰ প্ৰাণীয়ে (যাৰ তুলনাত স্থলভাগৰ হাতী বা গড় একোৱে একোটো নহয়) বিচৰণ কৰি ফুৰিব পৰা সুন্দৰ ধাৰক হ'ল সাগৰ।

ঔদ্যোগিক আৰু বাণিজ্যিক বাতৰি কাকতবোৰে প্ৰশ্নটো এই দৃষ্টি কোণৰ পৰাই চাইছিয়াই চালে। বীমা কোম্পানীবোৰে প্ৰিমিয়ামৰ ৰেট ইতিমধ্যে বঢ়াই দিব খুজিছিলেই: বীমা কোম্পানীৰ হকে মাত মতা 'শ্বিপিং এণ্ড মাৰ্কেণ্টাইল গেজেট', 'লয়ড্‌ছ লিষ্ট', 'পেকেট বোট' আৰু 'মেৰিটাইম এণ্ড কোলোনিয়েল ৰিভিউ' আদি কাকতে এই কথাত এক মাত মাতিলে। জনমত গঢ়ি উঠিল। এই ক্ষেত্ৰত প্ৰথমতে আগ বাঢ়ি আহিল আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰ, আৰু নিউইয়ৰ্কত এই নাৰৱালৰ অনুসন্ধানৰ বাবে এটা অভিযান সাজু কৰা হ'ল। 'আব্ৰাহাম লিংকন' নামৰ এখন প্ৰচণ্ড বেগী জাহাজ অতি শীঘ্ৰেই সাজু কৰি পেলোৱা হ'ল। খাৰ বাৰুদৰ সকলো কাৰখানাবেই দুৱাৰ কমাণ্ডাৰ ফেৰাগাটৰ বাবে মুকলি কৰি ৰখা হ'ল। কমাণ্ডাৰেও অতি সোনকালেই জাহাজখন অস্ত্ৰে-শস্ত্ৰে সজ্জিত কৰি পেলালে। কিন্তু, সচৰাচৰ যেনে ঘটনা ঘটে, সেয়ে ঘটিল। যি সময়তে দানৱটোৰ পশ্চাদনুসৰণ কৰিবলৈ মনস্থ কৰা হয়, সেই সময়তে দানৱটো নোলোৱা হ'ল। দুমাহমান তাৰ কোনো কথায়েই নোলোৱা হৈ পৰিল।

কোনো জাহাজেই তাক লগ নোপোৱা হ'ল। যেন সি তাৰ বাবে পেলাব খোজা জালখনৰ কথা কিবা প্ৰকাৰে ধৰিবহে পাৰিছে এনে লাগিল। আনকি আটলাণ্টিক কেবলৰ মাজেদিও এই বিষয়ে ইমান কথাৰ বিনিময় কৰা হ'ল যে ৰসিকসকলে এই বুলিহে মন্তব্য কৰিলে যে এই শীৰ্ণকায় মাখিটোৱে বাটতে কৰবাত টেলিগ্ৰাম এখন ধৰি পেলাইছে আৰু তাৰে জোৰতে বাহাদুৰি চলাইছে।

গতিকে, যুদ্ধ জাহাজখন দীৰ্ঘকালীন যাত্ৰাৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰি, মাছ মৰা ভয়ানক আচবাবেৰে সজ্জিত কৰি তোলাৰ পাছত, জাহাজখননো কোন বাটে যোৱা উচিত হ'ব কোনোৱে একো দিহা দিব নোৱাৰা হ'ল। সকলো অধৈৰ্য হৈ পৰিল: এনেতে ২ জুলাইৰ দিনা বাতৰি আহিল যে ছান-ফ্ৰান্সিস্কোৰ এখন জাহাজে কেলিফৰ্ণিয়াৰপৰা ছাংহাইলৈ কৰা যাত্ৰাৰ পথত উত্তৰ প্ৰশান্ত মহাসাগৰত দুসপ্তাহৰ আগতে প্ৰাণীটো দেখিছে। এই বাতৰিয়ে চৰম উত্তেজনাৰ সৃষ্টি কৰিলে। জাহাজখনত আকৌ খাদ্য বস্তু ভৰোৱা হ'ল আৰু যথেষ্ট পৰিমাণে কয়লাও মজুত কৰা হ'ল।

'আব্ৰাহাম লিংকনে' ব্ৰুকলিন ঘাট এৰাৰ তিনি ঘণ্টা আগতে মই তলত দিয়া কথাখিনিৰে এখন চিঠি পালোঁ;

"পেৰিছৰ সংগ্ৰহালয়ৰ অধ্যাপক মছিঅ' এৰোনাক্সলৈ।"
"ফিফথ এভিনিউ হোটেল, নিউইয়ৰ্ক।"

"মহোদয় — আপুনি যদি 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰ অভিযানত যোগদান কৰিবলৈ সন্মতি দিয়ে তেনেহ'লে এই প্ৰচেষ্টাত ফ্ৰান্সৰ প্ৰতিনিধিত্ব দেখি আমেৰিকান চৰকাৰ আনন্দিত হ'ব। কমাণ্ডাৰ ফেৰাগাটে আপোনাৰ বাবে এটা কেবিন ৰাখি থৈছে।
পৰম আন্তৰিকতাৰে,
আপোনাৰ
জে. বি. হবছন,
সমুদ্ৰ বিভাগৰ সচিব।"

অধ্যায় ৩

মই সিদ্ধান্ত ল'লোঁ

জে. বি. হবছনৰ চিঠিখন পোৱাৰ তিনি ছেকেণ্ড আগতে মই সেই উপকথাৰ জীৱটোৰ পিছ এৰি উত্তৰ সাগৰ পাৰ হোৱাৰ কথাহে ভাবিছিলো। সমুদ্ৰবিভাগৰ মাননীয় সচিব গৰাকীৰ চিঠিখন পঢ়াৰ তিনি ছেকেণ্ড পাছত মই অনুভৱ কৰিলো যে মোৰ প্ৰকৃত পেশা, মোৰ জীৱনৰ আচল উদ্দেশ্য হ'ল এই আপদীয়া দানৱটোক অনুসৰণ কৰি তাক পৃথিৱীৰপৰা বিদায় দিয়াটোহে।

“কঁছেই,” অধৈৰ্য হৈ মই চিঞৰিলো।

কঁছেই মোৰ কাম কৰা ল'ৰা। সি এটা বিনয়ী, নম্ৰ ফ্লেমিছ ল'ৰা। মই য'লৈকে গৈছো সিও মোৰ লগতে গৈছে। মই তাক ভাল পাওঁ, সিও মোক বৰ ভাল পায়।

যোৱা দহ বছৰে বিজ্ঞানে মোক য'লৈকে নিছে কঁছেইয়ো তালৈকে গৈছে। এই ল'ৰাটোৰ বয়স ত্ৰিশ বছৰ; তাৰ আৰু তাৰ গৰাকীৰ বয়সৰ অনুপাত পোন্ধৰ অনুপাত বিশ। মোৰ বয়স চল্লিশ বুলি কোৱা বাবে মোক ক্ষমা কৰে যেন।

কিন্তু কঁছেইৰ এটা দোষ আছিল। সি অকণমান আনুষ্ঠানিকভাৱে কথা-বতৰা কয়।

‘কঁছেই,’ অশীয়া মানুহৰ দৰে কঁপা কঁপা হাতেৰে যাত্ৰাৰ বাবে সাজু হ'বলৈ ধৰি মই দোহাৰিলোঁ।”

কঁছেই আহি উপস্থিত হ'ল।

“গৰাকীয়ে মোক মাতিছিলনেকি?” সি নম্ৰভাৱে ক'লে।

“ওঁ ওঁ, আমি দুয়ো এতিয়াই, দুঘণ্টাৰ ভিতৰতে যাব লাগিব। সকলো সাজু কৰ।”

“গৰাকীয়ে যি ভাল দেখে!” সি নিকত্তাপ উত্তৰ এটা দিলে।
“আমি ‘আব্ৰাহাম লিংকন’ নামৰ জাহাজখনেৰে যাম।”
“গৰাকীয়ে যি ভাল বুলি ভাবে!” কঁচেয়ে আকৌ ক'লে।
‘চা, কথাটো অলপ বেলেগ। আমি সেই দানৱটোৰ অনুসন্ধানত যাম, তাক সাগৰৰপৰা উলিয়াই আনিব লাগে। বুজিছ, কোৱাৰ্টো আকাৰত দুটা খণ্ডত ‘বৃহৎ সাগৰতলীয় ভূমিসমূহৰ ৰহস্য’ নামৰ কিতাপ লেখা লেখকগৰাকীয়ে কমাণ্ডাৰ ফেৰাগাটৰ লগত জাহাজত যোৱাৰ পৰা বিৰত থাকিব নোৱাৰে। বৰ গৌৰৱোদ্দীপক অভিযান, অৱশ্যে বৰ বিপদজনকো! আমি ক'লৈনো যাম তাকে নাজানো. এই প্ৰাণীবোৰ বৰ চঞ্চল হয়। কিন্তু, আমি যামেই। আমি যিজন কেপ্টেইন পাইছো তেওঁ বৰ সজাগ মানুহ।”

মই এখন টেক্সিত জঁপ মাৰি উঠাদি উঠিলো. পিছে পিছে উঠিল কঁচেই। আমাৰ বস্তু-বাহানি অতি শীঘ্ৰেই বোমাবাহী জাহাজখনলৈ লৈ যোৱা হ'ল। জাহাজত উঠিয়েই মই কমাণ্ডাৰ ফেৰাগাটক বিচাৰিলো। এজন নাবিকে মোক একেবাৰে ওপৰৰ ডেকলৈ লৈ গ'ল। তাত মই এজন ধুনীয়া অফিচাৰ দেখা পালো। মোক দেখিয়েই তেওঁ হাত আগ বঢ়াই দিলে।

“মঁছিঅ' পিয়েৰ এৰোনা?” তেওঁ সুধিলে।
“এৰা, ময়েই। কমাণ্ডাৰ ফেৰাগাট কত?”
“আহক প্ৰফেচাৰ, বহক। আপোনাৰ কেবিন সাজু হৈ আছে।”

মই মূৰ দোঁৱাই সম্ভাষণ জনালো আৰু কেবিনলৈ যাবলৈ আগ্ৰহ প্ৰকাশ কৰিলো।

এই নতুন লক্ষ্যস্থানৰ বাবে ‘আব্ৰাহাম লিংকন’ৰ বাছনি আৰু তাক সাজোৱাৰ ধৰণ দুয়োটায়েই বৰ সুন্দৰ হৈছিল। এই যুদ্ধ জাহাজখনৰ বেগ বৰ বেছি আছিল আৰু ইয়াত লগোৱা উচ্চ চাপৰ ইঞ্জিনকেইটাই সাত বায়ুমণ্ডললৈকে চাপ বহন কৰিব পাৰিছিল। এইবোৰৰ বাবেই জাহাজখনে ওঠৰ সমস্ত চাৰি ভাগৰ তিনি নট গড় বেগত গতি কৰিব পাৰিছিল। এয়া সঁচাই তীব্ৰ বেগ আছিল, কিন্তু তথাপি সেই বৃহৎ তিমিংগলীয় প্ৰাণীটোক ধৰিবৰ বাবে এই বেগ একোৱেই নাছিল।

বেগ যেনে জাহাজখনৰ ভিতৰৰ সাজ-সজ্জাও তেনে আছিল। মোৰ কেবিনটোৰ বাবে মই বৰ সন্তুষ্ট হৈছিলো। কেবিনটো আছিল জাহাজখনৰ পিছ অংশত, বন্দুকৰ কোঠাৰ ফালে মুখ কৰি।

কঁছেইক আমাৰ বাকচবোৰ ভালদৰে সুমুৱাই থ'বলৈ দি মই জাহাজ এৰাৰ শেষ দৃশ্য চাবলৈ আকৌ ওপৰৰ ডেক পালোগৈ।

সেই সময়ত কমাণ্ডাৰ ফেৰাগাটে ব্ৰুকলিনত 'আব্ৰাহাম লিংকন'ক বান্ধি ৰখা শেষ লংগৰবোৰ ঢিলাই দিবলৈ নিৰ্দেশ দি আছিল। আৰু দহ-পোন্ধৰ মিনিট পলম হ'লেই জাহাজখনে আমাক এৰিয়েই গ'লহেঁতেন।

অধ্যায় ৪

নেড লেণ্ড

কেপ্টেইন ফেৰাগাট এজন সুদক্ষ নাবিক আছিল। তেওঁৰ যুদ্ধ জাহাজখনৰ বাবে তেওঁ একেবাৰে উপযুক্ত আছিল। জাহাজখন আৰু তেওঁ একেবাৰে অভিন্ন আছিল। তেওঁ যেন তাৰ প্ৰাণ। সেই তিমিংগলীয় প্ৰাণীটোৰ বিষয়ে তেওঁৰ কোনো সন্দেহ নাছিল আৰু প্ৰাণীটোৰ অস্তিত্বৰ বিষয়ে সন্দেহ কৰা কোনো আলোচনা তেওঁ জাহাজখনত হ'বলৈ দিয়া নাছিল। কিছুমান সৰল মহিলাই সাগৰৰ দৈত্যৰ কথা যিদৰে বিশ্বাস কৰে, তেৱোঁ এই প্ৰাণীটোৰ কথা সেইদৰেই মানি লৈছিল বিশ্বাসেৰে, যুক্তিৰে নহয়। এই দানৱটো আছেই, তেওঁ সাগৰবোৰক তাৰপৰা মুক্তি দিবলৈ প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হৈছিল।

'আব্ৰাহাম লিংকন'ত আৰু এজন মানুহ আছিল, তেওঁৰ নাম নেড লেণ্ড। তেওঁ বৰ্চি লগোৱা জোং মাৰি মাছ-কাছ চিকাৰ কৰাত ওস্তাদ আছিল।

নেড লেণ্ড আছিল কানাডাৰ মানুহ। তেওঁৰ হাত আছিল অতি ক্ষিপ্ৰ। তেওঁৰ এই বিপদজনক পেশাত তেওঁৰ সমকক্ষ আৰু কোনো নাছিল। তেওঁ আছিল

অতি কৌশলী আৰু সাহিয়াল, অসীম শান্ত আৰু ধূৰ্ত। অতি ধূৰ্ত আৰু চতুৰ তিমি একোটাইহে কাচিৎ তেওঁ মৰা জোঙৰ পৰা বাচি যাব পাৰিছিল।

নেড লেণ্ডৰ বয়স ছত্ৰিশৰ ওচৰাওচৰি। তেওঁ আছিল বেছ ওখ (ছফুটৰ ওপৰ), শক্তিবান, অল্পভাষী আৰু গহীন-গম্ভীৰ। অৱশ্যে কেতিয়াবা হঠাতে তেওঁ হিংস্ৰ হৈও পৰে, আৰু বিশেষকৈ তেওঁৰ কথা-কামৰ বিৰুদ্ধে মাত মাতিলে তেওঁৰ বৰ খং উঠে। দেখাত তেওঁ বেছ আকৰ্ষণীয়, বিশেষকৈ তেওঁৰ দৃষ্টিত এটা সাহসৰ চিন আছে আৰু সেয়ে তেওঁৰ মুখখনলৈ এটা বিশেষ বাংময়তা আনি দিছে।

কানাডিয়ানবিলাকে ফৰাছী মানুহক বেছ ভাল পায়। আৰু নেড লেণ্ডে যিহেতু কাৰো আগত বৰকৈ মন খুলি একো নকৈছিল, মই স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব যে তেওঁ মোক অলপ ভালেই পাইছিল। মই ফ্ৰান্সৰ মানুহ হোৱা বাবেই তেওঁ নিশ্চয় মোৰ ওচৰ চাপিছিল। এয়া তেওঁৰ বাবে আছিল ৰেবেলেইজ ভাষা কোৱাৰ সুবিধা আৰু মোৰ বাবে সেয়া শুনাৰ সুবিধা। কানাডাৰ কেইখনমান প্ৰদেশত ৰেবেলেইজ ভাষাটো তেতিয়াও চলতি আছিল। নেড লেণ্ডৰ আগতে কোৱেবেকৰ মানুহ আছিল, এই চহৰখন ফ্ৰান্সৰ অধীনত থকা কালতে এওঁলোকৰ জাতিটো সুদক্ষ মাছমৰীয়াৰ জাতি আছিল।

এতিয়া, এই সাগৰীয় দানৱটোৰ বিষয়ে নেড লেণ্ডৰ মন্তব্যনো কি ? মই ক'বই লাগিব যে তেওঁ এই প্ৰাণীটো থকা বুলি মুঠেই বিশ্বাস কৰা নাছিল। জাহাজখনত এই বিৰুদ্ধ মতবাদী লোক তেৱেঁই একমাত্ৰ আছিল।

অধ্যায় ৫

সংকট কাল

দীৰ্ঘ দিন জুৰি 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰ নৌ-যাত্ৰাত বিশেষ উল্লেখনীয় একো নঘটিল। জাহাজখনে অতি দ্ৰুততাৰেই আমেৰিকাৰ দক্ষিণ-পূব উপকূল পাৰ হৈ আহিল। জুলাইৰ তিনি তাৰিখে আমি মেগেলান প্ৰণালীৰ মুখ পালো।

ই কেপ ভিয়াৰ্জেছৰ সমানতে। কিন্তু, কমাণ্ডাৰ ফেৰাগাটে কষ্টকৰ পথ নলৈ কেপ হৰ্ণৰ কাষেৰে জাহাজ ঘূৰাই নিলে।

৬ জুলাই তাৰিখে, আবেলি প্ৰায় তিনি মান বজাত, 'আব্ৰাহাম লিংকনে' ডাউথ নামৰ অকলশৰীয়া দ্বীপটোৰ পৰা পোন্ধৰ মাইলমান আঁতৰেদি গৈ আছিল। আমেৰিকা মহাদেশৰ একেবাৰে মূৰত থকা এই শিলাময় দ্বীপটোক কেত'বাৰ ওলন্দাজ নাবিকে তেওঁলোকৰ দেশৰ নগৰ এখনৰ নামেৰে কেপ হৰ্ণ নামকৰণ কৰিছিল। জাহাজখনে উত্তৰ-পশ্চিম দিশত গতি কৰিছিল। পিছদিনা জাহাজৰ স্ক্ৰুৱে অৱশেষত প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ পানী চুলেগৈ।

২০ জুলাইৰ দিনা আমি মকৰ ক্ৰান্তি আৰু ১০৫° দ্ৰাঘিমাৰ মিলন বিন্দু পালো আৰু ২৭ জুলাইৰ দিনা বিষুৱ আৰু ১১০ দ্ৰাঘিমাৰ মিলন বিন্দু পালো। তাৰ পাছত একেবাৰে নিশ্চিত পশ্চিমমুৱা গতি আৰম্ভ কৰি জাহাজখনে প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ কেন্দ্ৰীয় অঞ্চল পালে। কমাণ্ডাৰ ফেৰাগাটে ভাবিছিল, আৰু সেই কথাত যুক্তিও আছিল, যে জাহাজখন গভীৰ পানীত থকাই ভাল, দ্বীপ বা মহাদেশৰ ওচৰ চপাৰ কোনো দৰ্কাৰ নাই; কাৰণ জন্তুটোও গভীৰ পানীতহে থাকে (হয়তো দ্বীপ বা মহাদেশৰ ওচৰৰ তৰাং পানী তাৰ বাবে যথেষ্ট নহয়! বেছিভাগ নাবিকেই সেই কথাকেই কয়)। মাৰ্কুৱেছাছ আৰু ছেণ্ডউইচ দ্বীপৰ কিছু আঁতৰেৰে জাহাজখন পাৰ হৈ গ'ল, কৰ্কট ক্ৰান্তি পাৰ হ'ল, আৰু চীন সাগৰৰ ফালে পাৰি দিলে।

জাহাজখনে ৩১°১৫′ উত্তৰ অক্ষাংশ আৰু ১৩৬ ৪২′ পূৰ দ্ৰাঘিমাংশ পালে। জাপানৰ উপকূল তেতিয়া বতাহৰ দিশত দুশ মাইলতকৈও কম দূৰত। নিশা হৈ আহিছে। আঠটা ঘণ্টা কাবোৱা শুনা গ'ল। চতুৰ্থীৰ জোনটোৱে মেঘৰ মাজত লুকাভাকু খেলিছিল। জাহাজৰ তলত সাগৰৰ পানীত মৃদু ঢৌ উঠিছিল।

সেই সময়ত মই জাহাজৰ ষ্টাৰ বোৰ্ডৰ জালত আঁউজি আছিলো। মোৰ কাষত থিয় হৈ কঁছেয়ে সন্মুখলৈ চাই আছিল। জাহাজৰ একেবাৰে ওপৰত ৰচিৰ কাষত থিয় দি নাবিকসকলে দূৰৰ দিগন্তৰেখালৈ চাই আছিল। ক্ৰমে ক্ৰমে দিগন্ত সংকুচিত আৰু অন্ধকাৰ হৈ গৈ আছিল। হঠাতে নেড লেণ্ডৰ মাত শুনা গ'ল:

"সৌৱা চোৱা! আমি বিচাৰি অহা বস্তুটোৱেই দেখোন! আমাৰ বতাহৰ দিশতে একেবাৰে!"

অধ্যায় ৬

পূৰ্ণ ষ্টিমেৰে যাত্ৰা

এই চিঞৰ শুনি জাহাজখনৰ আটাইবোৰ চালক—কমাণ্ডাৰ, অফিচাৰসকল, মাষ্টাৰসকল, নাবিকসকল, কেবিন বয়বোৰ, আনকি ইঞ্জিন এৰি ইঞ্জিনিয়াৰসকল আৰু চুলা এৰি চুলাত কয়লা দিয়া ল'ৰাবোৰ—আটায়ে মাছমৰীয়া নেড লেণ্ডৰ ওচৰলৈ লৰ দিলে।

জাহাজখন ৰখাবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হ'ল। জাহাজখন মাত্ৰ নিজ ভৰবেগতে গৈ থাকিল। তেতিয়া বাহিৰত গভীৰ অন্ধকাৰ। সেই অন্ধকাৰত বাৰু নেড লেণ্ডৰ চকু ভাল হ'লেও দেখা পাইছে কেনেকৈ আৰু যদি দেখা পাইছে, কি দেখা পাইছে? —মই নিজকেই প্ৰশ্ন কৰিলো। মোৰ হিয়া কঁপি গ'ল। নেড লেণ্ডৰ ভুল হোৱা নাই। তেওঁ দেখুওৱা বস্তুটো আমি আটায়ে অনুমান কৰি ল'ব পাৰিলো। 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰপৰা চাৰিশ গজ মান দূৰত 'ষ্টাৰবোৰ্ডৰ' ফালেই সাগৰখন যেন কিহবাই পোহৰবাই তুলিছে। এয়া সাধাৰণ প্ৰতিপ্ৰভাৰ জিলিঙনি নহয়। পানীৰপৰা কেইহাতমান ওপৰলৈ উঠি আহি সেই দৈত্যকায় প্ৰাণীটোৱে এবিধ দুৰ্বোধ্য তীব্ৰ পোহৰ উলিয়ালে। এনে পোহৰৰ কথাকেই আগৰ কেবাজনো কেপ্টেইনৰ বৰ্ণনাত পোৱা গৈছিল। অতি উজ্জ্বল পোহৰ দিব পৰা কিহবাইহে এই অদ্ভুত বিকিৰণটোৰ সৃষ্টি কৰিছিল। দীপ্তিমান অংশটোৱে পানীৰ পিঠিত এটা বিশাল ডিম্বাকৃতিৰ সৃষ্টি কৰিলে। ইয়াৰ মাজভাগত পুৰি নিব পৰা তাপ কেন্দ্ৰীভূত হ'ল। এই আসন্নকাৰী তীব্ৰতা স্তৰে স্তৰে কমি গৈ থাকিল।

"এয়া নিশ্চয় ফছফৰাছ জাতীয় কণা প্ৰচুৰ পৰিমাণে লগ লগাৰ ফলতে হ'ব," এজন অফিচাৰে চিঞৰি ক'লে।

"নহয় নহয়, ডাঙৰীয়া, মুঠেই নহয়," মই ক'লোঁ । সাগৰৰ কোনো মাছেই এনে উজ্জ্বল পোহৰৰ সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰে । এই পোহৰ একেবাৰে বৈদ্যুতিকধৰ্মী । তদুপৰি, চাওক চাওক, ই অহা-যোৱা কৰিছে, আগলৈ, পিছলৈ, ই আমাৰ ফাললৈ সোঁসোৱাই আহিব লাগিছে !"

জাহাজখনত এটা চিঞৰ বাখৰৰ শব্দ শুনা গ'ল ।
"মনে মনে থাকা !" কেপ্টেইনে ক'লে, "আপ উইথ দি হেল্ম, ইঞ্জিন পিছমুৱাকৈ চলোৱা ।"

ষ্টি'ম বন্ধ কৰি দিয়া হ'ল । 'আব্ৰাহাম লিংকনে' এটা অৰ্ধবৃত্ত ৰচনা কৰিলে ।

"ৰাইট দি হেল্ম । গো এ-হেড," কেপ্টেইনে চিঞৰিলে ।

এই নিৰ্দেশবোৰ মনা হ'ল । জাহাজখনে সেই অত্যুজ্জ্বল পোহৰৰ পৰা দূৰলৈ আঁতৰি যাবলৈ ধৰিলে ।

কিন্তু নাই, জাহাজখন আঁতৰি যাব খুজিছিলহে, কিন্তু সেই অতিপ্ৰাকৃতিক জীৱটোৱে দুগুণ বেগেৰে খেদি আহিল ।

আমি উশাহে উশাহে ঢুকি নোপোৱা যেন পালো । ভয় খোৱাতকৈও কিংকৰ্তব্য বিমূঢ় হৈ পৰা বাবেহে আমি স্তব্ধ আৰু স্থবিৰ হৈ পৰিলো । ঢৌৰে স'তে খেল খেলি জন্তুটোৱে আমাৰ ওচৰ চাপি আহিবলৈ ধৰিলে । জাহাজখনৰ চাৰিওফালে এপাক মাৰি দি তাৰ বৈদ্যুতিক আঙঠিবোৰেৰে জাহাজখন আৱৰি পেলালে । তেতিয়া জাহাজৰ বেগ আছিল চৈধ্য নট । তাৰ পাছত সি দুই তিনি মাইল মান আঁতৰি গ'ল, যাওঁতে প্ৰতিপ্ৰভাৰে বাটৰ চিন এটা কৰি থৈ গ'ল, এক্সপ্ৰেছ ৰেলৰ ইঞ্জিনে ষ্টিমেৰে যেনেকৈ চিন কৰি থৈ যায় তেনেকৈ । অন্ধকাৰ দিগন্ত ৰেখাৰ য'ত সি ভৰবেগ আহৰণৰ বাবে খন্তেক জিৰাইছিল, তাৰপৰা দানৱটোৱে 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰ ফাললৈ ভয়ংকৰ ক্ষিপ্ৰতাৰে আগ বাঢ়ি আহিবলৈ ধৰিলে, জাহাজৰ তলিৰপৰা কুৰি ফুট আঁতৰত হঠাতে ৰৈ গ'ল, তাৰ পাছত নোহোৱা হৈ গ'ল—কিন্তু, পানীৰ তললৈ বুৰ মাৰি যোৱাৰ দৰে নহয়, কাৰণ তেতিয়াহ'লে পোহৰ লাহে লাহে কম হৈ যোৱা আমি দেখিলোহেঁতেন বৰঞ্চ হঠাতে নুমাই যোৱাদি গ'ল, যেন তাৰ বিকিৰণৰ উৎস হঠাতে শেষ হৈ গ'ল । তাৰ পাছত সি হঠাতে

জাহাজখনৰ আনটো ফালে ওলাল, যেন জাহাজৰ তলিখনৰ তলেৰে পিছলি পাৰ হৈ গ'ল। যি কোনো মুহূৰ্ত্তত সংঘৰ্ষ এটা হ'ব পাৰিলেহেঁতেন, আৰু তেতিয়া হ'লে আমাৰো সৰ্বনাশ হ'লহেঁতেন। মই কিন্তু জাহাজখনৰ পৰিচালনা দেখি আচৰিতহে হ'লোঁ। আক্ৰমণ নকৰি ই দেখোন পলায়নহে কৰিলে।

সাধাৰণতে অতিশয় গহীন হৈ থকা কেপ্টেইনৰ মুখত অবৰ্ণনীয় এক আশ্চৰ্যৰ ভাৱ মই দেখিবলৈ পালো।

"মিঃ এৰোনা," তেওঁ ক'লে, "কিমান ভয়ংকৰ জীৱৰ লগত ফেৰ পাতিছো ক'ব পৰা নাই, গতিকে এই আন্ধাৰখনত জাহাজখনক বিপদৰ মাজলৈ ঠেলি পঠোৱাটো অজ্ঞানীৰ কাম হ'ব। তদুপৰি, এই অজ্ঞাত বস্তুটোক আক্ৰমণেই বা কৰা যায় কেনেকৈ, তাৰপৰা নিজকে ৰক্ষাই বা কৰা যায় কেনেকৈ? দিনৰ পোহৰলৈ অপেক্ষা কৰা যাওক, ঘটনাই নিশ্চয় ৰূপ সলাব।"

"কেপ্টেইন, প্ৰাণীটো্নো কেনে হ'ব সেই বিষয়ে আপোনাৰ আৰু কোনো সন্দেহেই নাই, নহয়নে?"
"নাই, ডাঙৰীয়া। দেখদেখকৈয়ে এইটো এটা বৃহদাকাৰ নাৰৱাল, আৰু বস্তুটো· বৈদ্যুতিক।"
"হয়তো, কেৱল ইলেকট্ৰিক ঈল বা টৰ্পেডোৰ সহায়তহে ইয়াক আক্ৰমণ কৰিব পৰা যাব।" মই ক'লোঁ।
"নিশ্চয়," কেপ্টেইনে উত্তৰ দিলে। ইয়াৰ যেতিয়া এনে ভয়ানক শক্তি আছে, ই নিশ্চয় এতিয়ালৈকে সৃষ্টি হোৱা সকলো ভয়ানক প্ৰাণীতকৈও ভয়ানক। সেইবাবে ডাঙৰীয়া, বৰ সাৱধানে থাকিব লাগিব।"

চালকসকল গোটেই ৰাতি ব্যস্ত হৈ থাকিল। কোনোৱে শুব নিবিচাৰিলে। 'আব্ৰাহাম লিংকনে' এই বেগত গতি কৰি থাকিবলৈ অপাৰগ হোৱাত বেগ আধালৈ কমাই দিয়া হ'ল। নাৰৱালটোৱেও, জাহাজখনৰ অনুকৰণতে, ঢৌবোৰক তাক জোকাৰি যাবলৈ এৰি দিলে। তদুপৰি; সি ঘটনাস্থলী এৰি নাযাবলৈও স্থিৰ কৰা যেন লাগিল। মাজৰাতিৰ ফালে অৱশ্যে ই অদৃশ্য হৈ পৰিল, বা আচল শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিলে ডাঙৰ জোনাকী পৰুৱা এটা 'নুমাই যোৱাদি 'নুমাই গ'ল'। নে ই পলাই গুচি গ'ল? কথাটো তেনে বুলি আশা কৰিব নোৱাৰি, মাত্ৰ আশংকাহে কৰিব পাৰি।

ৰাতি দুই মান বজাত সেই জ্বলন্ত পোহৰটো অকণো অনুজ্জ্বল নোহোৱাকৈ ‘আব্ৰাহাম লিংকন’ৰ বতাহৰ দিশত পাঁচ মাইলমান দূৰত পুনৰ ওলাল। ইমান দূৰত থকা সত্বেও আৰু সাগৰত বতাহ আৰু ঢৌৰ শব্দ হৈ থকা সত্বেও জন্তুটোৰ নেজৰ কোবৰ ডাঙৰ শব্দ কাণত পৰিল, আনকি তাৰ উশাহৰ ফোপনিও স্পষ্টকৈ শুনা গ’ল। ভাব হ’ল যে এতিয়া যিহেতু সেই বৃহদাকাৰ নাৰৱালটোৱে উশাহ ল’বলৈ পানীৰ পিঠিলৈ উঠি আহিছে, এতিয়া তাৰ হাওঁফাওঁত, ঠিক দুহাজাৰ অশ্বশক্তিৰ ইঞ্জিন এটাৰ প্ৰকাণ্ড ছিলিণ্ডাৰত ষ্টিম আবদ্ধ হোৱাৰ দৰেই নিশ্চয় বায়ু আবদ্ধ হৈ পৰিছে।

“হুঁ! এটা অশ্বাৰোহী সেনাদলৰ সমানেই বল থকা তিমি এটাও কিন্তু কম তিমি ন’হব!” মই ভাবিলো।

দিনৰ পোহৰ নহালৈকে আমি অতি সতৰ্ক হৈ থাকিলো আৰু পোহৰ হোৱাৰ লগে লগে যুদ্ধৰ বাবে সাজু হ’লোঁ। মাছ মৰা সা-সৰঞ্জামবোৰ সাজু কৰা হ’ল। ছেকেণ্ড লেফটেনেণ্টজনে খজা বন্দুকবোৰত খাৰ-বাৰুদ ভৰাই সাজু কৰিলে, এই বন্দুকবোৰে এমাইলমান দূৰলৈ মাছ মৰা জোং মাৰি পঠাব পাৰিব। তেওঁ দীঘলনলীয়া বন্দুকবোৰো সাজু কৰিলে; এইবোৰে অতি ভয়ানক জন্তুকো মাৰি পেলাব পাৰে। নেড লেণ্ডে তেওঁৰ মাছ মৰা জোংবোৰ জোঙাৱে সান্ত্বনা লভিলে—সেয়া তেওঁৰ হাতৰ এক ভয়ানক অস্ত্ৰ।

ছয় বজাত পূবে বগা দাঁৰ দিলে। প্ৰথম চমকা পোহৰ পৰাৰ লগে লগে কিন্তু নাৰৱালটোৰ বৈদ্যুতিক পোহৰ নোহোৱা হৈ গ’ল। সাত বজাত বেলি বহু হ’ল যদিও ডাঠ কুঁৱলীৰ বাবে আমি সমুখত একো নেদেখা হৈ থাকিলোঁ; অতি শক্তিশালী স্পাই-গ্লাছেৰেও আনকি এই কুঁৱলী ভেদ কৰি একো দেখা পোৱা নগ’ল। এই কথাটোৱে হতাশা আৰু খঙৰ উদ্ৰেক কৰিলে।

মই জাহাজখনৰ একেবাৰে পিছৰ মাস্তুলটোত উঠিলোঁ। আঠ বজাত কুঁৱলীৰ ডাঠ তৰপ ঢৌবোৰৰ ওপৰত দেখা পালোঁ। লাহে লাহে তৰপবোৰ ওপৰলৈ উঠিবলৈ ধৰিলে। দিগন্তও পৰিষ্কাৰ হৈ বহলি যাবলৈ ধৰিলে। হঠাতে আগদিনাৰ দৰেই, নেড লেণ্ডৰ মাত শুনা গ’ল:

“জাহাজখনৰ বাওঁফালে সেইটো বস্তুটোৱেই দেখোন!” মাছমৰীয়াজনে চিঞৰি উঠিল।

সকলোৰে চকু তেওঁ আঙুলিওৱা কাললৈ গ'ল। জাহাজখনৰপৰা ডেৰ মাইল আঁতৰত দেখা গ'ল যে এটা দীঘলীয়া. ক'লা বৰণৰ বস্তু ঢৌবোৰৰ এগজমান ওপৰলৈ উঠি আহিছে। খুব জোৰেৰে লৰাই থকা তাৰ নেজডালে তাত এটা চাকনৈয়াৰ সৃষ্টি কৰিছিল। নেজজাতীয় কোনো উপাংগই আগতে কেতিয়াও সাগৰত এনে প্ৰচণ্ডভাৱে আঘাত কৰি পোৱা নাই। চকু চাট মাৰি ধৰা বগা, উজ্জ্বল এটা বৃহৎ চিন জন্তুটো যোৱা বাটে পৰি গ'ল আৰু সি এটা দীঘলীয়া বক্ৰৰ সৃষ্টি কৰিলে।

জাহাজখন জন্তুটোৰ ফালে আগুৱাই গৈ থাকিল। মই তাক তন্ন তন্নকৈ পৰীক্ষা কৰিবলৈ ধৰিলো।

‘শ্বেনন’ আৰু ‘হেলৱেটিয়া’ৰ প্ৰতিবেদনত জন্তুটোৰ আকাৰ অলপ বঢ়াই কোৱা হৈছে; মই ইয়াৰ দৈৰ্ঘ্য মাত্ৰ ২৫০ ফুটহে হিচাপ কৰি পালো। ইয়াৰ আকাৰ সম্পৰ্কে মই মাত্ৰ ইয়াকেহে অনুমান কৰিব পাৰিলো যে ইয়াৰ দীঘ-পুতল বেধ-আদি সঁচাই বৰ সুন্দৰ অনুপাতত বন্ধা। মই এই কথাবোৰ লক্ষ্য কৰি থাকোঁতে জন্তুটোৱে তাৰ মুখ বা বায়ুৰে পানী আৰু ভাপৰ দুটা মস্ত ফোঁৱাৰা মাৰি পঠালে; ফোঁৱাৰা দুটা ১২০ ফুট ওপৰলৈ উঠিল। এই কথাৰপৰা মই ইয়াৰ শ্বসন পদ্ধতি সম্পৰ্কে নিশ্চিত হ'লোঁ। মই নিশ্চিত হ'লোঁ যে ই মেৰুদণ্ডী প্ৰাণী হ'ব, ইয়াৰ শ্ৰেণী হ'ব স্তন্যপায়ী।

নাবিকসকলে কেপ্টেইনৰ নিৰ্দেশৰ বাবে অধৈৰ্য হৈ বাট চালে। কেপ্টেইনে জন্তুটো ভালদৰে পৰ্যবেক্ষণ কৰাৰ পাছত ইঞ্জিনিয়াৰক মাতিলে। ইঞ্জিনিয়াৰ দৌৰি আহিল।

“ডাঙৰীয়া, আপোনাৰ বাৰু ষ্টিম যথেষ্ট আছেনে ?” কেপ্টেইনে সুধিলে।

“হয় আছে.” ইঞ্জিনিয়াৰে উত্তৰ দিলে।

“তেনেহ'লে, জুই বঢ়াই দি সমস্ত ষ্টিম প্ৰয়োগ কৰক।”

এই আদেশ শুনি নাবিকসকলে হুৰ্‌ৰা, হুৰ্‌ৰা' বুলি তিনিবাৰ ধ্বনি তুলিলে। যুদ্ধৰ সময় আহি পালে। কেইমুহূৰ্ত্ত মান পাছত জাহাজখনৰ ফানেল দুটাই হোৰা-হোৰে ক'লা ধোঁৱা উলিয়াবলৈ ধৰিলে. বয়লাৰৰ কঁপনিৰ লগে লগে দলংখনো কঁপিবলৈ ধৰিলে।

শক্তিশালী স্ক্ৰুৰে চালিত হৈ 'আব্ৰাহাম লিংকনে' পোনে পোনে জন্তুটোৰ কালে যাবলৈ ধৰিলে। জন্তুটোৱে জাহাজখনক দুশ গজ মান ওচৰলৈ আহিবলৈ দিলে, তাৰ পাছত বুৰ মাৰিবলৈ যেন ঘিণহে লাগিছে এনেভাৱে সি অকণমান ঘূৰিলে, তাৰ পাছত অলপ দূৰ গৈ বৈ গ'ল।

এই খেল প্ৰায় পৌনে এঘণ্টা পৰ চলিল। কিন্তু জাহাজখনে জন্তুটোৰ আৰু দুগজো ওচৰ চাপিব নোৱাৰিলে। দেখ-দেখকৈয়ে ওলাই পৰিল যে এই বেগত জাহাজখনে কেতিয়াও সেই তিমিগণীয় জীৱটোক লগ পাব নোৱাৰিব।

"মিঃ লেণ্ড, আপুনি বাৰু সাগৰত নাও মেলি দিবলৈ কয়নে ?"
"নালাগে। কাৰণ আমি জন্তুটোক লগ ধৰিব নোৱাৰিম।" নেড লেণ্ডে ক'লে,
"তেনেহ'লে কি কৰা যায় ?"
"ষ্টিম আৰু বেছি কৰক, যদি পৰা যায়। আপুনি যদি অনুমতি দিয়ে, মই এতিয়া পালৰ মাৰিৰ তলফালে থাকিবগৈ খোজো। যদি জোং দলিয়াব পৰাকৈ ওচৰ চাপিব পাৰো, তেনেহ'লে মই জোং মাৰি চাম এবাৰ।"
"যাওক নেড," কেপ্টেইনে ক'লে, "ইঞ্জিনিয়াৰ, চাপ আৰু বঢ়াওক।"

নেড লেণ্ড তেওঁৰ ঠাইলৈ গ'ল। জুই বঢ়াই দিয়া হ'ল। জাহাজৰ স্ক্ৰুবোৰ মিনিটত ৪৩ বাৰকৈ ঘূৰিবলৈ ধৰিলে। ভাল ভৰপৰা ষ্টিম ওলাবলৈ ধৰিলে। 'লগ' চাই আমি হিচাপ কৰিলো যে 'আব্ৰাহাম লিংকন' তেতিয়া ঘণ্টাত ১৮½ বেগত যাবলৈ ধৰিছে।

কিন্তু সেই শাওঁ লগা জন্তুটোৱেও ঘণ্টাত ১৮½ মাইল বেগত যাবলৈ ধৰিলে।

কি এটা খেদা! মোৰ তেতিয়াৰ মনৰ ভাবৰ আন্দোলন মই বৰ্ণাব নোৱাৰো। আমি ৰাতিপুৱা ৮ বজাত যেনে আছিলো দুপৰীয়াও তেনেই থাকিলো, অকণো আগ বাঢ়িব নোৱাৰিলো।

কেপ্টেইনে তেতিয়া বেছি পোনপটীয়া উপায় ল'বলৈ স্থিৰ কৰিলে।

"উস্! জন্তুটোৱে দেখোন 'আব্ৰাহাম লিংকন'তকৈও বেগাইহে যায়!" তেওঁ ক'লে, "বাৰু! সিনো আমাৰ এই কুনীয়া বুলেটবোৰৰো হাত সাৰিব পাৰেনে নাই চোৱা যাওক। মাস্তুলৰ সমুখৰ জাহাজৰ তলিলৈ মানুহ পঠাওক।"

জাহাজৰ তলিভাগত থকা বন্দুকটোত তৎক্ষণাৎ গুলি ভৰাই, বন্দুকটো ঘূৰাই পকাই চোৱা হ'ল। কিন্তু তেতিয়া আধা মাইলমান দূৰত থকা সেই জন্তুটোৰ গাৰ কেইফুটমান ওপৰেৰে গুলিটো পাৰ হৈ গ'ল।

"আৰু এটা, অলপ সোঁফাললৈ। যেয়ে এই অধম জন্তুটোৰ গাত গুলি লগাব পাৰিব, তেওঁ পাঁচ ডলাৰ পাব," কেপ্টেইনে চিঞৰি ক'লে।

মই দেখিলো যে বগা ডাড়ি, শান্ত চকু আৰু গম্ভীৰ মুখেৰে এজন বুঢ়া বন্দুক মৰা মানুহ বন্দুকটোৰ ওচৰলৈ গৈ দীঘলীয়াকৈ নিচান ঠিক কৰিলে। এটা ডাঙৰ শব্দ শুনা গ'ল, লগে লগে শুনা গ'ল নাবিকসকলৰ ডাঙৰ কৰিলি। গুলিটো লাগিল। জন্তুটোৰ গাত লাগিল যদিও তাক কিন্তু মাৰিব নোৱাৰিলে; গোলাকাৰ পিঠিখনত লাগি সি সাগৰৰ তুমাইল গভীৰতাত হেৰাই গ'ল।

আকৌ খেদা আৰম্ভ হ'ল। মোৰ ফালে হাউলি কেপ্টেইনে ক'লে;
"মোৰ জাহাজখন ভাঙি চূৰমাৰ নোহোৱালৈকে মই কিন্তু জন্তুটোক খেদিয়েই থাকিম।"
"সেইটো কৰাটোৱেই আপোনাৰ পক্ষে উচিত কাম হ'ব," মই ক'লো।

মই আশা কৰিলো যে জন্তুটো ক্লান্ত হৈ পৰিব; ষ্টিম ইঞ্জিনৰ দৰে সি অন্ততঃ ভাগৰ নলগা বিধৰ নহ'ব। কিন্তু সেইটো নহ'ল। ঘণ্টাৰ পাছত ঘণ্টা পাৰ হৈ গ'ল। জন্তুটোৱে কিন্তু ভাগৰ লগাৰ কোনো চিনেই নেদেখুৱালে।

অৱশেষে, 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰ বিষয়ে এষাৰ কথা ক'বই লাগিব যে ই একেবাৰে অক্লান্তভাৱে যুঁজ কৰি গ'ল। সেই দুৰ্ভাগ্যৰ দিনা, অৰ্থাৎ ৬ নবেম্বৰ তাৰিখে, সি তিনিশ মাইলতকৈ কম যোৱা বুলি মই ভাবিব নোৱাৰো। কিন্তু ৰাতি হৈ আহিল, অশান্ত সাগৰখন লাহে লাহে আন্ধাৰ হৈ পৰিল।

মোৰ ভাব হ'ল যে আমাৰ এই অভিযানৰ সমাপ্তি ঘটিল আৰু আমি আৰু কেতিয়াও এই অদ্ভুত জীৱটো দেখা নাপাম। মোৰ ভুল হৈছিল। ৰাতি এঘাৰ বাজিবলৈ দহ মিনিট থাকোঁতে, আগবাতিৰ দৰেই বিশুদ্ধ আৰু উজ্জ্বল হৈ সেই বৈদ্যুতিক পোহৰটোৱে পুনৰ জাহাজখনৰ বতাহৰ দিশত তিনি মাইল দূৰত দেখা দিলে।

নাৰৱালটোক গতিহীন যেন দেখা গ'ল। হয়তো দিনটোৰ কষ্টৰ পাছত তাৰ খুব ভাগৰ লাগিছিল আৰু সেইবাবে ঢৌৰ লগে লগে নিজকে ভাহি থাকিবলৈ এৰি দি সি শুই পৰিছিল। গতিকে এটা সুবিধা আহি পৰিল। এই সুবিধা গ্ৰহণ কৰিবলৈ কেপ্টেইন দৃঢ়প্ৰতিজ্ঞ হ'ল।

তেওঁ হুকুম দিলে। আধা ষ্টিম ৰাখি 'আব্ৰাহাম লিংকন' খুব সাৱধানে আগুৱাবলৈ ধৰিলে, যাতে তাৰ শত্ৰুৱে সাৰ নাপায়। সাগৰৰ মাজত কেতিয়াবা কেতিয়াবা এনেদৰে গভীৰভাৱে শুই থকা অৱস্থাত তিমি পোৱাটো একো আচৰিত কথা নহয়। তেনে অৱস্থাত সিহঁতক বঢ়িয়াকৈ আক্ৰমণ কৰিব পাৰি। নেড লেণ্ডে একাধিক তেনেকুৱা তিমি জোঙেৰে মাৰিছে। এই কানাডিয়ানজনে আকৌ পালৰ মাৰিৰ তলত তেওঁৰ ঠাই ল'লেগৈ।

জাহাজখনে নিঃশব্দে আগ বাঢ়িল। জন্তুটোৰপৰা চাৰিশ গজ মান দূৰত এবাৰ বৈ তাৰ বাট অনুসৰণ কৰিলে। কোনোৱে যেন উশাহো নল'লে, দলংখনৰ ওপৰত এক গভীৰ নীৰৱতা বিৰাজ কৰিলে। আমাৰ চকু চাট মাৰি ধৰা সেই ক্ৰমবৰ্দ্ধিত উজ্জ্বলতাৰ পোহৰটোৰপৰা আমি তেতিয়া এশ ফুট দূৰতো নাছিলো।

এইখিনি সময়ত, জাহাজৰ আগ তলিৰ বেৰত ভেঁজা দি মই দেখিবলৈ পালো নেড লেণ্ডে এখন হাতেৰে ঠেকা এডালত খামুচি ধৰি আনখন হাতেৰে তেওঁৰ মাছ মৰা জোং মাৰিবলৈ উদ্যত হৈছে। তেতিয়া সেই গতিহীন জীৱটোৰপৰা তেওঁৰ দূৰত্ব খুব বেছি কুৰি ফুটহে হ'ব। হঠাতে হাতখন পোনাই তেওঁ জোংডাল মাৰি পঠালে। জোংডাল জন্তুটোৰ গাত লগা যেন লাগিল। হঠাতে সেই বৈদ্যুতিক চাকিটো নুমাই গ'ল, দুটা বৃহৎ জলস্তম্ভ আহি জাহাজখনৰ দলঙৰ ওপৰত পৰিল, জাহাজৰ টিঙৰপৰা ফিছালৈ ধাৰাসাৰে পানী পৰিবলৈ ধৰিলে, মানুহ-দুনুহ ছিটিকি পৰিল, জাহাজৰ ওপৰ মহলাৰ বান্ধো সুলকি গ'ল। সকলো আতংকিত হৈ উঠিল। মই বেইলিঙত ঠেলা খাই পৰিলো, আৰু নিজকে ৰখাবলৈ সময় নথকাত মই সাগৰত পৰি গ'লোঁ।

অধ্যায় ৭

এক অজ্ঞাত তিমি প্ৰজাতি

হঠাতে এনেদৰে পৰি যোৱাত মই এনে হতভম্ব হৈছিলো যে সেই সময়ত মোৰ কেনে লাগিছিল সঠিক একো মনত নাই। প্ৰথমতে মই প্ৰায় কুৰি ফুট তললৈ সোমাই গ'লোঁ। মই সাঁতোৰত খুব পাকৈত (অৱশ্যে বাইৰন বা এডগাৰ পোৰ লগত ফেৰ মাৰিব নোৱাৰো), গতিকে সেইদৰে তললৈ বুৰি যাওঁতে মই উপস্থিত বুদ্ধি নেহেৰুৱালো। জোৰেৰে দুবাৰ হাত সঞ্চালন কৰি মই পানীৰ ওপৰ পালো। প্ৰথমতেই মই জাহাজখন বিচাৰিলো। জাহাজৰ নাবিকবোৰে মই নোহোৱা হোৱা কথাটো বাৰু ক'ব পাৰেনে? 'আব্ৰাহাম লিংকন' বাৰু ঘূৰিছেনে? কেপ্টেইনে বাৰু নাও এখন পঠাবনে? মোৰ বাৰু বচাৰ আশা আছেনে?

আন্ধাৰ বৰ গভীৰ আছিল। পূৱফালে ক'লা বস্তু এটা দূৰত হেৰাই যাবলৈ ধৰা মই দেখিবলৈ পালো। তাৰ বিকন লাইট দূৰত অস্পষ্ট হৈ পৰিবলৈ ধৰিছে। সেয়া আছিল আমাৰ জাহাজখন! তাৰ মানে মই হেৰাই গলো!

"বচোৱা, বচোৱা," 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰ ফালে পাগলৰ দৰে সাঁতুৰি সাঁতুৰি মই চিঞৰিলো।

কাপোৰ-কানিবোৰে মোক বৰ দিগদাৰি দিলে, যেন মোৰ গাত সেইবোৰ আঠাৰেহে লগোৱা আছে। মোক যেন সেইবোৰে লৰচৰ কৰিবই নিদিব। মই বুৰি যাওঁ যাওঁ! মোৰ উশাহ বন্ধ হওঁ হওঁ!

"বচোৱা!"

সেয়া মোৰ শেষ চিঞৰ আছিল। তাৰ পাছত মোৰ মুখ পানীৰে ভৰি গ'ল; নবকলৈ বুৰি নাযাবলৈ মই অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিলো। হঠাতে মই অনুভৱ কৰিলো যে এখন বলিষ্ঠ হাতে মোৰ কাপোৰবোৰত ধৰি মোক বেগেৰে

পানীৰ ওপৰলৈ তুলি আনিছে। মই শুনিবলৈ পালো, এৰা, এই শব্দ কেইটা মোৰ কাণৰ কাষত কোৱা শুনিবলৈ পালো :
"মহোদয়ে যদি মোৰ কান্ধত ভেঁজা দিলেহেঁতেন, তেনেহ'লে মহোদয়ে বৰ সহজে সাঁতুৰিব পাৰিলেহেঁতেন।"
মোৰ বিশ্বাসী কঁছেইৰ বাহুত মই খামুচি ধৰিলো।
"এয়া তইনে? হোঁ, তইনে?" মই সুধিলো।
"ময়েই," কঁছেয়ে উত্তৰ দিলে, "গৰাকীৰ আদেশৰ বাবে অপেক্ষা কৰি আছো।"
"সেই জোকাৰণিত তয়ো তেনেহ'লে সাগৰত পৰি গ'লি নেকি?
"নাই পৰা, কিন্তু গৰাকীৰ সেৱাত আছিলো, গতিকে তেওঁৰ পিছে পিছে আহিলো।"

সি সেইটোকে স্বাভাৱিক বুলি ভাবিছিল।

"জাহাজখন কি হ'ল?" মই সুধিলো।
"জাহাজ?" পিছমুৱাকৈ ঘূৰি কঁছেয়ে উত্তৰ দিলে; "গৰাকীয়ে তাৰ ওপৰত আৰু বেছি ভাৰসা নকৰাই ভাল যেন পাওঁ।"
"তেনেকে কেলেই ক'লি?"
"মই কৈছিলো যে, মই সাগৰত জাঁপ মৰাৰ সময়ত জাহাজ চলোৱা মানুহবোৰে কোৱা শুনিছিলো, জাহাজৰ ব'ঠা আৰু স্ক্রু ভাঙি গৈছে।"
"ভাঙি গৈছে?"
"হয়, দানৱটোৰ দাঁতে ভাঙিছে। 'আব্রাহাম লিংকন'ৰ মাত্র এই জখমখিনিয়ে হৈছে। কিন্তু, আমাৰ দুৰ্ভাগ্য যে জাহাজখনে পৰিচালন-শক্তি হেৰুৱাই পেলাইছে।"
"তেনেহ'লে আমি মৰিলো!"
"হয়তো সেইটোৱেই," কঁছেয়ে শান্তভাৱে উত্তৰ দিলে। "যিহওক, আমাৰ হাতত এতিয়া কেইবাঘণ্টা সময় আছে। কেইঘণ্টামান সময়ৰ ভিতৰত মানুহে বহুত কিবাকিবি কৰিব পাৰে।"

কঁছেইৰ অবিচলিত শান্ত ভাবে মোক সাহস দিলে। কিন্তু, কাপোৰ-কানিবোৰ গাত তিতা কঁথাৰ দৰে লাগি ধৰি বৰ আহুকাল দিবলৈ ধৰিলে। মই

প্ৰায় সাঁতুৰিব নোৱৰাৰ দৰেই হ'লোঁ। কঁছেয়ে সেইটো লক্ষ্য কৰিলে।

"গৰাকীয়ে বাৰু মোক ফুটা এটা কৰিবলৈ দিবনে ?" এইবুলি কৈ সি খোলা চুৰী এখন কাপোৰৰ তললৈ সুমুৱাই দি খুব ক্ষিপ্ৰতাৰে মোৰ কাপোৰ ওপৰৰপৰা তললৈ ফালি পেলালে। তাৰ পাছত সি বুদ্ধিৰে কাপোৰবোৰ মোৰ গাৰপৰা খুলি পেলাই দিলে। এইখিনি সময়ত মই আমি দুয়োৰে বাবে সাঁতুৰি থাকিলো।
তাৰ পাছত ময়ো কঁছেইৰ বাবে তাকেই কৰিলো আৰু দুয়ো দুয়োৰে ওচৰে ওচৰে থাকি সাঁতুৰি থাকিলো।

কিন্তু, আমাৰ এই অৱস্থা কোনোপধ্যে কম ভয়ানক নাছিল। হয়তো আমি নোহোৱা হোৱাৰ কথা তেওঁলোকে গমেই পোৱা নাই, আৰু যদি পাইছেঁও ব'ঠা মাৰিব নোৱৰা জাহাজখনে আমাক বিচাৰি আহে কিদৰে ? কঁছেয়ে এইদৰে ভাবিছিল, গতিকে সেইমতে সি আঁচনি প্ৰস্তুত কৰিলে। এই উদাসীন ল'ৰাটো কিন্তু একেবাৰে ধীৰ-স্থিৰ আছিল। আমি ঠিক কৰিলো যে যিহেতু 'আব্ৰাহাম লিংকনৰ' নাৱেই হ'ল আমাৰ ৰক্ষাৰ একমাত্ৰ উপায়, গতিকে আমি তাৰ বাবে যিমান বেছি সময় পাৰি অপেক্ষা কৰিব লাগিব। আমি দুয়ো যাতে একেলগে ক্লান্ত হৈ নপৰো তাৰ বাবে মই এটা বুদ্ধি উলিয়ালো। আমাৰ এজনে একেবাৰে শান্তভাৱে, হাতৰ ওপৰত হাত তুলি, ভৰি পোনাই চিৎ হৈ পৰি থাকিম আৰু তেতিয়া আনজনে সাঁতুৰি ইজনক আগত লৈ ঠেলি লৈ যাব। এনেদৰে গুণ টনা বুদ্ধিটো দহ মিনিট মানকৈ চলিব। এনেদৰে জিৰণি লৈ লৈ আমি কেইঘণ্টামান সাঁতুৰি থাকিব পাৰিম, হয়তো ৰাতি পুৱালৈকেই পাৰিম।

তিমিগণীয় প্ৰাণীটোৰ লগত জাহাজখনৰ সংঘৰ্ষ ঘটিছিল আগৰাতি ১১ বজাত। মই হিচাপ কৰি চালো যে সূৰ্য উদয় হোৱালৈ আমি আৰু প্ৰায় আঠ ঘণ্টা সাঁতুৰিব লাগিব। আমি যদি পাল পাতি পাতি সাঁতোৰো, তেনেহ'লে এই কামটো বিশেষ একো টান নহ'ব। শান্ত সাগৰখনে আমাক বহুখিনি সকাহ দিলে। কেতিয়াবা কেতিয়াবা মই সেই গভীৰ অন্ধকাৰৰ মাজেৰে দূৰলৈ চাবলৈ চেষ্টা কৰো। মাজে মাজে খাৰ গতিয়ে সৃষ্টি কৰা প্ৰতিপ্ৰভাই মাথোঁ সেই অন্ধকাৰ আঁতৰাই দিয়ে। মোৰ হাতৰ চৌপাৰে

ৰাগৰি যোৱা দীপ্তিমান তৰংগবোৰলৈ মই চাওঁ, সেই তৰংগত আৰ্চী যেন পৃষ্ঠত অসংখ্য ৰূপালী আঙঠি। এই বুলিও ক'ব পৰা যায় যে আমি পাৰাৰ পাত্ৰ এটাতহে সাঁতুৰি আছো।

ৰাতি এক মান বজাত মোক এক সৰ্বনাশী ক্লান্তিয়ে গ্ৰাস কৰি আনিলে। মোৰ সৰ্বাংগ যেন শিৰামূৰি ধ'ৰিলে। কঁছেয়ে মোকো ওপোঙাই ৰাখিলে আৰু আমাক দুয়োকে ৰক্ষা কৰাৰ ভাৰ এতিয়া তাৰ ওপৰতে পৰিল। বেচেৰাই ভাগৰতে ফোপোৱা মোৰ কাণত পৰিল; তাৰ উশাহ খৰ আৰু চুটি হৈ পৰিল। সি হয়তো আৰু বেছিপৰ এইদৰে চলাব নোৱাৰিব।

"মোক এৰি দে!" এৰি দে! মই তাক ক'লো।
"মোৰ গৰাকীক এৰি দিম! সেইটো কেতিয়াও নহ'ব!" সি উত্তৰ দিলে, "বুৰিব লাগিলে মই আগতে বুৰি মৰিম।"

সেইখিনি সময়তে ৰতাহে পূৱলৈ কোবাই অনা ডাৱৰ এছাটিৰ মাজেৰে জোনটো ওলাই আহিল। সাগৰৰ পানী জোনাক পৰি জিলিকি উঠিল। সেই কৰুণাময়ী পোহৰে আমাক যেন নতুন জীৱন দিলে। মোৰ মূৰটো আকৌ কিছু ভাল লাগিল। মই দিগন্তৰ চাৰিওফালে চাই পঠিয়ালো। মই জাহাজখনো দেখা পালো! তেতিয়া সি আমাৰপৰা পাঁচ মাইল আঁতৰত আছিল আৰু তাক প্ৰায় চিনি নোপোৱা ক'লা পিণ্ড এটা যেনহে লাগিছিল। কিন্তু নাৱৰ কোনো চিনচাব নাই!

মই বিঙিয়াই চালোহেঁতেন। কিন্তু, ইমান দূৰৰপৰা বিঙিয়ালেই বা কি লাভ হ'ব। মোৰ ফুলি থকা ওঠৰপৰা কোনো শব্দ বাহিৰ নোলাল। কঁছেয়ে কোনোমতে দুটামান শব্দ জোৰকৈ উলিয়ালে। মাজে মাজে সি "ৰচোৱা, ৰচোৱা" বুলি কৈ থকা মই শুনিবলৈ পালো।
এক মুহূৰ্তৰ বাবে আমি লৰচৰ নকৰাকৈ থাকি শুনিবৰ যত্ন কৰিলো। হয়তো কাণত এনেয়েও কিবা বাজি উঠা যেন লাগিব পাৰে; কিন্তু এক মুহূৰ্তৰ বাবে মোৰ এনে লাগিল যে কোনোবাই যেন কঁছেইৰ চিঞৰৰহে উত্তৰ দিছে!

"শুনিছিলি নে ভই?" মই সককৈ সুধিলো।

“উঁ! উঁ!”
তাৰ পাছত কঁছেয়ে আৰু বেছি উন্মাদনাৰে এবাৰ চিঞৰ মাৰিলে।

এইবাৰ আৰু ভুল নহ'ল! এটা মানৱ কণ্ঠই আমাৰ কথাত সঁহাৰি দিলে। সেয়া বাৰু জাহাজখনে খুন্দা খাওঁতে সাগৰত সৰি পৰা আন কোনোবা আমাৰ দুৰ্ভগীয়া সহচৰেই নেকি? নে সেয়া জাহাজৰপৰা পঠোৱা নাও এখনেহে আন্ধাৰৰ মাজতে আমাৰ কথাত সঁহাৰি দিছে?

কঁছেয়ে এটা শেষ চেষ্টা কৰিলে। সি মোৰ কান্ধৰ ওপৰত ভেঁজা দি অলপ সময়ৰ বাবে তাৰ আধাডোখৰ পানীৰপৰা ওপৰলৈ তুলি ধৰি আঁতৰলৈ চালে, তাৰ পাছত ক্লান্ত হৈ পৰি গ'ল। এইখিনি পৰ অশেষ চেষ্টাৰে মই তাৰ ভাৰ সহি থাকিলো।

“কি দেখা পালি?”
“দেখিলো—” সি সৰুকৈ ক'লে, “মই দেখিলো—কিন্তু, কথা নক'ব—সকলোখিনি শক্তি জমা কৰি ৰাখক!”

সি কি দেখিলে বাৰু? তেনেতে, ক'ব নোৱাৰো কিয় সেই দানৱটোৰ কথা প্ৰথমবাৰৰ বাবে মোৰ মনলৈ আহিল! কিন্তু, সেই মাতটো? এতিয়াতো আৰু তিমিৰ পেটত অমংগলীয়া মানুহ লুকাই থকাৰ দিন নাই! যিহওক, কঁছেয়ে মোক আকৌ টানি নি আছিল। সি মাজে মাজে মূৰটো তুলি চায়, চিনাকি কিবা দেখাৰ দৰে শব্দ কৰে, আৰু ক্ৰমে ওচৰ চাপি আহি থকা কণ্ঠ এটাই তাৰ সেই শব্দৰ সঁহাৰি দিয়ে। মই কোনোমতেহে এই কণ্ঠস্বৰ শুনো। মোৰ সমস্ত শক্তি শেষ হৈ গৈছে, মোৰ আঙুলি শিৰামূৰি ধৰিছে, হাতে মোক অলপো সহায় কৰিব পৰা নাই, মোৰ মুখ আপোনাআপুনি মেল খাই গৈছে আৰু তাত লুণীয়া পানী ভৰি পৰিছে। শীতে মোক গ্ৰাস কৰি পেলাইছে। মই মোৰ মূৰটো শেষ বাৰৰ বাবে দাঙিলো। তাৰ পাছত মই বুৰিবলৈ ধৰিলো।

সেই মুহূৰ্ততে এটা টান বস্তুৱে মোৰ গাত আঘাত কৰিলে। মই বস্তুটোৰ গাত খামুচি ধৰিবলৈ যত্ন কৰিলো। তেনেতে মই অনুভৱ কৰিলো যে মোক কিহবাই টানি পানীৰ ওপৰ পোৱালে। মই উশাহ হেৰুৱাই মূৰ্ছা গ'লো।

কিন্তু, মোৰ বুকুত যথেষ্ট মালিচ কৰা কাৰণে মই সোনকালেই উশাহ ঘূৰাই পালোঁ। চকু দুটা আধা মেলা কৰি চালোঁ।
"কঁছেই!" মই সৰুকৈ মাতিলোঁ।
"গৰাকীয়ে মোক মাতিছে নেকি?" কঁছেয়ে সুধিলে।

তেনেতে দিগন্তত ডুব যাবলৈ ধৰা জোনটোৰ ম্লান পোহৰত মই আন এখন মুখো দেখা পালোঁ। মুখখন মই তৎক্ষণাৎ চিনি পালোঁ।
"নেড"! মই চিঞৰি উঠিলোঁ।
"ঠিকেই ধৰিছে মহাশয়, মোৰ চিকাৰ বিচাৰি আছোঁ!" কানাডিয়ান জনে উত্তৰ দিলে।
"জাহাজত খুন্দা লাগোতে আপুনি তেনেহ'লে সাগৰত পৰি গ'লনেকি?"
"হয় প্ৰফেছৰ, কিন্তু আপোনাতকৈ মোৰ ভাগ্য ভাল, পৰাৰ লগে লগেই মই এটা ভাহি থকা চাপৰিত ভৰি দিবলৈ ঠাই পালোঁ।"
"চাপৰিত?"
"নাইবা, শুদ্ধকৈ ক'ব লাগিলে আমাৰ সেই বৃহৎ নাৰৱালটোৰ ওপৰত।"
"বুজাই কওক, নেড।"
"মই তৎক্ষণাৎ বুজিব পাৰিলোঁ কেলেইনো মোৰ জোংডাল তাৰ ছালত নোসোমাল আৰু বেঁকা হৈ গ'ল।"
"কেলেই, নেড, কেলেই?"
"কাৰণ, প্ৰফেছৰ, সেই জন্তুটো একেবাৰে লোৰ পাতেৰে তৈয়াৰী।"

কানাডিয়ানজনৰ শেষ শব্দকেইটাই মোৰ মস্তিষ্কত যেন এটা জোকাৰণিহে তুলিলে। মই বগুৱা বাই জন্তুটোৰ, বা বস্তুটোৰ, একেবাৰে ওপৰলৈ আহি ল'লোঁ। বস্তুটো তেতিয়া পানীৰ পৰা অকণমান ওপৰলৈ ওলাই আছিল আৰু সিয়েই আমাৰ আশ্ৰয় হৈছিল। মই তাৰ গাত গুৰিয়াই চালোঁ। বস্তুটোৰ গাটো টান আৰু অভেদ্য, সাধাৰণ সাগৰীয় ডাঙৰ ডাঙৰ স্তন্যপায়ীবোৰৰ গা যেনে কোমল বস্তুৰে তৈয়াৰী তেনে নহয়। কিন্তু এই, টান গাটো মহাপ্ৰলয়ৰ আগৰ জীৱবোৰৰ গাত থকা হাড়ৰ খোলাও হ'ব পাৰে। মই তাক কাছ বা ঘড়িয়ালৰ দৰে উভচৰ সৰীসৃপৰ শ্ৰেণীত পেলাবলৈ মনটো মুকলি ৰাখিব লাগিব।

কিন্তু, মোক আশ্ৰয় দিয়া এই ক'লা পিঠিখন হ'ল নিমজ, মিহি আৰু তাত

কোনা বাকলি নাই। মোৰ গোৰটোৱে ধাতুৰ শব্দৰ দৰে শব্দ এটাহে তুলিলে। আৰু যদিও অবিশ্বসনীয় যেন লাগিব পাৰে, মোৰ কিন্তু এনেহে লাগিল যে ধাতুৰ পাত বিপিট কৰিহে যেন ইয়াক সজা হৈছে।

এৰা, তাতে কোনো সন্দেহেই থাকিব নোৱাৰে। এই কথা মানি নলৈ উপায় নাই যে জ্ঞানীসমাজক বিভ্ৰান্ত কৰা আৰু দুয়ো গোলাৰ্ধৰ সাগৰীয় নাবিকসকলৰ কল্পনাক আওবাটে লৈ যোৱা এই দানৱটো, এই প্ৰাকৃতিক পৰিঘটনাটো, আচলতে এটা বেছি আচৰিত পৰিঘটনাহে; কিয়নো ই মাথোন এটা মানুহে সজা বস্তুহে।

অৱশ্যে, তেতিয়া নষ্ট কৰিবলৈ আমাৰ হাতত অলপো সময় নাছিল। আমি তেতিয়া এক প্ৰকাৰৰ ছাবমেৰিন নাও এখনৰ ওপৰত আছিলো। ছাবমেৰিনখনক মোৰ, মই যিমানদূৰ অনুমান কৰিব পাৰো, এটা তীখাৰে তৈয়াৰী মাছ যেনহে লাগিছিল। নেড লেণ্ডৰ মনটো এই ক্ষেত্ৰত একেবাৰে নিশ্চিত আছিল, কঁছেই আৰু মই তেওঁৰ মতত হয়ভৰহে দিছিলো।

তেনেতে এই আচৰিত বস্তুটোৰ ফিছাৰ ফালে এক প্ৰকাৰৰ বুৰবুৰণি উঠিবলৈ ধৰিলে (বস্তুটো নিশ্চয় জাহাজৰ স্ক্ৰুৰ দৰে স্ক্ৰুৰে চালিত হৈছিল)। বস্তুটোৱে গতি কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰি দিলে। আমি কোনোমতেহে তাৰ গাৰ ওপৰভাগত খামুচি ধৰিবলৈ সময় পালো। তাৰ গাৰ ওপৰ অংশটো পানীৰপৰা সাত ফুট মান ওপৰলৈ উঠিল। আমাৰ ভাগ্য ভাল যে তাৰ বেগ বৰ বেছি নাছিল।

“যিমান পৰলৈ ই আনুভূমিকভাৱে এনেদৰে গৈ থাকে, মই একো বেয়া নাপাওঁ” নেড লেণ্ডে ক'লে। “কিন্তু ই যদি হঠাতে পানীৰ তললৈ বুৰ মাৰিব খোজে, তেনেহ'লে আৰু আমাৰ জীৱনৰ কোনো ভাৰসা নাই।” নেড লেণ্ডে আৰু অলপ কমকৈও ক'ব পাৰিলেহেঁতেন। ভিতৰত, যন্ত্ৰ-পাতিৰ মাজত আৱদ্ধ হৈ যি জীৱই নাথাকক কিয়, সিহঁতৰ লগত যোগাযোগ কৰাটো অতি প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিল। মই ক'ৰবাত ফুটা, বা খিৰিকি কিবা দেখা পাওঁ নেকি চাৰিওফালে বিচাৰি চালো, কিন্তু লোৰ পাতবোৰৰ জোৰাত লোৰ ৰিপিট সমানকৈ মাৰি থোৱাহে স্পষ্টকৈ চকুত পৰিল। তদুপৰি, তেতিয়া জোনটো ডুব গৈছে আৰু গোটেইখন ভীষণ আন্ধাৰ হৈ পৰিছে।

অৱশেষত সেই দীঘল ৰাতিটো পাৰ হ'ল। ৰাতিটোৰ সমস্ত কথা মোৰ

স্মৃতিত স্পষ্টকৈ বৈ নগ'ল বাবে সিদিনাৰ সকলো ভাবাবেগৰ কথা মই ভালদৰে বৰ্ণাব নোৱাৰিম। মই মাত্ৰ পৰিবেশটোৰ কথাহে মনত পেলাব পাৰো। বতাহ আৰু সাগৰৰ নিচুকনি গীতৰ মাজতে মোৰ মাজে মাজে অস্পষ্ট শব্দ কিছুমান শুনা যেন লাগিছিল, যেন দূৰৈৰপৰা অহা আদেশৰ শব্দই ক্ষণস্থায়ী ঐক্যতানৰহে সৃষ্টি কৰিছিল। তেনেহ'লে গোটেই বিশ্বই মিছাতে ব্যাখ্যা বিচাৰি ফুৰা এই ছাবমেৰিন যানখনৰ ৰহস্যইবা কি? এই অদ্ভুত যানখনত বাৰু কেনে ধৰণৰ জীৱ আছে? কি যান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাই বাৰু ইয়াৰ এই সাংঘাতিক বেগৰ সৃষ্টি কৰিছে?

ৰাতি পুৱাল। আমাক ৰাতিপুৱাৰ কুঁৱলীয়ে অলপ পৰ আগুৰি ৰাখিলে, তাৰ পাছত চাৰিওফালে পৰিষ্কাৰ হৈ পৰিল। যানখনৰ তলিখন ঘূৰি আহি এখন অনুভূমিক ডেকৰ সৃষ্টি কৰিছে। মই তাকে ভালদৰে চাব খুজিছোহে এনেতে দেখিলো যানখন বুৰিব ধৰিছে।

"বন্ধ কৰ! অ'ই কুকুৰহঁত, খুলি দে" নেড লেণ্ডে লোৰ পাতত গোৰ মাৰি চিঞৰি উঠিল। লোৰ পাতখনত এটা শব্দ উঠিল।

সুখৰ কথা যে যানখন বুৰিব ধৰাটো বন্ধ হৈ গ'ল। হঠাতে, লোৰ বস্তু জোৰেৰে ঠেলি আঁতৰোৱাৰ দৰে শব্দ এটা ভিতৰৰপৰা আহিল। এখন লোৰ পাত আঁতৰি গ'ল, এজন মানুহে দেখা দিলে, এটা অদ্ভুত চিঞৰ মাৰিলে, তাৰ পাছত তৎক্ষণাৎ তেওঁ নোহোৱা হ'ল।

কেইমুহূৰ্তমান পাছত মুখা পিন্ধা আঠজন বলবান মানুহ নিঃশব্দে ওলাই আহি আমাক তেওঁলোকৰ সেই ভয়ানক যন্ত্ৰবোৰৰ ওচৰলৈ টানি লৈ গ'ল।

৮ অধ্যায়

গতিয়েই গতি

অতি প্ৰচণ্ডভাৱে কৰা এই বলপূৰ্বক অপহৰণ বিজুলীৰ বেগেৰে কৰা হ'ল। গোটেইখিনি সময় মই কঁপি থাকিলো। আমি বাৰু কাৰ হাতত পৰিলো।

নিশ্চয়, নিজৰা ধৰণে সাগৰ অন্বেষণ কৰি ফুৰা কোনো নতুন ধৰণৰ জলদস্যুয়েই এইবোৰ হ'ব।

মোৰ মূৰৰ ওপৰত সৰু বাটটো বন্ধ হৈ যোৱাৰ লগে লগে মই গভীৰ অন্ধকাৰত সোমাই পৰিলো। বাহিৰৰ চকু চাট মাৰি ধৰা পোহৰৰপৰা আহি মোৰ চকুৱে এতিয়া একোকে নেদেখা হ'ল। অনুভৱ কৰিলো যে মোৰ খালী ভৰি দুখন লোৰ জখলা এডালৰ খোপত পৰিছে। মোৰ পিছে পিছে নেড লেণ্ড আৰু কঁছেইক জোৰকৈ ধৰি ধৰি অনা হৈছে। জখলাৰ তলত, আমি সোমোৱাৰ লগে লগে এখন দুৱাৰ ডাঙৰ শব্দ কৰি বন্ধ হৈ গ'ল।

আমি একেবাৰে অকলশৰীয়া হৈ পৰিলো। আমিনো ক'ত আছো একো উৱাদিহ উলিয়াব নোৱাৰিলো। চাৰিওফালে ক'লা, ইমান ডাঠ ক'লা যে কেইমিনিটমান পাছতো মোৰ চকুৱে ক'তো অকণমানো পোহৰৰ লেশ দেখা নাপালে।

মই চাৰিওফালে খেপিয়াই ফুৰিলো। পাঁচ খোজত মই এখন লোৰ বেৰ পালো। লোৰ পাতত বল্টু মাৰি জোৰা লগাই তৈয়াৰ কৰা বেৰ। পিছফালে ঘূৰি মই এখন কাঠৰ মেজ পালো। মেজখনৰ চাৰিওফালে টুলকেইখনমানো আছিল। এই জেলৰ মজিয়াখনত এখন দলিচা পাৰি থোৱা আছিল। দলিচাখনৰ বাবেই ভৰিৰ শব্দ মাৰ গৈছিল। ওলোটা দিশত থোৱা কঁছেয়ে মোক লগ পালে, তেতিয়া আমি দুয়ো কোঠাটোৰ মাজেদি আহিলো। কোঠাটো প্ৰায় কুৰি ফুট দহ ফুটৰ যেন লাগিল। ওখই কিমান আছিল কোৱা টান, কাৰণ নেড লেণ্ডৰ দৰে ইমান ওখ মানুহজনেও সেইটো জুখিব নোৱাৰিলে।

আমাৰ সেই অৱস্থাৰ অকণো উন্নতি নোহোৱাকৈ আধা ঘণ্টা পাৰ হৈ গৈছিল। হঠাতে সেই ঘন অন্ধকাৰৰ ঠাইত অতি উজ্জ্বল পোহৰ আহি পৰিল। আমাৰ জেলত পোহৰ দিয়া হ'ল, অৰ্থাৎ এইবুলিও ক'ব পাৰি যে দীপ্তিমান পদাৰ্থেৰে কোঠাটো ভৰাই দিয়া হ'ল। মোৰ চকুৱে প্ৰথমতে সহ্য কৰিবলৈয়ে টান পালে। শুভ্ৰতা আৰু উজ্জ্বলতাত মই ছাবমেৰিন বানখনৰ চাৰিওফালে প্ৰতিপ্ৰভাৰ দৰে পোহৰৰ সৃষ্টি কৰা 'সেই পোহৰটোৰ লগত

এই পোহৰটোৰ সাদৃশ্য বিচাৰি পালো। ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে প্ৰথমতে চকু জাপ খাই গ'ল যদিও অলপ পাছত চকু মেলি মই দেখিলো যে এই পোহৰ কোঠাটোৰ চালত থকা অসমান অৰ্ধগোলকৰপৰা আহিছে।

"অৱশেষত কিবা অলপ দেখা পাইছো," নেড লেণ্ডে ক'লে। হাতত খোলা চুৰী লৈ তেওঁ তেতিয়া প্ৰতিৰক্ষাৰ বাবে সাজু।
"এৰা! কিন্তু, হ'লে কি হ'ব? আমিচোন আমাৰ বিষয়ে এতিয়াও অন্ধকাৰতে আছো," মই ক'লোঁ।
"গৰাকীয়ে ধৈৰ্য ধৰক!" অবিচলিত কঁছেয়ে ক'লে।

পোহৰত কোঠাটো মই তন্নতন্নকৈ পৰীক্ষা কৰিব পাৰিলো। কোঠাটোত মাত্ৰ এখন মেজ আৰু পাঁচখন টুল আছিল। অদৃশ্য দুৱাৰখন হয়তো কিবা ইন্দ্ৰজালেৰে বন্ধ কৰি বাঁখিছে। ক'তো শব্দ শুনা নগ'ল। যেন যানখনৰ ভিতৰত সকলো মৰিহে আছে। যানখনে বাৰু গতি কৰি আছেনে? ই বাৰু পানীৰ ওপৰত ভাহি আছে, নে সাগৰৰ গভীৰ তলিলৈ বুৰ মাৰিছে? মই একো অনুমানেই কৰিব নোৱাৰিলো।

হঠাতে খিলি খোলাৰ শব্দ শুনা গ'ল। দুৱাৰখন খোলা গ'ল। দুজন মানুহে দেখা দিলে।
তাৰে এজন মানুহ আছিল শকত-আৱত, চুটি-চাপৰ। তেওঁৰ কান্ধ বহল, হাত-ভৰি ডাঙৰ ডাঙৰ, মূৰটো টান যেন লাগে আৰু এসোপা মান ক'লা চুলিৰে ভৰা, তেওঁৰ ডাঠ গোফ আছে, দৃষ্টি তীব্ৰ, আৰু তেওঁ দক্ষিণ ফ্ৰান্সৰ মানুহৰ দৰে সজীৱ আৰু উৎফুল্ল।

দ্বিতীয়জন মানুহৰ আৰু অলপ বিশদ বৰ্ণনা দিয়াই উচিত হ'ব। তেওঁৰ চকুত পৰা গুণবোৰৰ কথা মই পোনে পোনেই ঠাৱৰ কৰি পেলালো: তেওঁৰ আত্মপ্ৰত্যয়—কাৰণ তেওঁৰ মূৰটো কান্ধৰ ওপৰত বঢ়িয়াকৈ খুওৱা, আৰু তেওঁৰ ক'লা চকুযুৰিয়ে চাৰিওফালে শীতল আশ্বাসেৰে চালে; তেওঁৰ শক্তি—তেওঁৰ ওখ চেলাউৰিযোৰৰ ঘন ঘন কুঞ্চনে তাকেই প্ৰমাণ কৰিলে; তেওঁৰ সাহস তেওঁৰ গভীৰ উশাহে তেওঁৰ হাওঁফাওঁৰ প্ৰভূত শক্তিৰ কথাকে প্ৰমাণ কৰিলে।

এই মানুহজনৰ বয়স পয়ত্ৰিশেই নে পঞ্চাশেই মই ক'ব নোৱাৰিলো। তেওঁ ওখ, তেওঁৰ বহল কপাল, পোন নাক, স্পষ্ট মুখ, সুন্দৰ দাঁত আৰু জোঙা হাতে তেওঁৰ বলিষ্ঠ প্ৰকৃতিৰেই পৰিচয় দিয়ে। মই এতিয়ালৈকে লগ পোৱা সকলো মানুহৰ ভিতৰতে এইজন মানুহেই বেছি আকৰ্ষণীয়। তেওঁৰ চকুযুৰি বৰ মন কৰিবলগীয়া। দুয়োটা চকু অলপ বেছি আঁতৰা-আঁতৰি, চকুহালে দিগন্তৰ প্ৰায় এক চতুৰ্থাংশ একে সময়তে চাব পাৰে।

এই সুবিধাটোৱে (মই পাছত নিশ্চিত কৰিছিলো) তেওঁক নেড লেণ্ডতকৈও বহু বেছি দৃষ্টিৰ প্ৰসাৰ দিছিল। এই মানুজনে যেতিয়া তেওঁৰ দৃষ্টি কোনো বস্তুৰ ওপৰত পেলায়, তেতিয়া তেওঁৰ দুয়োটা চেলাউৰি থূপ খাই একেলগ হৈ পৰে, দৃষ্টিৰ প্ৰসাৰ সংকুচিত কৰিবলৈ তেওঁৰ বহল চকুৰ পতা দুটা বন্ধ হৈ পৰে, আৰু তেওঁ যেন বস্তুৰ দূৰত্ব কমাই তাৰ আকাৰ বৰ্ধিত কৰিহে পেলাইছে তেনেদৰে চায়। যেন আমাৰ চকুৰ বাবে ইমান অস্বচ্ছ সেই পানীৰ স্তৰবোৰ তেওঁৰ দৃষ্টিয়ে ভেদ কৰিহে যায়, যেন তেওঁ সাগৰৰ গভীৰতা দেখাহে পাই যায়।

সাগৰৰ উদৰ নোমেৰে সজা টুপী আৰু ছিলৰ ছালেৰে তৈয়াৰী সাগৰীয় বুট পিন্ধা এই অচিনাকি মানুহ দুজনে এবিধ বিশেষ জমিনৰ কাপোৰ পিন্ধিছিল। কাপোৰ দুসাজ এনে আছিল যে তাক পিন্ধিলে অংগ-প্ৰত্যংগৰ সঞ্চালন সুকলমে কৰিব পাৰি। তাৰে ওখ মানুহজন নিশ্চয় যানখনৰ মুখিয়াল আছিল। তেওঁ আমাক খুব মনোযোগেৰে চালে, কিন্তু মুখেৰে একো নামাতিলে। অলপ পাছত তেওঁ আনজন মানুহৰ ফালে ঘূৰি কিবা এটা অচিনাকি ভাষাত কথা পাতিলে। ভাষাটো শুনি ভাল লগা আৰু সহজে ঘূৰাব পৰা বিধৰ আছিল; ভাষাৰ তানটোও বেলেগ ধৰণৰ আছিল।

আনজন মানুহে মূৰ জোকাৰি আৰু দুটা নে তিনিটা একেবাৰে দুৰ্বোধ্য শব্দেৰে উত্তৰ দিলে। তাৰ পাছত তেওঁ মোৰ ফালে এটা প্ৰশ্নবোধক দৃষ্টিৰে চালে।

মই বঢ়িয়া ফৰাছীৰে উত্তৰ দিলো যে মই তেওঁৰ ভাষাটো নাজানো। কিন্তু তেওঁ মোৰ কথা বুজি পোৱা যেন নালাগিল। ফলত মই বেছিহে অস্বস্তি অনুভৱ কৰিলো।

"গৰাকীয়ে যদি আমাৰ ঘটনাবোৰ ক'লেহেঁতেন, তেনেহ'লে হয়তো এই ভদ্ৰলোক দুজনে তাৰে কেইটামান শব্দ বুজিলেহেঁতেন", কঁছেয়ে ক'লে।

মই আমাৰ অভিযানৰ কাহিনী বৰ্ণাবলৈ ধৰিলো, বৰ্ণাওঁতে ক'তো অলপো কথা বাদ নিদিলো আৰু প্ৰত্যেকটা শব্দ স্পষ্টকৈ উচ্চাৰণ কৰি গলো। মই আমাৰ নাম আৰু পদবীও বুজাই ক'লোঁ: প্ৰফেছৰ এৰোনা, তেওঁৰ কাম কৰা ল'ৰা কঁছেই আৰু মাছমৰীয়া নেড লেণ্ডক চিনাকি কৰি দিলো।

শান্ত, কোমল চকুৰ মানুহজনে মোৰ কথা মনে মনে, আনকি বিনয়ীভাৱে, খুব মনোযোগেৰে শুনি গ'ল। কিন্তু, তেওঁৰ মুখ দেখি তেওঁ মোৰ কাহিনী বুজা বুলি মনে নধৰিলে। মোৰ কথা শেষ হ'লতো তেওঁ একো নামাতিলে।

আন এটা বাট মাথোঁ থাকিল—সেয়া হ'ল ইংৰাজীত কথা কোৱাটো। তেওঁলোকে নিশ্চয় প্ৰায় সাৰ্বজনীন এই ভাষাটো জানিব। কিন্তু, এই ভাষাটো আৰু জাৰ্মান ভাষাটো মই সৰসৰীয়াকৈ পঢ়িব পাৰিলেও কোৱাত শুদ্ধকৈ ক'ব নোৱাৰো। যি হওক, আমি অন্ততঃ নিজকে বুজাব পাৰিব লাগিব।

"এইবাৰ তোমাৰ পাল," মই নেড লেণ্ডক ক'লোঁ। "যিমান ভালকৈ পাৰা এংলো-ছেক্সন ভাষা কোৱা আৰু মোতকৈ সফলকাম হ'বলৈ যত্ন কৰা।"

নেডে হাৰ নামানিলে। তেৱোঁ আমাৰ কাহিনী দোহাৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে।

কিন্তু মোতকৈ অলপো বেছিকৈ বুজাব নোৱাৰি মাছমৰীয়াজন বৰ নিৰাশ হ'ল আমাৰ অভ্যাগত দুগৰাকীৰ গায়েই নলবিল। তেওঁলোকে নিশ্চয় অৰাগো বা ফেৰাডে কাৰো ভাষায়েই নুবুজে।

আমাৰ ভাষাবিজ্ঞানৰ সমস্ত সম্ভাৰ শেষ কৰাৰ পাছত কিং কৰ্তব্য বিমূঢ় হৈ পৰিলো। এনেতে কঁছেয়ে মাত লগালে:

"গৰাকীয়ে যদি মোক অনুমতি দিয়ে, মই জাৰ্মান ভাষাত এবাৰ কৈ চাব পাৰো।"

কিন্তু, কঁছেয়ে নানা অংগি-ভংগি কৰি আৰু বেছ স্পষ্টকৈ উচ্চাৰণ কৰি ক'লে যদিও তাৰো কোনো প্ৰতিক্ৰিয়া হোৱা দেখা নগ'ল। অৱশেষত

বিমর্ষ হৈ মই মোৰ লেটিন ভাষাৰ প্ৰথম পাঠলৈ মনত পেলাই লেটিনতে আমাৰ কাহিনী বৰ্ণাবলৈ যত্ন কৰিলো যদিও, একো লাভ নহ'ল। শেষ চেষ্টা এইদৰে বিফল হোৱাৰ পাছত, অচিনাকি মানুহ দুজনে দুয়োৰে মাজত সেই অজ্ঞাত ভাষাটোৰে কিবা কথা পাতিলে। তাৰ পাছত দুয়ো গুচি গ'ল। দুৱাৰখন বন্ধ হৈ গ'ল।

নেড লেণ্ড জ্বলি পকি উঠিল। ইয়াৰ আগতেও তেওঁ একুৰি বাৰ মান এনেদৰে খঙত জ্বলি পকি উঠিছে। ক'লে, "এয়া একেবাৰে নীচ ব্যৱহাৰ! এই অসভ্যকেইটাক আমি ফৰাছী, ইংৰাজী, জাৰ্মান, লেটিন এই আটাই-বোৰ ভাষাতে ক'লোঁ, সিহঁত এজনৰো বাৰু উত্তৰ এটা দিয়াৰ ভদ্ৰতা থাকিব নালাগেনে!"

"অলপ শান্ত হওকচোন," মই অধৈৰ্য হৈ পৰা নেডক ক'লোঁ, "খং কৰি একো লাভ নহ'ব।"

"কিন্তু, দেখিছেনে নাই, প্ৰফেছৰ? আমি দেখোন এতিয়া এই লোৰ সজাটোত ভোকতে মৰি থাকিম!" খিটখিটীয়া নেড লেণ্ডে ক'লে।

"বাহ্, আমি এতিয়াও অন্ততঃ কিছুপৰতো থাকিব পাৰিম," দাৰ্শনিকৰ দৰে কঁছেয়ে ক'লে।

"বন্ধুসকল, আমি হতাশ হ'ব নালাগিব," মই ক'লোঁ। "আমাৰ অৱস্থা ইয়াতকৈও বেয়া গৈছে। এই যানখনৰ কমাণ্ডাৰ আৰু চালকসকলৰ বিষয়ে মত এটা দাঙি ধৰাৰ আগতে অন্ততঃ অলপ পৰ অপেক্ষা কৰিলে মোক অনুগ্ৰহ দেখুওৱাই হ'ব।" মই ক'লোঁ।

"মোৰ মত গ্ৰহণ কৰা হৈ গৈছে," নেড লেণ্ডে চোকা উত্তৰ দিলে। সিহঁত বৰ্বৰ!"

"ঠগ জুৱাচোৰৰ দেশৰ!"

"মোৰ সাহসী বন্ধু নেড, সেই দেশখন কিন্তু মেপত স্পষ্টকৈ দেখুওৱা হোৱা নাই; অৱশ্যে মই মানি ল'বই লাগিব যে এই অচিনাকি লোক দুজনৰো আচলতে কোন দেশৰ তাক সঠিক কোৱা টান। তেওঁলোক যে ইংৰাজ, ফৰাছী বা জাৰ্মান নহয় সেইটো খাটাং। কিন্তু, মই ভাবিবলৈ বাধ্য হৈছো যে কমাণ্ডাৰ আৰু তেওঁ লগৰীয়াজন নিম্ন অক্ষাংশৰ লোক। তেওঁলোকৰ গাত দক্ষিণৰ তেজ আছে। অৱশ্যে কেৱল তেওঁলোকক দেখিয়েই তেওঁলোকনো আচলতে স্পেইনদেশীয়েই নে তুৰ্কীয়েই, আৰবেই নে ভাৰতীয়েই

সেই কথা মই ক'ব নোৱাৰিম। তেওঁলোকৰ ভাষাটোও একেবাৰে দুৰ্বোধ্য।” “এইটোৱেই হ'ল সকলো ভাষা নজনাৰ অসুবিধা,” কঁছেয়ে ক'লে, “বা এটা সাৰ্বজনীন ভাষা নথকাৰ অসুবিধা!”

সি এইবুলি কৈ থাকোঁতে দুৱাৰখন খোল খালে। জাহাজৰ খানচামা এজন সোমাই আহিল। তেওঁ আমাৰ বাবে কাপোৰ কানি, কোট আৰু পেণ্ট লৈ আহিছিল; কিন্তু এইবোৰ কিহেৰেনো তৈয়াৰী বুজিব নোৱাৰিলো। মই তৎক্ষণাৎ কাপোৰ পিন্ধিবলৈ আৰম্ভ কৰিলো। তাকে দেখি মোৰ লগৰ দুজনেও কাপোৰ পিন্ধিবলৈ ধৰিলে। সেইখিনি সময়তে খানচামাজনে মেজখন ঠিক কৰি তাত তিনিখন কাঁহী আনি থ'লে। খানচামাজন কিন্তু বোবা—আৰু হয়তো কলাও।

“এয়া অৱশ্যে কামৰ কাম,” কঁছেয়ে ক'লে।
“এহ খোৱা,” বিদ্বেষী মাছমৰীয়াজনে ক'লে, “ইহঁতে ইয়াতনো কি খায় বুলি ভাবিছা? কাছৰ লিভাৰ, তিমিৰ কৰঙন, আৰু হাঙৰৰ টুকুৰা।”
“দেখা যাওক বাৰু,” কঁছেয়ে ক'লে।

মেজত কাঁহৰ কাঁহী থোৱা হ'ল। আমিও আমাৰ ঠাই ল'লোঁ। আমি সভ্য মানুহৰ হাততে পৰিছো। আৰু সেই ইলেকট্ৰিক লাইটটোৱে পোহৰৰ বন্যাৰ সৃষ্টি নকৰা হ'লে মই হয়তো লিভাৰপুলৰ এডেলফি হোটেল বা পেৰিছৰ গ্ৰেণ্ড হোটেলৰ ডাইনিং ৰুমতে থকা বুলি ভাবিলোহেঁতেন। অৱশ্যে ব্ৰেড মদ তাত নাছিল, পানী সতেজ আৰু পৰিষ্কাৰ আছিল, কিন্তু সেয়া পানীয়েই আছিল, গতিকে নেড লেণ্ডে তাত একো বিচাৰি নাপালে। আমাক দিয়া খাদ্যবোৰৰ ভিতৰত মই কেইবাবিধো পৰিষ্কাৰকৈ কাটি-কুটি দিয়া মাছ চিনি পালো; কিন্তু আন কেইবিধমান বস্তু খাবলৈ বৰ সোৱাদ লাগিছিল যদিও সিহঁতনো উদ্ভিদ-জগত আৰু প্ৰাণী-জগত ক'ত পৰে একো ধৰিব নোৱাৰিলো। ডিনাৰ পৰিবেশনৰ ধৰণ-কৰণো একেবাৰে নিখুঁত আৰু শুভ্ৰতাপূৰ্ণ আছিল। চামুচ, কাঁটা, কটাৰী, প্লেট সকলোতে এটা আখৰ আৰু তাৰ ওপৰত এটা আদৰ্শবাক্য সুন্দৰকৈ খোদিত কৰা আছিল; তলত তাৰে এটা আচল প্ৰতিৰূপ দেখুওৱা হ'ল:

MOBILIS IN MOBILI*

N.

---

*গতিয়েই গতি

N আখৰটো নিশ্চয় সাগৰ তলি প্ৰশাসন কৰা ৰহস্যাবৃত লোকগৰাকীৰ নামৰেই প্ৰথম আখৰ হ'ব।

নেড আৰু কঁছেয়ে বেছি একো চিন্তা নকৰিলে। তেওঁলোকে খোৱা বস্তুবোৰ গোগ্ৰাসে খাবলৈ লাগিল; ময়ো অৱশ্যে তাকেই কৰিলো। তদুপৰি, মই আমাৰ ভাগ্য সম্পৰ্কেও বহুখিনি আশ্বস্ত হ'লো, আমাক আতিথ্য দিওঁতা এই লোকসকলে আমাক অন্ততঃ অভাৱত মৰিবলৈ নিদিয়ে।

কিন্তু, সকলো কথাৰে এটা শেষ আছে। সকলো বস্তুৰে এটা সময়ত শেষ হৈ যায়—আনকি, পোন্ধৰ ঘণ্টা একো নোখোৱা মানুহৰ ভোকো। ক্ষুধাৰ নিবৃত্তি হোৱাৰ লগে লগে টোপনিয়ে আমাক হেঁচি ধৰিলে।

অধ্যায় ৯

নেড লেণ্ডৰ খং

আমি কিমান সময় শুলো ক'ব নোৱাৰো; কিন্তু আমি নিশ্চয় বেছ কিছু সময় শোলো, কাৰণ শুই উঠি আমাৰ সমস্ত ক্লান্তি আঁতৰি যোৱা যেন লাগিল। প্ৰথমতে সাৰ পালোঁ মই। মোৰ লগৰীয়া দুজনে তেতিয়াও নিঃপালি দি সিফালৰ চুকত শুই আছিল।

মোৰ সেই টান বিছনাখনৰপৰা উঠিবলৈ পাওঁতে নৌপাওঁতেই মোৰ অনুভৱ হ'ল যে মোৰ মস্তিষ্ক মুক্ত হৈ পৰিছে, মোৰ মনটোও পৰিষ্কাৰ হৈ পৰিছে। তেতিয়া মই আমাৰ কোঠালিটো মনোযোগেৰে চাবলৈ আৰম্ভ কৰিলো। ভিতৰত একো সালসলনি হোৱা নাই। জেলখন এতিয়াও জেল হৈয়ে আছে। কয়দীও একেই আছে। অৱশ্যে খানচামাজনে আমাৰ টোপনিৰ মাজতে মেজখন পৰিষ্কাৰ কৰিছে। মোৰ উশাহ লওঁতে কষ্ট হৈছিল। গধুৰ বায়ুৱে যেন হাওঁফাওঁত হেঁচি ধৰিছিল। কোঠাটো ডাঙৰ আছিল যদিও তাৰ অক্সিজেনৰ বহুলাংশই আমি ইতিমধ্যে হয়তো শেষ কৰি পেলালো।

আচলতে প্ৰত্যেক মানুহে এঘণ্টা পৰত ১৭৬ পিণ্ট (=প্ৰায় ১০০ লিটাৰ) বায়ুত থকা অক্সিজেন গ্ৰহণ কৰে ; তেতিয়া এই বায়ুখিনিত প্ৰায় সমপৰিমাণে কাৰ্বনিক এছিড ভৰি পৰা বাবে ই শ্বসনৰ অনুপযোগী হৈ পৰে ।

আমাৰ এই কোঠালিটোৰ, আৰু নিশ্চয় গোটেই ছাবমেৰিন যানখনৰে, বায়ুমণ্ডল নতুন কৰাৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰিল । এই কথাটোৱে মোৰ মনত এটা প্ৰশ্নৰ অৱতাৰণা কৰিলে । এই ভাসমান গৃহৰ কমাণ্ডাৰজনে বাৰু এতিয়া কি কৰিব ? তেওঁ বাৰু ৰাসায়নিক পদ্ধতিৰে বায়ু শোধন কৰি ল'বনেকি, মানে ক্লোৰেট অব পটাছৰপৰা তাপৰ সহায়েৰে অক্সিজেন উলিয়াই আৰু কষ্টিক পটাছত কাৰ্বনিক এছিডৰ শোষণ ঘটাই ? নাইবা, এটা অতি সুবিধাজনক, অল্পব্যয়ী, আৰু সেইবাবে বেছি সম্ভাব্য উপায় হ'ব তিমিগণীয় প্ৰাণীৰ দৰে পানীৰ পৃষ্ঠলৈ উঠি উশাহ লৈ বায়ুমণ্ডলীয় সা-সুবিধা চৌবিশ ঘণ্টাৰ বাবে নৱীকৰণ কৰাটো । কমাণ্ডাৰে বাৰু তাকে কৰিবনেকি ?

আচলতে, এই কোঠালিত থকা সামান্য অক্সিজেনখিনিকে গ্ৰহণ কৰি বাচি থাকিবলৈ মই তেতিয়া উশাহ-নিশাহ ঘনাই ল'বলগীয়া হৈছিল । এনেতে লৱনাক্ত গোন্ধেৰে ভৰপূৰ বিশুদ্ধ, চেঁচা বায়ুৱে কোঠালিটো ভৰাই পেলোৱা মই অনুভৱ কৰিলো । এয়া এক শক্তিদায়ক সাগৰীয় মলয়া আছিল, তাত আয়োডিনৰ গোন্ধো আছিল । মই বহলকৈ মুখ মেলি দিলো । সতেজ কণাৰে মোৰ হাওঁফাওঁ ভৰি পৰিল ।

মই পৰ্যবেক্ষণ চলাই আছিলো, এনেতে এই পুনৰুজ্জীৱন দানকাৰী বায়ুৰ সংস্পৰ্শত, প্ৰায় এঁকে সময়তে নেড আৰু কঁছেই সাৰ পাই উঠিল । চকু মোহাৰি, এঙামুৰি কাঢ়ি, তেওঁলোকে দুয়োৱে মুহূৰ্তৰে থিয় দিলে ।

সময় হৈ আহিছিল ; আমাৰ বৰ ভোক লাগিল । এইবাৰ হ'লে সেই খানচামাৰ দেখাদেখিয়েই নাই ! আমাৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ মনোভাৱ ভাল হোৱা হ'লে আমাক ইমান সময় এনেদৰে এৰিব নালাগিছিল । ভোকৰ খোঁচনিত নেড লেণ্ডৰ খং আৰু চ'ৰা হ'ল । তেওঁ যদিও একো নকওঁ বুলি কথা দিলে, তথাপি যানখনৰ কোনোবা এজন আহিলেযে নেডে ভালকৈ জাবিব বুজিব পাৰিলো ।

তাৰ পাছত আৰু দুঘণ্টা সময়। নেড লেণ্ডৰ খং বাঢ়ি গ'ল, তেওঁ চিঞৰিলে, তৰ্জন-গৰ্জন কৰিলে। কিন্তু একো লাভ ন'হল। কোঠাৰ বেৰবোৰ কলা। যানখনত কোনো শব্দই নাছিল; সকলো মৰা শব দৰে নিতাল-নিস্তব্ধ। যানখনে কোনো গতিও কৰা নাছিল; কৰিলে স্ক্ৰু চলা বাবে যানৰ তলিখন কঁপা কথাটো মই অনুভৱ কৰিলোহেঁতেন। পানীৰ গভীৰ তলিত নিমগ্ন এই যানখনৰ পৃথিৱীৰ লগত যেন কোনো সম্পৰ্কই নাই। এই নিশব্দতা বৰ ভয়লগা আছিল।

মই খুব ভয় খালো, কঁছেই শান্তশিষ্ট হৈ থাকিল, নেড লেণ্ডে গৰজি থাকিল। তেনেতে বাহিৰত এটা শব্দ শুনা গ'ল। ধাতুৰ পাতবোৰৰ ওপৰত খোজৰ শব্দ শুনা গ'ল, তলাবোৰ খোলা গ'ল, দুৱাৰখন খোল খালে আৰু খানচামাই দেখা দিলে।

মই দৌৰি গৈ বাধা দিব পৰাৰ আগতেই কানাডিয়ানজনে তেওঁক বগৰাই ডিঙিত চেপি ধৰিলে। তেওঁৰ শক্তিশালী হাতৰ চেপাত পৰি খানচামাজনে উশাহ নোপোৱা হ'ল।

কঁছয়ে ইতিমধ্যে মাছমৰীয়াজনৰ হাত দুখন খানচামাৰ ডিঙিৰপৰা এৰুৱাবলৈ যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা কৰিলে, ময়ো চোঁমাৰি তালৈ গ'লোঁ। এনেতে হঠাতে ফৰাছী ভাষাত এই কথাখিনি শুনি মই ঠাইতে বৈ গ'লোঁ:
"লেণ্ড, ক্ষান্ত হওক। আৰু প্ৰফেছৰ, আপুনি বাৰু অনুগ্ৰহ কৰি মোৰ কথা শুনিবনে?"

অধ্যায় ১০

সাগৰৰ মানুহজন

এই কথাখিনি কৈছিল যানখনৰ কমাণ্ডাৰজনে।

কথাখিনি শুনি নেড লেণ্ডে হঠাতে থিয় দিলে! প্ৰভুৰ এটা ইংগিতত

প্ৰায় উশাহ-নিশাহ বন্ধ হোৱা অৱস্থাৰ পৰা উঠি খানচামাজনে থৰকবৰক খোজেৰে আঁতৰি যাবলৈ ধৰিলে ; কিন্তু যানৰ কমাণ্ডাৰজনৰ ক্ষমতা এনেহে আছিল যে খানচামাজনে কানাডিয়ানজনৰ প্ৰতি অনুভৱ কৰা ক্ষোভৰ কোনো চিন তেওঁৰ ভাব-ভংগীত ক'তো ফুটি নোলাল। কঁছেয়ে আগ্ৰহান্বিত হৈ আৰু মই হতভম্ব হৈ ঘটনাইনো কোন পিনে বাট লয় তালৈ অপেক্ষা কৰিলো।

মেজৰ এচুকত আউজি, হাত দুখন সাবটি, কমাণ্ডাৰে গভীৰ দৃষ্টিৰে বৰ মনোযোগেৰে আমাক চালে। তেওঁ বাৰু কথা ক'বলৈ সংকোচ কৰিছে নেকি ? নে তেওঁ এইমাত্ৰ ফৰাছী ভাষাত কোৱা কথাখিনিৰ বাবে অনুতাপহে কৰিছে ? তেওঁক দেখিলে তেনে ভাবেই হ'ব।

তেওঁ মনে মনে থকা দেখি আমাৰে কোনোবা এজনে সেই নীৰৱতা ভংগ কৰি দিম যেন লাগিল। কিন্তু কেইমুহূৰ্তমান পাছত তেওঁ অতি শান্ত কিন্তু তীক্ষ্ণ মাতেৰে ক'লে, "ভদ্ৰলোকসকল, মই ফৰাছী, ইংৰাজী, জাৰ্মান আৰু লেটিন সমান ভালকৈয়ে ক'ব পাৰো। গতিকে, প্ৰথমবাৰ লগ পাওঁতেই মই আপোনালোকৰ কথাৰ উত্তৰ দিব পাৰিলোহেঁতেন। কিন্তু, মই প্ৰথমতে আপোনালোকক জানি লৈহে পাছত কৰ্তব্য সম্বন্ধে ভাবিব খুজিলো। আপোনালোকৰ প্ৰত্যেকেই বৰ্ণোৱা ঘটনাৰ প্ৰধান প্ৰধান কথাবোৰ হুবহু মিলি গৈছে। গতিকে মই আপোনালোকৰ পৰিচয় সম্পৰ্কে নিশ্চিত হৈছো। মই জানিব পাৰিছো যে ভাগ্যই মোৰ ওচৰলৈ আনিছে পেৰিছৰ সংগ্ৰহালয়ৰ প্ৰাকৃতিক ইতিহাসৰ অধ্যাপক আৰু বিদেশত বৈজ্ঞানিক অভিযানত নিযুক্ত মছিঅ' পিয়েৰ এৰোনাক, তেওঁৰ চাকৰ কঁছেইক, আৰু কানাডাত জন্ম লাভ কৰা আৰু আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ নৌবাহিনীৰ যুদ্ধজাহাজ 'আব্ৰাহাম লিংকন'ত জোং মাৰোঁতা হিচাপে অহা নেড লেণ্ডক।"

মই সন্মতি জনাই মূৰ দোঁৱালো। কমাণ্ডাৰে এয়া মোক প্ৰশ্ন হিচাপে সোধা নাছিল। গতিকে উত্তৰ দিবলৈও একো নাছিল। মানুহজনে নিজকে একেবাৰে সহজকৈ প্ৰকাশ কৰিছিল, ক'তো অকণো জোৰ দিয়া নাছিল। তেওঁৰ বাক্যবোৰ সুন্দৰ ভাঁজভুঁজ লগোৱা, শব্দবোৰ পৰিষ্কাৰ আৰু তেওঁৰ বক্তব্য মনোমুগ্ধকৰ। কিন্তু, তেওঁক মোৰ দেশৰ মানুহ যেনো নালাগিল।

তেওঁ আকৌ এনেদৰে কৈ গ'ল :

"আপোনালোকে নিশ্চয় ভাবিছে যে মই আপোনালোকৰ ওচৰলৈ এই দ্বিতীয়বাৰ অহাত যথেষ্ট পলম কৰিছো। ইয়াৰ কাৰণ হ'ল, আপোনালোকৰ পৰিচিতি সম্পৰ্কে নিশ্চিত হোৱাৰ পাছত, আপোনালোকক নো কেনে ব্যৱহাৰ দেখুওৱা উচিত হ'ব সেই বিষয়ে মই সুস্থিৰভাৱে বিবেচনা কৰিবলৈ বিচাৰিলো। মোৰ বহুতো দ্বিধা-সংশয়ো আছিল। এটা বিশেষ পৰিস্থিতিয়ে আপোনালোকক এনে এজন মানুহৰ ওচৰলৈ আনিছে যেয়ে মানৱজাতিৰ লগত সকলো সম্পৰ্ক ছেদ কৰি পেলাইছে। আপোনালোকে মোৰ অস্থিতিকে বিপদাপন্ন কৰি পেলালে।"

"অনিচ্ছাকৃতভাৱে!" মই ক'লোঁ।

"মোৰ সংকোচ হৈছে." তেওঁ ক'লে, "কিন্তু মই ভাবো যে মোৰ স্বাৰ্থ সেই কৰুণাখিনিৰে ৰক্ষা কৰিব পৰা যাব, যি কৰুণালাভৰ বাবে প্ৰত্যেক মানুহৰে এটা স্বত্ব আছে। আপোনালোক মোৰ এই যানখনতে থাকিব কাৰণ ভাগ্যই আপোনালোকক ইয়ালৈ আনিছে। আপোনালোক ইয়াত স্বাধীন, কিন্তু এই স্বাধীনতাৰ বিনিময়ত মই মাত্ৰ এটা চৰ্ত আৰোপ কৰিম। আপোনালোকে এই চৰ্ত মানি চলিব বুলি কথা দিলেই হ'ব।"

"কওক মহোদয়," মই কলোঁ। "মই আশা কৰিছো যে সেই চৰ্ত সন্মানিত মানুহে মানিব পৰা বিধৰেই হ'ব।"

"হয় মহাশয়। চৰ্তটো এই। অভাৱনীয় কোনো বিশেষ ঘটনা ঘটিলে মই হয়তো আপোনালোকক আপোনালোকৰ কেবিনতে কেইঘণ্টামানৰ বাবে বা কেইদিনমানৰ বাবে বন্ধ কৰি ৰাখিবলগীয়া হ'ব পাৰো। যিহেতু মই কেতিয়াও বলপ্ৰয়োগ কৰিবলৈ বা উগ্ৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ নিবিচাৰো, মই আন কেইজনতকৈও আপোনাৰপৰা বেছি বাধ্যতা আশা কৰিম। তেনে ব্যৱহাৰ কৰাৰ বিনিময়ত মই সকলো দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰিম: মই আপোনালোকক পুৰাদমে মুকলি কৰি দিলো, কাৰণ যিটো দেখা উচিত নহয় সেই দেখা পোৱাটো মই অসম্ভৱ কৰিয়েই ৰাখো। আপোনালোকে বাৰু এই চৰ্তটো মানি লৈছেনে?"

"হয় আমি মানি লৈছো." মই ক'লোঁ। "মই মাত্ৰ আপোনাক এটা প্ৰশ্ন— মাথোঁ এটা প্ৰশ্ন—সুধিবলৈ অনুমতি বিচাৰিছো।"

"কওক।"

"আপুনি কৈছিল যে আমি যানখনত স্বাধীন"

"একেবাৰে।"

"তেনেহ'লে মই সুধিব খুজিছো এই স্বাধীনতা মানে আপুনি কি বুজাব খুজিছে?"

"স্বাধীনতা মানে—এই যানখনত যি ঘটে সকলো চাবলৈ, য'লৈ মন যায় যাবলৈ-আহিবলৈ স্বাধীনতা, অৱশ্যে বিশেষ কোনো পৰিস্থিতিত বাহিৰে। চুটিকৈ ক'বলৈ হ'লে এই যানখন মোৰ বা মোৰ লগৰীয়াসকলৰ যি স্বাধীনতা আছে, আপোনালোকৰো সেই স্বাধীনতাই থাকিব।"

"গতিকে, আপুনি আমাক বাক জীৱন আৰু মৃত্যুৰ মাজত কোনোবা এটা বাছি ল'বলৈও স্বাধীনতা দিছেনে?"

"নিশ্চয়।"

"বন্ধু," মই ক'লোঁ, "এনেদৰে সোধা প্ৰশ্ন এটাৰ কোনো উত্তৰ নাই। কিন্তু, কোনো প্ৰতিশ্ৰুতিয়ে আমাক এই যানৰ গৰাকীজনাৰ লগত বান্ধি নাৰাখে।"

"নাৰাখে মহোদয়," অজ্ঞাত মানুজনে উত্তৰ দিলে।

তাৰ পাছত শান্ত স্বৰেৰে তেওঁ কৈ যাবলৈ ধৰিলে:

"এতিয়া মোৰ ক'বলগীয়াখিনি কৈ ল'বলৈ অনুমতি দিয়ক। আপোনাক মই জানো মঁছিঅ' এৰোনা। যি ভাগ্যই আপোনাক আৰু আপোনাৰ লগৰীয়াসকলক মোৰ ওচৰ চপাই দিলে সেই ভাগ্যৰ বিৰুদ্ধে আপোনালোকৰ হয়তো বিশেষ একো ক'বলগীয়া নাথাকিব। মই পঢ়ি ভাল পোৱা কিতাপবিলাকৰ মাজত আপুনি 'সাগৰৰ গভীৰ তলি' সম্পৰ্কে প্ৰকাশ কৰা কিতাপো আছে। মই কেবাবাৰো সেইখন কিতাপ পঢ়িছো। পাৰ্থিৱ জ্ঞানে আপোনাক যিমান দূৰলৈ যাবলৈ দিয়ে সিমান দূৰলৈ আপুনি অধ্যয়ন কৰিছে। কিন্তু আপুনি সকলো কথা নাজানে, আপুনি সকলো দেখা নাই। সেই বাবে মই আপোনাক কৈ থওঁ প্ৰফেছৰ, আপুনি মোৰ এই যানত পাৰ কৰা সময়ছোৱাৰ বাবে অনুতাপ কৰিব নালাগিব। আপুনি অচিৰেই আশ্চৰ্যৰ দেশ দেখা পাব।"

কমাণ্ডাৰৰ এই কথাখিনিয়ে মোৰ ওপৰত আচৰিত প্ৰভাৱ পেলালে। এই কথা মই অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰো। ই মোৰ দুৰ্বলতাক স্পৰ্শ কৰি গ'ল: এক মুহূৰ্তৰ বাবে মই পাহৰি পেলালো যে এই উচ্চ বিষয়সমূহৰ চিন্তা চৰ্চা কোনো গুণেই স্বাধীনতা বিসৰ্জনৰ বাবে উপযুক্ত নহয়। তদুপৰি, এই ডাঙৰ প্ৰশ্নটোৰ সমাধান মই ভৱিষ্যতৰ হাতত এৰি দিলো। গতিকে মই মাত্ৰ ক'লো:

“আপোনাক মই কি বুলি সম্বোধন কৰা উচিত হ'ব ?
“মহোদয়,” কমাণ্ডাৰে উত্তৰ দিলে, “মই আপোনাৰ বাবে কেপ্টেইন নিমোত বাহিৰে আন একো নহয় ; আৰু আপুনি আৰু আপোনাৰ লগৰীয়াসকল মোৰ বাবে এই 'নটিলাছ'ৰ যাত্ৰীত বাহিৰে আন একো নহয় ।”

কেপ্টেইন নিমোৱে মাতিলে, এজন কৰ্মচাৰী ওলাই আহিল । কেপ্টেইনে সেই অচিনাকি ভাষাটোৰেই তেওঁক কিবা হুকুম দিলে ; মই একো নুবুজিলো । তাৰ পাছত তেওঁ কানাডিয়ানজন আৰু কঁছেইৰ ফালে চাই ক'লে :
“আপোনালোকৰ বাবে কেবিনতে জলপান সাজু কৰি ৰখা হৈছে । অনুগ্ৰহ কৰি এই মানুহজনৰ পিছে পিছে যাওক ।”

এই পুৱাৰ আহাৰত কেবাবিধো জা-জলপান দিয়া হৈছিল ; তাৰে সকলোবিধেই আছিল সাগৰৰ বস্তুৰে তৈয়াৰী । কেবাবিধো বস্তুৰ ৰন্ধন প্ৰণালী মই নাজানিছিলো । বস্তুবোৰ খাবলৈ ভাল হোৱা বুলি মই ক'লোঁ । সেইবোৰত এটা বিশেষ গোন্ধ অৱশ্যে আছিল । এই গোন্ধত মই অভ্যস্ত হৈ পৰিছিলো । খাদ্য সামগ্ৰীবোৰত মোৰ ফছফৰাছ বেছি থকা যেন লাগিছিল । সেইবাবে সেইকোৰ সাগৰীয় বস্তু যেন লাগিছিল ।

কেপ্টেইন নিমোৱে মোৰ ফালে চালে । মই তেওঁক কোনো প্ৰশ্ন নুসুধিলো, কিন্তু তেওঁ মোৰ মনৰ ভাব অনুমান কৰিয়ে নিজে নিজেই মই সুধিবলৈ উচপিচাই থকা প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰ দিলে ।

“এই খাদ্যৰ বেছিভাগেই আপোনাৰ অচিনাকি । অৱশ্যে, কোনো ভয় নোহোৱাকৈ আপুনি এইবোৰ খাব পাৰিব । এইবোৰ হিতকাৰী আৰু পুষ্টিকৰ । বহুদিন হ'ল, মই পৃথিৱীৰ খাদ্য এৰি পেলাইছো । এতিয়া কিন্তু মোৰ কেতিয়াও কোনো বেমাৰ হোৱা নাই । মোৰ চালকসকলেও এই খাদ্যকে খায়, তেওঁলোকো বেছ স্বাস্থ্যবান ।

“অৰ্থাৎ, এই সকলোবোৰ খাদ্য সাগৰৰপৰাই আহৰণ কৰা ?” মই সুধিলো ।

“হয় প্ৰফেছৰ, সাগৰে মোৰ সকলো প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীৰে যোগান ধৰে । মাজে মাজে মই জাল পেলাই টানি আনো, কেৱল খুলিয়েই খাব পৰাকৈ

খাদ্য উঠি আছে। কেতিয়াবা, মানুহৰ বাবে দুৰ্গম যেন লগা এই পানীৰ মাজতে মই চিকাৰ কৰোঁ, আৰু মোৰ পানীৰ তলৰ হাবিবোৰৰপৰা একোদ'ম চিকাৰত মৰা জন্তু তুলি আনো। মোৰ জীৱ-জন্তুৰ দলে, জলদেৱতা নেপচুনৰ ভেৰাৰখীয়াবোৰৰ দৰে, সাগৰৰ বিশাল প্ৰেইৰিত নিৰ্ভয়ে বিচৰণ কৰি ফুৰে। ইয়াত মোৰ এক বিস্তৰ সম্পত্তি আছে, মই তাত খেতি কৰোঁ, সকলো বস্তুৰে যিজন স্ৰষ্টা তেৰেঁই তাত বীজ ৰোপণ কৰে।

তেওঁক প্ৰায় উটুৱাই লৈ যোৱা উৎসাহৰ মাজতে হঠাতে কেপ্টেইন নিমো নীৰৱ হৈ পৰিল। কেইমুহূৰ্তমান তেওঁ বৰ উত্তেজিত হৈ ইফালে-সিফালে পায়চাৰি কৰি ফুৰিলে। তাৰ পাছত তেওঁ গম্ভীৰ হৈ পৰিল। তেওঁৰ মুখত সেই সচৰাচৰ দেখা সৌমতাই বিৰাজ কৰিলে। মোৰ ফালে ঘূৰি তেওঁ ক'লে :

“এতিয়া প্ৰফেছৰ, আপুনি যদি ‘নটিলাছ’ত এপাক মাৰিব খোজে; তেনহ'লে মই আপোনাৰ সেৱা কৰিব পাৰিম।”

কেপ্টেইন নিমো থিয় হ'ল। মই তেওঁৰ পিছে পিছে গ'লোঁ। ডাইনিং ৰুমটোৰ পিছফালে চকুত নপৰাকৈ থকা বহল দুৱাৰ এখন মেল খালে। মই এই কোঠাটোৰ সমানেই ডাঙৰ আন এটা কোঠাত সোমাই পৰিলো।

এয়া এটা পুথিভঁৰাল আছিল। মাজে মাজে পিতল খটোৱা ক'লা, দামী কাঠেৰে তৈয়াৰী আচবাবৰ থোঁটালিত একে ধৰণে বন্ধোৱা ভালেমান কিতাপ। কোঠালিৰ ভাঁজে ভাঁজে এনে ধৰণৰ আচবাব আৰু কিতাপ. তাৰ শেষত আছে বিৰাট বিৰাট ডিভান, ডিভানবোৰৰ ওপৰত ৰঙচুৱা চামৰা খুওৱা আৰু তাৰ ভাঁজবোৰ এনেভাৱে কটা যাতে বহিলে বেছ আৰাম পোৱা যায়। উলিওৱা-সুমুওৱা কৰিব পৰা কিছুমান ডেস্কো আছিল. কোনোবাই পঢ়িব খুজিলে সেই ডেস্ক টানি উলিয়াই তাত কিতাপখন থ'ব পাৰে। মাজত এখন বিৰাট মেজ, তাৰ ওপৰত প্ৰচাৰ পত্ৰিকা, বাতৰিকাকত আদি : বাতৰিকাকতবোৰ বেছ পুৰণি। গোটেইখন ইলেকট্ৰিক লাইটেৰে পোহৰোৱা. তাৰ বাবে ছিলিঙত চাৰিটা অসমান গোলক আছে। কোঠালিটো দেখি মই সঁচাকৈয়ে মুগ্ধ হ'লোঁ। ইমান সুন্দৰকৈ কোঠাটো সজোৱা হৈছে যে দেখি মোৰ নিজৰ চকুকে বিশ্বাস কৰিব নোৱৰা যেন হ'লোঁ।

“কেপ্টেইন নিমো,” মই মোৰ’ আশ্ৰয়দাতাক ক’লো, “এই পুথিভঁৰালটো একাধিক মহাদেশীয় প্ৰাসাদৰো উপযুক্ত হ’ব। কিন্তু এনে এটা পুথিভঁৰাল আপুনি সাগৰৰ তলিলৈও লৈ আহিছে—এই কথা ভাবিলে মই তবধ মানিবলগীয়া হওঁ।” কেপ্টেইনে তেতিয়া ডিভান এখনত বহি পৰিছে।
“মানুহে বাৰু ক’ত অধিক শান্তি বা নীৰৱতা বিচাৰি পাব পাৰে, প্ৰফেছৰ?” কেপ্টেইন নিমোৱে উত্তৰ দিলে। “আপুনি বাৰু সংগ্ৰহালয়ত অধ্যয়ন কৰোঁতে এনে প্ৰশান্ত নীৰৱতা পাইছিলনে?”
“নাই নাই, মহোদয়, কেতিয়াও পোৱা নাই। আপোনাৰ এই পুথিভঁৰালৰ তুলনাত আমাৰ সেই পুথিভঁৰাল অতি নগণ্য। আপোনাৰ ইয়াত নিশ্চয় ছয় বা সাত হাজাৰ কিতাপ আছে?”
“বাৰ হাজাৰ, মঁছিয়’ এৰোনা। এই এটা মাথোন সূত্ৰই মোক পৃথিৱীৰ লগত বান্ধি ৰাখিছে। কিন্তু, মোৰ ‘নটিলাছে’ প্ৰথমবাৰ সাগৰৰ পানীৰ তললৈ বুৰ মৰাৰ দিনাই মই পৃথিৱীৰ স’তে সম্পৰ্ক ছেদ কৰি আহিছো। সিদিনাই মই শেষ কিতাপবোৰ, শেষ পত্ৰিকাবোৰ আৰু শেষ বাতৰিকাকতবোৰ কিনি আনিছো। সিদিনাৰেপৰাই মই ভাবিব খোজো যে মানুহে আৰু নাভাৱে; আৰু নিলিখে। এই কিতাপবোৰো আপোনাৰ সেৱাতেই প্ৰফেছৰ, আপুনি সেইবোৰ যিমান ইচ্ছা পঢ়িব পাৰে।”

তাৰ পাছতে কেপ্টেইন নিমোৱে মই পুথিভঁৰালটোলৈ যিখন দুৱাৰেৰে সোমাই আহিছিলো তাৰ বিপৰীত ফালৰ দুৱাৰ এখন খুলিলে। এইবাৰ মই পোহৰে জকমকাই থকা এটা বিৰাট বহা কোঠাত সোমাই পৰিলো।

একে ধৰণে বন্ধোৱা ত্ৰিশখন প্ৰথম শ্ৰেণীৰ চিত্ৰই বেৰকেইখন শোভা কৰিছিল। বেৰকেইখনত উচ্চ শ্ৰেণীৰ কাপোৰ আঁৰি থোৱা আছিল আৰু অতি উজ্জ্বল কাপোৰ কেতবোৰে চিত্ৰকেইখন পৃথক কৰিছিল। মই তাত অতি মূল্যবান চিত্ৰ কেতবোৰ দেখা পালো. তাৰে কেতবোৰ মই ইউৰোপৰ বিশেষ কলা সংগ্ৰহালয় বা চিত্ৰ প্ৰতিযোগিতাতহে দেখিছো। বিভিন্ন শৈলীৰ বিভিন্ন কলা গুৰুৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছিল ৰাফেলৰ মেডোনাই, লিঅ’নাৰ্ডো দা ভিঞ্চিৰ কুমাৰীয়ে, কোৰেগিঅ’ৰ পৰীয়ে, টিটিয়ানৰ এগৰাকী তিৰোতাই, ভেৰোনিজৰ এক শ্ৰদ্ধাৰ্পণে, মুৰিলোৰ এক অভিধাৰণাই, হলবেইনৰ এক চিত্ৰই, ভেলাছ

কুৰেজৰ এক সন্ন্যাসীয়ে, বিবেৰাৰ এক শ্বহীদে, ৰুবেনছৰ এখন মেলোই, টেনিয়েৰ্ছৰ দুই ক্লেমিছ দৃশ্যই, জেৰাৰ্ড দাউ, মেট্ছু আৰু পল পতাৰৰ তিনিখন সৰু 'দৃশ্য'ই, জেৰিকল্ট আৰু প্ৰুধনৰ দুটা নিদৰ্শই, আৰু বেকহুইছেন আৰু ভাৰ্‌নেটৰ কেতবোৰ সাগৰীয় চিত্ৰই। আধুনিক চিত্ৰকৰৰ ভিতৰত ডেলাক্ৰৱা, ইনগ্ৰেছ, ডিকেম্প, ট্ৰয়ন, মেছোনিৰ, ডবিগনি আদিৰ স্বাক্ষৰিত চিত্ৰও আছিল। শ্ৰেষ্ঠ প্ৰাচীন মূৰ্তিৰ আৰ্হিত সজা মাৰ্বল আৰু ব্ৰঞ্জৰ মোহনীয় প্ৰতিমূৰ্তি কেতবোৰে সেই মনোমুগ্ধকৰ সংগ্ৰহালয়টো শোভা কৰিছিল। 'নটিলাছ'ৰ কেপ্টইনজনে আগতে কোৱা মতেই আশ্চৰ্যই মোক লাহে লাহে গ্ৰাস কৰি আনিবলৈ ধৰিলে।

তামৰ বিপিট লগাই সজ্জা ধুনীয়া কাচৰ বাকচৰ ভিতৰত সাগৰৰ অতি মূল্যবান সংগ্ৰহ কেতবোৰ ৰখা হৈছিল; সেইবোৰৰ শ্ৰেণী-বিভাজন কৰি নামো লিখি ৰখা হৈছিল। কোনো প্ৰাকৃতিকবিজ্ঞানীয়ে আগতে কেতিয়াও এনে সংগ্ৰহ দেখা নাই। এজন অধ্যাপক হিচাপে মোৰ আনন্দৰ কথা নিশ্চয় অনুমান কৰিব পাৰি।

এই সংগ্ৰহৰ মূল্য নিৰ্ণয় কৰা একেবাৰে অসম্ভৱ কথা। এই বিভিন্ন নিদৰ্শ সংগ্ৰহ কৰোঁতে কেপ্টেইন নিমোৱে লাখ লাখ টকা খৰচ কৰিবলগীয়া হৈছে নিশ্চয়। আপুৰুগীয়া বস্তু সংগ্ৰহৰ বাবে থকা তেওঁৰ এই তৃষ্ণা নিবাৰণ কৰিবৰ বাবে তেওঁ বাৰু কি উপায়েৰে ক'ৰপৰা ধন সংগ্ৰহ কৰিছে? এইবোৰ কথাকে ভাবি থাকোঁতে মই এই কথাখিনি শুনিবলৈ পালোঁ:

“মোৰ শংখ আৰু শামুকবোৰ পৰীক্ষা কৰিছেনেকি, প্ৰফেছৰ? সেইবোৰ নিঃসন্দেহে এজন প্ৰাকৃতিক বিজ্ঞানীৰ বাপৰ বস্তু হ'ব; কিন্তু মোৰ বাবে এইবোৰৰ অন্য এক আবেদনো আছে, মই এইবোৰ নিজ হাতে বুটলি আনিছো আৰু পৃথিৱী নামৰ গোলকটোৰ বুকুত থকা কোনো সাগৰেই মোৰ গৱেষণাৰপৰা বাদ পৰি যোৱা নাই।”

“এই সম্পদৰাজিৰ মাজত ঘূৰি ফুৰাৰ আনন্দনো কিমান সেই কথা মই বুজিব পাৰিছো, কেপ্টেইন। নিজৰ বাবে মূল্যবান সামগ্ৰী নিজ হাতে বুটলি অনা লোকসকলৰ ভিতৰত আপুনিও এজন। য়ুৰোপৰ কোনো সংগ্ৰহালয়তে সাগৰৰ ইমানবোৰ সম্পদ নাই। কিন্তু, মোৰ সকলো অনুসন্ধিৎসা

আৰু প্ৰশংসা যদি এইবোৰতে শেষ কৰোঁ, তেনেহ'লে এই সংগ্ৰহবোৰ কঢ়িয়াই ফুৰা জাহাজখনৰ বাবে একোৱেই নৰ'ব। মই আপোনাৰ গোপনীয়তাৰ ভিতৰলৈ অনধিকাৰ প্ৰৱেশ কৰিব নোখোজো; কিন্তু মই ক'বই লাগিব যে গতিৰ বাবে অদ্ভুত ক্ষমতা, বিভিন্ন ধৰণৰ সঞ্চালনৰ বাবে অদ্ভুত পাৰদৰ্শিতা আৰু চালনৰ বাবে শক্তিশালী যন্ত্ৰপাতিৰে সৈতে 'নটিলাছে' মোৰ অনুসন্ধিৎসা চৰম সীমালৈ জগাই তোলে। এই কোঠালিৰ বেৰত ইমানবোৰ যন্ত্ৰপাতি ওলোমাই থোৱা আছে, সেইবোৰৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কেও মই অজ্ঞ।"

"মোৰ নিজৰ কোঠালিতো আপুনি এইবোৰ যন্ত্ৰপাতিকে দেখিব প্ৰফেছৰ তাতেই এইবোৰৰ ব্যৱহাৰ আদিৰ বিষয়ে মই আপোনাক আনন্দেৰে বুজাই ক'ম। কিন্তু, প্ৰথমতে, আপোনাৰ বাবে পৃথককৈ যতনাই ৰখা কেবিনটোহে চাই লওক। আপোনাকনো 'নটিলাছ'ত কেনেদৰে ৰখা হ'ব আপুনি চাই লোৱা ভাল হ'ব।"

মই কেপ্টেইন নিমোৰ পিছে পিছে গ'লোঁ। তেওঁ বহা কোঠাটোৰ এখন দুৱাৰেৰে ওলাই, যানখনৰ মাজ ভাগেৰে পাৰ হৈ আগ ভাগ পালে। তাত মই যি দেখিলো সেয়া কেবিন নহয়, ডাঙৰ কোঠা এটাহে; তাত বিছনা এখন, ড্ৰেছিং টেবুল এখন আৰু আন কেবাবিধো ফাৰ্নিচাৰ আছিল।"

মই কেপ্টেইনক ধন্যবাদ জনোৱাত বাহিৰে আৰু কি কৰিব পাৰো!

"আপোনাৰ কোঠাটো মোৰ কোঠাৰ কাষতে," দুৱাৰ এখন খুলি তেওঁ ক'লে, "আৰু মোৰ কোঠাটোৰ কাষতেই হ'ল আমি এতিয়া য'ৰপৰা ওলাই আহিছিলো, সেই ড্ৰয়িং ৰুমটো।"

মই কেপ্টেইনৰ কোঠাত সোমালো। কোঠাটোত এটা গুৰুগম্ভীৰ, সন্ন্যাস সন্ন্যাস ভাব। এখন লোৰ ফ্ৰেমৰ বিছনা, এখন মেজ, গা ধোৱা ঘৰৰ দুই-এপদ বস্তু। কোঠাটো পোহৰোৱা হৈছে স্কাইলাইট এটাৰে। আৰামৰ কোনো কথা নাই, মাত্ৰ প্ৰয়োজনীয় বস্তুকেইপদহে।

কেপ্টেইন নিমোই মোক এখন আসনৰ পিনে আঙুলিয়াই দেখুৱালে।

“অনুগ্ৰহ কৰি বহক,” তেওঁ ক’লে। মই বহিলোঁ। তেওঁ এনেকৈ আৰম্ভ কৰিলে :

অধ্যায় ১১

সকলো বিদ্যুতৰদ্বাৰা

তেওঁৰ কোঠাৰ বেৰত ওলোমাই থোৱা যন্ত্ৰপাতিবোৰৰ ফালে আঙুলিয়াই কেপ্টেইন নিমোৱে ক’লে, “মহোদয়, ‘নটিলাছ’ৰ চালনৰ বাবে প্ৰয়োজন হোৱা আহিলা-পাতি এইবোৰেই। ড্ৰইং কমটোত থোৱাৰ দৰে ইয়াতো মই এইবোৰ চকুৰ আগত ৰাখো। সাগৰৰ মাজত আমাৰ অৱস্থান আৰু সঠিক দিশ এইবোৰে মোক দেখুৱায়। ইয়াৰে কিছুমানৰ বিষয়ে আপুনি জানেই ; যেনে থাৰ্মোমিটাৰ ই ‘নটিলাছ’ৰ ভিতৰৰ উষ্ণতা দেখুৱায় ; বেৰোমিটাৰ—ই বায়ুৰ ওজন দেখুৱায় আৰু বতৰৰ পৰিৱৰ্তনৰ আগলি বতৰা দিয়ে ; হাইগ্ৰোমিটাৰ—ই বতাহনো কিমান শুকান তাকে দেখুৱায় ; ষ্টৰ্ম গ্লাছ ইয়াত থকা পদাৰ্থখিনিৰ বিভাজনে ধুমুহাৰ আগমন সূচায় ; কম্পাছ—ই মোৰ পথ নিৰ্ণয় কৰে ; ছেক্সটেণ্ট—ই সূৰ্যৰ উচ্চতাৰপৰা আমাৰ অক্ষাংশ সূচায় ; ক্ৰনোমিটাৰ—ইয়াৰ সহায়ত মই দ্ৰাঘিমাংশ হিচাপ কৰি উলিয়াও ; আৰু দিন আৰু ৰাতিৰ বাবে লেন্স—ইয়াৰ সহায়ত মই ‘নটিলাছ পানীৰ পৃষ্ঠলৈ উঠিলে দিগন্তৰ ওপৰত পৰ্যবেক্ষণ চলাওঁ।”

“এইবোৰ সচৰাচৰতে নৌ-চালনত ব্যৱহাৰ কৰা যন্ত্ৰপাতি ; এইবোৰৰ ব্যৱহাৰ মই জানো,” মই উত্তৰ দিলো। “কিন্তু, এই আনবোৰ যন্ত্ৰপাতিয়ে নিশ্চয় ‘নটিলাছৰ’ বিশেষ বিশেষ প্ৰয়োজন পূৰায়। লৰচৰ কৰিব পৰা সূচক কাঁটাৰে এই ডায়েলখন বাৰু মেনোমিটাৰ নহয়নে ?”

“এৰা, এইটো মেনোমিটাৰেই। কিন্তু, পানীৰ সংস্পৰ্শৰ যোগেদি ভাৰ বহিঃচাপ দেখুওৱাৰ উপৰিও ই আমাৰ গভীৰতাও সূচায়।”

“আনবিলাক যন্ত্ৰপাতিৰ কামনো কি মই কিন্তু অনুমানেই কৰিব নোৱাৰো।”

"এইখিনিতে মই আপোনাক কিছু বহলাই কোৱাৰ প্ৰয়োজন হ'ব প্ৰফেছৰ। আপুনি বাৰু শুনিবলৈ ইচ্ছুক নে?"

কেইমুহূৰ্তমান তেওঁ মনে মনে থাকিল। তাৰ পাছত ক'লে :

"মোৰ এই যানখনত একেবাৰে প্ৰধান স্থান অধিকাৰ কৰিছে এবিধ কাৰকে। ই বাধ্য, শক্তিশালী, ক্ষিপ্ৰ, সহজ আৰু সকলো কামতে ব্যৱহাৰৰ উপযোগী। এই যানৰ সকলো কামেই ইয়াৰ দ্বাৰা কৰা হয়। ইয়াৰ দ্বাৰাই পোহৰ, তাপ আদিৰ যোগান ধৰাৰ উপৰিও যানখনৰ সকলো যান্ত্ৰিক আচবাবো ইয়াৰ সহায়তে চলোৱা হয়। এই কাৰকবিধ হ'ল বিদ্যুৎ।"

"বিদ্যুৎ?" মই আচৰিত হৈ চিঞৰি উঠিলো।

"হয়, মহাশয়।"

"তথাপিও কেপ্টেইন আপোনাৰ যানখনৰ গতি একেবাৰে অদ্ভুত ধৰণে খৰতকীয়া। সেয়া কিন্তু বিদ্যুতৰ শক্তিৰ লগত নিমিলে। এতিয়ালৈকে বিদ্যুৎতৰ গতি প্ৰদায়ক ক্ষমতা একেবাৰে সীমাবদ্ধ, ই অতি সামান্য ক্ষমতা দিবলৈহে সক্ষম হৈছে।"

"প্ৰফেছৰ, মোৰ বিদ্যুৎ আন দহজনৰ বিদ্যুতৰ দৰে নহয়," কেপ্টেইন নিমোৱে ক'লে, "সাগৰনো কিহেৰে গঠিত আপুনি জানেই। এহাজাৰ গ্ৰামত থাকে ৯৬½ শতাংশ পানী আৰু প্ৰায় ২⅔ শতাংশ ছোডিয়াম ক্লোৰাইড। তাৰ পাছতে কম পৰিমাণত থাকে মেগনেছিয়াম আৰু পটাছিয়ামৰ ক্লোৰাইড, মেগনেছিয়ামৰ ব্ৰোমাইড, মেগনেছিয়াৰ ছালফেট, চূণৰ ছালফেট আৰু কাৰ্বনেট। গতিকে বুজিলেই যে ইয়াৰ এটা ডাঙৰ অংশ হ'ল ছোডিয়ামৰ ক্লোৰাইড। গতিকে সাগৰৰ পানীৰপৰা এই ছোডিয়ামকে মই সংগ্ৰহ কৰো আৰু তাৰেই মোৰ দৰ্কাৰী বস্তুবোৰ প্ৰস্তুত কৰো। এই সকলোৰে বাবে মই সাগৰৰ ওচৰত ঋণী; সাগৰে বিদ্যুৎ দিয়ে, আৰু বিদ্যুতে দিয়ে তাপ, পোহৰ, গতি—এক কথাত 'নটিলাছ'ৰ জীৱন।"

"কিন্তু, উশাহৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় বায়ুতো ই নিদিয়ে!"

"হঁ। মই উশাহ ল'বলৈ প্ৰয়োজন হোৱা বায়ু প্ৰস্তুত কৰি ল'ব পাৰো। কিন্তু তাৰ কোনো দৰ্কাৰ নাই। কাৰণ, মন গ'লেই মই পানীৰ পৃষ্ঠলৈ যাবেই। তদুপৰি, বিদ্যুতে যদিও মোক উশাহ-নিশাহৰ বাবে দৰ্কাৰ হোৱা বায়ু নিদিয়ে, ই কিন্তু ডাঙৰ ডাঙৰ বিজাৰ্ভাৰকেইটাত থকা পাম্পবোৰ চলায়। তাৰ ফলতে মই বিমান দিনলৈ ইচ্ছা কৰো, বা বিমান দিনলৈ মোৰ

দৰ্কাৰ হয়, সিমান দিনলৈ সাগৰৰ তলিত কটাব পাৰো। বিদ্যুতেই মোক এক সমপৰিমাণৰ আৰু অবিচ্ছিন্ন পোহৰ দিয়ে, সূৰ্যই কিন্তু সেইটো নোৱাৰে। এই ঘড়ীটোলৈয়ে চাওকচোন। ঘড়ীটো বৈদ্যুতিক; ই ইমান নিয়মীয়া যে একেবাৰে ভাল ক্ৰনোমিটাৰটোকো ই চেৰ পেলাই যাব। ইয়াক মই ইতালীদেশীয় ঘড়ীৰ দৰে চৌবিশটা ভাগত ভগাইছো। কাৰণ মোৰ বাবে দিন বা ৰাতি বুলিবলৈ, সূৰ্য বা চন্দ্ৰ বুলিবলৈ একো নাই। মোৰ বাবে আছে মাথো কৃত্ৰিম পোহৰ, তাকেই মই সাগৰৰ তলিলৈ সংগী কৰি লৈ যাওঁ। চাওক, এতিয়া, এই সময়ত ৰাতিপুৱা দহ বাজিছে!"

"একেবাৰে ঠিক।"

"বিদ্যুতৰ আন এটা প্ৰয়োগ চাওক। আমাৰ সমুখত ওলমি থকা এই ডায়েলখনে 'নটিলাছ'ৰ বেগ সূচায়। এক বৈদ্যুতিক সূত্ৰই ইয়াক যানখনৰ স্ক্ৰুৰ লগত সংযুক্ত কৰে। গতিকে কাটাডালে আচল বেগ দেখুৱাই। চাওক, এতিয়া আমি সমবেগত প্ৰতি ঘণ্টাত পোন্ধৰ মাইল হাৰত গৈ আছো।

"সচাকৈয়ে আচৰিত। এতিয়া মই বুজিব পাৰিছো কেপ্টেইন, আপুনি বতাহ, পানী আৰু ষ্টিমৰ ঠাইত এই কাৰকটো ব্যৱহাৰ কৰি উচিত কামকে কৰিছে।"

"মোৰ কথা এতিয়াও শেষ হোৱা নাই মঁছিঅ' এৰোনা," কেপ্টেইন নিমোৱে থিয় হৈ ক'লে, "আপুনি যদি মোৰ লগত আহে, আমি 'নটিলাছ'ৰ পিছ অংশটো চাব পাৰিম।"

আচলতে, এই ছাবমেৰিন যানখনৰ আগ ভাগটোৰ কথা মই ইতিমধ্যে জানিছিলো। এই অংশত যানখনৰ মূৰটোৰপৰা ক্ৰমে এইবোৰ আছিল: ডাইনিং ৰুম, ই দীঘলে পাচ গজ আৰু পুথিভঁৰালটোৰ পৰা ইয়াক জলনিৰোধী বেৰেৰে পৃথক কৰা আছে; পুথিভঁৰাল, পাচ গজ দীঘল; ডাঙৰ ড্ৰইং ৰুমটো, ই দীঘলে দহ গজ, কেপ্টেইনৰ কোঠাৰ লগত আন এখন জলনিৰোধী বেৰেৰে পৃথক কৰা; কেপ্টেইনৰ কোঠা, ই দীঘলে পাচ গজ, মোৰ কোঠা আঢ়ৈ গজ; শেষত এটা বায়ুৰ ৰিজাৰ্ভাৰ, চাৰে সাত গজ; ই জাহাজখনৰ আগভাগলৈ সম্প্ৰসাৰিত। মুঠ দৈৰ্ঘ পয়ত্ৰিশ গজ বা এশ পাচ ফুট। বেৰবোৰত দুৱাৰ আছিল যদিও সেইবোৰ ৰবৰেৰে সুৰুঙা নথকাকৈ বন্ধ কৰি থোৱা হৈছিল। ফলত কেতিয়াবা কেনেবাকৈ লিক হ'ব লাগিলেও 'নটিলাছ'ৰ নিৰাপত্তা নিশ্চিত হৈছিল।

কেপ্টেইন নিমোৰ পিছে পিছে গৈ মই যানখনৰ কেন্দ্ৰভাগত উপস্থিত হ'লো। তাত দুখনবেৰৰ মাজত থকা কুঁৱাৰ দৰে বস্তু এটা দুভাগ হৈ খোল খালে। তাত বেৰত থকা এডাল লোৰ হাঁকোটাত এডাল লোৰ জখলা লগোৱা আছিল। জখলাডালনো কিহৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয় মই কেপ্টেইনক সুধিলো।

"জখলাডালেৰে সৰু নাওখনলৈ যাব পাৰি," তেওঁ ক'লে।

"কি কৈছে? আপোনাৰ এখন নাৱো আছে নেকি?" আচৰিত হৈ মই সুধিলো।

"এৰা, বঢ়িয়া যান এখন আছে। পাতল আৰু বুবুৰা বিধৰ। মাছ মাৰিবলৈ বা এনেয়ে ফুৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।"

"কিন্তু, তাত উঠিব লাগিলে আপুনি পানীৰ উপৰিভাগলৈ ওলাই আহিবলৈ বাধ্য?"

"মুঠেই নহয়। 'নটিলাছ'ৰ তলিৰ ওপৰ অংশত এটা খালৰ দৰে দো খোৱা অংশত নাওখন খোৱা থাকে। জলনিৰোধী কৰি ইয়াক সংযুক্ত কৰা হয় আৰু বল্টুৰ সহায়ত টানকৈ লগাই ৰখা হয়। এই জখলা পাতেৰে উঠি গ'লে 'নটিলাছ'ৰ খোলাৰ এটা ডাঙৰ ফুটা পোৱা যায়। এই ফুটাটোৰ পোনে পোনে নাওখনৰ গাতো একে ধৰণৰ ফুটা থাকে। এই দুই ফুটাৰ মাজেৰে মই নাওখনত উঠিব পাৰো। ইফালৰ মানুহে 'নটিলাছ'ৰ ফুটাটো বন্ধ কৰি দিয়ে, সিফালে মই স্ক্ৰুৰ চাপৰ সহায়ত নাওখনৰ ফুটাটোও বন্ধ কৰি দিওঁ। বল্টুবোৰ খুলি দিলে সৰু নাওখন অত্যন্ত তীব্ৰ বেগেৰে পানীৰ উপৰিভাগলৈ উঠি যায়। তেতিয়া মই তেতিয়ালৈকে যত্নেৰে বন্ধ কৰি ৰখা ফলকবোৰ খুলি দিওঁ। মই পালৰ খুটা পুতো, পাল তৰো, বঠা মাৰো আৰু আতৰি পৰো।"

"কিন্তু, আপুনি আকৌ যানখনলৈ উভতি আহে কিদৰে?"

"মই উভতি নাহো, ম'ছিঅ' এৰোনা; 'নটিলাছ'হে মোৰ ওচৰলৈ যায়।"

"আপোনাৰ হুকুম মতে?"

"মোৰ হুকুম মতে। এক বৈদ্যুতিক সূত্ৰেৰে যানখন মোৰ লগত সংযুক্ত। মই তালৈ তাঁৰবাৰ্তা পঠাওঁ, বাছ।"

"সচাই ইয়াতকৈ সহজ আৰু কি হ'ব পাৰে।" মই আচৰিত হৈ ক'লো।

প্লেটফৰ্মলৈ যোৱাৰ চিৰিৰ কুঠৰীটো পাৰ হৈ মই ছফুট দীঘল কেবিন এটা দেখা পালো; এই কেবিনটোতে নেড লেণ্ড আৰু কঁছেয়ে তেওঁলোকক দিয়া জলপানত মোহিত হৈ তাক গোগ্ৰাসে গিলি আছিল। তাৰ সিফালে

এখন দুৱাৰেৰে পাগঘৰ এটা পায়; তাৰ দীঘ ন ফুট। পাগঘৰটো ডাঙৰ ষ্টোৰৰুমকেইটাৰ মাজতে। তাতো ৰন্ধা-বঢ়াৰ বাবে, গেছতকৈও সুবিধাজনকভাৱে, বিদ্যুৎহে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ভাতীৰ তলত তৈয়াৰ হোৱা তপত জলীয় বাষ্পই প্লেটিনামৰ স্পঞ্জবোৰক তাপ দিয়ে, এই তাপ সদায় যোগান ধৰা হয় আৰু নিয়মিতভাৱে বণ্টনো কৰা হয়। এই বাষ্পই এটা পাতন যন্ত্ৰকো তপতায়। এই পাতন যন্ত্ৰটোৱে বাষ্পীভৱনৰ দ্বাৰা বঢ়িয়া খোৱা পানীৰ যোগান ধৰে। পাগঘৰটোৰ কাষতে এটা গা ধোৱা ঘৰ, তাতো গৰম আৰু ঠাণ্ডা পানীৰ সু-বন্দোবস্ত আছে।

পাগঘৰৰ কাষতেই জাহাজৰ মানুহবোৰৰ শোৱা কোঠাটো: ই দীঘলে যোল্ল ফুট। কিন্তু, ইয়াৰ দুৱাৰখন বন্ধ আছিল। সেইবাবে তাৰ ব্যৱস্থাপাতি মই একো চাব নোৱাৰিলো। চাব পৰা হ'লে 'নটিলাছ'তনো কিমান মানুহ আছে তাৰ এটা ধাৰণা কৰিব পাৰিলোহেঁতেন।

তলৰ চতুৰ্থ এখন বোৰে এই অফিছটোক ইঞ্জিন ৰুমৰপৰা পৃথক কৰিছে। দুৱাৰ এখন মেল খালে; মই কেপ্টেইন নিমোৱে তেওঁৰ লোকোমোটিভ মেছিনবোৰ সজাই ৰখা কোঠা পালেগৈ। কেপ্টেইন নিমো বৰ উচ্চখাপৰ ইঞ্জিনিয়াৰ। বঢ়িয়াকৈ পোহৰাই থোৱা এই ইঞ্জিন ৰুমটো দীঘলে পয়ষষ্ঠি ফুটতকৈ কম নহয়। ই দুভাগত বিভক্ত: এটা ভাগত আছিল বিদ্যুৎ উৎপাদন কৰা যন্ত্ৰপাতিবোৰ, আনটো ভাগত অছিল যানখনৰ ক্ৰুৰে সৈতে সংযুক্ত যন্ত্ৰপাতিবোৰ। 'নটিলাছ'ৰ যন্ত্ৰপাতিৰ কথা বুজি পাবলৈকে মই এইবোৰ সযত্নে পৰীক্ষা কৰিবলৈ ধৰিলো।

"বুজিছে, মই বুনছেনৰ কৌশল ব্যৱহাৰ কৰো, ৰামকৰ্ফৰ কৌশল নহয়," কেপ্টেইনে ক'লে। "ৰামকৰ্ফৰ কৌশল সিমান শক্তিশালী নহয়। বুনছেনৰ কৌশল সংখ্যাত কম, কিন্তু শক্তিশালী আৰু ডাঙৰ, অভিজ্ঞতাই কয় যে এইবোৰ বেছি ভাল। উৎপাদিত বিদ্যুৎ গৈ বৃহৎ বিদ্যুৎচুম্বক কেতবোৰৰ সহায়েৰে কেতবোৰ লিভাৰ আৰু দাত থকা চকাৰ ওপৰত ক্ৰিয়া কৰে; এই লিভাৰ আৰু চকাই স্ক্ৰুৰ শুৰাক গতি দিয়ে। উনৈশ ফুট ব্যাস আৰু তেইশ ফুট পোচৰ এই শুৰাডালে এক ছেকেণ্ডত প্ৰায় এশ বিশ পাক মাৰে।"

"তেতিয়া কি পোৱা যায়?"

"প্ৰতি ঘণ্টাত পঞ্চাশ মাইলৰ বেগ।"

"নটিলাছ'ক 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰ আগত তাৰ সঞ্চালন ক্ষমতা দেখুওৱা দেখিছো। গতিকে তাৰ বেগ সম্বন্ধেও মোৰ ধাৰণা আছে। কিন্তু, সেয়ে যথেষ্ট নহয়। আৰু বহুতো কথা জানিবলগীয়া আছে। যানখন সোৰে-বাৰে, ওপৰে-তলে যিফালে যেনেকৈ নিব খোজো নিব পাৰিব লাগিব। আপুনি বাৰু ইয়াক অতি বেছি গভীৰতালৈ কিদৰে লৈ যায়? তাতটো বাহিৰৰ বায়ুমণ্ডলৰ চাপৰ কেবাগুণো চাপে প্ৰচুৰ বাধাৰ সৃষ্টি কৰে। ইয়াক বাৰু পানীৰ পৃষ্ঠলৈ কিদৰে লৈ যায়? পানীৰ মাজত উপযুক্ত গভীৰতাতেই বা ৰাখে কিদৰে? মই বাৰু বেছি কথা সুধিলো নেকি?"

'মুঠেই নাই সোধা, প্ৰফেছাৰ," অলপ হেহোঁ-নেহোঁ কৰি কেপ্টেইনে উত্তৰ দিলে, "যিহেতু আপুনি হয়তো এই ছাবমেৰিন যানখনৰ পৰা কেতিয়াও নাযাব। আপুনি আমাৰ সচৰাচৰৰ অধ্যয়ন কক্ষটোলৈ আহক। তাতেই 'নটিলাছ'ৰ বিষয়ে আপুনি জানিব খোজা সকলো কথা জানিব পাৰিব।"

অধ্যায় ১২

কেতবোৰ তথ্য

অলপ পাছতে আমি সেই কোঠাটোৰ ডিভান এখনত ছিগাৰেট হুপি হুপি বহি পৰিলো। কেপ্টেইনে মোক 'নটিলাছ'ৰ আচনি, প্ৰস্থচ্ছেদ আৰু উন্নতি দেখুওৱা এখন নক্সা দেখুৱালে। তাৰ পাছত তেওঁ ক'বলৈ ধৰিলে:

"আপুনি উঠি থকা যানখনৰ বিভিন্ন জোখ-মাখ ইয়াতেই আছে মঁছিঅ' এৰোনা। ই হ'ল এটা দীঘলীয়া ছিলিণ্ডাৰ, ইয়াৰ মূৰ দুটা শংকু আকৃতিৰ। ই আকৃতিত প্ৰায় ছিগাৰ এটাৰ দৰেই; ইতিমধ্যে লণ্ডনৰ কেবাটাও এনে ধৰণৰ নিৰ্মাণত এই আকৃতি ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। এই ছিলিণ্ডাৰটোৰ ইমূৰৰ-পৰা সিমূৰলৈ দৈৰ্ঘ হ'ল পূৰা ২৩২ ফুট আৰু সৰ্বোচ্চ প্ৰস্থ হ'ল ছাব্বিশ ফুট। ঠিক দীৰ্ঘ-ভ্ৰমণকাৰী জাহাজবোৰৰ দৰে ইয়াক সজা হোৱা নাই, কিন্তু ইয়াৰ ভাজ-ভুজবোৰ এনেকুৱা যে পানী সহজে পিছলি যায়, আৰু

বাটত কোনো বাধা-বিঘিনিৰ লগত সংঘৰ্ষ নকৰে। এই দুই জোখৰপৰা সহজেই 'নটিলাছ'ৰ পৃষ্ঠ আৰু ঘন পৰিমাণ উলিয়াব পাৰি। ইয়াৰ কালি হয়গৈ ৬,০৩২ ফুট; ইয়াৰ ঘন পৰিমাণ হয়গৈ প্ৰায় ১,৫০০ ঘন গজ। অৰ্থাৎ, পূৰাদমে বুৰ গৈ থকা অৱস্থাত ই ৫০,০০০ ফুট পানী অপসাৰিত কৰে আৰু ইয়াৰ ওজন হয় ১,৫০০ টন।

"এই ছাবমেৰিন যানখন সজাৰ সময়ত মই ইয়াক এনেদৰে সাজিব বিচাৰিছিলো যাতে ইয়াৰ দশমাংশ বুৰ গৈ থাকে। গতিকে, ই মাত্ৰ ইয়াৰ আয়তনৰ ন দশমাংশ পানীহে অপসাৰিত কৰিব; অৰ্থাৎ মাত্ৰ সেই অনুপাতেহে ইয়াৰ ওজন হ'ব। গতিকে, সেই জোখ মতে ইয়াক সাজিলে, ইয়াৰ ওজনো তাতকৈ বাঢ়িব নালাগে!

'নটিলাছ'ৰ তলিৰ খোলা দুটা। এটা ভিতৰত, এটা বাহিৰত। দুয়োটা খোলা 'টি' লোৰে সংযুক্ত, তাৰ ফলতেই বৰ শক্তিশালী। এইদৰে মাজ ফোপোলা কৰি সজা বাবে ই গোটা লোৰ দৰেই আচৰণ কৰে। ইয়াৰ দাঁতিৰ একো হানি নহয়। নিৰ্মাণৰ সমধৰ্মিতা আৰু ব্যৱহৃত পদাৰ্থৰ সুন্দৰ মিলনৰ বাবে ই একেবাৰে ভয়ানক সাগৰতো সহজে আহ-যাহ কৰিব পাৰে।

"এই খোলা দুটা তীখা পাতেৰে তৈয়াৰী; তাৰ ঘনত্ব পানীৰ ঘনত্বৰ '৭ ৰ পৰা '৮ গুণ। প্ৰথমটো আঢ়ৈ ইঞ্চিতকৈ কম ডাঠ নহয়, ইয়াৰ ওজন ৩৯৪ টন। দ্বিতীয় আৱৰণটোৰ উচ্চতা বিশ ইঞ্চি আৰু বেধ দহ ইঞ্চি: ইয়াৰ ওজন বাষষ্ঠি টন। ইঞ্জিন, যানখন স্থিৰে ৰাখিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা গধুৰ ওজনটো, বিভিন্ন যন্ত্ৰপাতি আৰু সাজ-সজ্জা, বেৰ আদিৰ মুঠ ওজন ৯৬১.৬২ টন। আপুনি বাৰু কথাটো বুজিব পাৰিছেনে?"

"বুজিছো, বুজিছো।"

"গতিকে, এই অৱস্থাত 'নটিলাছ' থাকিলে, তাৰ এক দশমাংশ পানীৰ পৃষ্ঠৰ ওপৰত থাকে। এতিয়া যদি মই এই দশমাংশৰ সমান আকাৰৰ ৰিজাৰ্ভাৰ সাজি তাত পূৰাকৈ অৰ্থাৎ ১৫০ টন পানী ভৰাওঁ, তেনেহ'লে, মুঠতে ১৫০৭ টন ওজন হৈ পৰা এই যানখন সম্পূৰ্ণৰূপে বুৰ যাব। সেই-টোৱে ঘটে প্ৰফেছৰ। এই ৰিজাৰ্ভাৰবোৰ 'নটিলাছ'ৰ তলিভাগত আছে। টেপ খুলি দিলেই, ৰিজাৰ্ভাৰ ভৰি পৰে, তেতিয়া 'নটিলাছ' পানীৰ উপৰি-ভাগৰপৰা তললৈ বুৰি যায়।"

"কিন্তু, কেপ্টেইন এই কথাত এটা অসুবিধাত আছে। মই আপোনাৰ

পৃষ্ঠলৈ উঠি অহা কথাটো বুজিব পাৰিছো। কিন্তু, তললৈ বুৰোতে আপোনাৰ ছাবমেৰিনখনে এটা চাপৰ সন্মুখীন হ'ব লাগিব। ফলত প্ৰত্যেক ত্ৰিশ ফুট গভীৰতাৰ লগে লগে ই এক বায়ুমণ্ডল অৰ্থাৎ প্ৰতি বৰ্গইঞ্চিত প্ৰায় পোন্ধৰ পাউণ্ডৰ এক উৰ্ধচাপ পাব।"

"আপুনি ঠিকেই কৈছে, মহোদয়।"

"গতিকে 'নটিলাছ'ক সম্পূৰ্ণ ভৰাই নেপেলোৱালৈকে সাগৰৰ গভীৰতালৈ যোৱাটো কেনেকৈ সম্ভৱ হ'ব পাৰে বুজিব নোৱাৰিলো।"

"প্ৰফেছৰ, আপুনি স্থিতিবিজ্ঞান আৰু গতিবিজ্ঞান সানমিহলি কৰি পেলালে নহ'ব। তেতিয়া দেখোন আপুনি সাংঘাতিক ভুল সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব। সাগৰৰ গভীৰ তলি পাওঁতে অতি কম শ্ৰমৰ প্ৰয়োজন হয়, কাৰণ সকলো বস্তুৱে বুৰিব খোজে। মই 'নটিলাছ'ক বুৰাবলৈ প্ৰয়োজন হোৱা অধিকা ওজনৰ হিচাপ উলিয়াওঁতে গভীৰতা অনুযায়ী সাগৰৰ পানীৰ আয়তনৰ হ্ৰাসহে মাথো উলিয়াব লগা হ'ল।"

"সেইটো দেখ দেখ কথা।"

"এতিয়া, পানী একেবাৰে অসংকোচনশীল নহয়, ইয়াৰ অলপ হ'লেও সংকোচন ঘটে। আচলতে, একেবাৰে শেহতীয়া হিচাপ মতে প্ৰত্যেক ত্ৰিশ ফুট গভীৰতাৰ বাবে এই সংকোচন এক বায়ুমণ্ডলৰ মাথো ·০০০৪৩৬ ভাগহে। আমি যদি ৩,০০০ ফুট বুৰিব খোজো, তেনেহ'লে এহাজাৰ ফুটৰ পানীৰ স্তম্ভ এটাৰ চাপত ঘটিব পৰা আয়তনৰ হ্ৰাসৰ কথা বিবেচনা কৰিব লগা হয়। এই হিচাপ সহজে প্ৰমাণ কৰি চাব পাৰি। মোৰ হাতত এশ টন পানী ধৰা আচুতীয়া ৰিজাৰ্ভাৰো আছে। গতিকে, যথেষ্ট গভীৰতালৈ মই যানখন লৈ যাব পাৰো। মই যদি মাথো সাগৰৰ উপৰিভাগলৈ উঠিব খোজো তেনেহ'লে এই ৰিজাৰ্ভাৰবোৰ, আৰু যদি যানখনৰ দশমাংশটোও বাহিৰলৈ উলিয়াব খোজো তেনেহ'লে আটাইবোৰ ৰিজাৰ্ভাৰ খালী কৰি দিব লাগে।"

এইবোৰ যুক্তিত মোৰ মাতিবলৈ একো নাছিল।

"মই আপোনাৰ গণনা মানি লৈছো, কেপ্টেইন," মই উত্তৰ দিলো। "দৈনন্দিন অভিজ্ঞতাই যিহেতু এইবোৰ কথা প্ৰমাণ কৰিছে, মই তাৰ প্ৰতিবাদ কৰাটো ভুল হ'ব। কিন্তু, মই এটা আচল বিপদ দেখা পাইছো।"

"সেইটোনো কি, মহাশয়?"

“যেতিয়া আপুনি প্ৰায় ১,০০০ ফুট গভীৰতাত থাকে, তেতিয়া ‘নটিলাছ’ৰ বেৰত প্ৰায় ১০০ বায়ুমণ্ডল চাপ পৰে। তেতিয়া, তেনে অৱস্থাত, ওপৰলৈ যাবলৈ বুলি অধিকা ৰিজাৰ্ভাৰবোৰ খালী কৰিব লাগিলে পাম্পবোৰে ১০০ বায়ুমণ্ডল অৰ্থাৎ প্ৰতি বৰ্গ ইঞ্চিত প্ৰায় ১,৫০০ পাউণ্ড চাপ অতিক্ৰম কৰিব লাগিব। তেনে এক ক্ষমতাৰ বাবে—”

“তাক বিদ্যুতেহে মাথোন দিব পাৰে,” কেপ্টেইনে ততাতৈয়াকৈ উত্তৰ দিলে “মই আপোনাক আকৌ এবাৰ কওঁ মহোদয়, যে মোৰ যানখনৰ গতি-ক্ষমতা প্ৰায় অসীম। ‘নটিলাছ’ৰ পাম্পবোৰৰ এক বিশাল শক্তি আছে। ‘আব্ৰাহাম লিংকন’ৰ ওপৰত এই পাম্পবোৰৰ জেটে মুষলধাৰে পানী মাৰি পঠোৱা কথাটোৰ পৰাই আপুনি নিশ্চয় সেইটো বুজিব পাৰিছে। মাত্ৰ ৭৫০ অৰ পৰা ১০০০ ফেদমমানৰ গভীৰতা পাবলৈয়ে মই অতিৰিক্ত ৰিজাৰ্ভাৰবোৰ ব্যৱহাৰ কৰো। কিন্তু যেতিয়া মই সাগৰৰ পাচ বা ছয় মাইল তললৈ যাব খোজো তেতিয়া কেতিয়াবা মন্থৰ কিন্তু সমানেই অব্যৰ্থ উপায় অৱলম্বন কৰো।”

“সেই উপায়বোৰ নো কি, কেপ্টেইন?”

“সেইবোৰ ক’বলৈ হ’লে মই আপোনাক ‘নটিলাছ’ৰ কাৰ্যপদ্ধতিও ক’ব লাগিব।”

“জানিবলৈ মই ব্যগ্ৰ হৈ আছো।”

“যানখনক সোফালে বা বাওঁফালে অনুভূমিক তলতে ঘূৰাবলৈ মই যানখনৰ গুৰিৰ কাঠৰ মাৰিডালৰ গাত লগোৱা এপাত সাধাৰণ বঁঠা ব্যৱহাৰ কৰো আৰু এটা চকা আৰু কেইডালমান ৰচি ব্যৱহাৰ কৰো। কিন্তু মই ‘নটিলাছ’ক উলম্ব দিশতো ওপৰৰপৰা তল, তলৰপৰা ওপৰলৈ উঠা-নমা কৰাব পাৰো তাৰ বাবে যানখনৰ প্লাৱন কেন্দ্ৰৰ বিপৰীতে দুয়োকাষে বান্ধি ৰখা আৰু ভিতৰৰপৰা শক্তিশালী লিভাৰৰ সহায়ত চলাব পৰা সকলো দিশতে গতি কৰিব পৰা দুখন আনত তল ব্যৱহাৰ কৰো। এই তল দুখনক যানখনৰ লগত সমান্তৰাল কৰি ৰাখিলে যানখনে অনুভূমিক দিশত গতি কৰে। তল দুখন আনত কৰি ৰাখিলে ইয়াৰ আৰু স্ক্ৰুৰ প্ৰভাৱত যানখনে মোক লগা মতে আনত দিশত হয় বুৰ মাৰে, নহয় ওপৰলৈ উঠে। যদি ততাতৈয়াকৈ পানীৰ ওপৰলৈ উঠিব খোজো, তেনেহ’লে স্ক্ৰু চলাই দিওঁ, তেতিয়া পানীৰ চাপে হাইড্ৰোজেন ভৰোৱা বেলুন এটাৰে দৰে যানখনক ওপৰলৈ তুলি নিয়ে।”

"চমৎকাৰ কেপ্টেইন ! কিন্তু আপোনাৰ নৌ-চালকে পানীৰ মাজত বাট কেনেকৈ চিনি পায় ?"

"নৌ-চালকক 'নটিলাছ'ৰ খোলাৰ কিছু ওপৰত ৰখা এটা কাচৰ বাকচত ৰখা হয়। বাকচটোত লেন্সো লগোৱা আছে।

"এই লেন্সবোৰে বাৰু সেই চাপ সহ্য কৰিব পাৰেনে ?"

"সুন্দৰকৈ পাৰে। ভুকু মাৰিলে ভাগি যোৱা কাচ এখনেও বহুখিনি বোধ দিব পাৰে। ১৮৬৪ চনত উত্তৰ সাগৰত চলোৱা বৈদ্যুতিক পোহৰেৰে মাছ মৰাৰ কেতবোৰ পৰীক্ষাত আমি দেখিছো যে এক ইঞ্চিৰ এক তৃতীয়াংশ ডাঠ কাচৰ পাতেও যোল্ল বায়ুমণ্ডল পৰ্যন্ত চাপ সহিব পাৰে। এতিয়া মই যি কাচ ব্যৱহাৰ কৰিছো সি তাতকৈ ত্ৰিশ গুণৰ কম ডাঠ নহয়।"

"বুজিলো বাৰু। কিন্তু, দেখা পাবলৈ হ'লে পোহৰ অন্ততঃ অন্ধকাৰতকৈ বেছি হ'ব লাগিব। পানীৰ মাজত এই অন্ধকাৰত আপোনালোকে দেখে কিদৰে ?"

"নৌ-চালকৰ কোঠাৰ পিছফালে শক্তিশালী বৈদ্যুতিক প্ৰতিফলক এখন লগোৱা আছে। তাৰ ৰশ্মিয়ে সমুখৰ আধা মাইল দূৰলৈ সাগৰখন পোহৰাই তোলে।"

"আহ.! চমৎকাৰ, কেপ্টেইন ! ইমান দিনে আমাক বিভ্ৰান্ত কৰি অহা আমি ভবা সেই নাৰৱালটোৰ প্ৰতি প্ৰভাৰ কথা এতিয়াহে মই বুজি পালো। এতিয়া আপোনাৰ যানৰ 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰ লগত হোৱা সংঘৰ্ষৰ বিষয়ে কওক।"

"অধ্যাপক, আমেৰিকাৰ নৌ-বাহিনীৰ সৰ্বোত্তম যানখনৰ বাবে মই দুঃখিত। কিন্তু, তেওঁলোকে মোক আক্ৰমন কৰিছিল, তেনে ক্ষেত্ৰত মই প্ৰতিৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা ল'বই লাগিব। অৱশ্যে, মই যানখনক যুদ্ধৰপৰা আঁতৰাই পঠায়েই ক্ষান্ত থাকিলো। যানখন কোনো এটা বন্দৰত সহজেই মেৰামতি কৰাই ল'ব পাৰিব।"

"সচাই কমাণ্ডাৰ, আপোনাৰ 'নটিলাছ' সচাই অতি আচৰিত জলযান।"

"আপুনি ঠিকেই কৈছে, প্ৰফেছৰ, মই যানখনক-খুব ভাল পাওঁ আৰু নিজকে ইয়াৰ এটা অংশ বুলিয়ে ভাবো। সাগৰত যেতিয়া কোনো জাহাজ বিপদাপন্ন হয় তেতিয়া তাত থকা মানুহবোৰৰ বাবে তলে-ওপৰে এক নৰকৰ গহ্বৰ থকা যেন অনুভৱ হয়। কিন্তু, 'নটিলাছ'ত থকা মানুহবোৰৰ ভয় কৰিবলৈ একোৱেই নাই। ইয়াত কোনো থুত ওলোৱাৰ ভয়েই নাই, কাৰণ দুস্তপৰীয়া খোলাটো লোৰ সমান টান; ইয়াত জনি-ফুঁহতি টনাটনি কৰাৰ কোনো কথাই নাই; বতাহে উৰুৱাই নিবলৈ বুলি পালৰ কোনো ব্যৱস্থাই নাই;

ফাটি যাব বুলি ভয় কৰিবলগীয়াকৈ কোনো বয়লাৰেই নাই; জুইৰ কোনো ভয় নাই, কাৰণ যানখন লোৰে তৈয়াৰী, কাঠেৰে নহয়; ইয়াত অভাৱ হ'বলৈ বুলি কয়লাৰ কোনো কথাই নাই, কাৰণ ইয়াত বিদ্যুৎতেই একমাত্ৰ যান্ত্ৰিক কাৰক; সংঘৰ্ষৰো কোনো ভয় নাই, কাৰণ গভীৰ পানীত একমাত্ৰ এই যানখনেহে সাঁতুৰি ফুৰে; ইয়াত ধুমুহাৰ কবলত পৰাৰো কোনো ভয় নাই, পানীৰ তলেৰে যাওঁতে ই একেবাৰে শান্ত পৰিবেশৰ মাজেৰেহে যাব লগা হয়। এয়ে মহোদয়; জলযানৰ উৎকৰ্ষৰ সৰ্বোচ্চ সীমাও এয়ে! এয়া যদি সচা হয় যে এই যানখনৰ ওপৰত সাজোঁতাজনতকৈ ইঞ্জিনিয়াৰৰহে বেছি আস্থা, আৰু কেপ্টেইনতকৈ সাজোঁতাজনৰহে বেছি আস্থা, তেনেহ'লে মই 'নটিলাছ'ক কেনেদৰে বিশ্বাস কৰো সেই কথা আপুনি বুজি পাব; কাৰণ এই যানখনৰ মই একেধাৰে কেপ্টেইন, নিৰ্মাণকাৰী আৰু ইঞ্জিনিয়াৰ।"

"কিন্তু, এই আচৰিত 'নটিলাছ'ক আপুনি গোপনে সাজিব পাৰিলে কেনেকৈ?"

"ইয়াৰ প্ৰত্যেকটো অংশকে পৃথিৱীৰ বিভিন্ন অংশৰপৰা অনা হৈছে। মজিয়াখন সজা হৈছিল ক্ৰিউচটত; স্ক্ৰুৰ শলখাডাল সজা হৈছে লণ্ডনৰ পেন এণ্ড কোম্পেনিত; খোলাৰ লোৰ পাতবোৰ লিভাৰপুলৰ লেয়াৰ্ড কোম্পেনিত; স্ক্ৰু সজা হৈছে গ্লাছগোৰ স্কট কোম্পেনিত; ৰিজাৰ্ভাৰ সজা হৈছে পেৰিছৰ কেইল এণ্ড কোম্পেনিত; ইঞ্জিন প্ৰুছিয়াৰ ক্ৰুপ কোম্পেনিত; জোংটো সজা হৈছে ছুইডেনৰ মোটালাৰ ৱৰ্কশ্বপত; ইয়াৰ গাণিতিক যন্ত্ৰপাতিবোৰ সজা হৈছে নিউ ইয়ৰ্কৰ হাৰ্ট ব্ৰাদ্ৰাৰ্ছৰ কাৰখানাত; ইত্যাদি। ইয়াৰে প্ৰত্যেককে মোৰ অৰ্ডাৰ দিছিলো বেলেগ বেলেগ নামেৰে।"

"কিন্তু, এই অংশবোৰ সজাই-পৰাই লগ লগাবলগীয়াতো হৈছিল?"

"প্ৰফেছৰ, মোৰ ৱৰ্কশ্বপ পাতিছিলো এখন সাগৰৰ মাজৰ এক মৰুভূমিপ্ৰায় দ্বীপত। তাত মোৰ কৰ্মচাৰীবোৰে, অৰ্থাৎ মই প্ৰশিক্ষণ দিয়া সেই সাহসী মানুহকেইজনে আৰু মই অংশবোৰ লগ লগাই 'নটিলাছ'ক সাজি উলিয়ালো। তাৰ পাছত, যেতিয়া কামটো শেষ হ'ল, জুই লাগি দ্বীপটোত আমাৰ কামকাজৰ সকলো চিন নোহোৱা হ'ল। ইচ্ছা কৰা হ'লে সেই জুইতে ময়ো জাপ দিব পাৰিলোহেতেন।"

"এই যানখনৰ দাম তেনেহ'লে বহুখিনি হ'ব?"

"মঁছিঅ' এৰোনা, লোৰ জাহাজ এখনত প্ৰতি টনত ৪৫ পাউণ্ডকৈ খৰচ পৰে; 'নটিলাছ'ৰ ওজন হ'ল ১,৫০০ টন, গতিকে তাৰ দাম হয় ৬৭,৫০০ পাউণ্ড;

অংশবোৰ লগ লগোৱা বাবত তাৰ উপৰিও ৮০,০০০ পাউণ্ড। ইয়াত থকা সংগ্ৰহ আৰু কলা-সামগ্ৰীবোৰৰ মূল্য ধৰিলে যানখনৰ মূল্য হ'ব ২ লাখ পাউণ্ড।"

"একেবাৰে শেষ প্ৰশ্নটো, কেপ্টেইন নিমো।"

"সোধক, প্ৰফেছৰ।"

"আপুনি ধনী মানুহ নেকি?"

"অতীৱ ধনী, মহোদয়; মই ইচ্ছা কৰিলে ফ্ৰান্সৰ সমস্ত জাতীয় ধাৰ মাৰি দিব পাৰো।"

এই কথা কোৱা আচৰিত মানুহজনৰ মুখৰ পিনে চালো। মোৰ বিশ্বাসৰ ওপৰত তেওঁ খেল খেলিছে নেকি? অনাগত ভৱিষ্যতে তাৰ ৰায় দিব।

অধ্যায় ১৩

কলা নদী

হিচাপ কৰি পোৱা গৈছে যে পৃথিৱীখনৰ পানীৰে আগুৰা অংশটোৰ কালি আশী নিযুত একৰৰ ওপৰ। এই পানীৰ পৰিমাণ হ'ল দুহাজাৰ দুশ পঞ্চাশ নিযুত ঘন মাইল, আৰু ই পৃথিৱীৰ সকলোবোৰ নদীয়ে চল্লিশ হাজাৰ বছৰত বৈ নিব পৰা পানীৰ পৰিমাণৰ সমান।

ভূ-তাত্ত্বিক কল্পবোৰৰ ভিতৰত আগ্নেয় কালৰ পাছত আহিছিল জলীয় কাল। প্ৰথমতে চৌদিশে আছিল কেৱল সাগৰ আৰু সাগৰ। তাৰ পাছত ছিলুৰিয়ান কালছোৱাত পৰ্বতৰ উপৰিভাগে দেখা দিলে, লাহে লাহে দ্বীপবোৰেও দেখা দিলে। কেতিয়াবা আংশিক বানত দ্বীপবোৰ তল যায়, তাৰ পাছত আকৌ দেখা দিয়ে, লাহে লাহে সেইবোৰ স্থিৰ হৈ পৰে, মহাদেশ হৈ পৰে, অৱশেষত পৃথিৱীখন ভৌগোলিকভাৱে সুসংবদ্ধ হৈ পৰে আৰু আজিৰ অৱস্থালৈ আহে। পানীভাগৰপৰা স্থলভাগে সাতত্ৰিশ নিযুত ছশ সাতান্ন বৰ্গমাইল, অৰ্থাৎ বাৰ হাজাৰ নশ ষাঠি নিযুত একৰ অধিকাৰ কৰি ল'লে।

মহাদেশবোৰৰ আকাৰ এনেকুৱা যে তাৰ সহায়ত পৃথিৱীৰ জলভাগৰ পাচটা

ডাঙৰ অংশত ভাগ কৰি পেলাব পাৰি ; সুমেৰু অঞ্চলীয় বৰফ মহাসাগৰ, ভাৰত মহাসাগৰ, প্ৰশান্ত মহাসাগৰ, আৰু আটলাণ্টিক মহাসাগৰ।

প্ৰশান্ত মহাসাগৰ উত্তৰ আৰু দক্ষিণে দুই ধ্ৰুৱীয় বৃত্তৰ মাজত, পূৱ আৰু পশ্চিমে এছিয়া আৰু আমেৰিকাৰ মাজত ১৪৫ ডিগ্ৰী দ্ৰাঘিমাংশৰ এটা অঞ্চলত বিস্তৃত। এই মহাসাগৰখন আটাইতকৈ শান্ত, ইয়াৰ স্ৰোত বহল আৰু ধীৰ, ইয়াত মাধ্যমীয়া বিধৰ জোৱাৰ উঠে আৰু অপৰ্যাপ্ত পৰিমাণে বৰষুণ হয়। মোৰ ভাগ্যই এনে এখন মহাসাগৰতে আচৰিত ধৰণৰ পৰিস্থিতিত মোক ভ্ৰমণ কৰিবলৈ বাধ্য কৰালে।

“মহোদয়,” কেপ্টেইন নিমোৱে ক'লে, “আপুনি যদি ইচ্ছা কৰে আমি এতিয়া আমাৰ এই নৌ-যাত্ৰাৰ যাত্ৰা বিন্দুটো ঠিক কৰি পেলাম। এতিয়া পোনে বাৰ বাজিছে, মই আকৌ পানীৰ উপৰিভাগলৈ যাম।”

কেপ্টেইনে এটা বৈদ্যুতিক ঘড়ীত তিনিবাৰ টিপা মাৰিলে। পাম্পবোৰে টেংকিৰ-পৰা পানী উলিয়াবলৈ লাগি গ'ল। মেনোমিটাৰৰ কাটাই চাপৰ পাৰ্থক্যৰে সূচালে যে 'নটিলাছ' ওপৰলৈ উঠিব লাগিছে। তাৰ পাছত কাটাডাল স্থিৰ হৈ পৰিল।

“আমি পালোহি,” কেপ্টেইনে ক'লে।

ওপৰৰ প্লেটফৰ্মলৈ যোৱা চিৰিটোলৈ আহি আমি খৰতকীয়াকৈ চিৰিবোৰ বগাই ওপৰ উঠিলো। তেতিয়া আমি 'নটিলাছ'ৰ একেবাৰে ওপৰ অংশত।

প্লেটফৰ্মখন পানীৰপৰা মাত্ৰ তিনি ফুটহে বাহিৰ ওলাইছিল। 'নটিলাছ' আগ আৰু পিছফাল ঠিক মাকোটোৰ নিচিনা, সেইবাবেই তাক ছিগাৰৰ লগত বিজোৱাটো ঠিকেই হৈছিল। ইয়াৰ লোৰ পাতবোৰ ইখনৰ ওপৰত সিখন আছি ওপৰাওপৰিকৈ লগা বাবে দেখাত স্থলচৰ বৃহদাকাৰ সৰীসৃপ এটাৰ গা যেনেই লাগিছিল। গতিকে অতবোৰ কাচ থকা সত্ত্বেও এই নাওখনক সাগৰীয় জীৱ বুলি মানুহে ভাবি অহা কথাটোত মই সিমান আচৰিত নহ'লো।

প্লেটফৰ্মখনৰ মাজভাগলৈ, খোলাটোত আধা বুৰ গৈ থকা দীঘলীয়া নাওখন এটা টোপোৰা তুলিছে। সন্মুখ আৰু পিছফালে মাধ্যমীয়া উচ্চতা আৰু হেলনীয়া বেৰৰ দুটা সজা উঠি আছিছিল। সজা দুটা একো অংশ উজ্জল কাচেৰে আবৰা। এটা কোঠা 'নটিলাছ'ক দিগ্‌দৰ্শন দিয়া ষ্টিয়াৰছ্‌মেনজনৰ বাবে ; আনটো

কোঠাত আছিল বাট পোহৰাবৰ বাবে এটা অতি উজ্জ্বল লেম্প।

সাগৰ তেতিয়া মনোমোহা, আকাশ পৰিষ্কাৰ। দীঘল যানখনে কাচিৎহে সাগৰৰ বহল তৰংগৰ উমান পাইছিল। পূবৰপৰা অহা মলয়াই পানীৰ পিঠিত সৰু সৰু ঢৌ তুলিছিল। কুঁৱলীৰ লেশ নাই, চৌদিশে স্পষ্টকৈ দেখা গৈছিল। চাৰিওফালে মাথোঁ খালী ঠাই, ক'তো পলসুৱা বালি বা দ্বীপৰ চিন নাই। এখন বিস্তৰ মৰুভূমিহে যেন।

কেপ্টেইন নিমোৱে ছেক্সটেণ্টৰ সহায়েৰে সূৰ্যৰ উচ্চতা জুখিলে ; তাৰপৰা আমাৰ অক্ষাংশও জনা যাব। তাৰ কাঁহীখনে দিগন্ত নোচোৱা পৰ্যন্ত তেওঁ বাট চালে। পৰ্যবেক্ষণ চলোৱা সময়খিনি তেওঁৰ কোনো মাংসপেশীয়েই লৰচৰ নকৰিলে, মাৰ্বল মূৰ্তি এটাৰ হাতত থ'লেও যন্ত্ৰটো আৰু ইয়াতকৈ অধিক স্থিৰ নহ'লহেঁতেন।

"বাৰ বাজিছে, মহোদয়। যেতিয়া আপুনি ইচ্ছা কৰে—"

সাগৰৰ ওপৰেৰে মই শেষবাৰ চকু ফুৰাই আনিলো ; জাপানৰ উপকূলে সাগৰখন সামান্য হালধীয়া কৰি তুলিছে। তাৰ পাছত মই প্ৰধান কক্ষলৈ গ'লো। "এতিয়া মহোদয়, মই আপোনাক আপোনাৰ অধ্যয়নৰ বাবে এৰিলো," কেপ্টেইনে ক'লে, "আমাৰ যাত্ৰাপথ হ'ক পূব-উত্তৰপূব। আমাৰ গভীৰতা ছাব্বিশ ফেদম। ডাঙৰ স্কেলৰ মেপ আছে, তাৰ সহায়ত আপুনি বুজিব পাৰিব। এই কোঠাটো আপোনাৰ বাবেই। আপোনাৰ অনুমতিক্ৰমে মই আহিলো।" কেপ্টেইন নিমোৱে মূৰ দোৱালে। মই 'নটিলাছ'ৰ এই কমাণ্ডাৰ জনৰ কথা ভাবি ভাবিয়েই অকলে বৈ গ'লো।

এই কথাবোৰকে ভাবি-গুণি আৰু মোৰ বাবে অতি আমোদজনক হৈ পৰা এই ৰহস্যবোৰ উদ্ঘাটন কৰাৰ কথা ভাবিয়েই মই পূৰা এঘণ্টা পৰ কটাই দিলো। তেনেতে মেজৰ ওপৰত থকা বিৰাট মেপখনত মোৰ চকু পৰিল। যিখিনি ঠাইত নিৰ্দিষ্ট অক্ষৰেখা আৰু দ্ৰাঘিমা হুভালে কটাকটি কৰিছে তাতেই মই আঙুলিটো থ'লো।

মহাদেশৰ দৰে সাগৰতো নদী আছে। সেই নদীবোৰ হ'লে বিশেষ বিশেষ

উত্তাপ আৰু ৰঙৰ বিশেষ বিশেষ স্ৰোত। ইয়াৰে আটাইতকৈ লেখত লবলগীয়া স্ৰোতটোৰ নাম হ'ল উপসাগৰীয় স্ৰোত। বিজ্ঞানে পৃথিৱীৰ পাচটা প্ৰধান স্ৰোতৰ দিশ নিৰূপণ কৰিছে ; তাৰে এটা উত্তৰ আটলাণ্টিকত, আনটো দক্ষিণত, তৃতীয়টো উত্তৰ প্ৰশান্ত মহাসাগৰত, চতুৰ্থটো দক্ষিণ প্ৰশান্ত মহাসাগৰত আৰু পঞ্চমটো দক্ষিণ ভাৰত মহাসাগৰত। আনকি একালত কাস্পিয়ান আৰু আৰল সাগৰ যেতিয়া মাত্ৰ এতৰপ পানীৰ দ'ৰ আছিল তেতিয়া উত্তৰ ভাৰত মহাসাগৰতো এটা সোত হয়তো আছিল।

মেপখনত দেখুওৱা এই বিন্দুটোত তাৰে এটা স্ৰোত বৈ আহিল। জাপানীবিলাকে কুৰো-স্কিভো বুলি কোৱা এই ক'লা নদী সূৰ্যৰ উলম্ব ৰশ্মিৰে উত্তপ্ত বংগোপসাগৰৰপৰা ওলাই আহি, এছিয়াৰ উপকূলেৰে মালাক্কা প্ৰণালী পাৰ হৈ আহি উত্তৰ প্ৰশান্ত মহাসাগৰলৈ ঘূৰি এলেউছিয়ান দ্বীপপুঞ্জৰ কাষেৰে পাৰ হৈ আহিছে। লগতে উটুৱাই আনিছে কৰ্পূৰ আৰু অন্যান্য পানীয় বস্তু। স্ৰোতটোৰ গৰম নীলা পানীয়ে সাগৰৰ পানীৰ মাজত এটা সীমা আঁকি থৈ গৈছে। 'নটিলাছে' এই সোতটোকে অনুসৰণ কৰাৰ কথা। মই নিজ চকুৰে সোতটো অনুসৰণ কৰিলো ; ই যেন প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ বিশাল-তাৰ মাজত হেৰাই গৈছে, মই যেন সোতটোৰ লগতে উটি গৈছো! এনেতে প্ৰধান কক্ষটোৰ দুৱাৰমুখত নেড লেণ্ড আৰু কঁছেয়ে দেখা দিলে।

সমুখত পৰি থকা আশ্চৰ্যসমূহ দেখি মোৰ দুই সাহসী বন্ধু শিলৰ দৰে থিৰ হৈ ৰ'ল।

“আমি ক'ত আছো, আমি ক'ত আছো? কিউবেকৰ মিউজিয়ামত নেকি?” কানাডিয়ানজনে চিঞৰি উঠিল।

“মই আপোনাৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিব নোৱাৰো, মিঃ লেণ্ড। গতিকে মনে মনে থাকক। আমাৰ কাষেৰে কিনো পাৰ হৈ যায় তাকে চাওঁ আহক।”

“চাম! কিন্তু এই লোৰ জেলৰপৰা আমি একো দেখা নাপাওঁ। আমি অন্ধৰ দৰে খোজ দিছো—নৌ-চালন কৰিছো।”

নেডে এই কথাষাৰ কৈ শেষ কৰোতে নৌকবোতেই চাৰিওফালে ঘিটমিটীয়া আন্ধাৰ হৈ পৰিল। ওপৰৰ উজ্জ্বল ছিলিংখন ইমান ফটকৰে নোহোৱা হৈ পৰিল যে মোৰ চকু বিমাই যোৱা যেন হ'ল।

আমাৰ বাবে কি আশ্চৰ্য বৈ আছে, সি আমাৰ বাবে আদৰণীয়য়েই হ'ব নে অসহ্যয়েই হ'ব—একো নাজানি আমি লৰচৰ নকৰাকৈ মনে মনে ৰ'লো। কিবা পিচলি যোৱাৰ শব্দ শুনা গ'ল; 'নটিলাছ'ৰ কাষৰ পেনেলকেইখনে কাম কৰিছে বুলি বুজা গ'ল।
"এয়াই শেষৰো শেষ!" নেড লেণ্ড ক'লে।

হঠাতে দুটা দীঘলীয়া ফাকেৰে পোহৰ আহি কোঠাটোৰ কেউকাষ পোহৰাই তুলিলে। বৈদ্যুতিক আলোকত পানী উদ্ভাসিত হৈ পৰিল। দুখন স্ফটিক পাতে আমাক সাগৰৰ পানীৰপৰা পৃথক কৰি ৰাখিছিল। প্ৰথমতে, এই পাতল বেৰখন কেনেবাকৈ ভাগি যাব পাৰে বুলি মোৰ খুব ভয় লাগিছিল। কিন্তু, তামৰ কঠিন পটীয়ে তাক বান্ধি ৰাখিছে, গতিকে তাৰ ৰোধো প্ৰায় অসীম হৈ পৰিছে।

'নটিলাছ'ৰ চাৰিওকাষৰ এমাইল মানলৈ সাগৰখন স্পষ্টকৈ দেখা গৈছিল। সেয়া কি দৃশ্য! কলমেৰে তাক বৰ্ণাব নোৱাৰি! পানীৰ সেই স্বচ্ছ স্তৰপবোৰৰ মাজেৰে পোহৰ আহি যি এক অপূৰ্ব দৃশ্যৰ সৃষ্টি কৰিছিল, বা তলৰপৰা ওপৰলৈ পানীৰ স্তৰপবোৰৰ কোমলতাই যি এক অনন্য অনুভূতি আনি দিছিল তাক ৰঙেৰেই বা চিত্ৰিত কৰাৰ সাধ্য কাৰ আছে!

পূৰা দুঘণ্টা জুৰি এক সামুদ্ৰিক সেনাই 'নটিলাছ'ক আগুৰি ধৰি থাকিল। সিহঁতৰ খেল, ওপ্ৰভোত নাচ, ইটোৰ লগত সিটোৰ সৌন্দৰ্যৰ ফেৰ মৰাৰ এই সময়ছোৱাত মই সেউজীয়া লেবাৰ দেখা পালো; দুডাল ক'লা ৰেখাৰে বিভূষিত পটীয়াপটী মিউলেট দেখা পালো; পিছফালে বেঙুনীয়া ফোট থকা বগা ৰঙৰ, ঘূৰণীয়া নেজৰ গোবি দেখা পালো; নীলা দেহ আৰু ৰূপালী মূৰৰ, জাপানী সাগৰৰ ধুনীয়া মেকাৰেল, জাপানী স্কোমব্ৰাছ দেখা পালো; চকমকীয়া এজিউৰৰ দেখা পালো—যাৰ নামেই বুজায় যে ই আকাশৰ দৰে নীলা; নীলা-হালধীয়া বাজৰ স্পেয়াৰ, কেতবোৰ এক্ৰোষ্টোন, জাপানী ছেলমেণ্ডাৰ, স্পাইডাৰ লেম্প্ৰি, সৰু, জীয়ন্ত চকুৰ ছকুটীয়া সাপ আৰু বহুতো প্ৰজাতি দেখা পালো।

অধ্যায় ১৪

নিমন্ত্ৰণী টোকা

পিছদিনা আছিল ৯ নবেম্বৰ। বাৰ ঘণ্টা টোপনিৰ পাছত মই সাৰ পালো। আনদিনাৰ দৰে "মই ৰাতিটো কেনেদৰে কটালো" সুধিবলৈ আৰু তাৰ সেৱা আগ বঢ়াবলৈ কঁছেই আহিল। তেতিয়া কানাডিয়ানজনে কিন্তু গোটেই জীৱনতে শোৱাত বাহিৰে আন একো কৰি নোপোৱা মানুহ এজনৰ দৰেই শুই আছিল। কঁছেয়ে যিহকে মন যায় বলকি গ'ল, ময়ো বাধা নিদিলো, অৱশ্যে তাৰ কথাৰ উত্তৰো একো নিদিলো। আগদিনা কেপ্টেইন অনুপস্থিত থকা কথাটোকে মই বৰকৈ ভাবি আছিলো আৰু আজি তেওঁক লগ পাবলৈ আশা কৰিছিলো।

কাপোৰ সাজ পিন্ধিয়েই মই প্ৰধান কক্ষলৈ গ'লো। তাত কোনো নাছিল।

কাচৰ সিফালে যোৱা সাগৰীয় শংখ আদিৰ ভঁৰালটোৰ অধ্যয়নতে মই বুৰি গ'লো। সাগৰীয় উদ্ভিদৰ বিৰাট সংগ্ৰহটো দেখিও মই আচৰিত হ'লো। তাত অতি দুষ্প্ৰাপ্য সাগৰীয় উদ্ভিদো আছিল, সেইবোৰ শুকাইছিল যদিও সিহঁতৰ নিজৰ ধুনীয়া ৰং হেৰুওৱা নাছিল। তাত থকা মূল্যবান জলজ উদ্ভিদবোৰৰ ভিতৰত আছিল ভটিছেলি, পেভোনেৰি, ৰঙা ৰঙৰ ছিৰামি, কেতবোৰ ছত্ৰক, আৰু কেতবোৰ বেংছতা, যাক আগতে প্ৰাণী বুলিয়ে ভবা হৈছিল। তাত আছিল বহুবোৰ শেলুৱৈ।

গোটেই দিনটো কেপ্টেইন নিমোয়ে এবাৰো দেখা নিদিলে। প্ৰধান কক্ষৰ খিৰিকিবোৰো খোল নাখালে। হয়তো এই ধুনীয়া বস্তুবোৰ চাই চাই আমি ক্লান্ত হৈ নপৰাটোকেই তেওঁলোকে আশা কৰিছিল।

'নটিলাচ'ৰ যাত্ৰাপথ আছিল পূব-উত্তৰ-পূব, ইয়াৰ বেগ আছিল বাৰ নট, পানীৰ পিঠিৰপৰা ইয়াৰ গভীৰতা আছিল পচিশৰপৰা ত্ৰিশ ফেদম।

পিছদিনা ১০ নবেম্বৰ তাৰিখেও সেই একেই দিশ আৰু একেই নিসংগতা চলি থাকিল। যানখনৰ চালকসকলৰ কাকো দেখা নগ'ল। নেড লেণ্ড আৰু কঁছেয়ে দিনটোৰ বেছিভাগ সময়ে মোৰ লগতে কটালে। কেপ্টেইনৰ এই কাৰণ নজনা অনুপস্থিতিত তেওঁলোকো আচৰিত হ'ল। তেওঁ বাৰু অসুস্থ নেকি? নে তেওঁ আমাৰ প্ৰতি থকা তেওঁৰ উদ্দেশ্য সলাই পেলাইছে?

আমাৰ অৱস্থাৰ কোনো পৰিবৰ্তন নোহোৱাকৈ পাচটা দিন পাৰ হৈ গ'ল। প্ৰত্যেক ৰাতিপুৱা মই প্লেটফৰ্মত এবাৰ উঠোঁগৈ। কিন্তু কেপ্টেইনক হ'লে দেখা নাপাওঁ।

তেওঁক মই আৰু কেতিয়াও দেখা কৰা উচিত নহ'ব বুলি ঠিক কৰিলো। এনেতে, ১৬ তাৰিখৰ দিনা নেড আৰু কঁছেইৰ লগত মোৰ কোঠালৈ উভতি আহি মোৰ মেজৰ ওপৰত মোলৈ লিখা টোকা এটা পালো। তৎক্ষণাৎ মই খুলি চালো। ডাঠ, স্পষ্ট জোঙা জোঙা আখৰ, জাৰ্মান আখৰৰ প্ৰভাৱ আছে। এই কথাখিনি তাত লিখা আছিল ঃ
"প্ৰফেছৰ এৰোনা, 'নটিলাছ' যান। "১৬ নবেম্বৰ ১৮৬৭।"
"কাইলৈ ৰাতিপুৱা ক্ৰেস্পো দ্বীপৰ হাবিত অনুষ্ঠিত হ'বলগীয়া চিকাৰসমাবেশলৈ কেপ্টেইন নিমোৱে প্ৰফেছৰ এৰোনাক নিমন্ত্ৰণ জনাইছে। তেওঁ আশা কৰিছে যে একোৱেই প্ৰফেছৰজনাক তাত উপস্থিত থকাৰ পৰা বিৰত নকৰিব আৰু তেওঁৰ সংগীসকলেৰে সৈতে উপস্থিত থাকি কেপ্টেইনক দেখা কৰিব।
"কেপ্টেইন নিমো, 'নটিলাছ'ৰ কমাণ্ডাৰ।"

পিছদিনা ১৭ নবেম্বৰ তাৰিখে, ৰাতিপুৱা সাৰ পাই উঠি মোৰ অনুভৱ হ'ল যে 'নটিলাছ' একেবাৰে স্থিৰ হৈ আছে। ততাতৈয়াকৈ কাপোৰ-কানি পিন্ধি মই প্ৰধান কক্ষ পালোগৈ।
তাত কেপ্টেইন নিমো মোৰ বাবে বৈ আছিল। তেওঁ থিয় হ'ল; মূৰ দোৱাঁলে, তাৰ পাছত, তেওঁৰ লগত যাবলৈ মোৰ সুবিধা হ'ব নে নহয় সুধিলে। তেওঁ যিহেতু যোৱা আঠদিন তেওঁ অনুপস্থিত থকাৰ বিষয়ে একোৱেই ইংগিত নিদিলে, ময়ো একো নুসুধিলো। মই মাথো ক'লো যে মোৰ সংগী দুজন আৰু মই তেওঁৰ লগত যাবলৈ সাজু হৈ আছো।
আমি ডাইনিং ৰুমত সোমালো। তাত আমাক ব্ৰেকফাষ্ট দিয়া হ'ল।

"মঁছিঅ' এৰোনা," কেপ্টেইনে ক'লে, "অনুগ্ৰহ কৰি কোনো আনুষ্ঠানিক শিষ্টাচাৰ নেদেখুওৱাকৈ মোৰ এই পুৱাৰ আহাৰ খাওক। আমি আজি কথাও পাতো। খায়ো থাকো। কাৰণ, হাবিত ফুৰাম বুলি আপোনাক কৈছিলো যদিও, তাত হোটেল বিচাৰি উলিয়াবলৈ কিন্তু মই গাত লোৱা নাছিলো। গতিকে, ৰাতিৰ সাজ খাওঁতে বহুত পলম হোৱাৰ সম্ভাৱনা থকা বুলি ধৰি লৈ এই পুৱাৰ আহাৰ সাজ খাই লওক।"

মই সেই আহাৰ সাজৰ প্ৰতি যথোপযুক্ত সদব্যৱহাৰ কৰিলো। বঢ়িয়া বঢ়িয়া নানা বিধ মাছ আৰু হলোথুৰিদিৰ (বঢ়িয়া প্ৰাণী এবিধ) স্লাইছ আছিল। তদুপৰি আছিল সাগৰীয় উদ্ভিদৰ নানা প্ৰকৰণ। আমাৰ বিশুদ্ধ পানীৰ পানীয়ত কেপ্টেইন নিমোৱে ৰোদোমেনিয়া পালমাটা নামেৰে জনাজাত এবিধ সাগৰীয় অপতৃণৰ্পৰা কামছাটছা প্ৰক্ৰিয়াৰে নিষ্কৰ্ষিত এবিধ কিণ্বিত মদৰ কেইটোপালমান মিহলাই দিছিল। প্ৰথমতে নিমোৱে এটাও শব্দ উচ্চাৰণ নকৰাকৈ খাই গ'ল। তাৰ পাছত তেওঁ ক'লে ঃ

"মানুহে যদি যথেষ্ট পৰিমাণে উশাহত লগা বায়ু লগত লৈ যায় তেনেহ'লে পানীৰ তলতো বসবাস কৰিব পাৰে, এই কথা আপুনিও জানে, ময়ো জানো। পানীৰ তলৰ কামৰ সময়ত কৰ্মীবোৰে এবিধ অভেদ্য পোচাক পিন্ধে, মূৰত পিন্ধে এবিধ ধাতব হেলমেট, তেওঁলোকে ওপৰৰপৰা পাম্প আৰু ৰেগুলেটৰৰ সহায়ত বায়ু পায়।"

"সেয়াতো ভুবনৰ সামগ্ৰী," মই ক'লো।

"ঠিকেই কৈছে। কিন্তু, এনে অৱস্থাত মানুহজন মুকলিমুৰীয়া হ'ব নোৱাৰে; পাম্পৰ লগত এডাল ৰবৰৰ নলীৰে তেওঁ সংযুক্ত হৈ থাকিব। আমিও যদি 'নটিলাছ'ৰ লগত এনেদৰে সংলগ্ন হৈ থাকিবলগীয়া হওঁ, তেনেহ'লে আমি বেছি দূৰলৈ যাব নোৱাৰিম।

"তেনেহ'লে, মুক্ত হোৱাৰ উপায় ?" মই সুধিলো।

"উপায় আছে। তাৰ বাবে আপোনাৰ দেশৰে দুগৰাকী বিজ্ঞানীয়ে আৱিষ্কাৰ কৰা ৰকুৱেৰল যন্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব। এই যন্ত্ৰটো মই নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে কিছু সালসলনি কৰি লৈছো। এতিয়া এই নতুন পৰিবেশত আপোনাৰ কোনো অংগ-প্ৰত্যংগকে বাধা-বাধকতাৰ মাজত নৰখাকৈ ব্যৱহাৰ কৰিবৰ বাবে আপোনাক দিম। যন্ত্ৰটোত লোৰ ডাঠ পাতেৰে সজা এটা ৰিজাৰ্ভাৰ আছে। তাত মই পঞ্চাশ বায়ুমণ্ডলীয় চাপত বায়ু ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰিছো। সৈনিকে

পিঠিত বৈ নিয়া জোলোঙাৰ দৰে পেটীৰে এই বস্তুটো পিঠিত বান্ধি লৈ যোৱা হয়। ৰিজাৰ্ভাৰটোৰ ওপৰ অংশটো বাকচৰ নিচিনা, তাত কমাৰৰ ভাতিৰ দৰে বস্তু এটাও লগোৱা থাকে। গতিকে সাধাৰণ টান নপৰিলে বায়ু এনেয়ে ওলাই যাব নোৱাৰে। আমি ব্যৱহাৰ কৰা ধৰণৰ ৰকুৱেৰল যন্ত্ৰত দুটা ৰবৰৰ নলী আছি এখন মুখাত লাগে, এই মুখাখনে নাক আৰু মুখ আৱৰি থাকে। তাৰে এডাল নলীয়ে সতেজ বায়ু দিয়ে, আনডালে দূষিত বায়ু উলিয়াই নিয়ে। এখন জিভাই লগা মতে ইটো বা সিটো নলী বন্ধ কৰি ৰাখে। কিন্তু সাগৰৰ তলিৰ বিৰাট চাপত চলিবলগীয়া হোৱাত মই মোৰ মূৰটো ডুবাৰুৰ দৰে তামৰ গোলক এটাত বন্ধ কৰি ল'বলগীয়া হওঁ। গতিকে ইয়াত বায়ু সোমোৱা আৰু ওলোৱা নলী দুডালো তামৰ গোলকটোতে লগোৱা হৈছে।"

"বঢ়িয়া, কেপ্টেইন নিমো। কিন্তু, আপুনি কঢ়িয়াই নিয়া বায়ুখিনি সোনকালেই শেষ হ'ব। যেতিয়া তাত মাথো পোন্ধৰ শতাংশহে অক্সিজেন থাকিব, তেতিয়া আৰু সি উশাহৰ বাবে উপযুক্ত হৈ নাথাকিব।"

"ঠিক কথা! কিন্তু, মই আপোনাক কৈছিলোৱেই যে 'নটিলাছ'ৰ পাম্পবোৰৰ সহায়ত মই যথেষ্ট চাপত বায়ু জমা কৰি ৰাখিব পাৰো। সেইবাবে ৰিজাৰ্ভাৰৰ বায়ুখিনিৰে ন-দহ ঘণ্টা উশাহ ল'ব পাৰি।"

"মোৰ আৰু একো দ্বিমত নাই," মই ক'লো। "মই মাত্ৰ এটা কথা সুধিব খোজো। কেপ্টেইন, সাগৰৰ তলিত বাট পোহৰোৱাৰ বাবে কি ব্যৱস্থা লোৱা হয়?"

"ৰামকৰ্ফ'ৰ যন্ত্ৰেৰে, ম'ছিঅ' এৰোনা। তেনে এটা যন্ত্ৰ পিঠিত আৰু এটা ককালত বান্ধি নিয়া হয়। যন্ত্ৰটোত থাকে এটা বুনছেন পাইল, তাক অৱশ্যে মই ছোডিয়ামেৰেহে চলাওঁ, বাইক্ৰোমেট অব পটাছেৰে নহয়। তাত থকা এডাল তাঁৰে উৎপাদিত বিদ্যুৎখিনি এটা বিশেষ ধৰণে সজা লেম্পলৈ লৈ যায়। এই লেম্পটো হ'ল এটা পাকখোৱা কাচৰ লেম্প,. তাত অলপমান কাৰ্বনিক গেছ থাকে। যন্ত্ৰটোৱে কাম কৰা অৱস্থাত এই গেছখিনি দীপ্তিমান হৈ উঠে। ফলত বগা, সন্তত পোহৰ পোৱা যায়। এনেদৰেই মই উশাহৰ বাবে বায়ু আৰু বাট চিনিবৰ পোহৰ পাওঁ।"

"কেপ্টেইন নিমো, মোৰ সকলো দ্বিধাৰেই আপুনি এনে একোটা যথাযথ উত্তৰ দিয়ে যে মোৰ আৰু সন্দেহৰ কোনো কাৰণেই নাথাকে। কিন্তু

ৰকুৱেৰল যন্ত্ৰ বা ৰায়ৰুকৰ্ষ’ৰ যন্ত্ৰৰ কথা মানি ল’লেও মই যে এই বন্দুকটোও লৈ যাব লাগিব সেইটোৰ বিষয়েহে মোৰ অলপ সন্দেহ ৰৈ গৈছে।”

“কিন্তু, সেইটো বাৰুদ ব্যৱহাৰ কৰা বন্দুক নহয়,” কেপ্টেইনে ক’লে।

“তেনেহ’লে সেইটো এয়াৰ গান।”

“নিশ্চয়। যানখনত মই বাৰু বাৰুদ কেনেকৈ তৈয়াৰ কৰিম, ইয়াততো আৰু যথাৰ, গন্ধক, এঙাৰ আদি নাই!”

“তদুপৰি, পানী হ’ল বায়ুতকৈ আঠশ পচপন্ন গুণে ডাঠ মাধ্যম। গতিকে পানীৰ তলত বন্দুক মাৰোতে গুলীয়ে যথেষ্ট বাধা অতিক্ৰম কৰিব লাগিব।”

“সেইটো কোনো ডাঙৰ কথা নহয়। ফাল্টনে এবিধ বন্দুক উলিয়াইছে, তাক ইংলণ্ডত ফিলিপ কোল্‌ছ আৰু বার্লিয়ে, ফ্ৰান্সত ফুৰ্ছিয়ে, ইটালীত লেণ্ডিয়ে উন্নত কৰিছে। এই বন্দুকে এনে পৰিবেশতো গুলী চলাব পাৰে। কিন্তু, মই হ’লে বাৰুদৰ অভাৱত, উৰ্দ্ধ চাপত বায়ুহে ব্যৱহাৰ কৰো। ‘নটিলাছ’ৰ পাম্পবোৰে মোক সেই উৰ্দ্ধ চাপৰ বায়ুৰ যোগান ধৰে।”

“কিন্তু, সেই বায়ু তৎক্ষণাৎ ব্যৱহাৰ কৰিব নালাগিব?”

“কেলেই, মোৰ জানো ৰকুৱাৰল ৰিজাৰ্ভাৰ নাই? সি মোক লগা সময়ত উৰ্দ্ধ চাপৰ বায়ুৰ যোগান ধৰিব। তাৰ বাবে মাত্ৰ এটা টেপ লাগে। তদুপৰি, মছিঅ’ এৰোনা, আপুনি নিজেই বুজিব পাৰিব, যে পানীৰ তলৰ আমাৰ চিকাৰত আমি অতি কম পৰিমাণৰহে বায়ু আৰু গুলী ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰিম।”

“কিন্তু, এই মুখ-আন্ধাৰ পোহৰত আৰু এই পানীৰ মাজত গুলী বেছি দূৰলৈও নাযাব বা সি জীৱ-জন্তুক মাৰিবও নোৱাৰিব, কাৰণ পানী বায়ুতকৈ বহু ডাঠ।”

“মহোদয়, এই বন্দুকৰ প্ৰত্যেকটো গুলীয়েই মাৰাত্মক। কোনো জন্তুক ই যিমানেই সামান্যভাৱে চুই নাযাওক কিয় জন্তুটো মৰিবই, যেন তাৰ গাত বজ্ৰপাতহে পৰিছে।”

“কেলেই?”

“কাৰণ, এই বন্দুকে মৰা গুলীবোৰ সাধাৰণ বল একোটা নহয়, এইবোৰ হ’ল কাচৰ গোলক একোটা (অষ্ট্ৰিয়াৰ ৰসায়নবিজ্ঞানী লেনিব্ৰোকে ইয়াক আৱিষ্কাৰ কৰিছিল)। মোৰ হাতত এনে গুলী প্ৰচুৰ পৰিমাণে মজুত আছে। এই কাচৰ খোলাবোৰ তীখাৰ খোলা একোটাৰে আবৃত আৰু সীহৰ টুকুৰা একোটাৰে দি তাৰ ওজন বঢ়োৱা হৈছে। এইবোৰ হ’ল আচল লিডেন বটল। ইয়াত বিদ্যুতে অতি উচ্চ টানেৰে ক্ৰিয়া কৰে। সামান্য আঘাততে

এইবোৰ অনাহিত হৈ পৰে । যি জন্তুক ই আঘাত কৰে সি যিমানেই শক্তিশালী নহওক কিয়, মৃত্যু মুখত পৰে। এইবোৰ আকাৰত চাৰি নম্বৰী আৰু একোটা সাধাৰণ বন্দুকত এনে দহোটা গুলী থাকে।”
“মোৰ আৰু যুক্তি-তৰ্ক কৰিবলৈ একো নাই”, খোৱা মেজৰপৰা উঠি মই ক'লো।
“মই এতিয়া বন্দুক লৈ ওলাম আৰু আপুনি য'লৈকে যায় তালৈকে যাম।”

“কেপ্টেইন নিমোৱে তেতিয়া মোক পিছফালে লৈ গ'ল আৰু নেড আৰু কঁছেইৰ কেবিনৰ আগেৰে পাৰ হৈ যাওঁতে মই তেওঁলোককো মাতিলো। তেওঁলোক তৎক্ষণাৎ মোৰ লগত ওলাল। আমি তেতিয়া মেছিনাৰি কমৰ কাষত এটা সৰু কোঠালৈ আহিলো। তাত আমি যুৰ্বা পোচাক পিন্ধিলো।

অধ্যায় ১৫

সাগৰৰ তলিত খোজ কাঢ়ি

আচল কথা ক'ব লাগিলে, এই কোঠালীটো আছিল 'নটিলাছ'ৰ খাৰ-বাৰুদৰ ভঁৰাল আৰু কাপোৰ-কানি থোৱা আলমাৰি। বেৰত ওলমি আছিল দহবাৰটা ডুবুনিৰ যতন, সেইবোৰে যেন ব্যৱহাৰৰ বাবে অপেক্ষাহে কৰি আছিল।

কেপ্টেইনে মতাত যানখনৰ দুজন মানুহে আমাক পোচাক পিন্ধাত সহায় কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিল। পোচাকবোৰ উচ্চ চাপ সহিব পৰাকৈ ৰবৰেৰে ক'তো চিলাই নিদিয়াকৈ সজা হৈছিল। এনে লাগিছিল যে এইবোৰ যেন একে সময়তে টান আৰু কোমল ৰক্ষাকবচহে। পোছাকটো আছিল দীঘল পেণ্ট আৰু ব্ৰেষ্ট কোট। পেণ্টৰ তলত আছিল ডাঠ জোতা, তাৰ তলিত সীহৰ ছটা লগাই ওজন বঢ়োৱা হৈছিল। ব্ৰেষ্ট কোটটোত আছিল কেবাটাও তামৰ পটি। এইবোৰে বুকুৰ ওপৰখনত ওপৰাওপৰিকৈ পৰি চাপৰপৰা ৰক্ষা কৰাৰ ফলত হাওঁফাওঁৰ গতিত কোনো বাধা নপৰাকৈ ৰাখে। পোচাকৰ হাত দুখনৰ আগত আছিল হাতমোজা; সিও হাতৰ গতিত কোনো বাধাৰ সৃষ্টি নকৰে। ওঠৰ শতিকাত ব্যৱহাৰ কৰা ব্ৰেষ্টপ্লেট, জেকেট আদিৰ লগত

এই সুন্দৰ আচবাববোৰৰ বহুত পাৰ্থক্য আছিল।

কেপ্টেইন নিমো আৰু তেওঁৰ এজন সহচৰ (এজন চুটি-চাপৰ হাৰকুলিছ মানুহজনৰ নিশ্চয় যথেষ্ট বল আছে), কঁছেই আৰু মই সোনকালেই এই পোচাকেৰে আবৃত হৈ পৰিলো। ধাতুৰ বাকচেৰে আমাৰ মূৰবোৰ আবৃত কৰাত বাহিৰে তেতিয়া আৰু কৰিবলৈ একো বাকী নাছিল। কিন্তু সেই কাম কৰাৰ আগতে, আমি লৈ যাবলগীয়া বন্দুকবোৰ এবাৰ পৰীক্ষা কৰি চাবৰ বাবে মই কেপ্টেইনৰ অনুমতি খুজিলো।

'নটিলাছ'ৰ এজন মানুহে মোক এটা সৰল বন্দুক দিলে। তাৰ পিছফালটো তীখাৰে নিৰ্মিত, মাজ ফোপোলা আৰু ডাঙৰ আছিল। ই আছিল সংকুচিত বায়ুৰ ভঁৰাল; স্প্ৰিং এডালেৰে চলোৱা ভাল্‌ভ এখনে এই বায়ু ধাতুৰ নলীটোত মুকলি কৰি দিয়ে। এই মুৰটোতে এটা বাকচত কুৰিটামান গুলী থাকে, এডাল স্প্ৰিঙৰ সহায়ত এই গুলীবোৰ বন্দুকটোৰ বেৰেললৈ নিয়া হয়। এটা গুলী মাৰিলেই আন এটা সাজু হৈ পৰে।

"কেপ্টেইন নিমো, এই অস্ত্ৰপাত একেবাৰে নিখুত," মই ক'লো। "তদুপৰি ইয়াক সহজে চলাবও পাৰি। এতিয়া আমি ইয়াক চলাবৰ বাবে যাবহে খোজো। কিন্তু, সাগৰৰ তলি আমি পাম কিদৰে?"

"এই সময়ত 'নটিলাছ' পাচ ফেদম গভীৰতাত ৰৈ আছে। আমি এতিয়া যাত্ৰা কৰিবহে লাগে।"

কেপ্টেইন নিমোৱে হেলমেটটো পিন্ধি ল'লে। কঁছেই আৰু ময়ো তাকে কৰিলো। অৱশ্যে কানাডিয়ানজনে সেই অৱস্থাতো "চিকাৰৰ বাবে শুভেচ্ছা!" বুলি ক'বলৈ নাপাহৰিলে। আমাৰ পোচাকৰ ওপৰ অংশত আছিল এডাল তামৰ কলাৰ, তাৰ ওপৰত ধাতুৰ হেলমেটটো স্ক্ৰুৰ সহায়ত লগোৱা হ'ল। হেলমেটটোত তিনিটা ফুটা আছিল, তাত অৱশ্যে ডাঠ কাচ লগোৱা আছিল। হেলমেটটোৰ ভিতৰত ইফালে-সিফালে মূৰটো লৰায়েই আমি চাৰিওফালে চাব পাৰিছিলো। হেলমেটটো ঠিকমতে লগোৱাৰ লগে লগে আমাৰ পিঠিত থকা ৰকুৱাৰল যন্ত্ৰটো চলিবলৈ ধৰিলে। মই দেখিলো যে মই ৰঢ়িয়াকৈ উশাহ ল'ব পাৰিছো।

পেটীত ৰামকৰ্ফ লেম্প ওলোমাই লৈ আৰু হাতত বন্দুক লৈ মই যাত্ৰাৰ বাবে

সাজু হ'লো। কিন্তু সচা কথা ক'ব লাগিলে এই গধুৰ পোছাকৰ কৱলত পৰি আৰু ভৰিত সীহ লগোৱা গধুৰ জোতা পিন্ধি মই খোজটো আগবঢ়াবলৈয়ে টান পালো।

এনে অৱস্থাতে এই ৱাৰ্ডৰোব ৰুমটোৰ লগালগি আন এটা সৰু ৰুমলৈ মোক ঠেলি দিয়া যেন অনুভৱ কৰিলো। একে বাটেৰেই মোৰ সহচৰসকলো ৰুমটোত সোমাই পৰিল। ভালদৰে ষ্টপাৰ প্লেট লগোৱা এখন জলনিৰোধী দুৱাৰ আমাৰ ওচৰতে বন্ধ হৈ পৰাৰ শব্দ শুনিবলৈ পালো। আমি একেবাৰে সোমাই পৰিলো।

কেইমিনিটমানৰ পাছত এটা ডাঙৰ হিচহিচনি শব্দ শুনা গ'ল। মোৰ ভৰিৰপৰা বুকুলৈ যেন চেচা লাগি আহিবলৈ ধৰিলে। বুজা গ'ল যে যানখনৰ কোনোবাটো অংশৰপৰা টেপৰ সহায়েৰে আমাৰ কোঠাটোত পানী ভৰাই দিয়া হৈছে আৰু আমাক আবৰি ধৰি পানীয়ে কোঠাটো পুৰাই পেলাইছে। 'নটিলাছৰ' গাত কটা আন এখন দুৱাৰ তেতিয়া খোল খালে। আমি সামান্য পোহৰ দেখিবলৈ পালো। পিছ মুহূৰ্ততে আমাৰ ভৰিয়ে সাগৰৰ তলি চুলে।

এতিয়া বাৰু মই কিদৰে মোৰ সিদিনাৰ সাগৰ তলিৰ খোজ কঢ়া অভিজ্ঞতাৰ স্মৃতি পুনৰুদ্ধাৰ কৰো? এনে আশ্চৰ্য বৰ্ণাবলৈ জানো ভাষা আছে! কেপ্টেইন নিমো আগে আগে গ'ল। তেওঁৰ পিছে পিছে অলপ দূৰত তেওঁৰ সহচৰীজন। কঁছেই আৰু মই খুব ওচৰাওচৰিকৈ গৈ থাকিলো যেন আমাৰ ধাতুৰ শিৰস্ত্ৰাণৰ মাজেৰেও শব্দৰ আদান-প্ৰদান সম্ভৱহে! মোৰ পোছাক বা জোতা, মোৰ বায়ুৰ ৰিজাৰ্ভাৰ বা মোৰ ধাতুৰ হেলমেট একোৰেই ওজন মই আৰু অনুভৱ নকৰা হ'লো। ধাতুৰ হেলমেটটোৰ মাজত মোৰ মূৰটো খোলাৰ মাজত বাদাম লৰাদি লৰচৰ কৰি থাকিল।

সাগৰৰ পানীৰ ত্ৰিশ ফুট তলৰ এই ঠাইখিনি পোহৰোৱা পোহৰৰ শক্তি দেখি মই অবাক হ'লো। পানীৰ মাজেৰে সূৰ্যৰ পোহৰ সহজে সোমাই আহিছে, বিচ্ছুৰিত পোহৰে ৰঙ-বিৰঙৰ সৃষ্টি কৰিছে। ডেৰশ গজ পৰ্যন্ত দূৰলৈকে মই দেখা পালো। তাৰ পাছত ৰংবোৰ লাহে লাহে বিভিন্ন ঘনত্বৰ নীলাত পৰিণত হৈ শেষত নেদেখা হৈ পৰিছে। মোক আৱৰি থকা এই পানীখিনিও আচলতে আমাৰ পৃথিৱীৰ বায়ু মণ্ডলখনৰ দৰে বায়ুমণ্ডল এখনেই বুলিব পাৰি। ইও

প্ৰায় সমানেই স্বচ্ছ। মোৰ ওপৰত আছিল সাগৰৰ শান্ত পৃষ্ঠ। আমি খোজ কঢ়া বালিখিনি আছিল একেবাৰে সমান, ভাওৰ ঢৌৱে ওখ-চাপৰ কৰি থৈ যোৱা সাগৰৰ পাৰৰ বালিৰ দৰে ই নাছিল। এই চকু চমকোৱা কাৰ্পেটখনে সূৰ্যৰ পোহৰ অতি সুন্দৰকৈ প্ৰতিফলিত কৰিছিল। সেইবাবেই প্ৰতি টোপাল পানী এনে ধৰণে উদ্ভাসিত হৈ পৰিছিল। ত্ৰিশ ফুটৰ এই গভীৰতাতো দিনৰ পোহৰৰ দৰে সকলো দেখা বুলি ক'লে মোক বাৰু কোনোবাই বিশ্বাস কৰিবনে ?

পোন্ধৰ মিনিটপৰ মই এই বালিত খোজ কাঢ়ি ফুৰিলো। সাগৰৰ শামুকৰ ক্ষুদ্ৰ ক্ষুদ্ৰ ধূলি তাত পৰি আছিল। 'নটিলাছ'ৰ তলিখন এটা দীঘলীয়া দ্বীপৰ দৰে লাগিল, লাহে লাহে ই আঁতৰি যাবলৈ ধৰিলে। কিন্তু সাগৰ তলিত আন্ধাৰে আমাক আগুৰি ধৰিলে ইয়াৰ লেম্পাটোৱে আমাক ইয়াক বিচাৰি পোৱাত সহায় কৰিব।

বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰবাল, ভেঁকুৰ, এনিমোন আদিয়ে এখন চকু চমকোৱা ফুলনি বাগিচাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। তাত আছিল নীলা শুং থকা পৰফাইটি, যেন সাগৰ তলিৰ তৰাহে সেইবোৰ ! ধুনীয়াকৈ এম্ব্ৰইডাৰি কৰা লেছৰ দৰে এষ্টাৰোফাইটনবোৰো তাত আছিল, তাত আমাৰ খোজে ঢৌ তুলিছিল। সাগৰ তলিৰ মোলাস্ক, হেমাৰহেড, ডোনেছি, ষ্টৈয়াৰকেছ, ৰঙা হেলমেট-শ্বেল, এঞ্জেল ৰিং, আৰু সাগৰে সৃষ্টি কৰা হাজাৰ হাজাৰ বস্তু খোজৰ তলত মোহাৰি যাওঁতে মোৰ কিন্তু বৰ দুখ লাগিছিল। কিন্তু, আমি যাবই লাগিব ; সেইবাবে গৈ থাকিলো। আমাৰ মূৰৰ ওপৰত ফিজেলিড়ৰ জাক সিহঁতৰ শুং উলিয়াই গৈ থাকিল, নীলা পটি থকা গুলপীয়া ছাতিৰে আমাক সূৰ্যৰ পোহৰৰ-পৰা ৰক্ষা কৰি মেডুছাৰ জাক গৈ থাকিল। পেলাজিৰ জাকো গৈ থাকিল। যাৰ প্ৰতিপ্ৰভাই আন্ধাৰত আমাৰ বাট পোহৰাই তুলিলেহেঁতেন।

কেপ্টেইন নিমোৰ হাতবাউল অনুসৰণ কৰি পিছে পিছে, ক'তো নোৰোৱাকৈ গৈ থাকোতে সেই চোৱামাইল বাটতে মই এই সকলোবোৰ দেখা পালো। হঠাতে মাটিৰ ধৰণ সলনি হৈ পৰিল। বালীয়া মাটিৰ ঠাইত সামান্য বোকাময় মাটি পালো। কিন্তু সিও বালীয়া আৰু চূণময় শামুকেৰে সমভাৱে গঠিত। আমি সাগৰীয় অপতৃণেৰে আবৃত সমতল এখন পালো। এয়া যেন মানুহে সাজিব পৰা আটাইতকৈ কোমল কাৰ্পেটখনতকৈও কোমল। কিন্তু, আমাৰ

ভৰিৰ তলিত বিস্তৃত এই সেউজী বনে আমাৰ মূৰো ঢুকি পাইছিল । সাগৰৰ পানীৰ পৃষ্ঠতো পাতলীয়াকৈ সাগৰীয় অপতৃণ আছিল এনে অপতৃণৰ দুহাজাৰতকৈও অধিক বিধ এতিয়ালৈকে জনা গৈছে ।

ডেৰ ঘণ্টামান আগতে আমি 'নটিলাছ' এৰি আহিছো । তেতিয়া প্ৰায় ভৰ দুপৰীয়া হৈছে সূৰ্যৰ ৰশ্মি প্ৰতিসৰিত নোহোৱাকৈ পোনে পোনে অহা কথাটোৰপৰাই মই এই কথা বুজিব পাৰিলো । পানীৰ ৰংবোৰ লাহে লাহে কমি গৈ পান্না আৰু নীলকান্তমণিৰ ৰঙৰ দৰে আভা এটাৰ সৃষ্টি হ'ল । আমি নিয়মিত খোজেৰে গৈ আছিলো, মাটিত আমাৰ খোজৰ বঢ়িয়া শব্দ হৈছিল। পৃথিৱীত এনে শব্দৰ প্ৰতি আমাৰ কাণ একেবাৰে অনভ্যস্ত ইয়াত যে খোজৰ কি ডাঙৰ শব্দ হয় । আচলতে শব্দৰ বাবে পানী বায়ুতকৈ চাৰিগুণে বেছি পৰিবাহী । এনেতে আমি ক্ৰমে দ'লৈ নামি গ'লো । পোহৰ সমভাৱে ৰঙীন হৈ পৰিল । আমি এশ পাচ গজ কুৰি ইঞ্চি গভীৰতা পালো, তাত চাপ আছিল ছয় বায়ুমণ্ডল ।

তেতিয়াও মই সূৰ্যৰ ৰশ্মি কিন্তু দেখিবলৈ পাইছিলো অৱশ্যে সি বৰ দুৰ্বল হৈ পৰিছিল । তেতিয়া উজ্জ্বল পোহৰৰ ঠাইত এক ৰঙচুৱা সন্ধিয়াৰ পোহৰ আহি পৰিছিল । তথাপিও, আমি কিন্তু ভালদৰেই দেখা পাইছিলো ৰামকৰ্ফ'ৰ যন্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ দৰ্কাৰ তেতিয়াও হোৱা নাছিল । এনেতে কেপ্টেইন নিমো বৈ গ'ল ; তেওঁ মই তেওঁৰ ওচৰ পোৱালৈ বাট চালে, তাৰ পাছত অলপ দূৰত ছাঁত মৰীচিকা যেন লগা কিবা এটা ক'লা বস্তুৰ ফালে আঙুলিয়াই দেখুৱালে । "এয়াই নিশ্চয় ক্ৰেস্পাৰ জংগলী দ্বীপ," —মই ভাবিলো । মোৰ ভুল হোৱা নাছিল ।

অধ্যায় ১৬

পানীৰ তলৰ হাবি

অৱশেষত আমি এই হাবিৰ দাঁতিত উপস্থিত হ'লো । কেপ্টেইন নিমোৰ বিস্তৰ ৰাজ্যৰ ভিতৰত ইও এখন বৰ ধুনীয়া ঠাই তেওঁ একেবাৰে নিজৰ

বস্তু চোৱাদি চালে, পৃথিৱীৰ আদি কালছোৱাত আদি মানৱৰ যেনে অধিকাৰ আছিল তেওঁৰো যেন ইয়াৰ ওপৰত তেনে অধিকাৰেই আছে। আৰু তেওঁৰ এই পানীৰ তলৰ সম্পত্তিৰ অধিকাৰ লৈ কোনেই বা তেওঁৰ লগত কাজিয়া কৰিব ? হাতত কুঠাৰ লৈ এই ক'লা গছ-গছনিবোৰ কাটো বুলি কোন থামি-ডাঠ আগবঢ়ুৱা বাৰু ওলাই আহিব ?

হাবিখনত ডাঙৰ ডাঙৰ গছ-গছনি ভৰি আছিল। তাৰ জোপোহাৰ মাজত সোমোয়েই মই এটা কথা লক্ষ্য কৰিলো যে গছ-গছনিবোৰৰ ঠাল-ঠেঙুলি বৰ বেলেগ ধৰণে ওলাইছে।

মাটিত পৰি থকা গছ-গছনিৰপৰা ওপৰৰ গছ-গছনিলৈকে সকলোৰে ক্ষেত্ৰত এটা মন কৰিবলগীয়া কথা হ'ল এই যে ক'তো এডালো ঠাল ঠেঙুলি ভঙা বা বেকা হোৱা নাই, আৰু সেইবোৰ অনুভূমিক দিশত প্ৰসাৰিত নহৈ সকলো ওপৰ-মুৱাকৈ পানীৰ পৃষ্ঠৰ ফালে প্ৰসাৰিত হৈছে। কোনো এডাল সূত্ৰিকা বা এডাল ফিটা, সি যিমানেই পাতল নহওক কিয়, ক'তো বেকা হৈ থকা নাই ; একেবাৰে লোৰ দণ্ডৰ দৰে পোন হৈ আছে। ফুকাছু আৰু লিয়ানাবোৰৰ গঠনকাৰী পদাৰ্থ-বোৰ ডাঠ হোৱা বাবে সিহঁত একেবাৰে লম্বভাৱে প্ৰসাৰিত হৈছে। সেই সকলো একেবাৰে স্থিৰ হৈ আছে কিন্তু এফালে টানি আনি এৰি দিলে সিহঁতে তৎক্ষণাতে আগৰ অৱস্থালৈ যায়। এয়া যেন অভিলাম্বিক ব্যৱস্থাৰহে ৰাজ্য এখন !

এঘণ্টামান যোৱাৰ পাছত কেপ্টেইন নিমোৱে আমাক ৰ'বলৈ সংকেত দিলে। মই অৱশ্যে কথাটো বেয়া নাপালো। আমি এলাৰিব জোপোহা এটাৰ তলত দীঘল দিলো, তাৰ দীঘলীয়া আগবোৰ কাঁড়ৰ দৰে মেল খাই আছিল।

এইদৰে চাৰিঘণ্টা খোজ কাঢ়ি ফুৰাৰ পাছতো ভীষণ ভোক নলগা দেখি মই আচৰিতেই হ'লো। তাৰ কাৰণো মই একো বুজি নাপালো। আনহাতে মোৰ যেন টোপনিতে চকু মুদ খাই আহিব এনে লাগিল। ডুবাৰুবোৰ এনে হয়েই। গতিকে অলপ পাছতে ডাঠ কাচৰ ভিতৰতে মোৰ চকু মুদ খাই আহিল আৰু মই গভীৰ টোপনিত পৰিলো। আগতে খোজ কাঢ়ি ফুৰা বাবেহে টোপনি আহিব পৰা নাছিল। কেপ্টেইন নিমো আৰু তেওঁৰ স্থূলকায় সহচৰজনে সেই স্ফটিক-স্পষ্ট পৰিবেশত শুই পৰি আমাক আদৰ্শ দেখুৱালে।

তেনেদৰে কিমান সময় টোপনিত পৰি থাকিলো ক'ব নোৱাৰো। তেতিয়া সাৰ পালো দেখিলো যে সূৰ্য দিগন্তত ডুব যাবলৈ ধৰিছে। কেপ্টেইন নিমো ইতিমধ্যে উঠিছেই, মই এঙামুৰি কাঢ়িব ধৰিছো, এনেতে অপ্ৰত্যাশিতভাৱে সমুখত এটা জীৱ দেখি চক খাই জাপ মাৰি উঠিলো।

মাথোঁ কেইখোজমান নিলগতে এটা আঠত্ৰিশ ইঞ্চিমান ওখ সাগৰীয় মকৰাই মোৰ ফালে কেঁৰাচকুৱাকৈ চাই ৰৈ আছে যেন সি মোৰ গাত জাপ মাৰি পৰিবলৈহে সাজু হৈছে। মোৰ ডুবাৰুৰ পোচাকটো অৱশ্যে মকৰাটোৰ কামোৰৰ পৰা মোক বচাব পৰাকৈ ডাঠ, কিন্তু তথাপিও মই ভয়তে কঁপি উঠিলো। কঁহেই আৰু 'নটিলাছ'ৰ নাবিকজনে এনেতে সাৰ পালে। কেপ্টেইন নিমোৱে সেই ভয়ানক চোকোৰা থকা জীৱটোলৈ আঙুলিয়াই দেখুৱালে। বন্দুকৰ গদীৰ খুন্দাত জীৱটো বাগৰি পৰিল তাৰ হাতোৰাবোৰ ভীষণ জোৰেৰে কঁপিবলৈ ধৰিলে। মোৰ মনলৈ এই ভাব আহিল যে এই অন্ধকাৰ গভীৰতাত ইয়াতকৈও ভয়ানক জীৱ থাকিব পাৰে, সিহঁতৰ আক্ৰমণৰপৰা মোৰ পোচাকে হয়তো বচাব নোৱাৰিবও পাৰে। আগতে কেতিয়াও এই কথা ভবাই নাছিলো। এতিয়া সাৱধানে থাকিবলৈ ঠিক কৰিলো। মই ভাবিছিলো যে এই জিৰণিখিনিৰ পাছত আমাৰ ঘূৰা-ফিৰা শেষ হ'ব। কিন্তু মোৰ ভুল হ'ল। 'নটিলাছ'লৈ উভতি যোৱাৰ সলনি কেপ্টেইন নিমোৱে তেওঁৰ এই অভিযান চলাইহে গ'ল। মাটি তেতিয়াও হেলনীয়া হৈ ক্ৰমে ক্ৰমে আমাক বেছি দ ঠাইলৈ নি আছিল। বোধকৰো তিনি মান বজাত, তুখন লম্ব বেৰৰ মাজৰ এটুকুৰা সমতলত আমি উপস্থিত হ'লো। তাৰ গভীৰতা আছিল প্ৰায় ৭৫ ফেদম। আমাৰ যন্ত্ৰপাতি আৰু আচবাববোৰ নিখুত আছিল বাবে আমি প্ৰকৃতিয়ে মানুহৰ সাগৰতলিৰ ভ্ৰমণৰ ওপৰত বান্ধি দিয়া যেন লগা সীমাৰ পঞ্চল্লিশ ফেদম অধিক গভীৰতালৈ যাব পাৰিলো।

মই পসত্তৰ ফেদম বুলি কৈছো যদিও গভীৰতা জোখাৰ বাবে তেনে কোনো যন্ত্ৰ মোৰ নাছিল। কিন্তু আটাইতকৈ পৰিষ্কাৰ পানীতো সূৰ্যৰ পোহৰ ইয়াতকৈ বেছি গভীৰলৈ ভেদ কৰি যাব নোৱাৰে। অন্ধকাৰ বেছি হৈ আহিছিল। দহ খোজ দূৰতো কোনো বস্তু দেখা পোৱা নাযায়। মই খেপিয়াই খেপিয়াই আগ বাঢ়িছিলো। তেনেতে মই এটা উজ্জ্বল বগা পোহৰ দেখিবলৈ পালো। কেপ্টেইন নিমোৱে এইমাত্ৰ তেওঁৰ বৈদ্যুতিক যন্ত্ৰটো চলাইছে; তেওঁৰ

সহচৰজনেও তাকে কৰিলে, তাকে দেখি কঁহেই আৰু ময়ো তাকে কৰিলো। এটা ক্ষু সুৰাই মই এডাল তাঁৰ আৰু মেৰ খাই থকা কাচডোখৰৰ মাজত সংযোগ স্থাপন কৰিলো। আমাৰ চাৰিওটা লেম্প জ্বলি উঠাত সাগৰখনৰ ছয়ত্রিশ গজৰ এটা বৃত্ত পোহৰ হৈ পৰিল।

খোজ কাঢ়ি যাওঁতে মোৰ ভাব হ'ল যে আমাৰ এই ৰামকৰ্ফ যন্ত্ৰৰ পোহৰে অন্ধকাৰৰ টোপনিৰ মাজৰপৰা সাগৰীয় জীৱজন্তুক নিশ্চয় আকৰ্ষণ কৰি আনিব। কিন্তু, জীৱজন্তুবোৰে ওচৰ চাপিলেও চিকাৰীসকলৰ পৰা সম্মানজনক দূৰত্ব বজাই ৰখা দেখা গ'ল। কেৰাবাৰো কেপ্টেইন নিমো ৰ'ল, কান্ধত বন্দুকটো উঠাই ল'লে, কেইমুহূৰ্ত্তমানৰ পাছত বন্দুকটো নমাই আকৌ যাবলৈ ধৰিলে। অৱশেষত চাৰি ঘণ্টামান পাছত এই সুন্দৰ শিক্ষা-ভ্ৰমণটোৰ সামৰণি পৰিল। আমি আহি প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড শিলৰ ওখ বেৰ এখনৰ কাষ পালো। তাত অন্ধকাৰ গুহাও বহুতো আছিল কিন্তু উঠিবলৈ কোনো হেলনীয়া দাঁতি নাছিল। এয়াই আছিল ক্ৰোস্পো দ্বীপৰ তলিৰ গাথনি। তাৰ মানে আমি পাৰৰ ওচৰ পাইছো! কেপ্টেইন নিমো হঠাতে ৰৈ গ'ল। তেওঁৰ হাতৰ ঠাৰত আমিও ৰৈ গ'লো। বেৰখন বগাবলৈ মোৰ যিমানেই মন নাথাকক কিয় মই ৰৈ যাবলগীয়া হ'লো। এয়েই কেপ্টেইন নিমোৰ ৰাজ্যৰ সীমা। তেওঁ এই সীমাৰ বাহিৰলৈ নাযায়। ইয়াৰ সিফালে গোলকটোৰ এটা অংশ আছে, কিন্তু তাত তেওঁ হয়তো ভৰি নিদিয়ে।

ওলোটা যাত্রা আৰম্ভ হ'ল। কেপ্টেইন নিমোৱে বিনাদ্বিধাই তেওঁৰ সৰু দলটোৰ নায়ক হৈ পথ প্ৰদৰ্শন কৰি গৈ থাকিল। মোৰ ভাব হ'ল আমি যেন 'নটিলাছ'লৈ একেটা বাটেৰে ওলোটা নাই। নতুন বাটটো বৰ থিয় আৰু সেইবাবে কষ্টকৰ আছিল। আমি সোনকালেই সাগৰৰ পৃষ্ঠৰ ওচৰ চাপিলো। অয়স্ত্ৰে ওপৰ স্তৰলৈ আমি চাপৰ প্ৰভাৱ অতি দ্ৰুতভাৱে নোহোৱা হৈ অংগ-প্ৰত্যংগৰ হানি হ'ব পৰাকৈ সিমান সোনকালেও গুচি অহা নাছিলো। ডুবুৰিবিলাক হঠাতে উঠি অহাৰ ফলত তেওঁলোক কেতিয়াবা মৃত্যু মুখত পৰে। সোনকালেই পোহৰ দেখা গ'ল আৰু পোহৰ বাঢ়িও আছিল। সূৰ্যৰ পোহৰ হেলনীয়া হৈ পৰা বাবে প্ৰত্যেক বস্তুকে ৰ্বণালীৰ আওঁঠি একোটাই আগুৰি ধৰিছিল। চাৰে দহ ফুট গভীৰতাত আমি নানা ধৰণৰ সৰু সৰু মাছৰ জাক এটাৰ মাজেৰে যাবলগীয়া হ'লো। বায়ুৰ

মাজেৰে যোৱা চৰাইতকৈ ইহঁত সংখ্যাতো বেছি, বেগতো ক্ষিপ্ৰ। কিন্তু, গুলী মাৰিবলগীয়া হোৱা কোনো বিশেষ সাগৰীয় জন্তু তেতিয়ালৈকে আমাৰ দৃষ্টিগোচৰ হোৱা নাছিল। এনেতে হঠাতে দেখিলো কেপ্টেইনে বন্দুকটো পোনাই লৈ জোপোহাৰ আঁৰলৈ কিবা এটা গতিশীল বস্তু খেদি গৈছে। তেওঁ গুলী মাৰিলে—মই এটা মৃদু হিচহিচনি শুনিবলৈ পালো। অলপ দূৰত এটা জীৱ স্থিৰ হৈ পৰি গ'ল। সেয়া আছিল এটা সাগৰীয় উদ, একমাত্ৰ একেবাৰে সাগৰীয় চতুষ্পদ জন্তু। উদটো আছিল পাচ ফুট দীঘল আৰু নিশ্চয় বৰ মূল্যবানো হ'ব। ইয়াৰ ওপৰফালে ৰঙচুৱা আৰু তলফালে ৰূপালী, ছালৰ ৰুছ আৰু চীনদেশৰ বজাৰত বৰ চাহিদা আছে। ইয়াৰ মিহি, উজ্জ্বল ছালডোখৰৰ দাম আশী ডলাৰৰ কম নহ'ব। চুটি কাণ, গোল মূৰ, গোলাকাৰ চকু, মেকুৰীৰ দৰে বগা গোফ, লগ লগা ভৰিৰ পতা আৰু নখ আৰু কোচা বন্ধা নেজেৰে এই আচৰিত স্তন্যপায়ীটোলৈ মই ৰ লাগি চালো। মাছমৰীয়াই মাৰোতে মাৰোতে এই মূল্যবান জন্তুটো এতিয়া একেবাৰে দুষ্প্ৰাপ্য হৈ পৰিছে আৰু মাত্ৰ উত্তৰ প্ৰশান্ত মহাসাগৰতে আশ্ৰয় লৈছে। হয়তো অচিৰেই এই প্ৰজাতিটো নিশ্চিহ্ন হৈ পৰিব।

এই ঘটনাই আমাৰ পদযাত্ৰাত বাধা দিয়া নাছিল। দুঘণ্টা জুৰি বালীয়া সমতল অতিক্ৰম কৰাৰ পাছত আমি খোজ কাঢ়িবলৈ বৰ অসুবিধাজনক শেলুৱৈৰে ভৰা অঞ্চল এটা পালো। সচা ক'ব লাগিলে, যেতিয়া আধা মাইল দূৰলৈ পানী পোহৰাই তোলা পোহৰ এটা দেখিবলৈ পালো, তেতিয়া মই একো কৰিব নোৱাৰা হৈ পৰিলো। সেয়া আছিল 'নটিলাছ'ৰ লেম্প। কুৰি মিনিট পাৰ হৈ যোৱাৰ আগতে আমি যানখনত উঠিবগৈ লাগিব, তেতিয়াহে ভালদৰে উশাহ ল'ব পাৰিম, এতিয়া বিজাৰ্ভাৰৰ বায়ুত অক্সিজেনৰ পৰিমাণ একেবাৰে কমি যোৱা যেন লাগিছে। কিন্তু, এটা আকস্মিক ঘটনাৰ কথা তেতিয়া মই হিচাপত ধৰাই নাছিলো, এই ঘটনাটোৱে আমি গৈ পাওঁতে অলপ পলম কৰি দিলে।

মই কেইখোজমান পিছ পৰি আছিলো। এনেতে হঠাতে দেখিলো কেপ্টেইন নিমো মোৰ ফালে বেগাই আহিব লাগিছে। তেওঁ তেওঁৰ শক্তিশালী হাতেৰে মোক মাটিলৈ হেঁচি ধৰিলে, তেওঁৰ সহচৰজনে কঁছেইকো তেনে কৰিলে। এই আচম্বিক আক্ৰমণৰ বিষয়ে মই একো বুজিবই পৰা নাছিলো,

কিন্তু কেপ্টেইনকো মোৰ কাষতে মাটিত পৰি লৰচৰ নকৰাকৈ থকা যোৱা দেখি মই আশ্বস্ত হ'লো।

মই মাটিত শেলুৱৈৰ জোপোহা এটাৰ তলত দীঘল দি পৰিছিলো। মূৰ তুলি দেখিলো দৈত্যকায় কিবা এটা চমকা-চমক পোহৰৰ সৃষ্টি কৰি বিৰাট শব্দ কৰি আমাৰ ওপৰেৰে পাৰ হৈ গৈছে।

দুটা ভয়ানক শ্বাৰ্ক চিনি পোৱাৰ পাছত মোৰ তেজ যেন ধমনীতে গোট খালে। এয়া আছিল দুটা ভয়ানক টিণ্টোৰিয়া, সিহঁতৰ নেজ আছিল প্ৰকাণ্ড, দৃষ্টি অতি তীব্ৰ আৰু সিহঁতৰ মুখত থকা ৰন্ধ্ৰ কিছুমানৰপৰা প্ৰতিপ্ৰভা ওলাইছিল। একেবাৰে দানৱ! সিহঁতে ইচ্ছা কৰিলে সিহঁতৰ লো যেন দাঁতেৰে একো একোজন মানুহক গোটে গোটে গুড়ি কৰি পেলাব পাৰে। কঁছেয়ে সিহঁতৰ শ্ৰেণীবিভাৰ্জন কৰিব খুজিলে নে নাই মই ক'ব নোৱাৰিলো মই কিন্তু সিহঁতৰ ৰূপালী পেট আৰু দাঁতে চিকচিকাই থকা মুখলৈ একেবাৰে অবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিৰেহে চাই ৰ'লো, এজন বলি হ'বলৈ ওলোৱা মানুহ হিচাপে, প্ৰকৃতি-বিজ্ঞানী হিচাপে নহয়।

সুখৰ কথা যে এই ৰাক্ষসবিলাকে ভালদৰে দেখা নাপায়। সিহঁতৰ ৰঙচুৱা বাজেৰে আমাক প্ৰায় চুই আমাক নেদেখাকৈয়ে সিহঁত গুচি গ'ল। হাবিত বাঘৰ আগত পৰাতকৈও ডাঙৰ এটা বিপদৰপৰা আমি আচৰিতধৰণে বাচি গলো। আধাঘণ্টা পাছত, বৈদ্যুতিক পোহৰৰ পথ নিৰ্দেশ মানি আমি 'নটিলাছ'ত উপস্থিত হ'লো। বাহিৰৰ দুৱাৰখন খোলাই আছিল আমি আটাইকেইজন প্ৰথম কোঠাটোত সোমাই পৰাৰ পাছত কেপ্টেইন নিমোৱে দুৱাৰখন বন্ধ কৰি দিলে। তাৰ পাছত তেওঁ এটা নব্ ঘূৰাই দিলে। যানখনৰ মাজত ক'ৰবাত পাম্পে কাম কৰা মই শুনিবলৈ পালো। কোঠাটোত পানী লাহে লাহে কমি কমি একেবাৰে নোহোৱা হৈ পৰিল। তেতিয়া ভিতৰৰ দুৱাৰ এখন মেল খালে। সেই দুৱাৰেৰে আমি পোচাক-পৰিচ্ছদৰ কোঠালীটোত সোমাই পৰিলো।

তাত আমাৰ ডুবাৰুৰ পোচাক খোলা হ'ল। অৱশ্যে খোলোতে অসুবিধা নোহোৱাকৈ নাছিল। আহাৰ আৰু নিদ্ৰাৰ অভাৱত ক্লান্ত হৈ মই সাগৰতলিৰ সেই শিক্ষা-ভ্ৰমণৰ আশ্চৰ্যৰ স্মৃতিৰে মোৰ কোঠাত সোমাই পৰিলো।

অধ্যায় ১৭

প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ তলিত চাৰি হাজাৰ লীগ*

পিছদিনা ১৮ নবেম্বৰ তাৰিখে, আগদিনাৰ ভাগৰ প্ৰায় পলাই যোৱাত মই প্লেটফৰ্মলৈ উঠি গ'লো।

মই সাগৰৰ ৰূপ চাই থাকোতে কেপ্টেইন নিমো তাত ওলালগৈ। মোৰ উপস্থিতি যেন গমেই পোৱা নাই, তেনেভাৱে তেওঁ অলপ সময় কিবাকিবি জ্যোতিৰ্বৈজ্ঞানিক পৰ্যবেক্ষণ চলালে। সেয়া শেষ কৰি তেওঁ ৱাট্‌চ লাইটৰ কেজত অলপপৰ আঁউজি থিয় হ'ল আৰু সাগৰৰ পিনে উকা দৃষ্টিৰে চাই থাকিল। "ম'ছিঅ' এৰোনা, আপুনি বাৰু সাগৰৰ গভীৰতাৰ বিষয়ে জানেনে?" তেওঁ মোক সুধিলে।

"মুখ্য গভীৰতাযাপন পদ্ধতিবোৰৰ পৰা যি জনা গৈছে সেয়াহে মাথোন মই জানো, কেপ্টেইন," মই ক'লো।

"মোক বাৰু সেইবোৰ ক'বনে, যাতে মই সেইবোৰ মোৰ কামত খটাব পাৰো?"

"যি মনত আছে কওঁ বাৰু," মই ক'লো। "মোৰ যদি ভুল হোৱা নাই, তেনেহ'লে উত্তৰ আটলাণ্টিকত ৮,০০০ গজ আৰু ভূমধ্যসাগৰত ২৫০০ গজ গভীৰতা পোৱা গৈছে। দক্ষিণ আটলাণ্টিকত, ৩৫ অক্ষাংশৰ ওচৰতে অতি উল্লেখনীয়ভাৱে গভীৰতামাপন হৈছে, তাত ১২,০০০, ১৪,০০০ আৰু ১৫,০০০ গজ পোৱা গৈছে। মুঠতে এই বুলি ক'ব পাৰি যে সকলোবোৰ সাগৰৰ তলি সমান কৰি পোলোৱা হ'লে গড় গভীৰতা হ'লহেঁতেন এক সমষ্টি চাৰি ভাগৰ তিনি লীগ।"

"প্ৰফেছৰ, আমি আপোনাক তাতোকৈ ভাল গভীৰতা দেখুৱাব পাৰিম বোধহয়। প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ এই অঞ্চলটোৰ গড় গভীৰতা ৪০০০ গজ।" কেপ্টেইনে উত্তৰ দিলে।

---

*এক ফৰাছী লীগ প্ৰায় চাৰে তিনি কিল'মিটাৰৰ সমান।

এইখিনি কথা কৈ কেপ্টেইন নিমো পেনেলৰ ওচৰলৈ গৈ জখলাৰে নামি গুচি গ'ল। তেওঁৰ পিছে পিছে গৈ ময়ো ডাঙৰ ড্ৰইং কমটো পালো। তৎক্ষণাৎ স্ক্ৰু চলোৱা হ'ল, 'লগে' প্ৰতি ঘণ্টাত কুৰি মাইল দেখুৱালে।

ইয়াৰ পাছত বহুদিন, বহু সপ্তাহ পাৰ হৈ গ'ল। কেপ্টেইন নিমোক অতি পাতলীয়াকৈহে দেখা পোৱা গ'ল। লেফটেনেণ্টে নিয়মিতভাৱে যানখনৰ যাত্ৰাপথ চাৰ্টত বহুৱাই থৈ যোৱা বাবে সেইবিষয়ে যথাযথভাৱে জনাত মোৰ কোনো অসুবিধা নহ'ল।

২৬ নবেম্বৰৰ দিনা ৰাতিপুৱা তিনি বজাত 'নটিলাছে' ১২৭° দ্ৰাঘিমাত কৰ্কট-ক্ৰান্তি পাৰ হ'ল। ২৭ তাৰিখে ছেণ্ডৱিছ দ্বীপ দেখা গ'ল; ইয়াতেই ১৭৭৯ চনৰ ১৪ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা কেপ্টেইন কুক মৃত্যু মুখত পৰিছিল। তেতিয়ালৈকে আমি আমাৰ যাত্ৰাবিন্দুৰপৰা ৪৮৬০ লিগ অতিক্ৰম কৰি আহিছো। সিদিনা ৰাতিপুৱা প্লেটফৰ্মলৈ যাওঁতে মই বতাহৰ দিশত দুমাইল নিলগত হাৱাই দ্বীপ দেখা পালো; সাতোটা দ্বীপে সজা দ্বীপপুঞ্জটোত ইয়েই আটাইতকৈ ডাঙৰ দ্বীপ। খেতি-বাতি হোৱা পৰ্বত শ্ৰেণী, দাঁতিৰ সমান্তৰালকৈ থিয় হৈ থকা কেবাখনো পৰ্বত, সাগৰৰ পৃষ্ঠৰ ৫০০০ গজ ওপৰৰ মউনা-ৰিয়াৰ ওপৰত থকা আগ্নেয়গিৰি আদি মই স্পষ্টকৈ দেখা পালো। জালত আন বহুতো বস্তুৰ লগতে সেই অঞ্চলৰ সাগৰৰ বৈশিষ্ট্যস্বৰূপ কেবাবিধো ফ্লেবিলাৰি আৰু ধুনীয়া পলিপি উঠি আহিল। তেতিয়াও 'নটিলাছ'ৰ দিশ দক্ষিণ-পূৱেই আছিল। এক ডিচেম্বৰৰ দিনা ১৪২ দ্ৰাঘিমাত আমি বিষুৱ অতিক্ৰম কৰিলো আৰু মাজতে কোনো বিশেষ ঘটনা নঘটাকৈ বেগাই পাৰ হোৱাৰ পাছত ৪ তাৰিখে মাৰকুৱেছাছ দ্বীপপুঞ্জ দেখা পালো। তিনি মাইল নিলগত, ৮°৫৭′ দক্ষিণ অক্ষাংশ আৰু ১৩৯°৩২′ পশ্চিম দ্ৰাঘিমাংশত, মই সেই দ্বীপ-পুঞ্জৰ সবাতোকৈ ডাঙৰ দ্বীপ ফ্ৰান্সৰ অধীনস্থ নউকা-হিভাৰ মাৰ্টিনৰ শৃংগ দেখা পালো। মই মাথো দিগন্তৰ বিপৰীতে জংগলী পৰ্বতবোৰ দেখা পালো, কাৰণ কেপ্টেইন নিমোৱে বতাহৰ দিশত জাহাজখন ঘূৰাব নুখুজিলে।

১১ ডিচেম্বৰৰ দিনা দিনৰ বেলা মই ডাঙৰ ড্ৰইং কমটোত পঢ়াত ব্যস্ত হৈ আছিলো। আধাখোলা খিৰিকিৰে নেড লেণ্ড আৰু কঁচেয়ে উজ্জ্বল পানীৰ ফালে চাই আছিল। 'নটিলাছ' স্থিৰ হৈ আছিল, ই আছিল ১০০০

গজ গভীৰতাত। সাগৰৰ এই অঞ্চলৈ সাধাৰণতে কোনো নাহে আৰু ইয়াত ডাঙৰ মাছো কাচিৎহে দেখা যায়।

মই তেতিয়া জঁ্যা মাছেয়ে লিখা এখন মনোমোহা কিতাপ পঢ়ি আছিলো। কিতাপখনৰ নাম আছিল 'দি স্লেভচ্ছ অব দি ষ্টোমাক'। কিতাপখনৰপৰা মই কিছুমান মূল্যবান কথা শিকি আছিলো। হঠাতে কঁছেয়ে মাত লগালেঃ "গৰাকীয়ে বাৰু এক মুহূৰ্তৰ বাবে ইয়ালৈ আহিবনে? সি আচৰিত হোৱাৰ সুৰত ক'লে।
"ঘটনাটোনো কি, কঁছেই?"
"গৰাকীয়ে চালে ভাল হয়।"
উঠি গৈ কাচৰ কাষত কিলাকুটিত ভেজা দি মই চালো।

উজ্জ্বল ইলেক্‌ট্ৰিক লাইটৰ তলত এটা বিৰাট ডাঙৰ ক'লা বস্তু, একেবাৰে অলৰ-অচৰ অৱস্থাত পানীৰ মাজতে ওলোমাই থৈ দিয়া আছে। এই বিৰাটকায় তিমিগণীয় জীৱটোৰ প্ৰকৃতি উদ্ধাৰৰ আশাৰে মই মনোযোগেৰে চাই ৰলো। হঠাতে কিন্তু মোৰ মনত আন এটা ভাবহে হ'ল, "এয়া এখন যান" মই ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে উচ্চাৰণ কৰি পেলালো।
"এৰা, নষ্ট হৈ যোৱা জাহাজ এখন লম্বভাৱে ডুবি গৈছে," নেড লেণ্ড ক'লে।

নেড লেণ্ডে ঠিকেই কৈছিল। আমি এখন ধ্বংসপ্ৰাপ্ত জাহাজেই লগ পাইছিলো, তাৰ ছিগা মাস্তুল-বন্ধা ৰচিবোৰ তেতিয়াও ওলমিয়েই আছিল। জাহাজখন তলিখন ভালেই থকা যেন লাগিছিল হয়তো মাত্ৰ কেইঘণ্টামান আগতেহে জাহাজখন ধ্বংসপ্ৰাপ্ত হৈছিল। ব্ৰিজৰ প্ৰায় দুফুট ওপৰত ভাগি থকা মাস্তুলৰ তিনিটা খুটিয়ে প্ৰমাণ কৰিছিল যে জাহাজখনৰ মাস্তুলবোৰ, ধ্বংসপ্ৰাপ্ত হৈছিল। বেকা হৈ পৰাত জাহাজখনত পানী সোমাবলৈ ধৰিছিল আৰু সেই অৱস্থাতে জাহাজখনে বন্দৰ অভিমুখে আগ বাঢ়িছিল। জাহাজখনৰ এই পানীৰ তলৰ, ধ্বংসপ্ৰাপ্ত অৱস্থাটো দেখিলে দুখ লগা হৈ পৰিছিল কিন্তু তাতোকৈও দুখ লগা আছিল ব্ৰিজখনৰ দৃশ্যটো। তাত তেতিয়াও ৰচিৰে বন্ধা অৱস্থাত কিছুমান মৃত দেহ পৰি আছিল। মই পাচজন গণিব পাৰিলো চাৰিজন মতা মানুহ, তাৰে এজনে ৰ'ঠা থকা ফালে থিয় হৈ আছে, আৰু এগৰাকী তিৰোতা মানুহ, তেওঁৰ পিছফালে থিয় হৈ আছে তেওঁৰ

হাতত এটা কেচুৱা। তিৰোতাগৰাকী একেবাৰে যুৱতী। ‘নটিলাছ’ৰ লাইটৰ উজ্জ্বল পোহৰত মই তেওঁৰ মুখৰ আকৃতি আদি ধৰিব পাৰিলো, পানীয়ে তেতিয়াও সেইবোৰ পচাবলৈ আৰম্ভ কৰা নাই। শেষ আশাৰে তেওঁ কেচুৱাটোক নিজৰ মূৰৰ ওপৰলৈ তুলি ধৰিছে, বেচেৰা অকমাণি শিশুটো! তাৰ হাত এখনে মাকৰ ডিঙিত সাৱটি আছে। বাকী চাৰিজন নাবিকৰ মুখত আতংকৰ চিন। জাহাজখনৰ লগত সাঙুৰি পেলোৱা ৰচিৰ বান্ধৰপৰা মুক্ত হ'বলৈ শেষ চেষ্টা কৰি তেওঁলোক ক্লান্ত হৈ পৰিছে। কেৱল ষ্টিয়াৰ্ছ-মেনজন শান্ত হৈ আছে, তেওঁৰ মুখ স্পষ্ট আৰু গম্ভীৰ, তেওঁৰ পকা চুলি কপালত লাগি ধৰিছে, তেওঁৰ হাতে তেতিয়াও হেল্মৰ চকা খামুচি ধৰি আছে যেন তেতিয়াও তেওঁ ভগা মাস্তুল তিনিটাক সাগৰৰ গভীৰতাৰ মাজেৰে বাট দেখুৱাইহে নিছে।

কি দৃশ্য! আমি মূক হৈ ৰ'লো; যেন ধ্বংসপ্ৰাপ্ত জাহাজখনৰ শেষ মুহূৰ্তৰ ফটো এখনহে জীৱন্ত কৰি ৰখা হৈছে, দেখি আমাৰ বুকুৰ ধপধপনি বাঢ়ি গ'ল। মানুহৰ মঙহৰ গোন্ধ পাই বিৰাট বিৰাট শাৰ্ক আগুৱাই অহা মই দেখিবলৈয়ে পালো।

‘নটিলাছ’ ঘূৰি ডুবা জাহাজখনৰ চাৰিওকাষেৰে এপাক মাৰিলে। এটা মুহূৰ্তত মই সেই জাহাজখনৰ পিছফালে দেখা পালো; “দি ফ্লোৰিডা ছুণ্ডৰলেণ্ড।”

অধ্যায় ১৮

ভেনিকৰো

এই ভয়ানক দৃশ্যটো ‘নটিলাছে’ তাৰ যাত্ৰাপথত মুখা-মুখি হোৱা বহুতো ধ্বংসলীলাৰ প্ৰথমটোহে আছিল। যিমান দিনলৈ ই সাধাৰণতে জাহাজ আহ-যাহ কৰা অঞ্চলেৰে গৈ থাকিল, সিমান দিনলৈ জাহাজৰ ধ্বংসপ্ৰাপ্ত খোলা পানীৰ তলত পৰি থকা দেখা গৈ থাকিল, তদুপৰি কামান, গুলী, লংগৰ, শিকলি, আৰু হাজাৰ-বিজাৰ লোৰ বস্তু মামৰে খাই পেলোৱা

অন্তৰ্দ্বাত তলিত পৰি থকা দেখা গ'ল। যি হওক, ১১ ডিছেম্বৰ তাৰিখে আমি পমোটউ দ্বীপপুঞ্জ দেখা পালো। ই বউগেনভিলৰ পুৰণি বিপদজ্জনক দ্বীপপুঞ্জ আৰু ডুছি দ্বীপৰপৰা লাজাৰেফ দ্বীপলৈ পূৱ-দক্ষিণ-পূৱৰপৰা পশ্চিম-উত্তৰ-পশ্চিমলৈ ৫০০ লীগ বিস্তৃত। এই দ্বীপপুঞ্জই ৩৭০ বৰ্গ কালি অধিকাৰ কৰি আছে। ইয়াত আচলতে ষাঠিটা দ্বীপপুঞ্জ আছে, তাৰ ভিতৰত গেম্বিয়াৰ দ্বীপপুঞ্জই বিখ্যাত আৰু ইয়াৰ ওপৰত ফ্ৰান্সে শাসন চলায়। এইবোৰ হ'ল প্ৰবাল দ্বীপ, লাহে লাহে ওপৰ উঠি আহিছে, পলিপাছৰ দৈনন্দিন কামৰ ফলত এইবোৰৰ জন্ম, এই কাম চলিয়েই আছে আৰু এদিন এই দ্বীপপুঞ্জবোৰ সংলগ্ন হৈ পৰিব, ফলত এখন পঞ্চম মহাদেশ নিউজিলেণ্ডৰপৰা নিউ কেলেডনিয়ালৈ আৰু তাৰপৰা মাৰকুৱেছাছলৈ বিস্তৃত হৈ পৰিব।
"পৃথিৱীক নতুন মহাদেশৰ প্ৰয়োজন নাই, প্ৰয়োজন আছে নতুন মানুহৰ।"

২৫ ডিছেম্বৰৰ দিনা 'নটিলাছে' নিউ হেব্ৰাইডছৰ ওচৰ পালে ; ১৬০৬ চনত কুইৰোজে ইয়াক আৱিষ্কাৰ কৰিছিল, ১৭৬৮ চনত ইয়াত বউগেনভিলে অনুসন্ধান চলাইছিল আৰু ১৭৭৩ চনত কুকে ইয়াক বৰ্তমানৰ নাম দিছিল। এই দ্বীপসমূহে ১৫° আৰু ২° দক্ষিণ অক্ষাংশ আৰু ১৬৪″ আৰু ১৬৮° দ্ৰাঘিমাংশৰ মাজত উত্তৰ-উত্তৰ-দক্ষিণা আৰু দক্ষিণ-দক্ষিণ-পশ্চিমাকৈ ১২০ লীগৰ এটা পটি গঠন কৰিছে। আমি অৰো দ্বীপৰ একেবাৰে কাষেৰে পাৰ হৈ গলো : দুপৰীয়া সময়ত দ্বীপটো এখন সেউজীয়া হাবি যেন লাগিছিল আৰু তাত অতি ওখ শৃংগ এটাও দেখা গৈছিল।

সিদিনা আছিল খৃষ্টমাছৰ দিন। প্ৰটেষ্টাণ্টবোৰে পৰিয়ালত এই উৎসৱ উলহ-মালহেৰে উৎযাপন কৰে। 'নটিলাছ'ত খৃষ্টমাছ নপতা দেখি নেড লেণ্ডে মনত বৰ দুখ পালে।

এসপ্তাহমান কেপ্টেইন নিমোক লগ পোৱা নাছিলো। ২৭ তাৰিখে ৰাতিপুৱা তেওঁ ডাঙৰ ড্ৰইং কমটোলৈ আহিল, তেওঁক দেখিলে অৱশ্যে সদায়েই এনে ভাব হয় যে তেওঁ যেন আমাক পাচ মিনিট আগৰেপৰাই লগ পাই আছে। মই মনোযোগেৰে প্লেনিস্ফিয়াৰত 'নটিলাছ'ৰ যাত্ৰা পথ উলিয়াই আছিলো। কেপ্টেইন মোৰ ওচৰলৈ আহি মেপৰ এঠাইত আঙুলি এটা

থৈ এটা শব্দ মাত্ৰ ক'লে :

"ভেনিকৰো।"

তাৰ প্ৰভাৱ আছিল যাদুকৰী ! এয়া দেখোন লা পেৰোউজ নোহোৱা হোৱা দ্বীপপুঞ্জৰ নাম !

মই তত্তাতৈয়াকৈ বিদ্ধাৰ কাষলৈ গলো। প্ৰবালৰ চোকোৰা, তাক ঢাকি ধৰা স্তেকুঁৰ, ছিফোনিউল, এলছিঅন, মেড্ৰেপোৰ, আৰু জিৰেল, গ্লাইফিছিড্ৰি, পমফেৰিডজ, ভায়াকোপ, হলোছেন্টাৰ আদি নানাবিধ ধুনীয়া ধুনীয়া মাছৰ মাজেৰে সাগৰৰ সোঁতে ছিগি পেলাব নোৱাৰা লোৰ কজা, লংগৰ, কামান, গুলী, লংগৰ তোলা যন্ত্ৰৰ সাজ-সজ্জা, জাহাজৰ টিং আদি দেখিবলৈ পালো। এতিয়া জীৱন্ত ফুলে ঢাকি ধৰিলেও তাত যে জাহাজ এখন ধ্বংসপ্ৰাপ্ত হৈছিল সেয়া ভালদৰে বুজা যায়। মই এই ধ্বংসাৱশেষৰ ফালে চাই থাকোতে বৰ দুখৰ সুৰেৰে কেপ্টেইন নিমোৱে ক'লে :

"কমাণ্ডাৰ লা পেৰোউজে ১৭৮৫ চনৰ ৭ ডিচেম্বৰ তাৰিখে 'লা বুছোল' আৰু 'এষ্ট্ৰোলেব' নামৰ জাহাজ দুখনেৰে যাত্ৰা কৰিছিল। প্ৰথমতে তেওঁ বোটানি বেত লংগৰ পেলাই নিউ কেলেডনিয়াৰ ফ্ৰেণ্ডলি আইলছ ভ্ৰমণ কৰিছিল। তাৰ পাছত ছান্তা ক্ৰুজৰ ফালে যাত্ৰা কৰি হাপাই দ্বীপপুঞ্জৰ নামোউকাত নামিছিল। তাৰ পাছত তেওঁৰ জাহাজে ভেনিকৰোৰ অজ্ঞাত প্ৰাচীৰত খুন্দা মাৰিছিল। প্ৰথমতে যোৱা 'বুছোল' দক্ষিণ উপকূলৰ তৰাং পানীত তলিত লাগিল। সহায়ৰ বাবে গৈ 'এষ্ট্ৰোলেবা' তাতে তলিত লাগিল। প্ৰথমখন লগে লগে ধ্বংস হ'ল, দ্বিতীয়খন কিছুদিন বাচি থাকিল। তাত থকা নাবিকসকলক তাৰ মানুহবোৰে আদৰ-অভ্যৰ্থনা কৰিলে। সেই দ্বীপতে দুয়োখন জাহাজৰ ভগা-ছিগা টুকুৰা লগ লগাই তেওঁলোকে এখন সৰু নাও সাজিলে। কিছুমান নাবিক নিজ খুচীৰে ভেনিকৰোত থাকি গ'ল। দুৰ্বল আৰু ৰুগীয়া শৰীৰেৰে আনবোৰে ল্য পেৰোউজৰ লগত যাত্ৰা কৰিলে। তেওঁলোকে ছলোমান আইলছৰ ফালে যাত্ৰা কৰিলে। তাত সেই দ্বীপপুঞ্জৰ প্ৰধান দ্বীপটোৰ পশ্চিম উপকূলত, কেপ ডিছিপচন আৰু কেপ ছেটিচএেকচনৰ মাজত একেবাৰে ধ্বংসপ্ৰাপ্ত হ'ল।"

"আপুনি এইবোৰ জানিলে কেনেকৈ ?"

"এইটোৰ সহায়ত। এইটো মই শেষ ধ্বংসস্থানৰ ওচৰত পাইছো।"

কেপ্টেইন নিমোৱে মোক এটা টিন-লেপন থকা বাকচ দেখুৱালে। তাত ফৰাচী অস্ত্ৰৰ মোহৰ মৰা আছিল। লোণে তাক খাই পেলাইছিল। তেওঁ বাকচটো খুলিলে। তাত মই হালধীয়া হৈ পৰা কাগজ কিছুমান দেখা পালো, অৱশ্যে সেইবোৰ তেতিয়াও পঢ়িব পৰা হৈ আছিল।

সেয়া আছিল নৌ-মন্ত্ৰীৰ লা পোৰাউজলৈ নিৰ্দেশ। দাঁতিত লুই ১৬ৰ হাতৰ আখৰেৰে টোকা লিখা আছিল।
“হুঁ! নাবিকৰ বাবে ই সুন্দৰ মৃত্যু!” অৱশেষত কেপ্টেইন নিমোৱে ক'লে। “প্ৰবালৰ সমাধি শিলে নীৰৱ কবৰ সাজে। মই বিশ্বাস কৰো যে মোৰ আৰু মোৰ সহকৰ্মীসকলৰো আন গতি নাই।”

অধ্যায় ১৯

টোৰ্‌ছ প্ৰণালী

২৭ নে ২৮ ডিছেম্বৰৰ দিনা ৰাতি ‘নটিলাছে’ ভেনিকৰোৰ উপকূলৰপৰা দ্ৰুতগতিৰে আঁতৰি গ'ল। যানখনৰ গতিপথ আছিল দক্ষিণ-পশ্চিমীয়া। তিনি দিনত ই ৭৫০ লীগৰো অধিক ভ্ৰমণ কৰিলে। ফলত ই লা পেৰোউজৰ দ্বীপসমূহ এৰি পাপুৱাৰ দক্ষিণ-পূৱ বিন্দু পালেগৈ।

জানুৱাৰীৰ ২ তাৰিখে আমি আমাৰ জাপান সাগৰৰ যাত্ৰাবিন্দুৰপৰা ১১,৩৪০ মাইল বা ৫২৫০ ফৰাছী লীগ অতিক্ৰম কৰি আহিলো। তেতিয়া জাহাজখনৰ সমুখৰ ফালে বিস্তৃত হৈ আছিল অষ্ট্ৰেলিয়াৰ উত্তৰ পূৱৰ বিপদজনক প্ৰবাল উপকূলসমূহ।

প্ৰবাল সাগৰ পাৰ হৈ অহাৰ দুদিনৰ পাছত জানুৱাৰিৰ ৪ তাৰিখে আমি পাপুৱাৰ উপকূল দেখিবলৈ পালো। তেতিয়াই কেপ্টেইন নিমোৱে মোক ক'লে যে তেওঁৰ টোৰ্‌ছ প্ৰণালীৰে ভাৰত মহাসাগৰত সোমোৱাৰ ইচ্ছা। তাৰ পাছত তেওঁৰ পৰা আৰু একো জানিব পৰা নাছিলো।

মই মাথো এটা কথাই ভাবিলো । ডুমো দুৰ্ভিলে গিলবোৱা দ্বীপলৈ যাওঁতে আওবাটে গৈ পশ্চিমমূৱাকৈ পোনে পোনে জাহাজ চলাওঁতে যি ঠাইত দুখন জাহাজ লাগি ধৰিছিল কেপ্টেইন নিমোৱেও বাৰু মূৰ্খৰ মদগৰ্বিতাৰে সেই গিৰিসংকটটোকে বাচি লৈছে নেকি ?

তেতিয়া আবেলি তিনি বাজিছিল । একেবাৰে পূৰাকৈ উঠি জোৱাৰ লাহে লাহে কমি যাবলৈ ধৰিছিল । ‘নটিলাছে’ দ্বীপটোৰ ওচৰ চপাৰ লগে লগে স্ক্ৰু-পাইন গছেৰে আবৰা দ্বীপটোৰ মনোমোহা সীমা চকুত পৰিল । তেতিয়া দ্বীপটো আমাৰপৰা দুমাইল দূৰত । ‘নটিলাছে’ এটা শিল চুই, পাৰত লাগি স্থিৰ হৈ ৰৈ গৈছে ।

ওপৰলৈ উঠি মই কেপ্টেইন নিমো আৰু তেওঁৰ লেফটেনেণ্টক প্লেটফৰ্মত দেখা পালো । তেওঁলোকে যানখনৰ অৱস্থা অধ্যয়ন কৰিছে আৰু তেওঁলোকৰ সেই দুৰ্বোধ্য দোৱানত কথা পাতিছে ।

জাহাজখনৰ অৱস্থান এনেকুৱা আছিল ; জাহাজখনৰ দক্ষিণ ফালে উত্তৰপৰা পশ্চিমলৈ এখন বিৰাট হাতৰ দৰে বিস্তৃত হৈ আছিল গিলবোৱা দ্বীপ । দক্ষিণ আৰু পূৱফালে ভাটাই এৰি থৈ যোৱা কেতবোৰ প্ৰবাল দেখা গৈছিল । আমাৰ জাহাজ তলিত লগা এই সাগৰখনত জোৱাৰ মজলীয়া বিধৰ গতিকে, ‘নটিলাছ’ক পুনৰ ভহোৱাটো উজু নহ’ব । অৱশ্যে ইয়াৰ খতি-খুন একো হোৱা নাই, কাৰণ ইয়াৰ তলিৰ খোলাটো শক্তিশালীকৈ সজা হৈছে । কিন্তু যদি জোৱাৰত চুচৰি যাব নোৱাৰে বা এনেয়েও ভাহি যাব নোৱাৰে, তেনেহ’লে ই হয়তো ইয়াতেই চিৰকালব বাবে ৰৈ যাব লাগিব । তেতিয়া হ’লে কেপ্টেইন নিমোৰ এই ছাবমেৰিন যানখনৰ ইয়াতেই সৰ্বনাশ হ’ল ।

মই এইবোৰ কথাকে ভাবি আছিলো । তেনেতে ধীৰ-গম্ভীৰভাৱে কেপ্টেইন মোৰ ওচৰলৈ আহিল । সকলো পৰিস্থিতিতে কেপ্টেইন অটল হৈ থাকে ।

“প্ৰশান্ত মহাসাগৰত জোৱাৰ ডাঙৰকৈ নুঠে, আপোনাৰ এই কথা ঠিক প্ৰফেছৰ । কিন্তু টোৰ্‌ছ প্ৰণালীত জোৱাৰ আৰু ভাটাৰ মাজত ডেৰ গজৰ পাৰ্থক্য আছে । আজি জানুৱাৰিৰ ৪ তাৰিখ, আৰু পাচ দিনৰ পাছত পূৰ্ণিমা হ’ব । সেই বিনম্ৰ উপগ্ৰহটোৱে যদি পানী যথেষ্ট ওপৰলৈ তুলি মোক সহায় নকৰে

মই আচৰিতেই হ'ম. আৰু যদি কৰে মই তাৰ ওচৰত কৃতজ্ঞ হৈ ৰ'ম।" এই কথা কৈ কেপ্টেইন নিমোৱে তেওঁৰ লেফটেনেণ্টৰ লগত 'নটিলাছ'ৰ ভিতৰ অংশলৈ পুনৰ সোমাই গ'ল। যানখনে কিন্তু লৰচৰ কৰা দেখা নগ'ল। যেন সেই কৰেল পলিপাছবোৰে সিহঁতৰ দুৰ্জেয় ছিমেণ্টেৰে যানখন গাথিহে পেলালে।

"কি কৰিছে?" কেপ্টেইন যোৱাৰ পাছত উঠি আহি নেড লেণ্ডে ক'লে।
"বন্ধু নেড, এই শক্তিশালী 'নটিলাছ' সম্পৰ্কে মই কিন্তু আপোনাৰ দৰে হতাশ হৈ পৰা নাই। চাৰি দিনৰ ভিতৰতে প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ জোৱাৰৰ বল আমি দেখা পামেই। তদুপৰি ইংলণ্ড বা প্ৰভেঞ্চৰ উপকূলৰ ওচৰ হোৱা হ'লে পলাই যোৱাটো হয়তো সম্ভৱ হ'লহেঁতেন ; কিন্তু পাপুৱাৰ উপকূলত সেয়া একেবাৰেই বেলেগ কথা। আৰু যদি 'নটিলাছ'ৰ উদ্ধাৰৰ আশা একেবাৰেই নোহোৱা হৈ পৰে তেতিয়াও হয়তো সেই চৰম পন্থাৰ কথা ভাবিব পাৰি ; সেইটো মই বৰ বিপদৰ কথা বুলিয়েই ভাবো।"

"কিন্তু, তেওঁলোকে জানো বিবেচকৰ দৰে কাম কৰিব জানে? সমুখত সেয়া এটা দ্বীপ ; তাত গছ আছে ; সেই গছৰ তলত পাৰ্থিব জীৱ নিশ্চয় আছে, তেওঁলোকে নিশ্চয় কাটলেট আৰু সেকা মাংস খায়। মই আনন্দেৰে তালৈ এবাৰ গৈ চাব খোজো।"
"এইবাৰ বন্ধু নেডে ঠিক কথা কৈছে," কঁছেয়ে ক'লে। "মই তেওঁৰ লগত একমত। "গৰাকীয়ে বাৰু আমাক মাটিৰ ওপৰত থৈ আহিবলৈ তেখেতৰ বন্ধু কেপ্টেইন নিমোৰপৰা অনুমতি ল'ব নোৱাৰেনে? আন নহ'লেও অন্ততঃ যাতে পৃথিৱীৰ কঠিন অঞ্চলত খোজ কঢ়াৰ অভ্যাসটো পাহৰি নাযাওঁ।"

মই খোজা মতে কেপ্টেইন নিমোৱে অনুমতি দিয়া দেখি মোৰ আচৰিতেই লাগিল। তদুপৰি তেওঁ কোনো আপত্তি নকৰাকৈয়ে অনুমতি দিলে। আনকি যানখনলৈ উভতি অহাৰ প্ৰতিশ্ৰুতিও তেওঁ মোৰপৰা নিবিচাৰিলে। কিন্তু নিউ গিনিৰ মাজেৰে পলোৱাটোও বৰ বিপদসংকুল হ'ব, নেডক এই উপদেশ নিদিয়া হ'লেই ভাল আছিল। তাৰ আদিম বাসিন্দাবোৰৰ হাতত পৰাতকৈ 'নটিলাছ'ত বন্দী জীৱন কটোৱায়েই বৰং ভাল।

আঠ বজাত বন্দুক আৰু কুঠাৰ লৈ আমি 'নটিলাছ'ৰপৰা নামি পৰিলো।

সাগৰৰ বেছ শান্তয়েই আছিল; স্থলভাগৰ ওপৰত মৃদু মলয়া বলিছিল। কঁছেই আৰু মই ব'ঠা মাৰিছিলো, নাওখন বেছ বেগাই গৈছিল, নেডে ঢৌৰ মাজে মাজে পোন বাটেৰে গুৰি ধৰি নিছিল।

গিলবোৱা দ্বীপৰ চাৰিওফালে থকা প্ৰবাল প্ৰাচীৰ সুকলমে পাৰ হৈ 'নটিলাছ'ৰ নাওখন চাৰে আঠ বজাত ডাঠ বালিত লাহেকৈ লাগিলগৈ।

অধ্যায় ২০

মাটিৰ ওপৰত কিছুদিন

মাটিত ভৰি দি মোৰ বৰ ভাল লাগিল। নেড লেণ্ডে মাটিখিনি ভৰিৰে পিটিকি চালে, যেন মাটিখিনি দখলহে কৰিব খুজিছে। অৱশ্যে, মাত্ৰ দুমাহ আগতেহে আমি কেপ্টেইন নিমোৰ ভাষাত "নটিলাছ'ৰ যাত্ৰী" আৰু আচলতে কেপ্টেইন নিমোৰ বন্দী হৈ পৰিছিলো।

খাবপৰা বস্তু বিচাৰি ফুৰাত লাভেই হ'ল। সেই গ্ৰীষ্মপ্ৰধান অঞ্চলৰ এবিধ অতি লাগতিয়াল বস্তুৱে আমাৰ খাদ্যৰ যোগান ধৰিলে। জাহাজত আমি তেনে খাদ্যৰ অভাব বৰকৈ অনুভৱ কৰিছিলো। গিলবোৱা দ্বীপত প্ৰচুৰ পৰিমাণে ব্ৰেড-ফুটৰ গছ আছিল। তাৰে গুটি নথকা বিধ মোৰ বৰ পচন্দ হৈছিল। মালয়ত তাৰ নাম 'ৰিমা'।

হাবিৰ মাজে মাজে ঘূৰি ফুৰি আমি গছৰ একেবাৰে ওপৰৰপৰা কলি-খেজুৰ পাৰি আনিলো, মালয়ত 'আব্ৰৌ' বুলি কোৱা সৰু উৰহী পাৰি আনিলো, আৰু আনিলো এবিধ বৰ ভাল কাঠ-আলু।

নাও পাওঁতে আমাৰ বোজা প্ৰচুৰ হৈছিল। নেডে অৱশ্যে এই খোৱা বস্তুখিনিকে যথেষ্ট বুলি নাভাবিলে। আমাৰ ভাগ্যও ভাল আছিল। নাওখন ঠেলিব খোজোতেই আমি পচিশ-ত্ৰিশ ফুট ওখ কেবাজোপা বিশেষ প্ৰজাতিৰ খেজুৰ

দেখা পালো। আৰ্টোকোৰ্পাছৰ দৰেই মূল্যবান এই খেজুৰবিধকো মালয়ত অতি মূল্যবান বস্তু বুলি ধৰা হয়।

অৱশেষত, আবেলি পাচ বজাত আমাৰ সম্পত্তিখিনি লৈ আমি উপকূল এৰিলো। আৰু আধাঘণ্টা পাছত আমি 'নটিলাছ' পালো। আহিয়ে কাকো নেদেখিলো। সেই বিৰাট লোৰ পাতৰ ছিলিণ্ডাৰটো জনশূন্য যেন লাগিল। খোৱাবস্তুবোৰ জাহাজত উঠাই, মই মোৰ কোঠালৈ গৈ ৰাতিৰ আহাৰ খাই শুই পৰিলো।

পিছদিনা ৬ জানুৱাৰী তাৰিখে জাহাজত বিশেষ একো ঘটনা নঘটিল। ভিতৰত ক'তো কোনো শব্দ নাই, ক'তো জনপ্ৰাণীৰ চিন নাই। আমি এৰি থৈ অহা দাঁতিতে নাওখন তেতিয়াও বৈ আছিল। আমি আকৌ দ্বীপটোলৈ যাবলৈ ঠিক কৰিলো। নেড লেণ্ডে আগদিনাতকৈও বেছি বস্তু আহৰণ কৰিবলৈ ঠিক কৰিলে আৰু হাবিখনৰ আন এটা অঞ্চললৈ যাবলৈ পাঙিলে।

ৰাতিপুৱাই আমি যাত্ৰা কৰিলো। পাৰৰ ফাললৈ যোৱা ঢৌৰ বাবে নাওখনে কেইমিনিটমানতে দ্বীপ পালেগৈ। এঘাৰ বজাৰ ভিতৰত দ্বীপটোৰ কেন্দ্ৰভাগত থকা পৰ্বতশ্ৰেণী অতিক্ৰম কৰা হ'ল। কিন্তু আমি তেতিয়ালৈ একো চিকাৰ কৰিব নোৱাৰিলো। আমাৰ খুব ভোক লাগিল। আজি আমি চিকাৰৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছিলো। কিন্তু, সেইটোৱেই ভুল হ'ল। সৌভাগ্যক্ৰমে, কঁছেয়ে দুটা গুলী একেলগে মাৰি নিজকে আচৰিত কৰি দি আমাৰ পুৱাৰ আহাৰ যোগাৰ কৰিলে। সি এটা বগা পাৰ আৰু এটা বনৰীয়া পাৰ মাৰিলে। দুয়োটাৰে পাখি গুচাই, শলা এডালত দি শুকান খৰিৰে জুই জ্বলাই তাত সেকিলে। ৰন্ধা কাম চলি থাকোতে নেডে আৰ্টোকাৰ্পাছৰ ফল সাজু কৰিলে। তাৰ পাচত পাৰৰ মাংস হাড়লৈকে খাই তাক অতি সোৱাদ বুলি ঘোষণা কৰা হ'ল। খুব জাইফল খোৱা বাবে এই চৰাইবোৰৰ মাংস অতি সুস্বাদু হৈ পৰে।
"এতিয়া আপোনাৰ আৰু কি বাকী আছে, নেড?
"চাৰিঠেঙীয়া চিকাৰ এটা, মঁছিঅ' এৰোনা। পাৰবে লঘু আহাৰহে হ'ল। ভালদৰে মাংস ভাজি খাব পৰাকৈ জন্তু এটা নমৰালৈকে মোৰ ভাল নালাগিব।"
"মোৰো ভাল নালাগিব নেড, যেতিয়ালৈকে মই সৰগীয় চৰাই এটা ধৰিব নোৱাৰো তেতিয়ালৈকে।"
"আমি চিকাৰ চলাই যাওঁহক," কঁছেয়ে উত্তৰ দিলে। "আমি সাগৰৰ

ফালে যাওঁ। পৰ্বতৰ প্ৰথম এচলীয়া ভাগত আমি উপস্থিত হৈছোঁহি। মই ভাবো আমি পুনৰ হাবিৰ ফালে যোৱাটোহে ভাল হ'ব।"

কথাখিনিত বেছ যুক্তি-বিবেচনা আছিল। আমি সেইমতে কাম কৰিলো। এঘণ্টা খোজ কঢ়াৰ পাছত আমি চাগু গছৰ হাবি পালো। কিছুমান নিৰীহ সাপ বগুৱা বাই আমাৰপৰা আঁতৰি গ'ল। মই ধৰিব খোজা সৰগীয় চৰাইবোৰ আমি ওচৰ চপাৰ আগতেই আঁতৰি পলায়, আমি ওচৰেই চাপিব নোৱাৰো। কিন্তু এবাৰ, আমাৰ আগে আগে গৈ থকা কঁছেয়ে হাউলি পৰি বিজয়ৰ চিঞৰ এটা মাৰি মোৰ আগত এটা ধুনীয়া চৰাই দাঙি ধৰিলে।

"অ'হ! চাব্বাচ কঁছেই!"

"গৰাকী বৰ ভাল।"

"নহয় কঁছেই, তই সচাই বঢ়িয়া চিকাৰ ধৰিলি। জীয়াই জীয়াই এটা চৰাই তই হাতত লৈ ব'ল।"

"গৰাকীয়ে যদি চৰাইটো পৰীক্ষা কৰি চায়, তেনেহ'লে দেখিব যে মই এয়া একো ডাঙৰ কাম কৰা নাই।"

"কেলেই, কঁছেই?"

"কাৰণ চৰাইটো এতিয়া নিচাত আছে।"

"নিচাত?"

"হয় মহাশয়, জাইফল গছৰ তলত অতিপাত জাইফল খাই ই মদৰ নিচাত পৰাদি পৰিছে। গছডালৰ তলতে তাক মই ধৰিছো। চোৱা, মোৰ বন্ধু নেড, অমিতাচাৰৰ কুফল চোৱা।"

"শপত!" কানাডিয়ানজনে চিঞৰি ক'লে, "মই দুমাহ ধৰি জিন খাইছো, সেইবাবে তুমি মোক গালি পৰা উচিত।"

সৰগীয় চৰাই পাই মোৰ মনত আশা পূৰণ হ'লেও, কানাডিয়ানৰ কিন্তু হোৱা নাছিল। অৱশেষে দুইমান বজাত নেডে এটা গাহৰি মাৰিলে, এই জাতটোক ইয়াত 'বেবি-উটাং' বুলি কয়। জন্তুটো পাই আমাৰ চাৰিঠেঙীয়া জন্তুৰ মাংস খোৱাৰ আশা পূৰণ হ'ল। নেড লেণ্ডে চিকাৰটো লৈ বৰ গৌৰৱবোধ কৰিলে। বৈদ্যুতিক গুলীৰ আঘাতত জন্তুটো য'তে আছিল তাতে বৈ গ'ল। নেডে গাহৰিটোৰ ছাল বখলিয়াই ছাক-চিকুণ কৰিলে

আৰু আধাডজনমান কাটলেট খাই সন্ধিয়া আমাক ভজা মঙহৰ সোৱাদ দিবলৈ ঠিক কৰিলে। তাৰ পাছত আকৌ চিকাৰ আৰম্ভ হ'ল। নেড আৰু কঁছেয়ে বহুতো চিকাৰ কৰিলে।

ছুয়ো বন্ধুৱে জোপোহাত কোবাই কোবাই এজাক কেংগাৰু খেদি আনিলে। দ্ৰুত স্থিতিস্থাপক খোজেৰে সিহঁত জপিয়াই আতঁৰি গ'ল যদিও বৈদ্যুতিক গুলীৰ আগত সিহঁতৰ বেগ আৰু কিমান হ'ব।

"চাওক প্ৰফেছৰ," নেড লেণ্ডে আনন্দত কিৰিলি পাৰি ক'লে, "কি সুন্দৰ চিকাৰ! 'নটিলাছ'ৰ বাবে কিমান বস্তু হ'ল! ছুটা, তিনিটা, পাচটা মাৰিছে! আমি এই মাংস আৰু খাম আৰু জাহাজত থকা সেই মূৰ্খবোৰে পাতৰ এৰাখিনিও নাপাব এই কথা ভাবিয়েই কিমান ভাল লাগে।" কথা ইমানকৈ নোকোৱা হ'লে এই উছাহতে নেডে হয়তো আটাইবোৰ কেংগাৰুকে মাৰি পেলালেহেঁতেন। কিন্তু, তেওঁ এই সন্তান-কঢ়িয়াই-নিয়া জীৱবিধৰ একডজন মাত্ৰ মাৰিয়েই ক্ষান্ত হ'ল। এই জীৱবিধ বৰ সৰু। এই প্ৰজাতিটো হ'ল 'কাংগাৰু শহা,' ইহঁতে গছৰ খোৰোঙত থাকে, ইহঁত বৰ ক্ষিপ্ৰ, ইহঁত মধ্যমীয়া আৰু ইহঁতৰ পৰা পাবপৰা খাদ্য অনুমান কৰিব পাৰি। চিকাৰৰ ফল দেখি আমি বৰ সন্তুষ্ট হ'লো। আনন্দতে নেডে আকৌ পিছদিনা দ্বীপটোলৈ আহিবলৈ ইচ্ছা কৰিলে। কাৰণ, তেওঁ দ্বীপটোত থকা খাব পৰা সকলো চাৰিঠেঙীয়া জন্তুকে শেষ কৰি দিবলৈ ইচ্ছা কৰিছিল। অৱশ্যে তেওঁ ইয়াৰ বাসিন্দাসকলৰ কথা ভবাই নাছিল।

গধূলি ছয় বজাত আমি পাৰ পালো। আমাৰ নাওখন আগৰ ঠাইতে বান্ধি থোৱা আছিল। পাৰৰপৰা ছুমাইল নিলগত ঢৌৰ মাজত 'নটিলাছ'ক এডাল ডাঙৰ কাঠ যেন দেখা গৈছিল। অলপো নোবোৱাকৈ নেড লেণ্ডে ৰাতিৰ আহাৰ প্ৰস্তুত কৰাত ব্যস্ত হৈ পৰিল। তেওঁ ভালকৈ বন্ধাৰ বিষয়ে সকলো কথা বুজিছিল। 'বেৰিং উটাং' কয়লাৰ ওপৰত শলাত সেকাৰ মনোমোহা গোন্ধে ঠাইখিনি আগুৰি পেলাইছিল।

ডিনাৰ সচাই বঢ়িয়া হৈছিল। এই বিশেষ খাদ্য তালিকাত ছুটা বনৰীয়া পাৰুও আছিল। চাগুৰ পিঠা, আৰ্টোকাপাছৰ কটি, কেইটামান আম,

আধাডজন মাটিকঠাল, আৰু নাৰিকলৰপৰা কৰা মদ এই আটাইবোৰে আমাক বৰ আনন্দ দিলে। এই কথা মোৰ মনলৈ আহিল যে মোৰ বন্ধুজনৰ সকলোবোৰ পৰিকল্পনাতে লাগতিয়াল শিষ্টতা নাই।

"যদি আমি আজি ৰাতি 'নটিলাছ'লৈ উভতি নাযাও কি হ'ব?"

"যদি আমি একেবাৰেই উভতি নাযাও, তেনেহ'লে?" নেডে যোগ দিলে। তেনেতে এটা শিল আহি আমাৰ ভৰিত পৰাত মাছমৰীয়াজনৰ প্ৰস্তাৱত যতি পৰিল।

অধ্যায় ২১

কেপ্টেইন নিমোৰ বিদ্যু

আমি মুঠাকৈয়ে হাবিৰ দাতিৰফালে চালো। মোৰ হাত মুখলৈ আহাৰ নিয়াৰপৰা বিৰত হ'ল। নেডৰ হাতে অৱশ্যে কাম চলাই থাকিল।

"শিল আকাশৰপৰা নপৰে, পৰিলে তাৰ নাম হ'ব উল্কা," কঁছেয়ে ক'লে। লক্ষ্য কৰি মৰা আন এটা শিল আহি কছেইৰ হাতৰপৰা সোৱাদ লগা পাৰৰ ঠেং এখন ছিটিকাই দিলে। এই কথাই কঁছেইৰ কথাযাৰৰ গুৰুত্ব বঢ়াই তুলিলে। আমি তিনিও থিয় হৈ, কান্ধত বন্দুক লৈ, আক্ৰমণৰ প্ৰত্যুত্তৰ দিবলৈ সাজু হ'লো।

"বনমানুহ নেকি?" নেড লেণ্ডে সুধিলে।

"প্ৰায় বনমানুহেই। সিহঁত অসভ্য।"

"নাৱলৈ ব'লা!" সাগৰৰ ফালে বেগাই গৈ মই ক'লো।

পলোৱাৰ প্ৰয়োজন হে পৰিছিল, কাৰণ হাতত ধনু-কাড় আৰু শিল মৰা ছিটিকা লৈ কুৰিজনমান আদি বাসিন্দা আহি আমাৰ সোঁফাললৈ দিগন্তৰেখা আৱৰি ধৰি থকা জোপোহা এটাৰ কাষত দেখা দিলে। তেতিয়া আমাৰ পৰা তেওঁলোকৰ দূৰত্ব মাথো এশ খোজমানহে হ'ব!

আমাৰ নাওখন আমাৰপৰা প্ৰায় ষাঠি ফুট দূৰত বান্ধি থোৱা আছিল।

বৰ্বৰজাকে নানা আক্ৰমণাত্মক অংগী-ভংগি কৰি, কিন্তু নদৌৰাকৈ, আমাৰ ফালে আহি থাকিল। কাড় আৰু শিল বৰষুণ পৰাদি পৰিবলৈ ধৰিলে।

নেড লেণ্ডে খোৱা বস্তুবোৰ এৰি গাব মুখুজিলে। আসন্ন বিপদ সত্ত্বেও এখন কান্ধত গাহৰি আৰু আনখন কান্ধত কাংগাৰুবোৰ লৈহে বেগাবেগিকৈ নাওৰ ফালে গ'ল। দুই মিনিটতে আমি পাৰ পালোগৈ। নাওত খাদ্য-সম্ভাৰ আৰু অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ বোজাই দিয়া, নাওখন পানীলৈ ঠেলা মৰা আৰু ব'ঠা মাৰিবলৈ আৰম্ভ কৰা এইবোৰ যেন মুহূৰ্তৰ কামহে আছিল। আমি চাৰিশ গজ মানো আতৰি নৌযাওঁতেই এশমান বৰ্বৰে চিঞৰ-বাখৰ আৰু নানা অংগী-ভংগি কৰি এককালমান পানীলৈ নামি আহিল। এই দৃশ্য দেখি 'নটিলাছ'ৰ প্লেটফৰ্মলৈ মানুহ উঠি আহিছেনেকি চালো। কোনো নাই। সেই বৃহদাকাৰ যন্ত্ৰটো একেবাৰে পৰিত্যক্ত অৱস্থাত দূৰত পৰি আছে।

কুৰি মিনিট পাছত আমি জাহাজত উঠিলো। নাওখন বান্ধি আমি 'নটিলাছ'ৰ ভিতৰিভাগত প্ৰৱেশ কৰিলো।

একো দুৰ্ঘটনা নঘটাকৈ ৰাতিটো পাৰ হ'ল। অখাতত মাটিত লাগি থকা বিৰাট বস্তুটো দেখি আদিবাসীবোৰে নিশ্চয় বৰ ভয় খালে। নহ'লে, পেনেলবোৰ খোলায়েই আছিল, সিহঁতে সেইবাটে সহজে জাহাজখনৰ ভিতৰ সোমাব পাৰিলেহেঁতেন।

৮ জানুৱাৰীৰ দিনা ৰাতিপুৱা ৬ বজাত মই প্লেটফৰ্মলৈ উঠি গৈছিলো। ৰাতি পুৱাবহে ধৰিছে। ক্ৰমে ক্ৰমে কমি যোৱা কুঁৱলীৰ মাজেৰে দ্বীপটো দেখা যাবলৈ ধৰিলে, প্ৰথমতে তাৰ পাৰ দেখা গ'ল, পাছলৈ শৃংগবোৰো।

আদিবাসীবোৰ তাত আছিল, সংখ্যাত কিন্তু বাঢ়িছিলহে। তেতিয়া তাত ৫০০-৬০০ মান দেখিবলৈ পালো। জোৱাৰ পানীৰ সুবিধা লৈ তাৰে কেতবোৰে 'নটিলাছ'ৰপৰা চাৰিশ গজতো কম দূৰত থকা প্ৰবাল দ্বীপত উঠিছিলহি। মই তেওঁলোকক ভালদৰে চিনি পালো; তেওঁলোক প্ৰকৃত পাপুৱাবাসী আছিল। তেওঁলোকৰ খেলুৱৈৰ দৰে শৰীৰ, উত্তম জাতিৰ মানুহ তেওঁলোক; ডাঙৰ কপাল, অৱশ্যে কপাল বহলো নহয়, চেপেটাও নহয়; আৰু বগা দাঁত। তেওঁলোকৰ কিচকিচীয়া ক'লা দেহৰ ওপৰত চিকচিকাই থকা ৰঙচুৱা

জন্তুৰ নোমৰ দৰে চুলি, সুৰিয়ানবোৰৰ চুলিৰ দৰেই। তেওঁলোকৰ কাটি বহল কৰা কাণৰ লতিৰপৰা হাড়ৰ মালা ওলমিছে। এই বৰ্বৰ মানুহবোৰ প্ৰায়বোৰেই নাঙঠ আছিল। তাত কেবাজনী তিৰোতা মানুহো মই দেখা পালো। তেওঁলোকৰ তপিনাৰপৰা আঠুলৈকে গছ-লতাৰে কাচুলি বান্ধি লৈছে, ককালত লতাৰ পেটী এডালকৈও আছে। কেইজনমান মুখিয়ালে ডিঙিত জোনবিৰি আৰু ৰঙা-বগা কাচৰ মণি পিন্ধিছে। প্ৰায়বোৰ মানুহৰে হাতত ধনু-কাড়, আৰু ঢাল একোখন, তদুপৰি তেওঁলোকৰ কান্ধত একোখন বিশেষ ধৰণৰ জাল ; তাত ঘূৰণীয়া শিল কিছুমান, এই শিলবোৰকে তেওঁলোকে ছিটিকাৰে অদ্ভুত নিপুণতাৰে মাৰে। 'নটিলাছ'ৰ নাতিদূৰত থকা এজন মুখিয়ালে জাহাজখনৰ ফালে মনোযোগেৰে চালে। তেওঁ হয়তো ডাঙৰ মাতব্বৰ আছিল। কাৰণ, তেওঁৰ পিন্ধনত কলপাতেৰে সজা কঠ, পাতবোৰ ৰঙীন আৰু দুয়োমূৰে বিন্ধা বিন্ধা থকা।

মই সহজে এই আদিবাসীজনক বগৰাব পাৰিলোহেঁতেন, কাৰণ তেওঁ মোৰপৰা বেছি দূৰত নাছিল। কিন্তু, আচল আক্ৰমণৰ বাবে বাট চোৱাটোৱেই ভাল হ'ব বুলি মই ভাবিলো। য়ুৰোপীয় লোক আৰু আদিবাসীৰ ভিতৰত য়ুৰোপীয় লোকে প্ৰতিৰোধহে কৰা উচিত, আক্ৰমণ কৰা উচিত নহয়।

পানী তৰাং হৈ থকা কালছোৱাত আদিবাসীবোৰে 'নটিলাছ'ৰ প্ৰায় ওচৰেৰে ঘূৰি ফুৰিলে যদিও, কোনো বিঘিনিৰ হ'লে সৃষ্টি নকৰিলে। সিহঁতে বাৰে বাৰে 'আছাই' বুলি চিঞৰি উঠা মই শুনিবলৈ পালো। সিহঁতৰ অংগী-ভংগিৰপৰা মই বুজিব পাৰিলো যে সিহঁতে মোক পাৰলৈ মাতিছে। সিহঁতৰ এই নিমন্ত্ৰণ অৱশ্যে মই গ্ৰহণ নকৰিলো।

গতিকে, সিদিনা আৰু নাও লৈ দ্বীপলৈ যোৱা হৈ নুঠিল। খাদ্যসম্ভাৰ আহৰণ কৰিব নোৱাৰি নেড লেণ্ডে হ'লে খুব বেজাৰ পালে।

এই সুনিপুণ কানাডিয়ানজনে দ্বীপৰপৰা অনা মাংস আৰু অন্যান্য খাদ্য প্ৰস্তুত কৰাত লাগি গ'ল। আদিবাসীবোৰে, প্ৰবাল প্ৰাচীৰসমূহ বাঢ়ি অহা পানীত তল যাবলৈ আৰম্ভ কৰাৰ লগে লগে, এঘাৰ মান বজাত পাৰলৈ উভতি গ'ল। কিন্তু পাৰত সিহঁতৰ সংখ্যা বিস্তৰ পৰিমাণে বঢ়াহে দেখিবলৈ

পালো। হয়তো সিহঁত ওচৰপাজৰৰ দ্বীপসমূহৰপৰা আহিছে, বা পাপুৱাৰ পৰাও আহিব পাৰে। কিন্তু, এখনো স্থানীয় নাও মোৰ চকুত নপৰিল। কৰিবলৈ একো নথকাত শামুক, সাগৰীয় উদ্ভিদ আৰু প্ৰাণীৰে ভৰি থকা নিৰ্মল পানীখিনিত জাল মাৰি চোৱাৰ কথা ভাবিলো। তদুপৰি, সেই অঞ্চলত 'নটিলাছ'ৰ সিদিনাই শেষ দিন, যদিহে অৱশ্যে সি কেপ্টেইন্ নিমোৰ কথা মতে পিছদিনা ওপঙি উঠি মুকলি সাগৰ পায়!

মই কঁছেইক মাতি ক'লো। সি এখন টনা জাল আনি দিলে, ঠিক অয়ষ্টাৰ ধৰা জালৰ দৰেই। এতিয়া কামত লাগিবহে লাগে। আমি একেৰাহে দুঘণ্টা সময় জাল টানিলো, অৱশ্যে বিশেষ কোনো আচৰিত বা দুষ্প্ৰাপ্য বস্তু জালত নুঠিল। মিডাছ-ইয়াৰ, হাৰ্প, মেলাম, আৰু অতি ধুনীয়া হেমাৰেৰে জালখন ভৰি আছিল। আমি কেতবোৰ হলোথুৰিয়া আৰু পাৰ্ল অয়ষ্টাৰো পালো, কেইটামান কাছও উঠিল। জাহাজৰ খাদ্যসম্ভাৰ ৰখা কোঠাত সেইবোৰ আছুতীয়াকৈ থোৱা হ'ল।

কিন্তু যিখিনি সময়ত মই একো আশা কৰা নাছিলো, তেতিয়াই এটা আশ্চৰ্য বা প্ৰাকৃতিক বিকৃতি মই বিচাৰি পালো। কঁছেয়ে জাল টানি আছিল। জালখন বিভিন্ন ধৰণৰ সাধাৰণ শামুকেৰে ভৰি আহিছিল। তেনেতে হঠাতে সি দেখা পালে যে মই জালত হাত সুমুৱাই দি এটা শামুক ধৰি আনিছো। মই এটা শংখৰ শব্দৰ দৰে চিঞৰ মৰাও সি শুনিবলৈ পালে। মোৰ মাতটো ইমান তীক্ষ্ণ হৈ ওলাইছিল যে শংখৰ মাত যেনেই শুনা গৈছিল।

"কি হৈছে, মহাশয় ?" কঁছেয়ে আচৰিত হৈ সুধিলে। "গৰাকীক বাৰু কিহবাই কামুৰিলে নেকি ?"

"নাই নাই, কামোৰা নাই। কিন্তু মই যিটো বস্তু আৱিষ্কাৰ কৰিলো তাৰ বাবে আঙুলি এটা গ'লেও মোৰ একো আপত্তি নাই।"

"কি আৱিষ্কাৰৰ কথা কৈছে ?"

"এই শামুকটো," মই মোৰ গৌৰৱৰ বস্তুটো হাতত লৈ আছিলো।

"সেইটোতো অলিভ পৰফাইৰি, জেনাছ অলিভ, অৰ্ডাৰ হ'ল পেক্টিনিব্ৰাঞ্চিডি, ক্লাছ গেষ্টাৰোপড আৰু ছাব-ক্লাছ মলাস্কা।"

"তই ঠিকেই কৈছ কঁছেই। কিন্তু সোঁফালৰপৰা বাওঁফাললৈ পাক খোৱাৰ

সলনি এই অলিভটো কিন্তু বাওঁফালৰপৰা সোঁফালেহে পাক খোৱা।" "সেইটো জানো সম্ভৱ?"
"এৰা, এইটো বাওঁহতীয়া শংখ।"
সাধাৰণতে শংখবোৰ সোঁহতীয়া কাচিৎহে তাৰ ব্যতিক্ৰম ঘটে। অনুসন্ধিৎসু নশিকাৰুৱে এনে শংখ পালে তাৰ সমান ওজনৰ সোণ দিবলৈ কুণ্ঠাবোধ নকৰিব।

আমাৰ এই দুষ্প্ৰাপ্য ধনৰ বিষয়ে আমি গুণাগথা কৰি আছিলো, মই বস্তুটো মিউজিয়ামত থ'বলৈ ঠিক কৰিছিলো, এনেতে হঠাতে আদিবাসী এজনে মাৰি পঠিওৱা শিল এটা আহি কঁছেইৰ হাতত আমাৰ সেই অমূল্য ৰত্নটো ভাঙি পেলালে। মই হতাশাত চিএৰ মাৰি দিলো। কঁছেয়ে বন্দুক তুলি লৈ ভাবপৰা দহ গজমান দূৰত তাৰ ফালেই ছিটিকা পোনাই থকা আদিবাসী এজনৰ ফালে পোনালে। মই বাধা দিব খুজিছিলো, কিন্তু কঁছেইৰ গুলী গৈ বৰ্বৰটোৰ হাতত থকা মাদুলিৰ থাৰু এপাত ভাঙি পেলালে।
"কঁছেই, কঁছেই!" মই চিএৰিলো।
"মহাশয়, দেখিছেই যে নৰখাদকটোৱে আক্ৰমণ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰি দিছেই।"
"শংখ এটাৰ কাৰণেতো আৰু মানুহ এজন মাৰিব নোৱাৰি!" মই ক'লো।
"উস, পিশাচটো ক'ৰবাৰ!" কঁছেয়ে চিএৰি ক'লে, "তাতকৈ যদি সি মোৰ কান্ধখনকে ভাঙিলেহেঁতেন!"

কঁছেই স্থিৰসংকল্প আছিল, কিন্তু মোৰ মত সেইটো নাছিল। যি হওক, আমাৰ চাৰিওফালে কেইমিনিটমান আগতে অৱস্থাৰ আমূল পৰিবৰ্তন ঘটিছিল, আমি সেইটো লক্ষ্যাই কৰা নাছিলো। কুৰিখনমান সৰু নাও আহি 'নটিলাছ'ক আগুৰি ধৰিছিল। এই নাওবোৰ সজা হৈছিল গছৰ মাজখিনি খুলি। এই ঠেক, দীঘলীয়া নাওবোৰ বৰ বেগী আছিল। পানীত ভাহি থকা এডাল দীঘল বাঁহে এই নাওবোৰ সমভাৱে ভহাই ৰাখিছিল। আধা নাঙঠ মানুহ কেতবোৰে নাওবোৰ বাই আনিছিল। ঘটনাটো দেখি মোৰ বৰ অস্বস্তি লাগিল। বুজা গ'ল যে পাপুৱাবাসীবোৰে আগতেও য়ুৰোপীয় লোক লগ পাইছে, তেওঁলোকৰ জাহাজো দেখিছে। কিন্তু সিহঁতৰ আখাৎটোত লংগৰ পেলোৱা, চিমনি বা মাস্তুল নোহোৱা এই দীঘলীয়া, লোৰ ছিলিণ্ডাৰটোৰ বিষয়ে সিহতে বাৰু কি ভাবিছে? নিশ্চয় তাক ভালভাৱে ল'ব পৰা নাই, সেইবাবেই সিহত বস্তুটোৰ পৰা কিছু আঁতৰতে বৈ গৈছে।

ছেলুনলৈ নামি গ'লো, কিন্তু তাত কাকো দেখা নাপালো। মই কেপ্টেইনৰ কোঠালীৰ দুৱাৰত টোকৰ মাৰিবলৈয়ে সাহস কৰিলো। "সোমাই আহক," কেপ্টেইনৰ মাত ভাহি আহিল।

ভিতৰলৈ সোমাই আহিলো। দেখিলো কেপ্টেইন নিমোৱে x আৰু অন্যান্য সংখ্যাৰ বীজগণিতীয় গণনাত গভীৰভাৱে লাগি আছে।

"মই আপোনাক দিগদাৰীহে দিছো," ভদ্ৰতা দেখুৱাবলৈ মই ক'লো।

"সেইটো সচা কথা, মঁছিঅ' এৰোনা," কেপ্টেইনে উত্তৰ দিলে। "কিন্তু আপুনি মোক দেখা কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰাৰ গুৰিতে নিশ্চয় কিবা গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰণ আছে?"

"বৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ। আদিবাসীবোৰে নাও লৈ আহি আমাক আগুৰি ধৰিছে, আৰু আমাক শ শ বৰ্বৰে নিশ্চয় এতিয়া আক্ৰমণ কৰিব।"

"হয় নেকি?" কেপ্টেইনে শান্ত স্বৰত ক'লে। "সিহঁতে নাও লৈ আহিছে?"

"হয়।"

"তেনেহ'লে আমি ঢাকনীবোৰ বন্ধ কৰি দিব লাগিব।"

"ঠিক। মই আচলতে আপোনাক ক'বলৈ আহিছিলো—"

"তাতকৈ সহজ কাম আৰু কি আছে," কেপ্টেইনে ক'লে। এটা বৈদ্যুতিক বুটাম টিপি তেওঁ জাহাজৰ চালকসকললৈ এটা নিৰ্দেশ পঠালে।

"সকলো কৰা হৈ গ'ল, মহাশয়," কেইমুহূৰ্তমান পাছত তেওঁ ক'লে।

"সৰু নাওখন সাজু হৈছে আৰু ঢাকনীবোৰ বন্ধ কৰা হৈ গৈছে। আপোনাৰ সেই আক্ৰমণকাৰী জাহাজখনৰ গুলীয়ে যাক একো কৰিব নোৱাৰিলে, সেই যানখনক এই ভদ্ৰলোকসকলে যাঠিৰে খুচি কিবা কৰিব পাৰিব বুলি আপুনি নিশ্চয় ভয় কৰা নাই?"

"কাইলৈ," কেপ্টেইনে থিয় হৈ ক'লে, "কাইলৈ আবেলি তিনি বাজিবলৈ কুৰি মিনিট থাকোতে 'নটিলাছ' ভাহি উঠিব আৰু কোনো খতি-খুন নোহোৱাকৈ টোৰ্‌ছ প্ৰণালী এৰি যাব।"

চুটিকৈ এই কথাখিনি কৈ কেপ্টেইনে সামান্য মূৰ দোঁৱালে। সেয়া মোক বিদায় দিবলৈ কৰা বুলি বুজি পালো। মই মোৰ কোঠালৈ উভতি গ'লো।

মই অকলে কটালো। শোলো যদিও ভালদৰে টোপনি নাহিল। বৰ্বৰবোৰে গোটেই ৰাতি প্লেটফৰ্মখনত গুৰিয়াই-লথিয়াই শব্দ কৰি থাকিল। এই কথাই জাহাজৰ

নাবিকবোৰৰ টোপনিৰ কিন্তু কোনো ব্যাঘাত সৃষ্টি কৰা দেখা নগ'ল। মুখা পিন্ধা সৈনিকৰ মুখাৰ ওপৰেৰে পকৰা পাৰ হৈ গ'লে তেওঁলোকে যেনেদৰে গ্ৰাহ্য নকৰে, তেনেদৰে এই নৰখাদকবিলাকৰ উপস্থিতিও তেওঁলোকে গ্ৰাহ্যই নকৰিলে।

ৰাতিপুৱা ছয় বজাত মই উঠিলো ঢাকনীবোৰ খোলা হোৱা নাছিল। ভিতৰৰ বায়ু নতুন কৰা হোৱা নাছিল যদিও, কিন্তু জৰুৰী অৱস্থাৰ বাবে ৰখা ৰিজাৰ্ভাধবোৰ খুলি দিয়া হৈছিল আৰু তাৰপৰা 'নটিলাছ'ৰ ক্ষয়প্ৰাপ্ত বায়ুমণ্ডললৈ কেইবা ঘনফুটো অক্সিজেন এৰি দিয়া হৈছিল।

দুপৰীয়ালৈকে মই মোৰ কোঠালীতে কামত লাগি থাকিলো, তাৰ ভিতৰত এক মুহূৰ্তৰ বাবেও কেপ্টেইন নিমোক দেখা নাপালো। যানখনত যাত্ৰাৰ বাবে কোনো প্ৰস্তুতি দেখা পোৱা নগ'ল।

কিছুপৰ অপেক্ষা কৰি তাৰ পাছত মই ডাঙৰ কোঠাটোলৈ গ'লো। ঘড়ীটোত তেতিয়া আঢ়ৈ বাজিছিল। আৰু দহ মিনিট পাছতে ডাঙৰ জোৱাৰ হ'ব। কেপ্টেইন নিমোৰ কথা যদি সচা হয়, তেনেহ'লে আৰু দহ মিনিট পাছতে 'নটিলাছে' মুক্তি লাভ কৰিব। যদি নকৰে, তেনেহ'লে এই প্ৰবাল বেদিকাৰপৰা মুক্তি লাভ কৰোতে আৰু কেবামাহো সময় লাগিব।

যানখনত কেতবোৰ সাৱধানকাৰী কম্পন অনুভূত হ'ল। প্ৰবাল প্ৰাচীৰৰ কেলছিয়াম-তলিৰ লগত যানখনৰ তলিয়ে ঘঁহনি খোৱাৰ শব্দ শুনা গ'ল।

তিনি বাজিবলৈ পচিশ মিনিট থাকোতে কেপ্টেইন নিমো কোঠালীটোলৈ আহিল।
“আমি এতিয়াই যাত্ৰা কৰিম,” তেওঁ ক'লে।
“-অ'!” মই ক'লো।
“মই ঢাকনীবোৰ খুলিবলৈ হুকুম দিছো।”
“পাপুৱাবাসীবিলাক?”
“পাপুৱাবাসীবিলাক?” কেপ্টেইন নিমোৱে কান্ধত সামান্য জোকাৰণি মাৰি উত্তৰ দিলে।

মই মাজৰ খটখটিলৈ গ'লো। নেড লেণ্ড আৰু কঁছেয়ে যানখনৰ নাবিকবোৰে ঢাকনীখোলা ধূৰ্তালিৰে চাই আছে। বাহিৰত তেতিয়া ভয় আৰু খঙৰ চিঞৰ

শুনা গৈছে।

বাহিৰত জাহাজৰ বেৰৰ ফুটাৰ ঢাকনীবোৰো বন্ধ কৰি দিয়া হৈছে। কুৰিজন ভয়ংকৰ চেহেৰাৰ মানুহে দেখা দিলে। কিন্তু খটখটিৰ ৰেইলিঙত তাৰে যিটোৱে প্ৰথমে হাত দি'ল সি কিবা এটা অদৃশ্য শক্তিৰ বলত পিছলৈ ছিটিকি পৰিল। সি অতিপাত ভয়ত চিঞৰিলে আৰু হাত ভৰিও ভয় লগাকৈ আচাৰিলে।

আন দহোটা মানুহেও তাকে কৰিলে। সিহঁতৰো একে গতিয়েই হ'ল। কঁছেই উল্লাসিত হ'ল। হিংস্ৰ প্ৰবৃত্তিৰ বশৱৰ্তী হৈ নেড লেণ্ডে নিজে ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে খটখটিটো পালেগৈ। কিন্তু, দুয়ো হাতেৰে ৰেইলিঙত ধৰাৰ লগে লগে তেৱোঁ ছিটিকি পৰিল।

“মোৰ গাত বজ্ৰপাত পৰিছে,” তেওঁ কিবা এটা শপত খাই চিঞৰিলে। এই কথাই সকলো স্পষ্ট কৰিলে। এয়া সাধাৰণ ৰেইলিং নহয়, বৈদ্যুতিক কেবলহে। ডেকৰপৰা প্লেটফৰ্মলৈ সংযুক্ত এই কেবলত বিদ্যুৎ প্ৰবাহ দিয়া আছে। যেয়ে ইয়াক চোৱে সিয়ে বিৰাট শ্বক পায়, কেপ্টেইন নিমোৱে পূৰা বিদ্যুৎ প্ৰবাহ দিয়া হ'লেতো ই মানুহ মাৰিয়েই পেলালেহেঁতেন। সচা কথা ক'ব লাগিলে কেপ্টেইন নিমোৱে আক্ৰমণকাৰী আৰু তেওঁৰ মাজত বিদ্যুতৰ জাল এখনৰ সৃষ্টি কৰিছে: কোনোৱে বিনাশাস্তিয়ে ইয়াৰপৰা হাত সাৰি যাব নোৱাৰে।

ইতিমধ্যে, ভয়তে প্ৰায় পক্ষাঘাতাক্ৰান্ত হৈ, ক্ৰুদ্ধ পাপুৱাবাসীবোৰে পশ্চাদপসৰণ কৰিছিল। আৰু আমি হাঁহি চেপি ধৰি নেড লেণ্ডৰ গা পিঠি তেওঁক সান্ত্বনা দিবলৈ ধৰিলো। নেডে তেতিয়া ভূতে লম্ভা মানুহৰ দৰে গালি পাৰি আছিল।

কিন্তু, এনেতে, কেপ্টেইনে ভৱিষ্যৎ বাণী কৰা মতে ঠিক চল্লিশ মিনিটৰ লগে লগে, জোৱাৰৰ শেষ ঢৌত 'নটিলাছ ওপৰলৈ উঠি প্ৰবাল-বেদিকা এৰি যাবলৈ ধৰিলে। ধীৰ-গম্ভীৰ ভাৱে যানখনৰ স্ক্ৰুৱে পানী কাটি যাবলৈ ধৰিলে। যানখনৰ বেগো বাঢ়ি গ'ল। পানীৰ উপৰিভাগেৰে চলি যানখনে কোনো হানি-বিঘিনি নোহোৱাকৈ টোৰ্‌ছ প্ৰণালী এৰি গ'ল।

অধ্যায় ২২

দুৰ্ঘোৰ টোপনি

১৮ জানুৱাৰি তাৰিখে 'নটিলাছ' ১০৫° পশ্চিম দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ১৫° দক্ষিণ অক্ষাংশত উপস্থিত হৈছিল। বতৰ বৰ বেয়া আছিল, সাগৰ আছিল উত্তাল। পূৱৰফালৰপৰা জোৰেৰে বতাহ বৈ আছিল। বেৰোমিটাৰ কিছুদিনৰপৰা তললৈ নামি আছিল আৰু ধুমুহাৰ আগলি বতৰা দিছিল। মই প্লেটফৰ্মলৈ উঠি গ'লো। তেতিয়া ছেকেণ্ড লেফটেনেণ্টজনে ঘণ্টাৰ কোণবোৰ জুখি আছিল। সেই কাম হ'লত তেওঁ ক্ষন্তেক ৰ'ল, তাৰ পাছত সেই সদায় কৈ অহাৰ দৰে শব্দ কেইটামান উচ্চাৰণ কৰিলে। সিদিনা কিন্তু আনদিনাৰ শব্দকেইটা নকৈ নতুন, সমানেই দুৰ্বোধ্য আন কেইটামান শব্দহে ক'লে। প্ৰায় লগে লগেই কেপ্টেইন নিমো আহি ওলাল। তেওঁ তেওঁৰ দূৰবীণেৰে দিগন্তৰ ফালে চাবলৈ ধৰিলে।

কেইমিনিটমান তেওঁ একেবাৰে স্থিৰ হৈ ৰ'ল। পৰ্যবেক্ষণ বিন্দুৰপৰা তেওঁ চকু একেৰাহে নানিলে। তাৰ পাছত তেওঁ চকুৰপৰা দূৰবীণ নমাই লেফটেনেণ্টজনৰ লগত দুটামান শব্দৰ আদান-প্ৰদান কৰিলে। লেফটেনেণ্টজনৰ মানসিক কিবা দ্বন্দ্ব চলি থকা যেন লাগিছিল আৰু তাক ঢাকি ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰি তেওঁ বিফল হৈছিল। নিজৰ ওপৰত অতীব নিয়ন্ত্ৰণ থকা বাবে কেপ্টেইন নিমো সমাহিত হৈ আছিল। তেওঁ কিবাকিবি আপত্তি কৰা যেন লাগিছিল, উত্তৰত লেফটেনেণ্টজনে কিবা প্ৰতিশ্ৰুতি দি তেওঁক বুজাব খুজিছিল। তেওঁলোকৰ সুৰ আৰু অংগী-ভংগীৰ পাৰ্থক্যৰপৰা মই সেইবুলি অনুমান কৰিছিলো। তেওঁলোকে দেখুওৱা দিশলৈ ময়ো চাইছিলো, কিন্তু একো দেখা পোৱা নাছিলো। দিগন্তৰ স্পষ্ট সীমাৰেখাত আকাশ আৰু সাগৰ মিলি আছিল।

তেনেতে লেফটেনেণ্টজনৰ পুনৰ কেপ্টেইনৰ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰিলে। পায়চাৰি কৰিবলৈ এৰি কেপ্টেইনে তেওঁ দেখুওৱা দিশলৈ দূৰবীণ তুলি চালে।

তেওঁ বহুপৰ চায়েই থাকিল। মই একো বুজিব নোৱাৰি ড্ৰইং ৰুমলৈ নামি গৈ মই প্ৰায়েই ব্যৱহাৰ কৰা বৰ্টিয়া দূৰবীণ এটা উলিয়ালো। তাৰ পাছত প্লেটফৰ্মৰ সমুখভাগৰপৰা ওলাই থকা লাইটৰ সজাটোৰ গাত হাউলি মই আকাশ আৰু সাগৰৰ গোটেই ৰেখাডাল চাবলৈ প্ৰস্তুত হ'লো।
কিন্তু, মই দূৰবীণত চকু থওঁতে-নৌথওঁতেই মোৰ হাতৰপৰা কোনোবাই কাঢ়ি নিলে।

মই ঘূৰি চালো। মোৰ আগত কেপ্টেইন নিমো। কিন্তু এইজন মই চিনি পোৱা কেপ্টেইন নিমোজন নহয়। তেওঁৰ মুখ একেবাৰে বিকৃত হৈ পৰিছে। তেওঁৰ চকু বিষণ্ণ, দাঁত কৰচি ধৰা, শৰীৰ কঠিন, হাতৰ মুঠি টানকৈ মৰা, মূৰ দোঁ খাই পৰা। তেওঁৰ সমস্ত শৰীৰতে ভিতৰৰ উত্তেজনাৰ চিন বিয়পি পৰিছে। তেওঁ স্থিৰ হৈ ৰ'ল। মোৰ দূৰবীণ তেওঁৰ হাতৰপৰা পৰি তেওঁৰ ভৰিৰ কাষত বাগৰি থাকিল।

মোৰেই নিৰ্বুদ্ধিতাৰে তেওঁৰ খং উঠালো নেকি? এই দুৰ্বোধ্য মানুহজনে বাৰু ভাবিলে নেকি যে মই কোনো নিষিদ্ধ ৰহস্য উদ্ঘাটন কৰিছো? নাই নাই, মই তেওঁৰ খঙৰ কাৰণ নহওঁ, কাৰণ তেওঁৰ চকুৰ দৃষ্টি দিগন্তৰ সেই দুৰ্ভেদ্য বিন্দুত স্থিৰ হৈ ৰৈ আছে। অৱশেষত কেপ্টেইন নিমো স্বাভাৱিক অৱস্থালৈ উভতি আহিল। তেওঁৰ উত্তেজনা কমি গ'ল। তেওঁ কোনো বিদেশী ভাষাত তেওঁৰ লেফটেনেণ্টক কিছু কথা কৈ মোৰ ফালে ঘূৰিলে। "মঁছিঅ' এৰোনা," কৰ্তৃত্বশীল সুৰত তেওঁ ক'লে, "আপোনাৰ মোৰ লগত থকা এটা চৰ্ত আপুনি মনাটো বিচাৰো।"
"কোনটো চৰ্ত, কেপ্টেইন?"
"আপোনাক আপোনাৰ সহচৰ দুজনৰ সৈতে বন্ধ কৰি থ'ব খোজো, যেতিয়ালৈকে মই মুকলি কৰি দিয়াটো উচিত বুলি বিবেচনা নকৰো তেতিয়ালৈকে।"

এই কৰ্তৃত্বশীল হুকুমত বাধা দিয়াৰ কোনো প্ৰশ্নই নুঠে, বাধা দিলেও কোনো কামত নাহিব। নেড লেণ্ড আৰু কঁছেইৰ কোঠাটোলৈ গৈ মই তেওঁলোকক কেপ্টেইনৰ মত জনালো। কানাডিয়ানজনে এই বাৰ্তা কেনেদৰে গ্ৰহণ কৰিলে সি সহজে অনুমেয়।

মই নিজৰ ভাবতে বুৰি গ'লো কেপ্টেইনৰ মুখৰ সেই আচৰিত ভীতিৰ বাহিৰে আন একো কথাই মনলৈ নাহিল। মই তাৰ একো কাৰণেই বিচাৰি উলিয়াব নোৱাৰিলো। নেড লেণ্ড মাতে মোক বাস্তৱলৈ ঘূৰাই আনিলে :
"হেল্লো, ব্ৰেকফাষ্ট ৰেডি।"
আমি মেজৰ কাষত বহিলো। নীৰৱে খাই গ'লো।
তেনেতে, এই বন্ধ কোঠাটো পোহৰাই ৰখা দীপ্তিমান গোলকটো নুমাই গ'ল। সম্পূৰ্ণ অন্ধকাৰে আমাক ঘেৰি ধৰিলে।

সোনকালেই নেড লেণ্ড শুই পৰিল। কঁচেইও গভীৰ টোপনিত লালকাল হৈ পৰা দেখি মই আচৰিতেই হ'লো। এনেদৰে টোপনিয়ে হেঁচি ধৰাৰ কাৰণনো কি হ'ব পাৰে ভাবি থাকোঁতে দেখিলো মোৰ মূৰটোৱেও কাম নকৰা হৈ আহিছে। চেষ্টা কৰি মেলি থাকিব খুজিলেও চকু মুদ খাই আহিল। এটা বৰ বেয়া সন্দেহ মনলৈ আহিল। নিশ্চয় আমি অলপ আগতে খোৱা খাদ্যত টোপনি অহা ঔষধ মিহলাই দিয়া হৈছে। আমাক বন্দী কৰি থ'লেই যেন কেপ্টেইন নিমোৰ পৰিকল্পনা গোপনে নাথাকিব, তাৰ বাবে যেন আমাক টোপনিত পেলাই থোৱাটোও দৰ্কাৰী।

অধ্যায় ২৩

প্ৰৱাল ৰাজ্য

পিছদিনা ৰাতিপুৱা যেতিয়া সাৰ পালো মূৰটো একেবাৰে পৰিষ্কাৰ পৰিষ্কাৰ লাগিল। দেখি আচৰিত লাগিল যে মই মোৰ নিজৰ কোঠাত আছো। মোৰ দৰেই একেবাৰে গম নোপোৱাকৈয়ে মোৰ দুয়ো বন্ধুকো নিশ্চয় নিজৰ কোঠাত নি থোৱা হৈছে। ৰাতি ক'ত কি ঘটিছিল সেই বিষয়ে তেওঁলোক দুয়োও মোৰ দৰেই অজ্ঞ। হয়তো ভৱিষ্যতেহে কিবা ভাগ্যৰ বলত এই ৰহস্য উদ্ঘাটন হ'ব পাৰে।

দুই মান বজাত ড্ৰইং ৰুমটোত মই মোৰ টোকাবোৰ ঠিকঠাক কৰাত ব্যস্ত

হৈ আছিলো। তেনেতে দুৱাৰ খুলি কেপ্টেইন সোমাই আহিল। মই মুখ ঘূৰালো। প্ৰত্যুত্তৰত তেওঁ সামান্য হাউলি দিলে, কিন্তু কোনো কথা নক'লে। মই মোৰ কামত পুনৰ লাগি পৰিলো যদিও তেওঁ আগৰাতিৰ ঘটনাৰ কিবা ব্যাখ্যা দিব পাৰে বুলি আশা কৰি থাকিলো। তেওঁ কিন্তু একো নক'লে। মই তেওঁৰ ফালে চালো। তেওঁক বৰ ক্লান্ত যেন লাগিল, চকু নিদ্ৰাহীনতাৰ বাবে গধুৰ হৈ পৰা যেন লাগিল আৰু তেওঁৰ মুখখন বৰ কৰুণ যেন লাগিল। তেওঁ ইফালে সিফালে পায়চাৰি কৰিলে, ঘপহকৈ বহি আকৌ উঠিল, হাতত পৰা কিতাপ এখনকে খুলি চালে, কিতাপখন গুচাই থ'লে, যন্ত্ৰপাতিবোৰ চালে কিন্তু সচৰাচৰৰ দৰে কোনো টোকা নল'লে। তেওঁক বৰ অস্থিৰ যেন লাগিল। শেষত তেওঁ মোৰ ফালে আহি ক'লে।"

"আপুনি বাৰু ডাক্তৰ নেকি, মঁছিঅ' এৰোনা?

এনে এটা প্ৰশ্ন মোৰ বাবে এনে অপ্ৰত্যাশিত আছিল যে মই কোনো উত্তৰ নিদি তেওঁৰ মুখলৈহে চাই ৰ'লো।

"আপুনি ডাক্তৰ নেকি?" তেওঁ আকৌ সুধিলে। "আপোনাৰ বহুতো সহকৰ্মীয়ে চিকিৎসাবিজ্ঞান পঢ়িছিল।"

"উ," মই ক'লো, "মই ডাক্তৰ আৰু হস্পিটেলৰ ৰেছিডেণ্ট ছাৰ্জনো। মিউজিয়ামত সোমোৱাৰ আগতে মই কেইবাবছৰো প্ৰেক্‌টিছ কৰিছিলো।"

"বৰ ভাল কথা, মহাশয়।"

মোৰ উত্তৰ শুনি কেপ্টেইনক সন্তুষ্ট হোৱা যেনেই লাগিল। কিন্তু, তেওঁনো ইয়াৰ পাছত কি ক'ব নজনা বাবে মই তেওঁৰ ইয়াৰ পাছৰ প্ৰশ্নৰ বাবে অপেক্ষা কৰিলো, যাতে সেইমতে মই উত্তৰ দিব পাৰো।

"মঁছিঅ' এৰোনা, আপুনি বাৰু মোৰ এজন কৰ্মচাৰীৰ চিকিৎসা কৰিবনে?" তেওঁ সুধিলে।

"তেওঁৰ অসুখ নেকি?"

"এৰা।"

"মই আপোনাৰ লগত যাবলৈ সাজু আছো।"

"তেনেহ'লে আহক।"

মই মোৰ অন্তৰৰ কথা বুজো। মই এজন চালকৰ অসুখ আৰু আগদিনাৰ ঘটনাটোৰ মাজত এটা সম্পৰ্ক বিচাৰি পালো। ৰোগীজনৰ প্ৰতি মোৰ যিমান আগ্ৰহ হ'ল এই ৰহস্যটোৰ প্ৰতিও সিমানেই আগ্ৰহ হ'ল।

কেপ্টেইন নিমোৱে মোক যানখনৰ পিছফালটোত থকা নাবিকৰ ঘৰবোৰৰ মাজৰ এটা কেবিনলৈ নিলে।

তাত এখন বিচনাত চল্লিশ বছৰমান বয়সৰ এজন মানুহ পৰি আছিল। তেওঁ মুখত দৃঢ়তা। দেখিলেই ভাব হয় প্ৰকৃত এংলো-ছেক্সন।

তেওঁৰ ফালে হাউলি চালো। তেওঁ অসুস্থয়েই নহয়, আহতও। তেজ লগা বেণ্ডেজেৰে বন্ধা তেওঁৰ মূৰটো গাৰু এটাত থোৱা আছে। মই বেণ্ডেজবোৰ খুলিবলৈ ধৰিলো। আহত মানুহজনে চকু বহলকৈ মেলি মোৰ ফালে চাই থাকিল যদিও দুখ পোৱাৰ কোনো চিন নেদেখুৱালে। আঘাটতো ভয়ানক আছিল। কিবা মাৰাত্মক অস্ত্ৰই মূৰৰ খোলা ভাঙি মস্তিষ্কটোতো আঘাত কৰিছে আৰু তাক উদঙাই পেলাইছে। কটা-ছিগা আৰু ভগা টুকুৰাবোৰৰ মাজত তেজৰ চোকোৰা বান্ধিছে, দেখাত সেইবোৰ মদৰ সিটা যেন লগা হৈছে।

মস্তিষ্কটো ক'ৰবাত থেতেলা খাই, ক'ৰবাত বহলি পৰিছে। তেওঁৰ উশাহ-নিশাহ ধীৰ, হঠাতে তেওঁৰ মুখৰ মাংসপেশী কিবা উত্তেজনাত কঁপি উঠে। মই তেওঁৰ নাড়ী চালো। নাড়ী স্বাভাৱিক নহয়, বৈ বৈ চলি আছে। হাত-ভৰি ইতিমধ্যে চেচা পৰি আহিছে। মৃত্যু যে আসন্ন সেইটো মই বুজি পালো। দুৰ্ভগীয়া মানুহজনৰ আঘাতবোৰ ধুই মই তাত পুনৰ বেণ্ডেজ বান্ধি দিলো, তাৰ পাছত কেপ্টেইনৰ ফালে চাই সুধিলো!

"কেনেকৈ এই আঘাত হ'ল?"

"কি যেন লাগে?" তেওঁ এবাৰ গৈ উত্তৰ দিলে খুন্দা এটা খাই ইঞ্জিনৰ লিভাৰ এডাল ভাঙি গ'ল। মোৰ গাতো লাগিছিল। তেওঁক কেনে দেখিলে।"

ক'বলৈ মোৰ সংকোচ লাগিল।

"ক'লে একো নহয়," কেপ্টইনে ক'লে, "এই মানুজনে ফৰাছী ভাষা নুবুজে।"

মই আহত মানুহজনৰ ফালে শেষবাৰলৈ চালো।

"দুঘণ্টাৰ ভিতৰতে তেওঁ মৰিব।"

"একোৰেই বচাব পৰা নাযায়নে?"

"ওঁহো।"

কেপ্টেইন নিমোৰ হাত কোচ খাই আহিল। তেওঁৰ চকুত চকুপানী। তেৰোঁযে চকুপানী টুকিব পাৰে সেই কথা মই আগতে ভাবিবই পৰা নাছিলো।

“আপুনি এতিয়া যাব পাৰে, মঁছিঅ এৰোনা,” কেপ্টেইনে ক’লে। মৰিবলৈ ওলোৱা সেই মানুহজনৰ কেবিনতে কেপ্টেইনক এৰি মই মোৰ কোঠালৈ আহিলো। দৃশ্যটোৱে মোক বৰ পীড়া দিলে। গোটেই দিনটো বৰ অশান্তিত কটালো, ৰাতিও মোৰ ভালদৰে টোপনি নাহিল। ভগা সপোনৰ মাজে মাজে শৱযাত্ৰাৰ গীত আৰু হুমুনিয়াহ মোৰ কাণত পৰা যেন লাগিল। সেয়া বাৰু সেই মই নুবুজা ভাষাটোত গোৱা মৃতকৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা নেকি?

পিছদিনা ৰাতিপুৱা মই ব্ৰিজৰ ওপৰলৈ গ’লো। তাত কেপ্টেইন নিমো আছিল। মোক দেখাৰ লগে লগে তেওঁ মোৰ ওচৰলৈ আহিল।
“প্ৰফেছৰ, আজি বাৰু পানীৰ তলেৰে অলপ ভ্ৰমণ কৰি আহিবলৈ আপোনাৰ সুবিধা হ’ব নে?”
“আমি আপোনাৰ হুকুম মানো, কেপ্টেইন।”
“তেনেহ’লে অনুগ্ৰহ কৰি আপোনাৰ কৰ্ক-জেকেটটো পিন্ধিবনে?”

তেতিয়া ৰাতিপুৱা আঠ বাজিছিল। চাৰে আঠ বজাত আমি এই নতুন ছফৰটোৰ বাবে সাজু হৈ উঠিলো। পোহৰ আৰু উশাহ-নিশাহৰ বাবে দুবিধ যতনো লগোৱা হ’ল। ডবল দুৱাৰখন খোলাই আছিল। কেপ্টেইন নিমো তেওঁৰ বাৰজন অনুচৰ আৰু আমি সাগৰৰ প্ৰায় ত্ৰিশ ফুট গভীৰতাত মাটিত ভৰি দিলো। ‘নটিলাছ’ আগৰেপৰাই সেই গভীৰতাত বৈ আছিল।

অলপমান এঢলীয়া ঠাই পাৰ হৈ আমি পোন্ধৰ ফেদম গভীৰতাত এখন অসমান ঠাই পালো। প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ তলিত আগতে মই এবাৰ ফুৰোতে যেনে তলি দেখিছিলো তাতকৈ ই কিন্তু সম্পূৰ্ণ বেলেগ। ইয়াত মিহি বালি, পানীৰ তলৰ প্ৰেইৰি বা সাগৰীয় হাবি একেবাৰেই নাই। সিদিনা কেপ্টেইন নিমোৱে আমাক লৈ যোৱা ঠাইখিনি মই তৎক্ষণাৎ চিনি পালো। এয়া আছিল প্ৰবাল ৰাজ্য। জুঅ’ফাইট ব্ৰাঞ্চ আৰু এল্‌ছিয়ন ক্লাছৰ অন্তৰ্গত গৰ্গনিয়া, আইছিডিয়া, কৰোলেৰিয়া আদি মই দেখা পালো।

অৱশেষত দুঘণ্টা খোজ কাঢ়ি আমি প্ৰায় ৩০০ গজৰ গভীৰতা পালো। এই সৰ্বশেষ সীমাতে প্ৰবালৰ গঠন হ’বলৈ ধৰে। কিন্তু ইয়াত ওখ গছবোৰৰ তলত কোনো জোপোহা বনৰ হাবি নাই। ইয়াত মাথো খনিজ হাবি, প্ৰস্তৰীভূত বৃহৎ বৃহৎ গছ, তাত প্লিউমেৰিয়াৰ মালাই শোভা কৰিছে, প্ৰতিফলন

আৰু মেঘে তাৰ শোভা বৰ্দ্ধন কৰিছে। ঢৌৰ ছাত লুকাই পৰা তাৰ ওখ ঠাল-ঠেঙুলিৰ তলেৰে আমি গৈ থাকিলো। আমাৰ ভৰিৰ কাষত টিউবিপোৰ, মিনড্রিন. ষ্টাৰ, ভেঁকুৰ, আৰু কেৰিঅ' ফাইলিডাবোৰে মুকুতা সিচি থোৱা কাৰ্পেট এখনৰ সৃষ্টি কৰিছিল। সি কি এক বৰ্ণনাতীত দৃশ্য!

কেপ্টেইন নিমো ৰ'ল। মোৰ সহচৰ দুজন আৰু ময়ো ৰ'লো। ঘূৰি চাই মই দেখিলো কেপ্টেইনৰ সহকৰ্মীবোৰে তেওঁৰ চাৰিওফালে এটা অৰ্দ্ধবৃত্ত ৰচনা কৰিছে। ভালদৰে চাই দেখিলো চাৰিজন মানুহে দীঘলীয়া কিবা বস্তু এটা কান্ধেৰে কঢ়িয়াই আনিছে।

বননিখনৰ মাজৰ খোলা ঠাই টুকুৰাত, ওখোবা-মোখোবাকৈ শিল তুলি তুলি সজা এটা স্তম্ভত প্ৰবালৰ ক্ৰুছ এটা আছিল। ক্ৰুছটোৰ প্ৰসাৰিত ভুজবোৰ তেজ প্ৰস্তৰীভূত হৈ সজা যেনহে লাগিছিল।

কেপ্টেইন নিমোৰ ইংগিতত এজন মানুহ আগবাঢ়ি গৈ তেওঁৰ পেটীৰপৰা চিপৰাং এখন খুলি লৈ ক্ৰুছটোৰপৰা কেইফুটমান আঁতৰতে গাত এটা খান্দিবলৈ ধৰিলে। মই সকলো বুজি পালো! এয়া সমাধিস্থান, গাতটো হ'ল কবৰ আৰু এই দীঘলীয়া বস্তুটো হ'ল যোৱা ৰাতি মৃত্যু মুখত পৰা মানুহজনৰ শৱদেহটো! এই সচৰাচৰৰ সমাধিস্থানতে সহকৰ্মীক কবৰ দিবলৈ কেপ্টেইন আৰু তেওঁৰ অনুচৰবৰ্গ আহিছে। সাগৰৰ গভীৰ তলিৰ কোনে অগম্য এই ঠাই!

কবৰ লাহে লাহে খন্দা হ'ল। পথত বাধা পাই মাছবোৰ চাৰিওফালে ছিটিকি পৰিল। চিপৰাংখনৰ চাবৰ শব্দ মই শুনিবলৈ পালো। মাজে মাজে একোবাৰ তলিত লুকাই থকা টিঙিৰিত চাব পৰাত ফিৰিঙতিও উঠিল। অলপ পাছতে শৱদেহ থ'ব পৰাকৈ গাতটো ডাঙৰ হ'ল। শৱধাৰীকেইজন আগুৱাই আহি বগা কাপোৰেৰে মেৰিওৱা শৱটো সেই সিক্ত কবৰত নমাই থ'লে। কেপ্টেইন নিমোৱে তেওঁৰ বুকুত এটা ক্ৰুছ আঁকিলে, মৃতকৰ আন বন্ধুবোৰে আঠু কাঢ়ি প্ৰাৰ্থনাত মগ্ন হ'ল।

ওচৰে-পাজৰে থকা লাম-লাকটুৰিবোৰেৰে কবৰটো ভৰাই এটা টিপৰ দৰে সজা হ'ল। তাৰ পাছত কেপ্টেইন নিমো আৰু আনবোৰে থিয় হৈ, কবৰৰ

ওচৰ চাপি আকৌ আঠু কাঢ়ি প্ৰাৰ্থনা কৰিলে আৰু শেষ বিদায়ৰ ভংগীত হাত মেলি দিলে। তাৰ পাছত শৱযাত্ৰীসকল বননিৰ মাজেৰে, প্ৰবালৰ জোপোহাৰ ওপৰেৰে, ওপৰমুৱাকৈ 'নটিলাছ'ৰ পিনে আগ বাঢ়িল অৱশেষত যানখনৰ লাইট দেখা গ'ল, আমি সেই দিশতে আগ বাঢ়িলো। এক বজাত আমি 'নটিলাছ' আহি পালো।

কাপোৰ কানি সলায়েই মই প্লেটফৰ্ম পালোগৈ। মনটো নানা ওলট-পালট লগাই থকা দেখি দিক্‌নিৰ্ণয় যন্ত্ৰ ৰখা ঠাইখিনিতে মই বহি পৰিলো। কেপ্টেইন নিমো আহি সেইখিনি পালে। থিয় হৈ মই ক'লো ঃ

"আপোনালোকৰ মৃতক অন্ততঃ শ্বাৰ্কে ঢুকি নোপোৱাকৈ শান্তিত শুব পাৰে, কেপ্টেইন।"

"হয় মহাশয়, শ্বাৰ্ক আৰু মানুহে ঢুকি নোপোৱাকৈ," কেপ্টেইনে গভীৰ সুৰেৰে উত্তৰ দিলে।

দ্বিতীয় খণ্ড

অধ্যায় ৯

ভাৰত মহাসাগৰ

আমি এতিয়া আমাৰ সাগৰৰ তলিৰ ভ্ৰমণৰ দ্বিতীয় খণ্ডলৈ আহোঁ। অন্তৰ চুই যোৱা প্ৰবালৰ সমাধিৰ দৃশ্যেৰে প্ৰথম খণ্ডৰ সমাপ্তি হৈছে; এই দৃশ্যই মোৰ মনত গভীৰ ছাপ বহুৱাই থৈছে। এইদৰেই সাগৰৰ তলিত একেবাৰে কবৰস্থান পৰ্যন্ত কেপ্টেইন নিমোৰ জীৱন চলি গৈ আছিল। কবৰস্থান তেওঁ সাজিছিল সাগৰৰ অতি গভীৰ অঞ্চল এটাত। তাত 'নটিলাছ'ৰ সেই জীৱনে-মৰণে পৰস্পৰে বান্ধ খাই থকা চালক বন্ধুসকলৰ শেষ নিদ্ৰাত সাগৰৰ ভয়ানক জীৱজন্তুবোৰেও কোনো বাধাৰ সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰে। "আনকি কোনো মানুহেও নোৱাৰে," কেপ্টেইনে কৈছিল। এতিয়াও মানৱ জাতিৰ প্ৰতি সেই একেই তীব্ৰ, অপ্ৰশাম্য অৱজ্ঞা।

সিদিনা, ১৮৬৮ চনৰ জানুৱাৰি মাহৰ ২৪ তাৰিখে দুপৰীয়া দ্বিতীয় অফিছাৰজনে সূৰ্যৰ উন্নতি জুখিবলৈ আহিছিল। মই প্লেফৰ্মলৈ উঠি গৈ, চিগাৰ এটা জ্বলাই, কামটো কৰা চাই আছিলো। মানুহজনে বোধহয় ফৰাচী ভাষা নুবুজিছিল। কাৰণ, মই কেবাবাৰো ডাঙৰকৈ কিবাকিবি মন্তব্য কৰিছিলো। তেওঁ ফৰাছী ভাষা বুজা হ'লে ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে তেওঁৰ মনোযোগ এবাৰ নহয় এবাৰ আকৰ্ষিত হ'লহেতেন। কিন্তু তেওঁ কোনো বাধা নোপোৱাকৈ বোবাৰ দৰে কাম কৰি গ'ল।

তেওঁ ছেক্সটেণ্টেৰে পৰ্যবেক্ষণ চলাই থাকোতে 'নটিলাছ'ৰ এজন নাবিক (আমি প্ৰথমবাৰ সাগৰ তলিৰে ক্ৰেস্পো দ্বীপৰ ওচৰত ফুৰোতে কেপ্টেইনৰ লগত যোৱা সেই বলী মানুহজন) লেম্পৰ কাচ ছাফ কৰিবলৈ ওপৰলৈ আহিল। মই এই যতনটোৰ সাজসজ্জাখিনি চালো। লাইট হাউছত থকাৰ দৰে ইয়াতো উজ্জ্বল আঙঠি কেতবোৰ দি তাৰ শক্তি শ-গুণে বঢ়াই

তোলা হৈছে, তদুপৰি এই আঙঠিবোৰ থকা বাবেই পোহৰ অনুভূমিক দিশত যায়। এই বৈদ্যুতিক লেম্প ভেকুৱাম সৃষ্টি কৰি সজা, ফলত ই স্থিৰো, তীব্ৰও। গ্ৰেফাইট দণ্ডৰ বৈদ্যুতিক আৰ্ক সৃষ্টি কৰা মূৰটো ভেকুৱামত ৰখা বাবে তাৰ ক্ষয় বৰ কম হয়, নহ'লে কেপ্টেইন নিমোৰ বাবে যথেষ্ট পৰিমাণে গ্ৰেফাইট পোৱাটোৱেই টান হ'লহেতেন। 'নটিলাছে' পুনৰ সাগৰ তলিৰে যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিবলৈ সাজু হ'লত মই প্ৰধান কক্ষলৈ নামি গ'লো। খিৰিকিবোৰ বন্ধ আছিল। যাত্ৰাৰ দিশ আছিল ঠিক পশ্চিম।

আমি ভাৰত মহাসাগৰেৰে গৈ আছিলো। ইয়াৰ পৃষ্ঠ পানীৰ সমতল এখনৰ দৰে। এই মহাসাগৰ খনৰ পৃষ্ঠৰ কালি ১,২০০,০০০,০০০ একৰ। পানী ইমান পৰিষ্কাৰ আৰু স্বচ্ছ যে তললৈ চালে মূৰ ঘূৰাই যাব খোজে। 'নটিলাছ' সাধাৰণতে পঞ্চাশ আৰু এশ ফেদম গভীৰতাৰ মাজেৰে গ'ল। কিছুদিন আমি তেনেদৰেই গৈ থাকিলো। সাগৰৰ প্ৰতি প্ৰকৃত আকৰ্ষণ নথকা মানুহৰ বাবে এই দিনবোৰ বৰ একঘেয়া আৰু বিৰক্তিকৰ যেন লাগিলহেঁতেন। কিন্তু সাগৰৰ প্ৰতিটো কথাই মোক বৰকৈ আকৰ্ষণ কৰিছিল। সাগৰৰ সজীৱ বায়ু সেৱন কৰি প্লেটফৰ্মত ফুৰা, প্ৰধান কক্ষটোৰ খিৰিকিৰে সাগৰৰ মোহনীয় পানী চোৱা, পুথিভঁৰালত বহি কিতাপ পঢ়া মোৰ স্মৃতিৰ টোকা লিখা আদি কামে দিনটো মোক ব্যস্ত কৰি ৰাখে। অৱসাদ বা বিৰক্তিয়ে এটা মুহূৰ্তৰ বাবেও মোক আমনি কৰিব নোৱাৰে।

১৭ জানুৱাৰিৰ দিনা বংগোপসাগৰত সোমোৱাৰ পাছতে আমি কেবাঠাইতো এটা বৰ বেয়া দৃশ্য দেখিলো। সেয়া হ'ল পানীত ভাহি থকা শ। সেইবোৰ আছিল ভাৰতৰ গাৱঁৰ মানুহৰ শ, গংগাই সেইবোৰ সাগৰলৈ উটুৱাই আনিছে। দেশখনৰ প্ৰেতকাৰ্যৰ একমাত্ৰ তদাৰক কৰোতা শগুনবোৰেও সেইবোৰ খাই শেষ কৰিব পৰা নাই। অৱশ্যে সাগৰত শ্বাৰ্কবোৰে এই সৎকাৰ কাৰ্যৰ দিহা লগে লগেই কৰিছিল।

গধূলি সাত মান বজাত আধা বুৰ গৈ যানখন গাখীৰৰ সাগৰ এখনত সোমাল। যেন গোটেই সাগৰখনেই গাখীৰেৰে ভৰি পৰিছে এনে লাগিল। এয়া বাৰু জোনাকৰ বাবে হৈছে নেকি? ওহোঁ, দ্বিতীয়াৰ জোন তেতিয়াও দিগন্তৰ তলতে সূৰ্যৰ ৰশ্মিত ডুব গৈ আছে। তথাপি আলোকিত আকাশখন তলৰ

পানীৰ বগা ৰঙৰ বিপৰীতে ক'লাহে দেখা গৈছে।

কঁছেয়ে নিজৰ চকুকে বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰিলে। সি মোক এই আচৰিত কথাটোৰ কাৰণ সুধিলে। সুখৰ কথা যে মই তাৰ উত্তৰ দিব পাৰিলো।
“ইয়াকে গাখীৰৰ সাগৰ বোলে। এম্বয়নাৰ উপকূল আৰু এই অঞ্চলত সৰু সৰু ঢৌবোৰ প্ৰায়েই এনে দেখি,” মই ক'লো।
“কিন্তু, মহাশয়, এনে হোৱাৰ কাৰণনো কি মোক ক'ব পাৰিবনে ? সাগৰৰ পানী নিশ্চয় গাখীৰ হৈ পৰা নাই।” কঁছেয়ে ক'লে।
“নহয় নহয়। তই দেখা এই বগা ৰংটোৰ সৃষ্টি কৰিছে হাজাৰ হাজাৰ ইনফিউছোৰিয়াই। এইবোৰ হ'ল দানাৰ দৰে বৰ্ণবিহীন, দীপ্তিমান সৰু সৰু পোক। ইহঁত চুলি এডালৰ সমানেই ডাঠ, দীঘলে ৭/১০০০ ইঞ্চিতকৈ বেছি নহয়। এই পোকবোৰে এটাৰ গাত এটাকৈ লাগি কেতিয়াবা কেইবালীগো দীঘল হয়।
“কেইবালীগো ?” কঁছেই আচৰিত হ'ল।
“উঁ। তই আকৌ এই ইনফিউছোৰিয়াৰ সংখ্যা হিচাপ কৰি উলিয়াবলৈ চেষ্টা কৰিব নালাগে। তই নোৱাৰিবি। কাৰণ কোনো কোনো জাহাজে চল্লিশ মাইল পৰ্যন্ত গাখীৰৰ সাগৰেৰে পাৰ হৈ যোৱা বুলি মই জানো।

মাজৰাতিৰ পিনে হঠাতে সাগৰে নিজা ৰং ল'লে। কিন্তু, আমাৰ পিছপিনে একেবাৰে দিগন্ত পৰ্যন্ত আকাশত বগা সাগৰৰ ঢৌৰ প্ৰতিফলন দেখা গ'ল। বহু পৰলৈ এনে লাগি থাকিল যে সেয়া যেন কুমেৰুজ্যোতিহে।

অধ্যায় ২

কেপ্টেইন নিমোৰ অভিনৱ প্ৰস্তাৱ

২৮ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা ‘নটিলাছ’ ৯°৪′ উত্তৰ অক্ষাংশত পৃষ্ঠলৈ উঠাৰ পাছত পশ্চিমপিনে আঠ মাইল নিলগত মাটি দেখা গ'ল। প্ৰথমেই মোৰ চকুত পৰিল এক পৰ্বতশ্ৰেণী। ই ওখই প্ৰায় দুহাজাৰ ফুট আৰু আকৃতিত একেবাৰে অনিয়মিত আছিল।

কম্পাছ আদি চাই মই বুজিব পাৰিলো যে আমি ছিলোন দ্বীপৰ ওচৰ চাপিছো। এই দ্বীপ ভাৰতীয় উপমহাদেশৰ কাণৰ লতিত ওলমি থকা মুকুতাৰ দৰে।

এই মুহূৰ্ত্তে কেপ্টেইন নিমো আৰু তেওঁৰ ঠিক তলৰ বিষয়াজন আহি পালে। কেপ্টেইনে মেপখন এবাৰ চালে। তাৰ পাছত মোৰ ফালে ঘূৰি ক'লেঃ
"ছিলোন দ্বীপ, মুকুতাৰ মীনক্ষেত্ৰৰ বাবে বিখ্যাত। তেনে এখন মীনক্ষেত্ৰ চাব খোজে নেকি, ম'ছিঅ' এৰোনা?"
"নিশ্চয়, কেপ্টেইন।"
"সেইটো সহজ কথা। আমি মীনক্ষেত্ৰবোৰ দেখিলেও মাছমৰীয়াবোৰ কিন্তু দেখা নাপাম। বছৰৰ ৰপ্তানি এতিয়াও আৰম্ভ হোৱা নাই। কোনো কথা নাই, মই মানাৰ উপসাগৰলৈ যানখন নিবলৈ নিৰ্দেশ দিম। তাত আমি ৰাতি উপস্থিত হ'ম।"

কেপ্টেইনে সহকাৰীজনক কিবা এটা ক'লে। তেওঁ তৎক্ষণাৎ তাৰপৰা গুচি গ'ল। শীঘ্ৰেই 'নটিলাছ' তাৰ স্বাভাবিক পৰিবেশলৈ উভতি গ'ল। মেনোমিটাৰে দেখুৱালে যে যানখন তেতিয়া পানীৰ প্ৰায় ত্ৰিশ ফুট তলেৰে যাবলৈ ধৰিছে।
"মহাশয়, আপুনি আৰু আপোনাৰ সহচৰকেইজনে মানাৰৰ পাৰলৈকো যাব। যদিহে দৈবাৎ তাত কোনোবা মাছমৰীয়াও থাকে, আমি তেওঁক কাম চলোৱাও দেখা পাম।"
"মই সন্মত, কেপ্টেইন!"
"কথা এটা সোধো, ম'ছিঅ' এৰোনা, আপোনাৰ বাৰু শ্বাৰ্কলৈ ভয় লাগেনে?"
"শ্বাৰ্ক!" মই ডাঙৰকৈ ক'লো।
প্ৰশ্নটো বৰ জটিল যেন লাগিল।
"ওঁ" নিমোৱে ক'লে।
"মই স্বীকাৰ কৰো কেপ্টেইন, এইবিধ মাছৰ লগত মোৰ বৰ বেছি সংস্ৰৱ ঘটা নাই।"
"আমি কিন্তু, এইবোৰৰ লগত বৰ অভ্যস্ত। সময়ত আপুনিও অভ্যস্ত হৈ পৰিব। অৱশ্যে, আমাৰ হাতত অস্ত্ৰ-পাতি থাকিব, বাটত হয়তো জাতিটোৰ কেইটামান আমি চিকাৰো কৰিব পাৰিম। বৰ আমোদজনক কাম। বাৰু, কাইলৈ ৰাতিপুৱা দেখা হ'ব, নিচেই পুৱাতে।" কেপ্টেইনে ক'লে।

"মুকুতাৰ মীনক্ষেত্ৰ বিপদজনক নেকি ?" কঁছেয়ে সুধিলে।

"নাই নাই, বিশেষকৈ যদি কেতবোৰ সাৱধানতা অৱলম্বন কৰা হয়," মই তৎক্ষণাৎ উত্তৰ দিলো।

"এনে পেশাত বিপদনো কি ? কেইঢোকমান সাগৰৰ পানী খাব লাগে আৰু!" নেড লেণ্ডে ক'লে।

"আপুনি হয়তো ঠিকেই কৈছে নেড। কথা এটা সোধো," কেপ্টেইন নিমোৰ মাতৰ অনায়াস সুৰ ফুটাই তুলিবলৈ যত্ন কৰি মই সুধিলো, "আপোনাৰ বাৰু শ্বাৰ্কলৈ ভয় লাগেনে, সাহসী নেড ?"

"মোৰ ! মই দেখোন শ্বাৰ্ক হনা মাছমৰীয়া !" নেডে ক'লে, "সিহঁতক সহজ-ভাৱে লোৱাটো মোৰ পেশা !"

"কিন্তু এয়া লোৰ জোং এডালেৰে শ্বাৰ্ক হানি, নাৱত তুলি, সিহঁতৰ নেজ দাৰে ঘাপ মাৰি কাটি, সিহঁতৰ কলিজা সাগৰত পেলাই দিয়াৰ কথা নহয় !" মই ক'লো।

"তেনেহ'লে এয়া—"

"একেবাৰে ঠিক।"

"পানীত ?"

"পানীত।"

"মোৰ শ্বাৰ্ক হনা জোঙত বিশ্বাস ৰাখক ! জানেই মহাশয়, শ্বাৰ্কবোৰ হ'ল আপচু জন্তু। সিহঁতে আপোনাক ধৰিবলৈ হ'লে পেটটোৰ ওপৰতে পাক মাৰিব লাগিব। সেইখিনি সময়তে—"

নেড লেণ্ডে "ধৰিবলৈ" বুলি কওঁতে এটা বিশেষ ভংগীত ক'লে। মোৰ তেজ চেঁচা পৰি যোৱা যেন হ'ল।

"বাৰু, তই কঁছেই, শ্বাৰ্কৰ বিষয়ে তই কি ভাব ?"

"মই ! মই খোলাখুলিকৈয়ে কওঁ মহাশয়," সি ক'লে।

"সেইটোৱেই ভাল," মই ভাবিলো।

"আপুনি যদি সচাকৈয়ে শ্বাৰ্কৰ লগত মুখামুখি হ'ব খোজে, তেনেহ'লে মহাশয়, আপোনাৰ বিশ্বাসী ভৃত্যই আপোনাৰ লগত কিয় সিহঁতৰ মুখামুখি নহ'ব তাৰ কাৰণ মই বুজি নাপাওঁ।"

অধ্যায় ৩

দহ নিযুত ফ্ৰাংকৰ মুকুতা

পিঁছদিনা ৰাতিপুৱা চাবি বজাতেই মোৰ তদাৰক কৰিবলৈ কেপ্টেইন নিমোৱে দিয়া মানুহজনে মোক জগাই দিলে। মই ততাতৈয়াকৈ উঠি, কাপোৰ পিন্ধি প্ৰধান কক্ষলৈ গ'লো।

কেপ্টেইন নিমো মোৰ বাবে ৰৈ আছিল।
“মঁছিঅ, এৰোনা, আপুনি যাত্ৰা কৰিবলৈ সাজু হৈছেনে ?” কেপ্টেইনে সুধিলে।
“মই সাজু।”
“তেনেহ'লে মোৰ লগে লগে আহক।”
“মোৰ লগৰ দুজন, কেপ্টেইন ?”
“তেওঁলোকক কোৱা হৈছে, ৰৈ আছে।”
“আমি জানো ডুবাৰুৰ পোচাক পিন্ধিব নালাগিব ?” মই সুধিলো।
“এতিয়াই নালাগে। মই 'নটিলাছ'ক উপকূলৰ একেবাৰে কাষলৈ যাবলৈ হুকুম দিয়া নাই। আমি মানাৰৰ পাৰৰপৰা এতিয়াও কিছু আঁতৰতে আছো। নাও সাজু হৈ আছে, আমি নামিবলগীয়া ঠাইলৈ নাওতে যাম। তাত আমাৰ ডুবাৰুৰ পোচাকো আছে। পানীৰ তলৰ যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিবৰ সময়ত আমি সেইবোৰ পিন্ধি ল'ম।”

কেপ্টেইন নিমোৱে প্লেটফৰ্মলৈ উঠি যোৱা প্ৰধান খটখটিটোলৈ মোক লৈ গ'ল। অলপ পাছতে হ'ব লগা 'আনন্দোৎসৱ'ৰ কথা ভাবি আনন্দত উগুল-থুগুল হৈ তাত কঁছেই আৰু নেড লেণ্ড ৰৈ আছিল। জাহাজখনৰ দাঁতিতে লগাই থোৱা নাওখনত পাচজন নাবিক ব'ঠাত ধৰি ৰৈ আছিল।

তেতিয়াও ৰাতিৰ আন্ধাৰেই আঁতৰা নাই। আকাশত চপৰা-চপৰ মেঘ থকা

বাবে অ'ত ত'ত দুই এটা তৰাহে দেখা গৈছে। মাটি থকা দিশলৈ মই চাই পঠিয়ালো, কিন্তু দক্ষিণ-পশ্চিমৰপৰা উত্তৰ-পূবলৈ দিগন্তৰ তিনিছোৱা এটা ক'লা ৰেখাই আৱৰি ৰখা যেন দেখাত বাহিৰে আন একো দেখা নাপালো। আগৰাতি ছিলোনৰ পশ্চিম উপকূলেৰে উভতি অহা 'নটিলাছে' তেতিয়া মানাৰৰ মূল ভূমিয়ে সৃষ্টি কৰা অখাৎটোৰ বা উপসাগৰৰ পশ্চিমাঞ্চলত উপস্থিত হৈছে। তাত, ক'লা তৰাং পানীৰ তলত বহল পাৰ এটা আছে। কুৰি মাইলতকৈও দীঘল এই পাৰটোক মুকুতাৰ ৰাজ্য বুলিব পাৰি।

কেপ্টেইন নিমো, নেড লেণ্ড, কঁছেই আৰু মই নাওখনৰ পিছফালে বহি ল'লো। গুৰিয়ালে গৈ গুৰি ধৰিলে, আন চাৰিজনে ব'ঠাত হাত দিলে। জাহাজত বান্ধি ৰখা ৰচি খুলি দিয়া হ'ল। আমি ফালৰি কাটি আগ বাঢ়ি গ'লো।

নাওখন দক্ষিণৰ ফালে গৈ থাকিল। নাৱৰীয়াকেইজনে কোনো খৰধৰ নকৰিলে। মই লক্ষ্য কৰিলো যে পানীত তেওঁলোকৰ জোৰবান চাব দহ ছেকেণ্ডৰ মূৰে মূৰে পৰিছে। নৌবাহিনীত সাধাৰণতে এই পদ্ধতিকেই লোৱা হয়। নাওখন নিজ বেগত গৈ আছিল। পানীৰ টোপালবোৰে ঢৌৰ অন্ধকাৰ গভীৰতাত গলিত সীহৰ টোপালৰ দৰে আঘাত কৰিছিল। এটা সৰু ঢৌ বহলি গৈ নাওখনক পাক এটা খুৱাই দিলে, আগফালে কেতবোৰ খাগৰি-জাতিয় বনে নাচি থাকিল।

চাৰে পাচ মান বজাত, দিগন্ত অলপমান ৰঙচুৱা হৈ আহিবলৈ ধৰাৰ লগে লগে দক্ষিণ উপকূলৰ ওপৰ অঞ্চল আগতকৈ স্পষ্ট হৈ আহিল। পূৱফালে উপকূলভাগ বেছ সমান, কিন্তু দক্ষিণৰ ফালে কিছু ওখ হৈ আহিছে। পাৰলৈ তেতিয়াও পাচ মাইল বাকী আছিল। পানীৰ ওপৰত থকা কুঁৱলীৰ বাবে পৰাটো স্পষ্টকৈ দেখা যোৱা নাছিল। ছয় বজাত, দিনৰ পোহৰ আহি পৰিল। গ্ৰীষ্মমণ্ডলত সাধাৰণতে দোকমোকালি বা সন্ধিয়া নোহোৱাকৈয়ে এনেদৰে তৎক্ষণাৎ দিনৰ পোহৰ আহি পৰে বা আঁতৰি যায়। সূৰ্যৰ কিৰণ পূৱ আকাশত গোট খোৱা মেঘৰ আৱৰণ ভেদ কৰি ওলাই আহিল। উদ্ভাসিত বৃত্ত দ্ৰুতভাৱে প্ৰসাৰিত হ'ল। মই পাৰটো স্পষ্টকৈ দেখা পালো। অ'ত ত'ত দুই এডাল গছো দেখিবলৈ পালো। নাও মানাৰ দ্বীপৰ ওচৰ চাপিল। দ্বীপটোৰ দক্ষিণ অঞ্চল গোলাকাৰ। কেপ্টেইন নিমোৱে বহাৰপৰা

উঠি সাগৰখন চাবলৈ ধৰিলে।

তেওঁৰ ইংগিতত লংগৰ পেলোৱা হ'ল। কিন্তু লংগৰৰ শিকলি অলপমানহে গ'ল, কাৰণ তাত পানী এগজতকৈ অলপহে বেছি দ আছিল। পানীৰ তলত লুকাই থকা পাৰটোৰ সেয়া এটা অতি বাম অঞ্চল আছিল।

“আমি এয়া পালোহি, মঁছিঅ' এৰোনা, কেপ্টেইনে ক'লে। সেই ঘেৰি থোৱা অখাৎটো যে আপুনি দেখিছে, আৰু এমাহ মানৰ ভিতৰতে ৰপ্তানিকাৰীৰ নাৱেৰে সেই ঠাইখিনি ভৰি পৰিব। তেওঁলোকৰ ডুবাৰুবোৰে এই অঞ্চলটো তছিলং কৰিব। এই অঞ্চলটো তেনে ধৰণে মুকুতা-অয়ষ্টাৰ ধৰাৰ বাবে বৰ সুবিধাজনক। ইয়াত ডাঙৰ ধুমুহা নাহে, সাগৰো শান্ত হৈয়ে থাকে, গতিকে ডুবাৰুৰ কাম সুবিধাজনক হৈ পাৰে। আমি এতিয়া আমাৰ পোচাক পিন্ধি ভ্ৰমণ আৰম্ভ কৰিম।”

মই কোনো উত্তৰ নিদিলো। ঢৌৰ ফালে চাই চাই নাবিককেইজনৰ সহায়ত মই গধুৰ সাগৰীয় পোচাক পিন্ধি পেলালো। কেপ্টেইন নিমো আৰু মোৰ লগৰীয়া দুজনেও পোচাক পিন্ধিবলৈ ধৰিলে। আমাৰ এই নতুন ছফৰত 'নটিলাছ'ৰ বাকী কোনো মানুহ কিন্তু নাযায়।

শীঘ্ৰেই ৰবৰৰ পোচাকেৰে ডিঙিলৈ আবৃত হৈ পৰিলো। বায়ু যন্ত্ৰ আমাৰ পিঠিত পেটীৰে বান্ধি দিয়া হ'ল। ৰামকফ'ৰ যন্ত্ৰ অৱশ্যে লোৱা ন'হল, কাৰণ এই ছফৰত তাৰ প্ৰয়োজন নহ'ব। তামৰ টুপীত মূৰ সোমোৱাৰ আগতে মই কেপ্টেইনক কথাটো সুধিলো।

তেওঁ ক'লে, “সেয়া কোনো কামত নাহিব। আমি বেছি দ'লৈ নাযাওঁ। সূৰ্যৰ ৰশ্মিয়েই আমাক তাত পোহৰ দি থাকিব। তদুপৰি, এই অঞ্চলত বৈদ্যুতিক লাইট লৈ যোৱাটোও বুদ্ধিমানৰ কাম নহ'ব, কিয়নো তাৰ উজ্জ্বল পোহৰে অসময়তে উপকূলৰ ভয়ানক জীৱজন্তুবোৰক আকৰ্ষণ কৰিব পাৰে।”

কেপ্টেইন নিমোৱে এই কথাখিনি কোৱা সময়তে মই নেড লেণ্ড আৰু কঁছেইলৈ চালো। কিন্তু, তেওঁলোকে ইতিমধ্যে ধাতুৰ গিলিপ পিন্ধি লৈছেই। গতিকে, তেওঁলোকে একো শুনেও, উত্তৰো দিব নোৱাৰে।

কেপ্টেইন নিমোক শেষ প্ৰশ্নটো সুধিবলগীয়া আছিল।

“আমাৰ অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ একা? আমাৰ বন্দুকবোৰ?” মই সুধিলো।

“বন্দুক ? বন্দুক আকৌ কেলেই ? পৰ্বতাৰোহণকাৰীয়ে হাতৰ ডেগাৰখনেৰে ভালুক আক্ৰমণ নকৰেনে ? তদুপৰি, সীহতকৈ তীখা বেছিহে নিৰ্ভৰযোগ্য, নহয় জানো ? এয়া বেছ ধাৰ থকা অস্ত্ৰ এইপাত। পেটীত খুচি লওক। আমি এতিয়া যাত্ৰা আৰম্ভ কৰোহক।”

লগৰীয়া দুজনলৈ চালো। তেওঁলোকেও আমাৰ দৰে অস্ত্ৰ একোপাত লৈছে। তদুপৰি, নেড লেণ্ডে তিমি হনা বিৰাট জোং এডালো জোকাৰি আছে। তেওঁ ‘নটিলাছ’ এৰাৰ আগতে নাৱত জোংপাত ভৰাই লৈছিল।

তাৰ পাছত, কেপ্টেইনৰ উদাহৰণ মানি ময়ো তামৰ গধুৰ শিৰস্ত্ৰাণটো পিন্ধি ল’লো। লগে লগে বিজাৰ্ভাৰৰপৰা বায়ু বৈ আহিবলৈ ধৰিলে। এক মুহূৰ্ত পাছত ইজনৰ পাছত সিজনকৈ আমি দুগজ পানীৰ তলত থকা বালিময় মাটিত নামি পৰিলো। কেপ্টেইন নিমোৱে হাতেৰে এটা ইংগিত দিলে, তেওঁৰ পিছে পিছে আমি ক্ৰমে হেলনীয়া হৈ যোৱা মাটিৰে নামি গৈ ঢৌৰ তলত হেৰাই গ’লো।

সাত মান বজাত আমি অয়ষ্টাৰ পোহা অঞ্চলত সোমাই পৰিলো। তাত কোটি কোটি হিচাপত অয়ষ্টাৰ উৎপাদন কৰা হয়।

কেপ্টেইন নিমোৱে মোক বিৰাট এদ’ম অয়ষ্টাৰৰ পিনে দেখুৱাই দিলে। দেখি মোৰ ভাব হ’ল যে ই এক অফুৰন্ত উৎস। ইয়াত প্ৰকৃতিৰ সৃষ্টি ক্ষমতাই মানুহৰ ধ্বংসকামী প্ৰবৃত্তিক চেৰ পেলাই গৈছে। নেড লেণ্ডে, তেওঁৰ অভ্যাস মতেই, লৈ ফুৰা মোনাখনত কেইটামান ধুনীয়া নমুনা সংগ্ৰহ কৰি নিবৰ বাবে আগ বাঢ়িল। আমি কিন্তু ৰ’ব নোৱাৰিলো। কাৰণ, তেৱেঁহে একমাত্ৰ জনা যেন লগা বাটেৰে কেপ্টেইনে আমাক বাট দেখুৱাই নি আছিল। মাটি বেছ ওখ হৈ আহিছে কেতিয়াবা কেতিয়াবা হাত মেলি দিলে পানীৰ ওপৰ ওলায়। তাৰ পাছতে হঠাতেই আকৌ দ হৈ পৰে। মাজে মাজে পিৰামিডৰ আকৃতিত কাটি থোৱা ওখ শিল বগায়ো আমি যাবলগীয়া হ’লো। যুদ্ধৰ ভয়ানক যন্ত্ৰপাতিৰ দৰে দীঘল হাতোৰাৰ ওপৰত থিয় হৈ থকা ভয়ানক চোকোৰাথকা জীৱবোৰে স্থিৰ চকুৰে আমাৰ ফালে চাই আছিল। আমাৰ ভৰিয়েও নানা ধৰণৰ বলয়ী প্ৰাণীৰ গা স্পৰ্শ কৰিলে।

সেই মুহূৰ্ততে সমুখত শিলৰ ধুনীয়া দ’ম এটাৰ গাত খান্দি থোৱা এটা

গুহাৰ মুখ দেখিবলৈ পালো। পানীৰ তলৰ নানা গছ-গছনিয়ে তাৰ তলিখনত দলিচা পাৰি থৈছে। প্ৰথমতে গুহাটো মোৰ বৰ অন্ধকাৰ যেন লাগিল। সূৰ্যৰ ৰশ্মিৰ তীব্ৰতা স্তৰে স্তৰে কমি আহি শেষত একেবাৰে নোহোৱা যেন হৈ পৰিছিল। কেপ্টেইন নিমো গুহাটোত সোমাই গ'ল। আমিও পিছে পিছে গ'লো। গুহাৰ এই আপেক্ষিক অন্ধকাৰত লাহে লাহে মোৰ চকু অভ্যস্ত হৈ পৰিল। প্ৰাকৃতিক খুটা কেতবোৰৰপৰা অনিয়মিতভাৱে ওলমি থকা ধনুভিৰীয়া গাথনিবোৰ মোৰ চকুত পৰিল। টাছকেনিদেশীয় স্থাপত্যবিদ্যাৰ ডাঙৰ স্তম্ভবোৰৰ দৰে থকা এই প্ৰাকৃতিক খুটাবোৰ গ্ৰেনাইটৰ গাথনিৰে বন্ধা আছিল। আমাৰ দুৰ্বোধ্য পথপ্ৰদৰ্শক গৰাকীয়ে বাৰু আমাক কেলেই এই সাগৰতলীয় গুহাটোলৈ লৈ আহিছে? তাৰ কাৰণ অচিৰেই জানিব পাৰিলো। থিয় গৰা এটা নামি আমি এক প্ৰকাৰ বৃত্তাকাৰ খাল এটা পালো। কেপ্টেইন নিমোৱে তাতে ৰৈ হাতেৰে কিবা এটা দেখুৱালে। মই তেতিয়াও একো দেখাই নাছিলো। সেয়া আছিল এটা বিৰাট অয়ষ্টাৰ, বহলে আঢ়ৈ গজতকৈও ডাঙৰ। 'নটিলাছ'ৰ প্ৰধান কক্ষত সজাই থোৱাটোতকৈও এইটো বহু ডাঙৰ। সূত্ৰ গুচ্ছেৰে ই গ্ৰেনাইটৰ পৃষ্ঠ এটাত ধৰি লৈছে আৰু গুহাৰ শান্ত পানীত অকলশৰীয়াকৈ ডাঙৰ হৈছে। অয়ষ্টাৰটোৰ ওজন ছশ পাউণ্ডমান হ'ব বুলি মই অনুমান কৰিলো। ইয়াৰ মঙহো নিশ্চয় ত্ৰিশ পাউণ্ডমান ওলাব। এনে অয়ষ্টাৰ কেইডজনমান খাই হজম কৰিবলৈ পেটটোও ৰাক্ষসৰ পেট হ'ব লাগিব।

নিশ্চয়, কেপ্টেইন নিমোৱে এই দ্বিকপাটী জীৱটোৰ অৱস্থিতিৰ কথা ভালদৰে জানিছিল। তদুপৰি, ইয়াৰ আচল অৱস্থা সম্পৰ্কে তেওঁ জানিব খোজাৰ এটা বিশেষ উদ্দেশ্যও আছিল। অয়ষ্টাৰটোৰ খোলা দুটা অলপমান মেল খাই আছিল। সি যাতে বন্ধ হৈ যাব নোৱাৰে তাৰ বাবে কেপ্টেইন নিমোৱে তেওঁৰ ডেগাৰখন ফাকটোত সুমুৱাই দিলে। তাৰ পাছত, জীৱটোৰ বাবে আচ্ছাদনৰ সৃষ্টি কৰি ৰখা পাতল ছালখন দাঁতিৰ ফালৰপৰা তেওঁ হাতেৰে দাঙি ধৰিলে। তাত জাপ খাই থকা দহি দুটাৰ মাজত ঢিলাকৈ লাগি থকা মুকুতা এটা মই দেখিবলৈ পালো। আকাৰত মুকুতাটো নাৰিকল এটাৰ সমান আছিল। গোল আকাৰ, নিৰ্ভেজাল নিৰ্মলতা আৰু উজ্জ্বল জ্যোতিৰ বাবে ই নিঃসন্দেহে এক অমূল্য বস্তু হ'ব। অনুসন্ধিৎসাৰ বশবৰ্তী হৈ মই মুকুতাটো চুবলৈ, তাৰ ওজন চাবলৈ হাত মেলি দিলো। কিন্তু, কেপ্টেইনে মোক ৰখালে, নিষেধাত্মক ইংগিত এটা দিলে আৰু তৎক্ষণাৎ ডেগাৰখন

গুচাই দিলে। খোলা দুটা হঠাতে বন্ধ হৈ পৰিল। মই কেপ্টেইন নিমোৰ উদ্দেশ্য বুজি পালো। তেওঁ মুকুতাটো তেনেকৈ এৰি থৈ যাব খোজাৰ কাৰণ হ'ল, তেনেকৈ এৰি গ'লে ই ধীৰে ধীৰে আকাৰত বাঢ়ি গৈ থাকিব। প্ৰতি বছৰে জীৱটোৰ ক্ষৰণে মুকুতাটোৰ চাৰিওফালে নতুন ঐককেন্দ্ৰিক তৰপৰ সৃষ্টি কৰিব। মুকুতাটোৰ মূল্য অন্ততঃ ৫০০,০০০ পাউণ্ড হ'ব বুলি অনুমান কৰিব পাৰিলো।

দহ মিনিট পাছত কেপ্টেইন নিমো হঠাতে বৈ গ'ল। মই ভাবিলো তেওঁ উভতিবৰ বাবেই বৈছে হ'বলা। নহয়। হাতেৰে ইংগিত দি তেওঁ আমাক শিলৰ ফাট এটাত পেট পেলাই পৰি থাকিবলৈ আদেশ দিলে। পানীৰ যিটো দিশলৈ তেওঁ আঙুলিয়াই দেখুৱালে সেইফাললৈ মনোযোগেৰে চালো।

মোৰপৰা পাচ ফুটমান আঁতৰত ছাঁ এটাই দেখা দি মাটিৰ ফাললৈ বুৰি গ'ল। শ্বাৰ্কৰ ভয়লগা কথাই প্ৰথমতে মনলৈ আহিল। কিন্তু, নহয়। সেয়া কোনো সাগৰীয় ভয়ংকৰ জন্তু নাছিল।

সেয়া আছিল এজন মানুহ। এজন জীৱন্ত মানুহ, এজন সিংহলী মাছমৰীয়া। সেই নিচলা লোকজন নিশ্চয় আচল বতৰৰ আগতে মুকুতা বুটলিবৰ বাবে আহিছে। তেওঁৰ সৰু নাওখন তেওঁৰ মূৰৰ কেইফুটমান ওপৰত বান্ধি থোৱা মই দেখিবলৈ পালো। তেওঁ বুৰ মাৰে, ওপৰলৈ উঠে, তাৰ পাছত আকৌ বুৰ মাৰে। নাওখনৰ লগত তেওঁ নিজকে এডাল ৰচিৰে বান্ধি ৰাখিছে আৰু লোফৰ আকৃতিত কটা শিল এটা দুয়ো ভৰিৰ মাজত ৰচিৰে ওলোমাই ৰাখি বুৰ মৰাত সুচল কৰিছে। এয়ে তেওঁৰ যন্ত্ৰপাতি। প্ৰায় পাচ গজ পানীৰ তলৰ মাটি পাই তেওঁ আঠু কাঢ়ি ততাতৈয়াকৈ যিমান পাৰে অয়ষ্টাৰ সংগ্ৰহ কৰি মোনাত ভৰাই লয়। তাৰ পাছত ওপৰলৈ উঠি নাৱত অয়ষ্টাৰবোৰ বাকি দি ৰচিৰে টানি শিলটো ওপৰলৈ তোলে। তাৰ পাছত আকৌ আগৰ দৰে প্ৰক্ৰিয়াটো আৰম্ভ কৰে। গোটেই প্ৰক্ৰিয়াটো প্ৰায় ত্ৰিশ ছেকেণ্ড জুৰি চলে।

মানুহজনৰ অয়ষ্টাৰ ধৰাৰ কায়দাটো মই বুজি উঠোতে-নৌউঠোতেই হঠাতে এবাৰ দেখিলো মানুহজনে দেখোন মাটি পায়েই আতংকিত হৈ জাপ মৰাদি পানীৰ ওপৰলৈ উঠিবলৈ যত্ন কৰিছে।

মই তেওঁৰ আতংকৰ কাৰণ বুজি পালো। অভাগা ডুবাৰুজনৰ ওপৰৰ ফালে এটা বিৰাট ছাঁ দেখিবলৈ পালো। এটা বিৰাট ডাঙৰ শ্বাৰ্ক কুণীয়াকৈ আগবাঢ়ি অহা দেখা গ'ল ; তাৰ চকুত জুইৰ শিখা, তাৰ দাঁতৰ পাৰি মেলা। ভয়তে মই স্তব্ধ হৈ গ'লো, একেবাৰে লৰচৰ কৰিব নোৱাৰা হৈ পৰিলো।

খকুৱা জীৱটোৱে মাছমৰীয়াজনৰ ফালে চোচা ল'লে। বেচেৰা মানুহজনে শ্বাৰ্কটোৰ বাজবোৰৰপৰা ৰক্ষা পাবৰ কাৰণে কাতি হৈ দিলে যদিও শ্বাৰ্কটোৰ ফিছাৰপৰা কিন্তু নিজকে ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিলে। ফিছাখনে তেওঁৰ বুকুত আঘাত কৰি তেওঁক তলৰ মাটিত পেলাই দিলে।

এই ঘটনা কেইছেকেণ্ডমান জুৰি চলিল। তাৰ পাছতে শ্বাৰ্কটোৱে পিছফালে উভটি আহি মানুহজনক ছুটুকুৰাকৈ চিঙি পেলাবলৈ উদ্যত হ'ল। কিন্তু এনেতে হঠাতে হাতত ডেগাৰ লৈ শ্বাৰ্কটোক আক্ৰমণ কৰিবলৈ তীৰবেগে আগুৱাই গ'ল কেপ্টেইন নিমো। মাছমৰীয়াজনক ছুটুকুৰা কৰিবলৈ উদ্যত হোৱাৰ মুহূৰ্ততে নতুন প্ৰতিদ্বন্দ্বীক দেখি শ্বাৰ্কটোৱে এইবাৰ তেওঁৰ ফালেহে চোচা ল'লে।

যুদ্ধৰত কেপ্টেইন নিমোৰ অংগী-ভংগীবোৰ এতিয়াও মোৰ চকুৰ আগত ভাহি উঠে। কেপ্টেইনে শ্বাৰ্কটোৱে তেওঁক আক্ৰমণ কৰালৈ আচৰিত সৌম্যতাৰে বাট চালে। শ্বাৰ্কটোৱে চোচা মাৰি অহাৰ লগে লগে তেওঁ অতি ক্ষিপ্ৰতাৰে একাতি হৈ শ্বাৰ্কটোৰ খুন্দাৰপৰা নিজকে বচালে, আৰু তাতোকৈও ক্ষিপ্ৰতাৰে শ্বাৰ্কটোৰ গাত ডেগাৰখন দকৈ বহুৱাই দিলে। কিন্তু, এয়ে শেষ নহয়, আচলতে অতি ভয়ানক যুদ্ধ এখন তেতিয়া আৰম্ভহে হ'ল।

শ্বাৰ্কটোৱে যেন গৰ্জিহে উঠিল অন্ততঃ মোৰ তেনেই লাগিল। তাৰ গাৰ আঘাতটোৰপৰা সোঁ সোঁৱাই তেজ ওলাবলৈ ধৰিলে। সাগৰৰ বৰণেই ৰঙা হৈ পৰিল। অস্বচ্ছ পানীখিনিৰ মাজেৰে মই আৰু একো নেদেখা হৈ পৰিলো। বহুপৰ একো নেদেখাৰ পাছত দেখিবলৈ পালো যে কেপ্টেইনে শ্বাৰ্কটোৰ বাজ এখনত ওলমি গৈ বাৰে বাৰে তাক ডেগাৰখনেৰে হানি গৈছে। কিন্তু, শ্বাৰ্কটো তেতিয়াও শাঁত হৈ পৰা নাই।

শ্বাৰ্কটোৰ এই যুজ-বাগৰে পানীত তোলা হেন্দোলনি দেখিয়েই মই খুব ভয় খালো।

কেপ্টেইনক সহায় কৰিবলৈ যাব খুজিলো যদিও আতংকই মোক একে ঠাইতে লৰচৰ কৰিব নোৱাৰাকৈ ৰাখি থ'লে।

সেই গাতত সোমোৱা চকুকেইটা মই দেখিবলৈ পালো। যুদ্ধৰ প্ৰত্যেকটা অৱস্থাই মই দেখিবলৈ পালো। প্ৰকাণ্ড শ্বাৰ্কটোৰ হেচাত কেপ্টেইন তলত পৰি গ'ল। শ্বাৰ্কটোৰ দাঁত ছুপাৰি মেল খালে, যেন কোনো কাৰখানাৰ কৰত ছুখনহে। কেপ্টেইনৰ তাতেই আধ্যা পৰিলহেতেন, কিন্তু এনেতে হাতত জোংপাত লৈ দ্ৰুতভাৱে আগুৱাই গৈ নেড লেণ্ডে শ্বাৰ্কটোৰ গাত জোংপাত মাৰি দিলে।

ঢৌবোৰ তেজেৰে তুমৰলি হৈ পৰিল। অপৰিসীম খঙত শ্বাৰ্কটোৱে পানীতে কোবাবলৈ ধৰিলে। নেড লেণ্ডে লক্ষ্য ভুল নকৰিলে। শ্বাৰ্কটোৰ মৃত্যু ওচৰ চাপি আহিল। কলিজাৰ ওচৰত আঘাত পাই সি ভীষণকৈ নিজকে আচাৰিবলৈ ধৰিলে। তাৰ ঢৌৰ কোবত কঁছেই বাগৰি পৰিল।

নেড লেণ্ডে ইতিমধ্যে কেপ্টেইনক উঠালে। তেওঁ কোনো আঘাত পোৱা নাছিল। উঠিয়েই তেওঁ মাছমৰীয়াজনৰ ওচৰলৈ গৈ তেওঁৰ ভৰিত শিলডোখৰ বান্ধি থোৱা ৰচিডাল কাটি দিলে, তাৰ পাছত তেওঁক সাৱটি ধৰি মাটিত গেৰোৱাৰে জোৰকৈ হেচা মাৰি একেচাবে পানীৰ ওপৰ পালেগৈ।
আমি তিনিওজনে অলপ পাছতে ওপৰলৈ উঠি মাছমৰীয়াজনৰ নাও পালো।

কেপ্টেইন নিমো মাছমৰীয়াজনক মৃত্যুৰ মুখৰপৰা বচাবলৈ উঠি-পৰি লাগিল। মই কিন্তু তেওঁ কৃতকাৰ্য হ'ব বুলি নাভাবিলো। মানুহজন অৱশ্যে পানীৰ তলত বেছিপৰ নাছিল, গতিকে তেওঁ বাচিবও পাৰে, কিন্তু শ্বাৰ্কৰ ফিছাৰ আঘাতটো বেঁছিকৈ লাগিছে যদি তেওঁ মৰিছেই হ'বলা!

সুখৰ কথা যে কেপ্টেইন আৰু কঁছেয়ে জোৰেৰে পিহোতে পিহোতে মানুহজনৰ জ্ঞান লাহে লাহে ফিৰি আহিল। তেওঁ চকু মেলি চালে। তেওঁৰ ওপৰত হাউলি পৰা চাৰিটা তামৰ মূৰ দেখি মানুহজনৰ কি আশ্বৰ্য কি আতংক! তাতোকৈ কেপ্টেইন নিমোৱে জেপৰপৰা মুকুতাৰ মোনা এটা উলিয়াই তেওঁৰ হাতত দিলত তেওঁ কি ভাবিলে বাৰু! বেচেৰা সিংহলীয়ে জলদেৱতাৰ এই দান কপা কপা হাতেৰে গ্ৰহণ কৰিলে। তাক ধন আৰু জীৱনদান দিয়া এই অভিমানৱবোৰ কোন সিয়ে একো বুজি পোৱা নাই সেই কথা তাৰ চকুত ফুটি উঠিল।

কেপ্টেইনে ঠাৰ দিয়াত আমি পুনৰ পানীত নামি পৰিলো আৰু আগৰ বাটেৰেই উভটি আহি আধা ঘণ্টা মানৰ মূৰত লংগৰ লগাই থৈ যোৱা 'নটিলাছ'ৰ সৰু নাওখন পালো।

নাৱত উঠিয়েই নাবিককেইজনৰ সহায়ত আমি প্ৰত্যেকেই তামৰ গধুৰ শিৰস্ত্ৰাণবোৰ খুলিলো।

কেপ্টেইন নিমোয়ে প্ৰথমতে কানাডিয়ান জনক ক'লে:

"ধন্যবাদ, মাষ্টাৰ লেণ্ড।"

"এয়া প্ৰতিশোধহে কেপ্টেইন। কাৰণ, মই আপোনাৰ ধাৰ খাই আছিলো," নেডে উত্তৰ দিলে।

কেপ্টেইনৰ ওঠত এটা শেঁতা হাঁহি খেলি গ'ল। ইমানেই।

"মোৰ নহয়, 'নটিলাছ'ৰহে," তেওঁ ক'লে।

অধ্যায় ৪

লোহিত সাগৰ

২৯ জানুৱাৰিৰ দিনটো আগ বঢ়াৰ লগে লগে ছিলোন দ্বীপ দিগন্তৰ সিপাৰে আমাৰ দৃষ্টিৰ অগোচৰ হৈ পৰিল। ঘণ্টাত কুৰি মাইল বেগেৰে 'নটিলাছে' মালদ্বীপ আৰু লাক্ষাদ্বীপক পৃথক কৰা জলধাৰাবোৰৰ মাজেৰে আগ বাঢ়িবলৈ ধৰিলে। আনকি ই কিলটান দ্বীপৰ উপকূলৰ কাৰেৰেও পাৰ হৈ গ'ল। লাক্ষাদ্বীপপুঞ্জৰ উনৈশটা প্ৰধান দ্বীপৰ ভিতৰত ইও এটা। ১০° আৰু ১৪°৩০′ উত্তৰ অক্ষাংশৰ আৰু ৬৯°৫০′৭২″ পূব দ্ৰাঘিমাংশৰ মাজত অৱস্থিত এই দ্বীপটো ১৪৯৯ চনত ভাস্কো ড্য গামাই আৱিষ্কাৰ কৰিছিল: ই আদিতে ৰন্ধ্ৰযুক্ত প্ৰবাল এবিধেৰে তৈয়াৰী।

জাপানৰ সাগৰৰ আমাৰ যাত্ৰাবিন্দুৰপৰা তেতিয়ালৈকে আমি ১৬,২২০ মাইল বা ৭,৫০০ (ফৰাছি) লীগ ভ্ৰমণ কৰিছিলো।

পিছদিনা (৩০ জানুৱাৰি) 'নটিলাছে' যেতিয়া আকৌ সাগৰৰ উপৰিভাগলৈ উঠিল তেতিয়া ক'তো ভূভাগ চকুত নপৰিল। তেতিয়া তাৰ দিশ আছিল উ-উ-পূ; এই দিশত গ'লে ই ভাৰতীয় উপমহাদেশ আৰু আৰব দেশৰ মাজত থকা ওমান সাগৰ পাব। ই হ'ল পাৰস্য উপসাগৰলৈ যোৱা বাট। কিন্তু, পাৰস্য উপসাগৰৰপৰা ওলাবলৈ কোনো বাট নাই। কেপ্টেইন নিমোৱে বাৰু আমাক ক'লৈ লৈ গৈ আছে? নেড লেণ্ডে এদিন মোক সুধিয়েই পেলালে আমিনো কোনফালে গৈ আছো।

"আমাৰ কেপ্টেইনৰ খেয়ালে আমাক য'লৈ নিয়ে তালৈকে গৈ আছো, নেড।" তেওঁৰ খেয়ালে তেন্তে আমাক আৰু বেছি দূৰ নিব নোৱাৰে। পাৰস্য উপসাগৰৰপৰা ওলাবলৈ কোনো বাট নাই। "আমি যদি ভিতৰলৈ সোমাওঁ, আকৌ সোনকালেই বাহিৰ ওলাবও লাগিব," নেড লেণ্ডে ক'লে।

"বৰ ভাল কথা, আমি আকৌ ওলাই আহিম, লেণ্ড, আৰু যদি পাৰস্য উপসাগৰৰ পাছত 'নটিলাছে' ৰক্ত সাগৰলৈ যাব খোজে তেনেহ'লে তাত সোমাবলৈ বাবেলমান্দেৰ প্ৰণালীবোৰ আছেই," মই ক'লো।

"আপোনাক নিশ্চয় কোৱাৰ প্ৰয়োজন নহ'ব মহোদয়, যে ৰক্ত সাগৰো পাৰস্য উপসাগৰৰ দৰেই বন্ধ। কাৰণ, ছুৱেজ যোজক এতিয়াও কটা হোৱা নাই," নেড লেণ্ডে ক'লে। "আৰু ছুৱেজ যোজক কাটিলেও আমাৰ 'নটিলাছ'ৰ দৰে ৰহস্যাবৃত যান এখনে স্লুইছ লগোৱা খাল এটাৰে গৈ কেতিয়াও বিপদ নানে। তদুপৰি, ৰক্ত সাগৰতো আমাৰ ইউৰোপলৈ যোৱাৰ বাটো নহয়।"

"কিন্তু, মইতো কেতিয়াও কোৱা নাই যে আমি ইউৰোপ অভিমুখে গৈ আছো।"

"তেনেহ'লে কোনফালে গৈ আছো বুলি আপুনি ভাবে?"

"মই ভাবো যে আৰব আৰু ইজিপ্টৰ আচৰিত উপকূলসমূহ চোৱাৰ পাছত 'নটিলাছে' আকৌ ভাৰত মহাসাগৰলৈ যাব, হয়তো মোজাম্বিক প্ৰণালী পাৰ হৈ যাব, হয়তো মাস্কাৰেনহাছৰ কাষেৰে উত্তমাশা অন্তৰীপ ওলাবগৈ।

"উত্তমাশা অন্তৰীপলৈ গৈ আকৌ কি কৰিব?" প্ৰত্যেকটা শব্দত জোৰ দি কানাডিয়ানজনে সুধিলে।

"হেৰি, আমি আটলান্টিক মহাসাগৰ পামগৈ। আটলান্টিকলৈতো এতিয়ালৈকে আমি যোৱাই নাই। বন্ধু নেড, পানীৰ তলত এইদৰে ভ্ৰমণ কৰি আপোনাৰ বিৰক্তি লাগিছে নেকি? পানীৰ তলৰ এই সদা-পৰিবৰ্তনশীল দৃশ্যই

আপোনাক আমুৱালেই নে? মাথো কেইজনমান ভাগ্যবান মানুহেহে এই ভ্ৰমণ কৰিব পাৰিছে; এই যাত্ৰাৰ অন্ত হ'লেহে মোৰ বেয়া লাগিব।"

৩ ফেব্ৰুৱাৰীলৈ চাৰিদিন জুৰি 'নটিলাছে' বিভিন্ন বেগ আৰু বিভিন্ন গভীৰতাত ওমান সাগৰ পৰিভ্ৰমণ কৰিলে। যানখনে যেন কোনবাটে যাব ঠিক কৰিব নোৱাৰি ইফালে সিফালে খেপিয়াই ফুৰিলে। অৱশ্যে আমি কোনোবাৰেই কৰ্কটক্ৰান্তি ৰেখা পাৰ হোৱা নাছিলো।

৬ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা 'নটিলাছ' ওপৰলৈ উঠাত আমি এডেন দেখা পালো। মূল ভূভাগৰ লগত এটা যোজকেৰে সংযুক্ত এটা অন্তৰীপত অৱস্থিত এই ঠাইখনক একপ্ৰকাৰৰ এক অগম্য জিব্ৰাল্টৰ বুলি ক'ব পাৰি। ইংৰাজে ১৮৩৯ চনত অধিকাৰ কৰাৰ পাছত ইয়াৰ দুৰ্গসমূহ পুনৰনিৰ্মাণ কৰে। এই নগৰৰ অষ্টভুজ মছজিদটো চকুত পৰিল। বুৰঞ্জীবিদ এড্ৰিছিছৰ মতে এই নগৰখন এসময়ত জাহাজৰ খাৰ-বাৰুদৰ সৰ্বোৎকৃষ্ট ভঁৰাল আছিল।

মই প্ৰায় নিশ্চিৎ আছিলো যে এইখিনি পোৱাৰ পাছত কেপ্টেইন নিমো এইবাৰ ফিৰিব। কিন্তু, মোৰ ভুল হৈছিল। কেপ্টেইনে ফিৰাৰ কোনো উমঘামেই নেদেখুৱালে। তাকে দেখি মই আচৰিত হ'লো।

পিছদিনা, ৭ তাৰিখে, আমি বাবেল-মান্দেব প্ৰণালীত সোমালো। আৰব ভাষাত বাবেল-মান্দেব নামটোৱে 'চকুপানীৰ বাট' বুজায়।

প্ৰণালীটো দীঘলে বত্ৰিশ মাইল আৰু বহলে কুৰি মাইল। পূৰা বেগত যোৱা 'নটিলাছ'ৰ বাবে প্ৰণালীটো পাৰ হওঁতে এঘণ্টামানহে লাগিব লাগে। কিন্তু মই একো দেখা নাপালো, আনকি যি পেৰিম দ্বীপেৰে সৈতে বৃটিছ চৰকাৰে এডেনৰ অৱস্থা সবল কৰিছে, তাকো দেখা নাপালো। ছুৱেজৰপৰা বোম্বাই, কলিকতাৰপৰা মেলবোৰ্ন আৰু বুৰবনৰপৰা মৰিছিয়াছ অভিমুখে যাত্ৰা কৰা ইমানবোৰ বৃটিছ আৰু ফৰাছী জাহাজে এই ঠেক বাটটোৰে আহ-যাহ কৰি আছিল যে 'নটিলাছে' তাত দেখা দিবলৈ সাহসেই কৰিব নোৱাৰিলে। গতিকে, যানখনে তলত থাকি উচিত কামকেই কৰিলে। প্ৰায় দুপৰ বেলা আমি লোহিত সাগৰত প্ৰৱেশ কৰিলো।

কিনো খেয়ালত কেপ্টেইন নিমোৱে এই উপসাগৰত সোমাবলৈ ঠিক কৰিলে সেই কথা বুজিবলৈ মই এবাৰো চেষ্টা নকৰিলো। কিন্তু, 'নটিলাছে' লোহিত সাগৰত সোমোৱাত মই বৰ ভাল পালো। যানখনে অতি বেগেৰে যাবলৈ ধৰিলে। কেতিয়াবা ই ওপৰেৰে গ'ল, কেতিয়াবা আন যানক এৰাবলৈ পানীৰ তলেৰেও গ'ল। গতিকে এই বিশেষ ধৰণৰ সাগৰখনৰ ওপৰ আৰু তল দুয়োভাগকে দেখাৰ সুবিধা মই পালো।

৮ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা ধলপুৱাৰেপৰাই মোছা চহৰখন চকুত পৰিল। মোছা এতিয়া এখন ধ্বংসপ্ৰাপ্ত চহৰ। বন্দুকেৰে গুলী একোটা মাৰিলেই তাৰ বেৰ খহি পৰিব। অ'ত ত'ত একোডাল লহপহীয়া খেজুৰগছ অৱশ্যে আছিল। এসময়ত ই বেছ গুৰুত্বপূৰ্ণ চহৰেই আছিল। তেতিয়া তাত দুখন ডাঙৰ বজাৰ আছিল আৰু আছিল ছাব্বিশটা মছজিদ। চৈধ্যটা দুৰ্গেৰে ৰক্ষিত এই চহৰৰ বেৰবোৰে দুই মাইল পৰিধিৰ আবেষ্টনী এটা সাজিছিল।

তাৰ পাছত 'নটিলাছে' আফ্ৰিকাৰ উপকূলৰ কাষ চাপিল। তাত সাগৰ অধিক দ আছিল। তাত স্ফটিকৰ দৰে স্বচ্ছ পানীৰ মাজেৰে খোলা পেনেলেৰে আমি প্ৰবালৰ জোপোহা দেখিবলৈ পালো। সেউজীয়া শেলুৱৈয়ে আৱৰা ডাঙৰ ডাঙৰ শিলো আমাৰ চকুত পৰিল। লিবিয়াৰ উপকূলৰ এই বালিৰ পাৰ আৰু জ্বালামুখী দ্বীপৰ সেয়া কি এক অপূৰ্ব দৃশ্য; 'নটিলাছে' পূৱ উপকূলৰ কাষেৰে যাবলৈ ধৰিলে। তাতেই এই জোপোহাবোৰ অতি ধুনীয়া আছিল। টেহামাৰ উপকূল অঞ্চলত সাগৰীয় প্ৰাণীজগতৰ বিস্তাৰ কেৱল পানীৰ তলতে নাছিল, পানীৰ পৃষ্ঠবো ষাঠি ফুটমান ওপৰলৈ আছিল। এইবোৰৰ গঠন অধিক অনিয়মিত আছিল আৰু পানীৰ শক্তিদায়ী প্ৰভাৱৰপৰা আঁতৰি থকা বাবে এইবোৰৰ ৰঙো সিমান তীব্ৰ নাছিল।

৯ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা 'নটিলাছে' পশ্চিমে ছোউৱাকিনৰপৰা পূৱে কুমফিদাহলৈ নব্বৈ মাইলৰ এক ব্যাসত বিস্তৃত লোহিত সাগৰৰ সৰ্ববৃহৎ অঞ্চলটোৰে ওপঙি পাৰ হৈ গ'ল।

সিদিনা দুপৰীয়া কম্পাছ চোৱাৰ পাছত কেপ্টেইন নিমো প্লেটফৰ্মলৈ উঠি গ'ল। তাত মই আগৰেপৰাই আছিলো। এইবাৰ কিন্তু তেওঁৰ শেষ

পৰিকল্পনা সম্পৰ্কে নোসোধাকৈ এৰি নিদিবলৈয়ে ঠিক কৰিলো। মোক দেখি তেওঁ আগবাঢ়ি আহি মোক ভদ্ৰভাৱে এটা ছিগাৰ যাচিলে।

"কেপ্টেইন নিমো, লোহিত সাগৰত 'নটিলাছে'ৰে আপোনাৰ এয়ে নিশ্চয় প্ৰথম ভ্ৰমণ নহয়?"

"নহয় ডাঙৰীয়া।"

"অলপ আগতে আপুনি ইজৰাইলীবিলাকৰ প্ৰস্থান আৰু ইজিপ্টদেশীয় বিলাকৰ ধ্বংসৰ কথা কৈছিল, আপুনি বাৰু পানীৰ তলত এই গুৰুত্বপূৰ্ণ ঐতিহাসিক ঘটনাৰ কিবা চিন পাইছে নেকি?"

"নাই পোৱা মহোদয়, তাৰ খুব সুন্দৰ কাৰণ এটাও আছে।"

"কি কাৰণনো?"

"মছেজ আৰু তেওঁৰ সহচৰবোৰ মৃত্যুমুখত পৰা ঠাইখিনিত বালি পৰিছে। 'নটিলাছ'ৰ বাবে তাত যথেষ্ট পানীয়ে নাই।"

"ঠাইখিনি ক'ত?"

"ঠাইখিনি ছুৱেজ যোজকৰ কিছু ওপৰত অৱস্থিত। ৰক্ত সাগৰ লৱণ হ্ৰদলৈ বিস্তৃত থকা কালত যি অঞ্চলত এটা গভীৰ অখাৎ আছিল তাতেই এই ঠাইখিনি আছিল। এই বাটেৰেই ইজৰাইলীবোৰ প্ৰতিশ্ৰুত ভূমিলৈ গৈছিল আৰু সেই ঠাইখিনিতে ফাৰাওৰ সেনাদল মৰিমূৰ হৈছিল। মই ভাবো যে তাত খননকাৰ্য চলালে ইজিপ্টৰ বহুতো অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ আৰু যন্ত্ৰ-পাতি উদ্ধাৰ হ'ব।

"সেইটো দেখাদেখ কথা," মই ক'লো। "পুৰাতত্ত্ববিদ্যাৰ লাভৰ বাবেই আমি আশা কৰোহঁক যে ছুৱেজ খাল খন্দাৰ পাছত এই যোজকত নতুন নতুন নগৰ স্থাপন হৈছে যেতিয়া এদিন নহয় এদিন এই খননকাৰ্য চলিবই। অৱশ্যে এটা কথা, ছুৱেজ খাল 'নটিলাছ'ৰ দৰে যান এখনৰ কোনো কামত নাহিব।"

"হয়তো নাহিব," কেপ্টেইনে ক'লে, "কিন্তু গোটেই পৃথিৱীৰ বাবেই কামত আছে। পুৰণি কালৰ মানুহে বেপাৰৰ বাবেই ভূমধ্য সাগৰ আৰু ৰক্ত সাগৰৰ মাজত এটা সংযোগ থাকিলেযে খুব সুবিধা হ'ব বুজিছিল। তেওঁলোকে অৱশ্যে পোনে পোনে এটা খাল খন্দাতকৈ মাজডোখৰত নীল নদীকেই ব্যৱহাৰ কৰিছিল। আমি যদি লোককথাত বিশ্বাস কৰো তেনেহ'লে নীল নদীক ৰক্ত সাগৰৰ লগত লগ লগোৱা খালটো খান্দিছিল ছিজোষ্ট্ৰিছে।

এটা কথা ঠিক যে খৃষ্টপূৰ্ব ৬১৫ ত আৰব দেশৰ ফাললৈ থকা ইজিপ্টৰ সমভূমিৰ মাজেৰে নীল নদীলৈ এটা খাল খন্দাৰ ভাৰ লৈছিল। নিকোজে এই খালেৰে যাওঁতে সময় লাগিছিল চাৰি দিন আৰু ইয়াৰ মাজেৰে দুখন পুৰণি যুদ্ধজাহাজ অনায়াসে একেলগে পাৰ হৈ যাব পাৰিছিল। এই কাম হিষ্টাছপিছৰ পুতেক ডেৰিয়াছেও চলাই নিছিল আৰু সম্ভৱতঃ দ্বিতীয় টেলেমিয়ে ইয়াক শেষ কৰিছিল। ষ্ট্ৰেবোৱে ইয়াত জাহাজ চলা দেখিছিল, কিন্তু বুবাষ্টিছৰ ওচৰত ইয়াৰ যাত্ৰাবিন্দুৰপৰা ৰক্ত সাগৰলৈকে খালটো ইমান কম এটলীয়া আছিল যে বছৰত মাত্ৰ কেইমাহমানহে ইয়াত জাহাজ চলিব পাৰিছিল। এণ্টোনিয়াছৰ দিনত এই খালটোৱেই যাবতীয় বাণিজ্যিক কাজ-কৰ্ম চলিছিল। তেতিয়াই বালিৰে এই খালটো বন্ধ কৰি দিয়া হ'ল। ইয়াৰ পাছত খলিফা ওমৰৰ হুকুমত খালটো পুনৰ যাতায়াতৰ উপযোগী কৰা হ'ল। কিন্তু ৭৬১ বা ৭৬২ চনত পুনৰ খলিফা আল-মনচুৰৰ দিনত খালটো আকৌ বন্ধ কৰা হ'ল। কাৰণ এইজনা খলিফাই তেওঁৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ কৰা মহম্মদ-বেন আব্দুল্লাই যাতে খাদ্য যোগান নাপায় তাৰ ব্যৱস্থা কৰিব খুজিছিল। আপোনালোকৰ সেনাপতি ইজিপ্ট অভিযান কালত ছুৱেজৰ মৰুভূমিত এই খালৰ চিন বিচাৰি পাইছিল। ইয়াৰ আচৰিত জোৱাৰে তেওঁক ধ্বংসই কৰিব খুজিছিল। ভাগ্যৰ বলত তেওঁ তিনি হাজাৰ বছৰ আগতে মোছেজে শিবিৰ পতা ঠাই হাদজাৰোথ পালেগৈ।"

"এৰা কেপ্টেইন, পুৰণি কালৰ লোকসকলে যি কাম কৰিবলৈ সাহস নকৰিলে তাকেই সম্পন্ন কৰি দুখন সাগৰ জোৰা লগাই ভাৰত আৰু কাদিজৰ মাজত বাট চুটি কৰা কামটো কৰিলে মঁছিঅ' লেছেপ্‌ছে। আৰু ফলত অচিৰেই আফ্ৰিকাক এটা বিশাল দ্বীপত পৰিণত কৰিবলৈ সক্ষম হ'ল।"

"হয় মঁছিঅ' এৰোনা, আপুনি আপোনাৰ দেশৰ সেই মানুহজনক লৈ গৌৰৱ কৰিব পাৰে। এনে একোজন মানুহে দেশ এখনৰ বাবে ডাঙৰ ডাঙৰ কেপ্টেইনবোৰে অনাতকৈও বেছিহে গৌৰৱ আনে। আন বহুতৰে দৰে তেওঁ হকা-বধা আৰু বিৰাগৰ মাজতে কাম আৰম্ভ কৰিবলগীয়া হয়। কিন্তু প্ৰবল ইচ্ছাশক্তিৰ বাবেই তেওঁ জয়ী হয়। এনে এটা কাম আন্তৰ্জাতিক কাম হিচাপে সম্পন্ন হ'ব পাৰিলেহেঁতেন। এনে এটা কামে একোটা ৰাজত্বক যাউতিযুগীয়া কৰি ৰাখিব পাৰিলেহেঁতেন। কিন্তু, দুখৰ কথা যে এনে এটা কাম এজন মানুহৰ পাইগুটীয়া প্ৰচেষ্টাত পৰিণত হ'বলগীয়া হ'ল।

ম'ছিঅ' লেছেপ্‌ছক শতেক প্ৰণাম!"

"সেই মহান লোকগৰাকীলৈ শতেক প্ৰণাম!" এই মাত্ৰ কেপ্টেইন নিমোৱে কোৱা কথাযাৰৰ ধৰণটো দেখি আচৰিত হৈ মই ক'লো।

"মই অৱশ্যে আপোনাক ছুয়েজ খালেৰে নিব নোৱাৰো। কিন্তু, তথাপিও পৰহিলৈ আপুনি পোৰ্ট ছয়েদৰ দীঘল দীঘল মাল তোলা ঘাটবোৰ দেখিবলৈ পাব। আমি তেতিয়া ভূমধ্য সাগৰত থাকিম," কেপ্টেইনে ক'লে।

"ভূমধ্য সাগৰত?" মই প্ৰায় চিঞৰি উঠিলো।

"হয় ডাঙৰীয়া, শুনি আপুনি আচৰিত হ'ল নেকি?"

"আমি ভূমধ্য সাগৰ পৰহিলৈ পাম বুলি জানিহে আচৰিত হৈছো।"

"সচাই নে?"

"হয় কেপ্টেইন, অৱশ্যে যিহেতু মই 'নটিলাচ'ৰ দৰে যান এখনত আহিছো, একোতেই আচৰিত নোহোৱাত অভ্যস্ত হৈ পৰিবই লাগিছিল।"

"কিন্তু, আপোনাৰ আশ্চৰ্যৰ কাৰণটো নো কি?"

"হেৰি, আফ্ৰিকা মহাদেশৰ কাষেৰে ঘূৰি উত্তমাশা অন্তৰীপ পাৰ হৈ ভূমধ্য সাগৰ কাইলৈৰ পাছতে ওলাব লাগিলে 'নটিলাচ'ক আপুনি যি বেগত চলাব লাগিব তাৰ কথা ভাবিহে ভয় লাগিছে।"

"আফ্ৰিকাৰ কাষেৰে ঘূৰি উত্তমাশা পাৰ হৈ যাব লাগিব বুলি আপোনাক কোনে ক'লে, ডাঙৰীয়া?"

"মানে, যদিহে 'নটিলাচে' শুকান মাটিৰ ওপৰেৰে যোজকটোৰ ওপৰেৰে পাৰ হৈ নাযায়—"

"ওপৰেৰে নে তলেৰে, ম'ছিঅ' এৰোনা?"

"তলেৰে?"

"নিশ্চয়," কেপ্টেইন নিমোৱে ক'লে।

"আজি মানুহে মাটিৰ ওপৰেৰে যি কৰিছে, প্ৰকৃতিয়ে বহু দূৰ অতীজতে মাটিৰ তলেৰে তাকেই কৰি থৈছে।"

"কি কৈছে? এনে এটা বাট আগৰেপৰাই আছে?"

"এৰা, মাটিৰ তলেৰে সুৰংগ এটা আছে। মই তাৰ নাম থৈছো আৰবীয় সুৰংগ। ই আমাক ছুয়েজৰ তলৰে নি পেলুছিয়াম উপসাগৰ পোৱাবগৈ।"

"কিন্তু এই যোজকটোতো একেবাৰে পলসুৱা বালিৰে তৈয়াৰী।"

"কিছু গভীৰতালৈহে। পচপন্ন গজ তলতে শিলৰ কঠিন স্তৰ এটা আছে।"

"এই বাটটো আপুনি এনেয়ে হঠাতে আৱিষ্কাৰ কৰিলেনে?" অধিক আশ্চৰ্যত মই সুধিলো।

"হঠাতেও আৰু যুক্তিৰ বলতো, মহাশয়। আৰু হঠাতে আৱিষ্কাৰ হোৱাতকৈ যুক্তিৰ বলত বুলিহে বেছিকৈ ক'ব পাৰি। বাটটো যে আছে অকল ইমানেই নহয়, ইয়াৰ ফলত মই কেবাবাৰো লাভবানো হৈছো। বাটটো নথকা হ'লে মই বাৰু এই বন্ধ ৰক্ত সাগৰলৈকে আহিলোহেঁতেনেই কিয়? মই লক্ষ্য কৰি আহিছিলো যে ভূমধ্য সাগৰ আৰু ৰক্ত সাগৰৰ কেইবিধ মান একে একে বিধৰ মাছ, যেনে অফিডিয়া, ফিয়াটোল, গিৰেল, একৃজোছেটি, আদি আছে। এই কথা নিশ্চিতকৈ জনাৰ পাছত মই নিজকে প্ৰশ্ন কৰিলো—এই দুই সাগৰৰ মাজত কোনো সংযোগ নথকাটো সম্ভৱ নে? যদি সংযোগ আছে তেনেহ'লে দুয়ো সাগৰৰ পৃষ্ঠতলৰ পাৰ্থক্যৰ বাবেই ৰক্ত সাগৰৰপৰা ভূমধ্য সাগৰলৈ স্ৰোত ব'ব লাগিব। মই চুৱেজৰ ওচৰে-পাজৰে বহু সংখ্যক মাছ ধৰিলো। মাছবোৰ ফিছাত তামৰ আঙঠি একোটা সুমুৱাই দি মাছবোৰ পুনৰ সাগৰত এৰি দিলো। কেইমাহ মানৰ পাছত ছিৰিয়াৰ উপকূলত মই সেই আঙঠি পিন্ধোৱা মাছ কিছুমান ধৰিব পাৰিলো। এই কথাৰপৰাই প্ৰমাণ হ'ল যে দুয়ো সাগৰৰ মাজত সংযোগ আছে। তাৰ পাছত মই মোৰ 'নটিলাছ'ৰ মই এই সংযোগ পথ বিচাৰি গ'লো। মই তাক আৱিষ্কাৰ কৰিলো, তাৰ মাজেৰে পাৰ হৈ গ'লো আৰু অলপ সময়ৰ পাছতে আপুনিও মোৰ আৰবীয় সুৰংগেৰে পাৰ হৈ যাব!"

অধ্যায় ৫

আৰবীয় সুৰংগ

সিদিনাই গধূলি ২১°৩০′ উত্তৰ অক্ষাংশত 'নটিলাছ' সাগৰৰ পৃষ্ঠলৈ উঠিল। তেতিয়া সি আৰবৰ উপকূলভাগৰ ওচৰ চাপিছিল। ইজিপ্ট, ছিৰিয়া, তুৰস্ক আৰু লেবাননৰ অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ গণনাঘৰ জেদ্দা চহৰ মই দেখিবলৈ পালো। চহৰৰ অট্টালিকাবোৰ, বন্দৰত লংগৰ পেলোৱা জাহাজবোৰ আনকি পানীৰ

থাউনি কম হোৱা বাবে ৰাস্তাতে লংগৰ পেলোৱা জাহাজবোৰো মই স্পষ্টকৈ দেখিবলৈ পালো। দিগন্তৰ ওচৰলৈ নামি যোৱা সূৰ্যৰ কিৰণে ঘৰবোৰ চকমকাই তুলিছিল। বাহিৰৰ ফালে কাঠ বা নলেৰে সজা বেতুইনৰ ঘৰবোৰো দেখা গৈছিল। অলপ পাছতে ৰাতিৰ জেদ্দাক আমাৰ দৃষ্টিৰ আগোচৰলৈ লৈ গ'ল। 'নটিলাছো' সামান্য প্ৰতিপ্ৰভ পানীৰ তলত সোমাই পৰিল।

পিছদিনা ১০ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে আমি বহুবোৰ জাহাজ বতাহৰ দিশত গতি কৰা দেখিবলৈ পালো। 'নটিলাছ' পানীৰ তলেৰেই গৈ থাকিল ; কিন্তু দুপৰীয়া কম্পাছ চাওঁতে যেতিয়া সাগৰত জাহাজ আদি দেখা নগ'ল, তেতিয়া ই আকৌ ওপৰলৈ উঠিল।

নেড আৰু কঁছেইৰ লগত মই প্লেটফৰ্মত বহিলো। পূৱফাললৈ উপকূলটো কুঁৱলীৰ ওপৰত পাতলকৈ আঁকি থৈ দিয়া পট যেনেহে লাগিছিল।

যানখনৰ নাৱৰ গাতে আঁউজি আমি ইটো-সিটো কথা পাতি আছো, এনেতে নেড লেণ্ডে সাগৰৰ এটুকুৰা ঠাইলৈ আঙুলিয়াই ক'লে ঃ

"তাত বাৰু কিবা দেখা পাইছেনে, ডাঙৰীয়া ?"

"নাই দেখা নেড, কিন্তু মোৰ চকুওতো আৰু আপোনাৰ দৰে নহয়." মই ক'লো ।

"দক্ষিণৰ চ'তিডালৰ কাষেৰে ভালদৰে চাওকচোন, ঠিক লেম্পটোৰ পোনে পোনে। কিবা এটা বস্তুৱে তাত লৰচৰ কৰা যেন লগা নাই নে ?" নেডে সুধিলে।

" হয় হয়, দেখিছো, " ভালদৰে চাই মই ক'লো। "পানীৰ ওপৰত এটা দীঘল, ক'লা বস্তু যেন দেখা পাইছো।"

অলপ পাছতে সেই ক'লা বস্তুটো আৰু আমাৰ মাজত এমাইল মানৰ ব্যৱধানহে থাকিল। দেখাত বস্তুটো সাগৰৰ মাজত জমা হোৱা বালিৰ ডাঙৰ চৰ এটা যেনহে লাগিল। বস্তুটো আছিল এটা বিৰাট ডুগং !

নেড লেণ্ডে আগ্ৰহেৰে চালে। জন্তুটো দেখি লোভত তেওঁৰ চকু উজলি উঠিল। তেওঁৰ হাত যেন জন্তুটো হানিবলৈ উদ্যত হৈ পৰিল। তেওঁক দেখি ভাব হ'ল তেওঁ যেন সাগৰত জাপ মাৰি পৰি জন্তুটোৰ নিজ হাতে আক্ৰমণ কৰাৰ মুহূৰ্তটোলৈহে বাট চাই আছে।

তেনে সময়তে কেপ্টেইন নিমো প্লেটফৰ্মলৈ আহিল। ডুগংটো তেওঁ দেখিলে, দেখি কানাডিয়ান জনৰ মনোভাব বুজি পালে। তেওঁ নেডক ক'লে ;

"এতিয়া যদি জোংডাল হাতত লয়, হাতত পিৰপিৰণি নুঠিবনে, মাষ্টাৰ লেণ্ড ?"

"ঠিকেই কৈছে, মহোদয়।"

"আকৌ এদিনৰ বাবে আপোনাৰ পুৰণা মাছমৰীয়াৰ পেশালৈ উভতি গৈ আপুনি আগতে মৰা তিমিগণীয় প্ৰাণীৰ লিষ্টিত এই জীৱটোকো যোগ দিবলৈ নিশ্চয় খুব ভাল লাগিব নহয়নে ?"

"নিশ্চয়, মহোদয়।"

"তেনেহ'লে চেষ্টা কৰি চাওক।"

"ধন্যবাদ, মহোদয়," নেডে ক'লে। তেওঁৰ চকুত তেতিয়া বহ্নিশিখা।

"কেৱল, আপোনাৰ ভালৰ বাবেই উপদেশ দিওঁ যে জীৱটোলৈ মাৰোতে লক্ষ্য কেতিয়াও ভুল নকৰিব।"

"ডুগং আক্ৰমণ কৰাটো বিপদজনক নেকি ?" কানাডিয়ান জনে ঘাৰ জোকাৰি ভংগী এটা কৰিলে যদিও মই সুধিলো।

"এৰা," কেপ্টেইনে ক'লে। "কেতিয়াবা কেতিয়াবা এই জন্তুটোৱে আক্ৰমণকাৰীক ওলোটাই আক্ৰমণ কৰি তেওঁলোকৰ নাও ওলোটাই দিয়ে। অৱশ্যে মাষ্টাৰ লেণ্ডৰ ক্ষেত্ৰত এই বিপদৰ কথা নাভাবিলেও হ'ব। তেওঁৰ চকু ক্ষিপ্ৰ আৰু তেওঁৰ অস্ত্ৰ নিশ্চিত।"

এনে সময়তে যানখনৰ সাতজন চালক প্লেটফৰ্মলৈ উঠি আহিল। আনদিনাৰ দৰেই তেওঁলোক সিদিনাও স্থিৰ আৰু নীৰৱ আছিল। এজনৰ হাতত জোং এডাল আছিল। আৰু আছিল তিমি মাৰোতে সচৰাচৰ ব্যৱহাৰ কৰা ধৰণৰ এডাল ডোল। সৰু নাওখন দলঙৰপৰা তুলি ছকেটটোৰপৰা খুলি সাগৰত নমাই দিয়া হ'ল। ব'ঠা মাৰিবলৈ ছজন মানুহে ঠিক ঠাইত বহিল, দিশ ঠিক কৰিবলৈ গুৰিয়ালজনো যথাস্থানত টিলাৰৰ ওচৰত বহিল। নেড, কঁছেই আৰু মই নাওখনৰ পিছফালে বহিলোগৈ।

"আপুনি নাহে নেকি, কেপ্টেইন ?" মই সুধিলো।

"নাই, মহাশয়, কিন্তু আপোনালোকৰ চিকাৰ সুখকৰ হওক।"

ছজন নাৱৰীয়াৰ ব'ঠাৰ চাবত আমাৰ নাওখনে ডুগংটোৰ পিনে বেগেৰে আগ বাঢ়িবলৈ ধৰিলে।

ডুগংটোৰ কেইশগজ মান আঁতৰৰেপৰাই নাওখনৰ বেগ কমাই দিয়া হ'ল। শান্ত পানীৰ ওপৰত কোনো শব্দ নোহোৱাকৈ ব'ঠাৰ চাব মৰা হ'ল। হাতত জোং লৈ নেড লেণ্ড নাওখনৰ আগৰ ফালে বহি গ'ল। তিমি হনা এনে জোঙৰ লগত সাধাৰণতে এডাল বৰ দীঘল ৰচি লগোৱা থাকে। হান খাই জীৱটো আঁতৰি যাওঁতে সি ৰচিডালো টানি লৈ যায় আমাৰ ৰচিডাল কিন্তু কুৰি গজ মানতকৈ বেছি দীঘল নাছিল। ৰচিডালৰ মূৰটো এটা সৰু পিপাত বান্ধি থোৱা আছিল যাতে পিপাটোৱে পুঙা হৈ ওপঙি ডুগংটোনো পানীৰ তলেৰে কোনফালে গৈছে তাৰ উমান দিব পাৰে।

মই থিয় হৈ কানাডিয়ানজনৰ শত্রুটোক মনোযোগেৰে চাবলৈ লাগিলো। এই ডুগংটোৰ আন নাম হেলিকোৰ, দেখাত ই মেনাটি নামৰ সাগৰীয় গৰুটোৰ দৰে। ইয়াৰ আয়তাকাৰ শৰীৰটোৰ শেষত আছিল এডাল দীঘল নেজ। ইয়াৰ বাজবোবৰ আগত আছিল সুন্দৰ আঙুলি। ইয়াৰ ওপৰৰ পাৰি দাঁতত দুটা দীঘল, মেল খোৱা দাঁত আছিল।

নেডে আক্রমণ কৰিবলৈ সাজু হোৱা এই ডুগংটো আছিল অতি প্রকাণ্ড। ই দীঘলে সাত গজতকৈও বেছিহে হ'ব। জন্তুটোৱে তেতিয়া একেবাৰে লৰচৰ কৰা নাছিল। এনে লাগিছিল যে সি যেন তেতিয়া ঢৌৰ ওপৰত শুই টোপনিহে মাৰিছিল। এনে অৱস্থাত তাক আক্রমণ কৰিবলৈ সহজ হৈ পৰিছিল।

নাওখন জন্তুটোৰ ছগজৰ ভিতৰলৈ আহিল। ব'ঠা মাৰিবলৈ বন্ধ কৰি দিয়া হ'ল। মই থিয়দণ্ডা দি ৰ'লো। নেড লেণ্ডে তেওঁৰ অভিজ্ঞ হাতত জোংডাল লৈ অকণমান পিছলৈ বেকা হোৱাদি সাজু হৈ ৰ'ল।

হঠাতে ফোচকৈ শব্দ এটা শুনা গ'ল। লগে লগে ডুগংটো নোহোৱা হৈ পৰিল। জোংডাল খুব জোৰেৰে মৰা হৈছিল যদিও সি গৈ পানীতহে খোচ মাৰিলে যেন লাগিল।

"ধেৎ, নোৱাৰিলো!" নেড লেণ্ডে ক্ষোভত চিঞৰি উঠিল।

"নাই নাই, জন্তুটোৱে খোচ খাইছে, নেজ নাচায় কিয়? কিন্তু আপোনাৰ

জোংডাল তাৰ গাত লাগি থকা নাই ।’,
“মোৰ জোংডাল, জোংডাল !” নেডে চিঞৰিবলৈ ধৰিলে ।

নাবিককেইজনে ব’ঠা মাৰিলে, গুৰিয়ালে পিপাটোৰ ফালে নাও পোনালে । জোংডাল উদ্ধাৰ কৰাৰ পাছত আমি আকৌ জন্তুটোক খেদিবলৈ ধৰিলো । জন্তুটোৱে মাজে মাজে উশাহ ল’বলৈ ওপৰলৈ উঠিল । আঘাতে তাক অলপো দুৰ্বল কৰা নাছিল । দ্ৰুত বেগেৰে আগবাঢ়ি গৈ থাকিল ।

সবল বাহুৰ ব’ঠাৰ চাবত নাওখনেও দ্ৰুত বেগে পিছে পিছে গৈ থাকিল । কেবাবাৰো ডুগংটো আমাৰ কেইগজমানৰ ভিতৰলৈ আহিল । তেনেদৰে ওচৰত পালেই নেড লেণ্ডে তাক খুচিবলৈ সাজু হয় । কিন্তু, তেনেতে ডুগংটোৱে হঠাতে বুৰ মাৰে । তাক আৰু ঢুকি পোৱা টান হৈ পৰে ।

নেড লেণ্ড যে কেনে উত্তেজিত হৈ পৰিছিল অনুমান কৰিব পাৰি ! তেওঁ সেই অভাগা জীৱটোলৈ বুলি ইংৰাজী ভাষাৰ আটাইতকৈ শক্তিশালী অলংকাৰবোৰ প্ৰয়োগ কৰিলে । মই হ’লে ডুগংটো আমাৰ আটাইবোৰ আক্ৰমণৰপৰা এনেদৰে বাচি যোৱা দেখি বিমৰ্ষহে হ’লো ।

কোনো বিৰাম নোহোৱাকৈ এঘণ্টা সময় আমি ডুগংটোক অনুসৰণ কৰিলো । মোৰ মনলৈ এই ভাৱ আহিল যে জন্তুটো ধৰা হয়তো আৰু সম্ভৱ নহ’ব । কিন্তু, হঠাতে জন্তুটোৰ মূৰত কিবা এটা কুবুদ্ধি উদয় হ’ল । সি এনে এটা কাম কৰিলে যাৰ বাবে তাৰ অনুশোচনাৰ স্থল আছিল । সি নাওখনলৈ খেদি আহি আমাক আক্ৰমণ কৰিবলৈ উদ্যত হ’ল ।

তাৰ এই সমৰ প্ৰস্তুতি কানাডিয়ান জনৰ চকুৰপৰা সাৰি নগ’ল ।

“চাওক চাওক !” তেওঁ চিঞৰি উঠিল ।

গুৰিয়ালজনে সেই অচিনাকি ভাষাত কিবাকিবি ক’লে । নিশ্চয় নাৱৰীয়াকেইজনক সাৱধান হ’বলৈ সকিয়াই দিলে ।

ডুগংটো নাওখনৰ কুৰি ফুট মানৰ ভিতৰলৈ আহিল, ৰ’ল আৰু নাকেৰে সোঁকৈ বায়ু টানিলে (ইয়াৰ নাক একেবাৰে আগত থকা ফুটা যেন নহয়, কিন্তু মুখৰ ওপৰ অংশতহে অৱস্থিত) । তাৰ পাছত সি আমাৰ ওপৰত জপিয়াই পৰাদি পৰিল ।

ডুগংটোৰ খুন্দাত নাওখনে অন্ততঃ দুই টন মান পানী খালে। গুৰিয়ালজনে উপস্থিত বুদ্ধিৰে নাওখনক পোনপটীয়া খুন্দাৰপৰা বচাই মাত্ৰ কাষতহে খুন্দা লাগিবলৈ দিলে। নহ'লে নাও একেবাৰে উলটি গ'লহেতেন। নাৱৰ কড়িত বহি নেড লেণ্ড ডুগংটোক জোংডালেৰে খুচি যাবলৈ ধৰিলে আৰু ডুগংটোৱে আমাৰ নাওখনৰ তলিত দাঁত লগাই, সিংহই পহু দঙাদি নাওখনো দাঙি ধৰিলে। আমি ইজন সিজনৰ গাত গৈ পৰিলো। এই যুজৰনো শেষ ক'ত ধৰিবলৈকে টান হ'ল। কিন্তু, এনেতে, তেতিয়াও জন্তুটোৰ ওপৰত ক্ৰোধান্বিত হৈ থকা নেডে জন্তুটোৰ কলিজাৰ ওচৰতে এটা খোচ মাৰিলে।

জন্তুটোৰ দাঁতে নাৱৰ লোৰ পাতত ঘহনি খোৱাৰ শব্দ মই শুনিবলৈ পালো। তাৰ পাছতে সি নোহোৱা হৈ পৰিল। লগতে জোংপাতো লৈ গ'ল। অৱশ্যে অলপ পাছতে পিপাটো পানীৰ ওপৰলৈ উঠিল। তাৰ অলপ পাছতে জন্তুটোৰ শটোও চিত হৈ ওপৰ উঠিল। নাওখন ওচৰ চাপি গৈ জন্তুটোৰ গাত ডোল লগাই ল'লে, তাৰ পাছত পোনে পোনেই 'নটিলাছ'লৈ উভতিল।

ডুগংটোক প্লেটফৰ্মলৈ তোলোতে অতি শক্তিশালী ৰচিৰ প্ৰয়োজন হ'ল। তাৰ ওজন ১০,০০০ পাউণ্ড পোৱা গ'ল।

পিছদিনা, ১১ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে, 'নটিলাছ'ৰ' দলপতিৰ ভঁৰাললৈ আৰু কেইবিধমান আলসুৱা বস্তু আহিল। এজাক সাগৰীয় চাতকে আহি 'নটিলাছ'ত জিৰণি ল'লে। এই চৰাইবোৰ ইজিপ্টত পোৱা বিশেষ প্ৰজাতিৰ ষ্টাৰ্না নলোটিকা আছিল। ইহঁতৰ ঠোঁট ক'লা, মূৰ মুগা আৰু জোঙা, চকুত বহুতো বগা চিনেৰে আগুৰা, ডেউকা আৰু ফিচা মুগা, পেট আৰু ডিঙি বগা আৰু হাতোৰা ৰঙা আছিল। কেইডজনমান নীল নদীৰ হাঁহো আহিছিল। এইবোৰ আছিল ধুনীয়া গোন্ধৰ বনৰীয়া চৰাই; ইহঁতৰ ডিঙি আৰু মূৰৰ ওপৰ অংশ বগা আছিল আৰু তাত ক'লা ক'লা ফুটুকাফুটুকী দাগ আছিল।

গধূলি পাচ মান বজাত আমি ৰাচ-মহম্মদৰ উত্তৰ অন্তৰীপ দেখিবলৈ পালো। এই অন্তৰীপেই ছুৱেজ উপসাগৰ আৰু আকাবাহ উপসাগৰৰ মাজত আৰৱৰ এটা চৰম বিন্দু।

'নটিলাছ' ছুৱেজ উপসাগৰলৈ যোৱা বাট জুৰল প্ৰণালীত সোমাই পৰিল। বাহ-মহম্মদৰ দুই উপসাগৰৰ মাজত সুউচ্চ এখন পৰ্বত মই স্পষ্টকৈ দেখিবলৈ পালো। সেয়া আছিল হৰেব পৰ্বত; এই ছিনাই পৰ্বতৰ ওপৰতে মোছেজে ঈশ্বৰৰ লগত ভেটাভেটি হৈছিল।

আঠ বজাৰপৰা ন বজালৈ 'নটিলাছ' পানীৰ কেইফেদমমান তলত থাকিল। মোৰ হিচাপ মতে আমি তেতিয়া ছুৱেজৰ ওচৰ চাপিব লাগে। মূল কক্ষৰ খিৰিকিৰে মই দেখিবলৈ পালো যে শিলবোৰৰ তলি আমাৰ বৈদ্যুতিক লাইটৰ পোহৰত উজ্জ্বল হৈ পৰিছে। প্ৰণালীটোৰ বহুলাংশই আমি তেতিয়া এৰি থৈ আহিছো।

চোৱা ন বজাত যানখন পানীৰ ওপৰলৈ উঠাত মই প্লেটফৰ্মলৈ উঠি গ'লো। কেপ্টেইন নিমোৰ সুৰংগেৰে যাবলৈ মই ইমান অধৈৰ্য হৈ পৰিছিলো যে মই একে ঠাইতে থিৰেৰে ৰ'ব পৰা নাছিলো। সেই কাৰণে ৰাতিৰ সতেজ বায়ু সেৱন কৰো বুলিয়েই মুকলিলৈ ওলাই আহিছিলো।

অলপ পাছতে আন্ধাৰৰ মাজতে আমাৰপৰা এমাইলমান দূৰত এটা পোহৰ দেখা পালো। কুঁৱলীৰ বাবে পোহৰটো কিছু শেঁতা হৈ পৰিছিল।
"ভাসমান লাইট হাউছ এটা;" মোৰ কাষতে কোনোবাই ক'লে।
ঘূৰি চাই মই দেখিলো —কেপ্টেইন।
"এয়া ছুৱেজৰ ভাহি থকা লাইট। আমি সুৰংগত সোমাই পৰিবলৈ আৰু বেছি দেৰী নাই, তেওঁ ক'লে।"
"তাত সোমোৱাটো নিশ্চয় সিমান সহজ নহ'ব;"
"উঁ। সেইবাবে মই নিজে জাহাজখন চলাম। এতিয়া আপুনি তললৈকে যাওক মঁছিঅ' এৰোনা, কাৰণ 'নটিলাছ' এতিয়া পানীৰ তললৈ যাব। আমি আৰবীয় সুৰংগ পাৰ হৈ নোযোৱা পৰ্যন্ত ই ওপৰলৈ নুঠে।"

কেপ্টেইন নিমোৱে মোক কেন্দ্ৰীয় খটখটীৰ ওচৰলৈ লৈ গ'ল। খোলা দুৱাৰ খনেৰে অলপ নামি গৈ ওপৰৰ ডেকখন পাৰ হৈ তেওঁ পাইলটৰ কুঠৰীত সোমাই পৰিল। কুঠৰীটো প্লেটফৰ্মৰ একেবাৰে শেষ প্ৰান্তত আছিল। কুঠৰীটো ছয় ফুট বৰ্গৰ আছিল, ঠিক মিছিছিপি বা হাডছনত

চলা ভাপ নাৱৰ পাইলটৰ কুঠৰীৰ দৰেই। সোমাজতে উলম্বভাৱে লগোৱা এটা চকা আছিল। তাত টিলাৰ ৰোপডাল লগোৱা আছিল। এই দিশ-নির্ণায়ক খটিডাল 'নটিলাছ'ৰ একেবাৰে পিছলৈকে গৈছিল। কেবিনটোৰ বেৰত খিৰিকি কাটি লগাই দিয়া লেন্স চাৰিখনৰ মাজেৰে দিশ নির্ণয় কৰা মানুহজনে চাৰিওফালে চাব পাৰিছিল।

এই কেবিনটো অন্ধকাৰ আছিল। কিন্তু লাহে লাহে মোৰ চকু আন্ধাৰত অভ্যস্ত হৈ পৰাত মই চকাটোৰ স্পোকত হাত দি থকা পাইলট জনক দেখা পালো। মানুহজন বেছ জোৰ থকা মানুহ। কেবিনটোৰ পিছফালৰপৰা আৰু প্লেটফর্মৰ বিভিন্ন মূৰৰপৰা মাৰি পঠোৱা পোহৰে সাগৰখন ধুনীয়াকৈ পোহৰাই তুলিছিল।

"এতিয়া আমি পাৰ হৈ যাবলৈ যত্ন কৰো," কেপ্টেইনে ক'লে।

পাইলটৰ কেবিনটো বৈদ্যুতিক তাঁৰেৰে যন্ত্রপাতিৰ কোঠাৰ লগত সংযুক্ত। গতিকে, তাৰপৰাই কেপ্টেইনে 'নটিলাছ'ৰ বেগ আৰু দিশৰ বাবে একেলগে নির্দেশ দিব পাৰে। তেওঁ ধাতুৰ নব এটা টিপিলে। লগে লগে 'নটিলাছ'ৰ স্ক্রুৰ বেগ কমি গ'ল।

সেই সময়ত ওখ, পোন দেৱাল এখনৰ মাথো কেইগজমান আঁতৰে আঁতৰে আমি গৈ আছিলো। সেয়া আছিল বালীয়া উপকূলৰ স্থিৰ আধাৰ। মই নীৰৱে সেই ফাললৈকে চাই থাকিলো।

কেপ্টেইন নিমোৰে দুটা ঐক্যকেন্দ্রিক বৃত্তই কেবিনটোত ওলোমাই ৰখা ধাতুৰ নব্‌টোৰ পৰা চকু একুৰাই নিনিলে। তেওঁৰ একোটা সামান্য ইংগিততে পাইলটজনে প্রতি মুহূর্ততে 'নটিলাছ'ৰ পথ সলনি কৰি গৈ থাকিল।

খিৰিকিৰ কাষত থিয় হৈ মই বাহিৰৰ সাগৰখনলৈ চাই ৰ'লো। প্রবালৰ স্তৰ, বিভিন্ন সাগৰীয় প্রাণী আৰু উদ্ভিদ শিলৰ ফাটে ফাটে দেখিবলৈ পালো।

চোৱা দহ বজাত কেপ্টেইনে নিজে জাহাজ চলাবলৈ ল'লে। ক'লা আৰু গভীৰ, ডাঙৰ গেলাৰি এটা আমাৰ সন্মুখত দেখা গ'ল। 'নটিলাছে' সাহসেৰে তাৰ ভিতৰলৈ সোমাই গ'ল। চাৰিওফালৰপৰা এটা আচৰিত ধৰণৰ, গর্জনৰ

দৰে শব্দ শুনা গ'ল। সুৰংগটো হেলনীয়া হোৱা হেতুকে ৰক্ত সাগৰৰ পানী ভূমধ্য সাগৰলৈ জোৰেৰে সোমাই যোৱা বাবে এনে শব্দ হৈছিল। পানীৰ তীব্ৰ সোতত 'নটিলাচ' কাঁড় এপাতৰ দৰে অতি বেগেৰে আগুৱাই গ'ল। অৱশেষে, বেগ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ বুলি 'নটিলাছ'ৰ স্ক্ৰু ওলোটা দিশত চলোৱা হৈছিল। তথাপিও কিন্তু বেগ অতি বেছিয়েই আছিল।

ঠেক বাটটোৰ বেৰত জাহাজৰ উজ্জ্বল পোহৰ আৰু তীব্ৰ বেগে সৃষ্টি কৰা পোহৰৰ সৰল ৰেখা আৰু জুইৰ সীৰলু মাথো দেখিবলৈ পালো। মোৰ কলিজাৰ ঢপঢপনি বাঢ়িল।

দহ বাজি পয়ত্ৰিশ মিনিট যোৱাত জাহাজৰ পৰিচালনা এৰি আহি কেপ্টেইন নিমোৱে মোক ক'লে :
"ভূমধ্য সাগৰ !"

তীব্ৰ সোতৰ কোবত 'নটিলাছে' কুৰি মিনিটতকৈও কম সময়তে ছুৱেজ যোজক পাৰ হৈ আহিল।

অধ্যায় ৬

গ্ৰেছিয়ান আৰ্কিপেলাগো

পিছদিনা, ১২ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে, দোকমোকালিতে 'নটিলাছ' পানীৰ ওপৰলৈ উঠিল। লৰালৰিকৈ মই প্লেটফৰ্মলৈ গ'লো। দক্ষিণফালে তিনি মাইল দূৰত পেলুছিয়ামৰ অস্পষ্ট সীমাৰেখা চকুত পৰিল। এটা তীব্ৰ সোতে আমাক এখন সাগৰৰপৰা আন এখন সাগৰলৈ লৈ আহিল। সাত মান বজাত নেড আৰু কঁছেয়ো মোৰ ওচৰ পালেহি।
"প্ৰকৃতিবিদ্ মহোদয়, ভূমধ্য সাগৰৰ কথাটো কি হ'ল পিছে ?" নেডে স্ফূৰ্তিৰ সুৰত ক'লে।
" আমি এতিয়া ভূমধ্য সাগৰৰ বুকুতে ভাহি আছো বন্ধু নেড।"

"কি ক'লে, ৰাতিতেই আমি—"

"এৰা, ৰাতিতেই। কেইমিনিট মান আগতে আমি অনতিক্ৰমণীয় যোজকটো পাৰ হৈ আহিছিলো।

"মই হ'লে এই কথা বিশ্বাস নকৰো," কানাডিয়ানজনে উত্তৰ দিলে।

"তেনেহ'লে আপোনাৰ ভুল হৈছে মাষ্টাৰ লেণ্ড। দক্ষিণফালে ঘেৰ খাই থকা সেই নিম্ন উপকূলভূমি হ'ল ইজিপ্টৰ উপকূল। আৰু আপোনাৰ চকুৰ দৃষ্টিতো বেছ চোকা, নেড। আপুনি পোৰ্ট ছয়েদৰ সাগৰৰ বুকুলৈ সোমাই অনা মাল তোলা ঘাটটো দেখাই পাব," মই ক'লো।

কানাডিয়ানজনে মনোযোগেৰে চালে।

"আপুনি একেবাৰে ঠিক কথাই কৈছে মহাশয়, আৰু আপোনাৰ কেপ্টেইনো একেবাৰে উচ্চশ্ৰেণীৰ লোক। আমি এতিয়া ভূমধ্যসাগৰ পালোহি। বঢ়িয়া কথা! এতিয়া আমি আমাৰ ব্যক্তিগত সৰু-সুৰা কথাখিনি পাতো আহক, অৱশ্যে আন কোনোৱে নুশুনাকৈ।"

কানাডিয়ানজনেনো কি ক'ব খুজিছে বুজিব পাৰিলো। কিন্তু তথাপিও তেওঁ যি ইচ্ছা কৰে ক'বলৈ দিয়াই ভাল হ'ব বুলি মই ভাবিলো। গতিকে আমি তিনিও গৈ লেম্পটোৰ ওচৰত বহিলো। তাত পানীৰ ছিটিকনিও কমকৈ পৰিছিল।

"এতিয়া আপুনি কি ক'ব খুজিছিল কওক, নেড।"

"মই যি ক'ব খুজিছো সেয়া অতি সৰল কথা। আমি ইউৰোপ পাইছোহি। এতিয়া কেপ্টেইন নিমোৰ খেয়ালে আকৌ আমাক মেৰু সাগৰৰ তলিলৈ বা ওচেনিয়ালৈ লৈ যোৱাৰ আগতে আমি 'নটিলাছ' এৰি যোৱাটোৱেই ভাল হ'ব বুলি ভাবো।"

মোৰ লগৰীয়া দুজনৰ স্বাধীনতাত মই কোনোপধ্যেই হস্তক্ষেপ কৰিব খোজা নাছিলো। কিন্তু এইটো একেবাৰেই ঠিক যে মই হ'লে কেপ্টেইন নিমোক এৰি যাবলৈ মুঠেই ইচ্ছা কৰা নাছিলো।

তেওঁ আৰু তেওঁৰ যন্ত্ৰপাতিবোৰৰ যহতেই মই দিনক দিনে যেন মোৰ সাগৰতলিৰ অধ্যয়ন সম্পূৰ্ণ কৰাৰ পথত অগ্ৰসৰ হৈছিলো। ফলত মোৰ সাগৰতলিৰ কিতাপৰ সমস্ত কথাকে মই পুনৰ লিখিবলগীয়াও হৈছিলো।

সাগৰৰ আশ্চৰ্যসমূহ চোৱাৰ এনে সুবিধা আকৌ জানো কেতিয়াবা পাম ? মোৰ এই অনুসন্ধান চক্ৰ সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ আগতে 'নটিলাছ' এৰি যোৱাৰ কথা মই ভাবিবই নোৱাৰিলো।

"বন্ধু নেড, খোলাখুলিকৈ কওকচোন জাহাজত এইদৰে গৈ গৈ আপোনাৰ আমনি লাগিছে নেকি ?"

কেইমুহূৰ্তমান কানাডিয়ানজনে কোনো উত্তৰ নিদিয়াকৈ মনে মনে থাকিল। তাৰ পাছত হাত দুখন বান্ধি লৈ ক'লে।

"সচা ক'ব লাগিলে সাগৰৰ তলিৰে কৰা এই ভ্ৰমণ মোৰ মুঠেই বেয়া লগা নাই, ভালহে লাগিছে। কিন্তু এতিয়া যিহেতু এই ভ্ৰমণ হৈয়েই গ'ল, এতিয়া আমি আৰু যাব লাগে। এয়ে মোৰ মত।"

"এই যাত্ৰাৰ শেষ হ'ব, নেড।"

"ক'ত আৰু কেতিয়া ?"

"ক'ত মই নাজানো—কেতিয়া মই তাকো ক'ব নোৱাৰো। হয়তো, এই সাগৰবোৰৰপৰা আমাৰ শিকিবলগীয়া সকলো যেতিয়া শেষ হৈ যাব তেতিয়াই এই যাত্ৰাৰ সামৰণি পৰিব।"

তেনেহ'লে আপুনি কি আশা কৰিছে ?'' কানাডিয়ানজনে এইবাৰ পোনে পোনে সুধিলে ?

"সেই পৰিস্থিতি আজি যেনেকৈ আহিব পাৰে ছমাহ পাছতো আহিব পাৰে। কিন্তু, তাৰপৰা আমাৰ লাভেই হ'ব।"

"অ' !" নেড লেণ্ডে ক'লে, আমিনো বাৰু ছমাহ পাছত ক'ত থাকিম, কওকচোন প্ৰকৃতিবিদ মহাশয়।"

"হয়তো চীনত, জানেই দেখোন 'নটিলাছ' কিমান দ্ৰুতগামী। বায়ুৰ মাজেৰে চাতক চৰাই বা মাটিত বাৰ্তাবাহী গাড়ী যেনে বেগত যায়, পানীত 'নটিলাছো' তেনে বেগতে যায়। যি সাগৰত যথেষ্ট পৰিমাণে জাহাজ আহ-যাহ কৰি থাকে, তাতো ই বিনাভয়ে যাব পাৰে। ই যে এদিন ফ্ৰান্স, ইংলণ্ড বা আমেৰিকাৰ উপকূল নোলাবগৈ সেই কথা কোনে ক'ব পাৰে। তাতো ই ইয়াৰ দৰে সুকলমেই আহ-যাহ কৰিব পাৰিব।"

"ম'ছিঅ' এৰোনা, আপোনাৰ যুক্তিবোৰ শুনিতেই পয়া লগা," কানাডিয়ানজনে ক'লে। "আপুনি ভৱিষ্যত কালত কথা কয়, 'আমি অ'ত থাকিম ! আমি ত'ত থাকিম !' মই বৰ্ত্তমান কালত কথা কওঁ, 'আমি ইয়াত আছো আমি

তাৰ ফায়দা উঠাব লাগে।"

নেড লেণ্ডৰ যুক্তিৰ আগত মই হাৰি গ'লো। মইনো মোৰ সপক্ষে কি যুক্তি দিম ভাবিকে নোপোৱা হ'লো।

"মহাশয়," নেডে কৈ গ'ল, "ধৰি লওক আজিয়েই কেপ্টেইন নিমোৱে আপোনাক মুক্তি দিয়াৰ প্ৰস্তাৱ দিলে, আপুনি বাৰু গ্ৰহণ কৰিবনে ?"

"মই ক'ব নোৱাৰো," মই উত্তৰ দিলো।

"যদি ধৰক আপোনাক আজি দিয়া এই প্ৰস্তাৱ ভৱিষ্যতে আৰু কেতিয়াও পুনৰবাৰ দিয়া নহয়, তেতিয়া বাৰু আপুনি তাক গ্ৰহণ কৰিবনে ?"

"বন্ধু নেড, মোৰ উত্তৰ এয়া। আপুনি আজি মোৰ বিৰুদ্ধেই যুক্তি আগ বঢ়াইছে। আমি কেপ্টেইন নিমোৰ সদিচ্ছাৰ ওপৰত আস্থা ৰাখিব নালাগিব। সাধাৰণ দূৰদৰ্শিতাই তেওঁক আমাক মুক্তি দিয়াত বাধা দিছে। আনহাতে, দূৰদৰ্শিতাই আমাক সকিয়াই দিছে যে 'নটিলাছ' এবাৰ প্ৰথম সুবিধাটোকেই আমি গ্ৰহণ কৰিব লাগিব।"

"মঁছিঅ' এৰোনা, এয়া আপুনি বৰ সজ কথা কৈছে।"

"মাত্ৰ এটা কথা কৈ থওঁ। কামটো কৰিব লাগিব অতীৱ নিষ্ঠাৰে। আমাৰ প্ৰথম প্ৰচেষ্টায়েই ফলৱতী হ'ব লাগিব। যদি সেই প্ৰচেষ্টা বিফল হয়, তেনেহ'লে তাৰ পাছত আমি আৰু কাহানিও কোনো সুবিধা নাপাওঁ। তদুপৰি কেপ্টেইন নিমোৱেও আমাক আৰু কেতিয়াও ক্ষমা নকৰে।"

"আপুনি কোৱা, আটাইখিনি কথা একেবাৰে ঠিক কথা," নেডে ক'লে। "পলোৱাৰ চেষ্টা আমি এতিয়াই কৰো বা দুবছৰ পাছতেই কৰো, আপোনাৰ কথা সকলো ক্ষেত্ৰতে সমানেই প্ৰযোজ্য। কিন্তু, আমাৰ প্ৰশ্নটো হ'লঃ যদিহে কেতিয়াবা আমাৰ হাতলৈ সুবিধাজনক সময় আহি পৰে, আমি তাক গ্ৰহণ কৰিব পাৰিব লাগিব।"

"ঠিক কথা! কিন্তু, সুবিধাজনক সময় মানেনো আপুনি কি বুজাইছে বহলাই কওক।"

"কোনোবা আন্ধাৰ ৰাতি 'নটিলাছ' যদি য়ুৰোপৰ কোনোবা উপকূলৰ ওচৰ চাপে সেয়ে সুবিধাজনক সময়।"

"তেতিয়া আপুনি সাতুৰি পলাই গৈ ৰক্ষা পৰিব খোজে, নহয় জানো ?"

"ওঁ। আমি যদি পাৰৰ খুব ওচৰত থাকো, আৰু জাহাজখন যদি সেই সময়ত

ওপঙি থাকে। যদি জাহাজখন পাৰৰপৰা বহু দূৰত থাকে আৰু যদি ই পানীৰ তলত থাকে, তেনেহ'লে নহয় কিন্তু।"

"তেতিয়া কি কৰিব ?"

"তেতিয়া হ'লে মই সৰু নাওখন চলাম। কেনেকৈ চলাব লাগে মই জানো। আমি তাত সোমাই পৰিব লাগিব, তাৰ পাছত বল্টুবোৰ খুলি দিলেই আমাৰ নাওখন পানীৰ ওপৰ ওলাব। জাহাজৰ আগৰ ফালে থকা পাইলট-জনেও আনকি আমাৰ এই পলায়ন অভিযান দেখাকে নাপাব।"

"ভাল তেনেহ'লে নেড, সুবিধা অহালৈ চাই থাকক। কিন্তু, পাহৰি নাযাব যে ক'ৰবাত কিবা ভুল হ'ব লাগিলে আমাৰ ধ্বংসহে মাতি অনা হ'ব।"

"মই পাহৰি নাযাওঁ, মহাশয়।"

"এতিয়া, মইনো আপোনাৰ এই আচনি সম্পৰ্কে কি ভাবো আপুনি বাৰু জানিব খোজে নে ?"

"নিশ্চয়, মঁছিঅ' এৰোনা।"

"এ, মই ভাবো—যে মই আশা কৰো বুলি নকওঁ—মই ভাবো যে এই সুবিধা আমাৰ হাতলৈ কেতিয়াও নাহে।"

"কিয় নাহে" ?

"কাৰণ, কেপ্টেইন নিমোৱে এই কথা জানে যে আমি মুক্তিৰ আশা একেবাৰে এৰি পেলোৱা নাই। গতিকে তেওঁ সাৱধান হ'বই, বিশেষকৈ য়ুৰোপীয় উপকূল সমূহৰ ওচৰততো হ'বই।

"দেখা যাব বাৰু," মূৰটো দৃঢ়তাৰ ভংগিত লৰাই লৰাই নেড লেণ্ডে, ক'লে।

"এতিয়া নেড লেণ্ড, এই কথা ইয়াতেই এৰো। এইবিষয়ে আমি আৰু এটা কথাও নাপাতো। যিদিনাই আপুনি সাজু হ'ব আমাক জনাব। আমি আপুনি কোৱা মতে কৰিম। মোৰ আপোনাৰ ওপৰত গভীৰ বিশ্বাস আছে।"

অতি সোনকালেই এই কথা-বতৰাৰ মাৰাত্মক ফল আমি দেখিবলৈ পালো। এইখিনিতে এই কথা কৈ থোৱা ভাল হ'ব যে মই কৰা ভৱিষ্যৎ বাণীয়েই ফলিয়ালে ; কানাডিয়ানজন বৰ হতাশ হ'ল। এই অধিক আহ-যাহ থকা সাগৰ বোৰত আমাক বাৰু কেপ্টেইন নিমোৱে অবিশ্বাস কৰিছিল নেকি ? নে ভূমধ্য সাগৰত যাতায়ত কৰি থকা বিভিন্ন দেশৰ অগণন জাহাজৰপৰা নিজকে লুকুৱাই ৰখাটোৱেই তেওঁৰ উদ্দেশ্য আছিল ? সেই কথা মই বুজি নাপালো। কিন্তু

আমি প্ৰায়েই পানীৰ তলত আৰু উপকূলৰপৰা আঁতৰত থাকিলো। কেতিয়াবা 'নটিলাছ' ওপৰ উঠিলেও পাইলটৰ কেবিনটোৰ বাহিৰে একো দেখা যোৱা নাছিল। মাজে মাজে ই বহু গভীৰতালৈ নামি গৈছিল; গ্ৰেছিয়ান আৰ্কিপেলাগো আৰু এছিয়া মাইনৰৰ মাজত সাগৰ এহাজাৰ ফেদমতকৈও গভীৰহে আছিল।

পিছদিনা, ১৪ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে মই আৰ্কিপেলাগোটোৰ মাছবোৰ অধ্যয়ন কৰাত কেইঘণ্টামান সময় নিয়োগ কৰিব খুজিলো। কিন্তু, কিবা কাৰণত খিৰিকিবোৰ একেবাৰে খাপ খুৱাই বন্ধ কৰি থৈ দিয়া আছিল। 'নটিলাছ'ৰ পথ পৰিক্ৰমা চাই দেখিলো যে আমি পুৰণি ক্ৰেট দ্বীপ কেণ্ডিয়াৰ ফালে গৈ আছো। মই 'আব্ৰাহাম লিংকন'ত উঠাৰ সময়ত এই দ্বীপটোত টাৰ্কবিলাকৰ অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে বিৰাট বিদ্ৰোহ আৰম্ভ হৈছিল কিন্তু তাৰ পাছত বিদ্ৰোহীসকলৰ গতি কি হ'ল মই একেবাৰে জনা নাছিলো। কেপ্টেইন নিমোৱে নিশ্চয় মোক ইয়াৰ একো বাতৰি দিব নোৱাৰিব, কাৰণ তেওঁৰ স্থলভাগৰ লগত্তো কোনো সংযোগেই নাই।

ৰাতি মূল কক্ষত কেপ্টেইনক অকলে লগ পাওঁতে মই এই বিষয়ে একো উল্লেখ নকৰিলো। তদুপৰি, তেওঁক কিবা চিন্তাত বিভোৰ হৈ থকা যেন লাগিছিল। তাৰ পাছত তেওঁ খিৰিকি দুখন খুলিবলৈ নিৰ্দেশ দি এখনৰপৰা আনখনলৈ গৈ পানীখিনি ভালদৰে চালে। আন দিনা তেওঁ এই কাম নকৰে। সিদিনানো কি উদ্দেশ্যে কৰিলে বুজি নাপালো। মই তেতিয়া চকুৰ আগেৰে পাৰ হৈ যোৱা মাছবোৰ অধ্যয়ন কৰাত লাগি পৰিলো।

মই কেতবোৰ ধুনীয়া ধুনীয়া এন্থিয়া দেখিবলৈ পালো। এইবোৰ হ'ল লুটজান ক্ৰমৰ প্ৰাণী। গ্ৰীকবিলাকে ইহঁতক পবিত্ৰ বুলি মানে আৰু ভাবে যে ইহঁতে সাগৰৰ দৈত্যক ধ্বংস কৰিব পাৰে। ইহঁতৰ নামটোৰ অৰ্থ হ'ল ফুল। ইহঁতৰ গাত থকা গোলাপ ফুলৰ দৰে শেঁতা ৰঙা ৰঙৰপৰা পদ্মৰাগ মণিৰ উজ্জ্বল ৰঙা ৰঙলৈকে ৰঙা ৰঙৰ বাহাৰ দেখিলে ইহঁতৰ ফুল নামটোৰ সাৰ্থকতা অনুভৱ কৰিব পাৰি। মোৰ দৃষ্টি সাগৰৰ এই আচৰিত প্ৰাণীবোৰৰ ওপৰত নিবদ্ধ থকা অৱস্থাতে হঠাতে এটা ছায়ামূৰ্তিয়ে খেলিমেলি লগাই দিলে।

পানীৰ মাজত এজন ডুবাক মানুহ দেখা গ'ল। তেওঁৰ পেটীত এটা চামৰাৰ

মোনা বন্ধা আছিল। সেয়া যে পানীত পেলাই দিয়া মৰা শ নহয়, এজন জীৱিত মানুহহে, সেইটো বুজা গ'ল। তেওঁ সবল হাতেৰে সাতুৰিছে আৰু মাজে মাজে ওপৰলৈ উশাহ ল'বলৈ উঠি গৈ অদৃশ্য হৈ পৰিছে।

কেপ্টেইন নিমোৰ ওচৰলৈ গৈ মই উত্তেজিত কণ্ঠেৰে সুধিলোঃ
“জাহাজ বিধ্বস্ত হৈ মানুহজন নিশ্চয় সাগৰত পৰিছে। যি কোনো প্ৰকাৰে বেচেৰাক ৰক্ষা কৰিবই লাগিব !”
কেপ্টেইনে মোৰ কথাৰ কোনো উত্তৰ নিদিলে। তেওঁ আগুৱাই আহি পেনেলেৰে বাহিৰলৈ চাবলৈ ধৰিলে।

মানুহজনেও আগবাঢ়ি আহি আমাৰ খিৰিকিৰ কাচত মুখখন চেপেটা লগাই হেঁচি ধৰি আমালৈ চাবলৈ ধৰিলে।
কেপ্টেইন নিমোৱে দেখো মানুহজনৰ ফালে চাই হাত জোকাৰিছে। দেখি মই বৰ আচৰিত হ'লো। ডুবাৰু মানুহজনেও হাত জোকাৰি কেপ্টেইনক প্ৰত্যুত্তৰ দি তৎক্ষণাৎ পানীৰ ওপৰলৈ উঠি গ'ল। তাৰ পাছত তেওঁক আৰু দেখা পোৱা নগ'ল।
“বেছি চিন্তা নকৰিব,” কেপ্টেইনে ক'লে। সেয়া আছিল মাটাপান অন্তৰীপৰ নিকোলাছ। তেওঁৰ উপাধি হ'ল পেস্কা। গোটেই ছাইক্লোডিছতে তেওঁ বেছ জনাজাত। বৰ সাহসী ডুবাৰু। পানীয়েই তেওঁৰ জীৱন, মাটিতকৈ পানীতহে তেওঁ বেছিকৈ থাকে, তেওঁ সদায়েই ইটো দ্বীপৰপৰা সিটো দ্বীপলৈ আহ-যাহ কৰি থাকে, আনকি ক্ৰেট দ্বীপ পৰ্যন্ত যায়।”
“আপুনি তেওঁক জানে নেকি, কেপ্টেইন ?”
“নাজানিম কিয়, মঁছিঅ' এৰোনা ?”
এইবুলি কৈ কেপ্টেইন নিমো দেখোন কোঠাটোৰ বাওঁ ফালৰ খিৰিকিখনৰ ওচৰত থকা আচবাব. এখনৰ ওচৰলৈ গ'ল। তাৰ ওচৰতে মই লোৰে বন্ধা চন্দুক এটা দেখিবলৈ পালো। তাৰ ঢাকনিত এখন তামৰ পাত লগোৱা আছিল। তাত 'নটিলাছ'ৰ নাম চিহ্ন আৰু মোহৰ আছিল।

কেপ্টেইনে মোৰ উপস্থিতি লক্ষ্য নকৰাকৈয়ে সেই আচবাবটো খুলিলে। তাত বহুতো ধাতুৰ লদা আছিল।
সেইবোৰ আছিল সোণৰ লদা। এই অতি মূল্যবান ধাতু ইয়ালৈ আহিল

ক'ৰপৰা ? কেপ্টেইনে বাৰু ইমানবোৰ সোণ যোগাৰ কৰিলে ক'ৰপৰা ? তাৰে তেওঁ কৰিছেই বা কি ?"

মই কোনো কথা নক'লো। মই চাই ৰ'লো। কেপ্টেইন নিমোৱে এটা এটাকৈ লদাবোৰ লৈ চন্দুকটোত ধুনীয়াকৈ ভৰাই গ'ল। চন্দুকটো ভৰি পৰিল। মোৰ হিচাপ মতে সেইখিনি সোণৰ ওজন ৪,০০০ পাউণ্ডৰো বেছি হ'ব। তাৰ মানে, তাৰ মূল্য প্ৰায় ২,০০,০০০ পাউণ্ড ষ্টাৰ্লিং।

কেপ্টেইনে চন্দুকটো ভালদৰে বন্ধ কৰি তাৰ ঢাকনিখনৰ ওপৰত এটা ঠিকনা লিখিলে। আখৰবোৰ আধুনিক গ্ৰীক আখৰ যেন লাগিল।

ইয়াৰ পাছত কেপ্টেইনে বুটাম এটা টিপিলে, তাৰ তাঁৰবোৰ চালকসকলৰ থকা ঠাইৰ লগত সংযুক্ত আছিল। চাৰিজন মানুহ আহি ওলাল। তেওঁলোকে যথেষ্ট কষ্টেৰে চন্দুকটো কোঠালীটোৰপৰা বাহিৰলৈ ঠেলি লৈ গ'ল। তেওঁলোকে পুলি লগাই চন্দুকটো লোৰ চিৰিৰে ওপৰলৈ তুলি নিয়াৰ শব্দও মই শুনিবলৈ পালো।

সেই সময়ত কেপ্টেইন নিমোৱে মোৰ ফালে ঘূৰি চালে।

"আপুনি কিবা এটা কৈছিল, মহাশয়" তেওঁ ক'লে।

"মই একো কোৱা নাই, কেপ্টেইন।"

"তেনেহ'লে মহাশয়, আপুনি যদি অনুমতি দিয়ে, মই আপোনাক শুভৰাত্ৰি জনালো।"

এইবুলি কৈ কোঠাটোৰপৰা ওলাই তেওঁ গুচি গ'ল।

মই যে মনত যথেষ্ট খুতুৱনি লৈ মোৰ কেবিনলৈ আহিলো সেই কথা সকলোৱে অনুমান কৰিব পাৰিব। ৰাতি মই শুবলৈ চেষ্টা কৰিলো যদিও শুব নোৱাৰিলো। ডুবাৰুজনৰ আৱিৰ্ভাৱ আৰু সোণেৰে ভৰোৱা চন্দুকটোৰ মাজতনো কিহৰ সম্পৰ্ক সেই কথাকে ভাবিবলৈ ধৰিলো। সৰু-সুৰা জোকাৰণি কেতবোৰৰপৰা মই বুজিব পাৰিলো যে 'নটিলাছে' গভীৰ পানী এৰি ওপৰলৈ উঠি আহিছে।

তাৰ পাছত মই প্লেটফৰ্মত খোজৰ শব্দ শুনিবলৈ পালো। বুজিব পাৰিলো যে সৰু নাওখন খুলি ঢৌৰ মাজলৈ তাক লৈ যোৱা হৈছে। হঠাতে, এক মুহূৰ্তৰ বাবে নাওখনে 'নটিলাছ'ৰ গাত ঘঁহনি খালে। তাৰ পাছত সমস্ত শব্দ নোহোৱা হৈ পৰিল।

দুঘণ্টা পাছত সেই একে শব্দ আৰু একে অহা-যোৱা পুনৰবাৰ হ'ল। নাওখন ওপৰত তুলি খালি ঠাইখিনিত লগোৱা হ'ল। তাৰ পাছত 'নটিলাছ' পুনৰ পানীৰ তললৈ সোমাই গ'ল।

বুজিব পাৰিলো যে সেই হাজাৰ হাজাৰ টকাৰ বস্তুখিনি তাৰ ঠিক ঠিকনাত গোটাই দিয়া হ'ল। য়ুৰোপ মহাদেশৰ কোন ঠাইত বাৰু? কেপ্টেইন নিমোৰ লগত চিঠিৰ আদান-প্ৰদান কৰোতাজনেই বা কোন?

সেইৰাতি মোৰ অনুসন্ধিৎসাক চৰম সীমালৈ উত্তেজিত কৰা সেই ঘটনাবোৰৰ কথা পিছদিনা ৰাতিপুৱা মই নেড লেণ্ড আৰু কঁছেইক বিবৰি ক'লো। তেওঁলোকো মোতকৈ কোনোগুণে কম উত্তেজিত নহ'ল।

"তেওঁ বাৰু তেওঁৰ এই অপৰ্যপ্ত ধন ক'লৈ লৈ যায়?"

এই কথাৰ উত্তৰ আমি নাজানিছিলো। পুৱাৰ আহাৰৰ পাছত মূল কক্ষলৈ আহি মোৰ কামত লাগি পৰিলো। আবেলি পাচ বজালৈ মই মোৰ টোকাবোৰ সংগ্ৰহ কৰা কামতে ব্যস্ত থাকিলো। তেনেতে হঠাতে (মোৰ ব্যক্তিগত কিবা প্ৰকৃতিৰ কাৰণেই নেকি ক'ব নোৱাৰো) মোৰ ভীষণ গৰম লাগিবলৈ ধৰিলে। মোৰ কোটটো খুলি পেলাবলৈ বাধ্য হ'লো। কথাটো বৰ আচৰিত, কাৰণ আমি তেতিয়া নিম্ন অক্ষাংশত নাছিলো; তদুপৰি নিম্ন অক্ষাংশত থাকিলেও পানীৰ তলত থকা 'নটিলাছ'ত উষ্ণতাৰ একো তাৰতম্য হ'ব নালাগে। মেনোমিটাৰটো চালো, ই ষাঠি ফুটৰ গভীৰতা দেখুৱালে, ইমান গভীৰলৈ বায়ুমণ্ডলৰ উষ্ণতা আহিব নোৱাৰে।

মই মোৰ কাম কৰি থাকিলো, কিন্তু লাহে লাহে উষ্ণতা অসহ্য হৈ আহিল।

"জাহাজখনতে ক'ৰবাত জুই লাগিছে নেকি?" মই নিজকে সুধিলো।

মই কোঠাটোৰপৰা ওলাই যাবই খুজিছিলো, এনেতে কেপ্টেইন নিমো সোমাই আহিল। তেওঁ থাৰ্মোমিটাৰটোৰ ওচৰ চাপি গৈ চালে। তাৰ পাছত মোক ক'লেঃ

"বিয়াল্লিশ ডিগ্ৰি।"

"মই দেখিছো, কেপ্টেইন। ইয়াতকৈ বাঢ়িলে আৰু আমি সহ্য কৰিব নোৱাৰিম," মই ক'লো।

"হয় নেকি? আমি যদি নিবিচাৰো তেনেহ'লে আৰু ইয়াতকৈ গৰম নহয়।"

"আপুনি ইচ্ছা কৰিলেই কমাই দিব পাৰে নেকি তেনেহ'লে?"

“নোৱাৰো, কিন্তু জুহালখনৰপৰাতো আঁতৰি যাব পাৰো।”

“উষ্ণতাৰ সৃষ্টি বাহিৰতহে তেনেহ’লে ?”

“নিশ্চয়, আমি এতিয়া উতলা পানীৰ সোঁত এটাত ওপঙি আছো।”

“সেইটোত সম্ভৱ নে ?” মই কলো।

“চাওক।”

খিৰিকি কেইখন খোল খালে। মই দেখিলো যে চাৰিওফালে সাগৰখন একেবাৰে বগা হৈ পৰিছে। ঢৌবোৰ তামৰ পাত্ৰত পানী উতলাৰ দৰে উতলি উঠিছে আৰু তাৰ মাজতে গন্ধকৰ ধোঁৱা পাক খাই আছে। খিৰিকিৰ কাচ এখনত হাত দি চালো, উত্তাপ ইমান বেছি আছিল যে তৎক্ষণাৎ হাত এৰুৱাই আনিবলগীয়া হ’লো।

“আমি ক’ত আছো ?” মই সুধিলো।

“ছেণ্টোৰিন দ্বীপৰ কাষত, মহোদয়। ঠিক নিয়া কামেন্নি আৰু পালি কামেন্নিক পৃথক কৰা খালটোতে। পানীৰ তলৰ উদ্গীৰণৰ এই আচৰিত দৃশ্যটো আপোনাক মই দেখুৱাব খুজিছিলো,” কেপ্টেইনে ক’লে।

“মই ভাবিছিলো যে এই নতুন দ্বীপবোৰৰ গঠন হোৱা শেষেই হৈছে,” মই ক’লো।

“সাগৰৰ আগ্নেয়গিৰি থকা অঞ্চলত একোৱেই শেষ হোৱা নাই,” কেপ্টেইন নিমোৱে উত্তৰ দিলে। “পানীৰ তলৰ জুয়ে পৃথিৱীত নিজ ক্ৰিয়া চলায়েই আছিছে। ইতিমধ্যে, আমাৰ এই শতাব্দীৰেই উনবিংশ বছৰটোত কেছিঅ’ডৰাছ আৰু প্লিনিৰ মতে, বৰ্ত্তমান কালত এই সৰু সৰু দ্বীপবোৰ গঠিত হোৱা ঠাইত থেইয়া (স্বৰ্গীয়) নামেৰে এটা নতুন দ্বীপ গঠিত হৈছিল। তাৰ পাছত এই দ্বীপবোৰ পানীত তল গৈছিল, ৬৯ চনত সেইবোৰ আকৌ ওলাইছিল তাৰ পাছত আকৌ নোহোৱা হৈ পৰিছিল। তেতিয়াৰেপৰা আমাৰ দিনলৈকে পৃথিৱীৰ অন্তৰ্ভাগৰ তাপৰ ক্ৰিয়া বন্ধ হৈ আছিল। কিন্তু ১৮৬৬ চনৰ ৩ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা নিয়া কামেন্নিৰ ওচৰতে গন্ধকৰ ধোঁৱাৰ মাজৰপৰাই এটা নতুন দ্বীপৰ সৃষ্টি হ’ল; ইয়াৰ নাম দিয়া হ’ল জৰ্জ দ্বীপ। সেই মাহৰে ৬ তাৰিখে দ্বীপটো নোহোৱা হৈ গ’ল, সাদিনৰ পাছত, ১৩ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা, এফ্ৰোএছা দ্বীপটোৱে দেখা দিলে। নিয়া কামেন্নি আৰু ইয়াৰ মাজত দহ গজৰ খাল এটাহে থাকিল। সেই সময়ত মই এই অঞ্চলতে আছিলো, গতিকে দ্বীপ গঠনৰ সকলো পৰ্যায় মই নিজ চকুৰে দেখিছিলো।

এক্ৰোএছা দ্বীপটো আকৃতিত ঘূৰণীয়া আছিল আৰু ইয়াৰ ব্যাস ৩০০ ফুট আৰু উচ্চতা ত্ৰিশ ফুট আছিল। ক’লা আৰু কাচাভ লাভাৰে ই গঠিত আছিল, তাত ফেল্ডস্পাৰৰ টুকুৰাও মিহলি আছিল। অৱশেষত, ১০ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা নিয়া কামেন্নিৰ ওচৰত ৰেকা নামৰ আন এটা সৰু দ্বীপে দেখা দিলে; তেতিয়াৰেপৰাই এই দ্বীপ একেলগ হৈ এটা মাথো দ্বীপ গঠন কৰিলে।”
“আমি যে এতিয়া আছো, সেই খালটো তেনেহ’লে কোনটো?”
“এয়া, এয়া,” আৰ্কিপেলাগোটোৰ মেপ এখন দেখুৱাই কেপ্টেইন নিমোৱে ক’লে, “এয়া চাওক, মই নতুন দ্বীপবোৰো চিনাক্ত কৰিছো।”

মই খিৰিকিৰ কাচৰ কাষলৈ উভতি গ’লো। ‘নটিলাছ’ তেতিয়া বৈ আছে। তাপ অসহ্য হৈ পৰিছে। অলপ আগলৈকে বগা হৈ থকা সাগৰখন লোৰ লৱণ যথেষ্ট পৰিমাণে থকা বাবে ৰঙা হৈ পৰিছে। যদিও জাহাজখন একেবাৰে সুৰুঙা নথকাকৈ বন্ধ কৰি থোৱা আছে, তথাপিও গন্ধকৰ বেয়া গোন্ধ এটাৰে ভিতৰখন ভৰি পৰিল। উজ্জ্বল টিকটিকীয়া ৰঙা জুইৰ শিখাৰ আগত বৈদ্যুতিক লেম্পৰ পোহৰ একেবাৰে অনুজ্জ্বল হৈ পৰিল। মই যেন এটা উত্তপ্ত গাহন্ত সোমাই ভজাহে যাবলৈ ধৰিলো! মোৰ উশাহ বন্ধ হৈ যোৱা যেন লাগিল।
“আমি আৰু এখন্তেকো এই উতলা পানীত থাকিব নোৱাৰো,” মই কেপ্টেইনক ক’লো।
“সেয়া দূৰদৰ্শী কাম নহ’ব,” অনুভূতিৰ অতীতত থকা কেপ্টেইনে উত্তৰ দিলে।

হুকুম এটা দিয়া হ’ল। ‘নটিলাছে’ সেই অসহ্য তপত ভাতীৰপৰা আঁতৰি যাবলৈ ধৰিলে। পোন্ধৰ মিনিট পাছত আমি পানীৰ ওপৰলৈ উঠিলো। সতেজ বায়ু সেৱন কৰি গা-মন জুৰ পৰি গ’ল। মোৰ মনত হঠাতে এটা ভাৱ খেলি গ’ল: নেড লেণ্ডে পলায়নৰ বাবে এই অঞ্চলটো বাচি লোৱা হ’লে অগ্নিশিখাৰ এই সাগৰৰপৰা আমি জীয়াই জীয়াই ওলাই আহিব নোৱাৰিলোহেঁতেন।

পিছদিনা, ১৬ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে, আমি ৰোডছ আৰু আলেকজেণ্ড্ৰিয়াৰ মাজৰ পানীভাগ এৰি আহিলো। এই অঞ্চলৰ গভীৰতা প্ৰায় ১,৫০০ ফেদম। কেৰিগোৰপৰা কিছু আঁতৰেৰে গৈ ‘নটিলাছে’ মাটাপান অন্তৰীপৰ কাষেৰে ঘূৰি গ্ৰেছিয়ান আৰ্কিপেলাগো এৰি গ’ল।

অধ্যায় ৭

আঠচল্লিশ ঘণ্টাত ভূমধ্যসাগৰ

অৱশেষত আমি ভূমধ্যসাগৰ আহি পালো। হিব্রুসকলৰ 'বৃহৎ সাগৰ.' গ্ৰীকসকলৰ 'সাগৰ', ৰোমানসকলৰ 'মেয়াৰ নষ্ট্ৰাম' সেই ভূমধ্যসাগৰ ; সুমথিৰাৰ গছেৰে, এলো, কেক্‌টি আৰু সাগৰীয় সবল গছেৰে পৰিবেষ্টিত সেই অতি নীলা ভূমধ্যসাগৰ ! তাৰ বায়ু স্বচ্ছ, কিন্তু, অহৰহ তলৰ জুইৰ দ্বাৰা আন্দোলিত। ই যেন সচাকৈয়ে নেপচুন আৰু প্লুটোৰ যুদ্ধৰহে ঠাই।

মাইকেলেটে কয়, এই সাগৰৰ পানী আৰু পাৰতেই মানুহৰ বাবে জলবায়ু অতি চৰম। এই ধুনীয়া সাগৰখন মই অতি তত্তাতৈয়াকৈয়ে চাবলগীয়া হ'লো। কাৰণ, দুই নিযুত বৰ্গগজ বিস্তৃতিৰ এই সাগৰখনেৰে 'নটিলাছ' পূৰ্ণবেগত গ'ল। এই কালছোৱাত ৰহস্যাবৃত ব্যক্তিত্বৰ কেপ্টেইন নিমোৱে এবাৰো দেখা নিদিলে। 'নটিলাছে' পানীৰ তলেৰে অতিক্ৰম কৰা পথৰ দৈৰ্ঘ অন্ততঃ ছশ লীগ হ'ব বুলি মই অনুমান কৰিলো, এই পথ অতিক্ৰম কৰোতে তাৰ সময় লাগিল আঠচল্লিশ ঘণ্টা। গ্ৰীছৰ উপকূলৰ কাষৰপৰা ১৬ তাৰিখে ৰাতিপুৱা যাত্ৰা কৰি ১৮ ফ্ৰেব্ৰুৱাৰি তাৰিখে সূৰ্যোদয়ৰ লগে লগে আমি জিব্ৰাল্টৰ প্ৰাণালী পাৰ হৈ গ'লো।

এই কথা বুজাত মোৰ অকণো পলম নালাগিল যে কেপ্টেইন নিমোৱে ভূমধ্যসাগৰখন মুঠেই ভাল পোৱা নাছিল। কাৰণ তেওঁ এৰাই ফুৰিব খোজা কেবাখনো দেশেৰে এই সাগৰখন আবৃত আছিল। সেই ঢৌ আৰু সেই বতাহে বহু স্মৃতি বৈ আনিছিল, হয়তো তাৰ মাজত দুখৰ স্মৃতিও আছিল। এই বন্ধ সাগৰত মুকলি সাগৰত থকাৰ দৰে স্বাধীনতা কেপ্টেইন নিমোৰ বাবে নাছিল। আফ্ৰিকা আৰু য়ুৰোপৰ উপকূলৰ মাজত 'নটিলাছ' যেন সংকুচিত হৈ পৰিছিল।

আমাৰ বেগ তেতিয়া আছিল ঘণ্টাত পচিশ মাইল। এই কথা বুজাত অসুবিধা নহ'ব যে নেড লেণ্ডে অতি ক্ষোভেৰে তেওঁৰ পলায়নৰ পৰিকল্পনা পৰিত্যাগ কৰিবলগীয়া হৈছিল। তেওঁ সেই বেগত সৰু নাওখন এৰি দিব নোৱাৰে। পূৰ্ণ বেগত যোৱা ৰেলৰপৰা জাপ মাৰিলে যেনে অৱস্থা হ'ব, তেতিয়া 'নটিলাছ'ৰপৰা আঁতৰি যাব খুজিলেও তেনেই হ'ব। তদুপৰি, আমাৰ যানখন ৰাতিহে মাথো বায়ুৰ ভঁৰাল পূৰাই ল'বৰ বাবে পানীৰ ওপৰলৈ উঠিছিল। যানখন কেৱল কম্পাছ আৰু লগৰ সহায়তে পৰিচালনা কৰা হৈছিল।

এক্সপ্ৰেছ ৰেলেৰে যোৱা যাত্ৰী এজনে বাহিৰৰ দৃশ্য যেনেদৰে দেখা পায় ময়ো বাহিৰৰ দৃশ্য তেনেদৰেহে দেখা পাইছিলো। দূৰৰ দিগন্তহে মাথোন মোৰ চকুত পৰিছিল। ওচৰৰ বস্তুবোৰ দেখা পোৱা নাছিলো, সেইবোৰ বিজুলীৰ চমক যেনহে লাগিছিল।

১৬ আৰু ১৭ ফেব্ৰুৱাৰীৰ নিশা আমি ভূমধ্যসাগৰৰ দ্বিতীয় বেছিনটোত সোমালো। ইয়াৰ আটাইতকৈ বেছি গভীৰতা আছিল ১,৪৫০ ফেদম। স্ক্ৰু চলাই 'নটিলাছে' হেলনীয়া তলখনেৰে পিছলি গৈ সাগৰখনৰ একেবাৰে গভীৰ তলি পালে।

১৮ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে পুৱতিনিশা তিনি মান বজাত আমি জিব্ৰাল্টৰ প্ৰণালীৰ মুখ পালো। এসময়ত তাত দুবিধ জলস্ৰোত আছিল; তাৰে ওপৰৰ সোতটোৰ কথা বহুদিন আগৰেপৰাই জনা আছিল। ই বাহিৰৰ মহাসাগৰৰ পানী ভূমধ্যসাগৰলৈ বৈ আনে। তাত বাহিৰেও তলেৰেও এটা বিপৰীত সোত বয় বুলি যুক্তিৰে বুজিব পাৰি। আচলতে, আটলাণ্টিকৰ টোৱে সুমুৱাই দিয়া পানী আৰু নদীসমূহে অহৰহ বৈ অনা পানীয়ে ভূমধ্যসাগৰৰ পানীৰ পৃষ্ঠতল প্ৰতি বছৰে ওপৰলৈ তুলি নিলেহেঁতেন, কাৰণ, এই অঞ্চলত বাষ্পীভৱন বৰ কম হয়। কিন্তু যিহেতু এইদৰে পানী বাঢ়ি নাযায়, ইয়াত যে এটা বিপৰীতমুখী নিম্ন স্ৰোত আছে সেই কথা মানি ল'বই লাগিব। এই স্ৰোতে আটলাণ্টিকৰ বেছিনলৈ অধিকা পানীখিনি বৈ আনে। এই বিপৰীতমুখী সোতৰ সুবিধাকে গ্ৰহণ কৰি 'নটিলাছে' প্ৰণালীটোৰে বেগেৰে বাহিৰ ওলাই আহিল। এক মুহূৰ্তৰ বাবে হাৰকুলিছৰ মন্দিৰৰ ধুনীয়া ভগ্নাৱশেষ দেখা পালো। এই মন্দিৰ প্লিনিৰ মতে চাপৰ দ্বীপটোৰ মাটিত পোত গৈছিল। কেইমিনিটমানৰ পাছতে আমি আটলাণ্টিক মহাসাগৰ পালোগৈ।

অধ্যায় ৮

ভিগো অখাৎ

আটলাণ্টিক মহাসাগৰ! ইয়াৰ কালি আঢ়ৈ কোটি বৰ্গ মাইল; ইয়াৰ দৈৰ্ঘ ন হাজাৰ মাইল। ইয়াৰ প্ৰস্থ গড়ে প্ৰায় দুহাজাৰ সাত শ মাইল। পৃথিৱীৰ ডাঙৰ ডাঙৰ নদী সমূহ, যেনে ছেণ্ট লৰেন্স, মিছিছিপি, আমাজান, প্লাটা, অৰিনকো, নাইজাৰ, ছেনেগাল, এল্‌বে, লয়াৰ, ৰাইন, আদিয়ে পৃথিৱীৰ আটাইতকৈ সভ্য আৰু আটাইতকৈ অসভ্য দেশ সমূহৰপৰা পানী বৈ আনি এই মহাসাগৰ পুষ্ট কৰিছে। এই মহাসাগৰত বিভিন্ন দেশৰ পতাকা শোভিত হাজাৰ হাজাৰ যানে বিচৰণ কৰি ফুৰে। এই মহাসাগৰৰ দুয়োফালে আছে নাবিকসকলৰ আতংকৰ স্থান কেপ হৰ্ন আৰু কেপ টেম্পেষ্টছ!

ইতিমধ্যে 'নটিলাছে' যোৱা চাৰে তিনি মাহত প্ৰায় দহ হাজাৰ লীগ অতিক্ৰম কৰি আহিছে। এই দূৰত্ব পৃথিৱীৰ বৃহৎ বৃত্ততকৈও বেছি হে। আমি বাৰু এতিয়া ক'লৈ গৈ আছো? আমাৰ বাবে ভৱিষ্যতৰ বুকুত কি বৈ আছে? জিব্ৰাল্টৰ প্ৰণালী এৰি 'নটিলাছ' তেতিয়া বহুদূৰ গৈছে। জাহাজখন আকৌ পানীৰ পৃষ্ঠলৈ ওলাই অহাত আমাৰ প্লেটফৰ্মলৈ ফুৰিবলৈ যোৱা দৈনন্দিন অভ্যাসটোৰ পুনৰাবৃত্তি ঘটিবলৈ ধৰিলে।

তৎক্ষণাৎ মই ওপৰলৈ উঠি গ'লো, মোৰ লগে লগে নেড লেণ্ড আৰু কঁছেইও গ'ল। প্ৰায় বাৰ মাইল দূৰত, স্পেইন উপমহাদেশৰ দক্ষিণ-পশ্চিম বিন্দুত থকা ছেণ্ট ভিনছেণ্ট অন্তৰীপটো অস্পষ্টকৈ চকুত পৰিল। দক্ষিণৰপৰা জোৰেৰে বতাহ এজাক বৈ আছিল। সাগৰখন ফুলি উঠিছিল। ফলত 'নটিলাছ' জোৰেৰে কঁপি উঠিছিল। প্ৰতি মুহূৰ্ত্ততে ঢৌৱে কোবাই যোৱা জাহাজখনৰ প্লেটফৰ্মত থিৰেৰে থিয় হৈ থকা অসম্ভৱ হৈ পৰিছিল। গতিকে, বুকু ভৰাই মুকলি বতাহেৰে উশাহ লৈ আমি আকৌ তললৈ নামি আহিলো।

মই মোৰ কোঠালৈ উভতিলো, কঁছেই তাৰ কেবিনলৈ গ’ল, কিন্তু কানাডিয়ানজনে মুখত যথেষ্ট গাম্ভীৰ্য লৈ মোৰ পিছে পিছে আহিল। ভূমধ্যসাগৰৰ মাজেৰে আমাৰ জাহাজখন অতি বেগেৰে পাৰ হৈ অহা বাবে নেডে তেওঁৰ আচনি কাৰ্যকৰী কৰিব নোৱাৰিলে। তেওঁ যথেষ্ট হতাশ হৈ পৰিল। মোৰ কোঠাৰ দুৱাৰখন বন্ধ কৰাৰ পাছত তেওঁ বহিল, বহি তেওঁ নীৰৱে মোৰ মুখলৈ চালে।

“বন্ধু নেড, মই আপোনাৰ মনৰ অৱস্থা বুজি পাইছো। আপুনি আত্মগ্লানিত ভোগাৰ কোনো কাৰণ নাই। সেই পৰিস্থিতিত ‘নটিলাছ’ৰপৰা পলাব খুজিলেহে ডাঙৰ ভুল কৰা হ’লহেতেন।” মই ক’লো।

নেড লেণ্ডে কোনো উত্তৰ নিদিলে। তেওঁৰ সংকুচিত ওঁঠ আৰু তেওঁৰ ভাজ খোৱা চেলাউৰিয়ে তেওঁৰ মনত সোমাই পৰা ভাৱটোৱে কেনে এক ভয়ানক উকমুকনি লগাইছে তাৰেই ইংগিত দিলে।

“চোৱা যাওকচোন, আমি এতিয়াও হতাশ হ’বৰ হোৱা নাই,” মই ক’লো।

“আমি আকৌ পৰ্টুগালৰ উপকূলেৰে যাবলৈ ধৰিছো। ফ্ৰান্স আৰু ইংলণ্ডো বেছি দূৰ নহয়। তাত আশ্ৰয় লোৱাটো বিশেষ টান নহ’ব। জিব্ৰাণ্টৰ প্ৰণালী পাৰ হৈ অহাৰ পাছত যদি আমাৰ জাহাজখনে দক্ষিণৰ মহাদেশবিহীন অঞ্চললৈ, গতি কৰিলেহেঁতেন তেতিয়া হ’লে আপোনাৰ দৰে ময়ো চিন্তা কৰিলোহেঁতেন। কিন্তু আমি এতিয়া বুজিব পাৰিছো যে কেপ্টেইন নিমো সভ্য জগতৰ সাগৰৰপৰা আঁতৰি নাযায়। গতিকে, এদিন নহয় এদিন যথেষ্ট নিৰাপত্তাৰে আমাৰ কাম সমাধা কৰাৰ সুযোগ ওলাবই।’

নেড লেণ্ডে মোৰ ফালে ঘোপাকৈ চাই থাকিল। অৱশেষত তেওঁৰ বন্ধ ওঁঠ মেল খালে। তেওঁ ক’লে, “আমি আজি ৰাতিয়েই পলাম।”

মই চক খাই উঠাদি উঠিলো। সচা ক’ব লাগিলে এনে এষাৰ কথা শুনাৰ বাবে মই মুঠেই প্ৰস্তুত নাছিলো। মই নেড লেণ্ডক কিবা এষাৰ উত্তৰ দিব খুজিলো, কিন্তু মুখেৰে এটা শব্দও ওলাই নাহিল।

“আমি সুযোগ অহালৈ বাট চাম বুলি ঠিক কৰিছিলো,” নেডে কৈ গ’ল, “আৰু এতিয়া সুযোগ আহি পৰিছে। আজি ৰাতি আমি স্পেইনৰ উপকূলৰপৰা মাথো কেইমাইলমান আঁতৰেৰেহে যাম। আকাশ একেবাৰে মেঘাচ্ছন্ন। বতাহো বৈ আছে। মই আপোনাৰ ওপৰত ভাৰসা ৰাখিছো, মঁছিঅ’ এৰোনা।”

মই তেতিয়াও নীৰৱে থাকিলো। কানাডিয়ানজন মোৰ ওচৰ চাপি আহিল।

“আজি ৰাতি ন বজাত,” তেওঁ ক’লে। “মই কঁছেইক সাৱধান কৰি দিছোৱেই।

সেইখিনি সময়ত কেপ্টেইন নিমো তেওঁৰ কোঠাত থাকিব। হয়তো শুই থাকিব। ইঞ্জিনিয়াৰ বা জাহাজৰ চালকবোৰৰ কোনোৱে আমাক দেখা নাপায়। কঁছেই আৰু মই কেন্দ্ৰীয় চিৰিৰে উঠি গৈ থাকিম, আপুনি মঁছিঅ এৰোনা, আপুনি লাইব্ৰেৰীত থাকিব, মোৰ ইংগিতৰ বাবে বাট চাই থাকিব। ব'ঠা, মাস্তুল আৰু পাল নাওখনতে আছে। মই অলপ খোৱা বস্তুও যোগাৰ কৰিব পাৰিছো। নাওখনক 'নটিলাছ'ৰ গাত লগাই থোৱা বল্টুবোৰ খুলিবৰ বাবে ইংলিছ ৰেঞ্চ এপাতো মই গোটাই থৈছো। গতিকে, আজি ৰাতিৰ বাবে সকলো সাজু।"

"সাগৰৰ অৱস্থা ভাল নহয়।"

"সেইটো হয়, কিন্তু সেই বিপদ সমুখত লৈয়েই আমি আগ বাঢ়িব লাগিব। স্বাধীনতাৰ বাবে অলপ বিপদ-বিঘিনি মূৰ পাতি ল'বই লাগিব। তদুপৰি, নাওখন বেছ মজবুত। গতিকে, এনে সুন্দৰ বতাহত সামান্য কেইমাইলমান যোৱাটো বিশেষ একো ডাঙৰ কথা নহয়। কোনে জানে কাইলৈ হয়তো আমি শ লীগো আঁতৰি পৰিব পাৰো! পৰিস্থিতিয়ে যদি সহায় কৰে তেনেহ'লে দহ বা এঘাৰ বজাৰ ভিতৰতে জীৱন্তেই হওক, মৃতভাৱেই হওক, আমি অন্ততঃ এডোখৰ কঠিন মাটি পাম। এতিয়া, ৰাতিলৈকে বিদায়হে তেনেহ'লে।"

এইখিনি কথা কৈ, মোক হতভম্ব অৱস্থাত এৰি কানাডিয়ানজন গুচি গ'ল। কথাটো ভালদৰে চিন্তা কৰি চাবলৈ অলপ সময় পোৱা হ'লে বৰ ভাল আছিল। কিন্তু, মোৰ এই আকোৰগোজ বন্ধুজনে মোক অলপো সময়েই নিদিলে। আৰু সময় পালেই বা মই কি ক'লোহেঁতেন! লাভ উঠোৱাৰ সুযোগ এটা আহি পৰিছে। এনে অৱস্থাত মই মোৰ আগৰ কথা নাৰাখি, আমাৰ তিনিওৰে ভৱিষ্যতৰ ভাগ্য নিৰ্ণয়ৰ দায়িত্ব জানো ল'ব পাৰিলোহেঁতেন! কাইলৈ কেপ্টেইন নিমোৱে আমাক ভূভাগৰপৰা বহু আঁতৰলৈওতো লৈ যাব পাৰে।

হঠাতে উঠা এটা ডাঙৰ হিচহিচনিৰপৰা বুজিব পাৰিলো যে ৰিজাৰ্ভাৰ ভৰাই 'নটিলাছ' আটলাণ্টিকৰ পানীৰ তললৈ সোমাই যাবলৈ ধৰিছে। মুক্তভাৱে বিচৰণ কৰি ফুৰাৰ ইচ্ছা আৰু মোৰ সাগৰতলিৰ অধ্যয়ন অসম্পূৰ্ণ অৱস্থাতে ৰাখি 'নটিলাছ' এৰি যোৱাৰ চিন্তা-এই দুই কথাৰ দ্বন্দ্বৰ মাজত গোটেই দিনটো মই বেছ দুখতে কটালো।

সেই সময়খিনি কিযে কষ্টদায়ক আছিল! কেতিয়াবা ভাব হৈছিল আমি

তিনিও যেন সুকলমে মাটিত ভৰি দিছো, পিছে মুহূৰ্ততে মনে মনে প্ৰাৰ্থনা কৰিছিলো মোৰ সকলো যুক্তিৰ বাহিৰবো কিবা এক অপ্ৰত্যাশিত ঘটনাই নেড লেণ্ডৰ এই পৰিকল্পনা বাস্তৱলৈ ৰূপায়িত হোৱাত যেন বাধা দিয়ক।

তুবাৰো মই প্ৰধান কক্ষলৈ গ'লো। মই কম্পাছটো চাব খুজিছিলো। 'নটিলাছ' তেতিয়া উপকূলৰপৰা আঁতৰি গৈ আছে নে উপকূলৰ ফালেহে আগ বাঢ়ি আহিছে মই জানিব খুজিছিলো। ওঁহো! 'নটিলাছ' চোন তেতিয়া পৰ্তুগালৰ পানীতেই আছিল!

গতিকে, মই নিজৰ কাম কৰিব লাগিব; পলায়নৰ বাবে সাজু হ'ব লাগিব। মোৰ বয়বস্তু বৰ বেছি নাই, টোকাবহীবোৰহে, আৰু নো কি?

কেপ্টেইন নিমোৱে বাৰু আমাৰ এই পলায়নৰ বিষয়ে কি ভাবিব? ইয়াৰ বাবে তেওঁ কি অসুবিধাত পৰিব, তেওঁৰ কামত ক'ত কেণা লাগিব। কথাটো ধৰা পৰিলে বা কেনেবাকৈ আচনি সফল নহ'লে তেওঁ বাৰু কি কৰিব? তেওঁৰ বিৰুদ্ধে মোৰ ক'বলগীয়া একোৱেই নাই। তেওঁৰ দৰে এনে মুক্ত আতিথ্য কোনে বাৰু দিব? অৱশ্যে তেওঁক এৰি যোৱাটোত ক'তো অকৃতজ্ঞতাৰ দিন নাই, কাৰণ তেওঁৰ লগতে থাকিম বুলিতো আমি কেতিয়াও কোনো শপত গ্ৰহণ কৰা নাই। আমাক চিৰদিন এনে বন্ধনত ৰখাৰ বাবে তেওঁ পৰিস্থিতিৰ বলৰ ওপৰতহে নিৰ্ভৰ কৰিছিল, আমাৰ কথাৰ ওপৰত নহয়।

ছেণ্টোৰিন দ্বীপ পোৱাৰ পাছত কেপ্টেইনৰ লগত মোৰ কেতিয়াও দেখাদেখি হোৱা নাই। যোৱাৰ আগতে তেওঁৰ লগত বাৰু দেখাদেখি হ'বনে? হোৱাটো মই আশা কৰিছিলো, একে সময়তে তাৰ বাবে মোৰ ভয়ো লাগিছিল। মোৰ কোঠাৰ কাষতে থকা তেওঁৰ কোঠাটোত তেওঁৰ খোজৰ শব্দ শুনো নেকি তাৰ বাবে কাণ পাতি ৰ'লো। কোনো শব্দ কাণত নপৰিল। মোৰ বৰ অস্বস্তি লাগিল। এই প্ৰতীক্ষাৰ দিনটোৰ যেন শেষ নহ'ব। সময় ইমান লাহে লাহে পাৰ হ'বলৈ ধৰিলে যে মোৰ ধৈৰ্য ধৰি থকাটোৱে টান হৈ পৰিল।

আনদিনাৰ দৰে সিদিনাও মোৰ কোঠালৈয়েই ৰাতিৰ আহাৰ আহিল। মনটোত ইমানবোৰ চিন্তা চলি আছিল যে মই বিশেষ একো খাব নোৱাৰিলো। সাত বজাত খোৱা মেজৰপৰা উঠিলো। নেড লেণ্ডৰ লগ লগাৰ সময়লৈ

তেতিয়ালৈ এশ বিশ মিনিট বাকী (মই হিচাপ কৰি চালো)। মোৰ উত্তেজনা বাঢ়ি আহিল। মোৰ নাড়ীৰ গতি বৰকৈ বাঢ়িবলৈ ধৰিলে। মই স্থিৰেৰে থাকিব নোৱাৰা হৈ পৰিলো। মই পায়চাৰি কৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলো—এই আশাত যে এইদৰে অনবৰতে অহা-যোৱা কৰি থাকিলে মোৰ মনৰ এই অশান্ত অৱস্থা শান্ত হৈ পৰিব। আমাৰ এই সাহসী অভিযান সফল নহ'বও পাৰে এই কথাতকৈও 'নটিলাছ' এৰাৰ আগতেই আমাৰ এই অভিযান ধৰা পৰি, বিমৰ্ষ (বা তাতোকৈ বেয়া হ'ল, মই এইদৰে এৰি যাব খোজা বাবে দুঃখিত) কেপ্টেইন নিমোৰ আগলৈ আমাক আনি হাজিৰ কৰোৱা দৃশ্যটোৰ কথা ভাবিহে মোৰ কলিজাৰ ঢপঢপনি বাঢ়ি গ'ল।

মই শেষবাৰৰ বাবে প্ৰধান কক্ষটো এবাৰ চাই লব খুজিলো। খট্‌খটিৰে নামি গৈ, ইমানদিনে মই বহুতো সুখকৰ মুহূৰ্ত্ত কটোৱা মিউজিয়ামটোত উপস্থিত হ'লো। চিৰদিনৰ বাবে দ্বীপান্তৰিত হ'বলৈ ওলোৱা মানুহ এজনৰ দৰে মই তাৰ মূল্যবান সংগ্ৰহসমূহ চালো। প্ৰকৃতিৰ এই আশ্চৰ্যসমূহ, উচ্চস্তৰৰ এই কলা সামগ্ৰীসমূহ—ইয়াৰ মাজতে মই বহুতো দিন কটাই দিছিলো। কিন্তু, এতিয়া মই এই সকলো এৰি যাবলৈ ওলাইছো। প্ৰধান কক্ষৰ খিৰিকিৰ কাচৰ মাজেৰে আটলান্টিকৰ পানী শেষবাৰৰ বাবে মই চাই লোৱা উচিত হ'ব। কিন্তু, খিৰিকিবোৰ একেবাৰে নিৰন্ধ্ৰভাৱে বন্ধ কৰি থোৱা আছিল: তদুপৰি এটা তীখাৰ ডাঠ আৱৰণে আমাক পানীভাগৰ পৰা পৃথক কৰি ৰাখিছিল। আটলান্টিকৰ পানী তেতিয়া মই অধ্যয়ন কৰাই নাই।

মই মোৰ কোঠালৈ উভতি গৈ বঢ়িয়াকৈ গৰম কাপোৰ-কানি পিন্ধি ললো—সাগৰৰ বুট জোতা, উদৰ ছালৰ টুপী, ছিলৰ ছালেৰে পানি দিয়া বাইছাছৰ ডাঙৰ কোট। মই সাজু হ'লো, মই অপেক্ষা কৰি থাকিলো। বাহিৰৰ স্ক্ৰুৰ শব্দই মাথো জাহাজৰ ভিতৰৰ নীৰৱতা সামান্যভাৱে ভঙ্গ কৰিছিল। মই মনোযোগেৰে শুনি ৰ'লো। ডাঙৰ চিঞৰেৰে কোনোবাই মোক ক'বনে যে নেড লেণ্ডৰ পলায়নৰ আচনি ধৰা পৰিল? মৃত্যুৰ নীৰৱতাই মোক যেন গ্ৰাস কৰি পেলালে। মোৰ স্বভাৱজ সৌম্য অৱস্থা ঘূৰাই পাবৰ বাবে মই অনৰ্থক চেষ্টা কৰিলো।

ন বাজিবলৈ কেইমিনিটমান থাকোতে মই কেপ্টেইনৰ দুৱাৰত কাণ পাতিলো।

কোনো শব্দ নাই। মই মোৰ কোঠাৰ পৰা গৈ প্ৰধান কোঠাটো পালো। কোঠাটো আধা আন্ধাৰ, তাত কোনো নাই।

লাইব্ৰেৰীৰ ফালে থকা দুৱাৰখন খুলিলো, তাতো একেই আধা আন্ধাৰ, একেই জনপ্ৰাণীহীন অৱস্থা। প্ৰধান খট্‌খটিৰ ফালে থকা দুৱাৰখনৰ ফালে বৈ মই নেড লেণ্ডৰ ইংগিতৰ বাবে অপেক্ষা কৰিলো।

সেই সময়তে স্ক্ৰুৰ কম্পন কমি কমি একেবাৰেই নোহোৱা হ'ল। মোৰ কলিজাৰ ঢপঢপনিৰ বাহিৰে নীৰৱতা ভংগ কৰিবলৈ তেতিয়া আৰু একোৱেই নাছিল। হঠাতে এটা সৰু খুন্দা অনুভৱ কৰিলো। বুজিব পাৰিলো যে 'নটিলাছ' সাগৰৰ তলিত বৈছেগৈ। মোৰ অস্বস্তি বাঢ়ি গ'ল। কানাডিয়ানজনৰ ইংগিতো দেখোন নাপালো! নেড লেণ্ডৰ ওচৰলৈ গৈ তেওঁৰ এই আচনি স্থগিত ৰাখিবলৈ অনুৰোধ জনাবলৈহে মোৰ ইচ্ছা হ'ল। আমি নিশ্চয় সচৰাচৰ অৱস্থাত গৈ থকা নাই।

এনে সময়তে ডাঙৰ কোঠাটোৰ দুৱাৰ খোল খালে। কেপ্টেইন নিমোক দেখা গ'ল। তেওঁ মোক দেখা পালে। দেখা পায়েই কোনো প্ৰস্তাৱনা নকৰাকৈ বিনয়ী সুৰেৰে আৰম্ভ কৰিলে:

"মহোদয়, মই আপোনাকেই বিচাৰি আছিলো। আপুনি বাৰু স্পেইনৰ ইতিহাস জানে নে?

মানুহে নিজৰ দেশৰ ইতিহাস ভালদৰে জানিব পাৰে। কিন্তু তেতিয়া মোৰ মনৰ অৱস্থা এনে অশান্ত আছিল যে জানিলেও মই এটা শব্দৰো উত্তৰ দিব নোৱাৰিলোহেঁতেন।

"মহোদয়, আপোনাৰ যদি কোনো আপত্তি নাই, তেনেহ'লে আমি ১৭০২ চনলৈ উভতি যাব পাৰো। আপুনি নিশ্চয় জানে যে কিং লুই ১৫ ই, ৰজা এজনৰ সৌহাৰ্দসূচক ব্যৱহাৰে স্পেইনৰ লোকসকলক তেওঁৰ অধীনলৈ আনিবই বুলি আশা কৰি, তেওঁৰ নাতিয়েক ডিউক অব আঁজুক স্পেইনৰ ওপৰত জাপিলে। এই ৰাজকুমাৰজনে ফিলিপ ৫ নামেৰে বৰ বেয়াকৈ ৰাজ শাসন কৰিলে আৰু বাহিৰত তেওঁৰ বিৰুদ্ধে বহু লোক জাগি উঠিল। আচলতে, তাৰ আগ বছৰতে হলেও, অষ্ট্ৰিয়া আৰু ইংলণ্ডৰ ৰাজপক্ষই হেগত এটা সন্ধি কৰি স্পেইনৰ ৰাজ সিংহাসন ৰজা ফিলিপ ৫অৰপৰা কাঢ়ি আনি

এজন আৰ্চডিউকক দিবলৈ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিলে। আনকি, আগতীয়াকৈয়ে তেওঁক চাল্‌ৰ্ছ ৩ নামো দিয়া হ'ল।

"স্পেইনে এই সন্ধিপক্ষৰ বিৰুদ্ধে যুজিবই লাগিব। কিন্তু তেতিয়া স্পেইনৰ হাতত না আছে সৈনিক, না আছে নাবিক। অৱশ্যে তেওঁলোকৰ ধনৰ অভাব নহয়, যদিহে আমেৰিকাৰপৰা সোণ আৰু ৰূপ বৈ অনা জাহাজবোৰ তেওঁলোকৰ বন্দৰত সোমাব পাৰে। ১০৭১ চনৰ শেষৰ ফালে এনে বহুতো মূল্যবান বস্তু অনা স্পেইনৰ জাহাজৰ কনভয় এটা আহি পোৱাৰ কথা অছিল। সম্মিলিত পক্ষৰ যুদ্ধজাহাজ তেতিয়া আটলাণ্টিকত আছিলেই। সেইবাবে স্পেইনৰ কনভয়টোক এডমিৰেল ছাটু-ৰেনডৰ অধীনস্থ ফ্ৰান্সৰ তেইশখন যুদ্ধজাহাজে ৰক্ষণাবেক্ষণ দি আনিছিল। কনভয়টো কাডিজলৈ যাবলগীয়া আছিল, কিন্তু, এডমিৰেলজনে সেই অঞ্চলত ইংলণ্ডৰ যুদ্ধজাহাজ থকা বুলি শুনি ফ্ৰান্সৰ বন্দৰ এটাৰ ফাললৈ যাবলৈকে ঠিক কৰিলে।

"কনভয়টোৰ স্পেনিছ কমাণ্ডাৰসকলে এই সিদ্ধান্তত আপত্তি কৰিলে। তেওঁলোকে কোনো এটা স্পেনিছ বন্দৰলৈ যাবলৈ বিচাৰিলে। যদি কাডিজলৈ যাব নোৱাৰি, তেনেহ'লে স্পেইনৰ উত্তৰ-পশ্চিমত থকা ভিগো অখাতলৈয়ে যাব খুজিলে, কাৰণ সেই অঞ্চলত তেতিয়াও কোনো প্ৰতিবন্ধক নাছিল।

"এডমিৰেল ছাটু-ৰেনডে আগ-পিছ নুগুণি এই মত মানি ল'লে। স্পেইনৰ জাহাজবোৰ ভিগো অখাতত সোমাই পৰিল।

"দুৰ্ভাগ্যৰ কথা যে এয়া আছিল এটা মুকলি বাট, শত্ৰুপক্ষক বাধা দিয়াৰ সুবিধা তাত নাছিল। গতিকে সম্মিলিত শত্ৰুবাহিনীৰ আগমনৰ আগতেই জাহাজৰ বোজাই নমাব লাগিব। মাজতে এটা দুঃখজনক ঘটনা নঘটা হ'লে তেওঁলোকে তাৰ বাবে সময়ো যথেষ্ট পালেহঁতেন।

"আপুনি এই ঘটনাখিনি বুজি পাইছে, নহয় জানো?" কেপ্টেইন নিমোৱে সুধিলে।

"সুন্দৰকৈ বুজি পাইছো", এই ঐতিহাসিক পাঠৰ আচল উদ্দেশ্যনো কি নুবুজাকৈয়ে মই ক'লো।

"তেনেহ'লে মই কৈ যাওঁ। এইখিনি ঘটনা ঘটিল। কাডিজৰ নাবিকসকলৰ এটা অধিকাৰ আছিল—তেওঁলোকে ৱেষ্ট ইণ্ডিজৰপৰা অহা সকলো বাণিজ্যসম্ভাৰৰ অংশ পাইছিল। এতিয়া ভিগোৰ বন্দৰত এইবোৰ নমালে তেওঁলোকক সেই অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিত কৰা হ'ব। তেওঁলোকে মাদ্ৰিদত আপত্তি

কৰিলে আৰু দুৰ্বল ৰজা ফিলিপৰপৰা সন্মতি ল'লে যে বোজাই ননমোৱাকৈ কনভয়টোৰ জাহাজবোৰ ভিগোত শত্ৰু আঁতৰি নোযোৱালৈকে পৃথককৈ ৰাখিব লাগে।

“এই সিদ্ধান্তলৈ আহোঁতে আহোঁতে ১৭০২ চনৰ ২২ অক্টোবৰৰ দিনা ইংলণ্ডৰ নৌবাহিনী ভিগোত উপস্থিত হ'ল। হাতত যথেষ্ট সৈন্য-সমল নথকা স্বত্বেও এডমিৰেল ছাটু-ৰেনডে অতি সাহসেৰে যুঁজ দিলে। শেষত তেওঁ যেতিয়া দেখিলে যে ধন-সম্পত্তিবোৰ শত্ৰুৰ হাতত পৰিবই, তেতিয়া তেওঁ জাহাজবোৰত জুই লগাই, তলি ফুটাই বুৰাই দিলে। অপৰ্যাপ্ত ধন-সম্পত্তিৰে সৈতে কনভয়টোৰ প্ৰতিখন জাহাজ সাগৰৰ তলিত জাহ গ'ল।”

কেপ্টেইন নিমো ৰ'ল। মই স্বীকাৰ কৰা উচিত হ'ব যে তেতিয়াও এই ঘটনাৰ লগত আমাৰনো কি সম্পৰ্ক সেই কথা মই বুজি পোৱা নাছিলো।

“উঁ,” মই ক'লোঁ।

“উঁ, মঁছিঅ' এৰোনা,” কেপ্টেইনে উত্তৰ দিলে, “আমি এতিয়া সেই ভিগো অখাততে আছো। আপুনি ইয়াৰ ৰহস্য উদঘাটন কৰিব খোজেনে নোখোজে সেয়া আপোনাৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছে।”

মোক লগে লগে আহিবলৈ কৈ কেপ্টেইন উঠিল। মই তেওঁৰ কথা মানি পিছে পিছে গ'লো। প্ৰধান কক্ষটো অন্ধকাৰ আছিল, কিন্তু স্বচ্ছ কাচৰ মাজেৰে বাহিৰৰ জলমল কৰা তৰংগবোৰ দেখা গৈছিল। আমাৰ জাহাজৰ নাবিক কেতবোৰে ডুবাৰুৰ পোচাক পিন্ধি ক'লা ধ্বংসাৱশেষৰ মাজৰপৰা আধা পচা বেৰেল আৰু খালী বাকচ কিছুমান মোকোলাবলৈ ধৰিছে। এই বাকচ আৰু বেৰেলবোৰৰপৰা সোণ আৰু ৰূপৰ লদা, ৰূপৰ মুদ্ৰা আৰু অলংকাৰ ওলাই গৈছিল। বালিত তাৰ দ'ম বান্ধি আছিল। তাৰেপৰা যেয়ে যিমানে পাৰে মূল্যবান বস্তু সংগ্ৰহ কৰি তেওঁলোকে 'নটিলাছ'লৈ উভতি আহিছিল। জাহাজত সেইবোৰ থৈয়েই তেওঁলোক আকৌ সেই অফুৰন্ত সম্ভাৰৰ উৎসলৈ উভতি গৈছিল।

এতিয়া মই সকলো বুজি পালো। ১৭০২ চনৰ ২২ অক্টোবৰৰ যুদ্ধৰ থলী এইখিনিয়েই। ইয়াতেই সিদিনা স্পেনিছ চৰকাৰৰ বাবে সোণ-ৰূপৰ বোজাই অনা জাহাজবোৰ ডুব গৈছিল। ধন-সোণৰ সংগ্ৰহৰ বাবে ইয়ালৈ আহি কেপ্টেইন নিমোৱে তাৰে মূল্যবান সামগ্ৰী যিমান পাৰে 'নটিলাছ'ত বোজাই

দি ল'লে। একমাত্ৰ তেওঁৰ বাবেই আমেৰিকাই যেন সেই অমূল্য সম্পদৰাজি পঠাই দিছিল। তেওঁ তাৰ একমাত্ৰ অধিকাৰী, আন কাৰো তাত অধিকাৰ নাই। পেৰুদেশৰ ৰজাবোৰৰপৰা কাঢ়ি অনা আৰু ফাৰ্ডিনাণ্ড কৰ্টেজৰ বিজিত সেই সম্পদ এতিয়া একমাত্ৰ তেওঁৰ।

অধ্যায় ৯

নিশ্চিহ্ন মহাদেশ

পিছদিনা, অৰ্থাৎ ১৯ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা, ৰাতিপুৱা কানাডিয়ানজন মোৰ কোঠালৈ সোমাই অহা দেখিলো। তেওঁ আহিব বুলি মই জানিছিলো। তেওঁক বৰ হতাশ যেন দেখা গৈছিল।

"মহোদয়?" তেওঁ ক'লে।

"আহক নেড, কালি ভাগ্য আমাৰ বিৰুদ্ধে আছিল।"

"এৰা। আমি ঠিক যানখন এৰি যাব খোজা মুহূৰ্তটোতেনো বাৰু তেওঁ যানখন ৰখাবলগীয়া হ'লনে?"

"ওঁ নেড, তেওঁৰ বেংকাৰৰ লগত তেওঁৰ কাম আছিল।"

"তেওঁৰ বেংকাৰ!"

"তেওঁৰ বেংক বুলিয়ে ক'ব পাৰি। মই সাগৰৰ কথাহে কৈছো। সাগৰতে তেওঁৰ ধন ৰাজভঁৰালত থকাতকৈও নিৰাপদে থাকে।"

তাৰ পাছত মই তেওঁক আগৰাতিৰ ঘটনাবোৰ ক'লো। তেওঁ কিজানিবা তেতিয়া কেপ্টেইনক এৰি যোৱাৰ আঁচনি বাদেই দিয়ে এই আশাতেই কলো। কিন্তু, মোৰ এই সমস্ত বৰ্ণনাই নেডৰ মুখত তেওঁ আগৰাতি ভিগোৰ যুদ্ধক্ষেত্ৰলৈ নিজে যাব নোৱাৰা বাবে এটা দুখৰ ভাব ফুটাই তোলাত বাহিৰে আন একো কৰিব নোৱাৰিলে।

"যি হওক," তেওঁ ক'লে, "সকলো শেষ হৈ যোৱা নাই। এয়া মাথো মোৰ সেই হেৰোৱা জোংডালৰ খোচহে। এইবাৰ আমি জিকিবই লাগিব। দৰ্কাৰ হ'লে, আজিয়েই—"

" 'নটিলাছ' কোন দিশত গৈ আছে?" মই সুধিলো।
"মই নাজানো," নেডে উত্তৰ দিলে।
"দুপৰীয়া আমি কম্পাছ চাম বাৰু।"

নেড লেণ্ড কঁছেইৰ ওচৰলৈ গ'ল। কাপোৰ-কানি পিন্ধি উঠি মই প্ৰধান কক্ষটোলৈ গ'লো। কম্পাছে দেখুওৱা মতে 'নটিলাছ' দ. দ. প. দিশত গৈ আছে। আমি য়ুৰোপৰপৰা আঁতৰি গৈ আছো।

জাহাজখনৰ অৱস্থান চাৰ্টত দেখুওৱা সময়খিনিলৈ মই অধৈৰ্যভাৱে বাট চালো। প্ৰায় চাৰে এঘাৰ মান বজাত ৰিজাৰ্ভাৰ খালী কৰা হ'ল, আমাৰ জাহাজ পানীৰ ওপৰলৈ উঠিল। মই প্লেটফৰ্মলৈ ততাতৈয়াকৈ উঠি গ'লো। নেড লেণ্ড মোৰ আগে আগে তালৈ গৈছিল। কোনোফালে মাটি চকুত নপৰিল। চৌদিশে মাথোন বিশাল সাগৰ। দিগন্তৰ ফালে কেইখনমান পাল দেখা গ'ল। সেয়া নিশ্চয় উত্তমাশা অন্তৰীপৰ কাষেৰে যাওঁতে সহায়কাৰী বতাহ পাবৰ বাবে ছান ৰকৰ ফালেদি যোৱা জাহাজ হ'ব। বতৰ তেতিয়া মেঘাচ্ছন্ন। এজাক বতাহ আহিব ধৰিছে। কিবাকিবি বলকি নেডে যেন মেঘে ঢকা দিগন্ত ভেদ কৰিহে চাব তেনেকুৱা কৰিলে। তেতিয়াও তেওঁ আশা কৰি আছিল যে সেই কুঁৱলীৰ সিপাৰে তেওঁৰ বহু আশাৰ সেই মাটি ক'ৰবাত আছে।

দুপৰীয়া এক মুহূৰ্তৰ বাবে বেলিয়ে দেখা দিলে। সেই উজ্জ্বলতা থকা সময়খিনিতে তাৰ উচ্চতা লোৱা হ'ল। তাৰ পাছত সাগৰ অধিক উত্তাল হৈ পৰাত আমি তললৈ নামি গ'লো। খিৰিকিবোৰ বন্ধ হৈ গ'ল।

এঘণ্টা পাছত, চাৰ্ট চাই মই বুজিব পৰিলো যে তেতিয়া 'নটিলাছ' ১৬°১৭′ দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ৩৩°২২′ অক্ষাংশত আছে আৰু নিকটতম উপকূলটোৰ দূৰত্ব তেতিয়া ১৫০ লীগ। তেতিয়া পলাবলৈ আৰু কোনো উপায় নাই। মই এই কথা কোৱাত কানাডিয়ানজনৰ কেনে খং উঠিল তাক আপোনালোকে কল্পনা কৰি চাব পাৰিব।

মোৰ নিজৰ কথা ক'ব লাগিলে, মোৰ কিন্তু সিমান একো দুখ লগা নাছিল। মোক বৰ কষ্ট দি থকা বোজাটো আঁতৰি যোৱা যেনেহে লাগিছিল। গতিকে, মোৰ সচৰাচৰৰ কামত মই আকৌ লাগি পৰিলো।

সেইদিনা ৰাতি, প্ৰায় এঘাৰ মান বজাত, একেবাৰে অপ্ৰত্যাশিতভাৱে কেপ্টেইন নিমো মোৰ কোঠালৈ আহিল। যোৱাৰাতি উজাগৰে সেইবোৰ চাই-চিতি মোৰ ভাগৰ লাগিছে নেকি সেই কথা তেওঁ মোক বৰ সৌহাৰ্দ্দেৰে সুধিলে। মই একেবাৰে ভাগৰ লগা নাই বুলি ক'লো।

"তেনেহ'লে ম'ছিঅ' এৰোনা, মই এটা বিশেষ ভ্ৰমণৰ প্ৰস্তাৱ আগ বঢ়াওঁ।"

"প্ৰস্তাৱ কেপ্টেইন?"

"এতিয়ালৈকে দিনৰ ভাগত, সূৰ্য্যৰ পোহৰতহে আপুনি সাগৰৰ তলিত ভ্ৰমণ কৰিছে। ৰাতিৰ আন্ধাৰতো সেইবোৰ চোৱা আপোনাৰ বাবে সম্ভৱ হ'বনে।"

"খুব আগ্ৰহেৰে যাম, কেপ্টেইন।"

"মই আপোনাক আগতেই কৈ থওঁ। এই পথ বৰ কষ্টকৰ হ'ব। আমি বহুদূৰ বাট খোজ কাঢ়ি যাব লাগিব, এখন পৰ্ব্বতো বগাব লাগিব। সেই পথবোৰ ভালদৰে ৰখা হোৱা নাই।"

"আপুনি যি কৈছে তাৰপৰা মোৰ অনুসন্ধিৎসা বাঢ়িছেহে। মই আপোনাৰ পশ্চাদনুসৰণ কৰিবলৈ সাজু।

"তেনেহ'লে আহক মহোদয়, আমি ডুবাৰুৰ পোচাক পিন্ধি লওঁহঁক।"

পৰিচ্ছদ কোঠাত সোমাই মই দেখিলো যে মোৰ সহচৰ বা জাহাজৰ নাবিক আন কোনোৱে আমাৰ এই ভ্ৰমণত লগ নহয়। কেপ্টেইন নিমোৱেও মোৰ লগত কঁচেই বা নেড লেণ্ডক ল'বলৈ এবাৰো কোৱা নাই।

তৎক্ষণাৎ আমি আমাৰ ডুবাৰু পোচাক পিন্ধি ল'লো। তেওঁলোকে আমাৰ পিঠিত যথেষ্ট পৰিমাণে বায়ু ভৰোৱা ৰিজাৰ্ভোৰ লগাই দিলে। কিন্তু বৈদ্যুতিক লেম্প হ'লে নিদিলে। কথাটোৰ প্ৰতি মই কেপ্টেইনৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিলো।

"সেইবোৰ কোনো কামত নাহিব," তেওঁ উত্তৰ দিলে।

মই যেন ঠিক শুনা নাই এনে লাগিল। কিন্তু, কথাটো দোহাৰিবৰো উপায় নাছিল. কাৰণ ইতিমধ্যে কেপ্টেইনৰ মূৰটো ধাতুৰ টুপীটোত সোমাই পৰিছে। তত্তাতৈয়াকৈ মই পোচাক পিন্ধা শেষ কৰিলো। তেওঁলোকে মোৰ হাতত লোৰ জোং লগোৱা লাঠি এডাল দিয়া বুলি অনুভৱ কৰিলো। কেইমিনিটমান পাছত, সচৰাচৰৰ ব্যৱস্থাবোৰ কৰি আমি পানীৰ পৃষ্ঠৰপৰা ১৫০ ফেদম গভীৰতাত আটলাণ্টিকৰ তলিত উপস্থিত হ'লো। তেতিয়া মাজৰাতি হওঁ হওঁ। পানী একেবাৰে আন্ধাৰ। কিন্তু, কেপ্টেইন নিমোৱে পানীৰ মাজেৰে

‘নটিলাছ’ৰপৰা প্ৰায় ছমাইল আঁতৰত থকা ৰঙচুৱা ঠাই এটুকুৰালৈ আঙুলিয়াই দেখুৱালে। তাত ডাঙৰ লাইট এটাৰ দৰে কিবা এটাই উজ্জ্বল পোহৰ দি আছিল। সেই জুইকুৰানো কি, কিহেনো তাত ইন্ধন যোগাইছে, কিয় আৰু কেনেকৈনো ই পানীখিনি উদ্ভাসিত কৰিছে মই একো তলামূধা নাপালো। যি হওক, ই অন্ততঃ আমাৰ পথ সামান্যভাৱে হ’লেও পোহৰাই তুলিছে। সোনকালেই মই এই বিশেষ আন্ধাৰত অভ্যস্ত হৈ পৰিলো। এনে অৱস্থাত ৰামকৰ্ফৰ যন্ত্ৰ যে একেবাৰে কামত নাহে সেই কথা মই বুজি পালো।

আধা ঘণ্টামান খোজ কাঢ়ি উঠি আমি শিলাময় মাটি পালো। মেডুছা, অণুবীক্ষণিক ক্ৰাষ্টেছিয়া আৰু পেনাটিউলে সিহঁতৰ প্ৰতিপ্ৰভাৱে পানীভাগ সামান্য পোহৰাই তুলিছে। হাজাৰ-বিজাৰ ক্ষুদ্ৰ সাগৰীয় প্ৰাণী আৰু সাগৰীয় বনেৰে ঢাক খোৱা কেইবাটুকুৰা শিল মই দেখিবলৈ পালো। সাগৰীয় বনৰ পিছল তৰপৰ ওপৰত মোৰ ভৰি কেবাবাৰো পিছল খালে। হাতত মোৰ জোং লগোৱা লাঠিডাল নথকা হ’লে মই কেবাবাৰো ইতিমধ্যে পৰিলোহেঁতেন। পিছফালে উভতি চাই তেতিয়াও মই ‘নটিলাছ’ৰ ক্ৰমে ক্ৰমে অনুজ্জ্বল হৈ পৰিবলৈ ধৰা পোহৰ দেখা পালো।

কিন্তু, আমাক বাট দেখুওৱা গুলপীয়া পোহৰটো লাহে লাহে উজ্জ্বল হৈ আহিল। পোহৰটো দিগন্তত দেখা পোৱা গ’ল। পানীৰ তলত এনে একুৰা জুই দেখি সচাই মই বৰ আচৰিত হ’লো। এয়া বাৰু কিবা বৈদ্যুতিক জুই নেকি? মই বাৰু তেতিয়াও পৃথিৱীৰ জ্ঞানী লোকসকলৰ অজ্ঞাত হৈ থকা এক প্ৰাকৃতিক পৰিঘটনাৰ পিনে আগবাঢ়িছো নেকি? নে (মোৰ মনত এই চিন্তাও এবাৰ খেলি গ’ল) সেই অগ্নিকাণ্ডত মানুহৰ হাতো আছে? এই জুই মানুহে ধৰিছে নেকি? সেই গভীৰতাত মই বাৰু কেপ্টেইন নিমোৱে লগ ধৰিবলৈ যোৱা তেওঁৰ কিছুমান বন্ধু-বান্ধৱকহে লগ পাম নেকি যিয়ে তেওঁৰেই দৰে এনে আচৰিত জীৱন-যাপন কৰিছে? তাত বাৰু মই পৃথিৱীৰ দুখ-দৈন্যত অতীষ্ঠ হৈ সাগৰৰ গভীৰ তলিত স্বাধীন জীৱন-যাপন কৰা এদল নিৰ্বাসিত লোকৰ এখন উপনিবেশ পাম নেকি? এই অযুক্তিকৰ কথাবোৰ মনত খেলি গ’ল। মনৰ এই অৱস্থাত, চকুৰ আগেৰে অবিচ্ছিন্নভাৱে ঘটি যোৱা আচৰিত আচৰিত ঘটনাবোৰে এনেদৰে অতি উত্তেজিত কৰি তোলা অৱস্থাত মই কেপ্টেইন নিমোৰ সপোনৰ সেই সাগৰ

তলিৰ নগৰী এখন দেখা পোৱা হ'লেও একো আচৰিত নহ'লোহেঁতেন।

আমাৰ বাট ক্ৰমে ক্ৰমে পোহৰ হৈ আহিবলৈ ধৰিলে। প্ৰায় আঠশ ফুট ওখ পৰ্বত এখনৰ টিঙৰ পৰা বগা পোহৰ এচমকা আহিছে। কিন্তু মই যি দেখিছো সেয়া হৈছে পানীৰ স্বচ্ছতাই সৃষ্টি কৰা পোহৰৰ প্ৰতিফলনহে। পোহৰৰ এই দুৰ্বোধ্য উৎসটো পৰ্বতখনৰ সিপাৰে থকা জুই একুৰাহে।

আটলাণ্টিকৰ তলিৰ এই ওখোৰা-মোখোৰা শিলাময় বাটটোৰে কোনো অসুবিধা নোহোৱাকৈ কেপ্টেইন নিমো আগবাঢ়ি গৈ থাকিল। এই বিপদজনক বাটটোৰ সকলো কথা তেওঁ জানিছিল। এই বাটেৰে আগতে তেওঁ বহুবাৰ আহিছে আৰু ইয়াত ক'তো তেওঁৰ হেৰোৱাৰ ভয় নাই। মনত কোনো খুতুৰনি নৰখাকৈ ময়ো তেওঁৰ পিছে পিছে গৈ থাকিলো। তেওঁক মোৰ সাগৰৰ দেৱতা যেনহে লাগিল; মোৰ আগে আগে গৈ থাকোতে উদ্ভাসিত দিগন্তৰ বিপৰীতে জিলিকি উঠা তেওঁৰ মূৰ্তিটোৰ উচ্চতা দেখি মই আচৰিত হ'লো।

ৰাতি এক বজাত আমি পৰ্বতখনৰ প্ৰথম ঢালটোত উপস্থিত হ'লো। কিন্তু তাত উঠিবলৈ হ'লে তাৰ আগতে এখন বিশাল হাবিৰ মাজেৰে পাৰ হৈ যাব লাগিব।

সেয়া হ'ল এখন মৰা গছৰ হাবি। গছবোৰৰ পাত নাই, পুলি-পোখা নাই, পানীৰ চাপত গছবোৰ শিল যেন হৈ পৰিছে, অ'ত ত'ত একোজোপা বিৰাট বিৰাট পাইন গছে মূৰ দাঙি আছে। এয়া যেন এটা কয়লাৰ গহ্বৰহে, তাত খহা মাটিত শিপাৰে খামুচি ধৰি গছবোৰ এতিয়াও থিয় হৈ আছে, পানীৰ মাজত গছৰ ডালবোৰ ক'লা কাগজ কাটি কৰা গছৰ নক্সাৰ দৰে স্পষ্টকৈ থিয় হৈ আছে। হাৰ্টজত পৰ্বতৰ কাষত থকা হাবি এখনৰ কথা মনলৈ আনক, ইয়াত যেনিবা তেনে হাবি এখনহে পানীয়ে গ্ৰাস কৰি পেলাইছে। গোটেই বাটটোতে সাগৰীয় বন, তাৰ মাজে মাজে আছে বিভিন্ন ক্ৰাষ্টেছিয়া। শিল বগাই, ডাঙৰ ডাঙৰ গছ ডেও মাৰি পাৰ হৈ মই আগবাঢ়ি গৈ থাকিলো। ইডাল গছৰপৰা সিডাল গছলৈ ওলমি থকা সাগৰীয় লতা ছিগি গ'ল, ইটো শাখাৰ পৰা সিটো শাখালৈ

অহা-যোৱা কৰি থকা মাছবোৰে ভয় খালে। মোৰ অকণো ভাগৰ লগা নাছিল। মোক বাট দেখুৱাই নিওঁতাজনে ভাগৰ কি বস্তু নাজানেই। সেয়া কি অপূৰ্ব দৃশ্য! মই তাক কিদৰে প্ৰকাশ কৰো? সেই হাবি আৰু পৰ্বতৰ আবেদন এই মাধ্যমত কিদৰে চিত্ৰিত কৰো! পানীৰ প্ৰতিফলন ক্ষমতাই দুগুণ কৰি তোলা সেই পোহৰত তাৰ নিম্নাঞ্চলত এক অন্ধকাৰ আবেদন ফুটি উঠিছিল আৰু উচ্চাঞ্চলত ৰক্তিম আভা বিয়পি পৰিছিল। মই বগোৱা শিলবোৰ অলপ পাছতেই হিমপ্ৰপাতৰ দৰে বিৰাট শব্দ কৰি খহি পৰিছিল। বাটটোৰ সোঁ আৰু বাওঁকাষে চালে চকু ৰৈ গৈছিল। অ'ত ত'ত একোখন বিৰাট বিৰাট খোলা ঠাই আছিল। দেখিলেই সেইবোৰ মানুহে সজা বুলি ভাব হৈছিল। মোৰ এনে লাগিছিল যেন পানীৰ তলৰ এই অঞ্চলবোৰৰ কোনোবা বাসিন্দা আহি হঠাতে মোৰ আগত দেখা দিব।

কেপ্টেইন নিমো তেতিয়াও উঠি গৈ আছিল।ময়ো ৰৈ থাকিব নোৱাৰিলো, সাহসেৰে ওপৰলৈ উঠি গৈ থাকিলো। লাঠিডাল মোৰ বৰ সহায় হৈছিল। ক'ৰবাত এটা খোজো ভুলকৈ পৰিলেই তলৰ বস্ত দত গৈ পৰিম; কিন্তু মই দৃঢ় খোজেৰেই আগবাঢ়িছিলো, ক'তো থৰক-বৰক লগা নাছিল। তাৰ পাছত মই এটা দ খাল জপিয়াই পাৰ হ'লো। সেয়া ইমান দ আছিল যে মাটিত হিমপ্ৰবাহৰ মাজত তেনে এটা খাল থাকিলে তাক জপিয়াই পাৰ হোৱাটো মোৰ বাবে মুঠেই সম্ভৱ নহ'লহেঁতেন। এটা গহ্বৰৰ পৰা আন এটা গহ্বৰলৈ থাকো-নাথাকোকৈ কোনোমতে ওলমি থকা গছ এডালৰ ওপৰেৰে, তললৈ এবাৰো নোচোৱাকৈ মাত্ৰ অঞ্চলটোৰ বৰ্ণাঢ্য দৃশ্যৰাজিত বিমুগ্ধ হৈ তালৈ চাই চায়েই, মই পাৰ হৈ গ'লো।

তাত নিয়মিতভাবে কটা তলিত ভেজা দি বিৰাট বিৰাট শিলাখণ্ড কিছুমান ৰৈ আছিল। দেখি এনে লাগিছিল যেন সেইবোৰে ভাৰসাম্যতাৰ কোনো নিয়ম মনা নাই। সেইবোৰৰ তলৰপৰা কিছুমান গছ-গছনি ঠাল-ঠেঙুলি মেলি ওলাই আহিছিল, তাৰ ওপৰত আৰু কিছুমান গছ আছিল। এইবোৰ আছিল প্ৰাকৃতিক গম্বুজ, এনে লাগিছিল যেন পৰ্দা এখন অদ্ভুত কোণ এটাতহে ওলমি আছে। ভূ-ভাগত মাধ্যাকৰ্ষণ শক্তিয়ে ইয়াক কেতিয়াও সহ্য নকৰিলেহেঁতেন।

'নটিলাছ' এৰাৰ দুঘণ্টা পাছত আমি গছ-গছনিৰ সীমা পাৰ হৈ আহিলো।

আমাৰ মূৰৰ এশফুট ওপৰত পৰ্বতৰ ওপৰ অংশটো দেখা গ'ল। বিপৰীত ঢালটোত থকা উজ্জ্বল পোহৰটোৰ গাত ই ছাঁ পেলাইছিল। প্ৰস্তৰীভূত জোপোহা কেতবোৰে দ্ৰুতভাৱে ইফালে সিফালে অহা-যোৱা কৰিছিল। ডাঙৰ ঘঁাহনিত চৰায়ে কৰাৰ দৰে আমাৰ ভৰিত মাছে খুন্দিয়াইছিল। শিলবোৰত আছিল ডাঙৰ ডাঙৰ ফাট আৰু দ গাঁত। তাত ভয়ানক জীৱবোৰে আহ-যাহ কৰাৰ শব্দ শুনা গৈছিল। বিৰাটকায় জীৱ এটাৰ শুং ছুডালে মোৰ বাট বন্ধ কৰি ধৰাত, আৰু গুহা এটাৰ অন্ধকাৰত ভয়ংকৰ হাতোৰা এযোৰ বন্ধ হোৱাৰ শব্দ শুনাত মোৰ তেজ গোটমাৰি যাওঁ যাওঁ হ'ল। আন্ধাৰৰ মাজত কোটি কোটি দীপ্তিমান বিন্দু দেখা গ'ল। সেইবোৰ আছিল গাঁতত সোমাই থকা বিৰাট বিৰাট ক্ৰাষ্টেছিয়াৰ চকু; তদুপৰি তাত আছিল কুঠাৰেৰে যুদ্ধ কৰা সৈন্যৰ নিচিনা হাতোৰাৰে শব্দ কৰা ডাঙৰ ডাঙৰ মিছা মাৰ্চ; ভয়ংকৰ কেকোৰা আৰু এবাহ সাপৰ দৰে শুং মেৰাই থোৱা ভয়ংকৰ পুষ্প।

অলপ পাছতে আমি প্ৰথম চাংখনত উপস্থিত হ'লো। তাত মোৰ বাবে অন্যান্য আশ্চৰ্যত বৈ আছিল। তাত আছিল ছবি ছবি যেন লগা কেতবোৰ ধ্বংসাৱশেষ। দেখিলেই এনে লাগিছিল যে সেইবোৰ স্ৰষ্টাৰ হাতৰ সৃষ্টি নহয়, মানুহৰ হাতৰহে সৃষ্টি। তাত আছিল বিৰাট বিৰাট শিলৰ দ'ম। তাত মন্দিৰ আৰু অট্টালিকাৰ অস্পষ্ট চিনো বিচাৰি পোৱা যেন লাগিছিল। অপৰ্যাপ্ত সাগৰীয় প্ৰাণীয়ে সেইবোৰ আগুৰি আছিল। সাগৰীয় বনে তাত এখন আৱৰণ দি থৈছিল। এয়া বাৰু প্ৰলয়ত ধ্বংস হোৱা পৃথিৱীৰ অঞ্চল এটা নেকি? এই শিল আৰু শিলাখণ্ডবোৰ কোনে বাৰু প্ৰাগঐতিহাসিক কালৰ কবৰৰ দৰে সজাই থৈছে? মই ক'ত আছো? কেপ্টেইন নিমোৰ খেয়ালে মোক ক'লৈ লৈ আহিছে?

তেওঁক সুধিব পৰা হ'লেই মই ভাল পালোহেঁতেন, কিন্তু তাকে কৰিব নোৱাৰি মই তেওঁক ৰখালো, মই তেওঁৰ বাহুত খামুচি ধৰিলো। তেওঁ মূৰটো জোকাৰি পৰ্বতৰ সৰ্বোচ্চ বিন্দুটোলৈ দেখুৱাই এইবুলি কোৱা যেন ভাব হ'ল:

“আহি থাকক, আহি থাককচোন; ওপৰলৈ আহি থাকক!”

মই তেওঁৰ পিছে পিছে গৈ থাকিলো। কেইমিনিটমান পাছতে আমি চূড়া

পালো। চূড়াটোৰ শিলাখণ্ডৰ ব্যাস দহ গজমান হ'ব।

আমি উঠি অহা ফালটোলৈ চাই পঠিয়ালো। পৰ্বতখন কাষৰ সমভূমিৰপৰা সাতশ বা আঠশ ফুটৰ বেছি ওখ নহ'ব। কিন্তু আনটো ফালে আটলান্টিকৰ সেই চোৱাতকৈ পৰ্বতখন তাৰ প্ৰায় দুগুণ ওখ হ'ব। অতি উজ্জ্বল, ওখল-মাখল লাগি থকা বহল ঠাই এটুকুৰাত মোৰ চকু পৰিল। বুজিব পাৰিলো যে পৰ্বতখন আচলতে এটা আগ্নেয়গিৰিহে।

শৃংগটোৰ পঞ্চাশ ফুট ওপৰলৈ বিৰাট আগ্নেয়গিৰি এটাই শিল আৰু আগ্নেয়মলৰ বৰ্ষণৰ মাজতে হোঁ-হোঁৱাই লাভা মাৰি পঠাইছিল। এই প্ৰবলভাৱে উদগীৰিত লাভা জুইৰ বৰষুণৰ একোজাকৰ দৰে পানীৰ বুকুত সৰি পৰিছিল। এই বিশেষ অৱস্থানৰ বাবে আগ্নেয়গিৰিটোৱে ডাঙৰ জুই একুৰাৰ দৰে তলৰ সমভূমিখন পোহৰাই তুলিছিল। একেবাৰে দিগন্তৰ শেষ সীমালৈকে সেই পোহৰ বিয়পি গৈছিল। মই কৈছিলো যে পানীৰ তলৰ এই আগ্নেয়গিৰিটোৰ উদগীৰণত লাভাহে ওলাইছিল, জুই ওলোৱা নাছিল। জুইৰ শিখা জ্বলিবৰ বাবে বায়ুত থকা অক্সিজেন লাগে, পানীৰ তলত জুই নজ্বলে। কিন্তু, জ্বলন বিন্দুত থকা লাভা উত্তপ্ত হৈ বগা হৈ থাকে আৰু পানীৰ সংস্পৰ্শলৈ আহিলে তাক বাষ্পীভূত কৰে।

এই গেছবোৰ বহন কৰা স্ৰোত আৰু লাভাৰ স্ৰোত পৰ্বতখনৰ তলিভাগলৈ বৈ গৈছিল। এনে লাগিছিল যেন অন্য এখন টেৰা দেলাগ্ৰেকোত এয়া যেন অন্য এক ভিছুভিয়াছহে।

এয়া মোৰ চকুৰ সমুখত এখন ধ্বংসপ্ৰাপ্ত নগৰ পৰি আছে। তাৰ ঘৰবোৰৰ কোনো ছাল নাই, মন্দিৰবোৰ বাগৰি পৰিছে, অট্টালিকাবোৰৰ গাথনি আৰু স্তম্ভ মাটিত বাগৰি পৰিছে। দেখিলেই সেয়া টাছকানিদেশীয় স্থাপত্যবিদ্যাৰ চিন বুলি বুজা যায়। অলপ দূৰত বিৰাট পানীৰ নলা এটা, তাৰ পাছত এটা দুৰ্গৰ সুউচ্চ প্ৰাচীৰ, এঠাইত জাহাজৰ মালবস্তু নমোৱা ঘাটিৰ চিন, যেন সাগৰৰ দাঁতিত থকা পুৰণি বন্দৰ এটা জাহাজ আদিৰে সৈতে জাহ গৈছে। তাৰো আগত আছিল ডুবি যোৱা দীঘল দীঘল দেৱাল; বহল, জনপ্ৰাণীহীন আলিবাট যেন পানীৰ তলৰ পম্পিয়াই এখনহে। কেপ্টেইন

নিমোয়ে এনে এক দৃশ্য চাবৰ বাবেই তেনেহ'লে মোক ইয়ালৈ আনিলে।

মই বাৰু ক'ত আছো? ক'ত আছো বাৰু? মই যিকোনো প্ৰকাৰে এই কথা জানিবই লাগিব। মই কথা কবলৈ যত্ন কৰিলো, কিন্তু কেপ্টেইন নিমোয়ে ইংগিত দি মোক হাক দিলে। তাৰ পাছত হাতত এটা চক শিল লৈ ক'লা বেছল্ট শিল এছটাৰ ওচৰলৈ গৈ তাত এটাই মাত্ৰ শব্দ লিখিলে:
আটলান্টিছ

এই সুন্দৰ দৃশ্যৰাজিত মই মনোনিবেশ কৰিবলৈ যত্ন কৰি থকা অৱস্থাত শেলুৱৈয়ে ধৰা এটা শিলৰ ওপৰত ভেজা দি কেপ্টেইন নিমোয়ে স্তব্ধ হৈ ৰৈ থাকিল, যেন আচৰিত উল্লাসে তেওঁক প্ৰস্তৰীভূত কৰিহে থৈছে। তেওঁ বাৰু দূৰ অতীজতে বিলীন হৈ পৰা সেই পীৰিবোৰৰ কথা ভাবি আছে নেকি? নে তেওঁ তেওঁলোকক মানুহৰ ভাগ্যৰ ৰহস্যৰ বিষয়ে প্ৰশ্ন কৰিছে? এই আচৰিত মানুহগৰাকীয়ে বাৰু ইতিহাসৰ স্মৃতি জাগৰুক কৰি সেই পুৰণিকালতে পুনৰ জীৱন নিৰ্বাহ কৰিবলৈকে, ইয়ালৈ আহিছে নেকি— তেওঁ এনে এজন মানুহ যে তেওঁ কোনো আধুনিক জীৱন নিবিচাৰে। তেওঁৰ মনৰ ভাব জানিবলৈকে, বুজিবলৈকে মই যি লাগে কৰিবলৈকে প্ৰস্তুত হ'লোহেঁতেন! এই ঠাইখিনিত লাভাৰ উজ্জ্বলতাৰ তলৰ এই সমতল ভূমিখিনিত আমি এঘণ্টা পৰ থাকিলো। মাজে মাজে হঠাতেই পোহৰ আচৰিতভাৱে তীব্ৰ হৈ উঠিল। হঠাতেই কেতিয়াবা ভিতৰৰ তীব্ৰ বুৰবুৰণিৰ ফলত গোটেই পৰ্বতখনতেই জোকাৰণি উঠিল। পানীৰ মাজেৰে গভীৰ নিনাদ একোটা অতীৱ তীব্ৰতাৰে প্ৰতিধ্বনিত হ'ল। সেই সময়তে পানীৰ মাজত জোনটোৱে দেখা দিলে, পানীৰ গহ্বৰত থকা সেই মহাদেশখনত এটা শেঁতা পোহৰ বিয়পি গ'ল। সেই সামান্য পোহৰে কি এক অবৰ্ণনীয় দৃশ্যৰ সৃষ্টি কৰিলে! কেপ্টেইন নিমো থিয় হ'ল। সেই বিশাল সমতল ভূমিখনৰ ওপৰেৰে এবাৰ দৃষ্টি ঘূৰাই আনিলে আৰু তাৰ পাছত তেওঁৰ পিছে পিছে আহিবলৈ নিৰ্দেশ দিলে।

আমি বেগাই পৰ্বতখনৰ পৰা নামি আহিলো। খনিজ পদাৰ্থৰ অৰণ্যখন পাৰ হৈ অহাৰ পাছত 'নটিলাছ'ৰ লাইটটো তৰাৰ দৰে জিলিকি থকা দেখা পালো। কেপ্টেইন পোনে পোনে সেই ফালে গ'ল। প্ৰথম চেৰেঙা পোহৰে সাগৰৰ পিঠি পোহৰাই তোলাৰ লগে লগে আমি আকৌ জাহাজখনত উঠি পৰিলো।

অধ্যায় ৯০

কাছালেট আৰু তিমি

১৩ আৰু ১৪ মাৰ্চৰ ৰাতি ‘নটিলাছ’ দক্ষিণমুৱা যাত্ৰাপথলৈ উভতি আহিল। মই অনুমান কৰিলো যে কেপ হৰ্ণৰ সমান সমান পাওঁতেই আমাৰ জাহাজ পশ্চিমমুৱাকৈ ঘূৰিব আৰু আমি প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ ফালে আগবাঢ়ি যাম যাতে গোটেই বিশ্বৰ পৰিভ্ৰমণ সম্পূৰ্ণ হয়। কিন্তু কেপ্টেইনে মই আশা কৰামতে একো নকৰিলে, জাহাজখন দক্ষিণ অঞ্চললৈ গৈয়েই থাকিল, তেওঁ বাৰু ক’লৈ গৈ আছে? মেৰুলৈ নেকি? সেইটোতো সম্পূৰ্ণ পগলামি! মই ভাবিবলৈ ধৰিলো যে নেড লেণ্ডে কেপ্টেইনৰ মইমতালিৰ বিষয়ে ঠিকেই ভয় কৰিছে। যোৱা কিছু দিন ধৰি কানাডিয়ানজনে আমাৰ পলোৱাৰ বিষয়ে কোনো কথা কোৱা নাই; তেওঁ আজিকালি বেছি কথা বতৰা নকয়, প্ৰায় নীৰৱ বুলিবই পাৰি। মই বুজিব পাৰিছিলো যে এই দীৰ্ঘকালীন বন্দীত্বই তেওঁক খুলি খুলি খাইছে আৰু খঙে তেওঁক পুৰি মাৰিছে। কেপ্টেইনক লগ পালে ঢাকি ৰখা খঙে তেওঁৰ চকু ভমকাই তোলে; তাকে দেখি মোৰ ভাব হয় যে এই বিদ্ৰোহে কেতিয়াবা চৰম সীমা পাবগৈ। সিদিনা, ১৪ মাৰ্চ তাৰিখে, কঁছেই আৰু তেওঁ মোৰ কোঠালীলৈ আহিল। মই তেওঁলোক অহাৰ কাৰণ সুধিলো।

“আপোনাক এটা সৰু প্ৰশ্ন সুধিব লগা আছে, মহাশয়,” কানাডিয়ানজনে উত্তৰ দিলে।

“কওক, নেড।”

“নটিলাছ’ত বাৰু কিমান মানুহ আছে বুলি আপুনি ভাবে?”

“মইতো ক’ব নোৱাৰো, বন্ধু।”

“জাহাজখন যিদৰে চলোৱা হয় তাত বেছি চালক লাগিব বুলি মোৰ ভাব নহয়।”

“নিশ্চয়, এনে অৱস্থাত খুব বেছি দহজন মানুহ হ’লেই যথেষ্ট হ’ব যেন লাগে।”

এৰা, তাতকৈ বেছি আৰু কেলেই লাগিব ?”

“কেলেই ?” নেড লেণ্ডৰ কথাৰ অৰ্থ সহজে অনুমান কৰিব পাৰি, তেওঁৰ ফালে পোনপটীয়াকৈ চাই মই উত্তৰ দিলো। “কাৰণ, যদি মোৰ অনুমান সচা হয়, আৰু কেপ্টেইনৰ অৱস্থিতি যদি মই ভালদৰে বুজিব পাৰিছো, ‘নটিলাছ’ মাথো এখন যানেই নহয়, ই হৈছে ইয়াৰ কমাণ্ডাৰজনৰ দৰে পৃথিৱীৰ লগত সকলো সম্বন্ধ চিঙি পেলোৱা মানুহবোৰৰ আশ্ৰয় স্থলীও।”

“হয়তো হয়,” কঁছেই ক’লে, “কিন্তু হলেও ‘নটিলাছ’ত এক সীমিত সংখ্যক মানুহহে থাকিব পাৰিব। এই সংখ্যা খুব বেছি কিমান’নো হ’ব সেইটো বাৰু আপুনি হিচাপ কৰি উলিয়াব পাৰিবনে, মহাশয় ?”

“কেনেকৈ কঁছেই ?”

“গণনাৰদ্বাৰা ; যানখনৰ আকাৰ আপুনি জানে, মহাশয়, গতিকে ইয়াত কিমান বায়ু ধৰে সেইটোও জানে। এতিয়া প্ৰতিজন মানুহে প্ৰতি উশাহত কিমান বায়ু খৰছ কৰে, সেইটো জানিলে, ‘নটিলাছ’ যে প্ৰতি চৌবিশ ঘণ্টাৰ মূৰে মূৰে পানীৰ পিঠিলৈ উঠিবলগীয়া হয় সেই কথাটোৰ লগত এই হিচাপবোৰ মিলাই মানুহৰ সংখ্যাও উলিয়াব পৰা যাব।”

কঁছেইৰ কথাৰ অৰ্থ মই লগে লগে বুজি পালো।

‘বুজিছো, বুজিছো, কিন্তু সেই গণনাটো খুব সৰল হলেও সি একেবাৰে অনিশ্চিত ফলাফল দিব পাৰে,” মই ক’লো।

“হ’লেও একো নহয়,” নেড লেণ্ডে তত্‌তাতৈয়াকৈ উত্তৰ দিলে।

“তেনেহ’লে হিচাপটো এনেকুৱা হ’ব,” মই ক’লো। “এঘণ্টাত একোজন মানুহে কুৰি গেলন বায়ুত থকা অক্সিজেন ব্যৱহাৰ কৰে, গতিকে ২৪ ঘণ্টাত ৪৮০ গেলন বায়ুত থকা অক্সিজেন কৰে। গতিকে ‘নটিলাছ’তনো এনেকুৱা কিমান ৪৮০ গেলন বায়ুত ধৰে সেইটোহে আমি হিচাপ কৰি উলিয়াব লাগিব।”

“একেবাৰে ঠিক,” কঁছেয়ে ক’লে।

“নটিলাছ” হ’ল ১,৫০০ টনৰ জাহাজ। এক টনত ২০০ গেলন থাকে, গতিকে ইয়াত ৩,০০,০০০ গেলন বায়ু ধৰিব, তাক ৪৮০ ৰে হৰণ কৰিলে ভাগফল পোৱা যায় ৬২৫। ইয়াৰ অৰ্থ হ’ল যে ‘নটিলাছ’ত ধৰা বায়ুখিনিয়ে ৬২৫ জন মানুহক ২৪ ঘণ্টা জুৰিব।”

“ছশ পচিশ !” নেডে দোহাৰিলে,

"কিন্তু মনত ৰাখিব যে আমি যাত্ৰী, নাবিক আৰু অফিচাৰ সকলোকে ধৰিলেও তাৰ দহ ভাগৰ এভাগো নহ'ব।"
"তথাপিও সেয়া তিনিজন মানুহৰ বাবে বহু বেছি," কঁছেয়ে ভোৰভোৰালে।

কানাডিয়ানজনে মুখটো জোকাৰিলে, কপালত এবাৰ হাত বুলালে, তাৰ পাছত কোনো কথা নোকোৱাকৈ কোঠাটোৰপৰা ওলাই গুচি গ'ল।
"মোক কথা এষাৰ ক'বলৈ অনুমতি দিবনে, মহাশয়?" কঁছেয়ে ক'লে। "বেচেৰা নেডে যি পাব নোৱাৰে সেই সকলোৰে বাবে হামৰাও কাঢ়িছে। তেওঁৰ অতীত জীৱন তেওঁৰ বাবে সদায়ে বৰ্তমান; আমি যিয়েই কৰিবলৈ অসমৰ্থ তাৰেই বাবে তেওঁ অনুশোচনা কৰে। তেওঁৰ মুখটো পুৰণা স্মৃতিৰে ভৰপূৰ। আৰু আমিও তেওঁক বুজিবলৈ যত্ন কৰিব লাগিব। তেওঁ বাৰু ইয়াত কি কৰি থাকে? তেওঁতো আপোনাৰ দৰে শিক্ষিত লোক নহয়, মহাশয়, আৰু আমাৰ দৰে সাগৰৰ সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতিও তেওঁৰ কোনো নিচা নাই। নিজৰ দেশৰ সৰু মদৰ দোকান এখনলৈ উভতি যাবলৈ তেওঁ সকলো বিপদ-আপদ মূৰ পাতি ল'বলৈ সাজু।

জাহাজৰ এই একেঘেয়া জীৱনত কানাডিয়ান জনৰ সচাই বৰ বিৰক্ত হৈছিল। কাৰণ, তেওঁ আছিল মুকলিমূৰীয়া কৰ্মঠ জীৱনতহে অভ্যস্ত। তেওঁৰ মন সতেজ কৰি ৰাখিব পৰা বিশেষ কোনো ঘটনাই জাহাজখনত ঘটা নাছিল। কিন্তু সিদিনা এই জোং মাৰোতা জনৰ পুৰণি দিনৰ সোঁৱৰণ আনি দিব পৰা ঘটনা এটা ঘটিল। পুৱা এঘাৰ বজাত 'নটিলাছ' পানীৰ উপৰিভাগত থকা অৱস্থাত হঠাতে তাক এজাক তিমি মাছে আগুৰি ধৰিলে। এই আক্ৰমণ দেখি মই একো আচৰিত নহ'লো। কাৰণ, মই জানিছিলো যে মানুহৰ হাতত নিধন হৈ হৈ তিমিবোৰে এতিয়া উচ্চ অক্ষাংশত আশ্ৰয় লৈছে।

সাগৰ তেতিয়া শান্ত আছিল, আমি প্লেটফৰ্মত বহি আছিলো। সেই অক্ষাংশত অক্টোবৰ মাহৰ সুন্দৰ শৰৎ কাল মোৰ বৰ ভাল লাগিল। কানাডিয়ান জনেই প্ৰথমতে পুৱ দিগন্তত তিমি এটা দেখুৱালে তেওঁৰতো আৰু ভুল হ'ব নোৱাৰে। মনোযোগেৰে চালে তাৰ ক'লা পিঠিখন 'নটিলাছ'ৰপৰা পাচ মাইল আঁতৰত চৌৰ লগে লগে উঠা-নমা কৰা দেখা পোৱা গৈছিল।
"আ-হা মই যদি তিমি মৰা নাৱত থাকিলোহেঁতেন, তেনে'হলে এইদৰে তিমি

দেখিলে মোৰ কিমান আনন্দ লাগিলহেঁতেন। এই তিমিটো বিৰাট ডাঙৰ তাৰ উশাহ লোৱা ফুটাৰে পানী আৰু ভাপ কিমান জোৰেৰে স্তম্ভাকাৰে ওপৰলৈ মাৰি দিছে দেখিছে নে? তাক ধৰিব পৰা হ'লে! মই বাৰু এই তীখাৰ পাতবোৰৰ ওপৰতে এনেদৰে আৱদ্ধ হৈ আছো কেলেই?"

"কি কথা নেড, আপুনি বাৰু এতিয়াও সেই পুৰণা মাছ-মৰা অভ্যাসটো পাহৰা নাই নেকি?" মই ক'লো।

"তিমি মৰা মানুহে আৰু তাৰ পেশা পাহৰি যাব পাৰেনে? তিমি খেদি যি মানসিক আনন্দ-উত্তেজনা পোৱা যায় সেয়া বাৰু কাৰোবাৰ আমনি লাগিব পাৰেনে?"

"আপুনিতো এইবোৰ সাগৰত মাছ মাৰি পোৱা নাই নেড?"

"নাই পোৱা, মহাশয়। কেৱল উত্তৰ অঞ্চলতহে পাইছো, বেৰিঙত যিমান ডেভিজ প্ৰণালীতো সিমান পাইছো।"

"তেনেহ'লে দক্ষিণৰ তিমিৰ বিষয়ে আপুনি নাজানে। আপুনি এতিয়ালৈকে গ্ৰীণলেণ্ডৰ তিমিহে মাৰি পাইছে, আৰু সেই তিমিয়ে কেতিয়াও বিষুৱ অঞ্চলৰ গৰম পানীৰ মাজেৰে নিজৰ জীৱন বিপদাপন্ন কৰি এইফালে নাহে। একো একোটা প্ৰজাতিৰ তিমি একো একোখন সাগৰত থাকে, সেই সাগৰ এৰি সিহঁত আন ক'লৈকো নাযায়। যদি তেনে কোনো তিমি বেৰিঙৰপৰা ডেভিজ প্ৰণালীলৈ গৈছেও, তাৰ কাৰণ হ'ল দুয়ো সাগৰৰ মাজত ক'ৰবাত বাট আছে। এই বাট হয়তো আমেৰিকাৰ ফালেদি আছে, নহয় এছিয়াৰ ফালেদি আছে।"

"তেনেহ'লে, মই এইবোৰ সাগৰততো তিমি মাৰি পোৱাই নাই, ইয়াত কেনে ধৰণৰ তিমি থাকে সেই কথা মই নাজানো।"

"তাকেইতো মই কৈছো, নেড।"

"গতিকে, এই তিমিবোৰৰ লগত পৰিচয় হোৱাৰ পক্ষে যুক্তি আছে," কঁছেয়ে মাত দিলে।

"চাওক, চাওক," কানাডিয়ানজনে চিঞৰি উঠিল, "সিহঁত আগ বাঢ়ি আহিছে! সিহঁতে মোক উত্তেজিত কৰি তুলিছে। সিহঁতে জানে যে মই সিহঁতক আক্ৰমণ কৰিব নোৱাৰো।"

নেডে মজিয়াত গোৰ এটা মাৰিলে। কল্পনাতে তিমি মৰা জোং এডাল হাতত লওঁতে তেওঁৰ হাত কঁপি উঠিল।

"এই তিমিবোৰো উত্তৰৰ সাগৰৰ তিমিবোৰৰ সমানে ডাঙৰনে ?" তেওঁ

"প্ৰায় একে সমান, নেড।"

"কাৰণ, ডাঙৰ তিমি দেখিছো, মহাশয়, এশ ফুট দীঘল তিমিও মই দেখিছো,। মই শুনিছো যে এলেউছিয়ান দ্বীপপুঞ্জৰ, হুল্লামক আৰু উমগালিকৰ তিমিবোৰ ডেৰশ ফুট পৰ্যন্ত হয়।"

"সেয়া অলপ বঢ়াই কোৱা কথা যেন লাগিছে। এই প্ৰাণীবোৰ বেলেন-অস্টাৰন, ইহঁতৰ পিঠিৰফালে বাজ থাকে। কাছালটবোৰৰ দৰে ইহঁতো সাধাৰণতে গ্ৰীণলেণ্ডৰ তিমিবোৰতকৈ বহুখিনি সৰু।"

সাগৰৰ বুকুৰপৰা দৃষ্টি একুৱাই ননাকৈয়ে কানাড্ডিয়ানজনে ক'লে, "আ-হা, সিহঁতে দেখোন 'নটিলাছ'ৰ তেনেই ওচৰ পালেহি !"

তাৰ পাছত কথাৰ ভাগ লৈ তেওঁ পুনৰ ক'লে :

"আপুনি কাছালটবোৰক সৰু বুলি কৈছে। মই কিন্তু বিৰাট ডাঙৰ কাছালট আছে বুলিও শুনিছো। সেইবোৰ বুদ্ধিমান তিমিগণীয় প্ৰাণী। তাৰে কিছুমানে বোলে সাগৰীয় ঘাহ-বনেৰে গাটো ঢাকি লয়। তেতিয়া সিহঁতক দ্বীপ বুলি ভুল হয়। মানুহ তাত নামি থিতাপি লয়, তাত জুয়ো ধৰে—"

"আৰু ঘৰো বান্ধে," কঁছেয়ে ক'লে।

"এৰা, জোকাৰ," নেডে ক'লে, "আৰু এদিন জীৱটোৱে বুৰ মাৰে। লগে লগে তাৰ পিঠিত থকা বাসিন্দাসকলো সাগৰৰ তলি পায়গৈ।"

"নাবিক ছিন্দবাদৰ ভ্ৰমণ কাহিনীৰ নিচিনা দেখোন একেবাৰে," মই হাঁহি ক'লো।

"ওহো !" হঠাতে নেডে চিঞৰি উঠিল, "কেৱল এটা তিমিয়েই নহয়, দহটা তিমি,—কুৰিটা মান তিমি—এজাক তিমি দেখোন। কিন্তু, মই একোৱেই কৰিব পৰা নাই মোৰ হাত-ভৰি বন্ধা !"

"বন্ধু নেড, তিমি চিকাৰ কৰিবৰ বাবে আপুনি কেপ্টেইনৰ অনুমতি নিবিচাৰে কেলেই ?" কঁছেয়ে ক'লে।

কঁছেয়ে কথাষাৰ কৈ শেষ কৰোতে নৌকাৰোতেই নেডে কেপ্টেইনক বিচাৰিবলৈ পেনেলখনেৰে নামি গ'ল। কেইমিনিটমান পাছত দুয়ো প্লেটফৰ্মলৈ একেলগে উঠি আহিল।

কেপ্টেইনে 'নটিলাছ'ৰপৰা এমাইলমান আঁতৰত পানীত খেলি থকা তিমিবোৰলৈ চালে।

"এইবোৰ দক্ষিণ অঞ্চলৰ তিমি, এদল তিমি মৰা মানুহৰ বাবে ইহঁত

চিকাৰৰ সমল হ'ব," কেপ্টেইনে ক'লে।

"মহোদয়, মই বাৰু এই তিমি চিকাৰলৈ ওলাব পাৰোনে, অন্ততঃ মোৰ পুৰণা তিমি মৰা অভ্যাসটো মনত পেলাবলৈকেই?" নেড ক'লে।

"ইয়াৰ উদ্দেশ্য কি হ'ব? কেৱল ধ্বংস কৰিবলৈকে! আমাকতো জাহাজত তিমিৰ তেল নালাগে," কেপ্টেইনে ক'লে।

"কিন্তু মহোদয়, ৰক্ত সাগৰত দেখোন আপুনি আমাক ডুগংটো চিকাৰ কৰিবলৈ অনুমতি দিছিল?" কানাডিয়ানজনে ক'লে।

"তেতিয়া আমাৰ চালকসকলৰ বাবে সতেজ মঙহ যোগাৰ কৰাৰ বাবে কৰা হৈছিল। এতিয়া কিন্তু মৰাৰ কাৰণেই মৰা হ'ব। মই জানো যে মানুহৰ হাতত সেই অধিকাৰ আছে, কিন্তু হত্যাৰ আনন্দ আহৰণৰ বাবে এনে কাম কৰাত মই মত দিব নোৱাৰো। দক্ষিণৰ তিমিবোৰো গ্ৰীণলেণ্ডৰ তিমিবোৰৰ দৰেই নিৰীহ, ইহঁতক মাৰি আপোনাৰ পেশাৰ মানুহবোৰে এটা বৰ দোষণীয় কাম কৰে, মাষ্টাৰ লেণ্ড। তেওঁলোকে বেফিনৰ অখাতত এনে তিমি প্ৰায় নোহোৱা কৰি আনিছে, ফলত এশ্ৰেণী বৰ লাগতিয়াল প্ৰাণী নিশ্চিহ্ন হৈ পৰিবলৈ ওলাইছে। এই দুৰ্ভগীয়া তিমিগণীয় প্ৰাণীবোৰৰ ৰেহাই দিয়ক, আপোনালোকে নধৰিলেও হ'ব, সিহঁতৰ এনেয়ে কাকালট, তৰোৱাল মাছ, শ্ব ফিছ আদি অনেক শত্ৰু আছে।"

কেপ্টেইনে ঠিকেই কৈছিল। এই মাছমৰীয়াবোৰৰ আসুৰিক আৰু নিৰ্দয় হত্যাৰ ফলত পৃথিৱীৰপৰা তিমি মাছ এদিন একেবাৰে নিশ্চিহ্ন হৈ পৰিব। নেড লেণ্ডে এটা গানৰ কলি গুণগুণালে, জেপত হাত ভৰালে, তাৰ পাছত আমাৰ ফালে পিছ দি থিয় হ'ল। কিন্তু, কেপ্টেইন নিমোৱে তিমিৰ জাকটোলৈ চায়েই থাকিল। অলপ পাছত মোক সম্বোধন কৰি তেওঁ ক'লে:

"মই যে কৈছিলো যে মানুহৰ কথা বাদ দিলেও তিমিবোৰৰ যে অসংখ্য প্ৰাকৃতিক শত্ৰু আছে, সেয়া একেবাৰে সচা কথা। অচিৰেই তাৰ প্ৰমাণ পাব। বতাহৰ দিশত প্ৰায় আঠ ডিগ্ৰী কোণত সেই ক'লা ক'লা গতিশীল বিন্দুবোৰ বাৰু আপুনি দেখা পাইছেনে, মঁছিঅ' এৰোনা?"

"দেখিছো, কেপ্টেইন," মই উত্তৰ দিলো।

"সেইবোৰ হ'ল কাছালট, বৰ ভয়ানক প্ৰাণী, তাৰে একো একোটা জাকত কেতিয়াবা কেতিয়াবা মই দুই তিনিশ প্ৰাণীও দেখিছো। সেইবোৰ হ'ল

বৰ হিংস্ৰ প্ৰাণী, অচিৰেই সিহঁতে তিমিবোৰক শেষ কৰি পেলাব।"

এই কথা শুনি কানাড়িয়ানজন তৎক্ষণাৎ আমাৰ ফালে ঘূৰিলে।

"এতিয়াও সময় আছে, কেপ্টেইন অন্ততঃ তিমিবিলাকক ৰক্ষা কৰাৰ বাবেই আমি অভিযান চলাব পাৰো," তেওঁ ক'লে।

"নিজকে এইদৰে বিপদৰ আগত মুকলি কৰি দিয়াৰ দৰ্কাৰ নাই। 'নটিলাছে'ই সিহঁতক খেদি পঠাব পাৰিব। জাহাজখনত তীখাৰ শিং এটা আছে, ঠিক মাষ্টাৰ লেণ্ডৰ জোং পাতৰ দৰেই হ'ব যেন লাগে।"

কানাডিয়ানজনে কান্ধ জোকাৰিলে।

শিঙেৰে তিমিগণীয় প্ৰাণী মাৰিব ! এনে নোহোৱা-নোপোজা কথা কোনোবাই ক'ৰবাত শুনিছেনে ?

"মঁছিঅ' এৰোনা, অলপ অপেক্ষা কৰক", কেপ্টেইন নিমোৱে ক'লে। "আপোনালোকে আগতে কেতিয়াও নেদেখা কথা এটা দেখুৱাম। এই হিংস্ৰ জীৱবোৰৰ প্ৰতি আমাৰ কোনো দয়া নাই। সিহঁত মাথোন মুখ আৰু দাঁতৰহে সমষ্টি।"

মুখ আৰু দাঁত। ইয়াতকৈ ভালদৰে সেই বৃহদাকাৰ কাছালটবোৰক কোনে বাৰু বৰ্ণনা কৰিব পাৰে ! এই জীৱবোৰ কেতিয়াবা কেতিয়াবা পঁয়সত্তৰ ফুট পৰ্যন্ত দীঘল হয়। আক্ৰমণৰ বাবেও ইহঁতৰ শক্তিশালী অস্ত্ৰ থাকে। তিমিবোৰৰ ওপৰ পাৰি দাঁতত মাত্ৰ তিমিহাড় নামৰ ডাঠ হাড়হে থাকে। কিন্তু ইহঁতৰ থাকে প্ৰায় আঠ ইঞ্চি দীঘল, চুঙাকৃতি আৰু ওপৰ জোঙা, পচিশটা ডাঙৰ দাঁত। প্ৰতিটো দাঁতৰে ওজন হ'ব প্ৰায় দুই পাউণ্ড। ইহঁতৰ বিৰাট মূৰটোৰ ওপৰ অংশত উপাস্থিৰে বিভক্ত কেবাটাও কোষত ছশৰপৰা আঠশ পাউণ্ডলৈকে 'স্পাৰ্মাছেটি' নামৰ এবিধ মূল্যবান তেল পোৱা যায়। কাছালটবোৰ দেখাত বৰ আপচু, ফ্ৰে ডলৰ বৰ্ণনা মতে মাছৰ লগত মিলাতকৈও ই লালুকীৰ লগতহে বেছিকৈ মিলে। ইয়াৰ গাৰ গঠনো বৰ বেয়া ধৰণৰ, এই বুলি ক'ব পাৰি যে ইয়াৰ বাওঁফালটো একেবাৰে 'অসফল'। ই মাথোন সোঁ চকুৰেহে দেখা পায়। কিন্তু, সেই ভয়ানক ফৌজটো আমাৰ ওচৰ চাপি আহিছে। সিহঁতে তিমিবোৰক দেখিছে আৰু সিহঁতক আক্ৰমণ কৰিবলৈ সাজু হৈ পৰিছে। কাছালটবোৰ যে জিকিব সেইকথা এনেয়েই অনুমান কৰিব পাৰি, কাৰণ সিহঁত যে কেৱল সিহঁতৰ নিৰীহ প্ৰতিপক্ষতকৈ শক্তিশালী

ভাবেই গঢ়িত এনে নহয়, সিহঁতে পানীৰ পৃষ্ঠলৈ নহাকৈও বহু বেছি পৰ থাকিব পাৰে। তিমিবোৰৰ সহায়ৰ কাৰণে আগবাঢ়ি যোৱাৰ সময় ঠিক উপস্থিত হৈছে। 'নটিলাছ' পানীৰ তললৈ সোমাই গ'ল। কঁছেই, নেড লেণ্ড আৰু মই প্ৰধান কক্ষটোৰ খিৰিকিৰ কাষত থিয় হ'লো আৰু কেপ্টেইন নিমোৱে তেওঁৰ যানখনক ধ্বংসৰ যন্ত্ৰ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিবৰ বাবে পাইলটৰ সজাত সোমাই পৰিল। অলপ পাছতে স্ক্ৰুৰ কোব বাঢ়ি আহিল, আমাৰ বেগো বাঢ়ি গ'ল। 'নটিলাছ' গৈ তাত উপস্থিত হওঁতে হওঁতে কাছালট আৰু তিমিবোৰৰ মাজত যুদ্ধ আৰম্ভ হৈছেই। যুদ্ধখনত নতুন দানৱ এটা উপস্থিত হোৱাত প্ৰথমতে সিহঁতে কোনো ভয় খোৱা যেন নেদেখুৱালে। কিন্তু অলপ পাছতে সিহঁতে ইয়াৰ কোবৰপৰা পৰিত্ৰাণ পাবৰ নিমিত্তে সাজু হ'বলগীয়া হ'ল। সি কি এক ভীষণ যুদ্ধ! 'নটিলাছ'খন যেন এডাল ভয়ানক তিমি মৰা জোংহে, কেপ্টেইনে তাক যেনি ইচ্ছা তেনি চলাইছে। একো একো কোবত ই সেই মঙহাল বিৰাট বিৰাট প্ৰাণীবোৰক কাটি ছটুকুৰা কৰিছে আৰু দুয়োটা টুকুৰা কঁপি কঁপি আঁতৰি গৈছে। দানৱাকাৰ জীৱবোৰে যানখনৰ গাত নেজেৰে কোবাইছে যদিও ই বিশেষ একো অস্থিভঙ্গ কৰা নাই। এটা কাছালট মাৰি উঠি ই আন এটাৰ পিছে পিছে দৌৰিছে, কেতিয়াবা আগবাঢ়ি গৈছে, কেতিয়াবা পিছুৱাই আহিছে, মাছটোৱে বুৰ মাৰিলে ইও বুৰ মাৰি খেদি গৈছে, মাছটো ওপৰ উঠিলে ইও ওপৰ উঠিছে, তাক সোঁৱে বাঁৱে যিফালে পাৰে থুকুচি থুকুচি কাটিছে, আৰু যেতিয়াই সুবিধা পায়, সেই ভয়ানক শিংটোৰে খুচি পেলাইছে। কি এক ভয়ানক হত্যাকাণ্ড! ঢৌৰ পিঠিত কি এক ভীষণ হাই-উৰুমি! সিহঁতৰ তীক্ষ্ণ হিচহিচনি আৰু সিহঁতৰ খঙৰ ফোপনি! পানীৰ মাজভাগ সাধাৰণতে শান্ত যদিও সিহঁতৰ নেজে ভয়ানক পাক ঘূৰণিৰ সৃষ্টি কৰিলে। এঘণ্টা ধৰি এই সৰ্বাত্মক হত্যাকাণ্ড চলি থাকিল আৰু এটাও কাছালট বাচি যাব নোৱাৰিলে। কেৰাবাৰো সিহঁতৰ দহোটা বাৰটামানে একেলগে 'নটিলাছ'ক সিহঁতৰ গুজনেৰে গুড়ি কৰিব খুজিলে। খিৰিকিৰে আমি সিহঁতৰ ডাঙৰ ডাঙৰ দাঁতেৰে ভৰি থকা বিৰাট বিৰাট মুখবোৰ আৰু ভয়ানক চকুবোৰ দেখা পালো। নিজকে সম্বৰণ কৰিব নোৱাৰি নেড লেণ্ডে সিহঁতক ভয় খুৱাই আৰু গালি পাৰি থাকিল। হাবিত বনৰীয়া গাহৰিক কুকুৰে আগুৰি ধৰি আমনি কৰি থকাৰ দৰে মাছবোৰে আমাৰ যানখন আগুৰি থাকিল। কিন্তু 'নটিলাছে' স্ক্ৰু

চলাই সিহঁতক ইফালে সিফালে দাঙি লৈ গ'ল আৰু সিহঁতৰ বিৰাট ওজনলৈও কেৰেপ নকৰি সাগৰৰ ওপৰ স্তৰলৈ ঠেলি লৈ গ'ল। এটা সময়ত কাছালটবোৰ নোহোৱা হৈ আহিল, ঢৌবোৰ শান্ত হৈ আহিল আৰু আমি লাহে লাহে পানীৰ পৃষ্ঠলৈ উঠি আহিলো। পেনেলখন খোল খালত আমি প্লেটফৰ্মলৈ গ'লো। খুন্দা-খুন্দলি খোৱা শৱদেহেৰে সাগৰখন ঢাক খাই আছিল। অতি ভয়ানক বিস্ফোৰণ হ'লেও সেই মঙহাল দেহবোৰ ইমান হিংস্ৰভাবে খণ্ড-বিখণ্ড কৰিব নোৱাৰিলোহেঁতেন। আমি বিৰাট বিৰাট মাছবোৰৰ মাজত ওপঙি থাকিলো। মাছবোৰৰ পিঠিফাল আছিল নীলাভ আৰু তলফাল বগা, সিহঁতৰ গাৰপৰা ওখ হৈ একো অংশ ওলাই আছিল। কিছুমান আতঙ্কিত কাছালট দিগন্তৰ ফালে পলাই যাবলৈ ধৰিছিল। কেবা মাইললৈকে ঢৌবোৰ ৰঙা ৰঙেৰে ৰঞ্জিত হৈ পৰিছিল, 'নটিলাছ' তেজৰ সাগৰত ওপঙি আছিল। কেপ্টেইন নিমো সেই সময়তে আমাৰ ফাললৈ আহিল।

"মাষ্টাৰ লেণ্ড, কি খবৰ?" তেওঁ সুধিলে।

কানাডিয়ানজনৰ উত্তেজনা তেতিয়া বহুখিনি কমিছিল। তেওঁ ক'লে, "মহাশয়, দৃশ্যটো একেবাৰে ভয়ানক দৃশ্য আছিল। কিন্তু, মই কচাই নহয়, মই চিকাৰীহে। এইবোৰক মই কচাইৰ কাম বুলিহে ক'ম।"

"সেয়া হিংসাকুৰীয়া প্ৰাণী কেতবোৰৰ হত্যাকাণ্ডহে, 'নটিলাছ'তো আৰু কচাইৰ চুৰী নহয়," কেপ্টেইনে ক'লে।

"মই মোৰ তিমি মৰা জোংডাল বেছি ভাল পাওঁ," নেডে ক'লে।

"প্ৰত্যেকেই নিজৰটো ভাল পায়," নেডলেণ্ডৰ ফালে ঘোপাকৈ চাই কেপ্টেইনে উত্তৰ দিলে।

মোৰ এনে লাগিল যেন তেওঁ কিবা হিংসাত্মক কাম কৰি পেলাব, তাৰ ফল কিন্তু বৰ বিষম হ'ব। কিন্তু, হঠাতে, 'নটিলাছ'ৰ একেবাৰে ওচৰ চপা তিমি এটাত তেওঁৰ চকু পৰিল। তিমিটো কাছালটৰ দাঁতৰ খোচৰপৰা সম্পূৰ্ণ বাচি যোৱা নাই। ক'লা, চেপেটা মূৰটোৰপৰাই মই তাক দক্ষিণৰ তিমি বুলি বুজি পালো।

শাৰীৰিক গঠনৰ ফালৰপৰাও ইহঁতক বগা তিমি আৰু উত্তৰ অন্তৰীপৰ তিমিৰপৰা পৃথক কৰিব পাৰি। ইহঁতৰ সাতডাল গ্ৰীৱা কশেৰুকা থাকে আৰু স্বজাতিৰ আন প্ৰাণীতকৈ কামিহাড়ো দুডাল বেছি থাকে।

দুৰ্ভগীয়া প্ৰাণীটো একতীয়া হৈ আছিল, আক্ৰমণত তাৰ গাত চালনীৰ ফুটাৰ দৰে অসংখ্য ফুটা হৈছিল। তাৰ মোচোকা খোৱা বাজুৰ পৰা এটা পোৱালী তেতিয়াও ওলমি আছিল, তাকো সি ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিলে। ইয়াৰ খোলা মুখখনৰপৰা পানী ওলোৱা-সোমোৱা কৰি সাগৰৰ ঢৌৰে পাৰত কোবাই শব্দ কৰাৰ দৰে কৰি আছিল। কেপ্টেইন নিমোৱে শৱদেহটোৰ নিচেই ওচৰলৈ জাহাজখন চলাই নিলে। মই আশ্চৰ্যেৰে লক্ষ্য কৰিলো যে দুজন মানুহে তিমিটোৰ ওহাৰৰ পৰা আটাইখিনি —প্ৰায় দুই তিনি টন—গাখীৰ খীৰালে। কেপ্টেইনে মোক একাপ গাখীৰ খাই চাবলৈ দিলে, গাখীৰখিনি তেতিয়াও গৰম হৈ আছিল। মই মোৰ যে ঘিণ লাগিছে তাক প্ৰকাশ নকৰাকৈ নোৱাৰিলো। কিন্তু, তেওঁ মোক আশ্বাস দিলে যে গাখীৰখিনি বঢ়িয়া আৰু গৰুৰ গাখীৰতকৈ ই অকণো বেলেগ নহয়। খাই চাই দেখিলো একেবাৰে ঠিক কথা। মাখন আৰু পনীৰ কৰি থৈ দিলে বহুদিনলৈ ই আমাৰ খাদ্য হিচাপে মজুত হৈ থাকিব। সিদিনাৰেপৰাই মই অস্বস্তিৰে লক্ষ্য কৰিলো যে কেপ্টেইনৰ প্ৰতি নেড লেণ্ডৰ বিদ্বেষ বাঢ়ি যাবলৈ ধৰিছে। গতিকে, মই কানাডিয়ানজনৰ গতিবিধি লক্ষ্য কৰি থাকিবলৈ ঠিক কৰিলো।

অধ্যায় ১১

বৰফশিলা

পঞ্চাশ দ্ৰাঘিমাংশ পাৰ হোৱাৰ পাছত যথেষ্ট বেগেৰে ‘নটিলাছে’ দক্ষিণলৈ গতি কৰি থাকিল। তেওঁ বাৰু মেৰুলৈ যাব খুজিছে নেকি? মই কিন্তু সেই বুলি ভবা নাই, কাৰণ তালৈ যাব খোজা সকলো প্ৰচেষ্টায়েই এতিয়ালৈকে ব্যৰ্থ হৈছে। তদুপৰি, দক্ষিণ মেৰু প্ৰদেশত এতিয়া শীত কালো লাহে লাহে আগ বাঢ়ি আহিছে। দক্ষিণ মেৰু প্ৰদেশত ১৩ মাৰ্চ মানে উত্তৰ অঞ্চলৰ ১৩ ছেপ্টেম্বৰৰ দৰে। সেয়া নাতিশীতোষ্ণ সময়। ১৪ মাৰ্চৰ দিনা মই ৫৫° অক্ষাংশত বৰফ ভাহি থকা দেখিবলৈ পালো। সেয়া আছিল কুৰি-পছিশ ফুট দীঘল বৰফৰ টুকুৰা, দেখাত শেতাঁ, সাগৰৰ যেন পাৰহে এটা। ‘নটিলাছ’

পানীৰ পৃষ্ঠতে থাকিল। নেড লেণ্ডে আগতে উত্তৰ মেৰু সাগৰৰ মাছ মাৰি পাইছে, গতিকে এনে বৰফশিলাও আগতে দেখিছে। কিন্তু, কঁছেই আৰু মই সেয়াই প্ৰথম দেখিছো দেখি আমাৰ বেছ নতুন কথা যেন লাগি থাকিল। দক্ষিণৰ দিগন্তৰ ফালে বায়ুমণ্ডলত এটা উজ্জ্বল, বগা পটী দেখা গ'ল। ইংৰাজ তিমিমৰীয়াবিলাকে ইয়াৰ নাম দিছে 'বৰফ পিৰিকনি'। মেঘ যিমানেই ডাঠ হৈ নাথাকক কিয়, এই পটী কিন্তু দেখা যায়েই। ই বৰফৰ পাৰ থকাটো সুচায়। অলপ পাছতে সচাকৈয়ে ডাঙৰ ডাঙৰ টুকুৰা চকুত পৰিল, সেইবোৰৰ উজ্জ্বলতা কুঁৱলীৰ তাৰতম্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিলে। ইয়াৰে কেতবোৰ খণ্ডত সেউজীয়া সিৰা দেখা গ'ল, যেন কপাৰ ছালফেটেৰেহে ইয়াত দীঘল, ঢৌ খেলোৱা ৰেখা টানি দিয়া হৈছে। আন কিছুমানৰ মাজেৰে পোহৰ বিৰিঙি পৰাত সেইবোৰক বিৰাট একোটা পদ্মবাগ মণি যেন দেখা গৈছিল। কেতবোৰে আকৌ সিহঁতৰ হাজাৰ-বিজাৰ কৃষ্টেল-তলৰপৰা পোহৰ প্ৰতিফলিত কৰিছিল। আন কিছুমানক আকৌ প্ৰতিফলনৰ ফলত মাৰ্বল পাথৰ যেন দেখা গৈছিল। যিমানেই আমি দক্ষিণৰ ফালে আগ বাঢ়ি গৈ থাকিলো, সিমানেই এই ভাসমান দ্বীপবোৰৰ সংখ্যা আৰু গুৰুত্ব বাঢ়ি আহিল।

ষাঠি ডিগ্ৰী অক্ষাংশ পোৱাৰ লগে লগে সকলো ফালে আমাৰ বাট বন্ধ হৈ গ'ল। কিন্তু, খুব বিচাৰি এটা ঠেক বাট পাই কেপ্টেইন নিমোৱে খুব সাহসেৰে সেই বাটেদি আগ বাঢ়ি গ'ল। তেওঁ অৱশ্যে জানিছিল যে তেওঁ সোমাই যোৱাৰ পাছতে তেওঁৰ পিছফালে বাটটো বন্ধ হৈ পৰিব। এইদৰে, বুদ্ধিৰে যান পৰিচালনা কৰি কেপ্টেইন নিমোৱে অতি যথাযথভাৱে 'নটিলাছ'ক সমস্ত বৰফ পাৰ কৰি লৈ গ'ল। বৰফশিলা বা বৰফৰ পৰ্বত, আৰু বৰফৰ সমভূমি তাৰ যেন ক'তো সীমা নাই। ক'ৰবাত সেইবোৰ বৃত্তাকাৰ, ক'ৰবাত আকৌ দীঘলীয়া। তাত উষ্ণতা অতি কম আছিল, বায়ুত মুকলি কৰি ধৰিলে থাৰ্মোমিটাৰে শূন্যৰ তলত দুই বা তিনি ডিগ্ৰী দেখুৱায়। ভিতৰত আমি অৱশ্যে সাগৰীয় ভালুক আৰু ছিলৰ নোমৰ পোচাক পিন্ধি বৰ আৰামতে আছিলো। বাহিৰত অতি ঠাণ্ডা পৰিলেও বৈদ্যুতিক যন্ত্ৰই 'নটিলাছ'ৰ ভিতৰখন খুব ভালদৰে তপতাই ৰাখিছিল। তদুপৰি. পানীৰ কেইগজমান তললৈ গ'লেই সুন্দৰ উষ্ণতা পোৱা যায়। মেৰুৰ এই অঞ্চলত দুমাহ আগতে একেৰাহে দিন হৈ আছিল, কিন্তু এতিয়া আমি তিনি-চাৰি ঘণ্টামান ৰাতি পাৰ কৰিয়েই

দিলো। এতিয়া ছমাহলৈ এই অঞ্চল আন্ধাৰ হৈয়েই থাকিব। ১৫ মাৰ্চৰ দিনা আমি নিউ ছেথলেণ্ড আৰু ছাউথ অৰ্কনিৰ অক্ষাংশ পালো। কেপ্টেইনে ক'লে যে আগতে তাত কেবাবিধো ছিলে বাস কৰিছিল, কিন্তু ইংৰাজ আৰু আমেৰিকান তিমিমৰীয়াবিলাকে ধ্বংসৰ আনন্দৰ বাবেই তাৰ সৰুবৰ সকলো ছিলকে মাৰি পেলালে। এসময়ত জীৱনেৰে হেন্দোলদোপ কৰি থকা এই অঞ্চলত মৃত্যুৰ নীৰৱতা বিৰাজ কৰিলে।

১৬ মাৰ্চৰ দিনা ৰাতিপুৱা আঠ বজাত 'নটিলাছে' ৫৫ ডিগ্ৰী দ্ৰাঘিমাংশ অনুসৰণ কৰি দক্ষিণ মেৰুবৃত্ত পাৰ হৈ গ'ল। বৰফে আমাক চাৰিওফালে আগুৰি ধৰিলে, আমাৰ বাবে দিগন্ত বন্ধ হৈ পৰিল। এই নতুন অঞ্চলটোৰ সৌন্দৰ্য দেখি মই কিমান আচৰিত হ'লো সেইকথা ভাষাৰে বৰ্ণাব নোৱাৰো। বৰফৰ আচৰিত আচৰিত গঠন চকুত পৰিল। কৰবাত প্ৰাচ্যৰ নগৰী এখনৰ হাজাৰ বিজাৰ মচজিদৰ দৰে দেখা পালো, ক'ৰবাত আকৌ কোনো প্ৰাকৃতিক কম্পনত ধৰাশায়ী হোৱা নগৰী এখন চকুত পৰিল। সূৰ্যৰ হেলনীয়া ৰশ্মি বা তুষাৰ ধুমুহাৰ মাজৰ ধোঁৱা বৰণীয়া কুঁৱলীয়ে বাৰে বাৰে তাত নতুন নতুন ৰহন চৰাই গ'ল। বিস্ফোৰণ আৰু জলপ্ৰপাতৰ শব্দ চাৰিওফালৰ পৰা শুনা যাবলৈ ধৰিলে, বৰফশিলা ছিটিকি পৰি গোটেই দৃশ্যটোক বাৰে বাৰে সলনি কৰিবলৈ ধৰিলে। কেতিয়াবা কেতিয়াবা বাট একেবাৰে বন্ধ যেন দেখা পালো। এনে লাগিল যেন আমি অৱৰুদ্ধ হৈ পৰিলো। কিন্তু সামান্য ইংগিত পালেই পথ বিচাৰি লোৱাৰ সহজাত বুদ্ধি কেপ্টেইনৰ আছিল। বৰফৰ পথাৰখনৰ মাজেৰে সূতাৰ দৰে নীলা পানী বিৰিঙি উঠা দেখিলে কেপ্টেইনৰ কেতিয়াও ভুল নহৈছিল। মই বুজিব পাৰিছিলো যে দক্ষিণ মেৰুৰ এই সাগৰ অঞ্চললৈ কেপ্টেইন আগতেও আহি গৈছে। ১৬ মাৰ্চৰ দিনা কিন্তু বৰফৰ পথাৰে আমাৰ বাট একেবাৰে বন্ধ কৰি পেলালে। কেৱল বৰফশিলাৰে কথা নহয়, শীতে যেন গোটেই পথাৰখনকে যোৰা লগাই পেলাইছে। কিন্তু সি আমাক ৰখাব নোৱাৰিলে। কেপ্টেইন নিমোৱে তীব্ৰ শক্তিৰে তাত আঘাত কৰিলে। ঠুনুকা বৰফৰ মাজত 'নটিলাছ' সোমাই পৰিল। বৰফত ডাঙৰ ফাট মেলিলে। বায়ুত বহু ওপৰলৈ ছিটিকি যোৱা বৰফ আমাৰ চাৰিওফালে শিলাবৃষ্টি পৰা দি পৰিল। নিজ শক্তিৰে আমাৰ যানখনে আমাৰ বাবে এটা খাল খান্দি গৈ থাকিল। কেতিয়াবা নিজ বেগতে গৈ ই বৰফৰ পথাৰৰ ওপৰত উঠি

নিজ ওজনেৰে বৰফ ভাঙি পেলালে, আৰু কেতিয়াবা বৰফৰ তলত সোমাই সহজকৈ পাক একোটা মাৰি তাত ডাঙৰ খালৰ সৃষ্টি কৰিলে। সেই সময়ত ভীষণ বতাহ আহিছিল। লগে লগে ইমান কুঁৱলী পৰিছিল যে প্লেটফৰ্মখনৰ এটা মূৰৰ পৰা আনটো মূৰলৈ আমি একো নেদেখা হৈ পৰিছিলো চাৰিওফালৰপৰা তীব্ৰভাবে বতাহ বলিছিল। ইমানকৈ তুষাৰ পৰিছিল যে আমি কুঠাৰেৰে তাক কাটিবলগীয়া হৈছিল। উষ্ণতা শূন্যৰ পাচ ডিগ্ৰী তললৈ নামিছিল। 'নটিলাছ'ৰ বাহিৰৰ ফালে সকলো অংশকে বৰফে ঢাকি ধৰিছিল। জৰী-ফঁহতি লগোৱা জাহাজ এনে অৱস্থাত একেবাৰে চলিব নোৱাৰিলেহেঁতেন, কাৰণ এনে অৱস্থাত জৰীবোৰ বান্ধ খাই গ'লহেঁতেন। পাল নোহোৱা, কয়লা নলগা, বিদ্যুতেৰে চলোৱা জাহাজেহে মাথো এনে উচ্চ অক্ষাংশলৈ অহাৰ সাহস কৰিব পাৰে। কেবাটাও অসফল প্ৰচেষ্টাৰ পাছত ১৮ মাৰ্চৰ দিনা বৰফে 'নটিলাছ'ৰ বাট একেবাৰে বন্ধ কৰি পেলালে। সেয়া বৰফৰ পথাৰ নাছিল সেয়া আছিল এক অসীম অনন্ত আৰু একেবাৰে স্থিৰ বৰফৰ প্ৰাচীৰ যেন কেবাখনো পৰ্বতহে যোৰা লগাই থোৱা আছে।

"এয়া বৰফশিলা !" নেড লেণ্ডে ক'লে মই জানিছিলো যে নেড লেণ্ড, আৰু আমাৰ আগতে এই ফাললৈ অহা আন আন নাবিকৰ বাবে এয়া আছিল এক দুৰ্জেয় বাধা। দুপৰীয়া অক'মান সময়ৰ বাবে বেলি উঠোতেই কেপ্টেইন নিমোৱে যিমান পাৰে সঠিক পৰ্যবেক্ষণ চলালে। জানিব পাৰিলো তেতিয়া আমাৰ অৱস্থান ৫১°৩০′ দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ৬৭°৩৯′ অক্ষাংশত। দক্ষিণ মেৰুৰ ফালে আমি আৰু এক ডিগ্ৰী আগুৱাই গ'লো। কোনো ফালেই আৰু সাগৰৰ পানীৰ পৃষ্ঠ দেখা নোযোৱা হ'ল। 'নটিলাছ'ৰ তলত থাকিল এখন বিশাল সমভূমি, তাৰ অ'ত ত'ত মাজে মাজে বৰফৰ সৰু বৰ খণ্ড। মাজে মাজে ক'ৰবাত একোটা জোঙা খণ্ড, ক'ৰবাত আকৌ ২০০ ফুট স্তম্ভ, দূৰত হঠাতে একোটা ধোঁৱাবৰণীয়া থিয় পাৰ; ক'ৰবাত একোখন বিৰাট দাপোণ, সি কুঁৱলীত অৰ্ধনিমজ্জিত সূৰ্যৰ ৰশ্মিৰ প্ৰতিফলন ঘটাইছে। প্ৰকৃতিৰ এই পৰিত্যক্ত অঞ্চলত এক গভীৰ নীৰৱতা বিৰাজ কৰিছিল, সেই নীৰৱতা মাজে মাজে একোটা চৰাইৰ ডেউকাৰ টপটপনিয়ে মাথো সেই নীৰৱতা ভংগ কৰিছিল। তাত যেন সকলো গোট মাৰি গৈছিল—আনকি হাইউকমিও। 'নটিলাছ'ৰ সেই দুৰ্দ্ধৰ্ষ অভিযান বৰফৰ এই পথাৰত সমাপ্ত কৰিবলগীয়া হ'ল। আমি সকলো ধৰণে প্ৰচেষ্টা চলোৱা সত্বেও আৰু বৰফ ভাঙিবলৈ

সমস্ত শক্তি প্ৰয়োগ কৰাৰ পাছতো 'নটিলাছে' অকণো লৰচৰ কৰিব নোৱাৰা হ'ল। সাধাৰণতে, আগ বাঢ়িব নোৱাৰিলেও পিছলৈ উভতি যোৱাৰ পথ অন্ততঃ খোলা থাকে। কিন্তু, তাত দেখা গ'ল যে আগুৱাই যোৱা বা পিছুৱাই অহা দুয়োটায়েই সমানে অসম্ভৱ। আমি বৈ থকা কেইমুহূৰ্ত-মানতে এনে লাগিল যেন বৰফে শীঘ্ৰেই আমাক চাৰিওফালে প্ৰাচীৰ তুলি ঘেৰি পেলাব। আচলতে সেইটোৱেই ঘটিল। আবেলি দুই মান বজাত আমাৰ জাহাজৰ চাৰিওফালে অদ্ভুত ক্ষিপ্ৰতাৰে বৰফ জমি জমি আমাক একেবাৰে ঘেৰি পেলালে। আমি স্বীকাৰ কৰিবলৈ বাধ্য হ'লো যে কেপ্টেইন নিমো বৰ অবিবেচক মানুহ। তেতিয়া মই প্লেটফৰ্মত আছিলো। আমাৰ অৱস্থা কিছুপৰ ধৰি পৰ্যবেক্ষণ কৰি থাকি কেপ্টেইনে মোক ক'লে:

"মহাশয়, আপুনি বাৰু এই বিষয়ে কি ভাবিছে?"

"মই ভাবিছো যে আমি এতিয়া বন্দী হৈ পৰিলো।"

"অৰ্থাৎ, ম'ছিঅ' এৰোনা, আপুনি সচাকৈয়ে ভাবে নেকি যে 'নটিলাছ' এই বন্ধনৰপৰা মুক্ত হ'ব নোৱাৰে?"

"টান আছে, কেপ্টেইন, বৰফ ভঙাৰ কথা ভাবিবলৈকেও এতিয়া দেখোন শীত কাল পৰো পৰো হৈছেই।"

"এটা কথা, মহাশয়," কেপ্টেইনে অলপ ঠাট্টাৰ সুৰতে ক'লে, "আপোনালোক সদায় একে হৈয়ে থাকিব। আপোনালোকে বিপদ আৰু বাধাৰ বাহিৰে আন একোকে দেখা নাপায়। মই আপোনাক ডাঠি ক'ব পাৰো যে 'নটিলাছে' যে কেৱল এই বন্ধনৰপৰা মুক্তয়েই হ'ব পাৰে এনে নহয়, ই আৰু আগ বাঢ়িও যাব পাৰে।"

"দক্ষিণৰ ফালে আৰু আগবাঢ়িব পাৰে?" কেপ্টেইনৰ ফালে চাই মই সুধিলো।

"হয়, মহাশয়। ই একেবাৰে মেৰুলৈকেই যাব।"

"মেৰুলৈকে!" মোৰ মুখত ফুটি উঠা অবিশ্বাসৰ ভাব মই ঢাকি ৰাখিব নোৱাৰিলো।

"হয়", কেপ্টেইনে একেবাৰে চেচাকৈ উত্তৰ দিলে। "আমি কুমেৰুলৈকে যাম—সেই অজ্ঞাত বিন্দুটোলৈকে য'ৰপৰা পৃথিৱীৰ গোলকটোৰ প্ৰতিডাল দ্ৰাঘিমাৰেখা ওলাই গৈছে। 'নটিলাছে'ৰে মই যি ইচ্ছা তাকে কৰিব পাৰো নে নোৱাৰো সেইটোতো আপুনি জানেই!"

এৰা, সেইটো মই জানিছিলো। মই জানিছিলো এই মানুহজন সাহসী, এক প্ৰকাৰ দুৰ্দ্ধৰ্ষ বুলিয়েই ক'ব পাৰি। কিন্তু দক্ষিণ মেৰু উত্তৰ মেৰুতকৈ বেছি দুৰ্গম, বহুতো বাধা-বিঘিনিৰে ভৰপূৰ; অতি সাহসী নাবিকেও তালৈ যাবলৈ সাহস কৰা নাই। তালৈ যাব খোজাটো বাৰু কেপ্টেইনৰ বাবে পাগলামি নহয়নে? তাৰ পাছত, কেতিয়াও কোনো মানুহ নোযোৱা সেই মেৰু কেতিয়াবা আগতে কেপ্টেইনে আৱিষ্কাৰ কৰিছে নেকি সেই কথাটো তেওঁক সোধাৰ কথাটো মোৰ মনলৈ আহিল।

"নাই কৰা, মহাশয়, কিন্তু আমি এইবাৰ একেলগে আৱিষ্কাৰ কৰিম", তেওঁ ক'লে। "আন মানুহ য'ত হাৰি গৈছে, তাত 'মই' নাহাৰো। মই আগতে 'নটিলাছ'ক দক্ষিণ সাগৰত ইমান দূৰলৈ অনা নাই। কিন্তু, মই আকৌ কওঁ, ই এইবাৰ আৰু আগলৈ যাব।"

"মই আপোনাক বিশ্বাস কৰিব পাৰো, কেপ্টেইন", কিঞ্চিত ঠাট্টাৰ সুৰ সানি মই ক'লো, "মই আপোনাক বিশ্বাস কৰো! ব'লক আমি আগুৱাই যাওঁ! আমাৰ বাবে ক'তো একো বাধা নাই! এই বৰফশিলা আমি ভাঙি চূৰমাৰ কৰি দিওঁ আহক; আৰু যদি সি বাধা দিয়ে তেনেহ'লে 'নটিলাছ'ত পাখি লগাই আমি ইয়াক তাৰ ওপৰেৰে উৰুৱাই লৈ যাওঁ ব'লক!"

"তাৰ 'ওপৰেৰে', মহাশয়!" কেপ্টেইনে শান্ত স্বৰত ক'লে, "ওঁহো, 'ওপৰেৰে' নহয়, তাৰ 'তলেৰে'হে!"

"তলেৰে!" মই চিঞৰি উঠিলো। তৎক্ষণাৎ কেপ্টেইনৰ আঁচনিৰ ধাৰণা কৰিব পাৰিলো। মই বুজিব পাৰিলো যে 'নটিলাছ'ৰ আচৰিত গুণে এইবাৰ আমাক এই অতিমানৱীয় অভিযান চলোৱাত সহায় কৰিব।

"এতিয়া আমি ইজনে সিজনক বুজিবলৈ আৰম্ভ কৰিছো, মহাশয়", কেপ্টেইনে সামান্য হাঁহি ক'লে। "আপুনি আমাৰ এই অভিযানৰ সম্ভাৱনা অনুমান কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰি দিছে—সম্ভাৱনা কি, সাফল্য বুলিহে কোৱা উচিত হ'ব। সাধাৰণ জাহাজ এখনৰ বাবে যি অসম্ভৱ, 'নটিলাছ'ৰ বাবে সি তেনেই সহজ। যদি মেৰু পোৱাৰ আগতে আমি কোনো মহাদেশ পাওঁ, তেনেহ'লে তাতেই ৰ'ব লাগিব; কিন্তু যদি মেৰুলৈকে কেৱল সাগৰেই সাগৰ, তেনেহ'লে আমি একেবাৰে মেৰুলৈকেই যাব পাৰিম।"

"নিশ্চয়, নিশ্চয়", কেপ্টেইনৰ যুক্তিত মোহিত হৈ মই ক'লো। "সাগৰৰ পৃষ্ঠ যদি বৰফেৰে গোট মাৰিও থাকে, তথাপি তাৰ তলত, গভীৰতাত

পানীয়েই থাকিব। কাৰণ, প্ৰাকৃতিক নিয়মমতে সাগৰৰ পানীৰ সৰ্বোচ্চ ঘনত্ব হয় হিমবিন্দুৰ এক ডিগ্ৰী ওপৰত। মোৰ যদি ভুল হোৱা নাই, তেনেহ'লে এই হিমশিলাটোৰ যি অংশ ওপৰলৈ ওলাই আছে সি তাৰ পানীৰ তলত থকা অংশৰ তুলনাত চাৰিভাগৰ এভাগ।"

"প্ৰায় সিমানেই, মহাশয়। বৰফশিলাৰ এফুট যদি পানীৰ ওপৰ ওলাই থাকে, তেনেহ'লে পানীৰ তলত তাৰ তিনিফুট থাকে। যদি এই পৰ্বতখন পৃষ্ঠৰ পৰা ৩০০ ফুটৰ বেছি ওখ নহয়, তেনেহ'লে পানীৰ তলতো তাৰ ৯০০ ফুটৰ বেছি নাই। আৰু 'নটিলাছ'ৰ বাবে ৯০০ ফুটনো কি কথা?"

"একেৱেই নহয়, মহাশয়।"

"আনকি বেছি গভীৰতাত ই পৃষ্ঠৰ উষ্ণতাতকৈ বহু বেছি, সাগৰৰ সম-উষ্ণতাত পাব পাৰে।"

"একেবাৰে ঠিক কথা, মহাশয়, একেবাৰে ঠিক কথা", যথেষ্ট উৎসাহেৰে মই ক'লো।

"একমাত্ৰ অসুবিধাটো হ'ল এয়ে যে অহা কেইবাদিনো আমি আমাৰ বায়ু নতুনকৈ ভৰাই ল'ব নোৱাৰিম", কেপ্টেইন নিমোৱে ক'লে।

"সেইটোনো কি কথা? 'নটিলাছ'ৰ বিৰাট বিৰাট ৰিজাৰ্ভাৰ আছে। আমি সেইবোৰ ভৰাই ল'ম। তেতিয়া কেইবাদিনলৈ তাৰপৰা লাগতিয়াল অক্সিজেন পাই থাকিম।"

"বৰ সুন্দৰকৈ আপুনি চিন্তা কৰিছে, ম'ছিঅ' এৰোনা", কেপ্টেইন নিমোৱে হাঁহি হাঁহি উত্তৰ দিলে। "কিন্তু, পাছত যাতে মোক অবিবেচক বুলি ক'ব নোৱাৰে তাৰ বাবেহে মই সকলোবোৰ আপত্তি তুলিছো।"

"আৰু কিবা আপত্তি আছে নেকি আপোনাৰ?"

"মাত্ৰ এটা আছে। দক্ষিণ মেৰুত যদি সাগৰ আছে, তেনেহ'লে সি বৰফাবৃত্ত হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে। তেতিয়াহ'লে আমি কিন্তু সাগৰৰ পৃষ্ঠলৈ ওলাব নোৱাৰিম।"

"বঢ়িয়া! কিন্তু আপুনি পাহৰি গৈছে, মহাশয়, যে 'নটিলাছ'ৰ শিঙৰ দৰে এপাত শক্তিশালী জোং আছে। আমি বাৰু তাৰে কুণীয়াকৈ বৰফত মাৰিব নোৱাৰিমনে? তেতিয়া বৰফ ফালি আমি বাহিৰ ওলাব পাৰিম।"

"বাঃ মহাশয়, আজি দেখোন আপুনি বঢ়িয়া বঢ়িয়া বুদ্ধি মনলৈ আনিছে।"

"তদুপৰি, কেপ্টেইন", মই উৎসাহেৰে কৈ গ'লো, "উত্তৰৰ দৰে দক্ষিণ

মেৰুতো আমি সাগৰ মুকলি নাপাম বুলি কি কথা আছে ? হিমায়িত মেৰু আৰু পৃথিৱীৰ মেৰু একে একে ঠাইতে নপৰে, উত্তৰতো, দক্ষিণতো। তাৰ বিপক্ষে একো প্ৰমাণ নোপোৱালৈকে আমি গোলকটোৰ এই দুই বিন্দুত হয় একোখন মহাদেশ নহয় একোখন হিমমুক্ত সাগৰ আছে বুলিয়েই ধৰি ল'ব পাৰো।”

“ময়ো তাকেই ভাবো, মঁছিঅ' এৰোনা”, কেপ্টেইন নিমোৱে উত্তৰ দিলে। “মই মাথো আপুনি এই কথাটো লক্ষ্য কৰাটোকে বাঞ্ছা কৰো যে মোৰ আচনিত ইমান ওজৰ-আপত্তি তোলাৰ পাছত এতিয়া কিন্তু আপুনিহে ইয়াৰ সপক্ষে মত দি মোক ভাবাক্ৰান্ত কৰি তুলিছে!”

সেই বিষম-সাহসী অভিযানৰ প্ৰস্তুতি আৰম্ভ হ'ল। 'নটিলাছ'ৰ শক্তিশালী পাম্পাবোৰে ৰিজাৰ্ভাৰত বায়ু সুমুৱাই তাক উচ্চ চাপত জমা কৰিবলৈ ধৰিলে। প্ৰায় চাৰি বজাত কেপ্টেইন নিমোৱে প্লেটফৰ্মৰ পেনেলখন বন্ধ কৰাৰ কথা ঘোষণা কৰিলে। আমি পাৰ হৈ যাবলৈ ওলোৱা বৃহৎ বৰফশিলাটো মই শেষবাৰলৈ ভালদৰে চাই ল'লো। বতৰ একেবাৰে পৰিষ্কাৰ আছিল, বায়ুমণ্ডল সুন্দৰ হৈ আছিল, ঠাণ্ডা অতি বেছি আছিল, উষ্ণতা তেতিয়া আছিল শূন্যৰ বাৰ ডিগ্ৰী তলত; কিন্তু বতাহ কমি যোৱা বাবে সেই উষ্ণতাতো অসহ্য লগা নাছিল। দহজনমান মানুহে হাতত বৰফ কটা কুঠাৰ লৈ 'নটিলাছ'ৰ কাষেৰে উঠি গ'ল। অলপ পাছতে 'নটিলাছ' মুক্ত হৈ পৰিল। এই কামটো কৰোতে বেছি সময় নালাগিল, কাৰণ নতুনকৈ গঠন হোৱা বৰফৰ তৰপ তেতিয়াও সিমান ডাঠ হৈ পৰা নাছিল। আমি আটায়ে তললৈ গ'লো। নতুনকৈ ওলাই পৰা পানীৰে যানখনৰ ৰিজাৰ্ভাৰ কেইটা পুৰোৱাৰ লগে লগে 'নটিলাছ' তললৈ নামি গ'ল। কঁছেইৰ লগত মই প্ৰধান কক্ষটোত বহিলো; খোলা খিৰিকিৰে আমি দক্ষিণ সাগৰৰ নিম্ন স্তৰবোৰ দেখা পালো। থাৰ্মোমিটাৰৰ পাৰা ওপৰলৈ উঠিল, কম্পাছৰ কাটা ডায়েলখনৰ ওপৰত ঘূৰিলে। প্ৰায় ৯০০ ফুট গভীৰতাত, কেপ্টেইন নিমোৱে আশা কৰা মতেই আমি ঢৌ খেলি থকা বৰফশিলা এটাৰ তলফালে ওপঙি থাকিলো। 'নটিলাছ' আৰু তললৈ গ'ল—ই চাৰিশ ফেদমৰ গভীৰতা পালে। পানীৰ উষ্ণতা এঘাৰ ডিগ্ৰী পোৱা গ'ল। এই কথা কোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই যে যানখনৰ ভিতৰত উত্তাপন ব্যৱস্থাৰ সহায়ত তাতকৈ বহু বেছি উষ্ণতা ৰখা হৈছিল।

যানখনৰ প্ৰত্যেকটো পৰিচালনাকে অবিশ্বসনীয় দক্ষতাৰে সমাধা কৰা হৈছিল।

"আমি তালৈকেই যাম, নহয়নে মহাশয় ?" কঁছেয়ে সুধিলে।

"যাম বুলিয়েই মই ভাবো," যথেষ্ট দৃঢ়তাৰে মই ক'লো।

মুকলি সাগৰখনত 'নটিলাছে' বায়ন্ন ডিগ্ৰী দ্ৰাঘিমাৰেই পোনে পোনে মেৰুৰ ফালে অগ্ৰসৰ হ'ল। ৬৭°৩০অৰপৰা ৯০° লৈকে চাৰে বাইশ ডিগ্ৰী অক্ষাংশ পাৰ হ'বলৈ তেতিয়াও বাকী। 'নটিলাছে' এক্সপ্ৰেছ ৰেল এখনৰ বেগত, প্ৰতি ঘণ্টাত ১৬ মাইল বেগত, আগ বাঢ়ি থাকিল। এই বেগত গৈ থাকিলে ৭০ ঘণ্টাত আমি মেৰু পাবগৈ লাগে।

গোটেই পৰিবেশটোৱেই এনে আচহুৱা আছিল যে ৰাতিটোৰ এভাগ আমি খিৰিকিৰ কাষতে কটাই দিলো! বৈদ্যুতিক লেম্পেৰে সাগৰ পোহৰ কৰি ৰখা হৈছিল, কিন্তু তাত আমি কোনো প্ৰাণীকে নেদেখিলো। এই বন্ধ পানীত মাছ নাথাকে, সিহঁতে এই বাটেৰে দক্ষিণ সাগৰৰপৰা ওলাই গৈ মুকলি মেৰু সাগৰ পায়। আমি বৰ বেগত গৈ আছিলো, তীখাৰ যানখনৰ কঁপনিয়ে সেই কথা মনত পেলাই দিছিল। ৰাতি দুই মান বজাত মই অলপ শোলো, কঁছেয়েও শুলে। যানখনৰ মাজভাগেৰে পাৰ হৈ যাওঁতে মই কেপ্টেইন নিমোক ক'তো দেখা নাপালো। তেওঁ পাইলটৰ কোঠাত থকা বুলিয়েই মোৰ অনুমান হ'ল। পিছদিনা, ১৯ মাৰ্চ তাৰিখে মই ৰাতিপুৱাই আকৌ প্ৰধান কক্ষ পালোগৈ। বৈদ্যুতিক 'লগ' চাই বুজিব পাৰিলো যে 'নটিলাছ'ৰ বেগ কমাই দিয়া হৈছে। যথেষ্ট বিবেচনা খটুৱাই যানখনৰ ৰিজাৰ্ভাৰ খুব লাহে লাহে খালী কৰি তাক লাহে লাহে পৃষ্ঠলৈ উঠি যাবলৈ দিয়া হৈছিল। মোৰ কলিজাই খৰকৈ ঢপঢপাইছিল। আমি বাৰু পানীৰ বাহিৰ ওলাই মেৰুৰ মুক্ত বায়ু পাম নেকি? ওঁহো! সাংঘাতিক জোকাৰণি এটাৰপৰা বুজিব পাৰিলো যে 'নটিলাছে' ওপৰৰ বৰফশিলা এটাৰ গাত খুন্দা মাৰিছে। বৰফশিলাটো যে তেতিয়াও যথেষ্ট ডাঠ হৈ আছিল সেই কথা বিৰাট শব্দটোৰপৰাই বুজিব পাৰিলো। আমি, ওলোটা দিশৰপৰা ধৰিলে, এহাজাৰ ফুটৰ গভীৰতাত 'আঘাত' কৰিছিলো। ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল এয়ে যে আমাৰ ওপৰত তিনিহাজাৰ ফুট বৰফ থাকিল, তাৰে এহাজাৰ ফুট থাকিল পানীৰ সীমাৰ ওপৰত। গতিকে, সীমাৰ ফালতকৈ ইয়াত বৰফশিলাটো বেছিহে ওখ। দিনটোত কেবাবাৰো 'নটিলাছে' চেষ্টা চলালে, কিন্তু বাৰে বাৰে ই ছিলিঙৰ দৰে থকা বৰফতহে খুন্দা মাৰিলে। 'নটিলাছ' পানীৰ

তললৈ সোমাই যাওঁতে বৰফশিলা যিমান ওখ আছিল, এতিয়া তাতকৈ দুগুণ ওখ আছিল। কেতিয়াবা ই ৯০০ গজৰ ওখ বৰফশিলা পালে, তাৰে ২০০ গজহে পানীৰ ওপৰ ওলাই আছিল। বিভিন্ন গভীৰতা যন্ত্ৰৰে টোকা কৰি মই পানীৰে গঠিত এই বৰফ শৃংখলৰ এটা ধাৰণা লাভ কৰিলো। সেই ৰাতি আমাৰ অৱস্থাৰ কোনো পৰিবৰ্তন নঘটিল। তেতিয়াও চাৰিশ আৰু পাচশ গজৰ ভিতৰতে বৰফশিলাবোৰৰ গভীৰতা আছিল। বৰফৰ বেধ কমি আহিছিল সচা, কিন্তু তথাপিও সাগৰৰ পৃষ্ঠ আৰু আমাৰ মাজত কিমান ব্যৱধান! তেতিয়া ৰাতি আঠ বাজিছিল। 'নটিলাছ'ৰ দৈনন্দিন নিয়মমতে চাৰি ঘণ্টা আগতেই বায়ু নতুন কৰি ল'ব লাগিছিল। উশাহত মোৰ বিশেষ একো কষ্ট হোৱা নাছিল অৱশ্যে। কেপ্টেইন নিমোৱে তেতিয়াও জমাত থকা অক্সিজেনত হাত দিয়া নাছিল। ৰাতি মোৰ টোপনিত বাৰে বাৰে ব্যাঘাত ঘটিল, কেতিয়াবা মই আশান্বিত হ'লো, কেতিয়াবা আতংকিত হৈ পৰিলো। কেবাবাৰো মই উঠি বহিলো। 'নটিলাছে' ওপৰ ওলাবলৈ বাৰে বাৰে চেষ্টা চলাই থাকিল। ৰাতি তিনি মান বজাত মই লক্ষ্য কৰিলো যে বৰফশিলাৰ তলৰ পৃষ্ঠটো মাত্ৰ ৫০ ফুট মানহে গভীৰ। তেতিয়া পানীৰ পৃষ্ঠৰপৰা আমি এশ পঞ্চাশ ফুট আঁতৰত। বৰফশিলাটো লাহে লাহে বৰফ-সমতল এখনলৈ পৰিবৰ্তিত হ'ল। মোৰ চকু মেনোমিটাৰৰপৰা আঁতৰাই নানিলো। আমি তেতিয়া কৌণিক দিশত পৃষ্ঠলৈ উঠি আছিলো। বৈদ্যুতিক পোহৰে আমাৰ চাৰিওফালে পোহৰাই তুলিছিল। বৰফশিলাটো ওপৰ আৰু তল দুয়োফালে ক্ৰমে এটলীয়া হৈ গৈছিল। মাইলৰ পাছত মাইল আমি আগ বাঢ়ি যোৱাৰ লগে লগে ইও ক্ৰমাৎ পাতল হৈ পৰিছিল। অৱশেষত, সেই স্মৰণীয় ১৯ মাৰ্চৰ দিনা প্ৰধান কক্ষৰ দুৱাৰ খোল খালে আৰু কেপ্টেইনক দেখা গ'ল। "আমি এতিয়া মুকলি সাগৰ পাইছো," তেওঁ ক'লে।

অধ্যায় ১২

দক্ষিণ মেৰু

মই প্লেটফৰ্মলৈ লৰ দিলো। এৰা! আমি মুকলি সাগৰ পাইছো। অ'ত ত'ত মাথো দুই-এটুকুৰা বৰফ আৰু দুই-একোটা বৰফশিলা। সমুখত বিশাল সাগৰ, আকাশত নানান চৰাই-চিৰিকতি, পানীৰ তলত বাৰেবৰণীয়া মাছ। গভীৰতা অনুসৰি ডাঠ নীলাৰপৰা জলফাই-সেউজীয়ালৈকে পানীৰ বিভিন্ন বৰণ। থাৰ্মোমিটাৰে শূন্যৰ ওপৰত তিনি ডিগ্ৰী ছেন্টিগ্ৰেড দেখুৱালে। বৰফশিলাটোৱে আবদ্ধ কৰি ৰখাৰ পাছত তুলনামূলকভাৱে এয়া যেন বসন্তহে এনে লাগিল। এতিয়াও আমাৰ উত্তৰ দিগন্তত বৰফশিলাটো দেখা গৈ আছিল।

"আমি এতিয়া মেৰু পাইছো নেকি?" মই কেপ্টেইনক সুধিলো, বুকুখন ঢপঢপাই থাকিল।
"ঠিক ক'ব নোৱাৰো," তেওঁ উত্তৰ দিলে। "দুপৰীয়া আমাৰ অৱস্থানৰ জোখ-মাখ ল'ম।"
"কিন্তু, এই কুঁৱলীৰ মাজেৰে সূৰ্য দেখা যাব জানো?" আকাশলৈ চাই মই ক'লো।
"সামান্য দেখা পালেই যথেষ্ট হ'ব," কেপ্টেইনে ক'লে।

দক্ষিণৰ ফালে দহ মাইল মান নিলগত এটা অকলশৰীয়া দ্বীপ দেখা গ'ল। দ্বীপটোৰ উচ্চতা এশ চাৰি গজ মান দেখা গ'ল। আমি তাৰ ফালে পৰি দিলো, অৱশ্যে সাৱধানে কাৰণ সাগৰত ক'ৰবাত পাৰো থাকিব পাৰে। এঘণ্টা পাছত আমি দ্বীপটোৰ ওচৰ পালো, দুঘণ্টা পাছত আমি তাৰ চাৰিওফালে ঘূৰিলো। দ্বীপটোৰ পৰিধি চাৰি-পাচ মাইলমান হ'ব। এটা ঠেক খালে এক বিশাল ভূখণ্ডৰপৰা ইয়াক পৃথক কৰিছে। সেই ভূখণ্ড

এখন মহাদেশো হ'ব পাৰে, তাৰ সীমা আমি দেখা পোৱা নাছিলো। এই ভূখণ্ডৰ অৱস্থিতিয়ে মৰিব প্ৰকল্পৰ সপক্ষেই সাক্ষ্য আগ বঢ়ালে। এই জ্ঞানী আমেৰিকানজনে কৈছিল যে দক্ষিণ মেৰু আৰু ১৬শ অক্ষাংশৰ মাজত ভাসমান বৃহৎ বৃহৎ বৰফৰ টুকুৰাই সাগৰ আৱৰি ৰাখিছে, উত্তৰ সাগৰত কিন্তু এনে নহয়। এই কথাৰ পৰাই তেওঁ এই সিদ্ধান্তলৈ আহে যে কুমেৰু বৃত্তৰ ভিতৰত এখন ডাঙৰ মহাদেশ আছে, কাৰণ বৰফশিলা মুকলি সাগৰত গঠিত হ'ব নোৱাৰে, কেৱল উপকূলতহে গঠিত হ'ব পাৰে। এই গণনা মতে বৰফে দক্ষিণ মেৰুত এটা বিৰাট আৱৰণ তৈয়াৰ কৰিছে, ইয়াৰ পৰিধি ২,৫০০ মাইলতকৈ কম নহ'ব। কিন্তু, তলিত লগাৰ ভয়ত 'নটিলাছ' গৈ পাহাৰ-পৰ্বত থকা এখণ্ড ভূমিৰপৰা তিনি কেব্‌ল মান দূৰতে ৰ'ল। নাও এৰি দিয়া হ'ল, কেপ্টেইন, যন্ত্ৰ-পাতি লোৱা তেওঁৰ দুজন মানুহ, কঁছেই, আৰু মই তাত গ'লো। তেতিয়া ৰাতিপুৱা দহ বাজিছিল। নেড লেণ্ডক মই ক'তো দেখা নাছিলো। নিশ্চয় কানাডিয়ানজনে দক্ষিণ মেৰুৰ অৱস্থিতি স্বীকাৰ কৰিব খোজা নাই। ব'ঠাৰে কেইচাবমান মৰাৰ পাছতে আমি বালি পালো। কঁছেয়ে মাটিলৈ জাপেই মাৰিব খুজিছিল, মইহে তাক ধৰি ৰাখিলো।

"মহাশয়," মই কেপ্টেইনক ক'লো, "এই মাটিত প্ৰথম খোজ দিয়াৰ সন্মান আপোনাৰহে।"

"হয় মহাশয়, মই যদি এই দক্ষিণ মেৰুত খোজ দিবলৈ দ্বিধা নকৰো, সেইটো এই কাৰণেহে যে এতিয়ালৈকে ইয়াত কোনো মানৱপ্ৰাণীয়ে খোজ দিয়া নাই," কেপ্টেইনে ক'লে।

এই বুলি কৈ তেওঁ বালিৰ ওপৰত লাহেকৈ জাপ মাৰি পৰিল। তেওঁৰ বুকু আবেগেৰে ভৰি পৰিল। তাত শৈল-অন্তৰীপ এটাত বগাই উঠি তেওঁ বুকুত হাতেৰে ক্ৰছ কৰি উৎসুক দৃষ্টিৰে চাই অলৰঅচৰ হৈ ৰ'ল। যেন তেওঁ সেইদৰে এই দক্ষিণাঞ্চলত অধিকাৰহে সাব্যস্ত কৰিলে। এইদৰে আবেগেৰে পাচ মিনিটমান কটাই দিয়াৰ পাছত তেওঁ আমাক ক'লে:

"ইচ্ছা কৰিলে আপোনালোকো আহিব পাৰে, মহাশয়।"

'নটিলাছ'ৰ মানুহ দুজনক নাৱতে এৰি কঁছেই আৰু মই বালিত নামি পৰিলো। বহু দূৰলৈকে আমি ৰঙা, ইটাৰ গুড়িৰ দৰে বালি, লাভা,

সাগৰফেণা আদি পালো। এয়া যে আগ্নেয়গিৰিৰপৰাই সৃষ্টি হৈছে সেই কথা প্ৰথম দৰ্শনতে মনলৈ আহে। ক'ৰবাত ক'ৰবাত ওলাই থকা ধোঁৱাৰ সৰু কুণ্ডলী একোটাৰপৰা গন্ধকৰ গোন্ধ ওলাইছিল। বুজা গ'ল যে ভিতৰৰ জুইৰ প্ৰসাৰী ক্ষমতা তেতিয়াও নোহোৱা হোৱা নাই। অৱশ্যে ওখ ঠাই এটুকুৰালৈ উঠি গৈ চাৰিওফালে চায়ো কেবামাইল ব্যাসাৰ্দ্ধলৈকে মই ক'তো আগ্নেয়গিৰিৰ চিন-চাব নেদেখিলো। দক্ষিণ মেৰু প্ৰদেশত জেমছ ৰছে, ১৬৭' দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ৭৭°৩২' অক্ষাংশত, এৰেবাছ আৰু টেৰৰ নামেৰে দুটা আগ্নেয়গিৰি পোৱাৰ কথা আমি জানো। এই নিৰিবিলি দেশত মাথোন কেইবিধমান উদ্ভিদহে মই দেখিবলৈ পালো। কিছুমান লাইকেন আৰু আনস্নিয়া মেলানোজেম্বাৰ কোনো কোনো প্ৰজাতিহে তাত ক'লা শিলৰ ওপৰত দেখিবলৈ পালো। দুটা কোৱাৰ্টজ খোলাৰ মাজত থকা এবিধ কোষ ডায়েটমাৰ অল্পবিকশিত অৱস্থা; সাতোৰমোনা থকা ৰঙা আৰু বেঙুনীয়া ফিউকাচ-টোৱে কোবাই সিহঁতক পাৰলৈ লৈ আহে, এইবোৰ অণুবীক্ষণিক উদ্ভিদ তাত আছিল। তাত কেতবোৰ মোলাক, মাছেল, লিম্পেট, কলিজাৰ দৰে আকৃতিৰ বিউকাৰ্ড আৰু বিশেষকৈ পাতল ছালেৰে গঠিত দেহ আৰু দুটা ঘূৰণীয়া খণ্ডেৰে গঠিত মূৰেৰে কেতবোৰ ক্লিঅ' আছিল। এক ইঞ্চি-চোৱা এক ইঞ্চি দীঘল হাজাৰ বিজাৰ উত্তৰীয় ক্লিঅ'ও মই তাত দেখিবলৈ পালো, একোটা তিমিয়ে সিহঁতৰ এখন জগত এবাৰতে গিলিব পাৰে। কেতবোৰ মনোমোহা টেৰোপদো মই তাত দেখা পালো। পাৰ আৰু দাঁতি-কাহৰৰ [illegible] এই সুন্দৰ সাগৰীয় পখিলাবোৰে জীৱন্ত কৰি তুলিছিল।

সাগৰীয় প্ৰাণীৰ ভিতৰত, একেবাৰে তলিত কেতবোৰ প্ৰবালৰ জোপোহা দেখিবলৈ পালো। জেমছ ৰছে দক্ষিণ মেৰু সাগৰৰ ১০০০ গজতকৈ বেছি দ অঞ্চলত এনে জোপোহা থকা বুলি কৈছিল। কিংফিচাৰ, এষ্টেৰিয়াড আৰু তৰা মাছো তাত আছিল। কিন্তু, তাৰ আকাশখনতহে আৰু অধিক প্ৰাণী দেখা গৈছিল। আকাশত নানা বিধৰ হাজাৰ-বিজাৰ চৰায়ে কলকলাই উৰি আছিল। শিলৰ ওপৰতো বহুতো চৰাই বহি আছিল। আমি পাৰ হৈ যাওঁতে সিহঁতে অকণো ভয় কৰা নাছিল, কেতবোৰে চিনাকিৰ দৰে আমাৰ ভৰিৰ ওচৰলৈকে আহিছিল। পানীত অতি বেগাই আহ-যাহ কৰা পেংগুইনো তাত আছিল। সিহঁতে খুব কোলাহল কৰি আছিল। চৰাইৰ ভিতৰত মই চিঅ'নিছ চৰায়ো

দেখিলো। পাৰৰ সমান ডাঙৰ, দীঘলঠেঙীয়া এই চৰাইবোৰৰ ঠোঁট শংকু আকৃতিৰ আৰু ইহঁতৰ চকু দুটা ৰঙা বৃত্ত একোটাৰ ভিতৰত থাকে। কঁছেয়ে তাৰে কেইটামান ধৰিলে, ইহঁতৰ মাংস অতি সুস্বাদু হয়। আকাশেদি এলবাট্ৰছো উৰি গ'ল (ইহঁতৰ ডেউকাৰ প্ৰসাৰ কমেও চাৰে চাৰি গজ হ'ব), ইহঁতক সাগৰৰ শগুণ বোলা হয়। কিছুমান পেট্ৰেল চৰাই দেখা পালো; বুকুকাল বগা ক'লা, হাইঁৰ দৰে চৰাই ডেমিয়াৰো দেখা পালো। তাৰ পাছত বগা, ৰঙচুৱা, নীলা আদি নানা ধৰণৰ পেট্ৰেল দেখা পালো। সেইবোৰ ইমান তেলীয়া আছিল যে মই কঁছেইক এই বুলিয়েই ক'লো যে ফেৰো দ্বীপৰ অধিবাসী সকলে মাথো তাত সলিতা এডাল দি জুই লগাই দিলেই হৈ গৈছিল।

"আৰু অলপ পাছতে সিহঁত প্ৰকৃত চাকিয়েই হৈ পৰিব তাৰ পাছত আৰু আমি প্ৰকৃতিয়ে সিহঁতক আগতীয়াকৈ সলিতা লগাই দিয়াৰ কথাটো আশা কৰিব নোৱাৰিম," কঁছেয়ে ক'লে।

এমাইল মান আগত পানীৰ চৰাইৰ বাহৰ দৰে বস্তু কিছুমান আছিল। সেয়া সিহঁতৰ কণী পৰা ঠাই। তাৰপৰাও বহুতো চৰাই ওলাই অহা আমি দেখিবলৈ পাইছিলো। কেপ্টেইন নিমোৱে তাৰে এশমান চিকাৰ কৰিলে। সিহঁতে গাধৰ দৰে বেবাইছিল, সিহঁতৰ আকাৰ আছিল হাঁহটোৰ সমান, গাৰ ৰং ক'লা, তলফালে বগা, ডিঙিত আছিল এডাল হালধীয়া ৰেখা। শিল দলিয়াই সিহঁতক মাৰিব পৰা হৈছিল, কাৰণ সিহঁতে কেতিয়াও ওলাবৰ চেষ্টা কৰা নাছিল। কিন্তু, কুঁৱলী আঁতৰি যোৱা নাছিল, এঘাৰ বজাতো বেলি উঠাৰ কোনো আশাই দেখা যোৱা নাছিল। সেইবাবে মোৰ বৰ বেয়া লাগিছিল। সূৰ্য নুঠিলে আমি পৰ্যবেক্ষণ চলাব নোৱাৰো। তেতিয়া হ'লে আমি যে মেৰু আহি পাইছো সেই কথাকেইনো কেনেকৈ জানিম? মই কেপ্টেইন নিমোৰ ওচৰলৈ গ'লো, তেওঁ ডাঙৰ শিল এটাত আওজি নীৰৱে আকাশৰ ফালে চাই আছিল। তেওঁক অধৈৰ্য আৰু বিৰক্ত হোৱা যেন লাগিছিল। কিন্তু, তেওঁ কিয়েইবা কৰিব পাৰে! এই দুৰ্দম আৰু ক্ষমতাশালী মানুহজনে সাগৰক শাসন কৰিলেও সূৰ্যকতো নোৱাৰে। দুপৰীয়া হ'ল, কিন্তু আকাশত ক'তো দিনৰ পোহৰ মণ্ডল দেখা নগ'ল। কুঁৱলীৰ মাজেৰে সূৰ্যৰ অৱস্থানটো বুজাত টান হৈ পৰিল। অলপ পাছতে কুঁৱলীবোৰ তুষাৰত পৰিণত হ'ল।

“কালিলৈকে অপেক্ষা কৰিব লাগিব,” শান্ত স্বৰত কেপ্টেইনে ক'লে। আমি 'নটিলাছ'লৈ উভতি আহিলো।

কুঁৱলীৰ ৰাজত্ব পিছদিনালৈকে চলি থাকিল। প্লেটফৰ্মত থকাটো টান হৈ পৰিল। মেৰু প্ৰদেশলৈ চলোৱা এই যাত্ৰাৰ সময়ত মই ঘটনা-প্ৰবাহৰ টোকা লৈ থকা প্ৰধান কক্ষটোৰপৰাই পেট্ৰেল আৰু এলবেট্ৰছবোৰে ভীষণ ধুমুহাৰ মাজত খেলি থকাৰ কোঢ়াল মোৰ কাণত পৰিল। 'নটিলাছ' একে ঠাইতে বৈ নাথাকিল। আবেলিৰ আকাশৰ পৰা সূৰুযে ছুটিয়াই দিয়া পোহৰতে যানখন পাৰে পাৰে আৰু দহ মাইল মান দক্ষিণলৈ গ'ল। পিছদিনা, ২০ মাৰ্চ তাৰিখে, তুষাৰ নোহোৱা হৈছিল। ঠাণ্ডা অলপ বেছি আছিল, থাৰ্মোমিটাৰে শূন্যৰ দুই ডিগ্ৰী তলত উষ্ণতা দেখুৱাইছিল। লাহে লাহে কুঁৱলীৰ তৰপবোৰ নোহোৱা হৈ যাবলৈ ধৰিলে। মোৰ মনত আশা হ'ল যে আমি পৰ্যবেক্ষণ চলাব পাৰিম। কেপ্টেইন নিমোৱে তেতিয়াও দেখা নিদিয়া দেখি কঁছেই আৰু মই নাৱত উঠি মাটি পালোগে। মাটিত আগ্নেয়গিৰিৰ অগ্ন্যুৎপাতৰ চিন হিচাপে লাভা, স্কৰিয়া, বেছল্ট আদি য'তে ত'তে পৰি আছে, কিন্তু এইবোৰ উলিয়াই দিয়া আগ্নেয়গিৰিটোৰ চিন-চাবহে মই ক'তো দেখা নাপালো। নামনি অংশৰ দৰে এই অঞ্চলটোতো অসংখ্য চৰাই-চিৰিকতি দেখিবলৈ পালো। কিন্তু, চৰাইত বাহিৰেও ইয়াত সাগৰীয় স্তন্যপায়ী জীৱৰ জাকো দেখিবলৈ পালো। কোমল কোমল চকুৰে সিহঁতে আমাৰ ফাল চাই আছিল। কেবাবিধো ছিল মই তাত দেখা পালো। কেতবোৰ মাটিৰ ওপৰত, কেতবোৰ বৰফৰ ওপৰত পৰি আছিল। আন কেতবোৰে আকৌ পানীত ওলোলা সোমোলা কৰি আছিল। আগতে কেতিয়াও মানুহৰ সংস্পৰ্শলৈ নহা বাবে সিহঁতে আমাক দেখি একো ভয় নকৰিলে। মোৰ ভাব হ'ল যে তাত কেবাশও জাহাজৰ বাবে খোৰাক পোৱা যাব।

“মহাশয়, আপুনি বাৰু মোক এই প্ৰাণীবোৰৰ নাম ক'বনে?” কঁছেয়ে সুধিলে।

“এইবোৰ হ'ল ছিল আৰু মৰ্ছ।”

তেতিয়া ৰাতিপুৱা আঠ বাজিছিল। সূৰ্যটো ভালদৰে পৰ্যবেক্ষণ কৰিবৰ বাবে তেতিয়াও চাৰিঘণ্টা পৰ বাকী। থিয় গ্ৰেণাইটীয় পাৰত সৃষ্টি হোৱা ভাঙৰ অথাৎ এটাৰ পিনে মই আগ বাঢ়ি গ'লো। তাত গৈ দেখিলো হাজাৰ হাজাৰ সাগৰীয় স্তন্যপায়ীয়ে মাটি আৰু বৰফ ঢাকি ধৰিছে। ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে

মই নেপচুনৰ এই বিপুল সংখ্যক পোহনীয়া জীৱ দেখাৰ সৌভাগ্য হোৱা ৰূপকথাৰ গৰখীয়া বুঢ়া প্ৰটেয়াছক যেন তাত বিচাৰিলো। আন প্ৰাণীবোৰতকৈও ছীলবোৰে কিছুমান সুকীয়া সুকীয়া চকুত পৰা দল সাজি ৰাখিছিল। তাত আছিল মতা আৰু তিৰোতাৰ দল ক'ৰবাত পৰিয়ালৰ দেউতাকটোৱে পৰিয়ালটোৰ ওপৰত চকু ৰাখিছে, মাকটোৱে পোৱালীবোৰক গাখীৰ খুৱাইছে, কেতবোৰ পোৱালীয়ে দুই এখোজ দিব পৰা হৈছেই। এঠাইৰপৰা আনঠাইলৈ যাবলৈ হ'লে সিহঁতে গাটো কোঁচাই সামান্য জাপ একোটা মাৰে, সিহঁতৰ অসম্পূৰ্ণ বাজে এই কামত সহায় কৰে। সিহঁতৰ আচল থকা ঠাই হ'ল পানী, পানীত সিহঁতে ৰাজহাড়ডাল ভাঁজ-ভুঁজ খুৱাই আহ-যাহ কৰিব পাৰে, মিহি ছাল আৰু পতা থকা ভৰিয়ে সিহঁতক এই কামত সহায় কৰে। মাটিৰ ওপৰত বৈ থকা অৱস্থাত ইহঁতক বৰ ধুনীয়া দেখি। কোনো ধুনীয়া মহিলায়েই সৌন্দৰ্যত ইহঁতক পৰাভূত কৰিব নোৱাৰে। ইহঁতৰ বাংময় দৃষ্টি, স্পষ্ট বিলাসী চকু, মনোমোহা ভংগী আৰু কবিতা কবিতা লগা আচৰণ দেখি পুৰণিকালৰ লোকসকলে ইহঁতৰ মতাবোৰক জলদেৱতা আৰু তিৰোতাবোৰক জলকুঁৱৰী বুলি ভাবিছিল। এই তিমিগণীয় প্ৰাণীবোৰৰ মস্তিষ্কৰ খণ্ডবোৰৰ উচ্চ গঠন মন কৰিবলৈ মই কঁছেইক ক'লো। মানুহত বাহিৰে আন কোনো স্তন্যপায়ী প্ৰাণীৰে মস্তিক ইমান ডাঙৰ নহয়। শিকালে ইহঁতেও বহুতো শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। আন বহুতো প্ৰকৃতিবিদৰ লগতে ময়ো ভাবো যে ভালদৰে শিকাই ল'লে ইহঁতক মাছ মাৰোতে সহায়ক হিচাপে (চিকাৰী কুকুৰৰ দৰে) কামত লগাব পৰা যাব। ছীলবোৰৰ বেছিভাগেই শিল বা বালিত শুই আছিল। ছীলবোৰৰ বাহ্যিক কাণ নাই (অ'টাৰবোৰৰ কাণ কিন্তু চকুত পৰা)। মই কেবাবিধো ষ্টেনোৰিংকি সিহঁতৰ মাজত দেখা পালো। সিহঁত দীঘলে প্ৰায় তিনি গজ, সিহঁতৰ গাত বগা তৰপ একোটা আছিল আৰু সিহঁতৰ মূৰ আছিল কুকুৰৰ মূৰৰ দৰে, সিহঁতৰ দুয়ো পাৰিতে দাঁত আছিল চাৰিটাকৈ কৃন্তক দন্ত আৰু দুটা ৰদনক দন্ত। মাজে মাজে একোটা সাগৰীয় হাতীয়ে আহ-যাহ কৰি আছিল; এইবোৰো আছিল এবিধ ছীলেই। ইহঁতৰ গা চুটি, ভাঁজ-ভুঁজ লগাব পৰা বিধৰ। এই প্ৰজাতিৰ ডাঙৰ-দীঘলবোৰৰ গাৰ বেৰ কুৰি ফুট মানলৈকে হ'ব আৰু সিহঁত দীঘলে চাৰে দহ গজ পৰ্যন্ত হ'ব। আমি ওচৰ চপাতো সিহঁতে মুঠেই লৰচৰ নকৰিলে।

"এই প্ৰাণীবোৰৰপৰা ভয় আছে নে নাই?" কঁছেয়ে সুধিলে।

“নাই। আমি যেতিয়ালৈকে ইহঁতক আক্ৰমণ নকৰো, তেতিয়ালৈকে ইহঁতে একো নকৰে। পোৱালীবোৰৰ কোনোবাই অনিষ্ট কৰিব খুজিলেহে খণ্ডত ইহঁত একো-নাই হৈ পৰে, তেতিয়া ইহঁতে নাও একোখনো ভাঙি টুকুৰা-টুকুৰ কৰিব পাৰে।”

“সেইটোতো কৰিবই”, কঁছেয়ে ক’লে।

“এৰা, নকৰিব কিয়?”

আৰু ছমাইল আগুৱাই গৈ আমি এটা শৈল অন্তৰীপ পালো। ই অথাৎটোক দক্ষিণা বতাহৰপৰা ৰক্ষা কৰি আহিছে। তাৰ সিফালৰপৰা বহুতো জন্তুৱে ঘঁাহ পাগুলাৰ দৰে শব্দ ভাহি আহিল।

“বঢ়িয়া! ষাডৰ সমলয়!” কঁছেযে ক’লে।

“নহয় নহয়, মৰ্ছৰ সমলয়হে।”

“সিহঁতে বোধহয যুজ কৰিছে!”

“সিহঁতে যুঁজ কৰিছে বা খেলিছে।’

আমি ক’লা শিলবোৰ বগাবলৈ আৰম্ভ কৰি দিলো। অ’ত ত’ত আমি উজুটি খালো। তদুপৰি, বৰফৰ তৰপে শিলবোৰ পিছল কৰি ৰখাত আমি কেবাবাৰো পিছলো খালো। কেবাবাৰো এনেদৰে পিছলি পৰাত মোৰ কঁকালতো বিষ হ’ল। কঁছেই সদায়ে বেছি জ্ঞানী আৰু বেছি স্থিৰ গম্ভীৰ। সি এবাৰো উজুটি বা পিছল খোৱা নাছিল। সি ক’লে:

“মহাশয়, আপুনি যদি দয়া কৰি দীঘল দীঘল খোজ দিয়ে, তেনেহ’লে দেহৰ সমতা ৰাখিবলৈ সুবিধা পাব।”

শৈল অন্তৰীপটোৰ উচ্চ শ্ৰেণী এটাত উপস্থিত হৈ মই মৰ্ছেৰে ঢাক খাই থকা বিশাল সমভূমি এখন দেখিবলৈ পালো। সিহঁতে ইটোৱে সিটোৰ লগত খেলা-ধূলা কৰি আছিল। আমি শুনা সেই শব্দবোৰ খণ্ডৰ শব্দ নাছিল, আনন্দৰহে আছিল।

এই আচৰিত প্ৰাণীবোৰৰ কাষেৰে যাওঁতে মই সিহঁতক লাহে-ধীৰে অধ্যয়ন কৰিব পাৰিলো, কাৰণ সিহঁত আমাক দেখি আঁতৰি নগ’ল। সিহঁতৰ ছাল ডাঠ আৰু খহটা, হালধীয়াৰপৰা ৰঙাৰ মাজতে তাৰ ৰং; সিহঁতৰ চুলি চুটিও,

কমো। সিহঁতৰ কেতবোৰ চোৰা চাৰি গজ দীঘল আছিল। এই প্ৰাণীবোৰ সিহঁতৰ একে শ্ৰেণীৰে উত্তৰৰ প্ৰাণীবোৰতকৈ শান্তও আছিল আৰু সিহঁতৰ দৰে ভয়াতুৰো নাছিল। সিহঁতে সিহঁতৰ থকা ঠাইখিনিৰ চাৰিওফালে কোনো চন্তৰী ৰখা নাছিল। মৰ্ছৰ নগৰীখন চোৱাৰ পাছত মই উভতি যাবলৈকে ইচ্ছা কৰিলো। তেতিয়া এঘাৰ বাজিছিল আৰু কেপ্টেইন নিমোৱে যদি সেই পৰিবেশটো পৰ্যবেক্ষণ চলোৱাৰ উপযোগী বুলি ভাবে, তেনেহ'লে সেই সময়ত তাত ময়ো উপস্থিত থাকিব খুজিছিলো। সেই থিয় গৰাৰ চূড়াৰপৰা ওলাই যোৱা এটা ঠেক বাটেৰে আমি আগবাঢ়িলো। চাৰে এঘাৰ বজাত আমি আগতে নাৱৰপৰা নমা ঠাইখিনি পালো। কেপ্টেইনে নাৱত আহি তেতিয়া পাৰ পাইছে। তেওঁ বেছল্ট এছটাৰ ওপৰত বৈ আছিল, তেওঁৰ কাষত আছিল যন্ত্ৰটো। উত্তৰ দিগন্তত সূৰ্যটোৱে তেতিয়া দীঘল ৰেখা এডাল টানিছিল। কেপ্টেইনে সেই ফাললৈকেই চাই আছিল। তেওঁৰ কাষতে থিয় হৈ কোনো কথা নোকোৱাকৈ মই বৈ থাকিলো। দুপৰ হ'ল। কিন্তু, আগদিনাৰ দৰে সিদিনাও সূৰ্য নোলাল। বৰ দুৰ্ভাগ্যৰ কথা। আমি তেতিয়াও কোনো পৰ্যাবেক্ষণ ল'ব পৰা নাই। কাইলৈৰ ভিতৰতে যদি কিবা এটা কৰিব পৰা নহয়, তেনেহ'লে পৰ্যবেক্ষণ চলোৱাৰ আশায়েই আমি এৰি দিব লাগিব। সিদিনা আছিল ২০ মাৰ্চ। পিছদিনা ২১ মাৰ্চ তাৰিখে মহা বিষুবৰ দিন। তাৰ পাছত ছমাহলৈ সূৰ্যটো দিগন্তৰ তলত থাকিব, মেৰুলৈ ছমহীয়া ৰাতি নামি আহিব। ছেপ্টেম্বৰৰ বিষুবীয় দিনৰপৰা সূৰ্য উত্তৰ দিগন্তৰপৰা উঠি আহি ২১ ডিছেম্বৰলৈ ক্ৰমাগতভাৱে দীঘলকৈ বক্ৰ আঁকি যায়। ২১ ডিছেম্বৰৰ অয়নান্তৰপৰা ই আকৌ নামি যাবলৈ ধৰে। কাইলৈ ই দক্ষিণ মেৰু অঞ্চলত শেষ ৰশ্মি পেলাব। মই মোৰ মনৰ শংকাৰ কথা কেপ্টেইন নিমোক ক'লো।

"আপুনি একেবাৰে ঠিক কথাকে কৈছে, মঁছিঅ' এৰোনা", তেওঁ ক'লে।

"কাইলৈ যদি সূৰ্যৰ উচ্চতা ল'ব নোৱাৰো, তেনেহ'লে আৰু ছমাহলৈকে নোৱাৰিম। কিন্তু, যিহেতু দৈৱই ঠিক ২১ মাৰ্চৰ দিনাই মোক এই সাগৰলৈ আনিছে, সেইবাবে যদি আমি ১২ বজাত সূৰ্যটো দেখা পাওঁ তেতিয়াহ'লেই আমাৰ অৱস্থান সহজে জানিব পাৰিম।"

"কেনেকৈ কেপ্টেইন?"

"কাৰণ, তেতিয়া দিনৰ মধ্যাহ্নে এনে দীৰ্ঘ [illegible] সৃষ্টি কৰে যে দিগন্তৰ

ওপৰত সূৰ্যৰ উচ্চতা সঠিক নিৰ্ণয় কৰাটো টান হৈ পৰে। যন্ত্ৰপাতিৰ পাঠৰ পৰা তেতিয়া যথেষ্ট ভুল তথ্য পোৱা যায়।”

“তেনেহ'লে আমি কি কৰিম?”

“মই মাথো মোৰ ক্ৰনোমিটাৰটোহে ব্যৱহাৰ কৰিম”, কেপ্টেইন নিমোৱে উত্তৰ দিলে। কাইলৈ, ২১ মাৰ্চ তাৰিখে, প্ৰতিসৰণৰ কথা ধৰিও, যদি সূৰ্যৰ কাঁহীখন উত্তৰ দিগন্তৰেখাই ঠিক কাটি যায়, তেনেহ'লে বুজিব পাৰিম যে মই দক্ষিণ মেৰুত আছো।”

“ঠিক কথা!” মই ক'লো। “কিন্তু এই মন্তব্যটো গাণিতিকভাৱে শুদ্ধ নহয়। কাৰণ, মহাবিষুব ঠিক দুপৰীয়া সময়তে নহয়।”

“কথাটো ঠিক, মহাশয়! কিন্তু, ভুল মাথো এশ গজ মানৰহে হ'ব। তাতকৈ শুদ্ধ হিচাপ আমাক নালাগেও। কাইলৈ দেখা হ'ব তেনেহ'লে!”

কেপ্টেইন নিমো জাহাজলৈ উভতি গ'ল। কঁচেই আৰু মই পাৰটো ভালদৰে চাবলৈ বুলি থাকি গ'লো। পাচ বজালৈকে আমি পৰ্যবেক্ষণ আৰু অধ্যয়ন চলাই গ'লো। তাৰ পাছত মই শুবলৈ গ'লো। অৱশ্যে শোৱাৰ আগতে ভাৰতীয় মানুহৰ দৰে প্ৰাৰ্থনা কৰি সেই বিকিৰক মণ্ডলটোৰ কৃপা বিচাৰিলো। পিছদিনা, ২১ মাৰ্চ তাৰিখে, ৰাতিপুৱা ৫ বজাতেই মই প্লেটফৰ্মলৈ উঠি গ'লো। তাত কেপ্টেইন নিমোক পালোগৈ।

“বতৰ অলপ পোহৰ পোহৰ হৈছে, মোৰ অকমান আশা হৈছে। ব্ৰেকফাষ্টৰ পাছত আমি পাৰলৈ গৈ পৰ্যবেক্ষণৰ বাবে ঠাই এটুকুৰা বাচি ল'ম”, কেপ্টেইনে ক'লে।

সেই কথা ঠিক হোৱাৰ পাছত মই নেড লেণ্ডক বিচাৰিলো। তেওঁকো মই লগত লৈ যাব খুজিছিলো। কিন্তু আকোৰগোজ কানাডিয়ানজন লগত যাবলৈ মান্তি নহ'ল। তেওঁ দিনক দিনে কথা কমকৈ কোৱা কৰিছে আৰু তেওঁ আজিকালি খঙতে থাকে। আচলতে, তেওঁ আকোৰগোজ হোৱাত মই একো বেয়াও নাপালো। কাৰণ, পাৰত বহুতো ছিল আছে, গতিকে এই অবিবেচক মাছমৰীয়াজনক বেছি লোভ দেখুওৱাটো উচিত নহ'ব। ব্ৰেকফাষ্টৰ পাছতে আমি পাৰলৈ যাত্ৰা কৰিলো। ৰাতি ‘নটিলাছ’ আৰু কেইমাইলমান উজাই গৈছিল। পাৰৰপৰা ই পুৰা এক লীগ আঁতৰত আছিল। পাৰত প্ৰায় পাচশ গজ ওখ, জোঙা শৃংগ এটা দেখা গৈছিল।

নাৱত মোৰ লগত কেপ্টেইন নিমো আৰু জাহাজৰ দুজন চালকো গৈছিল। তাত বাহিৰেও তাত ক্ৰ'নামিটাৰ, দূৰবীণ আৰু বেৰোমিটাৰ এই তিনিটা যন্ত্ৰ নিয়া হৈছিল। পাৰ হওঁতে মই বহুতো তিমি দেখিবলৈ পালো। তাত দক্ষিণ অঞ্চলত সাধাৰণতে পোৱা তিনিটা বিধৰ তিমি আছিল। এবিধ আছিল তিমি বা ইংৰাজীৰ 'আচল তিমি', ইহঁতৰ পিঠিৰ বাজ নাছিল। আন এবিধ হ'ল কুজা তিমি বা বেলিনোপ্টেৰন, ইহঁতৰ বুকুত ফুটা ফুটা থকা আৰু বাজ বগা। তৃতীয়বিধ হ'ল পিঠিত বাজ থকা হালধীয়া বঙচুৱা বৰণৰ তিমি, ইহঁত তিমি জাতিৰ ভিতৰতে আটাইতকৈ জীৱন্ত প্ৰাণী। এই তিমিবোৰ থকা বুলি বহুত দূৰৰেপৰাই উমান পোৱা যায়। কাৰণ, ইহঁতে পানীৰ বহু ওপৰলৈ বায়ু আৰু ভাপৰ ফোৱাৰা মাৰি পঠায়। ইহঁতে জাক পাতি গা মেলাই ফুৰিছিল। দক্ষিণ মেৰুৰ এই সাগৰত তিমিবোৰে চিকাৰীৰ আক্ৰমণৰপৰা আঁতৰত নিৰাপদে বসবাস কৰিছিল। তাত বাহিৰেও ছালপাৰ দীঘল বগা ৰেখা আৰু নল-ইকৰাৰ মাজত ওপঙি থকা মেডুছাবোৰে মোৰ চকুত পৰিছিল।

ন বজাত আমি মাটিত নামিলো। আকাশখন লাহে লাহে পোহৰ হৈ আহিছিল, ডাৱৰবোৰ দক্ষিণৰ ফালে গৈ আছিল আৰু কুঁৱলীবোৰে পানীৰ চেঁচা পৃষ্ঠ এৰি গুচি যাবলৈ ধৰিছিল। কেপ্টেইন নিমো শৃংগটোৰ ফালে গ'ল, তাতেই নিশ্চয় তেওঁ বীক্ষণাগাৰ পাতিব খুজিছে। জোঙা লাভা আৰু পিউমিছ শিলবোৰৰ ওপৰেৰে বগাই যোৱাটো বেছ কষ্টকৰ কাম আছিল। তদুপৰি, ফাটবোৰৰপৰা ওলাই থকা ধোঁৱাই ঠাইখিনি গন্ধকৰ গোন্ধেৰে ভৰাই তুলিছিল। কেপ্টেইন মাটিত খোজ কঢ়াত অনভ্যস্ত হ'লে কি হ'ব, তেওঁ এনে বেগেৰে পাহাৰ বগাবলৈ লাগি গ'ল যে কোনোবা চিকাৰীয়ে দেখা পোৱা হ'লে তেওঁক ঈৰ্ষাই কৰিলেহেঁতেন। আমাৰ শৃংগটো পাওঁতে দুঘণ্টামান লাগিল। শৃংগটো বেছল্ট আৰু পৰফাইৰাইটেৰে তৈয়াৰী। তলত আমি বিশাল সাগৰ এখন দেখা পালো। উত্তৰফালে সাগৰৰ সীমাই আকাশ চুইছে। আমাৰ ভৰিৰ তলত উজ্জ্বল বগা সমতল। মূৰৰ ওপৰত শেঁতা নীল বৰণীয়া আকাশ, ক'তো কুঁৱলী নাই। উত্তৰফালে সূৰ্যৰ কাঁহীখন জুইৰ গোলক এটা যেন দেখা গৈছে। তাক দিগন্তৰেখাই কাটি পেলাইছে। পানীৰ পৃষ্ঠৰপৰা শ শ পানীৰ ফোৱাৰা ওপৰ উঠিছে। দূৰত 'নটিলাছ'খনক

শুই থকা তিমি এটা যেন দেখা গৈছে। আমাৰ পিছফালে, দক্ষিণ আৰু পূৱৰ ফালে, শিল আৰু বৰফৰ খণ্ডৰে আবৰা এখন বিৰাট পথাৰ। তাৰ সীমা ক'ত তাক কোৱাৰ সাধ্য নাই। শৃংগটো পোৱাৰ পাছত কেপ্টেইন নিমোৱে সাৱধানে বেৰোমিটাৰটোৰ গড় উচ্চতা ল'লে। কাৰণ পৰ্যবেক্ষণ লওঁতে সেই কথাও বিবেচনা কৰিব লাগিব। পোনে বাৰ বজাত সূৰ্যটোক প্ৰতিসৰণৰ জৰিয়তে সোণালী কাঁহী এখন যেন দেখা গ'ল। তাৰ শেষ ৰশ্মি তেতিয়া মানুহে আগতে কেতিয়াও ভৰি নেপেলোৱা এই ৰাজ্যখনত আহি পৰিছিল প্ৰতিসৰণ শুদ্ধ কৰা লেন্স আৰু দাপোণৰ সহায়ত কেপ্টেইন নিমোৱে দীঘলীয়া কৰ্ণেৰে লাহে লাহে দিগন্তত বুৰি যাবলৈ ধৰা সূৰ্যটোলৈ চাই থাকিল। মই ক্ৰনোমিটাৰটো ধৰি থাকিলো। মোৰ বুকুৰ ঢপঢপনি বাঢ়ি গ'ল। যদি সূৰ্যৰ কাঁহীখনৰ আধা বুৰি যাওঁতে বাৰ বাজে, তেনেহ'লে ঠিক মেৰুত আছো।

“বাৰ!” মই চিঞৰি উঠিলো।

“দক্ষিণ মেৰু!’ মোলৈ লেন্সখন আগবঢ়াই দি গভীৰ সুৰত কেপ্টেইনে ক'লে। লেন্সেৰে চাই দেখিলো দিগন্তৰেখাডালে সূৰ্যৰ কাঁহীখন ঠিক দুফাল কৰিছে।

শৃংগটো বৰ্ণাঢ্য কৰি তোলা শেষ ৰশ্মিবোৰৰ ফালে মই চালো। শৃংগটোৰ ফাললৈ লাহে লাহে ছাঁ এটা উঠি আহিছে। সেই সময়ত মোৰ কান্ধত হাত থৈ কেপ্টেইন নিমোৱে ক'লে:

“মই, কেপ্টেইন নিমোৱে, আজি ১৮৬৮ চনৰ মাৰ্চ মাহৰ ২১ তাৰিখে, নবৈৰ ডিগ্ৰীত থকা এই দক্ষিণ মেৰু পাইছো, আৰু মই জ্ঞাত মহাদেশসমূহৰ এক ষষ্ঠাংশ পৰিমাণৰ গোলকৰ এই অংশটো অধিকাৰ কৰিছো।”

“কাৰ নামত, কেপ্টেইন?”

“মোৰ নিজৰ নামত, মহাশয়!”

এইবুলি কৈ কেপ্টেইন নিমোৱে এখন ক'লা পতাকা উত্তোলন কৰিলে। তাত সোণেৰে ‘N’ আখৰটো লিখা আছিল। তাৰ পাছত দিনৰ পোহৰৰ মণ্ডলটোৰ শেষ ৰশ্মিকণৰ ফালে চাই তেওঁ চিঞৰি উঠিল:

“বিদায় সূৰ্য! উদ্ভাসিত মণ্ডল তুমিও অদৃশ্য হৈ পৰা! মুক্ত সাগৰৰ তলিত লুকাই পৰি মোৰ এই নতুন ৰাজ্যখনলৈ ছমহীয়া ৰাতিৰ ছাঁ মেলি দিয়া।”

অধ্যায় ১৩

দুৰ্ঘটনা নে ঘটনা

পিছদিনা, ২২ মাৰ্চ তাৰিখে, ৰাতিপুৱা ৬ বজাত তাৰপৰা উভতি যোৱাৰ প্ৰস্তুতি চলোৱা হ'ল। গধূলিৰ শেষ পোহৰকণ তেতিয়া ৰাতিৰ বুকুত সোমাই পৰিব ধৰিছে। তেতিয়া ভীষণ ঠাণ্ডা পৰিছিল। আকাশত নক্ষত্ৰ-মণ্ডলীবোৰ অতি স্পষ্টভাৱে দেখা গৈছিল। শিৰোবিন্দুত দক্ষিণ 'মেৰুৰ ভালুক' 'ছাদাৰ্ন ক্ৰছ' উজ্জ্বল হৈ আছিল। থাৰ্মোমিটাৰে শূন্যৰ বাৰ ডিগ্ৰী তলত উষ্ণতা দেখুৱাইছিল, বতাহ এজাক বৈ আহিলে গাত বিন্ধি দিয়া যেন লাগিছিল। মুকলি পানীত বৰফৰ ছটা বাঢ়ি আহিছিল। চাৰিওফালে সাগৰখন একে একে দেখা গৈছিল। বুজা গৈছিল যে শীতৰ ছমাহে এই মেৰুৰ সাগৰ বৰফেৰে ঢাক খাই থাকে, তালৈ তেতিয়া অহাটো অসম্ভৱ তেতিয়া বাৰু তিমিবোৰৰ কি হয়? সিহঁত নিশ্চয় বসবাসৰ উপযোগী অঞ্চল বিচাৰি বৰফশিলাৰ তললৈ গুচি যায়। ছিল আৰু মৰ্ছবোৰ অতি উৎকট জলবায়ুতো তিষ্ঠি থাকিব পাৰে; গতিকে সিহঁতে এই বৰফৰ উপকূলবোৰতে ৰৈ যায়। এই প্ৰাণীবোৰে সহজাতভাৱেই বৰফত ফুটা কৰি তাক মুকলি কৰি ৰাখে। উশাহ ল'বৰ বাবে সিহঁত এই ফুটাবোৰলৈ আহে। চৰাই-চিৰিকতিবোৰেও এই শীতত তিষ্ঠিব নোৱাৰি উত্তৰলৈ প্ৰব্ৰজন কৰে। ছিল আৰু মৰ্ছবোৰেই তেতিয়া এই মেৰুপ্ৰদেশৰ অধিকাৰী হৈ পৰে। বিজাৰ্ভাৰবোৰ পানীৰে লাহে লাহে পূৰোৱা হ'ল আৰু 'নটিলাছ' লাহে লাহে তললৈ নামি গ'ল। ১০০০ ফুটৰ গভীৰতা পোৱাৰ পাছত ইয়াৰ স্ক্ৰু চলিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে আৰু ই ঘণ্টাত ১৫ মাইল বেগত পোনে পোনে উত্তৰলৈ যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে। ৰাতি ই বিৰাট বৰফশিলা এটাৰ তল পালে। ৰাতি তিনি বজাত তীব্ৰ জোকাৰণি এটাই মোক সাৰ পোৱাই দিলে। বিচনাতে বহি মই কাণ পাতি ৰ'লো। এনেতে মই

কোঠাটোৰ মাজত ছিটিকি পৰিলো। খুন্দা খাই 'নটিলাছ' তীব্ৰবেগে উভতি আহিছিল। খেপিয়াই খেপিয়াই বেৰৰ কাষ পালো আৰু চিৰিৰে খেপিয়াই খেপিয়াই গৈ প্ৰধান কক্ষটো পালো। দীপ্তিমান ছিলিংখনে কক্ষটো পোহৰাই ৰাখিছিল। কোঠাটোৰ আচবাব-পাতি ছেদেলিভেদেলি হৈ পৰিছে। সৌভাগ্য বশতঃ খিৰিকিবোৰ টানকৈ লগোৱা বাবে তাৰ একো হোৱা নাই। জাহাজৰ দক্ষিণফালৰ ছবিবোৰ, জাহাজখন হেলনীয়া হোৱা বাবে কাগজত লাগি ধৰিছে, আনফালৰ ছবিবোৰ আকৌ বেৰৰপৰা এফুটমান দূৰত ওলমি আছে। 'নটিলাছ' দক্ষিণৰফালে কাতি হৈ স্থিৰ হৈ ৰৈ আছিল। মই খোজৰ শব্দ আৰু সানমিহলি মাত কেইটামান শুনিবলৈ পালো। কিন্তু, কপ্টেইন নিমোক হ'লে দেখা নাপালো। কক্ষটোৰপৰা ওলাই যাব খোজোঁতেই নেড লেণ্ড আৰু কঁছেয়ে দেখা দিলে।

"কি হৈছেনো?" তৎক্ষণাৎ মই সুধিলো।

"মই আপোনাকহে সেই কথা সুধিবলৈ আহিছিলো, মহাশয়," কঁছেয়ে ক'লে।

"বাদ দিয়ক! মই সকলো কথা বুজি পাইছো," কানাডিয়ানজনে ক'লে। 'নটিলাছে' কিহবাত খুন্দা মাৰিলে। এইবাৰ যেনেকৈহে ই বাগৰি পৰিছে, প্ৰথমবাৰ টোৰছ প্ৰণালীত ভাল হৈ উঠাৰ দৰে এইবাৰো যে হ'ব সন্দেহ!"

"কিন্তু, জাহাজখন সাগৰৰ পৃষ্ঠলৈ আহিছে নে নাই?" মই সুধিলো।

"সেইটো আমি নাজানো," কঁছেয়ে ক'লে।

"সেইটোতো সহজেই উলিয়াব পাৰি," মই ক'লো। মই মেনোমিটাৰটো চালো। দেখি আচৰিত হ'লো যে মেনোমিটাৰে ১৮০ ফেদমৰো বেছি গভীৰতা সূচাইছে। "এতিয়া কি হ'ব?" মই চিঞৰি উঠিলো।

"আমি কেপ্টেইন নিমোক সুধিব লাগিব," কঁছেয়ে ক'লে।

"কিন্তু, তেওঁক ক'ত লগ পাম?" নেড লেণ্ডে ক'লে।

"মোৰ লগত আহক," মই তেওঁলোকক ক'লো।

আমি কক্ষটোৰপৰা ওলাই গ'লো। লাইব্ৰেৰীতো কোনো নাছিল। মই ভাবিলো কেপ্টেইন নিমো নিশ্চয় পাইলটৰ কোঠাত থাকিব। অপেক্ষা কৰাই ভাল হ'ব। আমি তিনিও আকৌ প্ৰধান কক্ষলৈ গ'লো। কুৰি মিনিট ধৰি 'নটিলাছ'ত হোৱা সকলো শব্দলৈ কাণ পাতি ধৈৰ্যেৰে অপেক্ষা কৰি থকাৰ পাছত কেপ্টেইন নিমোৱে দেখা দিলে। তেওঁ আমাক নেদেখা যেন লাগিল। সাধাৰণতে সৌম্য হৈ থকা তেওঁৰ মুখত অস্বস্তিৰ চিন।

তেওঁ নীৰৱে কম্পাছটো চালে, মেনোমিটাৰটোও চালে তাৰ পাছত প্লেনিস্ফিয়াৰৰ ওচৰলৈ গৈ দক্ষিণ সাগৰৰ এটা বিন্দুত আঙুলি ৰাখিলে। মই তেওঁক মাজতে দিগদাৰি নকৰিলো। কিন্তু তেওঁ মোৰ ফালে ঘূৰাত, তেওঁ টোৰ্ছ প্ৰণালীত ব্যৱহাৰ কৰা শব্দকেইটাকে ব্যৱহাৰ কৰি মই সুধিলো।

"কিবা এটা ঘটনা ঘটিছে নেকি কেপ্টেইন ?"

"নহয়, মহাশয় ; এইবাৰ এটা দুৰ্ঘটনাহে"।

"ডাঙৰ বিধৰ নেকি ?"

"হয়তো।"

"তৎক্ষণাৎ কিবা বিপদৰ আশংকা আছে নেকি ?"

"নাই।"

" 'নটিলাছ' লাগি ধৰিছে নেকি ?"

"এৰা।"

"সেইটো বাৰু কেনেকৈ হ'ল ?"

"প্ৰকৃতিৰ এটা খেয়ালৰ কাৰণে, মানুহৰ অজ্ঞতাৰ কাৰণে নহয়। জাহাজৰ পৰিচালনাত কোনো ভুল হোৱা নাই। কিন্তু, সমতাই কিবা প্ৰভাৱ পেলাব খুজিলে আমি তাক নোহোৱা কৰিব নোৱাৰো। আমি মানুহৰ নিয়মৰবিৰুদ্ধে যুজিব পাৰো, কিন্তু প্ৰকৃতিৰ নিয়ম উলংঘা কৰিব নোৱাৰো।"

এই দাৰ্শনিক চিন্তাৰাশি প্ৰকাশ কৰিবৰ বাবে কেপ্টেইন নিমোৱে আচৰিত মুহূৰ্ত এটা বাচি লৈছে। তেওঁৰ কথাই আমাৰ সমস্যাৰ একোৱে সমাধান নিদিলে।

"এই দুৰ্ঘটনাৰ কাৰণটো আপোনাক সুধিব পাৰোনে, মহাশয় ?"

"বৰফৰ এটা বিৰাট খণ্ড, এখন পাহাৰেই বুলিব পাৰি, বাগৰি পৰিছে," কেপ্টেইনে ক'লে। "বৰফশিলাৰ তলেৰে তপত পানী পাৰ হৈ গ'লে, বা তাৰ তলিত বাৰে বাৰে খুন্দা লাগিলে, তাৰ ভাৰকেন্দ্ৰ ওপৰলৈ উঠে, তেতিয়া গোটেই বৰফশিলাটো উলটি যায়। এতিয়াও সেয়ে ঘটিছে। এটা বৰফশিলা উলটি গৈ 'নটিলাছ'ক খুন্দা মাৰিলে, তাৰ পাছত সি 'নটিলাছ'ৰ তলিত ওলোটা খৰ মাৰি জাহাজখনক জোৰেৰে ওপৰলৈ ঠেলি আনি বৰফৰ তৰপ এটাৰ ওপৰত তুলি দিছে। জাহাজখন এতিয়া তাতেই আছে। বৰফৰ তৰপটো বেছি ডাঠ নহয়। তাৰ ওপৰতে জাহাজখন কাতি হৈ পৰি আছে।

"কিন্তু, ৰিজাৰ্ভাৰবোৰ খালী কৰি দি আমি 'নটিলাছ'ক মুকলি কৰিব নোৱাৰো

নেকি? তেতিয়া 'নটিলাছে' সমতা পাব পাৰে।"

"বৰ্ত্তমান তাকেই কৰি থকা হৈছে, মহাশয়। পাম্পবোৰ চলি থকা শব্দ আপুনি শুনিবই পাব। মেনোমিটাৰৰ কাটাডাল চাওক। ই দেখুৱাইছে যে 'নটিলাছ' ওপৰলৈ উঠি আছে, কিন্তু বৰফৰ টুকুৰাটোও তাৰ লগে লগে উঠি আছে। যেতিয়ালৈকে কিবা এটা বাধাই তাৰ এই উৰ্দ্ধমুখী গতি বন্ধ কৰিব নোৱাৰে, তেতিয়ালৈকে আমাৰ অৱস্থান সলনি কৰাটো সম্ভৱ নহয়।"

'নটিলাছ' তেতিয়াও দক্ষিণৰ ফালে কাতি হৈ আছিল। বৰফৰ খণ্ডটো বৈ গ'লেহে ই পোন হ'ব পাৰিব। কিন্তু, কোনে জানে, আমি বৰফশিলাটোৰ তলিত খুন্দা মাৰিবও পাৰো আৰু দুয়োখন কাচৰ দৰে দুখন পৃষ্ঠৰ মাজত আমি চূৰমাৰ হৈ যাবও পাৰো! আমাৰ এই অৱস্থানৰ সকলো ফলাফলৰ কথা মই চিন্তা কৰি চালো। কেপ্টেইন নিমোৱে মেনোমিটাৰৰপৰা চকু আঁতৰাই নানিলে। বৰফশিলাটো পৰাৰ পাছৰেপৰা 'নটিলাছ' প্ৰায় ডেৰশ ফুট ওপৰলৈ উঠিছে, কিন্তু তথাপিও ই একেদৰেই কাতি হৈ আছে। হঠাতে জাহাজৰ খোলত এটা মৃদু গতি হোৱা যেন অনুভৱ হ'ল। জাহাজখন অলপ পোন হোৱা বুলি বুজিব পাৰিলো। কক্ষটোত ওলমি থকা বস্তুবোৰ আগৰ স্বাভাৱিক অৱস্থালৈ ঘূৰি আহিবলৈ ধৰিলে। মাজৰ বেৰবোৰ প্ৰায় থিয় অৱস্থালৈ আহিল। কোনোৱে একো কথা নক'লে। কলিজাত ঢপঢপনি লৈ আমি এই পোন হোৱা প্ৰক্ৰিয়াটো চাই আৰু অনুভৱ কৰি থাকিলো। আমাৰ ভৰিৰ তলৰ মজিয়াখন অনুভূমিক অৱস্থালৈ আহিল। দহ মিনিত পাৰ হৈ গ'ল।

"জাহাজ পোন হ'ল!" মই চিঞৰি উঠিলো।

"এৰা," কক্ষৰ দুৱাৰৰ ফালে গৈ কেপ্টেইন নিমোৱে ক'লে।

"কিন্তু, আমি পানীৰ মাজত আছোনে?"

"এৰা, ৰিজাৰ্ভাৰবোৰ এতিয়াও খালী হোৱা নাই, খালী হ'লেহে আমি পানীৰ পৃষ্ঠ পাম।"

আমি মুকলি সাগৰ পালো। কিন্তু আমাৰ পৰা দহগজমান দূৰত বৰফৰ চকু চাট মাৰি ধৰা প্ৰাচীৰে সোঁৱে বাৱেঁ আগুৰি ধৰিছে। ওপৰ আৰু তলফালেও একেই প্ৰাচীৰ। আমাৰ ওপৰত বৰফশিলাটোৰ তলিখন। আমাৰ তলত,

‘নটিলাছ’ৰ গাত ভেজা দি থকা বৰফশিলাটোৰ এটা অংশ। বৰফশিলাটোৱে জাহাজখনৰ গাত ভেজা দিহে থিয় হৈ আছে। ‘নটিলাছ’ এতিয়া বৰফৰ এটা সুন্দৰ সুৰংগৰ মাজৰ পানীত আবদ্ধ হৈ পৰিছে। বৰফৰ প্ৰাচীৰবোৰৰ বেধ কমেও কুৰি গজ হ’ব। গতিকে, কেৱল আগ বা পিছফাললৈ ওলাই গৈছে তাৰ পাছত বৰফশিলাটোৰ তলেৰে মুকলিভাৱে যাব পৰা যাব, অন্যথ্যে কেবাশ গজো তলেৰে যাব লাগিব। দীপ্তিমান ছিলিংখন নুমাই দিয়া হৈছে যদিও কক্ষটোত তেতিয়াও বেছ পোহৰ আছে। লেম্পৰ পোহৰ কাচ যেন প্ৰাচীৰবোৰৰপৰা প্ৰতিফলিত হৈ এনেদৰে পোহৰ কৰিছে। ইমান জটিল ধৰণে কটা খণ্ডবোৰত বৈদ্যুতিক পোহৰ পৰি যি এক দৃশ্যৰ সৃষ্টি কৰিছিল তাক মই বৰ্ণাব নোৱাৰো। প্ৰত্যেকখন ফলক, প্ৰত্যেকটা চুক, প্ৰত্যেকডাল সিৰাৰপৰা বেলেগ বেলেগ পোহৰ ওলাইছিল। যেন নীল কান্ত মণিৰ নীলা পোহৰ আৰু মৰকতৰ সেউজীয়া পোহৰ মিহলি হৈহে পৰিছে। পোহৰৰ এক অদ্ভুত সমাহাৰ, ক’ৰবাত ক’ৰবাত উজ্জ্বল হীৰাৰ দৰে চমক, চকুৱে সহ্য কৰিব নোৱাৰে! প্ৰথম শ্ৰেণীৰ লাইট হাউছৰ লেন্সে ভিতৰৰ লেম্পৰ পোহৰৰ তীব্ৰতা বঢ়াই তোলাৰ দৰে এতিয়াও লেম্পৰ পোহৰৰ তীব্ৰতা যেন শ গুণে বাঢ়িছে।

“কি ধুনীয়া! কি ধুনীয়া!” কঁছেয়ে চিঞৰিলে।

“এৰা। বৰ ধুনীয়া দৃশ্য! নহয়নে নেড?” মই সুধিলো।

“হয়, হয়। বৰ আচৰিত দৃশ্য। এই কথা স্বীকাৰ কৰিবলৈ বাধ্য হোৱা বাবে মই যেন পাগল হৈ যাম। আগতে কোনোৱে এনে ধৰণৰ দৃশ্য দেখা নাই। কিন্তু এই দৃশ্য দেখাৰ দাম আমি হয়তো দিব লাগিব। মই ক’ব লাগিলে, ঈশ্বৰে মানুহে দেখা পোৱাটো নিবিচৰা দৃশ্য কেতবোৰ আমি ইয়াত দেখা পাইছো।”

নেডে ঠিক কথাকে কৈছিল। দৃশ্যটো বেছি ধুনীয়া আছিল! হঠাতে কঁছেইৰ চিঞৰ শুনি ঘূৰি চালো।

“কি হৈছে?” মই সুধিলো।

“চকু মুদক, মহাশয়! নাচাব, মহাশয়।

এইবুলি কৈ কঁছেৱে দুয়োহাতেৰে চকু ঢাকি ধৰিলে।

“কিন্তু, হৈছেনো কি, বাচা?”

"মোৰ চকু চাট মাৰি ধৰিছে, মই যেন অন্ধ হৈ গ'লো ।

অ-স্বেচ্ছাকৃতভাৱেই মোৰ চকু কাচৰ পিনে ঘূৰিল । কিন্তু, তাত লগা জুইকুৰালৈ মই চাই থাকিব নোৱাৰিলো । কি হৈছে মই বুজিব পাৰিলো । 'নটিলাছে' পূৰ্ণ বেগ লৈছে । বৰফৰ প্ৰাচীৰত সকলো চমক একেলগ হৈ বিজুলী যেন হৈ পৰিছে । হাজাৰ-বিজাৰ হীৰাৰ টুকুৰাৰ পৰা ওলাই অহা জুয়ে আমাৰ চকুত চাট মাৰি ধৰিছে । চকুৰ অৱস্থা স্বাভাৱিক হওঁতে কিছু সময় লাগিল । বহু পৰৰ পাছতহে চকুৰপৰা হাত গুচাব পাৰিলো । "শপত খাই কৈছো, মই কেতিয়াও এয়া বিশ্বাস নকৰিলোহেঁতেন," কঁছেয়ে ক'লে ।

তেতিয়া ৰাতিপুৱা পাচ বাজিছিল । তেনেতে জাহাজখনৰ আগভাগত এটা খুন্দা লগা যেন অনুভৱ কৰিলো । মই বুজিলো যে 'নটিলাছ'ৰ স্পাৰে বৰফৰ খণ্ড এটাত খুন্দা মাৰিছে । হয়তো আমাৰ এই নৌ-পৰিচালন অথলে গ'ল । এই পানীৰ তলৰ সুৰংগটোৰ চাৰিওফালে বাধাই বাধা । ইয়াত জাহাজ চলোৱাটো মুখৰ কথা নহয় । মই ভাৱিলো যে কেপ্টেইন নিমোৱে পথ সলনি কৰি হয় এই বাধাবোৰ এৰাই যাব বা সুৰংগটোৰ পাকে পাকে জাহাজ চলাব । মুঠতে, আমাৰ সমুখৰ পথটো একেবাৰে বন্ধ হ'ব নোৱাৰে । কিন্তু, মোৰ ধাৰণাৰ বিপৰীতে, 'নটিলাছে' পিছমুৱাকৈ গতি কৰিবলৈ ধৰিলে ।

"আমি পিছমুৱাকৈ যাবলৈ ধৰিছো নেকি ?" কঁছেয়ে সুধিলে ।

"এৰা," মই ক'লো । "সুৰংগটোৰ এইটো মূৰত বাহিৰ ওলাবৰ বাবে বাট নাই ।"

"তেন্তে ?"

"তেন্তে আৰু কি ? আমি আকৌ উভটি যাব লাগিব । দক্ষিণ মূৰটোৰেহে আমি ওলাব লাগিব । বাছ ।"

এই কথাখিনি কওঁতে মই আচলতে যিমান আশ্বস্ত তাতকৈ অলপ বেছি দেখুৱাবলৈ যত্ন কৰিলো । 'নটিলাছ'ৰ পিছমুৱা বেগ বাঢ়ি আহিল । স্ক্ৰু পিছমুৱাকৈ চলাই তীব্ৰ বেগেৰে জাহাজখন গৈ থাকিল ।

"ইয়াৰ ফলত আমি কিছু পাছ পৰি যাম," নেড লেণ্ডে ক'লে ।

"সেইটোনো কি কথা । মাথোন কেইঘণ্টামানৰ আগ বা পাছ, ইয়াৰপৰা

মুঠতে ওলাব পৰাটোহে কথা।”

“ঠিকেই” নেড লেণ্ডে দোহাৰিলে, “ইয়াৰপৰা ওলাব পৰাটোহে কথা!”

অলপ সময়ৰ বাবে মই প্ৰধান কক্ষটোৰপৰা লাইব্ৰেৰীলৈ গ’লো। মোৰ সহচৰ দুজন মনে মনে ৰ’ল। গাদী পৰা চকী এখনত বহি লৈ মই হাতত এখন কিতাপ ল’লো। কিতাপৰ পাতত যান্ত্ৰিকভাৱে চকু ফুৰাই গ’লো। পোন্ধৰ মিনিটমান পাছত কঁছেয়ে মোৰ ওচৰ চাপি ক’লে: কিতাপখনত আপোনাৰ বৰ ৰাপ লাগিছে নেকি, মহাশয়?”

“এৰা অ’, বৰ ৰাপ লাগিছে!” মই উত্তৰ দিলো।

“ময়ো তাকেই ভাবিছো, মহাশয়। আপুনি আপোনাৰেই কিতাপ পঢ়ি আছে।”

“মোৰ কিতাপ?”

সচাই দেখোন মোৰ “সাগৰৰ গভীৰ তলি” নামৰ কিতাপখন হাতত লৈ আছো! এই কথা মই সপোনতো ভবা নাছিলো। কিতাপখন জপাই মই প্ৰধান কক্ষলৈ গ’লো। কঁছেই আৰু নেড যাবলৈ উঠিল।

“আপোনালোক ইয়াতে থাকক, নেড। আমি এই বাধাৰপৰা বাহিৰ নোলোৱা পৰ্যন্ত একেলগে থাকোহঁক,” মই ক’লো।

“আপুনি যি ভাল দেখে মহাশয়,” কঁছেয়ে ক’লে।

কেইটামান ঘণ্টা পাৰ হৈ গ’ল। বেৰৰপৰা ওলমি থকা যন্ত্ৰপাতিবোৰ মই মাজে মাজে চাই থাকিলো। মেনোমিটাৰে দেখুৱালে যে ‘নটিলাছ’ একে গভীৰতাতে অৰ্থাৎ প্ৰায় তিনিশ গজ মান তলত আছে। কম্পাছে তেতিয়াও দক্ষিণলৈ দেখুৱাই আছে। ‘লগ’ চাই দেখিলো আমাৰ বেগ ঘণ্টাত কুৰি মাইল; এনে বিপদসংকুল পথত এইটো বেগ যথেষ্ট বেছি বুলিয়েই ক’ব লাগিব। কপ্তেইন নিমোৱে জানে যে ইয়াতকৈ বেছি বেগ দিব নোৱাৰি, কিন্তু আমাৰ বাবে একো একোটা মিনিটৰ মূল্য একো একোটা যুগৰ সমান। ৮ বাজি ৫ মিনিট যোৱাত আৰু এটা খুন্দা লাগিল, এইবাৰ খুন্দাটো পিছ পিনৰপৰা। মই শেতা পৰি গ’লো। মোৰ সহচৰ দুজন মোৰ কাষতে বৈ আছিল। মই কঁছেইৰ হাত এখনত ধৰি ল’লো। আমাৰ মুখৰ অভিব্যক্তিয়ে আমাৰ মনৰ ভাৱ কথাতকৈও ভালকৈ প্ৰকাশ কৰিব পাৰিছিল। এনে সময়তে কেপ্টেইন সোমাই আহিল। মই তেওঁৰ ওচৰলৈ গ’লো।

"দক্ষিণ ফালেও আমাৰ বাট বন্ধ নেকি?" মই সুধিলো।

"হয়, মহাশয়, বৰফশিলাটোৱে ঠাই সলাই আমাৰ বাহিৰ ওলোৱাৰ সকলো পথ বন্ধ কৰি পেলাইছে।"

"আমি তেনেহ'লে অৱৰুদ্ধ হৈ পৰিছো?"

"এৰা।"

অধ্যায় ১৪

বায়ুৰ অভাৱ

'নটিলাছ'ৰ সোঁৱে বাৱেঁ, ওপৰে-তলে চাৰিওফালে বৰফৰ এখন দুৰ্ভেদ্য প্ৰাচীৰ! মই কেপ্টেইনৰ ফালে চাই ৰ'লো। তেওঁৰ মুখলৈ আগৰ সেই স্বভাৱ-জাত সৌম্যতা ঘূৰি আহিছে।

"ডাঙৰীয়া সকল," তেওঁ শান্তভাৱে ক'লে, "আমি এতিয়া যি পৰিস্থিতিত পৰিছো তাত মৃত্যু বৰণ কৰাৰ বাবে দুটা উপায় আছে।" (এই দুৰ্বোধ্য মানুহজনক ছাত্ৰৰ আগত বক্তৃতা দি থকা গণিতৰ অধ্যাপক যেন লাগিছিল।) "তাৰে প্ৰথমটো হ'ল চেপা খাই গুড়ি হোৱা: আৰু দ্বিতীয়টো হ'ল উশাহ-নিশাহ বন্ধ হৈ মৰা। ভোকত মৰা সম্ভাৱনাটোৰ কথা মই নকৰোঁই, কাৰণ 'নটিলাছ'ত বৰ্তমানে মজুত থকা খাদ্য সম্ভাৰে আমি যিমান দিন টিকিম তাতকৈ বেছি দিনহে টিকিব। গতিকে, আমাৰ বাচি থকাৰ সম্ভাৱনাৰ কথা বিবেচনা কৰো আহক।"

"উশাহ-নিশাহ বন্ধ হোৱাৰ কথাটোলৈ আহিলে, মই ইয়াকে ক'ব পাৰো যে আমাৰ ভয় খোৱাৰ কোনো কাৰণ নাই,কাৰণ আমাৰ ৰিজাৰ্ভাৰ পুৰা হৈ আছে," মই ক'লো।

"ঠিক কথা। কিন্তু, তাত মাথোন দুদিনৰ বায়ুৰহে ব্যৱস্থা আছে। এতিয়ালৈকে আমি পানীৰ তলত ছয়ত্ৰিশ ঘণ্টা কটালো। 'নটিলাছ'ৰ বায়ু এতিয়া গধুৰ হৈ পৰিছেই। আৰু আঠচল্লিশ ঘণ্টা পাছতে আমাৰ মজুত বায়ু শেষ হৈ যাব।"

"কেপ্টেইন, আমি বাৰু আঠচল্লিশ ঘণ্টাৰ ভিতৰত বাহিৰ ওলাব নোৱাৰিমনে ?"

"উঁ, আমি অন্তত: চেষ্টা কৰি চাম। আমি আমাক ঘেৰি ৰখা বেৰখন ভেদ কৰি বাহিৰ ওলাবলৈ চেষ্টা কৰিম।"

"কোন ফালে ?"

"শব্দই আমাক সেইটো ক'ব। মই অলপ পাছতে 'নটিলাছ'ক তলিলৈ লৈ যাম। মোৰ মানুহবোৰে বৰফৰ বেৰ যিফালে আটাইতকৈ পাতল সিফালেই ফুটাবলৈ চেষ্টা কৰিব।"

কেপ্টেইন নিমো ওলাই গ'ল। হিছহিছনি শব্দ শুনি বুজিব পাৰিলো যে ৰিজাৰ্ভাৰবোৰত পানী সুমুওৱা হৈছে। 'নটিলাছ' লাহে লাহে বুৰি গ'ল আৰু ৩৫০ গজ গভীৰতাত বৰফৰ ওপৰত ৰ'লগৈ। এই গভীৰতাতে বৰফৰ নিম্ন স্তৰটো বুৰি আছিল।

"বন্ধুসকল, আমাৰ অৱস্থা উদ্বেগজনক, কিন্তু আপোনালোকৰ সাহস আৰু শক্তিৰ ওপৰত মই আস্থা ৰাখিছো," মই ক'লো।

"মহাশয়, সাধাৰণ নিৰাপত্তাৰ বাবে যিহকে কৰিব লাগে তাকে কৰিবলৈ মই সাজু আছো," কানাডিয়ানজনে ক'লে।

"বৰ ভাল কথা, নেড !" মই কানাডিয়ানজনৰ ফালে হাতখন আগবঢ়াই দি ক'লো।

"আৰু এটা কথা," নেডে ক'লে; "মই মাছ মৰা জোং যিদৰে চলাব জানো, বৰফ কটা কুঠাৰো তেনেদৰেই চলাব জানো। যদি কিবা উপকাৰত আহে বুলি ভাবে তেনেহ'লে কেপ্টেইনে মোৰ সেৱা কামত লগাব পাৰে।"

"কেপ্টেইনে আপোনাৰ সহায় প্ৰত্যাখ্যান নকৰে। আহক, নেড !"

'নটিলাছ'ৰ নাবিকবিলাকে পানীৰ তললৈ যাবৰ বাবে কৰ্ক-জেকেট পিন্ধি থকা কোঠাটোলৈ মই তেওঁক লৈ গ'লো। কেপ্টেইনক নেডৰ প্ৰস্তাৱৰ কথা কোৱাত তেওঁ সেই প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিলে। নেডেও তৎক্ষণাৎ সাগৰীয় পোছাক পৰিচ্ছদ পিন্ধি সাজু হ'ল। নেডৰ পোছাক পিন্ধা হ'লত মই পুনৰ ড্ৰইং ৰুমটোলৈ গ'লো। খিৰিকিবোৰ খোলা আছিল। গতিকে কঁছেইৰ কাষত বহি মই খোলা খিৰিকিৰ কাচৰ মাজেৰে মই 'নটিলাছ'ক ধৰি থকা আৰু চাৰিওফালে আগুৰি থকা বৰফবোৰলৈ চাবলৈ ধৰিলো। কেইমুহূৰ্তমান পাছতে আমি দহ-বাৰজন নাবিকক বৰফৰ পাৰলৈ নামি যোৱা দেখিবলৈ

পালো। তাৰ মাজত ওখ-পাখ নেড লেণ্ডক সহজেই চিনি পোৱা গ'ল। তেওঁলোকৰ লগত কেপ্টেইন নিমোও আছিল। বৰফৰ বেৰ কাটিবলৈ আৰম্ভ কৰাৰ আগতে তেওঁ বেৰৰ গভীৰতা জুখি ঠিক দিশত আগ বাঢ়িছেনে নাই সেই বিষয়ে নিশ্চিত হৈ ল'লে। কাষৰ বেৰত দীঘল দীঘল গভীৰতা মাপন ডাঁৰ সুমুৱাই দিয়া হ'ল। কিন্তু ১৫ গজৰ পাছত সেইবোৰে ডাঠ বেৰৰ বাধা পাই ৰৈ গ'ল। ছিলিঙৰ দৰেকৈ থকা পৃষ্ঠটোত আক্ৰমণ কৰিও লাভ নাই, কাৰণ বৰফশিলাটোৱেই ওখই ৪০০ গজতকৈও বেছি হ'ব। কেপ্টেইন নিমোৱে সেইবাবে তলৰ পৃষ্ঠটোৰ গভীৰতা জুখিলে দেখা গ'ল দহ গজ ডাঠ বৰফে আমাক তলৰফালে পানীৰ পৰা পৃথক কৰি ৰাখিছে গতিকে, তাৰপৰা 'নটিলাছ'ৰ পানী চোৱা অংশটোৰ সমান অংশ এটা কাটি উলিয়াব লাগিব। এই বৰফ ক্ষেত্ৰৰ পৰা আমি তললৈ নামি যাব লাগিলে অন্ততঃ ৬,০০০ ঘন গজ বৰফৰ টুকুৰা এটা কাটি উলিয়াই ফুটা এটা কৰিব লাগিব। কাম আৰম্ভ কৰি দিয়া হ'ল আৰু তাক অক্লান্ত শ্ৰমেৰে চলাই নিয়া হ'ল। 'নটিলাছ'ৰ গাৰ কাষেৰে খন্দাটো যথেষ্ট কষ্ট-সাধ্য আছিল। গতিকে, জাহাজখনৰ দাঁতিৰপৰা আঠ গজ দূৰত এটা বিৰাট সুৰংগ কাটি উলিওৱা হ'ল। তাৰ পাছত তাৰ পৰিধি কেবাটাও বিন্দুত আটাইবোৰ মানুহে একেলগে তেওঁলোকৰ স্ক্ৰুৰে আক্ৰমণ কৰিলে। তাৰ পাছত কুঠাৰেৰে এই খণ্ডটোৰ ওপৰত ভীষণ ঘা দিয়া হ'ল। ফলত কেবাটাও ডাঙৰ ডাঙৰ খণ্ডত বিভক্ত হৈ এই বৰফডোখৰ মূল বেদীৰ পৰা পৃথক হৈ পৰিল। আপেক্ষিক গুৰুত্বৰ এটা আচৰিত ধৰ্মৰ কাৰণে, পানীতকৈ পাতল এই খণ্ডবোৰ সুৰংগটোৰ ওপৰ অংশলৈ উটি গ'ল। ফলত সুৰংগটো তলৰ ফালে যিমান পাতল হৈ পৰিল, ওপৰৰ ফালে সিমানেই ডাঠ হ'ল। কিন্তু, তল অংশটো পাতল হ'ল সেইটোহে আমাৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা। দুঘণ্টা কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰাৰ পাছত নেড লেণ্ড ক্লান্ত হৈ উভতি আহিল। তেওঁ আৰু তেওঁৰ লগত কাম কৰা আনবোৰ মানুহৰ সলনি এইবাৰ নতুন এদল মানুহ পঠোৱা হ'ল, তাৰ লগত কঁছেই আৰু ময়ো গ'লো। 'নটিলাছ'ৰ ছেকেণ্ড লেফটেনেণ্ট গৰাকীয়ে আমাৰ কামৰ পৰিচালনা কৰিলে। পানী বেছ ঠাণ্ডা আছিল, কিন্তু বৰফ কটা কুঠাৰ মাৰি থকাত গাটো গৰম হৈ উঠিল। ত্ৰিশ বায়ুমণ্ডল চাপৰ মাজত আছিলো যদিও গতি-বিধিত ক'তো একো আহুকাল নাপালো। দুঘণ্টা পাছত কিবা অলপ খাওঁ আৰু অলপ

জিৰণি লওঁ বুলি 'নটিলাছ'লৈ উভতি আহি দেখিলো ৰকুইৰল ইঞ্জিনে এই দুঘণ্টা পৰ যোগাই থকা বায়ু আৰু 'নটিলাছ'ৰ বায়ুৰ মাজত বহুত পাৰ্থক্য— 'নটিলাছ'ৰ বায়ু কাৰ্বনিক এছিডেৰে ভৰি পৰিছে। আঠচল্লিশ ঘণ্টা ধৰি বায়ু নতুন কৰা হোৱা নাই। ফলত তাৰ সঞ্জীৱকাৰী ক্ষমতা প্ৰায় নোহোৱা হৈ পৰিছে। বাৰ ঘণ্টা কাম কৰি আমি মাত্ৰ এগজ ডাঠ বৰফৰ টুকুৰা এটাহে উঠাব পাৰিলো। কিন্তু, চিহ্নিত পৃষ্ঠৰ তলত থকা বৰফৰ আয়তন ৬,০০০ বৰ্গ গজ! বাৰ ঘণ্টাত কৰা কামৰ পৰা হিচাপ কৰিলে পোৱা যায় যে গোটেই কামটো সমাধা কৰোতে পাচ ৰাতি চাৰি দিন লাগিব। পাচ ৰাতি চাৰি দিন! আনহাতে, ৰিজাৰ্ভাৰত আমাৰ বাবে মাথো দুদিনৰ বায়ুহে আছে! "এই নৰকীয় জেলৰ পৰা ওলাব পাৰিলেও আমি আকৌ ৰৰফশিলাটোৰ তলত যে বন্দী হৈ পৰিম আৰু বায়ুমণ্ডলৰ পৰাও বিচ্ছিন্ন হৈ থাকিম সেই কথা কিন্তু ধৰা হোৱা নাই," নেড লেণ্ডে ক'লে। সচাইতো! গতিকে আমাৰ মুক্তিৰ সৰ্বনিম্ন সময়ৰ কথা আগধৰি কোনেইবা অনুমান কৰিব পাৰে! 'নটিলাছে' পানীৰ পৃষ্ঠ পোৱাৰ আগতেই আমি হয়তো উশাহ নাপাই মৰিব লাগিব। সকলোবোৰ মানুহেৰে সৈতে বৰফৰ কবৰত সমাধিস্থ হোৱাটোৱেই বাৰু 'নটিলাছ'ৰ অদৃষ্টত লিখা আছে নেকি? পৰিস্থিতি ভয়াবহ হৈ পৰিছে। কিন্তু, প্ৰত্যেকেই বিপদেৰে সৈতে মুখামুখি হৈ শেষ মুহূৰ্তলৈকে নিজ কৰ্তব্য কৰি যাবলৈ দৃঢ়প্ৰতিজ্ঞ হ'ল।

মই আশা কৰা মতেই ৰাতি আৰু এটা এগজ বৰ্গৰ বৰফৰ টুকুৰা খোলা হ'ল, গাঁতটো সিমানখিনি দ হৈ পৰিল। কিন্তু, ৰাতিপুৱা কৰ্ক-জেকেট পিন্ধি শূন্যৰ ছয়-সাত ডিগ্ৰী তলত থকা বৰফপিণ্ডৰ ওপৰেৰে পাৰ হৈ যাওঁতে মই দেখিলো যে কাষৰ বেৰবোৰ লাহে লাহে ভিতৰ সোমাই আহিছে। আমি খন্দা খালটোৰপৰা দূৰত থকা পানীবোৰ আমাৰ কামৰ ফলং তপত হোৱা নাই আৰু তাত ঘনীভৱনৰ লক্ষণহে দেখা গৈছে। এই নতুন বিপদৰ সমুখত আমাৰ নিৰাপত্তাৰ আশাইবা কিমান! তদুপৰি, বৰফ অধিকে সৃষ্টি হ'ব লাগিলে 'নটিলাছ'ৰ বেৰবোৰ কাচৰ দৰে ফাটি যাব। বৰফ গঠনৰ এই প্ৰক্ৰিয়াক বাধাইবা দিয়া যায় কেনেকৈ?

এই নতুন বিপদৰ বিষয়ে মই মোৰ লগৰ দুজনক নক'লো। মুক্তিৰ বাবে তেওঁলোকে যি অদ্ভুত শক্তিৰে কাম কৰি গৈছে তাক সেমেকাই দিয়েইবা

কি লাভ ! কিন্তু, জাহাজলৈ উভতি যোৱাৰ পাছত মই কেপ্টেইন নিমোক এই নতুন পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে ক'লো।

“মই কথাটো জানো,” তেওঁ অতি শান্ত স্বৰত ক'লে। বিপদৰ অতি ভয়াবহ আশংকাকো এনে শান্ত-সৌম্য মূৰ্তিয়ে মষিমূৰ কৰি দিব পাৰে। “এয়া মাথো আৰু এটা নতুন বিপদ। ইয়াৰপৰা হাত সৰাৰ কোনো উপায় মই দেখা নাই। আমি মাথোন ঘনীভৱনতকৈ বেগাই কাম কৰি যাব লাগিব, বাছ।”

সিদিনা দিনটোৰ কেবাঘণ্টা জুৰি মই ভীষণ কুঠাৰ মাৰিলো। কামে মোৰ মনোবলো অটুট ৰাখিলে। তদুপৰি কাম কৰিবলৈ হ'লে ‘নটিলাছ’ৰ কলুষিত বায়ুমণ্ডলৰপৰা আঁতৰি আহি ৰিজাৰ্ভাৰৰপৰা আমাৰ যন্ত্ৰই যোগোৱা বিশুদ্ধ বায়ুও সেৱন কৰিবলৈ পোৱা যায়। গধূলিলৈকে খাল্টো এগজ দ হ'ল। জাহাজলৈ আহি দেখিলো কাৰ্বনিক এছিডোৰ বায়ু এনেদৰে ভৰি পৰিছে যে উশাহ বন্ধ হৈ যাব খোজে। এই বায়ু শোধন কৰিবলৈ যদিহে কিবা এটা ৰাসায়নিক উপায় থাকিলহেঁতেন ! অক্সিজেনতো বস্তুতেই আছে, আমাৰ চাৰিওফালে থকা পানীত যথেষ্ট পৰিমাণে অক্সিজেন আছে। আমাৰ শক্তিশালী যন্ত্ৰেৰে তাকে দ্ৰৱীভূত কৰিব পাৰিলে আমি বহু পৰিমাণে সতেজ বায়ু পালোহেঁতেন। এই বিষয়ে মই যথেষ্ট ভাবিছো, কিন্তু আমাৰ নিশাহত ওলোৱা কাৰ্বনিক এছিডে জাহাজখনৰ সকলো চুক-কোণ ভৰাই পেলাইছে ; গতিকে এতিয়া আৰু কি হ'ব। ইয়াক শোষণ কৰিবলৈ হ'লে কেতবোৰ পাত্ৰত কষ্টিক পটাছ ভৰাই একেৰাহে জোকাৰি থাকিব লাগিব। এতিয়া জাহাজত এইপদ বস্তু নাই আৰু ইয়াৰ সলনি আন একো ব্যৱহাৰো কৰিব নোৱাৰি। সিদিনা গধূলি কেপ্টেইন নিমোৱে ৰিজাৰ্ভাৰ খুলি কিছু বায়ু জাহাজখনত সুমুৱাই দিলে, নহ'লে এই উশাহ বন্ধ হওঁ হওঁ অৱস্থা নহ'লহেঁতেন। পিছদিনা, ২৬ মাৰ্চ তাৰিখে, মই পঞ্চম গজৰ আৰম্ভণিতে মোৰ খননকাৰ্য আৰম্ভ কৰিলো। কাষৰ বেৰবোৰ আৰু বৰফশিলাটোৰ তলফালে চকুত পৰাকৈয়ে বৰফ জমি আহিল। ‘নটিলাছ’ মুকলি হৈ পৰাৰ আগতে যে চাৰিওফালৰপৰা ফাকটো বন্ধ হৈ যাব সেইটো বুজা গ'ল। মই এটা মুহূৰ্তত ইমান হতাশ হৈ পৰিলো যে,মোৰ হাতৰপৰা কুঠাৰখন সৰি পৰিল। উশাহ বন্ধ হৈ, বা ঘনীভূত হৈ শিলৰ দৰে হৈ পৰিব ধৰা পানীৰ চেপাত

গুড়ি হৈ মৰিবই যদি লাগে তেনেহ'লে এইদৰে খান্দি থাকি আৰু কি লাভ? এনে শাস্তি বাৰু কোনোবা দুৰ্দ্ধৰ্ষ বৰ্বৰ জাতিয়ে কেতিয়াবা কাৰোবাক দি পাইছেনে? তেনে সময়তে কেপ্টেইন নিমো মোৰ কাষেৰে গ'ল। তেওঁৰ হাত চুই মই আমাৰ ফাটেকৰ বেৰবোৰ দেখুৱালো। কাষৰ ফালৰ বেৰখন 'নটিলাছ'ৰ খোলাৰ ওচৰলৈ অন্ততঃ চাৰিগজ আগ বাঢ়ি গৈছে। কেপ্টেইনে মোৰ কথা বুজিলে। তেওঁ মোক তেওঁৰ লগতে গৈ থাকিবলৈ ইংগিত দিলে। আমি জাহাজত উঠিলো। কৰ্ক-জেকেটটো খুলি তেওঁৰ লগতে মই ড্ৰইং ৰুম পালোগৈ।

"মছিঅ' এৰোনা, আমি কিবা এটা অতি সাহসী উপায় ল'বই লাগিব। নহ'লে এই ঘনীভূত পানীৰ মাজত আমি ছিমেণ্টত লগাৰ দৰে লাগি থাকিব লাগিব।"

"কথাটো হয়, কিন্তু কি কৰিব পাৰি?"

"অ'হ! মোৰ 'নটিলাছ'ৰ যদি গুড়ি নোহোৱাকৈ এই চাপ সহ্য কৰিব পৰা শক্তি থাকিলহেঁতেন।"

"হুঁ?" কেপ্টেইনৰ কথা বুজিব নোৱাৰি মই সুধিলো।

"বুজি পোৱা নাই নেকি? পানীৰ এই ঘনীভৱনে আমাক সহায়হে কৰিব। বুজা নাই জানো যে ঘনীভৱনৰ ফলত আমাক অৱৰুদ্ধ কৰি থোৱা এই ঠাইখিনিতে এটা ফাট মেলিব? কাৰণ, ঘনীভৱন হ'লে আটাইতকৈ কঠিন ঠাইখিনিতে ফাট মেলে। আপুনি বাৰু বুজা নাই যে ঘনীভৱন আমাৰ ধ্বংসৰ কাৰক নহৈ ৰক্ষাৰ কাৰকহে হ'ব?" কেপ্টেইনে ক'লে।

"ওঁ, কেপ্টেইন, হয়তো হয়। কিন্তু, 'নটিলাছ'ৰ চাপ বোধ কৰাৰ শক্তি যিমানেই নাথাকক কিয়, ই কিন্তু এই ভয়ানক চাপ বোধ কৰিব নোৱাৰে। ই লোৰ পাত এখনৰ দৰে চেপেটা হৈ পৰিব।"

"সেইটো মই জানো, মহোদয়। গতিকে আমি প্ৰকৃতিৰ সহায়ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিব নালাগিব। আমি আমাৰ নিজৰ শ্ৰমৰ ওপৰতহে নিৰ্ভৰ কৰিব লাগিব। আমি এই ঘনীভৱন বন্ধ কৰিব লাগিব। কেৱল যে কাষৰ বেৰবোৰেই লগ লাগি যাব সেইটো নহয়, আন এটা ডাঙৰ কথা হ'ল— 'নটিলাছ'ৰ আগে পিছে দহ ফুটো পানী নাই। সকলো ফালৰপৰাই দ্ৰুতভাৱে এই ঘনীভৱন আমাৰ ওচৰ চাপি আহিছে।"

"ৰিজাৰ্ভাৰত থকা বায়ুৱে বাৰু জাহাজৰ ভিতৰত আমাক কিমান পৰলৈ জুৰিব?"

“কেপ্টেইনে মোৰ মুখলৈ চালে। “কাইলৈৰ পাছত সেইবোৰ খালি হৈ যাব।”

মোৰ গাৰে চেচা ঘাম ব'বলৈ ধৰিলে। কিন্তু, এই উত্তৰ শুনি মোৰ জানো আচৰিত হ'বলগীয়া কিবা আছিল? ২২. মাৰ্চ তাৰিখে ‘নটিলাছ’ মুকলি মেৰু সাগৰত আছিল। আমি তেতিয়া ২৬°ত আছিলো। পাচ দিন ধৰি আমি জাহাজৰ মজুত বায়ুকে ব্যৱহাৰ কৰিছো। যিখিনি উশাহ ল'ব পৰা বায়ু বাকী আছে সেইখিনি কামত লাগি থকা মানুহখিনিৰ বাবে ৰাখিব লাগিব। এতিয়া এই কথাবোৰ লিখি থকা অৱস্থাতো মই সেই দৃশ্যবোৰ যেন স্পষ্টকৈ দেখিছে আছো। তেতিয়া এক আতংকই মোক গ্ৰাস কৰি আনিছিল। মোৰ হাওঁফাওঁত যেন অলপো বায়ু নাছিল এনে লাগিছিল! ইতিমধ্যে কেপ্টেইন নিমোৱে মনে মনে চিন্তা কৰিলে আৰু তেওঁৰ মনত এটা নতুন উপায় খেলি গ'ল। কিন্তু তেওঁ সেইটো নাকচ কৰিলে। অৱশেষত তেওঁৰ মুখৰপৰা এই কথাখিনি ওলাল:

“উতলা পানী!” তেওঁ বিৰবিৰালে।

“উতলা পানী?” মই চিঞৰি উঠিলো।

“হয়, মহাশয়। আমি তুলনামূলকভাৱে বন্ধ ঠাই এটুকুৰাত আছো। আমি যদি নেৰানেপেৰাকৈ পাম্পবোৰেৰে গৰম পানী মাৰিবলৈ ধৰো তেনেহ'লে এই অংশত উষ্ণতা বাঢ়ি গৈ এই ঘনীভৱন যেনে আছে তেনেদৰে নাৰাখিবনে?”

“তাকেই চেষ্টা কৰি চোৱা ভাল হ'ব,” মই নিশ্চিত সুৰত উত্তৰ দিলো।

“চেষ্টা কৰি চোৱা যাওক, প্ৰফেছৰ।”

বাহিৰৰ উষ্ণতা তেতিয়া শূন্যৰ তলত সাত ডিগ্ৰী। কেপ্টেইন নিমোৱে মোক ৰান্ধনি ঘৰৰ ফালে লৈ গ'ল। সাগৰৰ পানীৰ বাষ্পীকৰণ কৰি খোৱা পানী যোগোৱা বিৰাট বিৰাট পাতন যন্ত্ৰবোৰ তাত আছিল। সেইবোৰ পানীৰে পূৰোৱা হ'ল। তাৰ পাছত বিদ্যুৎ যোগানৰ সমস্ত বিদ্যুৎ তাৰ মাজেৰে পঠোৱা হ'ল। অলপ পাছতে পানীৰ উষ্ণতা এশ ডিগ্ৰী হ'লগৈ। সেই পানী পাম্পলৈ লৈ যোৱা হ'ল আৰু তাৰ ঠাইত সেই পৰিমাণৰ নতুন পানী ভৰোৱা হ'ল। যন্ত্ৰবোৰৰ ভিতৰত ইমান তাপ উৎপন্ন হৈছিল যে সাগৰৰ চেচা পানী তাৰ মাজেৰে আহি পাম্প পাওঁতে পাওঁতে উতলি পৰিছিল। বাহিৰলৈ উতলা পানী মাৰি পঠাবলৈ আৰম্ভ কৰা হ'ল। তিনি ঘণ্টা পাছত থাৰ্মোমিটাৰে বাহিৰৰ উষ্ণতা শূন্যৰ তলত

ছয় ডিগ্ৰী দেখুৱালে। এক ডিগ্ৰী উষ্ণতা বাঢ়িল। ছুঘণ্টা পাছত থাৰ্মোমিটাৰে উষ্ণতা শূন্যৰ চাৰি ডিগ্ৰী তলত দেখুৱালে।

"আমি সফল হ'ম," গোটেই প্ৰক্ৰিয়াটো অতীৱ আগ্ৰহেৰে লক্ষ্য কৰি মই ক'লো।

"ওঁ, হয়তো এতিয়া আমি চেপা খাই গুড়ি হ'ব নালাগে। এতিয়া আৰু উশাহ নাপাই মৰাৰ ভয়ো নাই," কেপ্টেইনে ক'লে।

ৰাতি পানীৰ উষ্ণতা শূন্যৰ এক ডিগ্ৰী তললৈ উঠিল। গৰম পানীয়ে তাতকৈ ওপৰলৈ আৰু উষ্ণতা তুলিব নোৱাৰিলে। কিন্তু সাগৰৰ পানীৰ ঘনীভৱন সেই উষ্ণতাত হ'ব নোৱাৰে, গতিকে মই অলপ আশ্বস্ত হ'লো।

পিছদিনা, ২৭ মাৰ্চ তাৰিখে, ছগজ বৰফ খোলা হ'ল। তেতিয়া মাত্ৰ চাৰি গজহে খুলিবলৈ বাকী থাকিল। তেতিয়াও আঠচল্লিশ ঘণ্টাৰ কাম বাকী। 'নটিলাছ'ৰ ভিতৰৰ বায়ু নতুন কৰিব পৰা নগ'ল। আজিৰ দিনটোৰ ভিতৰত অৱস্থা আৰু বেয়া হ'ব। অসহ্য এটা হেঁচা মাৰি ধৰা ধৰা যেন লগা অৱস্থা অনুভৱ কৰিলো। আবেলি তিনি মান বজাত এই অনুভূতি বৰ বেছিকৈ হ'বলৈ ধৰিলে। হামিয়াই হামিয়াই মুখ বিষাই গ'ল। অক্সিজেন একেবাৰে কমি যোৱা বায়ু সেৱন কৰি থকা বাবে হাওঁকাওঁত ফোপনি উঠিল। এক মানসিক গতিৰুদ্ধতাই মোক গ্ৰাস কৰি পেলালে। মই শক্তিবিহীন, প্ৰায় অজ্ঞান হৈ পৰিলো। মোৰ সাহসী কঁছেয়ে, তাৰো সেই একে যন্ত্ৰণা, একে অৱস্থা হোৱা সত্বেও কেতিয়াও মোক এৰা নিদিলে। মোৰ হাত এখনত ধৰি সি মোক সাহস দি থাকিল। সি বিৰবিৰোৱা শুনিবলৈ পালো: "হায়! মই যদি নিজে উশাহ নলৈ সেই বায়ুখিনি গৰাকীৰ বাবে এৰিব পাৰিলোহেঁতেন।"

সি এইদৰে কোৱা শুনি মোৰ চকুত চকুপানী ওলাল। ভিতৰত আমাৰ অৱস্থা এইদৰে অসহনীয় হৈ পৰিলেও পাল পাতি কাম কৰিবলৈ আমি অতি উৎসাহেৰে আগ বাঢ়িলো। বৰফ বেদীত কুঠাৰৰ আঘাতৰ শব্দ চলি থাকিল। আমাৰ হাত বিষালে, হাতৰ তলুৱাত পানী জোলা ফুটিল, কিন্তু এৱানো কি ভাগৰ? অকমান আঘাত লাগিলেই বা, তাতেনো কি হ'ল? হাওঁফাওঁলৈতো সঞ্জীৱনী বায়ু আহিছে! আমি উশাহ ল'লো, খুব উশাহ ল'লো।

এই সময়ছোৱাত কোনোৱে এই স্বেচ্ছামূলক এই কাম নিৰ্দিষ্ট সময়তকৈ বেছি পৰলৈ কৰি নাথাকিল। নিজৰ ভাগৰ কাম শেষ হোৱাৰ লগে লগে প্ৰত্যেকেই নিজৰ নিজৰ জীৱনীশক্তি প্ৰদায়ী যন্ত্ৰটো লগৰ উশাহত কষ্ট পাই থকা মানুহজনক দিলে। কেপ্টেইন নিমোৱেই এই কঠোৰ অনুশাসন মানি প্ৰথমে তেওঁৰ যন্ত্ৰটো সময় অহাৰ লগে লগেই আন এজনক দি উদাহৰণ দেখুৱালে। তাৰ পাছত তেওঁ জাহাজৰ দূষিত বায়ুৰ মাজলৈ কোনো ওজৰ-আপত্তি নকৰাকৈ উভতি আহিল।

সিদিনাৰ দিনটোত অত্যধিক তৎপৰতাৰে কাম কৰা হ'ল। পৃষ্ঠৰপৰা মাথো দুগজহে তুলিবলৈ বাকী আছিল। মাথো দুগজ বৰফে আমাক মুকলি সাগৰৰপৰা পৃথক কৰি ৰাখিছিল। কিন্তু, ৰিজাৰ্ভাৰৰ বায়ুও প্ৰায়শেষ হৈ আহিছিল। যি সামান্য বায়ু আছে সেয়া কাম কৰা মানুহখিনিৰ বাবে ৰাখিব লাগিব, 'নটিলাছ'ৰ বাবে এছিকটাও খৰচ কৰিব নোৱাৰি। জাহাজলৈ উভতি যোৱাৰ পাছত মোৰ উশাহ বন্ধ হৈ যোৱাৰ উপক্ৰম হ'ল। সেয়া এক কি কষ্টৰ ৰাতি! সেই কথা বৰ্ণাবলৈ মোৰ ভাষা নাই। পিছদিনা উশাহত ভীষণ যন্ত্ৰণা পাবলৈ ধৰিলো। মূৰৰ বিষৰ লগতে মূৰ ঘূৰাবলৈও ধৰিলে, নিজকে মদপী মদপী লাগিল। মোৰ লগৰ দুজনৰো একে লক্ষণেই দেখা দিলে। কেবাজনো নাবিকৰ ডিঙিত ঘৰঘৰণি আৰম্ভ হ'ল।

সিদিনা আছিল আমাৰ বন্ধনৰ ষষ্ঠ দিন। কুঠাৰেৰে কটা কাম বৰ লেহেম গতিত আগ বঢ়া দেখি কেপ্টেইন নিমোৱে পানীৰপৰা আমাক তেতিয়াও পৃথক কৰি ৰখা বৰফ বেদীখন খুন্দিয়াই ভঙাটোকে ঠিক কৰিলে। এই মানুহজনক তেওঁৰ সৌম্যতা আৰু শক্তিয়ে কেতিয়াও এৰা নিদিয়ে। মানসিক বলেৰে তেওঁ শাৰীৰিক পীড়া ঢাকি ৰাখিলে।

তেওঁৰ হুকুম মতে জাহাজখন পাতলোৱা হ'ল, অৰ্থাৎ আপেক্ষিক গুৰুত্বৰ পৰিবৰ্তন ঘটাই বৰফ বেদীৰপৰা তোলা হ'ল। জাহাজখন ওপঙি উঠাৰ পাছত গুণ টানি তাক পানীৰ সমতলত খন্দা বিৰাট খালটোৰ ওপৰলৈ নিয়া হ'ল। তাৰ পাছত পানীৰ ৰিজাৰ্ভাৰবোৰ পূৰা কৰি তেওঁ গাঁতটোত লুকাই পৰিল।

ঠিক সেই মুহূৰ্ত্ততে জাহাজখনৰ আটাইবোৰ চালক জাহাজলৈ উঠি আহিল। সংযোগৰ ডবল দুৱাৰখন জপাই দিয়া হ'ল। তেতিয়া 'নটিলাছ' এগজতকৈও

কম বৰফৰ তৰপ এটাৰ ওপৰত আছিল। তদুপৰি, গভীৰতা মাপক ডাঁৰবোৰে বৰফৰ বেদীখন হাজাৰ ঠাইত ফুটাই থৈছিল। ৰিজাৰ্ভাৰৰ টেপ খুলি দি এশ ঘন গজ পানী তাত সোমাবলৈ দিয়া হ'ল। 'নটিলাছ'ৰ ওজন ১,৮০০ টনলৈ বাঢ়িল। আশাতে আমাৰ যন্ত্ৰণা পাহৰি আমি কাণ পাতি ৰ'লো। এয়ে শেষ ভাবসা, ইয়াৰ ওপৰতে আমাৰ জীয়াই থকা-নথকাৰ প্ৰশ্নটো নিৰ্ভৰ কৰিছে। মূৰৰ ভিতৰত কিহবাই যদিও ভুনভুনাই আছিল, তথাপিও 'নটিলাছ'ৰ খোলাৰপৰা অহা হোঁহোঁৱনি শুনিবলৈ পালো। কাগজ এখিলা ফালি যোৱাৰ দৰে শব্দ কৰি বৰফডোখৰ ফাটি গ'ল। 'নটিলাছে' বুৰ মাৰিলে।

"আমি বৰফৰপৰা এৰাই গ'লো!" কঁছেয়ে মোৰ কাণৰ কাষত বিৰবিৰাই ক'লে। মই তাৰ কথাৰ উত্তৰ দিব নোৱাৰিলো। মৃগী ৰোগীৰ দৰে কপা হাতেৰে তাৰ হাত এখন হেঁচি ধৰিলো। অত্যধিক বোজাইৰ বাবে 'নটিলাছ' হঠাতে বেছ জোৰেৰে তললৈ বুৰি গ'ল, যেন ভেকুৱামৰ মাজেৰেহে পৰিছে। তাৰ পাছত সমস্ত বিদ্যুৎ শক্তি প্ৰয়োগ কৰি ৰিজাৰ্ভাৰৰপৰা পানী উলিয়াবলৈ আৰম্ভ কৰি দিয়া হ'ল। কেইমিনিট মান পাছত আমাৰ পতন বন্ধ হ'ল। অলপ পাছতে মেনোমিটাৰে দেখুৱালে যে আমি উঠিব ধৰিছো। স্ক্ৰু ইমান জোৰেৰে চলিবলৈ ধৰিলে যে জাহাজখনৰ প্ৰতিটো বল্টুৱেই কঁপিবলৈ ধৰিলে। আমিও উত্তৰলৈ টান অনুভৱ কৰিলো। বৰফশিলাৰ তলত আমি যদি আৰু এদিনো ওপঙি থাকিবলগীয়া হয় তেনেহ'লে আমাৰ মৃত্যু অনিবাৰ্য।

মই লাইব্ৰেৰীৰ ডিভানখনত দীঘল দি পৰি আছিলো, উশাহ বন্ধ হৈ যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছিল। মোৰ মুখ বেঙুনীয়া হৈছিল আৰু ওঁঠ নীলা পৰি গৈছিল। মোৰ মনোবলো শেষ হৈ গৈছিল। মই চকুৰে একোকে নেদেখা আৰু কাণেৰে একোকে নুশুনা হৈ পৰিছিলো। সময়ৰ কোনো ধাৰণাকে মই কৰিব পৰা নাছিলো। মোৰ মাংসপেশীৰ সংকোচন বন্ধ হৈ গৈছিল। কিমান ঘণ্টা এনেদৰে পাৰ হৈ গৈছিল ক'ব নোৱাৰো, কিন্তু মই যে যথেষ্ট যন্ত্ৰনা পাইছিলো সেইটো জ্ঞান হ'লে মোৰ আছিল। মই যেন মৰি থাকিম এনে লাগিছিল। হঠাতে মই অলপ সকাহ পালো। মোৰ হাওঁফাওঁলৈ কেই উশাহমান বায়ু সোমাই গ'ল। আমি বাৰু পানীৰ ওপৰলৈ উঠিলো নেকি? আমি বাৰু বৰফশিলাটোৰ তলৰপৰা মুকলি হ'লো নেকি? নাই নাই, মোৰ দুই সাহসী বন্ধু নেড আৰু কঁছেয়ে তেওঁলোকৰ নিজৰ জীৱন

উছৰ্গা দি মোক বচাব খুজিছে। এটা যন্ত্ৰত অকণমান বায়ু আছিল। নিজে ব্যৱহাৰ কৰাৰ সলনি তেওঁলোকে সেয়া মোৰ বাবে ৰাখি থৈছিল আৰু তেওঁলোকৰ নিজৰ উশাহ বন্ধ হৈ পৰিব খোজা স্বত্বেও মোক তাৰে টোপ টোপকৈ জীৱন দিছে! মই যন্ত্ৰটো ঠেলা মাৰি আঁতৰাই দিব খুজিছিলো। কিন্তু, তেওঁলোকে মোৰ হাতত থাপ মাৰি ধৰিলে। কেইমুহূৰ্তমান মই মুকলিভাৱে উশাহ ল'লো। ঘড়ী চাই দেখিলো তেতিয়া ৰাতিপুৱা এঘাৰ বাজিছে। সিদিনা মাৰ্চ'ৰ ২৮ তাৰিখ হ'ব লাগে। 'নটিলাছে' ভীষণ বেগত, ঘণ্টাত চল্লিশ মাইল হাৰত, যাবলৈ ধৰিলে। যেন পানী ফালিহে আগ বাঢ়িছে। কেপ্টেইন নিমো বাৰু ক'ত? তেওঁ বাৰু মৰি থাকিল নেকি? তেওঁৰ লগতে তেওঁৰ সহচৰবোৰো মৰি থাকিল নেকি? সেই সময়ত মেনোমিটাৰে দেখুৱালে যে আমি পানীৰ পৃষ্ঠৰ পৰা কুৰি ফুটমান তলতহে আছো। বৰফৰ ছটা এটাই আমাক পানীৰ পৃষ্ঠৰ পৰা পৃথক কৰি ৰাখিছে। আমি বাৰু এই ছটাটো ভাঙিব পাৰিম নেকি? হয়তো পাৰিম। 'নটিলাছে' অন্ততঃ চেষ্টা কৰি চাব। মোৰ অনুভৱ হ'ল যে জাহাজখন অলপ হেলনীয়া হৈ আছে, ইয়াৰ পিছফাল তল আৰু আগফাল ওপৰ হৈ আছে। পানী স্থুমুৱায়ে নিশ্চয় এইদৰে হেলনীয়া কৰা হৈছে। তাৰ পাছত শক্তিশালী স্কুৰ বলত জাহাজখনে দেৱাল ভঙা ঢেঁকী-কল এটাৰ দৰে বৰফৰ ছটাটোত তলৰ পৰা আঘাত কৰিলে। পিছমুৱা হৈ বৰফ ডোখৰ ভাঙি আকৌ আগবাঢ়ি গৈ প্ৰহাৰ কৰিলে। লাহে লাহে বৰফছটা ভাঙি গ'ল। 'নটিলাছ' ওপৰ ওলাই আহিল। তাৰ ভৰতে বৰফছটা টুকুৰা-টুকুৰহৈ ভাঙি গ'ল। পেনেলখন খোলা হ'ল—ফালি পেলোৱা হ'ল বুলিয়ে ক'ব পাৰি। 'নটিলাছ'ৰ প্ৰতিটো চুক-কোণ বিশুদ্ধ বায়ুৰে ভৰি পৰিল।

অধ্যায় ১৫

কেপ হৰ্নৰপৰা আমাজানলৈ

মই যে কেনেকৈ প্লেটফৰ্মৰ ওপৰ পালো সেইটো একেবাৰে ক'বই নোৱাৰিলো। হয়তো কানাডিয়ানজনে মোক দাঙি আনিছিল। তাত মই বঢ়িয়াকৈ উশাহ

ল'লো, যিমান পাৰো সেই জীৱনীবৰ্দ্ধক বায়ু ভিতৰলৈ টানি নিলো। সেই সতেজ কণা সেৱন কৰি মোৰ দুয়ো সহচৰ নিচা লগা যেন হৈ পৰিছিল। আন মানুহবোৰে বহুদিন খাদ্যাভাৱত থাকি এই সবল খাদ্যবিধো সহজে গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰিলে। আমি কিন্তু নিজকে নিয়ন্ত্ৰণ নকৰিলো। আমি বাধাহীনভাৱে আমাৰ হাওঁফাওঁ বায়ুৰে পূৰাই পেলালো। বায়ুৱে, মাথোন বায়ুৱে, আমাক অদ্ভুত আনন্দ দি গ'ল।

"আস্! এই অক্সিজেন বস্তুটো যে কি আনন্দদায়ক! গৱাকীয়ে উশাহ ল'বলৈ ভয় নকৰিলেও হ'ব। এতিয়া সকলোৰে বাবে যথেষ্ট অক্সিজেন আছে," কঁছেয়ে ক'লে।

নেডে কোনো কথা নক'লে। কিন্তু তেওঁ তেওঁৰ দাঁত দুপাৰি এনেকৈ মেলি ধৰিলে যে শ্বাৰ্কেও দেখিলে ভয় খাই গ'লহেঁতেন। আমাৰ গালৈ বল আহিল। চাৰিওফালে চাই দেখিলো আমিহে অকল প্লেটফৰ্মত আছো। 'নটিলাছ'ৰ বিদেশী নাবিকসকলে ভিতৰত যি বায়ু পাইছে তাতেই সন্তুষ্ট আছে, বাহিৰৰ মুকলি বায়ু সেৱন কৰিবৰ বাবে কোনো ওলাই অহা নাই।

প্ৰথমতেই মই মোৰ দুয়োজন সংগীক কৃতজ্ঞতা জনালো। দীৰ্ঘম্যাদী যন্ত্ৰণাৰ শেষ সময়খিনিত নেড আৰু কঁছেয়ে মোৰ প্ৰাণ বচাই ৰাখিছিল। তেওঁলোকৰ সেই সেৱাৰ প্ৰতিদান মোৰ সমস্ত কৃতজ্ঞতাৰেও দিব নোৱাৰিম।

"বন্ধুদ্বয়, আমি ইজনে সিজনৰ লগত এক চিৰদিনীয়া বান্ধোনেৰে সাঙোৰ খাই আছো। মই আপোনালোকৰ ওচৰত কিমান ঋণী।" মই ক'লো।

"তাৰ সুবিধা মই গ্ৰহণ কৰিম," নেডে ক'লে।

"তাৰ মানে?" কঁছেয়ে সুধিলে।

"তাৰ মানে এয়ে যে এই নৰকৰপৰা যাওঁতে মোৰ লগতে তোমালোককো লৈ যাম," নেডে ক'লে।

"হেৰি," কঁছেয়ে ক'লে, "আমি জানো এতিয়া ঠিক দিশত গৈ আছো?"

"এৰা। আমি সূৰ্যৰ দিশত গৈ আছো আৰু ইয়াত সূৰ্য উত্তৰত আছে," মই ক'লো।

"সেইটো ঠিক কথা," নেডে ক'লে "কিন্তু আমি প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ ফালেই গৈ আছো নে আটলাণ্টিক মহাসাগৰৰ ফালেই গৈ আছো, অৰ্থাৎ জনপ্ৰাণীৰ মাজলৈয়ে গৈছো নে জনপ্ৰাণী বিহীন অঞ্চললৈয়ে গৈ আছো, সেইটোহে এতিয়াও

বুজিব পৰা নাই।”

সেই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ মই দিব নোৱাৰিলো। মোৰ ভয় হ'ল যে কেপ্টেইন নিমোৱে আমাক এছিয়া আৰু আমেৰিকা মহাদেশ চুই থকা বিৰাট মহাসাগৰখনলৈয়ে লৈ যাব। তেনেদৰে পানীৰ তলেৰে গোটেই পৃথিৱী ভ্ৰমণ সমাপ্ত কৰি তেওঁ পুনৰ 'নটিলাছে' মুক্তভাৱে বিচৰণ কৰিব পৰা অঞ্চললৈ যাব। ভীষণ বেগত 'নটিলাছ' গৈ থাকিল। ধ্ৰুৱীয় বৃত্ত পাৰ হৈ কেপ হৰ্ণৰ কাষেৰে ঘোৰাৰ বাবে পথ ঠিক কৰা হ'ল। ৩১ মাৰ্চৰ দিনা আবেলি সাত বজাত আমি আমেৰিকাৰ অন্তৰীপৰ পোনে পোনে থাকিলো। আমাৰ আগৰ সকলো কষ্ট যন্ত্ৰণাৰ কথা আমি ইতিমধ্যে পাহৰি গ'লো। বৰফৰ মাজত আমি যে অৱৰুদ্ধ হৈ পৰিছিলো সেই কথাও ইতিমধ্যে মনৰপৰা মচ খাই গ'ল। আমি তেতিয়া কেৱল ভৱিষ্যতৰ কথাহে ভাবিবলৈ ধৰিলো। কেপ্টেইন নিমোক প্লেটফৰ্ম বা ড্ৰইংৰুম ক'তো দেখা পোৱা নগ'ল। প্লেনিস্ফিয়াৰত প্ৰত্যেক দিনে লেফটেনেণ্টে দি যোৱা চিনৰপৰা 'নটিলাছ'ৰ প্ৰকৃত দিশৰ উমান পাই থাকিলো। সিদিনা আবেলি বুজিব পাৰিলো যে আমি আটলাণ্টিকেৰে উত্তৰলৈ যাবলৈ ধৰিছো। এই কথা জানি মোৰ বেছ ভাল লাগিল। পিছদিনা ১ এপ্ৰিল তাৰিখে, দুপৰীয়া বাৰ বজাৰ কেইমিনিট মান আগতে 'নটিলাছ' যেতিয়া পানীৰ ওপৰলৈ উঠিল, আমি তেতিয়া পশ্চিম দিশৰ ফালে মাটি দেখা পালো। সেয়া আছিল টেৰা দেল ফুৱেগো—আদি বাসিন্দাবোৰৰ জুপুৰীৰপৰা ওলোৱা ধোঁৱাৰ পৰিমাণ দেখি প্ৰথম নাবিকসকলে এই নাম দিছিল, ইয়াৰ অৰ্থ হল 'ধোঁৱাৰ ৰাজ্য'। অৱশ্যে উপকূলভূমি দেখাত চাপৰ যেন লাগিল। অৱশ্যে দূৰত ওখ ওখ পৰ্বত কিছুমানো দেখা গ'ল। মই আনকি মাউণ্ট ছাৰমিয়েণ্টোও দেখা যেন পালো। সাগৰৰ পিঠিৰপৰা ২,০৭০ গজ ওখ এই শৃংগটো অতি জোঙা। শৃংগটো কুঁৱলীৰে ঢকা থাকিলে বৰষুণ বতৰ আৰু শৃংগটো পৰিষ্কাৰ হৈ থাকিলে বতৰো ভাল বুলি বুজিব পাৰি। সেই সময়ত শৃংগটো আকাশৰ বুকুত স্পষ্টকৈ দেখা গৈছিল। 'নটিলাছে' আকৌ পানীৰ তলত বুৰ মাৰি মাথো কেইমাইল মান আঁতৰত থকা উপকূল ভূমিৰ পিনে আগ বাঢ়িল। মই দীঘল দীঘল বহুতো সাগৰীয় তৃণ, বিৰাট বিৰাট ফিউকাছ আৰু ভাবেক দেখা পালো। মুকলি মেক সাগৰত ভাবেকৰ বহুতো নিদৰ্শন দেখিবলৈ পোৱা যায়, ইয়াৰ জোঙা, মিহি সূতিকা থাকে; এইবোৰ দীঘলে তিনিশ গজলৈকে হয় আৰু

খুব টান কাৰণে ইয়াক সময়ে সময়ে জাহাজ বা নাওৰ ৰচি হিচাপেও ব্যৱহাৰ কৰা হয়। আন এবিধ তৃণ হ'ল ভেল্ল. ইয়াৰ পাতবোৰ চাৰি ফুট মান দীঘল। প্ৰবালৰ গাথনিত পোত গৈ ই তলিত ওলমি থাকে। ই হ'ল হাজাৰ বিজাৰ ক্ৰাষ্টেছিয়া আৰু মোলাস্ক, কেঁকোৰা আৰু কাট্ল্ ফিছৰ বাহ। তাত ছিল আৰু অ'টাৰবোৰে মাছ আৰু সাগৰীয় সজীৱে পেট পূৰাই খায়—ঠিক বৃটিছবিলাকে খোৱাৰ দৰে। এই বিতোপন ঠাইখিনিৰ মাজেৰে অতীব বেগেৰে 'নটিলাছ' পাৰ হৈ গ'ল। সিদিনা আবেলি জাহাজখন ফেকলেণ্ড দ্বীপপুঞ্জৰ ওচৰ চাপিল। পিছদিনা ৰাতিপুৱা মই তাৰ ওখোৰা মোখোৰা পৰ্বতবোৰ দেখা পালো। তাত সাগৰৰ গভীৰতা বৰ বেছি নাছিল। জাল মৰাত বহুবোৰ সুন্দৰ সুন্দৰ সাগৰীয় তৃণ উঠি আহিল। তাৰ ভিতৰত এবিধ বিশেষ ফিউকাছো আছিল, তাৰ শিপাত উঠি আহিছিল পৃথিৱীৰ সৰ্বোত্তম শামুক কিছুমান। ডজনে ডজনে হাঁহ আহি প্লেটফৰ্মত পৰিল। তাৰপৰা সিহঁতে খাদ্যসম্ভাৰ ৰখা কোঠালীটো বিচাৰি ল'লে। মই বিশেষকৈ গোবি প্ৰজাতিৰ বহুতো মাছ দেখা পালো, তাৰে কেতবোৰ দুফুটো দীঘল হ'ব, সিহঁতৰ গোটেই গাতে বগা আৰু হালধীয়া দাগ। মই অসংখ্য মেডুছা দেখা পালো। তদুপৰি ফেকলেণ্ড দ্বীপপুঞ্জৰ অঞ্চলটোৰ বৈশিষ্ট্য স্বৰূপ ধুনীয়া ধুনীয়া ক্ৰাইছেঅ'ৰা কেতবোৰ দেখা পালো। ইয়াৰে কেতবোৰ প্ৰাণীৰ নমুনা সংগ্ৰহ কৰি ৰাখিব পৰা হ'লে মই বৰ ভাল পালোহেঁতেন। কিন্তু, এই প্ৰাণীবোৰ ঠিক মেঘ বা কুঁৱলীৰ দৰে, নিজ পৰিবেশৰ পৰা আঁতৰাই নিলেই একেবাৰে ক্ষয় পৰি যায়।

ফেকলেণ্ড দ্বীপপুঞ্জৰ উচ্চ ভূমিত যেতিয়া অদৃশ্য হৈ পৰিল, তেতিয়া 'নটিলাছে' পানীৰ কুৰি-পচিশ গজমান তলেৰে আমেৰিকাৰ উপকূল ভূমিৰ কাষে কাষে গৈ থাকিল। কেপ্টেইন নিমোৱে কিন্তু এবাৰো দেখা নিদিলে। ৩ এপ্ৰিল তাৰিখলৈকে আমি পেটাগনিয়া উপকূল অঞ্চলতে থাকিলো—কেতিয়াবা পানীৰ তলত আৰু কেতিয়াবা ওপৰত। 'নটিলাছ' প্লাটাৰ মোহনাৰে পাৰ হৈ গ'ল আৰু এপ্ৰিলৰ ৪ তাৰিখে উৰুগুৱেৰ পৰা ছাপন্ন মাইল আঁতৰত থাকিল। উত্তৰমুৱাকৈ গতি কৰি 'নটিলাছে' দক্ষিণ আমেৰিকাৰ উপকূলৰ দীঘল দীঘল পাকবোৰো অনুসৰণ কৰি কৰি গৈ আছিল। আমি তেতিয়ালৈকে জাপানৰ সাগৰত জাহাজত উঠাৰেপৰা ১,৬০০ মাইল অতিক্ৰম কৰি আহিছো।

বাতিপুৱা এবাৰ মান বজাত সাতত্ৰিশ দ্ৰাঘিমাৰেখাৰে আমি মকৰক্ৰান্তি পাৰ হৈ আহিলো। আমি সাগৰৰ মাজলৈ সোমাই অহা ক্ৰায়ো অন্তৰীপ পালো। কেপ্টেইন নিমোৱে বসতিপূৰ্ণ অঞ্চল বেয়া পাইছিল, তেওঁ ব্ৰাজিলৰ উপকূল অঞ্চল পাওঁতে অতীৱ বেগত জাহাজ চলাই নিছিল। এই কথাত নেড লেণ্ডৰ বৰ খং উঠিছিল। এই অঞ্চলৰ কোনো মাছে বা অতি বেগী চৰাইটোৱেও আনকি আমাৰ বেগৰ লগত তাল মিলাব পৰা নাছিল। গতিকে এই অঞ্চলৰ প্ৰাকৃতিক বৈশিষ্ট্যসমূহ আমি মুঠেই পৰ্যবেক্ষণ কৰিব নোৱাৰিলো।

কেবাদিনো এই বেগ চলাই নিয়া হ'ল আৰু ৯ এপ্ৰিল তাৰিখে আবেলি আমি দক্ষিণ আমেৰিকাৰ একেবাৰে পশ্চিমৰ অংশ ছান ৰক অন্তৰীপ পালো। তেনেতে 'নটিলাছে' আকৌ আগৰ বাট এৰি এই অন্তৰীপ আৰু আফ্ৰিকাৰ উপকূলৰ ছিয়েৰা লিঅ'নৰ মাজৰ সাগৰ তলিৰ গভীৰ অঞ্চলেৰে যাবলৈ ধৰিলে। সাগৰৰ তলিৰ এই সমতল এন্টিলিছৰ সমান্তৰাল হোৱাকৈ এফালে আগবাঢ়ি গৈছে আৰু ইয়াৰ উত্তৰ মূৰৰ শেষত আছে ৯,০০০ গজৰ এক বিৰাট দ অঞ্চল। এই অঞ্চলত সাগৰৰ ভূতাত্বিক অৱবাহিকাই লেছাৰ এন্টিলিছ পৰ্যন্ত চাৰে তিনি মাইলৰ এটা থিয় গড়া সাজিছে। কেপ ভাৰ্ড আইলেণ্ডৰ সমানে সমানে ই আন এখন উল্লেখনীয় প্ৰাচীৰৰ সৃষ্টি কৰিছে। ই আটলান্টিকৰ গোটেই বুৰি থকা মহাদেশখন আগুৰি ৰাখিছে। এই পানীৰ তলত থকা ভূমিখণ্ডত অ'ত ত'ত বহুতো পঠত আছে, সেইবোৰে ঠাইখন দেখাত বিতোপন কৰি তুলিছে। কেপ্টেইন নিমোৱে নিজ পৰ্যবেক্ষণৰদ্বাৰা প্ৰস্তুত কৰা এখন নক্সা 'নটিলাছ'ৰ লাইব্ৰেৰীত মই পাইছিলো। দুদিন ধৰি হেলনীয়া তলৰ সহায়ত মৰুভূমি আৰু গভীৰ তলিবোৰলৈ যোৱা হৈছিল। 'নটিলাছ'ত থকা দীঘল, কৌণিক দাঁতি দুটাৰ সহায়ত যিকোনো উচ্চতালৈকে যাব পৰা হৈছিল। কিন্তু, ১১ এপ্ৰিল তাৰিখে জাহাজখনে হঠাতে ওপৰ ওলাল। আমাজানৰ মোহনাত মাটি দেখা গ'ল। এই ভূভাগ ইমান বিস্তৰ যে ই কেবালীগো দূৰলৈকে সাগৰৰ পানী সতেজ কৰি তুলিছিল।

আমি বিষুৱৰেখা পাৰ হ'লো। পশ্চিমফালে কুৰি মাইল দূৰত ফৰাছী অধিকৃত অঞ্চল গিয়ানা আছিল। তাত আমি সহজেই আশ্ৰয় পাব পাৰিলোহেঁতেন।

কিন্তু তেতিয়া বতাহ বলি আছিল। ইমান প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড ঢৌ উঠি আছিল যে এখন মাত্ৰ নাও লৈ তাত সাহস কৰিব নোৱাৰি। নেড লেণ্ডে নিশ্চয় এই কথাটো ভালদৰে বুজি পাইছিল, সেই কাৰণেই নিশ্চয় তেওঁ এইবিষয়ে এটা শব্দও উচ্চাৰণ কৰা নাছিল। ময়ো তেওঁক পলোৱাৰ কথাকে লৈ কোনো ইংগিত দিয়া নাছিলো। কাৰণ, যিটো কামত সফল হ'ব নোৱাৰিম বুলি জানো সেই কাম কৰিবলৈ মই উদগনি দিমেই বা কেলেই? বৰ সুন্দৰ সুন্দৰ অধ্যয়ন কেতবোৰ চলাই মই আনন্দেৰে সময় অতিবাহিত কৰিলো। ১১ আৰু ১২ এপ্ৰিল তাৰিখে 'নটিলাছ' সাগৰৰ পিঠিতে থাকিল। জাল মৰাত সুন্দৰ সুন্দৰ মাছ, সৰীসৃপ আৰু সাগৰীয় আন আন প্ৰাণী উঠিল। এক্টিনিডিয়ান গোত্ৰৰ ফাইক্টেলাইন, আৰু অন্য প্ৰজাতিৰ ভিতৰত ফাইক্টেলিচ প্ৰোটেক্সটা পোৱা গ'ল। এই প্ৰাণীবিধ এই সাগৰৰ বৈশিষ্ট্য। ইহঁতৰ এটা সৰু, চুঙাকৃতি গা থাকে, তাত উলম্ব ৰেখা থাকে, অ'ত ত'ত ফুট ফুট থাকে আৰু ধুনীয়া শুং থাকে। মই আগতে পোৱা মোলাস্কো তাত পালো—টুৰিটেলা, অলিভ পৰফাইৰা, ইহঁতৰ গাত কটাকটি কৰা ৰেখা থাকে, তদুপৰি ইহঁতৰ মণ্ডহত ৰঙা দাগ থাকে। প্টেৰোছেৰাও তাত দেখিলো, ইহঁত দেখাত শিল হৈ পৰা বিছা যেন। হায়েলিয়া, আৰ্গোনট, কাটল ফিছ (খাবলৈ বৰ ভাল), আগৰ দিনৰ প্ৰকৃতিবিদে উৰণীয়া মাছৰ ভিতৰত ধৰা কালমাৰ, ইত্যাদি মই দেখিবলৈ পালো। মই ইয়াত নানা প্ৰজাতিৰ মাছ অধ্যয়ন কৰাৰ সুবিধা পালো। উপাস্থিযুক্ত মাছৰ ভিতৰত ইলৰ দৰে পেট্ৰোমাইজনহুপ্ৰিকা দেখা পালো। ই পোন্ধৰ ইঞ্চিলৈকে দীঘল হয়, ইয়াৰ মূৰটো সেউজবুলীয়া, বাজ বেঙুনীয়া, পিঠি ধোঁৱা-নীল বৰণীয়া, পেট ৰঙচুৱা, গা ৰূপালী আৰু গাত উজ্জ্বল ফোঁট থকা, আৰু ইয়াৰ চকুৰ মণি সোণালী ৰেখাৰে আগুৰা। ই আচলতে অলৱণ পানীতহে থাকে, আমাজানৰ সোঁতে ইয়াক সাগৰলৈ আনিছে। ই অতি আচৰিত বিধৰ প্ৰাণী। জোঙা নাসামণ্ডল, দীঘল সোপোকা নেজ, খাজকটা দীঘল শুং থকা ষ্ট্ৰিক দেখা পালো। মাথো এগজমান দীঘল হোৱা সৰু শ্বাৰ্ক আৰু বাদুলিৰ দৰে দেখা সাগৰীয় ইউনিকৰ্ণো দেখা পালো। সোণালী ফোট ফোট থকা বেলিষ্টা আৰু পাৰৰ ডিঙিৰ দৰে বিভিন্ন ৰং থকা কেপ্ৰিস্কাছো তাত দেখা পালো।

মই তাত দেখা কেতবোৰ কাঁইটীয়া মাছৰ কথাৰে এই তালিকাখন সামৰিব খুজিছো। অৱশ্যে তালিকাখন নীৰস লাগিলেও একেবাৰে যথাযথ। মই

তাত এপ্টেৰোনোটছ দেখিলো—ইহঁতৰ নাসামগুল বৰফৰ দৰে বগা, কিন্তু গা একেবাৰে ক’লা। অদস্তগ্নেথিছ, ছাৰ্ডিন, মেকেৰেল, ছেন্ট্ৰোনোটছ, ক্ৰিছোপ্টেৰা, স্পেয়াৰ্ছ ইত্যাদি বিভিন্ন গঢ় আৰু বিভিন্ন ৰঙৰ নানাবিধ মাছ দেখা পালো।

“ইত্যাদি” বুলি কৈছো যদিও, কঁছেয়ে বিশেষ কাৰণত বহুদিন ধৰি যিবিধ মাছৰ কথা মনত ৰাখিব সেই বিষয়ে মই নোকোৱাকৈ নোৱাৰো। আমাৰ জালত এবাৰ নেজ কটা যোৱা বাবে কাঁহী যেন হৈ পৰা এবিধ ৰে ফিছ যেন মাছ উঠিল। ইয়াৰ ওজন আছিল কুৰি আউঞ্চ। মাছটোৰ তলফাল বগা, ওপৰফাল ৰঙা, গাত ক’লাৰে আগুৰা ডাঠ নীলা ফুট ফুট, চকমকোৱা ছাল, তুখণ্ড হোৱা ফিছা। প্লেটফৰ্মত এৰি দিয়াত মাছটোৱে ঘূৰিবলৈ যত্ন কৰি, জপিয়াই, নানা ধৰণে যুজ-বাগৰ কৰিবলৈ ধৰিলে। এটা সময়ত ই প্ৰায় সাগৰত পৰো পৰো হ’ল। কঁছেয়ে তৎক্ষণাৎ মাছটো ধৰিবলৈ গ’ল আৰু মই তাক বাধা দিব পৰাৰ আগতেই দুয়ো হাতেৰে মাছটো ধৰি পেলালে। মুহূৰ্ততে তাৰ গা প্ৰায় পক্ষাঘাত আক্ৰান্ত মানুহৰ দৰে হ’ল। সি উফৰি পৰিল।

“অ’ গৰাকী, গৰাকী! মোক বচাওক। মোৰ ওচৰলৈ আহক!” সি চিঞৰিলে।

এয়ে প্ৰথম কঁছেয়ে মোক ইমান পোনে পোনে সম্বোধন কৰি কথা কৈছে। কানাডিয়ানজন আৰু মই তাক ধৰি তাৰ শিৰামূৰি ধৰা অংগবোৰ পিহি পিহি স্বাভাৱিকলৈ আনিলো। বেচেৰা কঁছেয়ে কিউমানা নামৰ এবিধ অতি সাংঘাতিক ক্ৰেম্পফিছকে আক্ৰমণ কৰিছিল। ইহঁতে প্ৰভুত পৰিমাণে বিদ্যুৎ উৎপন্ন কৰে আৰু পানীত কেবাগজো দূৰৰ মাছকো আক্ৰমণ কৰিব পাৰে। ইয়াৰ বৈদ্যুতিক অংগৰ শক্তি ইমানেই বেছি।

পিছদিনা, ১২ এপ্ৰিল তাৰিখে ‘নটিলাছে’ ওলন্দাজ উপকূল পালে। সেয়া আছিল মাৰোনিৰ মুখৰ ওচৰত। তাত কেবাটাও সাগৰীয়-গৰুৰ জাক দেখা গৈছিল। সেইবোৰ আছিল মেনাটি; মেনাটিবোৰ হ’ল ডুগং আৰু ষ্টেলেৰাৰ দৰে ছিৰেনিয়ান ক্ৰমৰ প্ৰাণী। এই প্ৰাণীবিধ বৰ ধুনীয়া, ইহঁত শান্তিপ্ৰিয় আৰু কাকো আক্ৰমণ নকৰে। ইহঁত ওঠৰ-বিশ ফুট দীঘল হয় আৰু ওজনত অন্ততঃ ষোল্ল হণ্ডৰ হয়। জানী প্ৰকৃতিয়ে এই স্তন্যপায়ী

বোৰক এবিধ দৰ্কাৰী কামৰ ভাৰ দিছে। ছিলবোৰৰ দৰে ইহঁতেও সাগৰীয় প্ৰেইৰিৰ তৃণবোৰ খাই গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় নদীৰ মুখত বাধা পৰিব নোৱাৰাকৈ ৰাখে। “আৰু এই উপকাৰী জীৱবোৰক মানুহে প্ৰায় সমূলঞ্চে বিনাশ কৰাৰ ফলত কি হৈছে ক'ব পাৰ নে?” মই সুধিলো। এই তৃণবোৰ পচি বায়ু দূষিত কৰে, সেই দূষিত বায়ুৱে হালধীয়া জ্বৰ কৰে, তাৰ ফলত এই ধুনীয়া ধুনীয়া দেশবোৰ জনশূন্য হৈ পৰে। এই উষ্ম সাগৰবোৰৰ তলিত বিস্তৰ পৰিমাণে উদ্ভিদৰ জন্ম হয়, আৰু এই বিষয়ত ৰিঅ'ছ লা প্লাতাৰপৰা ফ্লোৰিদালৈকে অৱস্থা অতি বেয়া। টুছেনেলৰ মতে তিমি আৰু ছিলবোৰ নাথাকিলে অৱস্থা ইয়াতকৈও ভয়ানক হৈ পৰিলহেঁতেন। পুম্ন, মেডুছা, কাটল ফিছ আদিৰে অধ্যুষিত হৈ এই অঞ্চল বীজাণুৰ আক্ৰমণৰ প্ৰধান কেন্দ্ৰ হৈ পৰিলহেঁতেন। কাৰণ, “সাগৰৰ পৃষ্ঠত যি পৰিমাণে বীজাণু ধ্বংস হ'ব পাৰে, ইয়াত নোৱাৰে।”

তথাপিও তৰৰ কোনো বিৰোধিতা নকৰাকৈয়ে ‘নটিলাছ’ৰ মানুহে আধাডজন মান মেনাটি ধৰি পেলালে। ফলত মাংসাগাৰত গৰু বা দামুৰিৰ মাংসতকৈও ভাল মাংসৰ যোগাৰ হ'ল। মেনাটিবোৰে সিহঁতক কোবাই মৰাতো কোনো প্ৰতিৰক্ষাৰ চেষ্টা নকৰিলে। কেবাহাজাৰ পাউণ্ড মাংস জাহাজত শুকাবলৈ দিয়া হ'ল। সিদিনা বহুতো মাছো ধৰা হ'ল। এই মাছবোৰ মেলাকোপ্টেৰিগিয়েনছৰ তৃতীয় গোত্ৰৰ এছেনেইডছ। পথালিকৈ থকা লৰচৰ কৰিব পৰা উপাস্থিৰে গঠিত কাঁহী যেন অংগ এটাৰ সহায়ত ইহঁতে ভেকুৱাম সৃষ্টি কৰি যি কোনো পৃষ্ঠতে লাগি থাকিব পাৰে। ভূমধ্যসাগৰত মই দেখা ৰিমোৰাবোৰ এই প্ৰজাতিৰ। কিন্তু ইয়াত পোৱা বিধ হ'ল এছেনেইডছ অষ্টিঅ'ছেৰা। ই এই সাগৰৰ বৈশিষ্ট্যস্বৰূপ।

মাছ মৰা কাম শেষ হ'লত ‘নটিলাছ’ পাৰৰ ওচৰ চাপিল। ভাৰ ওচৰেপাজৰে পানীৰ পিঠিত বহুতো সাগৰীয় কাছ ওপঙি ফুৰা দেখা গ'ল। এই মূল্যবান সৰীসৃপবোৰ ধৰাই টান হ'লহেঁতেন, কাৰণ সামান্য শব্দতে ইহঁতে সাৰ পাই যায় আৰু ইহঁতৰ খোলা জোং মাৰিও ভেদ কৰিব নোৱাৰি। কিন্তু এছেনেইডছবোৰ অতীৱ সূক্ষ্মতাৰে কাছবোৰ ধৰাত সহায় কৰিলে। ইহঁতক জীৱিত মাছ-মৰাহুক বুলি ক'ব পাৰি আৰু অনভিজ্ঞ মাছমৰীয়াই ইহঁতৰপৰা যথেষ্ট সহায় পায়। ‘নটিলাছ’ৰ চালকসকলে ইহঁতৰ

নেজত একোটা আঙঠি বান্ধি দিলে। আঙঠিবোৰে ইহঁতৰ গতিত যাতে বাধা দিব নোৱাৰে তাৰ বাবে খুব বেছি ডাঙৰ আঙঠি বন্ধা নহ'ল। আঙঠিত ৰচি একোডাল বান্ধি ৰচিৰ মূৰ জাহাজত বান্ধি ৰখা হ'ল। এছেনেইডছবোৰ পানীত এৰি দিলত ইহঁত প্ৰায় লগে লগে গৈ কাছবোৰৰ পেটত লাগি ধৰিলে। নিজে ছিগি গ'লেও ইহঁতে কাছবোৰ এৰি নিদিয়ে। গতিকে ৰচি টানি এছেনেইডছবোৰৰ লগতে কাছবোৰো উঠি আহিল। চালকসকলে এগজ মান দীঘল প্ৰাণী কেকোউৱেনো তুলিলে, ইহঁতৰ ওজন ৪০০ পাউণ্ড হ'ব। ইহঁতৰ চলঙত কাঁইট থাকে, ইহঁত স্বচ্ছ, অ'ত ত'ত বগা-হালধীয়া ফোঁট থাকে, তদুপৰি বজাৰত ইহঁতৰ দামো খুব বেছি। তাত বাহিৰেও খাবলৈও বৰ ভাল নতুন কাছ ও খাবলৈ বৰ ভাল। সুন্দৰ গোন্ধায়ো। এইদৰে দিনটো মাছ মাৰিবৰ বাবে আমি আমাজানৰ উপকূলৰ কাষে কাষে থাকিলো। ৰাতি হোৱাৰ লগে লগে 'নটিলাছ' পুনৰ দূৰ সাগৰত সোমাই আহিল।

অধ্যায় ১৬

পুল্প

কেইবাদিনো ধৰি 'নটিলাছ' আমেৰিকাৰ উপকূলপৰা আঁতৰি থাকিল। ই নিশ্চয় মেক্সিকো উপসাগৰ বা এন্টিলিছ সাগৰৰ ঢৌৰ মাজত বিপদত পৰিব নুখুজিলে। ১৬ এপ্ৰিল তাৰিখে আমি মাটিনিছ আৰু গুৱাডালুপ ত্ৰিশ মাইল দূৰৰপৰা দেখা পালো। এক মুহূৰ্তৰ বাবে তাৰ ওখ শৃংগবোৰো চকুত পৰিল। কানাডিয়ানজনে হয় জাহাজৰপৰা নিজে নামিবে, নহয় ইটো দ্বীপৰপৰা সিটো দ্বীপলৈ আহ-যাহ কৰি থকা নাও মাতি আনি পলাই যোৱাৰ কথা ভাবি আছিল। কিন্তু আমাৰ জাহাজ উপকূলৰ ওচৰ নচপাত তেওঁ নিৰাশ হ'ল। কেপ্টেইনে নজনাকৈ নাওখন হাত কৰিব পৰা হ'লে পলাব পৰা গ'লহেঁতেন। কিন্তু, মুকলি সাগৰত সেইটো সম্ভৱ নহয়। কানাডিয়ান জন, কঁছেই আৰু মই এই বিষয়ে বহুপৰ কথা পাতিলো। যোৱা ছমাহ ধৰি আমি 'নটিলাছ'ত বন্দী জীৱন যাপন কৰিছো। আমি ১৭,০০০ লীগ ভ্ৰমণ কৰিলো। গতিকে,

নেড লেণ্ডে ক'বৰ দৰে, ইয়াৰ শেষ হ'ব লা'গ। 'নটিলাছ'ৰ কেপ্টেইনৰপৰা আমি এইবিষয়ে একো আশা কৰিব নোৱাৰো, আমি মাথো নিজৰপৰা কিবা এটা আশা কৰিব পাৰো। তদুপৰি, যোৱা কিছুদিন ধৰি তেওঁ বেছ গম্ভীৰ হৈ পৰিছে, তেওঁ বেছিভাগ আঁতৰি থাকে আৰু আগতকৈ বহু কম মিলামিছা কৰে। তেওঁ যেন মোক এৰাইহে ফুৰিব খোজে এনে লাগে। কাচিৎহে তেওঁৰ লগত দেখা হয়। আগতে তেওঁ পানীৰ তলৰ জগতখনৰ আশ্চৰ্যবোৰ মোক বুজাই দিছিল, কিন্তু এতিয়া মোক মোৰ অধ্যয়নতে লাগিবলৈ তেওঁ এৰি দিছে। প্ৰধান কক্ষটোলৈকো তেওঁ তেনেকৈ নাহে। তেওঁৰ বাৰু কি পৰিবৰ্ত্তন হৈছে? তাৰ কাৰণেইবা কি? মই অৱশ্যে মোৰ আশ্চৰ্যজনক আৰু নতুনত্বেৰে ভৰা অধ্যয়ন বাদ নিদিলো। আজিয়েই হওক বা কাইলৈয়ে হওক মই এতিয়া সাগৰৰ বিষয়ে প্ৰকৃত কিতাপ এখন লিখিব পাৰিম। সেই কিতাপখন এদিন প্ৰকাশ হোৱাটো মই বিচাৰো। এন্টিলিছৰ ওচৰৰ সাগৰত, পানীৰ পৃষ্ঠৰপৰা দহ গজ তলত, খিৰিকিৰে মই কিমান যে আচৰিত আচৰিত বস্তু দেখিলো, সেইবোৰ টোকাবহীত লিখিব লাগে। অন্যান্য জীৱৰ মাজত তাত ফাইছেলিছ পেলাজিকা নামৰ এবিধ জীৱ আছিল; দেখাত ই ডাঙৰ দীঘল মোনা এখনৰ দৰে, তাৰপৰা উজ্জ্বল ৰশ্মি ওলাইছিল, ইহঁতৰ নীলা শুংবোৰ ৰেচমী সূতাৰ দৰে ওপঙি আছিল। তাত বাহিৰেও আছিল ধুনীয়া মেডুছা, চকুৰ, বাবে ধুনীয়া হ'লেও চুলে চোৱাতে ডকাদি ডাকে, কাৰণ ইহঁতৰ গাৰপৰা এবিধ বিষাক্ত ৰস ওলায়। তাত ডেৰ গজ মান দীঘল বলয়ী প্ৰাণীও আছিল, ইহঁতৰ ৰঙচুৱা শিং আছিল, ইহঁতৰ গাত আছিল ১৭০০ গতিদায়ী অংগ-প্ৰত্যংগ আৰু পানীৰ মাজেৰে অকাই-পকাই গৈ থাকোতে ইহঁতৰ গাৰপৰা বহুৰঙী পোহৰ ওলাইছিল। মাছৰ মাজত আছিল কেতবোৰ মালাবাৰ ৰে, ইহঁত বিৰাট আকাৰৰ কোমল অস্থিৰ প্ৰাণী, দহ ফুট দীঘল, ওজন ৬০০ পাউণ্ড, বক্ষীয় বাজ তিনিকুণীয়া, পিঠিত সামান্য কুজ, চকু মুখমণ্ডলৰ যিমান পাৰি বাহিৰলৈ থকা, পানীত ভাহি থাকিলে খিৰিকিৰ অস্বচ্ছ জাপখন যেন দেখি। প্ৰকৃতিয়ে কেৱল বগা আৰু ক'লা ৰঙেৰে বোলোৱা আমেৰিকান বেলিষ্টাও আছিল, হালধীয়া বাজ আৰু চকুত পৰা দাঁতেৰে গোবিও আছিল, এলবিকোৰ প্ৰজাতিৰ যোল্ল ফুট দীঘল, জোঙা চুটি দাঁতৰ আৰু সৰু পাতিৰ মেকেৰেলো আছিল। তাত বাহিৰেও আছিল খোঁৱাবৰণীয়া মিউলেট, ইহঁতৰ ওপৰৰপৰা তললৈ সোণালী পটী, আগতে

ইহঁতক ডিয়ানাৰ প্ৰতি উচৰ্গা কৰা হৈছিল, ধনী ৰোমানসকলে এই জীৱবিধ ৰবকৈ বিচাৰে। মৰকতৰ পটী থকা প্ৰোমাকান্থে ডৰিছ, স্পাৰি, পোহৰ বিলোৱা পোন্ধৰ ইঞ্চি দীঘল ক্লুপানোডনছ, ফিছাবে কোৱাই যোৱা মিউলেট, ৰঙা ভেনডাছ, আৰু ৰূপালী ছিলেন—ইহঁতে ঢৌৰ লগত উঠি-নামি সহস্ৰ চন্দ্ৰমাৰ দৰে পানীত তিৰবিৰণি তুলিছিল। ২০ এপ্ৰিল তাৰিখে আমি ১,৫০০ গজৰ মাধ্য উচ্চতা পালো। আমাৰ ওচৰত তেতিয়া বাহামা আৰ্কিপেলাগো আছিল। তাত পানীৰ তলত বহুতো শৃংগ আছিল, সাগৰীয় তৃণ, লুমিনাৰিয়া আৰু ফিউকাছে তাক আবৰি ৰাখিছিল। সিদিনা এঘাৰ মান বজাত নেডক পোকে কামোৰাৰ দৰেকৈ কিহবাই বেয়াকৈ বিন্ধিলে। তেওঁক সেইদৰে বিন্ধিছিল ডাঙৰ সাগৰীয় তৃণ এডালে।

“এয়া হৈছে পুল্লৰ গুহা, হয়তো ক'ৰবাত সেই দানৱ প্ৰাণীবোৰক দেখাও যাব পাৰে” মই ক'লো।

“কি ক'লে, এইবোৰ কাটল ফিছ, ছেফালোপদ শ্ৰেণীৰ আচল কাটল ফিছ?” কঁছেয়ে ক'লে।

“নহয় নহয়, বিৰাট আকাৰৰ পুল্লহে এইবোৰ।”

“এনে জীৱও আছে বুলি মোৰ বিশ্বাস নহয়” নেডে ক'লে।

“হেৰি,” কঁছেয়ে যিমান পাৰি গাম্ভীৰ্য আনি ক'লে, “ছেফালোপদ এটাই হাতেৰে জাহাজ এখন সাগৰৰ তললৈ টানি অনা দেখা বুলি মোৰ স্পষ্টকৈ মনত আছে।”

“তুমি দেখিছা?” কানাডিয়ানজনে সুধিলে।

“দেখিছো, নেড।”

“নিজ চকুৰে দেখিছা?”

“এৰা নিজৰ চকুৰে।”

“ক'ত দেখিছা বাৰু?”

“ছেণ্ট মেলোত,” কঁছেয়ে উত্তৰ দিলে।

“বন্দৰত নে? ঠাট্টাৰ সুৰত নেডে সুধিলে।

“নহয়, গীৰ্জাত,” কঁছেয়ে উত্তৰ দিলে।

“গীৰ্জাত!” কানাডিয়ানজনে চিঞৰি উঠিল।

“এৰা, বন্ধু নেড। সেই পুল্লৰ বিষয়ে দেখুওৱা এখন কথাছবিত।”

“চমৎকাৰ!” হাঁহিত বাগৰি পৰি নেডে ক'লে।

“কঁছেয়ে ঠিক কথাকে কৈছে” মই ক'লো। “মই এই কথাছবিখনৰ বিষয়ে শুনিছো। অৱশ্যে তাৰ বিষয়বস্তু কিংবদন্তি এটাৰপৰাহে লোৱা। কিংবদন্তিৰ প্ৰাকৃতিক বিজ্ঞানসম্মত মূল্য কিমান সেই কথা জানেই। তদুপৰি, এয়া হ'ল দানৱ এটাৰ বিষয়ে কৰা ছবি। দানৱৰ গাত জড়িত হৈ পৰিলেই কল্পনাই ডেউকা মেলি উৰা মাৰে। কেৱল যে এই পুল্পবিলাকে জাহাজ টানি নিয়ে বুলিয়ে ভবা হয় এনে নহয়, এবিধ এমাইলমান দীঘল ছেফালোপদৰ কথাও কোৱা হয়, যেন জীৱ নহয় দ্বীপহে। কোৱা হয় যে নিদ্ৰছৰ বিছপে এটা বিৰাট শিলৰ ওপৰত বেদী এখন নিৰ্মাণ কৰিছিল, বেদীখনৰ নিৰ্মাণ শেষ হ'লত শিলটোৱে গতি কৰিবলৈ ধৰিলে আৰু শেষত ই সাগৰলৈ গ'লগৈ। শিলটো আছিল পুল্প এটা। পণ্টোপ্পিডান নামৰ আন এজন বিছপে কৈছিল যে পুল্প একোটাৰ ওপৰত অশ্বাৰোহী সৈন্যৰ ৰেজিমেণ্ট এটাই কাম-কাজ চলাব পাৰিব। পুৰণি প্ৰকৃতিবিদসকলেও উপসাগৰৰ সমান মুখ থকা দানৱৰ কথা কৈছিল। তাৰে কেতবোৰ বোলে ইমান ডাঙৰ যে জিব্ৰাল্টৰ প্ৰণালীৰে পাৰ হৈ যাব নোৱাৰে।”

“কিন্তু, এই গল্পবোৰৰ কিমানখিনি সচা?” কঁছেয়ে সুধিলে।

“ইয়াত সচা অলপো নাই, বোপাই। সচাৰ সীমাৰ বাহিৰ হ'ব পাৰিলেহে সি কিংবদন্তি বা উপকথা হৈ পৰে। অৱশ্যে, এই সাধু কওঁতাবোৰৰ কল্পনাৰ অলপ ভিত্তি আছে। এটা কথা ঠিক যে পুল্প আৰু কাটল ফিছ এটা ডাঙৰ প্ৰজাতিৰ ভিতৰৰ, অৱশ্যে ইহঁত তিমিগণীয় প্ৰাণীতকৈ সৰু। এৰিষ্টোটলে কাটল ফিছৰ আকাৰ পাচ কিউবিট অৰ্থাৎ ন ফুট দুই ইঞ্চি বুলি কৈছে। মাছমৰীয়াবিলাকে প্ৰায়ে চাৰি ফুটতকৈ অলপ দীঘল কাটল ফিছ দেখা পায়। ট্ৰিয়েষ্ট আৰু মণ্টপেলিয়াৰৰ সংগ্ৰহালয়ত পুল্পৰ জকা কেতবোৰ আছে, সেইবোৰ দীঘলে দুগজ হ'ব। কিছুমান প্ৰকৃতিবিদে গণনা কৰি কয় যে ছফুট দীঘল এই প্ৰাণীবোৰৰ সাতাইশ ফুট দীঘল স্পৰ্শিকা থাকিব, সেয়ে হ'লে ই সিহঁতক ভয়ানক দানৱৰ শাৰীলৈ তুলিব।”

“আজিকালিও এই জীৱবোৰ মৰা হয়নে?” নেডে সুধিলে।

“মাৰক বা নামাৰক, নাবিকবিলাকে দেখেতো। মোৰ এজন বন্ধু হাভৰৰ কেপ্টেইন পাউল বছে ভাৰত মহাসাগৰত এনে এটা বিৰাটকায় প্ৰাণী দেখা বুলি কয়। কিন্তু, এতিয়াৰপৰা কেইবছৰ মান আগতে, ১৮৬১ চনত এনে

এটা আচৰিত ঘটনা ঘটিল যে তাৰ পাছত আৰু এই প্ৰাণীটো মাই বুলি ক'ব পৰা নাযায়।"

"ঘটনাটোনো কি ?" নেডে সুধিলে।

"ঘটনাটো এনে। ১৮৬১। চনত, টেনেৰিফৰ উত্তৰ-পূৰ কালে, আমি এতিয়া য'ত আছো প্ৰায় তেনেকুৱা অক্ষাংশতে, 'এলেক্টৰ' নামৰ এখন সংবাদবাহী জাহাজে পানীত সাতুৰি থকা এটা বিৰাট কাটল ফিচ দেখা পায়। কেপ্টেইন বুগুএৰে প্ৰাণীটোৰ ওচৰ চাপি তাক জোং আৰু বন্দুকেৰে আক্ৰমণ কৰিলে যদিও বিশেষ একো লাভ নহ'ল। জোং আৰু গুলী প্ৰাণীটোৰ কোমল মাংসবপৰা উফৰি পৰিল। কেবাবাৰো চেষ্টা কৰি বিফল হোৱাত চালকসকলে এটা গাঠি মোলাস্কটোৰ গাবে পিচলাই আনিবলৈ যত্ন কৰিলে। পিঠিৰ বাজ পৰ্যন্ত গাঠিটো পিচলি আহি তাত লাগি ধৰিলে। তেতিয়া তেওঁলোকে প্ৰাণীটোক জাহাজত টানি তুলিবলৈ যত্ন কৰিলে। কিন্তু, তাৰ ওজন আছিল খুব বেছি। তলত টানোতে টানোতে ৰচি টান হৈ প্ৰাণীটোৰ গাডোখৰৰপৰা ফিচাখন ছিঙি পেলালে। তেনেকৈ ফিচা হেৰুৱায়ে প্ৰাণীটোৱে সাগৰত বুৰ মাৰিলে।"

"হয় নেকি সচানে ?"

"একেবাৰে সচা, নেড। তেওঁলোকে এই পুল্লটোৰ নাম থ'লে 'বুগুএৰৰ কাটল ফিচ'।"

"কিমান দীঘল আছিল মাছটো ?" কানাডিয়ানজনে সুধিলে।

"মাছটো বাৰু ছগজমান দীঘল নাছিলনে ?" খিৰিকিৰে বাহিৰত পৰ্বতৰ শৃংগৰ অনিয়মিত গঠন চাই থাকিয়েই কঁছেয়ে সুধিলে।

"একেবাৰে সিমানেই হ'ব," মই ক'লো।

"তাৰ মূৰত বাৰু আঠডাল স্পৰ্শিকা নাছিলনে আৰু তাৰে ই সাপে পানী কটাৰ দৰে কটা নাছিলনে ?" কঁছেয়ে সুধিলে।

"হুঁ। একেবাৰে ঠিক।"

"তাৰ মূৰৰ পিছফালে থকা চকু দুটা যথেষ্ট উন্নত নাছিলনে ?"

"আছিল, কঁছেই।"

"তাৰ মুখখন ভাটৌৰ ঠোটৰ দৰে নাছিলনে ?"

"একেবাৰে তেনেকুৱা আছিল।"

"বৰ ভাল কথা! গৰাকীয়ে যেন বেয়া নাপায়, এইটো যদি বুগুএৰৰ কাটল

ফিছ নহয়ো, অন্ততঃ তাৰ ভায়েক হ'ব।
মই কঁছেইৰ মুখলৈ চালো। নেড লেণ্ডে খিৰিকিৰ কাষলৈ দৌৰি গ'ল।
"কি ভয়ানক জীৱ!" নেডে চিঞৰ মাৰি দিলে।

ময়ো চালোগৈ। দেখি ঘৃণাৰ ভাব এটা কোনোপধ্যে ঢাকি ৰাখিব নোৱাৰিলো। মোৰ চকুৰ আগত এটা ভয়ংকৰ প্ৰাণী আছিল। সি সহজেই উপকথাত ঠাই পোৱাৰ যোগ্য হ'ব। সেয়া আছিল আঠ গজ মান দীঘল এটা কাটল ফিছ। বিৰাট বিৰাট নীলা চকুৰে আমাৰ ফালে চাই সি 'নটিলাছ'ৰ পথালিকৈ বিৰাট বেগত গৈ আছিল। ইয়াৰ আঠখন হাত বা ঠেং মূৰৰপৰা ওলাইছিল, সেইবাবেই ইয়াৰ নাম ছেফালোপদ বা শিৰ পদ। এই ঠেংবোৰ গাটোতকৈ দুগুণ দীঘল আছিল। ঠেংবোৰ পাক খাই আছিল। স্পৰ্শিকাবোৰৰ ভিতৰফালত ২৫০ টা বায়ু ৰন্ধ্ৰ দেখা গৈছিল। দানৱটোৰ মুখখন আছিল ভাটৌৰ ঠোঁটৰ দৰে আৰু সি উলম্বভাৱে মুখ মেলি জপাই আছিল। ইয়াৰ খহটা জিভাত কেবাশাৰীও জোঙা জোঙা দাঁত আছিল। জিভাখন সি কপাই কপাই মেলি দিছিল। প্ৰকৃতিৰ কি পৰিহাস! মোলাস্ক এটাক বাৰু চৰাইৰ ঠোঁট দিব পায়নে? তাৰ মাকো যেন মঙহাল শৰীৰৰ ওজন ৪,০০০ অৰপৰা ৫,০০০ পাউণ্ড হ'ব। বাহিৰৰপৰা পোৱা উত্তেজনা অনুসৰি তাৰ গাৰ বৰণৰ সালসলনি ঘটিছিল—ক'লা ধোৱাবৰণীয়াৰপৰা ৰঙচুৱালৈকে সি সকলো বৰণকে লৈছিল। কিহে বাৰু এই মোলাস্কটোক উত্তেজিত কৰিছিল? নিঃসন্দেহে সেয়া হ'ল 'নটিলাছ' তাতকৈ বহু ডাঙৰ আৰু ভয়ানক, আৰু ইয়াক তাৰ দাঁত বা শোষকবোৰে একো কৰিব নোৱাৰে। তথাপিও, এই পুল্লবোৰ কি যে ভয়ংকৰ জীৱ! স্ৰষ্টাই সিহঁতক যে কি অফুৰন্ত জীৱনীশক্তি দিছে! সিহঁতৰ গতিত কি শক্তিৰ পৰিচয়! তদুপৰি, সিহঁতৰ থাকে তিনিটাকৈ কলিজা! ভাগ্যৰ বলতে আমি এনেদৰে এটা কাটল ফিছ দেখা পালো। মই ছেফালোপদটোক পুংখানুপুংখৰূপে অধ্যয়ন কৰিলো। প্ৰথমতে মই খুব ভয় খাইছিলো যদিও, পাছলৈ ভয় কমি আহিল। পেঞ্চিল এডাল লৈ মই প্ৰাণীটো আঁকিবলৈ ধৰিলো।

" 'এলেক্টৰ'এ দেখা কাটল ফিছটোৱেই এইটো বোধহয়," কঁছেয়ে ক'লে।
"নাই, কেনেকৈ হ'ব, এইটো পূৰা, কিন্তু সেইটোৰ ফিছাখন ছিগি গৈছিল," কানাডিয়ানজনে ক'লে।

“সেইটো একো কথা নহয়। এই প্ৰাণীবোৰৰ হাত বা ফিছা আকৌ গজে। সাতোটা বছৰত বুগুএৰৰ কাটল ফিছাটোৰো ফিছা গজি যাব পাৰে,” মই ক’লো।

জাহাজৰ লাইটৰ পোহৰত সেই সময়ত আৰু কেবাটাও পুল্প দেখা গ’ল। মই সাতোটা দেখিলো। সিহঁতে ‘নটিলাছ’ৰ পিছে পিছে এটা শোভাযাত্ৰায়েই আৰম্ভ কৰি দিলে। মই সিহঁতৰ ঠোঁটে জাহাজৰ লোৰ তলিখনত ঘহনি খোৱাৰ শব্দও শুনিবলৈ পালো। মই মোৰ অধ্যয়ন চলাই থাকিলো। সেই দানৱবোৰ ‘নটিলাছ’ৰ পিছে পিছে এনে সূক্ষ্ম গতিত আহি থাকিল যে সিহঁতক স্থিৰ হৈ থকা যেনেই দেখা গ’ল। হঠাতে ‘নটিলাছ’ বৈ গ’ল। এনে এটা খুন্দা লাগিল যে জাহাজখনৰ প্ৰত্যেকখন পাত কপি উঠিল।

“আমাৰ যানখনে ক’ৰবাত খুন্দা মাৰিলে নেকি? মই সুধিলো।

“যিয়েই হওক লাগিলে,” আমি মুকলি হৈ যাব পাৰিম, কাৰণ আমি এতিয়া ওপঙিয়েই আছো,” কানাডিয়ানজনে ক’লে।

‘নটিলাছ’ ওপঙি আছিল ঠিকেই, কিন্তু ই লৰচৰ নকৰিলে। এক মিনিট পাছতে, কেপ্টেইন নিমো তেওঁৰ লেফটেনেণ্টজনক লগত লৈ ড্ৰইং ৰুমটোত সোমাল। মই তেওঁক কিছুদিন ধৰি দেখা নাছিলো। তেওঁক বৰ নীৰস যেন দেখা গ’ল। আমাৰ ফালে নোচোৱাকৈ আৰু আমাক একো নোকোৱাকৈ তেওঁ খিৰিকিখনৰ ওচৰলৈ গৈ পুল্পবোৰৰ ফালে চালে। তাৰ পাছত লেফটেনেণ্টজনক কিবা এটা ক’লে। লেফটেনেণ্টজন ওলাই গ’ল। অলপ পাছতে খিৰিকি বন্ধ হৈ গ’ল। ছিলিঙৰ লাইটবোৰ জ্বলাই দিয়া হ’ল। মই কেপ্টেইনৰ ওচৰলৈ গ’লো।

“বৰ আচৰিত ধৰণৰ পুল্প কেতবোৰ আহিছে,” মই ক’লো।

“এৰা, প্ৰকৃতিবিদ। আৰু আমি, মানুহে জন্তুৱে এতিয়া যুজ আৰম্ভ কৰি দিম।” মই তেওঁৰ ফালে চালো। ভাব হ’ল মই যেন ঠিক শুনা নাই।

“মানুহে-জন্তুৱে?” মই দোহাৰিলো।

“হয়, মহাশয়। জাহাজৰ স্ক্ৰু বন্ধ হৈ গৈছে। মই ভাবো যে এটা কাটল ফিছৰ দাঁত স্ক্ৰুৰ ব্লেডত লাগি ধৰিছে। সেইবাবে আমাৰ গতি বন্ধ হৈ পৰিছে।”

“এতিয়া কি কৰিব খোজে পিছে?”

"পৃষ্ঠলৈ উঠি যাম। তাৰ পাছত সেই ভয়ংকৰ জীৱটোক বধ কৰিম।"

"বৰ টান কাম হ'ব।"

"এৰা, টান কাম। বৈত্যুতিক বুলেটবোৰ কোমল মঙহত নোসোমায়। কাৰণ, টান বাধা নাপালে সি শক্তিহীন হৈ পৰে। সেইবাবে আমি সক্ক সক্ক কুঠাৰেৰেহে আক্ৰমণ কৰিম।"

"জোঙো ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যায়, মহাশয়, যদিহে অৱশ্যে আপুনি মোৰ সহায় লবলৈ মান্তি হয়," কানাডিয়ানজনে ক'লে।

"মই আপোনাৰ সহায় ল'ম, মাষ্টাৰ লেণ্ড," কেপ্টেইনে ক'লে।

"আমি আপোনাৰ লগতে যাওঁ," মই ক'লো। কেপ্টেইন নিমোৰ পিছে পিছে আমি প্ৰধান চিৰিৰ ওচৰ পালোগৈ।

তাত হাতত কুঠাৰ লৈ দহজনমান মানুহে আক্ৰমণৰ বাবে সাজু হৈ আছিলেই। কঁছেই আৰু মৱো হাতত কুঠাৰ এৰোখন ল'লো। নেডে ল'লে তিমি মৰা জোং এডাল। 'নটিলাছ' তেতিয়া পানীৰ পিঠিলৈ উঠিছে। জখলাৰ ওপৰ ঢাপত থকা এজন নাবিকে পেনেলৰ বল্টুবোৰ খুলিলে। কিন্তু বল্টুবোৰ ঢিলা কৰিবলৈ পাওঁতে নৌপাওঁতেই খিৰিকিজাপ হঠাতে ওপৰলৈ উঠি গ'ল। বুজা গ'ল যে পুল্প এটাৰ বাহুৰ শোষকে খিৰিকিজাপ এইদৰে টানি নিছে। পিছ মুহূৰ্ততে ফুটাটোৰে সাপৰ দৰে কিলবিলাই বাহু এটা নামি আহিল, ফুটাটোত তেনে কুৰিটামান বাহু দেখা গ'ল। কেপ্টেইন নিমোৱে কুঠাৰেৰে ঘাপ মাৰি বাহুটো দুচেও কৰিলে। কটা বাহুটো জখলাৰে বাগৰি গ'ল। আমি ইজনে সিজনক ঠেলি জখলাৰে আগবাঢ়িব খুজিছোহে, এনেতে দুটা বাহুৱে বতাহতে কোব মৰাদি মাৰি কেপ্টেইন নিমোৰ ঠিক আগত থকা নাবিকজনক মেৰিয়াই ধৰি তেওঁক এক দুৰ্নিবাৰ শক্তিৰে তেওঁক ওপৰলৈ দাঙি ল'লে। চিঞৰ এটা মাৰি কেপ্টেইন নিমোৱে বাহিৰলৈ দৌৰ মাৰিলে। আমিও পিছে পিছে দৌৰাদৌৰিকৈ গ'লো।

সেয়া কি এক দৃশ্য! সেই মানুহজনক দানৱ প্ৰাণীটোৱে তাৰ স্পৰ্শিকাৰে ধৰি, শোষক অংগত লগাই ধৰি, বায়ুতে তাৰ দেহৰ ওচৰত ওলোমাই ৰাখিলে। বেচেৰা মানুহজনে উশাহ-নিশাহ লওঁতে কষ্ট পাইছিল আৰু তেওঁৰ ডিঙিৰ পৰা ঘৰঘৰাই শব্দ ওলাইছিল। মানুহজনে 'বচোৱা, বচোৱা' বুলি চিঞৰিছিল। ফৰাছী ভাষাত মানুহজনে এইদৰে চিঞৰা শুনি মই

চমকি উঠিলো। মোৰ দেশৰে ভাই এজন জাহাজতে আছে, হয়তো কেবাজনো আছে। সেয়া কি এক হৃদয় বিদাৰক চিঞৰ! মোৰ গোটেই জীৱন জুৰি সেই চিঞৰ মোৰ কাণত বাজি থাকিব। বেচেৰা মানুহজন গ'ল আৰু! কোনে তেওঁক সেই ভয়ংকৰ চাপৰপৰা বচাব পাৰিব? যি হওক, কেপ্টেইন নিমোৱে পুলটোৰ ওচৰলৈ দৌৰি গৈ তাৰ এটা বাহু এঘাপতে কাটি পেলালে। 'নটিলাছ'ৰ কাষেৰে বগাই অহা দানৱবোৰৰ লগত কেপ্টেইন নিমোৰ লেফটেনেণ্টজনে ভয়ংকৰ যুজ দিলে। বাকী চালকবোৰেও কুঠাৰেৰে যুজি থাকিল। কানাডিয়ানজন, কঁছেই আৰু মই পুলবোৰৰ মঙহাল গাত জোং আৰু কুঠাৰেৰে খুচি ঘপিয়াই থাকিলো। কস্তুৰীৰ তীব্ৰ গোন্ধ এটা ঠাইখিনিত বিয়পি পৰিল। আস্, সেয়া কি দুৰ্গন্ধ!

এক মুহূৰ্তৰ বাবে সেই দুৰ্ভগীয়া মানুহজনৰ কথা ভাবিলো। বেচেৰাক দানৱটোৰ বায়ুশোষণে ছিগি পেলাব। দানৱটোৰ আঠটা বাহুৰ সাতোটা কাটি পেলোৱা হৈছে। বাকী থকা একমাত্ৰ বাহুটোৱে হতভগীয়া মানুহজনক ওপৰতে পাখি এখিলা দণ্ডাদি দাঙি ৰাখিছে। কিন্তু, কেপ্টেইন নিমো আৰু তেওঁৰ লেফটেনেণ্টজনে এই বাহুটোও আক্ৰমণ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰাৰ লগে লগে দানৱটোৱে হঠাতে এসোপা ক'লা জুলীয়া বস্তু ফোঁকৈ মাৰি পঠালে। আমি চকুৰে একোকে নেদেখা হ'লো। সেই ধুৱঁলী-কুৱঁলী অৱস্থা আঁতৰ হোৱাত দেখিলো যে কাটল ফিছ নোহোৱা হৈ পৰিছে, লগে লগে নোহোৱা হৈ পৰিছে মোৰ সেই দুৰ্ভগীয়া স্বদেশবাসী! তাৰ পাছত দহ-বাৰটামান পুলে 'নটিলাছ'ৰ প্লেটফৰ্ম আৰু বেৰৰ ওপৰত আক্ৰমণ কৰিবলৈ ধৰিলে। তেজ আৰু চিয়াহীৰ ঢৌৰ মাজত প্লেটফৰ্মখনত কেৰমেৰ কৰি থকা সাপৰ বাহৰ মাজত আমি বিশৃংখলভাৱে ইফালে-সিফালে দৌৰিবলৈ ধৰিলো। এই স্পৰ্শিকাবোৰে যেন হাইড্ৰাৰ মূৰৰপৰা ওলোৱাদিহে ওলাইছে। প্ৰতি খোচতে নেড লেণ্ডৰ জোংডালে কাটল ফিছৰ চকুত সোমাবলৈ ধৰিলে। কিন্তু হঠাতে এডাল স্পৰ্শিকা আহি নেডক বগৰাই দিলে। নেডে নিজকে ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিলে।

আবেগ আৰু আতংকেৰে মোৰ কলিজাটোৱে ঢপঢপাবলৈ ধৰিলে। এটা কাটল ফিছৰ ভয়ংকৰ মুখ এখন নেডৰ কাষতে মেল খালে। বেচেৰাক এতিয়া দুডোখৰ কৰি পেলাব। তেওঁক ৰক্ষা কৰিবলৈ দৌৰি গ'লো। কিন্তু,

মোতকৈ আগতে গৈ কেপ্টেইন নিমোৱে বিৰাট দাঁত দুপাৰিৰ মাজতে কুঠাৰখন মাৰি পঠিয়ালে। নেড কথমপি ৰক্ষা পৰিল। তেওঁ তৎক্ষণাৎ থিয় হৈ জোংডাল দানৱটোৰ তিনিকলিজাটোত বহুৱাই দিলে।

“এই প্ৰতিশোধেৰে আজি আপোনাৰ ধাৰ শুজিলো,” কেপ্টেইনে কানাডিয়ানজনক ক’লে।

নেডে কোনো উত্তৰ নিদি মাথোন মূৰ দোৱালে। সেই যুজ পোন্ধৰ মিনিট ধৰি চলিল। ক্ষতবিক্ষত হৈ দৈত্যকায় জীৱবোৰে সাগৰত বুৰ মাৰি লুকাই পৰিল। তেজেৰে লুতুৰি-পুতুৰি হৈ ক্লান্ত কেপ্টেইন নিমোৱে তেওঁৰ লগৰীয়াজন লুপ্ত হৈ পৰা সাগৰখনৰ ফালে চাই থাকিল। তেওঁৰ দুচকু চকুলোৰে উপচি পৰিল।

অধ্যায় ১৭

উপসাগৰীয় সোত

২০ এপ্ৰিলৰ সেই ভয়ানক দৃশ্যৰ কথা আমাৰ কোনোৱে পাহৰিব নোৱাৰে। মই এই কথাখিনি লিখি থাকোতে আবেগেৰে বিহ্বল হৈ পৰিছো। মই সেই দৃশ্যৰ বৰ্ণনা কেবাবাৰো শুধৰাইছো, কেবাবাৰো কঁছেই আৰু নেডক সেয়া পঢ়ি শুনাইছো। তেওঁলোকে কৈছে ঘটনাৰ যথাযথতাৰ ফালৰপৰা বৰ্ণনাটো একেবাৰে ঠিক হৈছে, কিন্তু প্ৰকাশ ক্ষমতাৰ ফালে চালে সি সিমান কাৰ্যকৰী হোৱা নাই। সেই দৃশ্য বৰ্ণনা কৰিবৰ বাবে কলম অতি শক্তিশালী হ’ব লাগিব।

মই কৈছোৱেই যে সাগৰৰ ফালে চাই চাই কেপ্টেইন নিমোৱে কান্দিছিল। তেওঁৰ বৰ দুখ লাগিছিল। আমি যানখনলৈ অহাৰেপৰা এয়া তেওঁৰ দ্বিতীয়জন সহচৰৰ মৃত্যু। আৰু কি এক ভয়ানক মৃত্যু সি! তেওঁ পুল্পটোৰ বাহুৰ চেপাত গুৰি হৈ গ’ল, দাঁতৰ চেপাত চুড়মাৰ হৈ গ’ল। তেওঁ তেওঁৰ সহকৰ্মীজনাৰ দৰে প্ৰবালৰ কবৰ নাপায়! সেই জীৱনযুদ্ধৰ মাজত বেচেৰা মানুহজনে যি এক চিঞৰ মাৰিছিল সি মোৰ হৃদয় বিদাৰি গৈছে। বেচেৰাই যানখনত ব্যৱহাৰ কৰা ভাষা পাহৰি মাতৃভাষা ফৰাছীতে পৰিত্ৰাণৰ বাবে

সেই শেষ চিঞৰটো মাৰিছিল! পৃথিৱীৰ মানুহৰ লগত সকলো সম্পৰ্ক ছেদ কৰি কেপ্টেইনৰ দেহ আৰু মনৰ লগত ছাঁৰ দৰে লাগি থকা 'নটিলাছ'ৰ চালকসকলৰ মাজত মোৰ দেশৰ মানুহ এজনো আছিল। জাহাজখনৰ এই চালকদলৰ মাজত বিভিন্ন জাতিৰ, বিভিন্ন দেশৰ লোক আছে বুলি বুজা যায়, কিন্তু ফ্ৰান্সৰ মানুহ বাৰু সেই এজনেই আছিল নেকি? এই সমাধানবিহীন প্ৰশ্নটোৱে বাৰে বাৰে মোৰ মনৰ মাজত উকমুকাবলৈ ধৰিলে।

কেপ্টেইন নিমো তেওঁৰ কোঠালীত সোমাই থাকিল। বহুদিনলৈ মই তেওঁক দেখাই নাপালো। তেওঁ যে বিষাদগ্ৰস্ত আৰু অস্থিৰ হৈ পৰিছে সেই কথা মই যানখনৰ গতি-বিধিৰপৰাই বুজিব পাৰিলো। যানখনৰ তেওঁ হ'ল প্ৰাণ-স্বৰূপ, গতিকে তেওঁৰ শাৰীৰিক-মানসিক অৱস্থাৰ কথা যানখনতো প্ৰতিফলিত হ'ল। 'নটিলাছে' নিৰ্দিষ্ট কক্ষপথত যাবলৈ এৰি, মৰাশব দৰে ঢৌৰ কোবত ইফালে-সিফালে যাবলৈ ধৰিলে। কেপ্টেইনে তেওঁৰ সহচৰজনক হেৰুওৱা সেই যুদ্ধৰ থলীৰ পৰা যেন আঁতৰি যাব নুখুজিলে। তেনেদৰে দহোটা দিন পাৰ হৈ গ'ল। অৱশেষত মে মাহৰ এক তাৰিখেহে 'নটিলাছে' বাহামা খালৰ মুখত থকা বাহামা দ্বীপপুঞ্জৰ কাষেৰে উত্তৰমুৰা যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে। আমি তেতিয়া সাগৰত আহি পৰা ডাঙৰ নদী এটাৰ সোঁতে সোঁতে গৈ থাকিলো। নদীটোৰ নিজা পাৰ, নিজা মাছ আৰু স্বকীয় উষ্ণতা আছিল। মই উপসাগৰীয় সোঁতটোৰ কথাকে কৈছো। আচলতে আটলাণ্টিকৰ মাজেদি বৈ যোৱা ই এটা নদীয়েই, ইয়াৰ পানী সাগৰৰ পানীৰ লগত লগ নালাগে। ই হ'ল এটা লুণীয়া নদী, সাগৰৰ আন অংশৰ পানীতকৈ ইয়াৰ পানী বেছি লুণীয়া। ইয়াৰ গড় গভীৰতা ১,৫০০ ফেদম আৰু গড় প্ৰস্থ দহ মাইল। কোনো কোনো ঠাইত সোঁতটোৰ বেগ ঘণ্টাত আঢ়ৈ মাইল। পৃথিৱীৰ সকলো নদীৰ তুলনাতে এই নদীৰ পানীৰ পৰিমাণ বেছি। এই সাগৰীয় নদীৰেই 'নটিলাছ' তেতিয়া গৈ আছিল।

এই সোঁতত নানা ধৰণৰ জীৱিত বস্তুও উটি গৈছিল। ভূমধ্যসাগৰত সাধাৰণতে লগ পোৱা আৰ্গোনট ইয়াত প্ৰচুৰ পৰিমাণে আছিল। কোমল অস্থিৰ প্ৰাণীৰ ভিতৰত আছিল টাৰ্বট, ইয়াৰ দীঘলীয়া নেজডাল দেহটোৰ এক তৃতীয়াংশ হ'ব, দেখাত ইয়াক পচিশ ফুট দীঘল লুজেন একোটা যেন লাগিছিল। গাত ঝাকলি থকা যেন লগা এগজমান দীঘলীয়া, ঘূৰণীয়া মুখেৰে আৰু

ডাঙৰ মূৰেৰে সৰু সৰু জোঙা দাঁতেৰে শ্বাৰ্কো আছিল। কাইটীয়া মাছৰ ভিতৰত মই কেতবোৰ মুগাবৰণীয়া গোৰি দেখা পালো, এই অঞ্চলত ইহঁতক পোৱাটো আচৰিতেই। ক'লা গিল্টহেডো দেখিলো—ইহঁতৰ নেত্ৰকপাট জুইৰ দৰে জিলিকি আছিল। সোণালী-ৰূপালী ব্লু কৰিফেন দেখা পালো। সাগৰৰ ৰামধেনুৰ দৰে পেৰট দেখা পালো, ইহঁতে অতি ধুনীয়া চৰাইটোৰ লগতো ৰঙত ফেৰ মাৰিব পাৰিব। কেবাবিধো ছেলমন, মিউগিলোমোৰ, বাট্ৰাকইড আদিও তাত মই দেখা পালো। ইয়াত বেজ আৰু ফিটা মৰা এমেৰিকান নাইট নামৰ এটা ধুনীয়া মাছো মোৰ চকুত পৰিল।

মই এই কথা ক'বই লাগিব যে সেই ৰাতি উপসাগৰীয় সোতৰ প্ৰতিপ্ৰভ পানীৰ উজ্জ্বলতা আমাৰ পহৰা লাইটৰ পোহৰতকৈ বহু বেছি আছিল, বিশেষকৈ সিদিনাৰ সেই ধুমুহা চলি থকা বতৰত। এই অঞ্চলটোত ধুমুহা প্ৰায়েই চলি থাকে। আঠ মেৰ দিনা আমি নৰ্থ কেৰোলিনৰ ওপৰত থকা কেপ হেটেৰাছ পাৰ হৈ গ'লো। তাত উপসাগৰীয় সোত বহলে ৭৫ মাইল আৰু তাৰ সি ২১০ গজ দ। 'নটিলাছে' তেতিয়াও কোনো লক্ষ্য নোহোৱাকৈ ইফালে-সিফালে অহা-যোৱা কৰি আছিল। এনে লাগিছিল যেন যানখন কোনো ধৰণেই পৰিচালনা কৰা হোৱা নাই। এনে পৰিস্থিতিত ইয়াৰপৰা পলাই যোৱাটো সম্ভৱ বুলি মোৰ ভাব হ'ল। চাৰিওফালৰ উপকূলবোৰত জনবসতি আছে, গতিকে সহজেই আশ্ৰয় পোৱা যাব। এই অঞ্চলত সততে নিউ ইয়ৰ্ক বা বষ্টনৰপৰা মেক্সিকো উপসাগৰলৈ আহ-যাহ কৰা জাহাজবোৰ চলিছিল আৰু আমেৰিকাৰ গোটেইটো উপকূলতে অ'ত ত'ত সৰু সৰু, দুটা মাস্তুল থকা জাহাজবোৰ বন্ধা আছিল। আমাক অন্ততঃ কোনোবাই সাগৰৰপৰা উদ্ধাৰ কৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰি। যদিও তেতিয়া 'নটিলাছ'ৰপৰা পাৰলৈ ত্ৰিশ মাইল দূৰ, তথাপিও এইটো সুবিধাজনক পৰিস্থিতি বুলিয়েই ক'ব লাগিব। কিন্তু, এটা দুৰ্ভাগ্যজনক পৰিস্থিতিয়ে কানাডিয়ানজনৰ পৰিকল্পনা বিফল কৰি পেলালে। বতৰ বৰ বেয়া হৈ পৰিল। এই অঞ্চলত ধুমুহা বৰ ঘনাই হৈ থাকে, অ'ত ত'ত উপসাগৰীয় সোতে জলস্তম্ভ আৰু ঘূৰ্ণী বতাহৰ সৃষ্টি কৰে। দুৰ্বল নাও এখনেৰে এনে সাগৰত নামি পৰিলে মৃত্যু অনিবাৰ্য। এই কথা নেড লেণ্ডে নিজেই বুজিছিল। ঘৰলৈ মনত পৰি নেড খঙত একো নাই হৈ পৰিল।

"মহাশয়," সিদিনা নেডে মোক ক'লে, "এয়াৰ এটা সমাপ্তি ঘটিবই লাগিব। এই নিমোয়ে এতিয়া মাটিৰ কাষৰপৰা আঁতৰি উত্তৰলৈ যাব ধৰিছে। মই কিন্তু এটা কথা কৈ থওঁ, দক্ষিণ মেৰুতেই আমাৰ যি হ'ব লাগে হৈছে, উত্তৰ মেৰুলৈ আৰু নাযাওঁ।"

"কি কৰিব নেড, এতিয়াতো পলোৱা অসম্ভৱ?"

"আমি কেপ্টেইনক কোৱা উচিত," তেওঁ ক'লে "আপোনাৰ নিজ দেশৰ কাষত থাকোতে আপুনি একো নক'লে, এতিয়া মোৰ দেশৰ কাষ পাইছো, গতিকে মই ক'ম। মই ভাবো যে 'নটিলাছে' সোনকালেই নোভা স্কটিয়া পাব, তাত নিউফাউণ্ডলেণ্ডৰ ওচৰত এটা ডাঙৰ অখাৎ আছে! সেই অখাততে ছেণ্ট লৰেন্স আহি পৰিছে, সেই ছেণ্ট লৰেন্স হ'ল মোৰ নদী, মোৰ নিজা চহৰ কিউবেকৰ কাষেৰে সি বৈ আহিছে। এই কথা ভাবিলে মোৰ তেজ উতলি আহে। মহাশয়, মই কেতিয়াবা সাগৰতে জাপ দি পৰিম। মই আৰু ইয়াত নাথাকো। ইয়াত মোৰ উশাহ বন্ধ হৈ যাব।"

কানাডিয়ানজনৰ ধৈৰ্য যে শেষ হৈ আহিছে এই কথা বুজিব পাৰিলো। এই বন্ধ জীৱন তেওঁৰ বাবে অসহ্য হৈ পৰিছে। দিনে দিনে তেওঁৰ মুখ বেছি কঠোৰ হৈ আহিল, তেওঁ বেছি খিটখিটীয়া হৈ পৰিল। তেওঁৰ অন্তৰৰ কথা মই বুজিব পাৰিলো কাৰণ মোৰেই দেখোন নিজৰ দেশৰ নিজৰ ঘৰৰ কথা মনত পৰিবলৈ লৈছে। যোৱা প্ৰায় সাত মাহ ধৰি দেশৰপৰা আমি কোনো বা-বাতৰি পোৱা নাই। কেপ্টেইন নিমোয়ে এতিয়া আঁতৰি আঁতৰি থাকিবলৈ লৈছে, পুলৰ লগত হোৱা সেই যুদ্ধৰ পাছত তেওঁ মানসিক অৱস্থাৰো পৰিবৰ্তন ঘটিছে, তেওঁ এতিয়া প্ৰায় মৌনভাৱে থাকিবলৈ লৈছে—এইবোৰ কথাৰ বাবে মই সকলো কথাকে বেলেগ দৃষ্টিৰে চাবলৈ ধৰিলো।

"একো নামাতিলে দেখোন, মহাশয়?" মই নমতা দেখি নেডে ক'লে।

"এৰা, নেড! আমাক লৈ কি কৰিব খুজিছে তাকে কেপ্টেইন নিমোক মই সুধিব লাগে নেকি?"

"ওঁ, লাগে।"

"তেওঁ এই কথা স্পষ্ট কৰি দিয়াৰ পাছতো?"

"ওঁ, মই শেষবাৰৰ বাবে নিশ্চিত হ'ব খোজো। মোৰ হৈ, মোৰ নামতে

মাথো কথাখিনি ক'ব পাৰে।"

"কিন্তু, আজিকালি তেওঁৰ লগত কেতিয়াবাহে দেখা হয়। তেওঁ মোক এৰাই ফুৰে।"

"সেই বাবেই আপুনি তেওঁৰ লগত দেখা কৰিবলৈ যাব পাৰে।"

মই মোৰ কোঠালৈ গ'লো। তাৰেপৰাই কেপ্টেইন নিমোৰ কোঠালৈ যাম বুলি ভাবিছিলো৷ তেওঁক লগ পোৱাৰ এই সুবিধা এৰি দিব নোৱাৰি। মই দুৱাৰত টুকুৰিয়ালো। কোনো উত্তৰ নাই। মই আকৌ টুকুৰিয়ালো। তাৰ পাছত হেণ্ডেলডাল ঘূৰাই চালো। দুৱাৰখন খোল খালে। মই ভিতৰ সোমাই গ'লো। কেপ্টেইন তাত আছিল। কাম কৰা মেজখনৰ ওপৰত হাউলি লৈ কিবা কৰি থকা বাবে তেওঁ মই সোমোৱা ক'বই নোৱাৰিলে। কেপ্টেইনৰ লগত কথা নপতাকৈ নাযাওঁ বুলি ঠিক কৰিছিলো, গতিকে মই ওচৰ চাপি গ'লো। তেওঁ তৎক্ষণাৎ মূৰ তুলি চালে, তেওঁৰ চেলাউৰি থুপ খাই পৰিল। তেওঁ টানকৈ কৈ উঠিল: "আপুনি ইয়াত? কি লাগে?"

"আপোনাৰ লগত অলপ কথা আছে, কেপ্টেইন।"

"কিন্তু, এতিয়া মই ব্যস্ত, মহাশয়। মই এতিয়া কাম কৰি আছো। আপুনি নিজ কোঠালীত সোমাই থাকিলে মইতো তাত হস্তক্ষেপ নকৰো। মোকো জানো সেই স্বাধীনতাকণ নিদিব?"

কেপ্টেইনৰ কথাবোৰ মুঠেই ভাল নালাগিল কিন্তু, সকলো কথা শুনিম আৰু সকলো কথাৰে উত্তৰ দিম বুলিয়েইতো মই আহিছো।

"মহাশয়," মই শান্ত সুৰত ক'লো, "মই এনে এটা বিষয় লৈ আপোনাৰ ওচৰলৈ আহিছো য'ত পলম কৰিব নোৱাৰি।"

"কথাটো কি, মহাশয়?" তেওঁ ঠাট্টাৰ সুৰত ক'লে। "মোৰ চকুত পৰা নপৰা কিবা আপুনি বাৰু আৱিষ্কাৰ কৰিছে নেকি? নে সাগৰে কিবা নতুন ৰহস্যৰ সন্ধান দিছে?"

পৰস্পৰ বিৰোধী উদ্দেশ্য লৈ আমি তেতিয়া আগ বাঢ়িছিলো। কিন্তু, মই তেওঁৰ কথাৰ উত্তৰ দিয়াৰ আগতে তেওঁ বেছ গম্ভীৰ সুৰত, মেজত মেলি থোৱা পাণ্ডুলিপি এখনৰ ফালে আঙুলিয়াই, মোক ক'বলৈ ধৰিলে, "এয়া মঁছিঅ' এৰোনা, কেবাটাও ভাষাত লিখা এখন পাণ্ডুলিপি। ইয়াত মোৰ

ইয়াত মোৰ সমস্ত অধ্যয়নৰ সাৰমৰ্ম লিপিবদ্ধ কৰা আছে, আৰু যদি ঈশ্বৰৰ ইচ্ছা হয়, তেনেহ'লে ই মোৰ লগতে শেষ হৈ নাযায়। মোৰ চহী থকা এই পাণ্ডুলিপিত মোৰ জীৱন বুৰঞ্জী বৰ্ণোৱা আছে। ইয়াক এটা পানীত নুবুৰা টেমাত ভৰাই থোৱা হ'ব। 'নটিলাছ'ত আমাৰ মাজৰ যিজনেই শেষলৈ বাচি থাকিব, তেওঁ সেই টেমাটো সাগৰত দলিয়াই দিব, সি তেতিয়া ঢৌৰ বুকুত যেনি ইচ্ছা তেনি উটি যাব।"

এই মানুহজনৰ নাম। তেওঁৰ বিষয়ে তেওঁ নিজে লিখা বুৰঞ্জী। তেনেহ'লে এদিন এই মানুহজনৰ ৰহস্য উন্মোচিত হ'ব।

"কেপ্টেইন আপোনাৰ এই কামটো মই কিন্তু সমৰ্থন কৰিব নোৱাৰো," মই ক'লো। "আপোনাৰ অধ্যয়নৰ ফল হেৰাই যাবলৈ দিব নোৱাৰি। কিন্তু আপুনি যিটো উপায় অৱলম্বন কৰিব খুজিছে সেইটো মোৰ হ'লে বৰ আদিম যেন বোধ হৈছে। কোনে জানে বতাহে টেমাটো ক'লৈ উটুৱাই নিব আৰু শেষত ই গৈ কাৰ হাতত পৰিব? আপুনি বাৰু অন্য কিবা উপায় অৱলম্বন কৰিব নোৱাৰোনে? আপুনি বা আপোনাৰ সহচৰসকলৰ এজনে বাৰু—"

"সেইটো কেতিয়াও নোৱাৰি, মহাশয়!" কেপ্টেইনে মোৰ কথাত বাধা দি কৈ উঠিল।

কিন্তু, মোৰ লগৰ দুজন আৰু মই এই পাণ্ডুলিপি জমা ৰাখিবলৈ সাজু আছো। আৰু আপুনি যদি আমাক মুক্তি দিয়ে—

"মুক্তি?" থিয় হৈ কেপ্টেইনে সুধিলে।

"এৰা। মই সেই বিষয়েই আপোনাক সুধিব খুজিছো। সাত মাহ ধৰি আমি এই যানত আছো। আজি মই, মোৰ লগৰীয়া দুজনৰ হৈ, আৰু মোৰ নিজৰ হৈ, সুধিব খুজিছো, আপুনি বাৰু আমাক ইয়াতে সদায়ে ৰাখিব খুজিছে নেকি?"

"মঁছিঅ' এৰোনা, সাত মাহৰ আগতে মই আপোনাক যি উত্তৰ দিছিলো, আজিৰ সেই একেটা উত্তৰকে দিম। 'নটিলাছ'লৈ এবাৰ যি আহে, সি আৰু 'নটিলাছ' এৰি নাযায়।"

"আপুনি আমাৰ ওপৰত প্ৰকৃত দাসত্বৰ বোজা আনি দিছে!"

"লাগিলে আপুনি তাক যিয়েই বোলক।"

"কিন্তু, সকলো ঠাইতে দাসৰ মুক্তি অধিকাৰ থাকে।"

“আপোনাৰ অধিকাৰ নাই বুলি কোনে কৈছে? মই বাৰু কেতিয়াবা কিবা শপত দি বান্ধি থৈছো নেকি আপোনালোকক?

বুকুত হাত দুখন বান্ধি তেওঁ মোৰ ফালে চাই থাকিল।

“মহোদয়,” মই কলো, “এই বিষয়টোলৈ দ্বিতীয়বাৰ উভতি অহাটো আপোনাৰ বা মোৰ, কাৰো বাবে ৰুচিকৰ নহ'ব। কিন্তু এবাৰ যিহেতু কথাটো আমি আৰম্ভ কৰিলোৱেই, গতিকে তাৰ শেষলৈকে যাওঁ আহক। মই আকৌ কওঁ, এই কথাটোৰ লগত জড়িত মানুহ ময়েই অকল নহওঁ। অধ্যয়ন মোৰ বাবে এটা অৱকাশ, এটা বিনোদন বুলিয়েই ক'ব পাৰে। অধ্যয়ন মোৰ বাবে এনে এক নিচা যে তাকে লৈ মই সমস্ত জগত পাহৰি যাব পাৰো। ভৱিষ্যতে এদিন মোৰ শ্ৰমৰ ফল জগতবাসীক দান দি যাব পাৰিম, এই আশাত ময়ো আপোনাৰ দৰেই অজ্ঞাত বাস খাটিবলৈ সাজু আছো। কিন্তু, এই কথা নেড লেণ্ডৰ ক্ষেত্ৰত নাখাটে। প্ৰত্যেক মানুহকে মানুহ হিচাপে চাব লাগিব। আপুনি বাৰু ভাবি চাইছেনে যে স্বাধীনতাৰ প্ৰতি স্পৃহা আৰু দাসত্বৰ প্ৰতি ঘৃণাই কানাডিয়ানজনৰ দৰে স্বভাৱৰ মানুহৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিশোধৰ মনোভাৱ জগাই তুলিব পাৰে? ভাবি চাইছেনে যে তেওঁ পলায়নৰ কথা ভাবিবও পাৰে, তাৰ চেষ্টা কৰিবও পাৰে?’,

কেপ্টেইন নিমোৱে থিয় হৈ মোৰ কথাত বাধা দি কৈ উঠিল—

“নেডে যিয়েই নাভাবক, যিয়েই নকৰক লাগিলে, তাত মোৰ কি লাভ লোকচান? মই জানো তেওঁক বিচাৰিছিলো? মোৰ সুখৰ বাবে মই তেওঁক যানখনত ৰখা নাই! আপোনাৰ কথা বেলেগ, মঁছিঅ' এৰোনা, আপুনি সকলো বুজিব পাৰে, আনকি নীৰৱতাও। মোৰ আপোনাক আৰু একো ক'বলগীয়া নাই। আপুনি এয়া প্ৰথমবাৰ কথাটো উলিয়াইছে, এয়ে শেষ, দ্বিতীয়বাৰ মই আৰু আপোনাৰ কথা নুশুনো।”

মই তাৰপৰা ওলাই আহিলো। আমাৰ অৱস্থা বৰ বেয়া হৈ পৰিল। মই কেপ্টেইন আৰু মোৰ মাজত হোৱা গোটেইখিনি কথা মোৰ লগৰীয়া দুজনক ক'লো।

“এতিয়া আমি নিশ্চিত যে এই মানুহজনৰপৰা আমি একো আশা কৰিব নোৱাৰো,” নেডে ক'লে। “ 'নটিলাছ' এতিয়া লং আইলেণ্ডৰ ওচৰ চাপিছে। আমি পলাম, বতৰ যেনেকুৱায়েই নহওক কিয়।”

কিন্তু, বতৰৰ অৱস্থা লাহে লাহে ভয়লগা হৈ আহিল। ধুমুহা অহাৰ সম্ভাৱনা দেখা গ'ল। বায়ুমণ্ডল বগা আৰু ধুৱলী-কুঁৱলী দেখা গ'ল। দিগন্তত অলক মেঘৰ ৰেখাৰ লগতে পুঞ্জ মেঘৰ তৰপো দেখা গ'ল। তলৰ আন মেঘবোৰ বেগাই উৰি গৈ থাকিল। সাগৰত প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড ঢৌ উঠিল। ধুমুহাৰ বন্ধু পেট্ৰেল চৰাইবোৰত বাহিৰে আন চৰাই নোহোৱা হৈ পৰিল। বেৰোমিটাৰৰ পাৰা বৰকৈ নামিল, বুজা গ'ল যে বায়ুমণ্ডল জলীয় বাষ্পেৰে ভৰি পৰিছে। বায়ুমণ্ডলৰ মাজেৰে যোৱা বিদ্যুতে ষ্টৰ্ম গ্লাছৰ জুলীয়া মিশ্ৰণ খিনিৰ বিযোজন ঘটালে। ১৮ মে তাৰিখে 'নটিলাছ' নিউ ইয়ৰ্কৰ বন্দৰৰপৰা কেইমাইল মান আঁতৰত লং আইলেণ্ডৰ কাষত থকা অৱস্থাতে ধুমুহা আহিল। কেপ্টেইন নিমোৰ অন্তৰ্দ্বন্দ্বৰ কথা মই এইখিনিতে কব পাৰো। পানীৰ তললৈ যোৱাৰ পৰিবৰ্তে কেপ্টেইনে কি এক মানসিক চঞ্চলতাৰ বাবে ক'ব নোৱাৰো পৃষ্ঠতে থাকি ধুমুহাৰ প্ৰত্যাহ্বান গ্ৰহণ কৰিবলৈ ঠিক কৰিলে। প্ৰথমতে দক্ষিণ-পশ্চিমৰপৰা বতাহ ব'বলৈ ধৰিলে। কেপ্টেইন নিমোৱে ধুমুহাৰ মাজত প্লেটফৰ্মত থাকিলগৈ। তেওঁক যাতে প্ৰকাণ্ড ঢৌবোৰে জাহাজৰপৰা বগৰাই দিব নোৱাৰে তাৰ বাবে তেওঁ টানকৈ ধৰি থাকিল। ওপৰলৈ উঠি ময়ো তেওঁৰ দৰেই থাকিলো। ধুমুহা আৰু তাৰে সৈতে যুঁজ দিয়া কেপ্টেইন দুয়োকে মই বিস্ময়েৰে চাই থাকিলো। ধুমুহাত মেঘৰ টুকুৰাবোৰে যেন সাগৰক চুই গৈছিল। কেতিয়াবা কাতি হৈ কেতিয়াবা মাস্তুলৰ দৰে ওপৰলৈ উঠি 'নটিলাছে' ঢৌত নাচিবলৈ ধৰিলে। পাচ মান বজাত হঠাতে এজাক ডাঙৰ বৰষুণ আহিল, অৱশ্যে তাৰ ফলত সাগৰো শাত নহ'ল, ধুমুহাও নকমিল। ধুমুহা প্ৰতি ঘণ্টাত প্ৰায় চল্লিশ লগী বেগত চলি থাকিল। এনে ধুমুহাই ঘৰ বগৰাব পাৰে, লোৰ গেট ভাঙি পেলাব পাৰে। কিন্তু, ধুমুহাৰ মাজত পৰি 'নটিলাছে এজন বুদ্ধিমান ইঞ্জিনিয়াৰৰ কথাকে সচা বুলি প্ৰমাণিত কৰিলে যে "জাহাজৰ খোলা অতি মজবুত হ'লে সাগৰ যেনেকুৱাই নহওক কিয় তাৰ একো নহয়।" জাহাজখন ৰোধী শিলৰ দৰে হোৱাৰ সলনি মাকোটোৰ দৰেহে আছিল। তদুপৰি ইয়াত জৰী-ফহি বা মাস্তুলৰ ব্যৱস্থা নথকাত ই উত্তাল সাগৰতো বিনা অসুবিধাই যাব পাৰিছিল। মই ঢৌবোৰ ভালদৰে লক্ষ্য কৰিলো। ঢৌবোৰ ওখই পোন্ধৰ ফুট, দীঘলে ১৫০ অৰপৰা ১৭৫ গজ পৰ্যন্ত আছিল আৰু তাৰ বেগ আছিল প্ৰতি ছেকেণ্ডত ৩০ ফুট। পানীৰ গভীৰতা বঢ়াৰ লগে লগে

সেইবোৰৰ আয়তন আৰু শক্তিও বাঢ়িছিল। এনেকুৱা ঢৌৱেই হেব্ৰাইডছত এবাৰ ৮,৪০০ পাউণ্ডৰ বস্তু এটা উটুৱাই নিছিল। এনেকুৱা ঢৌৱেই ১৮৬৪ চনৰ ডিছেম্বৰৰ ২৩ তাৰিখে জাপানৰ য়েদ্দো চহৰ ধ্বংস কৰি একেদিনাই আমেৰিকাৰ উপকূলত খুন্দা মাৰিছিলগৈ। ৰাতি হোৱাৰ লগে লগে ধুমুহাৰ প্ৰকোপ বাঢ়িলহে। ১৮৬০ চনত ৰিইউনিয়নত ঘূৰ্ণী-বতাহৰ পাছত হোৱাৰ দৰে বেৰো-মিটাৰ দিনটোৰ শেষত দহ ভাগৰ সাতভাগ নামি আহিল। দিগন্তত অতীৱ কষ্টেৰে যুঁজি যুজি ডাঙৰ জাহাজ এখন পাৰ হৈ যোৱা মই দেখিবলৈ পালো। হয়তো জাহাজখন নিউ ইয়ৰ্কৰপৰা লিভাৰপুল বা হেভৰৰ ফালে যোৱা জাহাজ হ'ব। অলপ পাছতে কুঁৱলীৰ মাজত অদৃশ্য হৈ পৰিল। ৰাতি দহ বজাত আকাশত যেন জুইহে জ্বলিল। বায়ুমণ্ডলত চাৰিওফালে বিজুলীৰ লীলা-খেলা চলিবলৈ ধৰিলে। মই বিজুলীৰ উজ্জ্বলতা সহ্য কৰি থাকিব নোৱাৰিলো, কেপ্টেইন নিমোৱে কিন্তু বিজুলীৰ ৰেখাবোৰৰ ফালে চাই ৰৈ থাকিল, তেওঁৰ মনত যেন ধুমুহাৰ শক্তিৰ প্ৰতি ঈৰ্ষা। এটা কোলাহলে চাৰিওফাল মুখৰিত কৰি তুলিলে, ধুমুহাৰ গৰ্জন, ঢৌৰ কোব আৰু বজ্ৰপাতৰ নিনাদৰ ই আছিল এক মিশ্ৰিত কোলাহল। হঠাতে এক প্ৰচণ্ড ঘূৰ্ণী বতাহৰ সৃষ্টি হ'ল। কি আচৰিত এই উপসাগৰীয় সোত, ইয়াক ধুমুহাৰ ৰজা বুলিয়েই ক'ব পাৰি। ইয়াৰ সোত আৰু বায়ুৰ মাজত থকা উষ্ণতাৰ পাৰ্থক্যই বিৰাট বিৰাট ঘূৰ্ণী বতাহৰ সৃষ্টি কৰে। তাৰ পাছত বৰষুণ নোহোৱা হ'ল, কিন্তু বজ্ৰপাত আৰম্ভ হ'ল। চাৰিওফালে জুইৰ শিখা বৰষিবলৈ ধৰিলে। কেপ্টেইন নিমোৱে হয়তো তেওঁৰ উপযুক্ত মৃত্যুকে বৰণ কৰিব খুজিছে সেয়া হ'ল বজ্ৰপাতৰদ্বাৰা হোৱা মৃত্যু। ভীষণ শব্দ কৰি 'নটিলাছ'ৰ তীখাৰ বেৰবোৰ ওপৰলৈ উঠিল। সেইবোৰে বিদ্যুতৰ পৰিবাহী হিচাপে কাম কৰাত তাৰপৰা দীঘলীয়া দীঘলীয়া ফিৰিঙতি ওলাবলৈ ধৰিলে। মোৰ শক্তি শেষ হৈ আহিছিল। চুচৰি চুচৰি পেনেলখনৰ কাষলৈ আহি তললৈ নামি মই প্ৰধান কক্ষ পালো। তেতিয়া ধুমুহা একেবাৰে চৰম অৱস্থাত আছিল। 'নটিলাছ'ৰ ভিতৰতো থিয় হৈ থকাটো অসম্ভৱ হৈ পৰিছিল। প্ৰায় বাৰ মান বজাত কেপ্টেইন নিমো নামি আহিল। ৰিজাৰ্ভাৰবোৰ লাহে লাহে পূৰোৱাৰ শব্দ শুনিবলৈ পালো আৰু অলপ পাছতে লাহে লাহে 'নটিলাছে' পানীৰ তললৈ বুৰ মাৰিলে। খিৰিকিৰে দেখা পালো ডাঙৰ ডাঙৰ মাছবোৰেও ভয়তে ইফালে সিফালে দৌৰ মাৰিছে। তাৰে কেতবোৰৰ

গাত মোৰ চকুৰ আগতে বজ্ৰপাত পৰিছে। 'নটিলাছ' তেতিয়াও তললৈ নামি আছিল। মোৰ ভাব হ'ল যে প্ৰায় আঠ ফেদম তলতহে শান্ত অৱস্থা পোৱা যাব। কিন্তু নাই, ওপৰৰ স্তৰবোৰত এনে উত্তাল তৰংগ উঠিছে যে তলতো শান্ত অৱস্থা পোৱা টান হ'ল। আমি পচিশ ফেদমৰো অধিক গভীৰতাত আশ্ৰয় ল'বলগীয়া হ'লো। কিন্তু, তাত কি নীৰৱতা, কি শান্তি! তাত থাকিলে ওপৰত যে এনে এক প্ৰবল ধুমুহা চলিছে সেই কথা কোনে ক'ব পাৰিব?

অধ্যায় ৪৮

৪৭২৭ অক্ষাংশৰপৰা ১৭০°২৮′ দ্ৰাঘিমাংশলৈকে

ধুমুহাই আমাৰ জাহাজ আকৌ পূৱলৈ ঠেলি লৈ গৈছিল। নিউ ইয়ৰ্ক বা ছেণ্ট লৰেন্সৰ উপকূললৈ পলাই সৰাৰ কোনো আশা আৰু নোৱাৰা হৈ পৰিল। হতাশাত ভাগি পৰি বেচেৰা নেডেও কেপ্টেইনৰ দৰে অকলে সোমাই থাকিলগৈ। অলপ আগতে কৈছোৱেই যে 'নটিলাছ' বহুখিনি পূৱলৈ গুচি গৈছিল। সঠিক ক'ব লাগিলে উত্তৰ পূৱলৈ যোৱা বুলিহে ক'ব লাগিব। কিছুদিন ধৰি কুঁৱলীৰ মাজত জাহাজখন পানীৰ ওপৰেৰে গৈ থাকিল, তাৰ পাছত অৱশ্যে পানীৰ তলেৰেও গ'ল। এই কুঁৱলীকে নাবিকসকলে খুব ভয় কৰে। সাৱধানী লাইট, হুইছেল আৰু সাৱধানী ঘণ্টা থকা স্বত্বেও এই অঞ্চলত জাহাজে জাহাজে খুন্দা খাই কত কিমান দুৰ্ঘটনা ঘটি গৈছে। সাগৰৰ তলিখন যুদ্ধক্ষেত্ৰ যেনহে লাগে। তাত পুৰণি, মাটিত সোমাই পৰা জাহাজৰ পৰা একেবাৰে নতুন জাহাজলৈকে সকলো বিধস্ত হৈ পৰি আছে, নতুনবোৰৰ লো আৰু তামৰ পাতৰপৰা আমাৰ জাহাজৰ লাইটৰ পোহৰ প্ৰতিফলিত হৈছে।

১৫ মে তাৰিখে আমি নিউফাউণ্ডলেণ্ডৰ উপকূলৰ একেবাৰে দক্ষিণ অংশ পালো। আমেৰিকাৰ উপকূলৰ কাষেৰে বৈ অহা শীতল পানীৰ বিপৰীত সোতে মেক অঞ্চলৰপৰা কঢ়িয়াই অনা, নাইবা উপসাগৰীয় সোতে বিষুৱৰপৰা

কঢ়িয়াই অনা জৈৱিক পদাৰ্থৰে এই উপকূল গঢ়িত। তদুপৰি ইয়াত বৰফৰ খণ্ডই লগত কঢ়িয়াই অনা নানা খণ্ড-বিখণ্ডৰ দ’ম আৰু মোলাস্ক বা অন্য সাগৰীয় প্ৰাণীৰ বিৰাট কবৰখানা আছে। এই প্ৰাণীবোৰ ইয়াত আহি লাখে লাখে মৰে। ইয়াত সাগৰৰ গভীৰতা কেইশফেদম মানহে হ’ব। কিন্তু, দক্ষিণৰ ফালে ১,৫০০ ফেদমৰ দ ঠাই এখন আছে। তাত উপসাগৰীয় সোঁত বহল হৈ পৰিছে। তাত তাৰ উষ্ণতাও কিছু কমে, গতিও কিছু কমে। কিন্তু ই তেতিয়া নিজেই এখন সাগৰ হৈ পৰে।

সিদিনা আছিল ১৭ মে। আমি তেতিয়া হাৰ্ট’ছ কণ্টেণ্টৰপৰা ৫০০ মাইলমান আঁতৰত। ১,৪০০ ফেদমতকৈও বেছি দত সিদিনা মই সাগৰৰ তলিত এডাল বৈদ্যুতিক কেব্‌ল দেখা পালো। কঁছেইক মই কথাটো প্ৰথমতে কোৱা নাছিলো, সি বস্তুটো নিজেই দেখিলে আৰু ভাবিলে যে সেয়া এডাল বিৰাট সাগৰীয় সাপ। মই অৱশ্যে তাক সকলো ভেদ ভাঙি কলো আৰু সাগৰত কেব্‌ল পলোৱাৰ বহুতো বিৱৰণো দিলো। ১৮৫৭ আৰু ১৮৫৮ চনতে প্ৰথম কেব্‌ল পেলোৱা হৈছিল। কিন্তু, প্ৰায় ৪০০ খন টেলিগ্ৰাম পঠোৱাৰ পাছত কেব্‌ল-ডালে আৰু কাম নকৰা হ’ল। ১৮৬৩ চনত ইঞ্জিনিয়াৰসকলে আন এডাল কেব্‌ল প্ৰস্তুত কৰিলে, ইয়াৰ দীঘ আছিল ২,০০০ মাইল আৰু ওজন আছিল ৪,৫০০ টন। ‘গ্ৰেট ইষ্টাৰ্ণ’ নামৰ জাহাজখনেৰে সেই কেব্‌ল পেলোৱা হৈছিল। কিন্তু, সিও সফল নহ’ল।

যি ঠাইত কেব্‌ল ছিগি গৈ প্ৰকল্পটো বিফল হৈছিল সেই ১,৯১৮ ফেদম গভীৰতাৰ ঠাইখিনিত ২৫ মে তাৰিখে ‘নটিলাছ’ উপস্থিত হ’ল। আয়াৰলেণ্ডৰ উপকূলৰপৰা সেই ঠাইৰ দূৰত্ব ৬৩৮ মাইল। দিনৰ আঢ়ৈ বজাত তেওঁলোকে বুজিব পাৰিলে ইউৰোপৰ লগত সংযোগ বিছিন্ন হৈ পৰিছে। জাহাজত থকা ইলেকট্ৰিয়ানবোৰে কেব্‌লডাল তুলি অনাৰ আগতে কাটি লোৱাৰ কথা ঠিক কৰিলে আৰু ৰাতি ১১ বজাত তেওঁলোকে নষ্ট হোৱা অংশটো বিচাৰি পালে। তাত ভাল কেব্‌ল জোৰা দি আকৌ পানীৰ তললৈ পেলোৱা হ’ল। কিন্তু, কেইদিনমান পাছত আকৌ সংযোগ বিচ্ছিন্ন হ’ল। সাগৰৰ গভীৰ তলিৰ পৰা নষ্ট হোৱা অংশ উদ্ধাৰ কৰাও সম্ভৱ নহ’ল। আমেৰিকানসকল অৱশ্যে হতাশ নহ’ল। এই প্ৰকল্পৰ সাহসী উদ্যোগপতি ছাইৰাছ ফিল্ডে নিজৰ

যথাসৰ্বস্ব এই কামতে সাং কৰাৰ পাছত বৰগুণি তুলি উন্নত বৈজ্ঞানিক নীতিৰ ভিত্তিত অন্য এডাল কেব্‌ল প্ৰস্তুত কৰালে। পৰিবাহী তাঁৰবোৰ বেলেগে বেলেগে প্ৰত্যেকডালকে গাট্টাপাৰ্চাৰ আৱৰণেৰে আগুৰা হ'ল। তাৰ পাছত সূতাৰে মেৰিয়াই ধাতুৰ আৱৰণ দিয়া হ'ল। ১৮৬৬ চনৰ ১৩ জুলাইৰ দিনা 'গ্ৰেট ইষ্টানে' যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে। কামটো ঠিকমতেই চলিল। কিন্তু, তেনেতে এটা ঘটনা ঘটিল। কেব্‌ল খোলোতে কেবাবাৰো তেওঁলোকে দেখা পালে যে কেব্‌লত গজাল কিছুমান মাৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে। কেব্‌ল নষ্ট কৰাটোৱেই যে তাৰ উদ্দেশ্য সেই কথা বুজিবলৈ কাৰো বাকী নাথাকিল। কেপ্টেইন এণ্ডাৰছন, অফিছাৰ আৰু ইঞ্জিনিয়াৰসকলে আলচ কৰি ঠিক কৰিলে যে যদি দোষীক জাহাজতে ধৰা পেলাব পৰা যায়, তেনেহ'লে আৰু কোনো বিচাৰ নকৰাকৈয়ে তাক সাগৰত পেলাই দিয়া হ'ব। তাৰ পাছত সেই কাণ্ড আৰু নঘটিল।

২৩ জুলাই তাৰিখে 'গ্ৰেট ইষ্টান' নিউফাউণ্ডলেণ্ডৰপৰা ৫০০ মাইল আঁতৰত আছিল। সিদিনা তেওঁলোকলৈ আয়াৰলেণ্ডৰপৰা প্ৰুছিয়া আৰু অষ্ট্ৰিয়াৰ মাজত হোৱা যুদ্ধবিৰতিৰ কথা টেলিগ্ৰাম কৰি জনোৱা হয়। ২৭ জুলাই তাৰিখে, ভীষণ কুঁৱলীৰ মাজতে তেওঁলোকে হাৰ্টছ কণ্টেন্টৰ বন্দৰ পালে। প্ৰকল্পটো কৃতকাৰ্যতাৰে সমাধা হ'ল। প্ৰথম বাৰ্তা হিচাপে কিশোৰ আমেৰিকাই বৃদ্ধ ইউৰোপক এই বুজা-সুবুজা জ্ঞানদায়ী কথাখিনি ক'লে, "ঈশ্বৰৰ প্ৰতি পৰম কৃতজ্ঞতা, পৃথিৱীত মানুহৰ প্ৰতি শুভেচ্ছা আৰু শান্তি।"

ফেক্টৰীৰপৰা ওলাই আহোঁতে যেনে আছিল তেনে অৱস্থাতে মই কেব্‌লডাল এতিয়াও পাম বুলি ভবাই নাছিলো। এই দীঘল সাপডালৰ গাত শামুকৰ অৱশেষৰ আৱৰণ পৰিছে, ফোৰামিনিফেৰাই তাক আগুৰি ধৰিছে, এই শক্তিশালী আৱৰণৰ বাবে মোলাস্কেও তাৰ গাত ফুটা কৰিব পৰা নাই। সাগৰৰ পানীৰ আলোড়নৰপৰা ৰক্ষা পৰি, বৈদ্যুতিক স্পন্দৰ প্ৰবাহৰ বাবে উপযুক্ত এক চাপত, ই সাগৰৰ তলিত স্থিৰ হৈ পৰি আছে। য়ুৰোপৰপৰা আমেৰিকালৈ ইয়াৰ মাজেৰে বৈদ্যুতিক বাৰ্তা যাওঁতে সময় লাগে মাত্ৰ '৩২ ছেকেণ্ড। গাট্টাপাৰ্চাৰ আৱৰণক সাগৰৰ পানীয়ে শক্তিশালীহে কৰে। গতিকে এই কেব্‌ল আৰু বহুদিনলৈ টিকি থাকিব। তদুপৰি, এই গভীৰতা এনেদৰে বাচি লোৱা হৈছে যে ইয়াৰ চাপতো কেব্‌ল বিচ্ছিন্ন নহয়। একেবাৰে দ

অঞ্চলটোলৈকো গৈ 'নটিলাছ' কেব্‌লডালৰ কাষেৰে গ'ল, তাত কোনো লংগৰ নোহোৱাকৈ কেব্‌লডাল পৰি আছিল। তাত গভীৰতা আছিল ২,২১২ ফেদম। তাৰ পাছত আমি ১৮৬৩ চনৰ দুৰ্ঘটনাটো ঘটা ঠাইখিনি পালো। তাত সাগৰৰ তলিত এশ মাইলমান বহল এখন সমতলৰ সৃষ্টি হৈছে, তাত মণ্ট ব্লেংক পৰ্বতখন বহুৱাই দিলে তাৰ শৃংগ পানীৰ ওপৰলৈ নোলাব। পূবফালে ২০০০ গজতকৈও বেছি ওখ এখন প্ৰাচীৰে সমতল ভূমিখন আগুৰি ৰাখিছে। আমি ২৮ মেৰ দিনা সেইখিনি পালো। তেতিয়া আয়াৰলেণ্ডৰপৰা 'নটিলাছ'ৰ দূৰত্ব ১২০ মাইলৰ বেছি নহ'ব।

কেপ্টেইন নিমোৱে বাৰু বৃটিছ দ্বীপপুঞ্জৰ ফালে যাব খুজিছে নেকি? দেখি আচৰিত হ'লো যে ইউৰোপৰ সাগৰ অঞ্চললৈ আহিও তেওঁ আকৌ দক্ষিণ-মূৱাকৈ জাহাজ পৰিচালনা কৰিবলৈ ধৰিলে। ইমাৰেল্ড দ্বীপৰ কাষেৰে যাওঁতে মই এক মুহূৰ্তৰ বাবে কেপ ক্লিয়াৰ দেখা পালো। গ্লাচগো বা লিভাৰপুলৰপৰা যোৱা হাজাৰ হাজাৰ জাহাজক এই অন্তৰীপৰ পোহৰৰ সংকেতে পথ প্ৰদৰ্শন কৰে। মোৰ মনত এটা বিশেষ প্ৰশ্নৰ উদয় হ'ল। 'নটিলাছে' বাৰু মচত সোমাই পৰিবলৈ সাহস কৰিবনে? জাহাজ স্থলভাগৰ ওচৰ চাপি অহাৰ লগে লগে আকৌ ওলাই অহা নেড লেণ্ডে প্ৰশ্নৰ উপৰি প্ৰশ্ন কৰি থাকিল। মই সেই প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ কেনেকৈ দিম? কেপ্টেইন নিমোক এবাৰো দেখা পোৱা নগ'ল। কানাডিয়ানজনক আমেৰিকাৰ উপকূল ক্ষন্তেকৰ বাবে দেখুওৱাৰ পাছত তেওঁ বাৰু মোকো ফ্ৰান্সৰ উপকূল দেখুৱাব খুজিছে নেকি?

কিন্তু, তেতিয়াও 'নটিলাছ' দক্ষিণৰ ফাললৈয়ে গৈ আছিল। ৩০ মে তাৰিখে আমি ইংলণ্ডৰ শেষ প্ৰান্তৰ আৰু স্কিলি দ্বীপৰ মাজত থকা লেণ্ডছ এণ্ড দেখা পালো। মচত সোমাব খুজিলে তেওঁ জাহাজ পূবলৈ নিব লাগিব। কিন্তু, দেখা গ'ল তেওঁ সেইটো নকৰিলে।

৩১ মে'ৰ গোটেই দিনটো সাগৰত 'নটিলাছে' এটাৰ পাছত এটাকৈ মাথো বৃত্ত ৰচনা কৰি থাকিল। কথাটো দেখি মই বৰ আচৰিত হ'লো। এনে লাগিল যেন জাহাজখনে কোনোবা এডোখৰ ঠাই বিচাৰি আছে, কিন্তু বিচাৰি উলিয়াব পৰা নাই। দুপৰীয়া কেপ্টেইন নিমোৱে নিজেই জাহাজৰ

বেগ জোখা যতন চাবলৈ আহিল। তেওঁ মোক নক'লে, কিন্তু দেখাত তেওঁক আগতকৈ বহু বেছি বিষন্ন যেন লাগিল। তেওঁ বাৰু এনে বিষন্ন হৈ পৰাৰ কাৰণ কি? ইউৰোপৰ উপকূলৰ কাষ চপা বাবে এনে হৈছে নেকি? নিজৰ এৰি থৈ যোৱা দেশখনৰ স্মৃতিয়ে তেওঁক উন্মনা কৰিছে নেকি? এয়া বাৰু অনুতাপ নে দুখ? বহুপৰলৈ এই চিন্তা মোৰ মনলৈ আহি থাকিল। মোৰ মনলৈ এই ভাবো আহিল যে অচিৰেই কোনেবাকৈ কেপ্টেইনৰ সকলো ৰহস্য ওলাই পৰিব।

পিছদিনা, ১ জুন তাৰিখেও 'নটিলাছে' একে প্ৰক্ৰিয়াকে চলাই থাকিল। ই নিশ্চয় সাগৰত কিবা এটুকুৰা বিশেষ ঠাই বিচাৰিছে। আগৰদিনা লোৱাৰ দৰে সিদিনাও কেপ্টেইন নিমোৱে সূৰ্যৰ উচ্চতা ল'লে। সাগৰ সুন্দৰ হৈ আছিল, আকাশো পৰিষ্কাৰ হৈ আছিল। পূবফালে আঠ মাইলমান দূৰত দিগন্তত এখন ষ্টিম জাহাজ দেখা গ'ল। মাস্তুলত কোনো পতাকা নথকা বাবে কোন দেশৰ জাহাজ বুজা নগ'ল। সূৰ্য দ্ৰাঘিমা পাৰ হৈ যোৱাৰ কেইমিনিটমান পাছতে ছেক্সটেণ্ট লৈ কেপ্টেইন নিমোৱে অতি মনোযোগেৰে চাই ৰ'ল। পানী স্থিৰ হৈ থকা বাবে এই কাম ভালদৰে কৰিব পৰা গ'ল। 'নটিলাছো' তেতিয়া কোনো গতি নকৰাকৈ একেবাৰে স্থিৰ হৈ আছিল।

মই তেতিয়া প্লেটফৰ্মতে আছিলো। উচ্চতা লৈ উঠি কেপ্টেইনে এই বুলি কোৱা শুনিলো "ইয়াতেই"।

তেওঁ তললৈ গুচি গ'ল। জাহাজখনে যে পথ সলাই আমাৰ ওচৰলৈ আহিব ধৰিছে তেওঁ বাৰু দেখা পালেনে? কথাটো মই বুজিব নোৱাৰিলো। মই প্ৰধান কক্ষলৈ গ'লো। পেনেলখন বন্ধ হৈ গ'ল। ৰিজাৰ্ভাৰবোৰত পানী ভৰোৱাৰ হিছহিছনি শব্দ শুনিবলৈ পালো। 'নটিলাছে' একেবাৰে উলম্বভাৱে বুৰ মাৰিলে, কাৰণ স্ক্ৰুৱে তাক কোনো গতি দিয়া নাছিল। কেইমিনিটমান পাছত ৪১০ ফেদম দত ই মাটি চুই ৰ'লগৈ। দীপ্তিমান ছিলিংখন আন্ধাৰ কৰি পেলোৱা হ'ল। তাৰ পাছত খিৰিকিবোৰ খুলি দিয়া হ'ল। কাচৰ মাজেৰে মই আমাৰ চাৰিওফালে অন্ততঃ আধা মাইললৈকে সাগৰখন আমাৰ জাহাজৰ লাইটৰ পোহৰেৰে উদ্ভাসিত হৈ পৰা দেখিবলৈ পালো।

জাহাজৰ বাওঁফাললৈ চাই মই একেবাৰে শান্ত সাগৰ এখনত বাহিৰে আন

একো দেখা নাপালো। কিন্তু জাহাজৰ সোঁফালৰ পৰা চোৱাৰ লগে লগে ওখ হৈ থকা ঠাই এটুকুৰা মোৰ চকুত পৰিল। প্ৰথম দৃষ্টিতে ইয়াক বগা শামুকেৰে ঢাক খোৱা ধ্বংসাৱশেষ যেনেই লাগিল। বৰফেৰে ঢাক খাই থকা বুলিও ভুল হ'ব পাৰে। ঠাইখিনিলৈ ভালদৰে চোৱাৰ পাছত বুজিব পাৰিলো যে তাত মাস্তুলবিহীন জাহাজ এখন পৰি আছে, হয়তো বহুদিন আগতেই কেতিয়াবা জাহাজখন ডুবিছিল। এনেদৰে চূণশিলেৰে আবৃত হ'ব লাগিলে ইতিমধ্যে বহু বছৰ পাৰ হৈ যাব লাগিব।

এয়া বাৰু ক'ৰ, কি জাহাজ? 'নটিলাছ' এই কবৰখানালৈ অহাৰেই বা উদ্দেশ্য কি? দুৰ্ঘটনাত পতিত হোৱাত বাহিৰে আন কিবা প্ৰকাৰে ই বাৰু সাগৰৰ তলিলৈ আহিব পাৰে নেকি? এইবোৰ কথা ভাবি থাকোতেই মোৰ নিচেই ওচৰতে কেপ্টেইন নিমোৰ মাত শুনিবলৈ পালো:
"এসময়ত এই জাহাজখনৰ নাম আছিল 'মাৰ্ছেইলাই'। ১৭৬২ চনত যাত্ৰা আৰম্ভ কৰা এই জাহাজখনত ৭৪ টা বন্দুক আছিল। ১৭৭৮ চনৰ ১৩ আগষ্টৰ দিনা, লা পইপ-ভেট্ৰিউৰ অধীনত ই 'প্ৰেষ্টন'ৰ লগত সাহসেৰে যুদ্ধ কৰিলে। ১৭৭৯ চনৰ ৪ জুলাই তাৰিখে গ্ৰেণাডা অধিকাৰৰ সময়ত ই এডমিৰেল এষ্টাইঙৰ স'তে আছিল। ১৭৮১ চনৰ ৫ ছেপ্টেম্বৰ তাৰিখে ই ছিজাপিক বে'ৰ কম্‌তে ড্য গ্ৰাছৰ যুদ্ধতো অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। ১৭৯৪ চনত ফ্ৰান্স গণৰাজ্যই ইয়াৰ নাম সলালে। সেই বছৰৰে ১৬ এপ্ৰিল তাৰিখে আমেৰিকাৰ পৰা এডমিৰেল ভান ষ্টেবেলৰ অধীনত অহা মাকৈৰ কাৰ্গো এটাৰ ৰক্ষণাবেক্ষণৰ বাবে ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা হ'ল, ই তেতিয়া ব্ৰেষ্টত ভিলাৰেট জয়ে যুজৰ স্কোৱাড্ৰনত আছিল। দ্বিতীয় বছৰৰ ১১ আৰু ১২ প্ৰাইৰেলৰ দুদিন এই জাহাজখনৰ এখন ব্ৰিটিছ জাহাজৰ লগত যুজ হ'ল। মহাশয়, আজি ১৩ প্ৰাইৰেল, ১৮৬৮ চনৰ ১ জুন। আজিৰ পৰা পূৰাপূৰি ৭৭ বছৰ আগতে, ঠিক এই ঠাইখিনিতে, ৪৭°২৪' দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ১৭°২৮' অক্ষাংশত, অতি বীৰত্বেৰে যুজ দি, তিনিওটা মাস্তুল হেৰুৱাই, পানী সোমোৱাত আৰু এক-তৃতীয়াংশ নাবিক আহত হৈ পৰাত, সেই জাহাজখনে আত্মসমৰ্পণ কৰাতকৈ ৩৫৬ জন নাবিকেৰে সৈতে পানীত ডুবি যোৱাটোকে পছন্দ কৰিলে। গতিকে, পিছফালৰ খাপত পতাকাখন বান্ধি 'দেশ মাতৃকাৰ জয় হওক' ধ্বনি দি ই পানীৰ তললৈ সোমাই গ'ল!"

“আস্, ‘এভেঞ্জাৰ’!” মই চিঞৰি উঠিলো।
“ওঁ, মহাশয়, ‘এভেঞ্জাৰে’ই ঠিক, বৰ বঢ়িয়া নাম!” বুকুত হাতদুখন বান্ধি কেপ্টেইন নিমোয়ে ক’লে।

অধ্যায় ১৯

বলিদান

সেই নিবিচৰাকৈয়ে চকুত পৰা দৃশ্যটো, সেই দেশপ্ৰেমী জাহাজখনৰ বুৰঞ্জী, প্ৰথমতে সেই বুৰঞ্জী একেবাৰে শান্ত-সমাহিতভাৱে কৈ শেষত এই ৰহস্যাবৃত মানুহজনে শেষ শব্দটো অত্যাধিক আবেগেৰে উচ্চাৰণ কৰা কথাটো, ‘এভেঞ্জাৰ’ নামটো, তাৰ গূঢ়াৰ্থ—এই আটাইবোৰ কথাই মোৰ মনত দ চাপ বহুৱাই থৈ গ’ল। মই অনবৰতে কেপ্টেইনলৈ চাই থাকিলা, তেওঁ সাগৰৰ ফালে হাত দুখন মেলি দি বিস্ফাৰিত নেত্ৰে সেই গৌৰৱমণ্ডিত ধ্বংসাৱশেষলৈ চাই ৰ’ল। তেওঁ কোন, ক’ৰপৰা আহিছে আৰু ক’লৈ যাব সেইবোৰ কথা মই হয়তো কাহানিও জানিব নোৱাৰিম, কিন্তু মই আজি মানুহজনক আগৰ সেই স্থিতপ্ৰজ্ঞ ৰূপৰপৰা ওলাই আহি বিচলিত হৈ পৰা দেখা পালো। কেপ্টেইন আৰু তেওঁৰ সংগীবৃন্দই কোনো সাধাৰণ মানৱবিদ্বেষৰ ফলত এইদৰে ‘নটিলাছ’ত নিজকে অৱৰুদ্ধ কৰি ৰখা নাই, তেওঁলোকে মানুহ জাতিটোৰ প্ৰতি সৰু-বৰ কোনো ঘৃণাৰ ফলতে এনে কৰিছে আৰু সেই ঘৃণা সময়ে মুঠেই পাতলাব পৰা নাই। তেওঁৰ ঘৃণাই বাৰু এতিয়াও কিবা প্ৰতিশোধ বিচাৰে নেকি? ভৱিষ্যইহে মোক সেই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিব পাৰিব। ‘নটিলাছ’ লাহে লাহে পানীৰ পৃষ্ঠলৈ উঠিবলৈ ধৰিলে। ‘এভেঞ্জাৰ’ লাহে লাহে নেদেখা হৈ পৰিল। অলপ পাছতে এটা মৃদু জোকাৰণি খাই বুজিব পাৰিলো যে আমি মুকলি বায়ু পাইছো। সেই সময়তে ধুমকৈ এটা শব্দ হ’ল। মই কেপ্টেইনৰ ফালে চালো। তেওঁ লৰচৰ নকৰিলে।

“কেপ্টেইন?” মই মাতিলো।

তেওঁ কোনো উত্তৰ নিদিলে। তেওঁক তাতে এৰি মই প্লেটফৰ্মলৈ উঠি

গ'লো। কঁহেই আৰু কানাডিয়ানজন তাত আগৰেপৰাই আছিল।
"শব্দটো বাৰু আহিছিল ক'ৰপৰা?" মই সুধিলো।
"বন্দুকৰ গুলীৰ শব্দ আছিল," নেড লেণ্ডে উত্তৰ দিলে।

আমি আগতে যিফালে এখন জাহাজ দেখিছিলো সেই ফালে চাই দেখিলো যে ষ্টিম ব্যৱহাৰ কৰি জাহাজখন আমাৰফালে আগুৱাই আহিছে। তেতিয়া তাৰ দূৰত্ব আমাৰপৰা মাত্ৰ ছয় মাইলহে আছিল।
"সেইখন কি জাহাজ নেড?" মই সুধিলো।
"জৰী-ফঁহতিবোৰলৈ চাই আৰু তলৰ মাস্তুলাকেইটাৰ উচ্চতালৈ চাই যুদ্ধ জাহাজ হ'বই লাগিব। হয়তো ই আমাৰ ওচৰ চাপি আহি এই অমংগলীয়া 'নটিলাছ'ক বুৰাবই," নেডে ক'লে।
"বন্ধু নেড," কঁহেয়ে ক'লে, "সি 'নটিলাছ'ক কি কৰিব পাৰিব? সি বাৰু ইয়াক পানীৰ তলত আক্ৰমণ কৰিব পাৰিবনে? সাগৰতলিত সি আমাৰ গালৈ বৰটোপ মাৰিব পাৰিবনে?"
"জাহাজখন কোন দেশৰ জাহাজ চিনি পাইছে নেকি, নেড?"
কানাডিয়ানজনে চেলাউৰিযোৰ থুপ খুৱালে, চকুৰ পতা সামান্য জাপ খুৱালে, চকুৰ কোণ সামান্য ওপৰলৈ তুলিলে। তাৰ পাছত কিছুপৰ চোকা দৃষ্টিৰে জাহাজখনৰ পিনে চাই থাকিল।
"নাই, মহাশয়, তাত কোনো দেশৰে জাতীয় পতাকা নাই, গতিকে জাহাজখননো কোণ দেশৰ কোৱা টান হ'ব। কিন্তু, তাৰ প্ৰধান মাস্তুলৰপৰা উৰি থকা দীঘল পতাকাখনৰপৰাই মই ডাঠি ক'ব পাৰো যে সেইখন এখন যুদ্ধজাহাজ!"

প্ৰায় পোন্ধৰ মিনিট ধৰি, আমাৰ ফালে আহি থকা জাহাজখনলৈ আমি চাই থাকিলো। জাহাজখনে সিমান দূৰৰপৰা 'নটিলাছ'ক দেখা পাইছে বুলি মনে নধৰিল। দেখিলেও এই ছাবমেৰিন ইঞ্জিনটোনো আচলতে কি বুজি পাব বুলি মুঠেই বিশ্বাস নহ'ল। অলপ পাছতে যে কানাডিয়ানজনে জনালে যে সেইখন আচলতে অস্ত্ৰে-শস্ত্ৰে সজ্জিত বিৰাট, দুই তলাৰ জাহাজ ভঙা বন্ত্ৰহে। তাৰ দুটা চুপিৰপৰা ডাঠ ক'লা ধোৱা ওলাইছে। জাহাজখনৰ পিছফালৰ মাস্তুলত কোনো পতাকা উৰোৱা নাছিল। দীঘল ফিটা এডালৰ দৰে উৰি থকা তাৰ আন পতাকাখনৰ ৰংনো কি আছিল দূৰত থকা বাবে

ধৰিব পৰা যোৱা নাছিল। বৰ বেগাই জাহাজখন আমাৰ ওচৰ চাপি আহিছিল। কেপ্টেইন নিমোৱে যদি তাক আগ বাঢ়ি আহিবলৈ দিয়ে, তেনেহ'লে হয়তো আমাৰ মুক্তিৰ বাট সুগম হ'ব পাৰে।
"মহোদয়, সেই জাহাজখন যদি আমাৰপৰা এমাইলৰ ভিতৰেৰে পাৰ হৈ যায়, তেনেহ'লে মই সাগৰত জাপ দি পৰিম। আপোনালোককো তাকে কৰিবলৈকে মই উপদেশ দিওঁ।"

কানাডিয়ানজনৰ দিহা শুনি মই একো উত্তৰ নিদিলো। মই জাহাজখনৰ ফালেই চাই থাকিলো। ব্ৰিটিছ, ফৰাছী, আমেৰিকান বা ৰুছ যি জাহাজেই নহওক কিয় আমি গৈ উঠিব পাৰিলে তেওঁলোকে আমাক নিশ্চয় গ্ৰহণ কৰিব। হঠাতে, জাহাজখনৰ আগ অংশৰপৰা এচমকা বগা ধোঁৱা ওলাল। কেইছেকেণ্ডমান পাছত পানীত কিবা এটা গধুৰ বস্তু পৰি ঢৌ তুলি 'নটিলাছ'ক কপাই তুলিলে। তাৰ এক মুহূৰ্ত পাছতে বিৰাট বিস্ফোৰণৰ শব্দ এটা কাণত পৰিল।
"হাৰে! সিহঁতে আমাৰ ওপৰত গুলী চলাইছে দেখোন!" মই চিঞৰি উঠিলো।
"সিহঁতে এই দৈত্যটোক চিনি পাইছে, মহাশয় সেইকাৰণে গুলী চলাইছে।"
"কিন্তু, এই বস্তুটোৰ ভিতৰত যে মানুহটো আছে সেইটো নিশ্চয় দেখা পাইছে।"
"হয়তো সেই কাৰণেই গুলী চলাই'ছ," নেডে উত্তৰ দিলে।

মোৰ মনটোত বহু কথা পৰিষ্কাৰ হৈ পৰিল। এইটো নিঃসন্দেহ যে আগতে দৈত্য বুলি ভবা সেই বস্তুটোনো কি এতিয়া তেওঁলোকে ভালদৰে বুজি পাইছে। নেডে জোঙেৰে ইয়াক আক্ৰমণ কৰাৰ সময়তে 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰ কমাণ্ডাৰ ফেৰাগাটে বুজি পাইছিল যে নাৰৱাল বুলি ভবা এই বস্তুটো আচলতে প্ৰকৃতিক তিমিবোৰতকৈ ভয়ংকৰ এক অতি প্ৰাকৃতিক ছাবমেৰিনহে। এতিয়া প্ৰত্যেক সাগৰতে এই ধ্বংসকাৰী জাহাজখন তেওঁলোকে বিচাৰি ফুৰিছে। আমি ভবা দৰে কেপ্টেইন নিমোৱে প্ৰতিশোধৰ কামত 'নটিলাছ'ক লিপ্ত কৰাইছিল, তেনেহ'লে সচাই সি বৰ ভয়ানক কথা আছিল। ভাৰত মহাসাগৰত এদিন ৰাতি যে আমাক সেই কুঠাৰীটোত বন্দী কৰি থৈছিল, সিদিনা বাৰু তেওঁ কোনোবা জাহাজ আক্ৰমণ কৰা নাছিলনে? প্ৰবালৰ কবৰত কবৰ দিয়া সেই মানুহজনৰ মৃত্যু 'নটিলাছে' কিহবাত খুন্দা মৰাৰ ফলতে হোৱা নাছিলনে? সেইটোৱেই কাৰণ, মই নিশ্চিত হ'লো। কেপ্টেইন নিমোৰ ৰহস্যপূৰ্ণ

জীৱনৰ এটা অংশ উন্মুক্ত হ'ল। যদিও তেওঁৰ পৰিচয় ওলোৱা নাই, তেওঁৰ বিৰুদ্ধে একগোট হোৱা ৰাষ্ট্ৰবোৰে এতিয়া অন্ততঃ এটা কথা বুজিব পাৰিছে যে তেওঁলোকে কোনো কাল্পনিক জীৱ বিচাৰি ফুৰা নাই, তেওঁলোকৰ বিৰুদ্ধে তীব্ৰ ঘৃণা পুহি ৰখা এজন মানুহকহে তেওঁলোকে বিচাৰি ফুৰিছে। ভয়ংকৰ অতীতৰ সমস্ত ঘটনা মোৰ চকুৰ আগত ভাহি উঠিল। আমাৰ ওচৰ চাপি অহা জাহাজখনত বন্ধু পোৱাৰ সলনি আমি সহানুভূতিহীন শত্ৰুহে লগ পাম। কিন্তু, আমাৰ কাষত গুলীৰ শব্দ শুনা গ'ল। কেতবোৰ গুলী পানীতে একোজাপ মাৰি দূৰত পৰিল। 'নটিলাছ'ৰ গাত এটাও গুলী নালাগিল। জাহাজখন আমাৰপৰা তিনি মাইলতকৈ বেছি দূৰত নাছিল। ইমান গুলীবৰ্ষণ হোৱা সত্বেও কেপ্টেইন নিমো প্লেটফৰ্মলৈ নাহিল। কিন্তু বৰটোপৰ এটা গুলী আহি 'নটিলাছ'ৰ খোলাত লগা হ'লেও ধ্বংস অনিবাৰ্য আছিল। কানাডিয়ানজনে ক'লে "মহাশয়, এই উভয়সংকটৰ হাত সাৰিবলৈ আমি যি পাৰো কৰিবহে লাগে। আমি তেওঁলোকলৈ সংকেত দিওঁ আহক, তেতিয়া তেওঁলোকে বুজিব পাৰিব যে আমি নিমাখিত প্ৰাণী।"

নেড লেণ্ডে ৰুমালখন উলিয়াই জোকাৰিবলৈ ধৰিলে। কিন্তু, তেওঁ ৰুমালখন জোকাৰিব পাওঁতে নৌপাওঁতেই এটা বজ্ৰ মুষ্টিয়ে আহিয়ে তেওঁক গৰা মাৰি বগৰাই পেলালে। শক্তিমান হ'লেও নেড ডেকত বাগৰি পৰিল। "মূৰ্খ!" কেপ্টেইনে চিঞৰি উঠিল। জাহাজখনত খুন্দা মৰাৰ আগতে 'নটিলাছ'ৰ তীখাৰ শিঙে তোমাক খুচি পেলোৱাটো বিচাৰা নেকি?

কেপ্টেইন নিমোৰ মাত অতি কৰ্কশ শুনা গৈছিল। তেওঁ যেন কথা কোৱা নাছিল, গৰ্জিছিলহে। দেখাত তেওঁ আৰু ভয়ংকৰ হৈ উঠিছিল। তেওঁৰ মুখ ভয়ানক শেঁতা পৰিছিল, হৃদকম্পন যেন এক মুহূৰ্তৰ বাবে স্তব্ধ হৈ পৰিছিল। আগলৈ হাউলি পৰি তেওঁ নেডৰ কান্ধত মোচৰ দিছিল। তাৰ পাছত তেওঁক তাতে এৰি যুদ্ধ জাহাজখনৰ ফালে চাই, বজ্ৰৰ নিনাদেৰে তেওঁ ক'লে, "জহন্নামে যোৱা দেশৰ জাহাজ! মোক তই চিনি পাৱই! তোক মই চিনি পাবলৈ তোৰ দেশৰ পতাকা নুবালেও চলিব! চা মোৰ পতাকা চাই ল এবাৰ!" তেতিয়াও গুলীবৰ্ষণ চলিয়েই আছিল।

প্লেটফৰ্মৰ আগফালে কেপ্টেইন নিমোৱে এখন ক'লা পতাকা তুলিলে।

এইখনো তেওঁ দক্ষিণ মেৰুত তোলা পতাকাখনৰ দৰে একে আছিল। তেনেতে 'নটিলাছ'ৰ খোলাত এটা গুলীয়ে তেৰেচীয়াকৈ আঘাত কৰিলে; অৱশ্যে ই ফুটাব নোৱাৰিলে। কেপ্টেইনৰ ওচৰত দোপ মাৰি গুলীটো সাগৰত পৰিলগৈ। কেপ্টেইনে এবাৰ কান্ধখন জোকাৰিলে। তাৰ পাছত তেওঁ মোক খাৰাংখাচকৈ ক'লে, "তললৈ নামি যাওক, আপুনি আৰু আপোনাৰ লগৰ দুজন তললৈ নামি যাওক!"

"মহোদয়, আপুনি এই জাহাজখন আক্ৰমণ কৰিব খুজিছে নেকি?" মই সুধিলো।

"মহোদয়, মই এইখন বুৰাম।"

"সেইটো নকৰিব।"

"সেইটোৱেইতো কৰিম," তেওঁ নীৰসকৈ উত্তৰ দিলে। "মোৰ কথাৰ ওপৰত নীতি-বিচাৰ নখটাবলৈকে আপোনাক উপদেশ দিলো, ডাঙৰীয়া। আপুনি যি দেখা উচিত নাছিল ভাগ্যই আপোনাক তাকে দেখুৱালে। আক্ৰমণ আৰম্ভ হ'ল, তললৈ নামি যাওক!"

"এইখন কি জাহাজ?"

"নাজানে নেকি? বৰ ভাল কথা! নজনাটোৱেই ভাল হৈছে! জাহাজখনো কোন দেশৰ সেই কথা অন্ততঃ আপুনি নজনাকৈ থাকিব। তললৈ নামক!"

এই আদেশ পালন কৰাত বাহিৰে উপায় নাছিল। ওচৰ চাপি অহা জাহাজখনলৈ অপ্ৰশাম্য ঘৃণাৰে চাই কেপ্টেইনৰ ওচৰত পোন্ধৰজনমান নাবিক থিয় হ'ল। দেখিলেই বুজা যায় যে প্ৰত্যেকজনৰে অন্তৰত প্ৰতিশোধৰ দাবানল জ্বলিলে। মই তললৈ নামি যাবলৈ ধৰোতেই আন এটা গুলী আহি 'নটিলাছ'ৰ গাত পৰিল। কেপ্টেইনে চিঞৰি উঠা মই শুনিবলৈ পালো: "মাৰ, আৰু মাৰ, কিমান গুলী মাৰিবি! এই গুলীয়ে মোৰ কি কৰিব? কিন্তু, তইঁতে 'নটিলাছ'ৰ তীখাৰ জোঙৰপৰা বাচি যাব নোৱাৰ। কিন্তু, ইয়াতে তইঁতক মুবুৰাওঁ! তইঁতৰ জাহাজৰ ধ্বংসাৱশেষ 'এভেঞ্জাৰ'ৰ -লগত মিহলি হ'বলৈ নিদিওঁ!"

মই মোৰ কোঠালী পালোগৈ। কেপ্টেইন আৰু তেওঁৰ লেফটেনেণ্ট প্লেটফৰ্মতে থাকিল। স্ক্ৰু চলোৱা হ'ল। অতি বেগেৰে 'নটিলাছে' গুলীয়ে ঢুকি পোৱাৰ বাহিৰলৈ গুচি গ'ল। জাহাজখনে কিন্তু তেতিয়াও খেদিয়েই থাকিল।

কিমান পৰ আৰু তেনেদৰে ধৈৰ্য ধৰি থাকিম! আবেলি চাৰিমান বজাত প্ৰধান চিৰি পালোগৈ। পেনেলখন খোলা দেখি সাহস কৰি প্লেটফৰ্মলৈ উঠি গ'লো। অতি উত্তেজিতভাৱে কেপ্টেইনে তেতিয়াও ইফালৰ পৰা সিফাললৈ অহা-যোৱা কৰি আছে। তেওঁ জাহাজখনৰ ফালে চাই আছে। তেতিয়া জাহাজখন বতাহৰ দিশত আমাৰ পৰা পাচ-ছমাইল দূৰত আছে।

তেওঁ তেতিয়া হিংস্ৰ জন্তু এটা যেন হৈ আছিল। 'নটিলাছ'ক পুৱ ফাললৈ আনি তেওঁ জাহাজখনক আমাক অনুসৰণ কৰিবলৈ দিলে। তেওঁ কিন্তু আক্ৰমণ নকৰিলে। তেওঁ বাৰু কিবা দ্বিধাত পৰিছে নেকি? মই কিবা এষাৰ কওঁ বুলি ভাবোতেই কেপ্টেইনে কৈ উঠিল:

"ময়েই আইন, ময়েই বিচাৰক! মই শোষিত, আৰু সেয়া হ'ল শোষক! তাৰ বাবেই মই মোৰ মৰম-চেনেহৰ পাত্ৰ, মোৰ পূজ্য—মোৰ দেশ, মোৰ স্ত্ৰী, সন্তান, পিতৃ, মাতৃ—সকলো হেৰুৱাইছো! সকলো মোৰ চকুৰ আগতে শেষ হৈ গৈছে! সেয়াই হ'ল মোৰ চৰম ঘৃণাৰ, চৰম বিদ্বেষৰ বস্তু! আৰু একো নক'ব!"

খেদি অহা যুদ্ধ জাহাজখনৰ ফালে শেষবাৰ চাই মই আকৌ নেড আৰু কঁছেইৰ ওচৰলৈ গ'লো।

"আমি পলাম!" মই ক'লো।

"বঢ়িয়া! এইখন কি জাহাজ?" নেডে সুধিলে।

"ক'ব নোৱাৰো, কিন্তু যিয়েই নহওক কিয়, ৰাতি হোৱাৰ আগতে তাক বুৰোৱা হ'ব। মোৰ কথা হ'ল যি প্ৰতিশোধৰ আমি একো কাৰণ নাজানো সি প্ৰতিশোধৰ যুদ্ধত হাত মিলোৱাতকৈ, মৰিব লাগিলে তাতেই মৰা ভাল।"

"সেইটো মোৰো মত," নেড লেণ্ডে শান্তভাৱে ক'লে, "ৰাতিলৈ অপেক্ষা কৰা যাওক।"

ৰাতি হ'ল। জাহাজৰ ভিতৰত গভীৰ নিস্তব্ধতাই বিৰাজ কৰিলে। কম্পাছ দেখুৱালে যে 'নটিলাছে' পথ সলনি কৰা নাই। ই তেতিয়া পানীৰ ওপৰতে আছে। লগৰীয়া দুজন আৰু মই ঠিক কৰিলো যে জাহাজখনৰ পৰা আমাক দেখা পাব পৰা বা আমাৰ শব্দ শুনা যাব পৰা দূৰত্ব পালেই আমি পলাম। দুই তিনিদিনতে পূৰ্ণিমা হ'ব, গতিকে তেতিয়া সুন্দৰ জোনাক দি আছিল।

জাহাজখনত গৈ উঠিব পাৰিলেই, সম্ভাব্য খুন্দাৰ পৰা তাক বচাব নোৱাৰিলেও সেই অৱস্থাত কৰিব পৰা সকলো আমি কৰিম। কেবাবাৰো মোৰ ভাব হ'ল যে এইবাৰ আক্ৰমণ কৰিব, কিন্তু কেপ্টেইন নিমোৱে শত্ৰুক ওচৰ চাপি আহিবলৈ দিয়ে তাৰ পাছত দূৰলৈ আঁতৰি যায়।

ৰাতিটোৰ এছোৱা কোনো ঘটনা নঘটাকৈয়ে পাৰ হৈ গ'ল। আমি আমাৰ কামৰ সুবিধা অহালৈ বাট চাই থাকিলো। আমি তেতিয়া বেছ আবেগত আছিলো, সেইবাবে বেছি একো কথা কোৱা নাছিলো। নেড লেণ্ডে সাগৰত জাপ দিবলৈ ওলাইছিলেই, কিন্তু মই তেওঁক অপেক্ষা কৰিবলৈ ক'লো। মোৰ মতে 'নটিলাছে' জাহাজখনক পানীৰ সীমাতে আক্ৰমণ কৰিব, তেতিয়া পলাবলৈ বৰ সুচল হ'ব।

ৰাতি তিনি বজাত, বেছ অস্বস্তিত মই প্লেটফৰ্মলৈ উঠি গ'লো। কেপ্টেইন নিমো তাৰপৰা যোৱাই নাই। প্লেটফৰ্মৰ আগফালে বতাহত পতাকাখন কপি আছে আৰু তাৰ তলতে তেওঁ থিয় হৈ আছে। তেওঁ জাহাজখনৰপৰা চকু আঁতৰাই অনা নাই। তেওঁৰ এই তীব্ৰ দৃষ্টিয়ে জাহাজখনক যেন ওচৰলৈ টানিহে আনিছে। তেতিয়া জোনটো শিৰোবিন্দুৰে পাৰ হৈ যাব ধৰিছে। পূৱপিনে বৃহস্পতি উঠিছে। এই শান্ত প্ৰাকৃতিক পৰিবেশত, সাগৰ আৰু আকাশে যেন শান্ত সৌম্যতাৰ অৰিয়াঅৰিহে কৰিছে। আকাশৰ পোহৰৰ চমকা সাগৰে দাপোণৰ দৰে প্ৰতিফলিত কৰিছে। এই শান্ত পৰিবেশৰ লগত 'নটিলাছ'ৰ ভিতৰত জাগি উঠা অদৃশ্য উষ্মা তুলনা কৰি চাই মোৰ নিজৰে ভয় লাগি গ'ল।

জাহাজখন আমাৰ পৰা ছমাইলৰ ভিতৰত আছিল। 'নটিলাছ'ৰ অৱস্থিতি দেখুওৱা প্ৰতিপ্ৰভ পোহৰৰ ফালে সি তেতিয়াও আগ বাঢ়ি আছিল। জাহাজখনৰ সেউজীয়া আৰু ৰঙা লাইট আৰু তাৰ সম্মুখৰ মাস্তুলৰপৰা ওলমি থকা বগা লেম্প মই দেখিবলৈ পালো। জাহাজখনৰ জৰী যঁহতিবোৰ দেখ নেদেখকৈ কপিছে। বুজা গৈছে যে জাহাজৰ ভাতীবোৰ যিমান পাৰি তপতোৱা হৈছে। চুপীবোৰৰপৰা ফিৰিঙতি ওলাই বায়ুৰ মাজত তৰা জিলিকাদি জিলিকিছে।

মই তেনেকৈয়ে ৰাতিপুৱা ছয় বজালৈকে তাতেই থাকিলো। কেপ্টেইন নিমোৱে

মোক দেখাই নাপালে। জাহাজখন তেতিয়া ডেৰ মাইলমান আঁতৰত আছিল। পুৱাৰ পোহৰৰ লগে লগে গুলীবৰ্ষণ আকৌ আৰম্ভ হ'ল। অচিৰেই নিশ্চয় 'নটিলাছে' শত্ৰুক আক্ৰমণ কৰিব আৰু লগে লগে আমি চিৰকাললৈ এই মানুহজনক এৰি যাম। মই তেওঁলোক দুজনক মনত পেলাই দিবলৈ বুলি তললৈ নামি যাব খুজিছোহে এনেতে লেফটেনেণ্টজনে লগত কেবাজনো নাবিক লৈ তালৈ উঠি আহিল। কেপ্টেইন নিমোৱে হয় তেওঁলোকক দেখা নাপালে, নহয় তেওঁলোকৰ ফালে নাচালে। কেতবোৰ ব্যৱস্থা লোৱা হ'ল; এইবোৰক আক্ৰমণৰ সংকেত বুলিয়েই ক'ব পাৰি। সেইবোৰ তেনেই সৰল কাম আছিল। প্লেটফৰ্মত থকা লোৰ স্তম্ভ তললৈ নমোৱা হ'ল, লেম্পবোৰ আৰু পাইলটৰ সজাটো ডেকৰ লগত লগালৈকে ঠেলি আনি খোলাটোৰ ভিতৰ সুমুওৱা হ'ল। তীখাৰ এই মাকোটোৰ দীঘলীয়া পৃষ্ঠখনত ক'তো আৰু যুদ্ধৰ সময়ত বাধা দিব পৰা একো খুত নাথাকিল! মই প্ৰধান কক্ষলৈ উভতি গ'লো। 'নটিলাছ' তেতিয়াও ভাহি আছিল। পানীৰ মাজেৰে পোহৰৰ ৰেখা পাৰ হৈ আহিছিল। ঢৌৰ পিঠিৰে উঠি আহি পুৱাৰ সুকষৰ ৰাঙলী পোহৰে খিৰিকীবোৰ উজলাই তুলিলে। দুই জুনৰ সেই ভয়ংকৰ দিনটোৰ আৰম্ভণি হ'ল।

পাচ বজাত 'লগ' চাই গম পালো যে 'নটিলাছ'ৰ বেগ কমিব ধৰিছে; বুজিব পাৰিলো যে ই জাহাজখনক ওচৰ চাপি আহিবলৈ দিছে। তদুপৰি 'গুলীৰ শব্দ শুনিবলৈ পোৱা গৈছিল আৰু জাহাজখনৰপৰা মাৰি পঠোৱা প্ৰক্ষেপবোৰ পানীৰ মাজেৰে গৈ হিছহিছনি শব্দ তুলিছিল।

"বন্ধু নেড আৰু কঁছেই," মই কলো, "ক্ষণ আহি পৰিছে। ঈশ্বৰে যেন আমাৰ ৰক্ষা কৰে!"

নেড দৃঢ়সংকল্প, কঁছেই শান্ত সৌম্য। মোৰহে বৰ অধৈৰ্য অধৈৰ্য, থৰকবৰক লাগিল। আমি তিনিও লাইব্ৰেৰীলৈ গ'লো। কিন্তু, ঠিক যি মুহূৰ্ততে মই দুৱাৰ মুখেৰে প্ৰধান চিৰিৰ ওচৰ চাপিব খুজিছো, সেই মুহূৰ্ততে ওপৰৰ পেনেলখন্ ঢপকৈ বন্ধ হৈ যোৱাৰ শব্দ শুনিবলৈ পালো। নেডে চিৰিৰ ফালে দৌৰি গ'ল, মইহে তেওঁক ৰখালো। বিজাৰ্ভাৰত পানী ভৰোৱাৰ সেই পৰিচিত শব্দটো কাণত পৰিল। কেইমিনিটমানৰ ভিতৰতে 'নটিলাছ' পানীৰ পৃষ্ঠৰপৰা কেইগজমান তললৈ গ'ল। মই যুদ্ধৰ কৌশলটো বুজি

পালো। তেতিয়া আমাৰ যথেষ্ট পলম হৈ গৈছে। জাহাজখনৰ ধাতুৰ দুৰ্ভেদ্য কৱচটোত আঘাত কৰিবলৈ 'নটিলাছে' ইচ্ছা নকৰিলে। পানীৰ তলত য'ত ধাতুৰ কৱচ নাই তাতেহে ই জাহাজখনক আক্ৰমণ কৰিব।

আমি আকৌ অৱৰুদ্ধ হৈ পৰিলো। আমি আকৌ এক ভয়াবহ যুদ্ধৰ অনিচ্ছুক সাক্ষী হৈ পৰিলো। এই ঘটনাবোৰ এনে ক্ষিপ্ৰতাৰে ঘটি গ'ল যে তাক ভাবিচাবলৈয়ে সময় নাপালো। মোৰ কোঠাত আশ্ৰয় লৈ আমি কোনো কথা নোকোৱাকৈ ইজনে সিজনৰ মুখৰ ফালে চাই থাকিলো। মোৰ মনটো যেন এক গভীৰ অচৈতন্যই গ্ৰাস কৰি পেলালে, মই যেন একো ভাবিব নোৱাৰা হৈ পৰিলো। এটা ভয়ংকৰ শব্দ শুনিবলৈ বাট চাই থাকিবলগীয়া হোৱাত মোৰ ভীষণ কষ্ট হ'ল। মই কাণ পাতি বাট চাই ৰলো, মোৰ সমস্ত ইন্দ্ৰিয় শক্তি যেন শ্ৰৱণেন্দ্ৰিয়তে পুঞ্জীভূত হ'ল! 'নটিলাছ'ৰ বেগ বাঢ়িল। ভীষণ বেগত আগ বাঢ়িবলৈ ই সাজু হ'ল। গোটেই জাহাজখনেই জোকাৰণি খালে। হঠাতে মই চিঞৰ মাৰি দিলো। মই খুন্দাটো অনুভৱ কৰিলো যদিও তুলনামুলকভাৱে কমকৈ অনুভৱ কৰিলো। তীখাৰ জোংটোৰ ভেদী ক্ষমতাৰ উমানো পালো। কিবাকিবি ভাগি-ছিগি যোৱাৰ শব্দ কাণত পৰিল। কিন্তু, প্ৰচুৰ সঞ্চালন ক্ষমতাৰ বলত আগবাঢ়ি 'নটিলাছে' কাপোৰত বেজী সুমুওৱাৰ দৰে সহজে জাহাজখন ফুটাই পেলালে।

মই আৰু সহ্য কৰি থাকিব নোৱাৰিলো। একপ্ৰকাৰ পাগলৰ দৰে হৈ মই মোৰ কোঠালীৰপৰা ওলাই প্ৰধান কক্ষটো পালোগৈ। তাত কেপ্টেইন নিমোও আছিল-তেওঁ মৌন, হতাশ আৰু অনমনীয়। তেওঁ কাষৰ খিৰিকিখনেৰে চাই আছিল। বিৰাট কিবা এটাই পানীত ছাঁ পেলালে। তাৰ যন্ত্ৰণাৰ একো দৃশ্য যাতে হেৰুৱাব লগা নহয়, তাৰ বাবে 'নটিলাছো' একেলগে তললৈ গৈ থাকিল। আমাৰ পৰা মাধো দহ গজ দূৰত মই খোলাৰ ফুটাটো দেখা পালো, তাৰে বজ্ৰপাতৰ দৰে ভয়ংকৰ শব্দ কৰি পানী সোমাবলৈ ধৰিছে। মই বন্দুক আৰু জালৰ শাৰী দুটাও দেখা পালো। জাহাজখনৰ ব্ৰিজৰ ওপৰত উত্তেজিতভাৱে অহা-যোৱা কৰা মানুহৰ ক'লা ক'লা মূৰ্তি দেখিবলৈ পালো।

পানী লাহে লাহে ওপৰ উঠি আহিল। মানুহবোৰ দৌৰাদৌৰি কৰি মাস্তুলৰ

চিৰি আদিত আশ্ৰয় ল'লে আৰু অলপ পাছত পানীত জীৱন ৰক্ষাৰ বাবে যুঁজিবলৈ ধৰিলে। মানুহৰ পকৱাৰ-মথা এটাহে যেন সাগৰে গ্ৰাস কৰিলে। ক্ৰোধ, ক্ষোভ, ঘৃণা আৰু বিতৃষ্ণাত একো নাই হৈ ময়ো চাই থাকিলো। এক দুৰ্নিবাৰ আকৰ্ষণে মোকো কাচৰ ওচৰতে বান্ধি ৰাখিলে। হঠাতে এটা বিস্ফোৰণ ঘটিল। জাহাজখনৰ ডেকেৰে সংকুচিত বায়ু বৈ আহিল, যেন তাৰ বাৰুদৰ ঘৰতহে জুই লাগিছে। তাৰ পাছত সেই দুৰ্ভাগা জাহাজখন আৰু বেগাই বুৰিবলৈ ধৰিলে। জাহাজখনৰ প্ৰথম মাস্তুলটো দেখা গ'ল, তাত বহুতো মানুহ! তাৰ পাছত ধামবোৰ, মানুহৰ ভৰত সেয়া দোঁ খাই পৰিছে! অৱশেষত প্ৰধান মাস্তুলটোৰ মূৰ দেখা গ'ল। তাৰ পাছত সাগৰৰ চাকনৈয়াত মৃত মানুহবোৰেৰে সৈতে জাহাজখন অদৃশ্য হৈ পৰিল।

মই কেপ্টেইন নিমোলৈ চালো। সেই প্ৰতিশোধ পৰায়ণ, ঘৃণাৰ দূতে তেতিয়াও চাই আছিল। সকলো শেষ হোৱাৰ পাছত তেওঁ নিজৰ কোঠাৰ ফালে গ'ল আৰু দুৱাৰখন খুলি ভিতৰ সোমাল। মই চকুৰে তেওঁক অনুসৰণ কৰিলো। সিফালৰ বেৰখনত, তেওঁৰ নমস্য বীৰসকলৰ তলতে এজনী তিৰোতা মানুহ আৰু দুটা শিশুৰ ছবি। তিৰোতাজনী যুৱতী। কেপ্টেইন নিমোৱে তেওঁলোকৰ ফালে কিছুপৰ চাই থাকিল। তাৰ পাছত তেওঁলোকৰ ফালে দুয়োহাত মেলি দিলে। তাৰ পাছত আঠু কাঢ়ি গভীৰভাৱে উচুপিবলৈ ধৰিলে।

অধ্যায় ২০

কেপ্টেইন নিমোৰ শেষ কথাষাৰ

সেই ভয়ানক দৃশ্যৰ পাছত খিৰিকিবোৰ বন্ধ কৰি দিয়া হ'ল। কিন্তু প্ৰধান কক্ষটোত তেতিয়াও লাইট জ্বলোৱা হোৱা নাছিল। 'নটিলাছ'ৰ ভিতৰত তেতিয়া অন্ধকাৰ আৰু নীৰৱতা মাথোন। পানীৰ এশ ফুট তলেৰে তীব্ৰ বেগেৰে ই তেতিয়া সেই জনপ্ৰাণীবিহীন ঠাইখিনিৰপৰা আঁতৰি যাবলৈ

ধৰিলে। ই বাৰু কোন দিশলৈ যাব ধৰিছে? উত্তৰলৈ নে দক্ষিণলৈ? এনে এক ভয়ংকৰ প্ৰতিশোধৰ পাছত কেপ্টেইনে বাৰু ক'লৈ পলাব খুজিছে? মোৰ কোঠালৈ আহিলো। তাত নেড আৰু কঁছেই মনে মনে বহি আছিল। কেপ্টেইন নিমোলৈ মোৰ ভীষণ ভয় হ'ল। এই মানুহবোৰৰ হাতত তেওঁ যিমানেই দুৰ্দশা ভোগ নকৰক কিয় তেওঁলোকক এনেদৰে শাস্তি দিয়াৰ কোনো অধিকাৰ তেওঁৰ নাই। এই হিংসাত্মক কামত হাত মিলাব লগা নহ'লেও অন্ততঃ তাৰ সাক্ষীতো তেওঁ মোক কৰিছে। এঘাৰ বজাত ইলেকট্ৰিক লাইটবোৰ জ্বলি উঠিল। মই প্ৰধান কক্ষটোলৈ গ'লো। তাত কোনো নাছিল। মই তাৰ যন্ত্ৰপাতিবোৰ চালো। কেতিয়াবা পানীৰ পৃষ্ঠেৰে, কেতিয়াবা পানীৰ ত্ৰিশ ফুট তলেৰে 'নটিলাছে' ঘণ্টাত পচিশ মাইল বেগেৰে উত্তৰৰ পিনে ঢাপলি মেলিছিল। চাৰ্ট চাই বুজিব পাৰিলো যে আমি মাঞ্চৰ মুখ আহি পাইছো আৰু উত্তৰ সাগৰৰ পিনে তীব্ৰ বেগত গতি কৰিব লাগিছো। সেই ৰাতি আমি আটলাণ্টিকেৰে দুশ লীগ অতিক্ৰম কৰি আহিলো। জোনাক মুঠালৈকে সাগৰখন অন্ধকাৰে ঢাকি ৰাখিলে। মই মোৰ কোঠালৈ গ'লো হয়, কিন্তু শুব হ'লে নোৱাৰিলো। গোটেই ৰাতি ভয়লগা সপোনবোৰ দেখি থাকিলো। চকু মুদিলেই সেই ধ্বংসলীলা চকুৰ আগত ভাহি উঠে। 'নটিলাছে' আমাক উত্তৰ আটলাণ্টিক বেছিনৰ কোন অংশলৈ লৈ যাব কোনে ক'ব পাৰে? তেতিয়াও 'নটিলাছ' ভীষণ বেগত গৈ আছিল। ই বাৰু স্পিটজবাৰ্গেন বা নোভা জেম্বলাৰ ওচৰ চাপিবনে? আমি সেই অজ্ঞাত সাগৰবোৰত বিচৰণ কৰিমনে? শুভ্ৰ সাগৰ, কাৰা সাগৰ, ওবি উপসাগৰ, লিয়াৰভৰ আৰ্কিপেলাগো, আৰু এছিয়াৰ অজ্ঞাত উপকূল আমি বাৰু দেখা পাম নে? সময় কিমান হৈছে একো অনুমান কৰিব নোৱাৰিলো। জাহাজৰ ঘড়ীবোৰ বন্ধ কৰি দিয়া হৈছে। মেৰু প্ৰদেশৰ দৰে এতিয়া যেন ৰাতি আৰু দিনৰ কোনো চিন নাই। এডগাৰ পোৰ কল্পনাই অবাধভাৱে বিচৰণ কৰা এক ৰাজ লৈ যেন মোক কিহবাই টানি নিছে। বিখ্যাত গৰ্ডন পিমৰ দৰে প্ৰত্যেক মুহূৰ্ততে সেই "আচ্ছাদিত মানৱ মূৰ্তি, পৃথিৱীত বাস কৰা সকলো মানুহতকৈ ওখ সেই মানৱ মূৰ্তি মেৰুৰ ওচৰলৈ কাকো যাবলৈ নিদিয়া সেই জলপ্ৰপাতৰ স্ৰোতত উটি আহি দেখা দিব বুলি মোৰ ভাব হ'ল। মই হিচাপ কৰি পাইছিলো (অৱশ্যে মোৰ হিচাপ ভুলো হ'ব পাৰে) 'নটিলাছ'ৰ এই অভিযান পোন্ধৰ বা বিশ দিন চলিছিল। সেই ধ্বংসলীলাৰ সন্মুখীন হৈ এই অভিযানৰ

সামৰণি নপৰা হ'লে ই আৰু কিমান দিন চলিলহেঁতেন সেই কথা মই ক'ব নোৱাৰো। কেপ্টেইন নিমো বা তেওঁৰ লেফটেনেণ্টজনক আজিকালি মুঠেই লগ নাপাওঁ। আনকি চালকসকলৰ ভিতৰতো কাকো দেখা নোপোৱা হ'লো। 'নটিলাছ' প্ৰায়েই পানীৰ তলতেই থাকিল। বায়ু সলনি কৰিবলৈ যেতিয়া ই ওপৰ উঠিল তেতিয়াও পেনেলবোৰ যান্ত্ৰিকভাৱে খোলা আৰু বন্ধ কৰা হ'ল। প্লেনিস্ফিয়াৰত অৱস্থান বহুওৱা কামটোও এৰি দিয়া হ'ল। গতিকে, আমিনো ক'ত আছো, বুজাৰ কোনো উপায় নোহোৱা হ'ল। শক্তি আৰু ধৈৰ্যৰ শেষ সীমাত উপনীত হৈ কানাডিয়ানজনেও একেবাৰেই দেখা নিদিয়া হ'ল। কঁছেয়ে তেওঁৰ মুখৰপৰা কথা এষাৰো উলিয়াব নোৱাৰিলে। তেনে অৱস্থাত পাগল হৈ আত্মঘাতী হ'ব পাৰে বুলি ভয় কৰি মই পৰম নিষ্ঠাৰে তেওঁৰ ওপৰত চকু ৰাখিবলৈ ধৰিলো। এদিন ৰাতিপুৱা (কিমান তাৰিখ আছিল সেইটো মই ক'ব নোৱাৰিম) মই গভীৰ টোপনিত লালকাল দি পৰিছিলো, তেনেতে মোৰ গাৰ ওপৰলৈ হাউলি আহি অতি সৰুকৈ নেডে ক'লে, "আমি পলাম।"

মই বহি পৰিলো।

"কেতিয়া যাম আমি?" মই সুধিলো।

"কাইলৈ ৰাতি। 'নটিলাছ'ৰ সকলো পৰিদৰ্শন এতিয়া বন্ধ হৈ যোৱা যেন লাগে। সকলো যেন স্থৱিৰ হৈ পৰিছে। আপুনি সাজু থাকিবনে, ডাঙৰীয়া?"

"ওঁ ওঁ। আমি ক'ত আছো?"

"আমি মাটি দেখা পাইছো। আজি পুৱা কুঁৱলীৰ মাজতে মই হিচাপ কৰি চালো—পূৰফালে কুৰি মাইলমান হ'ব।"

সেইখন কোন দেশ?"

"ক'ব নোৱাৰো। কিন্তু, যি দেশেই নহওক, আমি তাত আশ্ৰয় ল'ম।"

"এৰা, নেড, এৰা। আজি ৰাতিয়েই আমি পলাম। লাগিলে সাগৰে আমাক গিলিয়েই থওক।"

"সাগৰৰ অৱস্থা ভাল নহয়, বতাহো ভীষণ জোৰেৰে বৈ আছে, কিন্তু, 'নটিলাছ'ৰ পাতল নাওখনত কুৰি মাইল যাবলৈ মোৰ ভয় লগা নাই। চালকবিলাকে নজনাকৈ মই অলপ খোৱা বস্তু আৰু কেইবটলমান পানীও যোগাৰ কৰি থৈছো।"

"মই আপোনাৰ কথা মতেই কাম কৰিম।"

"কিন্তু," নেডে কৈ গ'ল, "যদি সিহঁতে মোক দেখা পায়, মই যুজ দিম, সিহঁতক মোক মাৰিবলৈ বাধ্য কৰিম।"
"আমি একেলগে মৰিম, বন্ধু নেড।"

মই সকলো কথাৰ বাবে সাজু হ'লো। কানাডিয়ানজন গ'ল। মই প্লেটফৰ্মলৈ উঠি গ'লো। ঢৌৱে তোলা কপনিৰ বাবে তাত থিয় হৈ থকাই টান হৈ পৰিল। আকাশৰ অৱস্থা ভয়লগা; কিন্তু সেই ডাঠ ৰঙচুৱা ছাঁবোৰৰ মাজতে মাটি আছে, গতিকে আমি পলাবই লাগিব। প্ৰধান কক্ষলৈ যাওঁতে কেপ্টেইনক লগ পাই যাওঁ বুলি ভয় হ'ল যদিও, তেওঁক লগ পাম বুলি আশা কৰিও তালৈ গ'লো। একেখিনি সময়তে মই তেওঁক লগ পাবলৈও বিচাৰিলো, লগ নাপাবলৈও বিচাৰিলো। মই বাৰু তেওঁক কি ক'ব পাৰো? তেওঁ মোৰ মনত যি আতংকৰ সৃষ্টি কৰিছে তাক জানো মই লুকুৱাই ৰাখিব পাৰিম? নাই, তেওঁৰ লগত সমুখাসমুখিকৈ নপৰাই ভাল। তেওঁক পাহৰি যোৱাই ভাল। তথাপিও সেই দিনটো, 'নটিলাছ'ত মোৰ সেই শেষ দিনটো কিমান দীঘল যেন লাগিছিল! মই অকলে থাকিলো। নেড আৰু কঁছেয়েও কোনো কথা নাপাতিলে। ছয় বজাত মই খাবলৈ বহিলো। ভোক হ'লে একেবাৰে লগা নাছিল। তথাপিও পাছত যাতে গা দুৰ্বল হৈ নপৰে তাৰ বাবে জোৰকৈয়ে অলপ খাই ল'লো। চাৰে ছয় বজাত নেড লেণ্ড আহি ক'লে, "যাত্ৰাৰ আগতে আমি আৰু দেখাদেখি নহওঁ। দহ বজাত জোন নুঠে। আমি আন্ধাৰৰ সুবিধা ল'ম। নাওলৈ আহিব। কঁছেই আৰু মই তাতে আপোনাৰ বাবে অপেক্ষা কৰিম।"

উত্তৰ দিবলৈ কোনো সময় নিদিয়াকৈয়ে কানাডিয়াজন গুচি গ'ল। 'নটিলাছ'ৰ পথ আকৌ এবাৰ ভালদৰে জানি লওঁ বুলি প্ৰধান কক্ষলৈ গ'লো। আমি উ-উ-পূ দিশত গৈ আছিলো, বেগ আছিল অতি বেছি। 'নটিলাছ' তেতিয়া পানীৰ পঞ্চাশ গজতকৈও অধিক তলত। প্ৰকৃতিৰ এই আশ্চৰ্যসমূহ, সংগ্ৰহালয়ত ৰখা সম্পদসমূহ, অমূল্য সংগ্ৰহসমূহ মই শেষবাৰৰ বাবে চাই ল'লো। এইবোৰ সংগ্ৰাহকজনৰ লগতে পানীৰ তলতে চিৰদিনৰ বাবে বিলুপ্ত হৈ যাব। মোৰ মনত এইবোৰৰ এটা মচিব নোৱাৰা সাচ বহুৱাই ল'বলৈ মই যত্ন কৰিলো। দীপ্তিমান ছিলিংথনৰ পোহৰৰ তলত সেই সম্পদসমূহ চাই মেলি মই এঘণ্টাপৰ কটাই দিলো। তাৰ পাছত মই মোৰ কোঠালৈ গ'লো।

মই মজবুত সাগৰীয় পোছাক পিন্ধি ল'লো। মোৰ টোকাবোৰ সাৱধানে গাৰ অ'ত ত'ত গুজি ল'লো। মোৰ কলিজাই শব্দ কৰি কৰি চপচপাবলৈ ধৰিলে। নাড়ীৰ এই স্পন্দন মই বন্ধ কৰিব নোৱাৰিলো। মোৰ মনৰ এই আন্দোলন আৰু উত্তেজনা কেপ্টেইন নিমোৰ চকুত নিশ্চয় ধৰা পৰি গ'লহেঁতেন। এতিয়া বাৰু তেওঁ কি কৰি আছে? মই তেওঁৰ দুৱাৰত কাণ পাতি চালো। খোজৰ শব্দ শুনিবলৈ পালো। তেওঁ তাৰ মানে শুবলৈ যোৱা নাই। প্ৰতি মুহূৰ্ততে মোৰ ভাব হ'ল যে তেওঁ এইমাত্ৰ ওলাই আহি মইনো কিয় পলাব খুজিছো সুধি পেলাব। মই সচকিত হৈ থাকিলো। মোৰ কল্পনাই সকলো কথাকে ডাণ্ডৱ কৰি দেখুৱাবলৈ ধৰিলে। এটা সময়ত মোৰ মনৰ ভাব এনে উগ্ৰ হৈ উঠিল যে মই কেপ্টেইন নিমোৰ সমুখলৈ নিজেই গৈ দৃষ্টি আৰু ভংগীৰে তেওঁৰ মুখামুখি হোৱাৰ কথা ভাবিলো।

সেয়া আছিল পাগলৰ উম্মা মাথোন। ভাগ্য ভাল যে সেই ভাব মনতে দমন কৰিব পাৰিলো। শৰীৰৰ উত্তেজনা কমাবলৈ বুলি মই বিচনালৈ গৈ দীঘল দি পৰিলো। শৰীৰলৈ অকণমান সুস্থতা আহিল যদিও মোৰ মস্তিষ্ক উত্তেজিত হৈয়েই থাকিল। 'নটিলাছ'ৰ আমি থকা দিনকেইটাত ঘটা সমস্ত ঘটনা মোৰ চকুৰ আগেদি পাৰ হৈ যাবলৈ ধৰিলে। 'আব্ৰাহাম লিংকন'ৰ পৰা মই বিচ্ছিন্ন হৈ পৰাৰেপৰা এতিয়ালৈ ঘটা সমস্ত ঘটনা, সুখ-দুখৰ সমস্ত স্মৃতি—সাগৰ তলিৰ চিকাৰ, টোৰছ প্ৰণালী, পাপুৱাৰ বৰ্বৰবোৰ, পাৰলৈ দৌৰা ঘটনা, প্ৰবালৰ কবৰ, ছুয়েজৰ সেই পথ, ছেণ্টোৰিনৰ দ্বীপ, ক্ৰেটানৰ ডুবক, ভিগো অখাৎ, আটলান্টিছ, বৰফশিলা, দক্ষিণ মেৰু, বৰফত অৱৰুদ্ধ হৈ পৰা ঘটনা, 'পুল্পৰ লগত যুদ্ধ, উপসাগৰীয় সোতৰ ধুমুহা, 'এভেঞ্জাৰ', আৰু মানুহ-দুনুহেৰে সৈতে বুৰাই দিয়া সেই জাহাজখনৰ দৃশ্য—সমস্ত ঘটনা, সমস্ত দৃশ্য মই এটা এটাকৈ দেখা পাবলৈ ধৰিলো। নাটকৰ দৃশ্যৰ দৰে চকুৰ আগেৰে সকলো পাৰ হৈ যাবলৈ ধৰিলে। কেপ্টেইন নিমোৱে যেন আকাৰত বাঢ়ি বাঢ়ি এক অতিমানৱীয় আকাৰ পালে। তেওঁ যেন এতিয়া আৰু মোৰ সমান হৈ থকা নাই, আকাৰত বাঢ়ি বাঢ়ি সাগৰৰ জিনহে হৈ পৰিছে।

তেতিয়া ৰাতি চাৰে ন বাজিছে। মূৰটো ফাটি যাব যাব যেন লগাত হাতেৰে টিপি ধৰিলো। চকু মুদি দিলো, মই আৰু একোকে নাভাবো। আৰু আধা ঘণ্টা বাকী, এই আধা ঘণ্টায়েই মোক পাগল কৰি দিব।

তেনেতে মই দূৰত ক'ৰবাত অৰ্গেনৰ সুৰ শুনিবলৈ পালো। আত্মাক পাৰ্থিৱ বন্ধন ছিগি ওলাই আহিবলৈ তোলা সেয়া যেন এক করুণ বিননি। উশাহো বন্ধ কৰি, একান্তমনে মই কাণ পাতিলো। জীৱনৰ শেষ পৰ্যায়লৈ কেপ্টেইন নিমোক বিণ্ডিয়াই মতা সেই সুৰত ময়ো যেন আচ্ছন্ন হৈ পৰিলো।

তাৰ পাছত হঠাতে মোৰ কথা এটা ভাবি ভয় লাগিল। কেপ্টেইন নিমো তেওঁৰ কোঠাৰপৰা ওলাই গ'ল। তেওঁ প্ৰধান কক্ষটোত সোমাল। কিন্তু, পলাবৰ সময়ত মই সেইফালেদিয়েই যাব লাগিব। তেওঁ মোক দেখিব, হয়তো মোৰ লগত কথাও পাতিব। তেওঁৰ এটা সৌহাৰ্দ্দসূচক ভংগীয়ে, এষাৰ কথাই মোক ইয়াত বন্দী কৰি ৰাখিব পাৰে।

কিন্তু দহ বাজিবৰ হৈছেই। এতিয়া মই ইয়াৰপৰা গৈ মোৰ লগৰীয়া দুজনৰ লগ লাগিব লাগে।

মই এতিয়া হেহোঁ-নেহোঁ কৰিব নোৱাৰো, আনকি কেপ্টেইন নিমো স্বয়ং আহি মোৰ আগত উপস্থিত হ'লেও। অতি সাৱধানে মই দুৱাৰখন খুলিলো, তথাপিও খোল খাওঁতে কব্জাত ভীষণ শব্দ হোৱা যেন লাগিল। হয়তো শব্দটো মই ভাবতেও শুনিব পাৰো।

'নটিলাছ'ৰ অন্ধকাৰ চিৰিৰে উঠি যাওঁতে কলিজাৰ ঢপঢপনি কমাই ৰাখিবলৈ প্ৰতিটো চিৰিতে ৰৈ ৰৈ গ'লো। প্ৰধান কক্ষৰ দুৱাৰৰ ওচৰ পাই দুৱাৰখন খুব সাৱধানে খুলিলো। গোটেই কোঠাটো ঘোপমৰা আন্ধাৰ। অৰ্গেনৰ সুৰটো সৰুকৈ বাজি আছিল। কেপ্টেইন নিমোও তাত আছিল। তেওঁ মোক দেখা নাপালে। গীতৰ সুৰত তেওঁ এনে আপোন-পাহৰা হৈ আছিল যে পোহৰ থকা হ'লেও তেওঁ মোক দেখিলেহেঁতেন বুলি মনে নধৰে।

দলিছাখনৰ ওপৰেৰে চুচৰি যোৱাদি গ'লো যাতে মোৰ ভৰিৰ শব্দ কেৱে শুনিবলৈ নাপায়। সিপিনে, লাইব্ৰেৰীলৈ যোৱা দুৱাৰখন পাওঁতে মোৰ কমেও পাচ মিনিট সময় লাগিল।

দুৱাৰখন খুলিব খুজিছোহে এনেতে কেপ্টেইন নিমোৰ হুমুনিয়াহ এটা শুনি মই থৰ হৈ ৰৈ গ'লো। তেওঁ বহাৰপৰা উঠিছে বুলি গম পালো। লাইব্ৰেৰীৰ

ফালৰ দুৱাৰখনৰ ফাঁকেৰে সোমাই অহা পোহৰত তেওঁক আনকি দেখাও পালো। তেওঁ মোৰ ফালে নীৰৱে আগবাঢ়ি আহিল। খোজ কাঢ়ি অহা যেন লগাতকৈও মূৰ্তি এটা ভাহি অহা যেনহে লাগিল। উচুপনি এটা উঠি তেওঁৰ বুকু ফুলাই তুলিছে। তেওঁৰ এইকেইটা শব্দ মোৰ কাণত পৰিল:
"হে ঈশ্বৰ, যথেষ্ট হৈছে প্ৰভু! যথেষ্ট হৈছে!"

এয়া বাৰু মানুহজনৰ বিবেকৰপৰা অহা অনুতাপৰ প্ৰকাশ নেকি?

একোকে নাচাই মই লাইব্ৰেৰীৰ মাজেৰে দৌৰি গৈ, প্ৰধান চিৰিৰে উঠি গৈ নাওৰ ওচৰ পালো। ফুটাটোৰে চুচৰি ওলাই গৈ নাওত উঠিলো। মোৰ দুই লগৰীয়া আগতেই গৈ তাত বহি আছিল।
"ব'লক, ব'লক!" মই চিঞৰিলো।
"যাওঁ!" কানাডিয়ানজনে ক'লে।

'নটিলাছ'ৰ পাতৰ ফুটাটো প্ৰথমতে বন্ধ কৰি তাক নকল ছাবি এপাতেৰে লগোৱা হ'ল। ছাবিপাত নেডে কেনেবাকৈ যোগাৰ কৰি থৈছিল। নাওখনৰ ফুটাটোও বন্ধ কৰা হ'ল। তাৰ পাছত নেডে নাওখনক জাহাজখনৰ লগত বান্ধি ৰখা বল্টুবোৰ খুলিবলৈ লাগি গ'ল।

হঠাতে ভিতৰত ক'ৰবাত এটা হাইউৰুমি শুনা গ'ল। ইজনে-সিজনক ডাওৰকৈ কিবাকিবি সোধাসুধি কৰিছে। তেওঁলোকে বাৰু এই পলায়নৰ কথা গম পালে নেকি? নেড লেণ্ডে মোৰ হাতলৈ এখন ডেগাৰ আগুৱাই দিয়া বুলি গম পালো।
"ওঁ," মই ফুচফুচাই ক'লো, "কেনেকৈ মৰিব লাগে আমি জানো!"

কানাডিয়ানজনে তেওঁৰ বল্টু খোলা কামটো বন্ধ কৰিছিল। কিন্তু বাৰে বাৰে দোহাৰা এটা শব্দই, এটা ভয়ানক শব্দই, 'নটিলাছ'ৰ ভিতৰতনো কিহৰ গণ্ডগোল চলিছে বুজাই দিলে। চালকসকলে অন্ততঃ আমাক বিচৰা নাই!
"চাকনৈয়া! চাকনৈয়া!" মই চিঞৰি উঠিলো।
চাকনৈয়া! কি এক ভয়াবহ পৰিস্থিতিত কি এক ভয়াবহ শব্দ! আমি তেতিয়া নৰৱেৰ বিপদসংকুল উপকূলভূমিৰ ওচৰত। আমাৰ নাওখনে জাহাজখনৰ গাৰপৰা এৰা দিব খোজা সময়খিনিতে জাহাজখনক বাৰু সেই উপসাগৰলৈ ৰভাহে টানি নিছে নেকি? জোৱাৰৰ সময়ত ইয়াৰ বন্ধ পানী কেৰো আৰু

লুফোডেন দ্বীপৰ মাজত ভয়ানক বেগেৰে গৈ তাত চাকনৈয়াৰ সৃষ্টি কৰে। তাৰপৰা কোনো জাহাজেই কেতিয়াও বাচি যাব নোৱাৰে। দিগন্তৰ সকলো বিন্দুৰপৰা বিৰাট বিৰাট ঢৌবোৰ আহি একেলগ হৈ "সাগৰৰ নাভি" তৈয়াৰ কৰিছে। এই "নাভি"ৰ আকৰ্ষণীয় ক্ষমতা বাৰ মাইল পৰ্যন্ত বিয়পি যায়। তাত জাহাজেই কিয়, তিমি আৰু উত্তৰ অঞ্চলৰ বগা ভালুকো জাহ যায়।

ইচ্ছাকৃতভাৱেই হওক বা অনিচ্ছাকৃতভাৱেই হওক কেপ্টেইনে 'নটিলাছ'ক ইয়ালৈ লৈ আহিছে।

'নটিলাছ' এটা বৃত্ত কৰি ঘূৰি থাকিল। সেই বৃত্তৰ পৰিধি লাহে লাহে সৰু হৈ আহিবলৈ ধৰিলে। তেতিয়াও গাত লাগি থকা নাওখনেৰে সৈতে 'নটিলাছ'ক এই চাকনৈয়াই ভীষণ বেগত টানি লৈ গ'ল। বৰকৈ পাকঘূৰণি মাৰিলে যেনেদৰে মূৰ ঘূৰায়, মোৰ মূৰটোও তেনেদৰে ঘূৰাবলৈ ধৰিলে।

আমি আতংকিত হৈ পৰিলো। ভয়ত তেজ চলাচল বন্ধ হৈ গ'ল। স্নায়ুতন্ত্ৰ যেন বিকল হৈ পৰিল। দেহত চেচা ঘাম ব'বলৈ ধৰিলে। আমাৰ দুৰ্বল নাওখনৰ চাৰিওফালে কি যে ভয়ানক শব্দ! কেবামাইলো দূৰৰপৰা অহা বাৰম্বাৰ প্ৰতিধ্বনি, শিলত খুন্দা খোৱা ঢৌৰ গৰ্জন। তাত অতি টান বস্তুও গুড়ি হৈ যায়, গছবোৰো ছিগি টুকুৰা-টুকুৰ হয়।

আস্, কি ভয়ংকৰ সেই পৰিৱেশ! ঢৌৱে আমাক জোকাৰি থাকিল। 'নটিলাছে' মানুহ এজনৰ দৰে নিজকে ৰক্ষা কৰি থাকিল। ইয়াৰ তীখাৰ মাংসপেশীবোৰ অ'ত ত'ত ফাটি গ'ল। হঠাতে কেতিয়াবা আমাক লৈ জাহাজখন কাটি হৈ পৰা যেনেই লাগিল!
"আমি ইয়াতে লাগি থাকিব লাগিব," নেডে ক'লে। "বল্টুবোৰো চাই থাকিব লাগিব। 'নটিলাছ'ৰ গাত লাগি থাকিব পাৰিলে হয়তো বাচি যাবও পাৰো।" নেডৰ কথা শেষ হওঁতে-নৌহওঁতেই কিবা ভাগি চূৰমাৰ হৈ যোৱাৰ দৰে শব্দ এটা হ'ল। বল্টুবোৰ ছিগি গ'ল। নাওখন ছিটিকাৰপৰা মৰা শিল যোৱাদি গৈ চাকনৈয়াটোৰ মাজত পৰিল।

মোৰ মূৰত লো এডোখৰৰ খুন্দা লাগিল। সেই ভীষণ খুন্দাত মই একেবাৰে অজ্ঞান হৈ পৰিলো।

অধ্যায় ২১

সামৰণি

এইদৰেই সাগৰতলিৰ যাত্ৰাৰ সামৰণি পৰিল। তাৰ পাছত সেই ৰাতি ক'ত কি ঘটিল—চাকনৈয়াৰ মাজৰপৰা নাওখন কেনেকৈ ৰক্ষা পৰিল—নেড লেণ্ড, কঁছেই আৰু মই সেই উপসাগৰৰপৰা কেনেকৈ ওলাই আহিলো, এইবোৰ একোকে ক'ব নোৱাৰো।

জ্ঞান পাই দেখিলো মই লুফোডেন দ্বীপৰ মাছমৰীয়া এজনৰ পজাত পৰি আছো। মোৰ লগৰীয়া দুজনে মোৰ হাত দুখনত ধৰি আছে। তেওঁলোকৰো কোনো খতি-খুন হোৱা নাই। আমি ইজনে সিজনক সাৱটি ধৰিলো।

সেই সময়ত আমি ফ্ৰান্সলৈ উভতি যোৱাৰ কথা ভাবিব নোৱাৰিলো। নৰৱেৰ উত্তৰাঞ্চল আৰু দক্ষিণাঞ্চলৰ মাজত যাতায়তৰ ভাল সুবিধা নাই। গতিকে, কেপ নৰ্থৰপৰা মাহে এবাৰকৈ যোৱা ভাপ জাহাজখনৰ বাবেই এতিয়া অপেক্ষা কৰিব লাগিব।

আমাক ইয়াৰ মানুহবোৰে বৰ আদৰ-সাদৰ কৰি ৰাখিছে। ইয়াতেই মই এই অভিযানৰ সকলো টোকা পুনৰাই পঢ়ি চাব ধৰিছো। কোনো কথা বাদ পৰা নাই, কোনো বৰ্ণনাত কোনো আতিশয্য নাই। আমাৰ সেই অবিশ্বাস্য অভিযানৰ এয়া এক যথাযথ বৰ্ণনা মাথো। আজি সেই জগত মানুহৰ বাবে অগম্য সচা, কিন্তু, মানুহৰ প্ৰগতিয়ে এদিন মানুহৰ বাবে সেই পথ মুকলি কৰি দিব।

মোৰ কথা বাৰু মানুহে বিশ্বাস কৰিবনে? সেইটো মই ক'ব নোৱাৰো। আৰু সেইটোনো কি ডাঙৰ কথাটো? মই মাথো ইয়াকেহে ক'ব খোজো

যে মোৰ এতিয়া সেই সাগৰবোৰৰ বিষয়ে কোৱাৰ অধিকাৰ আছে। কাৰণ, সেই সাগৰবোৰৰ তলিয়েদি মই যোৱা প্ৰায় দহোটা মাহত ২০,০০০ লীগ ভ্ৰমণ কৰিছো। সেই সাগৰতলিৰ ভ্ৰমণত মই বহুতো আশ্চৰ্য দেখা পাইছো।

কিন্তু, 'নটিলাচ'ৰ বাৰু কি হৈছে? সেই চাকনৈয়াৰ চাপৰপৰা সি বাৰু ৰক্ষা পৰিব পাৰিছেনে? কেপ্টেইন নিমো বাৰু এতিয়াও বাচি আছেনে? তেওঁ বাৰু এতিয়াও সাগৰতলিৰে তেওঁৰ সেই প্ৰতিশোধৰ অভিযান চলায়নে? আস্, তেওঁ বাৰু সেই বলিদান পৰ্বৰ পাছতো ক্ষান্ত হোৱা নাইনে?

সাগৰৰ ঢৌৱে কঢ়িয়াই নি তেওঁৰ জীৱন বুৰঞ্জী থকা এই পাণ্ডুলিপি এদিন বাৰু তেওঁৰ হাতত পেলাবনে? কেতিয়াবা বাৰু মই এই মানুহজনৰ নামটো জানিব পাৰিমনে? সেই হেৰোৱা জাহাজখন কোন দেশৰ জানিব পাৰিলে তাৰপৰা বাৰু কেপ্টেইন নিমো কোন দেশৰ মানুহ তাক উলিয়াব পৰা যাবনে?

মই তাকেই আশা কৰো। মই ইয়াকো আশা কৰো যে সেই ভয়ংকৰ উপসাগৰত আগতে বহুতো জাহাজ ধ্বংস হৈছে যদিও 'নটিলাচ' অন্ততঃ তাৰপৰা ৰক্ষা পৰি যাওক, 'নটিলাচ' তাতো জয়ী হওক! যদি সেইটোৱেই ঘটিছে—যদি কেপ্টেইন নিমোৱে তেওঁৰ নিজ ৰাজ্য সাগৰত এতিয়াও বিচৰণ কৰি ফুৰিছে, তেনেহ'লে তেওঁৰ অন্তৰৰ ঘৃণা-বিদ্বেষৰ অন্ততঃ অন্ত পৰক। সাগৰৰ ঐশ্বৰ্য আৰু আশ্চৰ্যসমূহৰ চিন্তাই তেওঁৰ মনৰপৰা প্ৰতিশোধৰ দাবানল মুমুৱাই পেলাওক। বিচাৰকজন নোহোৱা হৈ দাৰ্শনিকজনেহে যেন এতিয়া সাগৰত বিচৰণ কৰি ফুৰে। তেওঁৰ অদৃষ্ট অকল আচৰিতেই নহয়, মহিমা-মণ্ডিতও। এই কথা বাৰু মই নিজেই বুজি পোৱা নাইনে? ময়ো বাৰু দহ মাহ ধৰি এই অপ্ৰাকৃতিক জীৱন-যাপন কৰা নাইনে? "যি অতি দূৰ আৰু অতিশয় গভীৰ, তাক বাৰু কোনে আৱিষ্কাৰ কৰিব পাৰে?" —ইক্লেছিয়াষ্টিছত ৩,০০০ বছৰ আগতে সোধা এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিয়াৰ অধিকাৰ সকলোবোৰ জীৱিত মানুহৰ ভিতৰত মাত্ৰ দুজন মানুহৰহে আছে। সেয়া হ'লো: কেপ্টেইন নিমো আৰু মই।

(শেষ)